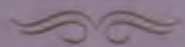

ทฤษฎารัฐ
เตปฏัก
๒๕๔๙
พทุธวสุเส

วินยปฏเก
จุลลวคคปาล
[ทุตโย ภาค]

ทฤษฎารัฐ เตปฏัก

๒๕๔๙ พทุธวสุเส

ทฤษฎสงุมมหาเธรสมาคเมน มุทุทาปิต

Ra
CRE
2014
632715
V. 7

หมดอญ 26/05/2566

ทฤษฎารุจส
เตปีฏก
๒๕๕๓
พุทธาสเส

พิมพ์
พุทธาสเส
๒๕๕๓

ทฤษฎารุจส เตปีฏก

๒๕๕๓ พุทธาสเส

ทฤษฎาสงฆมหาเวรสมาคเมน มุททาปีต

๗

หมดอายุ 26/05/2566

ก
632715

TULIB

3 1379 01483880 0

ทฤษฎีจตุส เตปิฏก

๒๕๔๙ พุทธวสเส

วินยปิฎก
จุลลวคคปาติ
[ทุติโย ภาโค]
ปาติวิโสธกตเถเรหิ วิโสธิตา

ภูมิพลสส ปรมินทรมหาราชวรสส
ปรีปณณสฏฐิวสเส สิริราชขมมงคลมหมกมกาเล
ทยุยสงมมหาเถรสมาคเมน มุททาปีตา

หมดอายุ 26/05/2566

๗

With the Compliments

F 5 ส.ค. ๒๕๕๘

Ra

CRE

2014

632715

V.7

หมดอายุ 26/05/2566

หมดอายุ 26/05/2566

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙)

อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช
(๑๑ มกราคม ๒๕๓๑ - ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๖)

หมดอายุ 26/05/2566

ประวัติ เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์

(เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๘)

๑๑ มกราคม ๒๔๗๑ - ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๖

อายุ ๘๕ ปี พรรษา ๖๓

เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ นามเดิมว่า เกี่ยว นามสกุล โชคชัย นามฉายา อุปเสโณ บิดา นายเลื่อน โชคชัย มารดา นางยี่ โชคชัย เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๑ มกราคม ๒๔๗๑ ณ บ้านฉาง ตำบลปอผุด อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การบรรพชาอุปสมบท

เมื่อยังเยาว์ ได้ศึกษาระดับประถมศึกษา ที่โรงเรียนวัดฉาง จนจบประถมศึกษา ปีที่ ๔

เมื่ออายุได้ ๑๒ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดฉาง (วัดสว่างอารมณ์) อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีพระอธิการพัฒน์ ภาทมนฺนี วัดภูเขาทอง เป็นพระอุปัชฌาย์ แม้เจตนาจะบวชเพียงแค่ ๗ วัน แต่ด้วยบุพเพกตบุญญา ทำให้เจ้าประคุณสมเด็จฯ ยังคงมั่นในสมณเพศต่อมา หาได้คิดลาสิกขาไม่ โยมมารดาจึงนำไปฝากไว้กับท่านพระครูอรุณกิจโกศล (หลวงพ่อพริ้ง โกสโล) วัดแจ้ง ตำบลอ่างทอง อำเภอเกาะสมุย

เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นผู้ฝึกฝนในการศึกษา มีวิริยะ อุตสาหะ จนหลวงพ่อพริ้ง เห็นอุปนิสัย ได้นำไปฝากไว้กับเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาณถยมมหาเถร) โดยอยู่ในการปกครองของพระธรรมเจดีย์ (เทียบ ธรรมโร) ณ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

ต่อมา พ.ศ. ๒๔๙๒ เมื่อมีอายุครบอุปสมบท ก็ได้อุปสมบท ณ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร โดยมีเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาณถยมมหาเถร) ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์

ด้านพระกรรมฐาน

เจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้เรียนพระกรรมฐานในเบื้องต้น จากหลวงพ่อพริ้ง ซึ่งเป็นพระวิปัสสนาจารย์องค์สำคัญของเกาะสมุย โดยหลวงพ่อพริ้งได้นำเจริญพระกรรมฐานบนหลุมฝังศพขณะมีอายุ ๑๒ ปี ต่อมาได้เรียนพระกรรมฐานจากสมเด็จพระสังฆราช

(อยู่ ญาณโทยมหาเถร) ซึ่งมีความชำนาญในพระกรรมฐานด้านกสิณ และยังได้ให้ความสนใจวิธีการเจริญพระกรรมฐานตามแนวต่างๆ ที่ปฏิบัติในประเทศ จนมีความชำนาญทุกสาย

เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นผู้ริเริ่มวางรากฐานแนวคิงานพระศาสนาเชิงรุกที่สำคัญในด้านต่างๆ ริเริ่มให้พระสงฆ์นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้กับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา อนุวัติให้สอดคล้องกับโลกสมัยใหม่

ได้บริจาคเงินสร้างโรงเรียนและตึกสงฆ์อาพาธในท้องถิ่นชนบทที่อยู่ห่างไกล ความเจริญหลายแห่ง ในนาม “อาคารผู้มีพระคุณ” เพื่อพยาบาลพระภิกษุ สามเณร ผู้อาพาธ และสาธุชนทั่วไป

ในด้านต่างประเทศ

เจ้าประคุณสมเด็จฯ เป็นผู้ริเริ่มเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ ริเริ่มการสร้างวัดไทยในต่างประเทศ ริเริ่มให้มีการฝึกอบรมพระธรรมทูตไปประจำ ณ วัดไทยในต่างประเทศ ริเริ่มสานศาสนสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ต่อมาได้ดำรงตำแหน่งรองประธานสภาสงฆ์โลก นับเป็นพระสงฆ์ไทยรูปแรก ที่ก้าวขึ้นสู่การบริหารองค์กรสงฆ์โลก เป็นคณะสงฆ์ไทยคณะแรกเยือนท่าเนียบชาวอเมริกันอย่างเป็นทางการ ตามคำนิมนต์ของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา เป็นคณะสงฆ์ไทยคณะแรก เยือนนครรัฐวาติกันกรุงโรม อย่างเป็นทางการ ได้ออกเดินทางไปต่างประเทศทั่วทุกมุมโลก เพื่อหาแนวทางที่จะให้มีวัดเกิดขึ้นในประเทศนั้นๆ จนเกิดวัดไทยทั่วทุกมุมโลก ในปัจจุบัน

ลำดับสมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๐๑	เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ พระเมธีสุทธิวงศ์
พ.ศ. ๒๕๐๕	เป็นพระราชาคณะชั้นราชที่ พระราชวิสุทธิเมธี
พ.ศ. ๒๕๐๗	เป็นพระราชาคณะชั้นเทพที่ พระเทพคุณาภรณ์
พ.ศ. ๒๕๑๔	เป็นพระราชาคณะชั้นธรรมที่ พระธรรมคุณาภรณ์
พ.ศ. ๒๕๑๖	เป็นรองสมเด็จพระราชาคณะที่ พระพรหมคุณาภรณ์
พ.ศ. ๒๕๓๓	เป็นสมเด็จพระราชาคณะที่ สมเด็จพระพุฒาจารย์
พ.ศ. ๒๕๔๗	เป็นประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙) อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม ประธานสำนักงานกำกับดูแลพระธรรมทูตไปต่างประเทศ แม่กองงานพระธรรมทูต เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก และเจ้าอาวาสวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร เป็นพระมหาเถระที่อุทิศตนและเสียสละเพื่อพระพุทธศาสนา ประเทศชาติ บ้านเมืองมาโดยลำดับ เป็นที่ปรากฏชัดเจน

ดั่งบทกวีธรรมซึ่งเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ได้ประทานไว้ในหลายโอกาส ความว่า “**ความเสียสละ เป็นพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นพระพุทธรูปที่ทรงสร้างสมจนถึงวาระแห่งการตรัสรู้ จุดหมายสูงสุดของความเสียสละในพระพุทธศาสนา คือ การเสียสละเพื่อบรรลुพระนิพพาน ความเสียสละจึงก้าวสูงขึ้นไปด้วยลำดับ ความเสียสละทุกระดับล้วนมีความสำคัญ เช่น ความเสียสละเพื่อรักษาแผ่นดิน ถ้าไม่มีผู้เสียสละเพื่อแผ่นดิน ประเทศไทยคงไม่มีแล้ว ความเสียสละเพื่อสถาบัน ความเสียสละเพื่อหน้าที่การงาน เป็นต้น ความเสียสละโดยทางหนึ่ง เป็นการลดความเห็นแก่ตัว จนถึงขั้นไม่มีความเห็นแก่ตัว**”

รัฐบาลได้มอบหมายให้สำนักนายกรัฐมนตรี และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จัดพิมพ์พระไตรปิฎก ฉบับพิมพ์มหาเถรสมาคมชำระและจัดพิมพ์ เพื่อน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายเป็นพระราชกุศล ถวายพระพรชัยมงคลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโอกาสพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ ซึ่งเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ เป็นผู้ปรารภให้มีการชำระและจัดพิมพ์

ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานเพลิงศพสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ.๙) อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส ในวันอาทิตย์ ที่ ๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ นั้น

รัฐบาลจึงจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับดังกล่าวโดยเสด็จพระราชกุศล ในพิธีพระราชทานเพลิงศพเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ เพื่อบูชาพระคุณ พร้อมอุทิศกุศล น้อมถวายในสัมปรายภพ ตราบจนบรรลुพระนิพพานเป็นที่สุด

คำนำ

มหาเถรสมาคม ได้ปรารภการจัดกิจกรรมร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ แล้วมีมติให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการผู้มีความรู้และทรงธรรมวินัยพิจารณาตรวจสอบแก้ไขต้นฉบับให้ถูกต้อง โดยใช้พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นต้นฉบับ เพราะได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระไตรปิฎกในฐานะเป็นพระบรมศาสนาดาทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งพระมหากษัตริย์ไทยและประชาชนชาวไทยได้นับถือพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติไทย และพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะและเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกมาโดยตลอด ดังที่ปรากฏเป็นหลักฐาน เช่น

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง หลักที่ ๑ ด้าน ๒ “คนเมืองสุโขทัยนี้มักทาน มักทรงศีล มักโอยทาน พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ชาวเจ้า ท่วยปั้ว ท่วยนาง ลูกเจ้าขุน ทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้ชาย ทั้งผู้หญิง ฟุ้งท่วย มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน เมื่อออกพรรษากرانกฐินเดือนหนึ่งจึงแล้ว...”

พระบรมสัตยาธิภูฐานของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่ตรัสประกาศแก่เทพยดาทั้งปวงว่า “ให้บังเกิดมาในประยูรมหาเศวตฉัตร จะให้บำรุงพระพุทธศาสนา ไฉนจึงมิช่วยให้สว่างแลเห็นข้าศึกเล่า” พอตกพระโอษฐ์ลง พระพายก็พัดควันอันเป็นหมอกมืดนั้นสว่างไป...

นำพระราชหฤทัยและพระราชดำรัสของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช “พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ จะให้เราเข้ารีตดังนั้นหรือ เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่มาก เพราะในราชวงศ์ของเราก็นับถือพระพุทธศาสนามาช้านานแล้ว จะให้เปลี่ยน

ศาสนา อย่างนี้เป็นการยากอยู่ และถ้าพระเจ้าผู้สร้างฟ้าสร้างดินจะต้องการให้คนทั่วโลกได้นับถือศาสนาอันเดียวกันแล้ว พระเจ้ามีจัดการให้เป็นเช่นนั้นเสียแล้วหรือ?” “จริงอยู่ เมื่อฟอลคอนในเวลาหมอบอยู่ข้างพระบาทเจ้ากรุงสยามได้แปลคำชักชวนที่พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ได้รับสั่งมากับราชทูตนั้น ฟอลคอนก็กลัวจนตัวสั่น และสมเด็จพระนารายณ์ทรงพระกรุณาโปรดให้อภัยแก่ฟอลคอน แต่ก็ได้รับสั่งว่า ได้ทรงนับถือศาสนาอันได้นับถือต่อๆ กันมาถึง ๒,๒๒๕ ปีแล้ว เพราะฉะนั้น ที่จะให้พระองค์เปลี่ยนศาสนาเสียนั้น เป็นการที่พระองค์จะทำไม่ได้”

พระราชปณิธานของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

“อันตัวพ่อ	ชื่อว่า	พระยาตาก
ทนทุกข์ยาก	กู้ชาติ	พระศาสนา
ถวายเป็นดิน	ให้เป็น	พุทธบูชา
แต่พระศาสนา	สมณะ	พระพุทธรูป
ให้ยืนยง	คงถาวร	ห้าพันปี
สมณะพราหมณ์ชี	ปฏิบัติ	ให้พอสม
เจริญสมณะ	วิปัสสนา	พ่อชื่นชม
ถวายเป็นคัม	รอยบาท	พระศาสดา
คิดถึงพ่อ	พ่ออยู่	คู่กับเจ้า
ชาติของเรา	คงอยู่	คู่พระศาสนา
พุทธศาสนา	อยู่ยง	คู่องค์กษัตริย์
พระศาสดา	ฝากไว้	ให้คู่กัน”

พระราชปณิธานของพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

หมดยุค 26/05/2566

“ตั้งใจจะอุปถัมภ์	ยกย่องพระพุทธศาสนา
ป้องกันขอบเขตอาณา	รักษาประชาชนและมนตรี”

พระราชศรัทธาของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย “ศุภมัสดุ ๑๑๗๙ ศก... พระบาทสมเด็จพระบรมธรรมิกมหาราชารามาธิราช บรมนารถบรมบพิตร พระพุทธเจ้าอยู่หัว... ทรงพระราชศรัทธาจะยกเรือวิสาขบูชามหาชัยญพิธิ อันขาดประเพณีมานั้นให้กลับคืนเจียรฐิติกาล ปราภฏสำหรับแผ่นดินสืบไป จะให้เป็นอึดตืตถประโยชน์และปรัดถประโยชน์ ทรงพระราชศรัทธาจะให้สัตว์โลก ข้าขอบขัณฑเสมาทั้งปวงจำเริญอายุและอยู่เย็นเป็นสุขปราศจากทุกข์ภัยในชั่วนี้แลชั่วหน้า...”

นำพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว “ด้วยกำลัง ทรงพระมหากรุณาเมตตากับไฟร้ฟ้าเข้าแผ่นดินเป็นอันมาก ทรงพระกรุณา ดำรัสให้จดหมาย (คือ จด) กระแสพระราชโองการปฏิญาณยกพระนาม พระรัตนตรัยสรณาคมน้อันอุดมเป็นประธานพยานอันยิ่ง ให้เห็นความจริง ในพระบรมหฤทัย แล้วทรงพระราชดำรัสยอมอนุญาตให้เจ้าพระยาพระคลัง ว่าที่สมุหพระกลาโหม พระยาศรีพัฒน์รัตนราชโกษา พระยาราชสุภาวดีกับ ขุนนางผู้น้อยทั้งปวง จงมีความสโมสรมัคคีรสปรึษาพร้อมกัน เมื่อเห็น ว่าพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์ใดที่มีวัยวุฒิปรึชารอบรู้ราชานุวัตร จะเป็น ศาสนูปถัมภกยกพระบวรพุทธศาสนา แลจะปกป้องไฟร้ฟ้าอาณาประชา ราชภูร์รักษาแผ่นดินให้เป็นสุขสวัสดิ์โดยยิ่ง เป็นที่ยินดีแก่มหาชนทั้งปวงได้ ก็สุดแท้แต่จะเห็นดีประนีประนอมพร้อมใจกัน ยกพระบรมวงศานุวงศ์ พระองค์นั้นขึ้นเสวยมโหสิวรยาธิปัตย์ราชสืบสันตติวงศ์ดำรงราชประเพณี ต่อไปเกิด อย่าได้กริ่งเกรงพระราชอัธยาศัยเลย เอาแต่ให้ได้เป็นสุขทั่วหน้า อย่าให้เกิดการรบราฆ่าฟันกันให้ได้ความทุกข์ร้อนแก่ราษฎร...”

พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรง ประกาศพระราชทานส่วนพระราชกุศลในการที่ทรงบริจาคเพชรใหญ่ประดับ พระอุณาโลมพระพุทธรหมหามณีนรัตนปฏิมากร “การพระราชบริจาคอันนี้ทรงพระ ราชดำริ เห็นว่าไม่ขัดขวางเป็นเหตุให้ท่านผู้ใดชุ่นเคื่องขัดใจเลย พระนครนี้เป็น

ถิ่นที่ของคณับถือพระพุทธศาสนาแต่เดิม ไม่ใช่แผ่นดินของศาสนาอื่น คนที่ถือศาสนาอื่นมาแต่อื่นก็ดี อยู่ในเมืองนี้ก็ดี จะโหม่นสน้อยใจด้วยริษยาแก่ พระพุทธศาสนาเพราะบูชาอันนี้ไม่ได้ ด้วยไม่ใช่เมืองของศาสนาตัวเอง ถ้า โหม่นสักก็ชื่อว่าโกล่งวเกินไป...”

พระราชปณิธานและพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช “ข้าพเจ้าจะไม่มีจิตยินดีน้อมไปในศาสนาอื่น นอกจากสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระธรรมอันพระองค์ได้ตรัสรู้ชอบ ดีแล้ว กับทั้งพระสงฆ์หมู่ใหญ่ อันได้ประพฤติตามคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นเลยเป็นอันขาด จนตราบอกว่าสิ้นชีวิต...”

พระราชนิพนธ์และพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว “พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา เราจำเป็นต้อง ถือด้วยความกตัญญูต่อบิดา มารดา และต้นโคตรวงศ์ของเรา... เมื่อรู้สึก แน่นนอนแล้วว่า ศาสนาในสมัยนี้เป็นของที่แยกจากชาติไม่ได้... ถ้าข้าพเจ้า จะขอแก้ท่านทั้งหลายว่า พุทธศาสนาเป็นของไทย เรามาชวนกันนับถือ พระพุทธศาสนาเถิด... ผู้ที่แปลงศาสนา คนเขาถูกดูยิ่งเสียกว่าผู้ที่แปลง ชาติ... เพราะเหตุฉะนั้น เป็นความจำเป็นที่เราทั้งหลายผู้เป็นไทย จะต้องมั่น อยู่ในศาสนาพระพุทธซึ่งเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา...” และพระองค์ได้ พระราชทานความหมายแห่งไตรรงค์ไว้ดังนี้

“ขอรำรำพรรณบรรยาย

ความคิดเครื่องหมาย

แห่งสีทั้งสามงามถนัด

ขาวคือบริสุทธิ์ศรีสวัสดิ์

หมายพระไตรรัตน์

และธรรมะคัมภีร์ไทย...”

หมดอายุ 36/05/2566

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว “แต่ บ้านเมืองในลานนาถึงกาลวิบัติ พระพุทธศาสนาก็เศร้าหมองจนสงฆ์มณฑล

เสื่อมทรามระส่ำระสายมาช้านาน... มาจนถึงรัชกาลสมเด็จพระปิยมหาราช พระบรมชนกนาถของเราจึงได้เริ่มทรงจัดการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในมณฑลนี้ มาโดยทรงพระราชดำริจะให้พุทธจักรและอาณาจักรเจริญรุ่งเรืองสมกับสมัย เป็นต้นว่า ในการสั่งสอนประชาชนทั้งหลายให้รัฐบาลเอาเป็นธุระสั่งสอนส่วน คดีโลก ให้พระสงฆ์รับภาระการสั่งสอนส่วนศีลธรรมเป็นอุปการะแก่กัน ดังนี้ สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชของเราก็ได้โปรดให้จัดการสืบมาโดยทางนั้น”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลปัจจุบัน ได้ตรัสพระปฐมบรมราชโองการซึ่งเป็นพระราชปณิธานแก่ปวงชนชาวไทยใน พระราชพิธีพระบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง ว่า “เราจะครองแผ่นดิน โดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ได้มีพระราชดำรัสตรัส ลาพณวาทต่อพระบรมวงศานุวงศ์ คณะองคมนตรี คณะรัฐมนตรี คณะทูตานุทูต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และข้าราชการ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๙ ว่า “โดยที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนา ประจำชาติของเรา ทั้งตามความศรัทธาเชื่อมั่นของข้าพเจ้าก็เห็นเป็นศาสนา ที่ดีศาสนาหนึ่ง เนื่องในบรรดาสัจธรรมคำสั่งสอนอันชอบด้วยเหตุผล จึง เคยคิดอยู่ว่า ถ้าโอกาสอำนวย ข้าพเจ้าควรจักได้บวชสักเวลาหนึ่งตาม ราชประเพณี ซึ่งจักเป็นทางสนองพระคุณบูรพการีตามคตินิยมด้วย...” และได้มีพระราชดำรัสในโอกาสพระสันตะปาปา จอห์น พอล ที่ ๒ เข้าเฝ้า ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๗ ว่า “คนไทยเป็นศาสนิกที่ดีด้วยกัน ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา อันเป็น ศาสนาประจำชาติ”

การดำเนินงานตรวจสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกให้คงความ บริสุทธิ์แห่งพระบาลีพุทธพจน์ซึ่งเป็นหลักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จำเป็นต้องอาศัยความสุขุมคัมภีรภาพด้านความรู้ความชำนาญในภาษาบาลี ของพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลาย จึงนับว่าเป็นงานที่มี

[๖]

ความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นกุศลกิจอันยิ่งใหญ่ที่กระทำได้ยาก ดังนั้น การที่พระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลายมีอิทธิบาทธรรมร่วมกันตรวจชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงควรแก่การอนุโมทนาสาธุการของบรรดาพุทธบริษัททั้งหลาย เพราะทราบใดที่พระไตรปิฎกยังคงความบริสุทธิ์อยู่ ย่อมเป็นที่มั่นใจได้ว่า ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธก็ดำรงอยู่ ก่อให้เกิดสันติสุขแก่มวลมนุษยชาติตราบนั่น

ในนามของมหาเถรสมาคม ขอแสดงความชื่นชมยินดีต่อคณะกรรมการคณะอนุกรรมการ และคณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกที่ได้ดำเนินการจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ นับเป็นการเฉลิมพระเกียรติและถวายเป็นพระราชกุศลแด่ สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐเนื่องในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ดังกล่าว

ขออานุภาพแห่งมหากุศลอันยิ่งใหญ่ที่เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจของพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลายที่ได้ร่วมกันพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยซึ่งถือว่าเป็นพระบรมศาสดาแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในครั้งนี้ ได้โปรดอภิบาลคุ้มครองรักษาสมเด็จพระบรมพิตร พระราชสมภารเจ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ให้ทรงพระเกษมสำราญ มีพระชนมายุยิ่งยืนนาน สถิตมั่นเป็นมิ่งขวัญร่มเกล้าของเหล่าพสกนิกรชาวไทยสืบไปตลอดจิรัฏฐิตกาล เทอญ

สมเด็จพระพุทธมหาราช.

7

(สมเด็จพระพุฒาจารย์)

หมดอายุ 26/05/2566

ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คำปรารภ

ศาสนธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เดิมทีนั้น เรียกว่า พระธรรมวินัย พระธรรม ได้แก่คำสั่งสอนที่แสดงหลักความจริงที่ควรรู้ และแนะนำหลักความดีที่ควรประพฤติ พระวินัย ได้แก่ข้อบัญญัติที่ทรงวางไว้เป็นหลักกำกับความประพฤติให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเสมอกัน กาลต่อมา เมื่อพระพุทธรองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน พระธรรมวินัยที่พระพุทธรองค์ทรงแสดงไว้ทรงบัญญัติไว้ในกาลโอกาสต่าง ๆ มีความสำคัญยิ่งในฐานะเป็นพระบรมศาสดาแทนพระพุทธรองค์ โดยมีหลักฐานปรากฏในมหาปรินิพพานสูตร (ที.ม. ๑๐/๒๑๖) ว่า ขณะที่ทรงพระประชวรจวนจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระพุทธรองค์หาได้ทรงตั้งพระสาวกรูปใดรูปหนึ่งไว้ในตำแหน่งพระบรมศาสดาไม่ หากแต่ตรัสกะท่านพระอานนท์พุทธรูปฎฐากว่า

โย โว อานนท มยา ธมฺโม จ วินโย จ เทสิโต ปญฺญตฺโต,
โส โว มมจฺจเยน สตฺถา.

แปลความว่า “ดูก่อนอานนท์ ธรรมและวินัยอันใดที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่พวกเธอ ธรรมและวินัยอันนั้นจักเป็นศาสดาของพวกเธอ โดยกาลล่วงไปแห่งเรา”

จากพระพุทธรพจน์นี้เป็นหลักฐานยืนยันถึงความสำคัญของพระธรรมวินัย ซึ่งได้รับการสังคายนารวบรวมประมวลเป็นบทสวดสำหรับสวดทานความถูกต้องมิให้คลาดเคลื่อนไปจากที่พระพุทธรองค์ตรัสสั่งสอนจริงด้วยสังฆานุมัติ พร้อมกันครั้งแรกโดยพระอรหันตเถระ ๕๐๐ รูป ภายหลังพุทธปรินิพพานได้ ๓ เดือน การสังคายนาพระธรรมวินัยในครั้งแรกนั้นได้ยกเอาพระพุทธรพจน์ที่ทรงแสดงโปรดเวไนยสัตว์ตลอดระยะเวลา ๔๕ พรรษา ขึ้นสู่การพิจารณา สวดทานรับรองความบริสุทธิ์ถูกต้องในท่ามกลางสงฆ์ แล้วประมวลจัด

เป็นหมวด ไว ๓ หมวดใหญ่ เรียกว่า พระไตรปิฎก อันประกอบด้วย พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก

พระวินัยปิฎก หมวดพระวินัย ว่าด้วยพระพุทธานุญาตที่ทรงวางหลักความประพฤติและมารยาทอันเป็นแบบอย่างเยี่ยงอารยชนของผู้เข้ามาบวช ประพฤติพรหมจรรย์ขึ้นสูงในพระพุทธศาสนา เป็นประมวลพระพุทธานุญาต รสสั่งสอนเกี่ยวกับศีลหรือสิกขาบทตลอดจนพิธีกรรมและขนบธรรมเนียมของพระสงฆ์ อันเป็นกฎระเบียบที่พระภิกษุและพระภิกษุณีต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัด นอกจากนี้ยังได้ประมวลเหตุการณ์พุทธประวัติที่สำคัญ ๆ นับตั้งแต่แรกตรัสรู้เสวยวิมุตติสุขเป็นต้นไปพร้อมทั้งประวัติการทำสังคายนาไว้ด้วย มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๕ คัมภีร์ คือ มหาวิภังค์ ภิกขุณีวิภังค์ มหาวรรค จุลวรรค และปริวาร โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๔ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑ ถึงเล่มที่ ๔

พระสุตตันตปิฎก หมวดพระสูตร ว่าด้วยประมวลพระธรรมเทศนา ตรัสบรรยายธรรมของพระพุทธองค์ที่ตรัสให้เหมาะแก่บุคคลและโอกาส เป็นประมวลหลักพุทธธรรมที่ทรงแสดงโดยบุคลาธิษฐานหรือทรงใช้สมมติโวหารตลอดจนบทคาถาประพันธ์ เรื่องเล่า และเรื่องราวชั้นเดิมที่แสดงถึงประวัติของพระพุทธองค์และพระอรหันตสาวกทั้งหลาย มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๕ คัมภีร์ เรียกว่า นิกาย ๕ คือ ทีฆนิกาย มัชฌิมนิกาย สังยุตตนิกาย อังคุตตรนิกาย และขุททกนิกาย โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๒๕ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๕ ถึงเล่มที่ ๓๓

พระอภิธรรมปิฎก หมวดพระอภิธรรม ว่าด้วยประมวลพระพุทธานุญาตอันเกี่ยวกับหลักปรมาตมธรรมที่เป็นความหมายที่แท้จริงของสรรพสิ่ง เป็นประมวลคำอธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ๆ โดยธรรมาธิษฐาน

คือไม่ยกบุคคล สถานที่ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ อันเป็นสมมติบัญญัติเข้ามาประกอบความ มี ๔๒,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๗ คัมภีร์ คือ ธรรมสังคณี วิภังค์ ธาตุกถา บุคคลบัญญัติ กถาวัตถุ ยมก และปฏิจจान โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๑๒ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๔ ถึงเล่มที่ ๔๕

พระไตรปิฎก จัดเป็นหนึ่งในพระสัทธรรม ๓ คือปริยัติสัทธรรมที่ประมวลไว้ซึ่งนวัคสัตตสุตสนันท์ทั้งหมด เป็นปทัฏฐานให้เกิดปฏิบัติสัทธรรม คือศีล สมาธิ ปัญญา และนำไปสู่การบรรลุปฏิเวธสัทธรรม คือมรรค ผล นิพพานในที่สุด ดังนั้น จึงถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในทางพระพุทธศาสนา ดังพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ในคราวจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ ความว่า

“พระไตรปิฎกเป็นพระคัมภีร์ที่รวบรวมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระอรหันตสาวกได้รับการอุทิศสั่งสอนสืบต่อกันมา เป็นพระคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนา เท่ากับเป็นสัญลักษณ์ของพระบรมศาสดา พระภิกษุสามเณรและพุทธศาสนิกชนผู้สนใจพระพุทธศาสนามีความจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้จากพระไตรปิฎก เพราะฉะนั้น คัมภีร์พระไตรปิฎกนี้พระเถรานุเถระแต่ปางก่อนจึงได้ช่วยกันรักษาสืบต่อกันมา ในการสร้างวัดวาอารามสมัยก่อนนั้น จะต้องสร้างหอไตรประจำวัด ซึ่งเป็นที่เก็บรักษาพระไตรปิฎกอันประกอบด้วยคัมภีร์ใบลาน พระภิกษุสามเณรผู้บวชในพระพุทธศาสนาจะเป็นศาสนทายาท ก็จำเป็นต้องศึกษาภาษาบาลีอันเป็นภาษาที่จารึกในคัมภีร์พระไตรปิฎก พร้อมทั้งอรรถกถาฎีกา โยชนา สัททาวเสส อันเป็นคัมภีร์ประกอบเพื่อให้เข้าใจเนื้อความพระไตรปิฎกนั้น พระมหากษัตริย์ทรงนับถือพระพุทธศาสนาในปางก่อน

จึงได้ให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนหาความรู้ในพระไตรปิฎกนั้นๆ ให้แตกฉาน เพื่อนำเอาความรู้มาสั่งสอนแก่พุทธศาสนิกชน สำหรับในประเทศไทย พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะมาตลอดสาย และได้ทรงให้พระภิกษุสงฆ์ได้ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมคือพระไตรปิฎกนี้ สืบต่อกันมา ทรงถือเป็นพระราชกิจสำคัญ มีการสอบพระปริยัติธรรมเพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้แสดงความรู้ที่ได้ศึกษาพระไตรปิฎกนั้นๆ และทรงปูนบำเหน็จความสามารถแก่พระภิกษุสามเณรผู้สอบไล่ได้พระปริยัติธรรม ซึ่งทุกวันนี้ได้ขยายวงกว้างออกมาเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ตลอดจนพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ให้พระภิกษุสามเณรผู้ทรงความรู้ทำการสังคายนาพระไตรปิฎก ถือเป็นการทรงบำเพ็ญพระราชกุศลอันยิ่งใหญ่...”

พระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทได้รับการนำสืบๆ กันมา ด้วยภาษามคธ หรือภาษาบาลี อันหมายถึงภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพระพุทธพจน์ โดยวิธีมุขปาฐะหรือมุขบาฐ คือวิธีทรงจำนำสืบต่อ ๆ กันด้วยการสาธยายท่องจำกัน สั่งสอนกันจากปากสู่ปาก หรือวิธีบอกเล่ากล่าวสอนจากอาจารย์สู่ศิษย์โดยโวหารต่างๆ เป็นเวลาถึง ๔ พุทธศตวรรษ จึงได้รับการจารึกเป็นลายลักษณ์อักษรลงในใบลานในคราวสังคายนาครั้งที่ ๕ ในประเทศศรีลังกา เมื่อพุทธศักราช ๔๓๓ ตลอดระยะเวลาดังกล่าวนี้อันในสมัยใดมีความผันเพื่อเลอะเลือนจำกันมาผิด มีข้อบกพร่องผิดพลาดอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีคำสอนของลัทธิอื่นเข้ามาปะปนในพระไตรปิฎก อันเป็นเหตุให้พระสงฆ์ประพฤติดิฉิดหลักพระธรรมวินัย บรรดาพระอรหันต์หรือพระมหาเถระในยุคสมัยนั้นๆ ก็จะถือเอาเป็นภาระธุระดำเนินการประชุมพระสงฆ์ทำสังคายนาเพื่อสอบทานสวดรับรองความถูกต้องพร้อมกันเป็นครั้ง ๆ โดยประวัติการทำสังคายนานั้น สามครั้งแรกทำในประเทศอินเดีย ครั้งที่ ๔ และครั้งที่ ๕

ทำในประเทศศรีลังกา ซึ่งในการทำสังคายนาครั้งที่ ๕ นี้เอง พระเถระ
 สังคิตกัจจาย์ทั้งหลายได้คำนึงถึงว่า “ในอนาคต กุลบุตรคงมีศรัทธาน้อยลง
 และปัญญาที่จะทรงจำพระธรรมวินัยสืบอายุพระพุทธศาสนาจะน้อยลงด้วย
 ควรที่คณะสงฆ์จะสังคายนาพระธรรมวินัยแล้วลงบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์
 อักษร” เพราะประจักษ์ที่พวกทมิฬไม่นับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งปกครอง
 ประเทศศรีลังกาแล้วทำให้เกิดภัยพิบัติอย่างใหญ่หลวงต่อพระพุทธศาสนา
 เป็นเหตุให้พระภิกษุสาวกทั้งหลายต่างพากันปลีกตนไปอยู่ตามป่าเขาอย่าง
 ลำเค็ญ มีความผิเคืองด้วยภิกษาหาร ต้องอดทนอยู่อย่างลำบากถึง ๑๒ ปี
 แต่ท่านเหล่านั้นหาคำนึงถึงความลำบากทางกายของตนไม่ ต่างช่วยกัน
 ทรงจำพระไตรปิฎกท่านละหนึ่งนิกายบ้าง สองนิกายบ้าง ถึงแม้ไม่มีอะไร
 จะฉับเป็นภัตตาหาร ก็ฉันใบไม้แทน เพื่อให้ร่างกายมีกำลังทรงอยู่เพียงเพื่อ
 สรรยายท่องบ่นทบทวนพระไตรปิฎกที่ทรงจำไว้นั้น ทั้งนี้เพื่อมิให้พระไตรปิฎก
 ที่ทรงจำไว้นั้นสูญไปพร้อมกับชีวิตของท่าน เพราะฉะนั้นพระภิกษุสาวกที่
 ทรงจำพระไตรปิฎกได้มีจำนวนน้อยเต็มที บางท่านเกิดเตโชธาตุในท้องกำเร็บก็
 ต้องนอนเอาทรายกลบท้อง เพื่อให้ดูดความร้อนจากร่างกายแล้วสรวาย
 ทบทวนพระไตรปิฎกนั้นมิให้เสื่อมสูญหายไป เมื่อได้ประจักษ์ชัดถึงการ
 ทรงจำพระไตรปิฎกด้วยวิธีมุขปาฐะว่าไม่อาจจะรักษาพระไตรปิฎกไว้ได้ต่อไป
 จึงได้มีมติจารึกพระไตรปิฎกลงในใบลานเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยภาษามคธ
 พร้อมทั้งจารึกอรรถกถา (คัมภีร์อธิบายความแห่งพระไตรปิฎก) ด้วยภาษา
 สิงหล แล้วนำสืบเผยแผ่ไปยังประเทศต่างๆ ที่นับถือพระพุทธศาสนา และ
 ต่อมาเมื่อวิทยาการด้านการพิมพ์เจริญขึ้น ได้มีการพิมพ์พระไตรปิฎกเป็น
 รูปเล่มหนังสือ โดยใช้อักษรของประเทศนั้น ๆ จึงปรากฏเป็นพระไตรปิฎก
 ฉบับอักษรสิงหล ฉบับอักษรเทวนาครี ฉบับอักษรพม่า ฉบับอักษรขอม
 ฉบับอักษรไทย ฉบับอักษรโรมัน ฉบับอักษรมอญ เป็นต้น และเมื่อจะจัด

พิมพ์หรือจัดสร้างซ้ำแต่ละครั้งเนื่องในโอกาสสำคัญๆ ก็จะมีการสังคายนาตรวจชำระสอบทานเพื่อคงความบริสุทธิ์บริบูรณ์โดยการนำคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับอักษรต่าง ๆ มาเทียบเคียงกัน ตรวจสอบให้ลงกันสมกันเป็นสำคัญ โดยมีการจัดทำเครื่องหมายวรรคตอน จัดทำเชิงอรรถแสดงปาฐะที่ต่างกัน พร้อมทั้งจัดทำดัชนีคือปทานุกรม นามานุกรม คาถานุกรม และธัมมประเภทแสดงลำดับหมวดธรรม เพื่อสะดวกในการสืบค้นดังที่ปรากฏในปัจจุบัน

สำหรับประเทศไทย ได้นำพระไตรปิฎกจากประเทศศรีลังกามาสืบทอดศึกษาเล่าเรียนกันโดยลำดับ โดยในส่วนที่เกี่ยวกับการสังคายนาตรวจชำระสอบทานพระไตรปิฎกในประเทศไทย มีประวัติการดำเนินงานในแต่ละยุคสมัยที่พระบรมพุทธมหากษัตริย์ไทยผู้ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกและทรงเป็นพุทธมามกะ ทรงโปรดฯ รับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ ดังปรากฏตามหลักฐานที่บันทึกไว้ ดังนี้

ในรัชสมัยของพระเจ้าติโลกราชแห่งเชียงใหม่ ได้มีการสังคายนาพระไตรปิฎกจารึกลงในใบลานด้วยอักษรธรรมล้านนาขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อพุทธศักราช ๒๐๒๐ ต่อมา ในสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ภายหลังจากที่ทรงกู้อิสรภาพจัดการบ้านเมืองไทยเสร็จแล้ว ทรงใฝ่พระทัยในการพระพุทธานุศาสนเป็นอย่างยิ่ง ทรงปรารภว่าพระไตรปิฎกกระจัดกระจายเสียหายไปมาก จึงทรงโปรดฯ ให้อัญเชิญพระไตรปิฎกจากเมืองนครศรีธรรมราชซึ่งมีความสมบูรณ์มารวบรวมไว้ที่กรุงธนบุรี เมื่อพุทธศักราช ๒๓๑๓

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี เมื่อพุทธศักราช ๒๓๓๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ทรงโปรดฯ ให้รวบรวมคัมภีร์พระไตรปิฎกในส่วนที่กระจัดกระจายให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้วทรงอาราธนาพระเถรานุเถระและเชษฐราชบัณฑิตผู้ทรงความรู้ ให้ทำการสังคายนาตรวจ

ชำระพระไตรปิฎก แล้วทรงโปรดฯ ให้ช่างคัดลอกจำลองพระไตรปิฎกพร้อมทั้งอรรถกถาและฎีกาจารึกด้วยอักษรขอมลงในใบลาน จำนวน ๓,๗๘๖ ผูก พร้อมทั้งปิดทองหีบ ปกหน้า ปกหลัง และกรอบ เรียกว่า พระไตรปิฎก ฉบับทอง ต่อมา พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ ทรงโปรดฯ ให้มีการซ่อมส่วนคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ชำรุดให้สมบูรณ์ และทรงโปรดฯ ให้สร้างฉบับใหม่ขึ้นมาอีก เรียกว่า ฉบับรดน้ำแดง แม้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ก็ทรงโปรดฯ ให้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎก ๕ ฉบับ มีฉบับรดน้ำเอก ฉบับเทพขุมนุม เป็นต้น พร้อมทั้งทรงโปรดฯ ให้อาราธนาพระมหาเถระเข้าไปถวายพระธรรมเทศนาในพระบรมมหาราชวัง โดยให้เรียบเรียงพระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกา เป็นสำนวนพระธรรมเทศนา และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ก็ทรงโปรดฯ ให้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ขาดหายไปให้ครบสมบูรณ์ พร้อมทั้งทรงโปรดฯ ให้สร้างฉบับใหม่ขึ้นมาอีก เรียกว่า ฉบับล่องชาด

พระไตรปิฎกทั้ง ๔ รัชสมัยแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ดังกล่าวมานี้ยังเป็นภาษาบาลีอักษรขอม ดังนั้น ในปีพุทธศักราช ๒๔๓๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ จึงทรงโปรดฯ ให้มีการสังคายนาชำระพระไตรปิฎกและปริวรรตบาลีอักษรขอมเป็นบาลีอักษรไทย และทรงโปรดฯ ให้จัดพิมพ์เป็นเล่มหนังสือขึ้นเป็นครั้งแรก จำนวน ๓๙ เล่ม รวม ๑,๐๐๐ ชุด เพื่อฉลองในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรงมีพระราชประสงค์อุทิศพระราชกุศลถวายแด่พระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ จึงทรงโปรดฯ ให้มีการตรวจชำระต้นฉบับที่ขาดหายไปเพิ่มอีกจากที่มีอยู่ ๓๙ เล่ม และจัดพิมพ์เป็น ๔๕ เล่ม จบบริบูรณ์ เพื่อให้เท่ากับจำนวนพรรษาที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญ

พุทธกิจ การตรวจชำระพระไตรปิฎกครั้งนี้คณะสงฆ์กระทำอย่างโอฬารยิ่ง โดยปรับปรุงแก้ไขเครื่องหมายวรรคตอน ใช้เครื่องหมายพินทุแทนยามักการ เริ่มจัดทำตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๖๘ จนถึงปีพุทธศักราช ๒๔๗๓ จึงแล้วเสร็จ และเรียกชื่อพระไตรปิฎกฉบับนี้ว่า **สยามรณฺจสฺส เติปิฏก** : **พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ** พิมพ์จำนวน ๑,๕๐๐ ชุด ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการจัดพิมพ์ คัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับอักษรไทยครบสมบูรณ์ และพระไตรปิฎกบาลีฉบับสยามรัฐนี้ได้มีการพิมพ์ซ้ำสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม พระไตรปิฎกที่ได้รับการตรวจชำระและจัดพิมพ์ทั้งหมด นับแต่สมัยโบราณมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๗ เป็นภาษาบาลีหรือภาษามคร แม้จะได้มีการแปลเป็นภาษาไทยมาช้านานแล้วตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ก็ยังมิได้มีการแปลอย่างเป็นทางการในนามของคณะสงฆ์ จึงต่อมา ในปีพุทธศักราช ๒๔๘๓ คณะสงฆ์โดยได้รับพระบรมราชูปถัมภ์จากพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ ได้ประชุมกันดำเนินการแปลพระไตรปิฎกภาษาบาลีเป็นภาษาไทยบริบูรณ์และจัดพิมพ์เป็นครั้งแรก เรียกว่า **พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง** โดยแปลตามความในพระไตรปิฎกภาษาบาลี แล้วพิมพ์เป็นเล่ม ๒,๕๐๐ ชุด ชุดละ ๘๐ เล่ม เพื่อให้เท่ากับจำนวนพระชนมายุของพระพุทธเจ้าส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งแปลเป็นสำนวนเทศนา โดยถือเอาพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐเป็นต้นฉบับ พิมพ์ลงในใบลาน ๑,๒๕๐ กัณฑ์ เพื่อให้เท่ากับจำนวนพระอรหันตสาวกในครั้งพุทธกาลที่มาเฝ้าพระพุทธเจ้าโดยมีนัยหมายเพื่อประชุมฟังพระโอวาทปาติโมกข์ในคราวจาตุรงคสันนิบาต ดิถีเพ็ญแห่งมาฆมาส อนึ่ง การแปลและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกครั้งนี้กระทำเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองในโอกาสที่พระพุทธศาสนาได้ดำรงมั่นมาครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ อีกส่วนหนึ่งด้วย

หมดอายุ 26/05/2566

พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงนี้ คณะสงฆ์ได้ดำเนินการตรวจชำระจัดพิมพ์สืบต่อมาเนื่องในวโรกาสสำคัญอีก ๓ วาระ รวมเป็น ๔ วาระด้วยกัน

กล่าวคือ วาระที่ ๒ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๑๔ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เนื่องในมหามงคลวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี จำนวน ๒,๐๐๐ ชุด ชุดละ ๔๕ เล่ม วาระที่ ๓ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๑ จำนวน ๒,๐๐๐ ชุด และวาระที่ ๔ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ จำนวน ๓,๐๐๐ ชุด เนื่องในวโรกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี

ปีพุทธศักราช ๒๕๒๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงมีพระราชดำริว่า พระพุทธวจนะอันเรียกว่าพระไตรปิฎกย่อมเป็นหนังสือที่ประมวลพระธรรมวินัยของสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งยังบริบูรณ์และตั้งมั่นอยู่ตราบใด ก็ย่อมเป็นหลักของพุทธบริษัทที่จะปฏิบัติให้เป็นสัมมาปฏิบัติ ถึงความงอกงามรุ่งเรืองอยู่ตราบนั้น จึงทรงมีพระราชศรัทธาเลื่อมใสพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ในการสังคายนาพระไตรปิฎกถวายตามที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ถวายพระพร เนื่องในมงคลดิถีที่มีพระชนมพรรษาจะบรรจบ ๕ รอบนักษัตร ในวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐ และมีพระบรมราชโองการประกาศขออาราธนาสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก สมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ พระสงฆ์เปรียญธรรมพร้อมด้วยศาสนบัณฑิต เป็นการธุระดำเนินการสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพื่อความเจริญรุ่งเรืองสถาพรแห่งพระบวรพุทธศาสนาสืบไป

การสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกเนื่องในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบนักษัตร ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ นี้ คณะสงฆ์ได้มอบให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมการศาสนา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับสนองงานคณะสงฆ์ขณะนั้นเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ โดยรัฐบาลซึ่งมี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็น

นายกรัฐมนตรีขณะนั้นได้จัดสรรงบประมาณอุดหนุน และได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธีพระฤกษ์ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม แล้วได้ดำเนินการสังคายนาตรวจชำระในรูปของคณะกรรมการ ประกอบด้วย คณะกรรมการสังคีติการกสงฆ์ คณะกรรมการบาลีวิโสธกะ คณะกรรมการธิการแห่งสังคีติการกสงฆ์ คณะกรรมการศาสนบัณฑิต ทั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์ และคณะกรรมการดำเนินการและประสานงาน และมีสังฆานุมัติให้ใช้ตำหนักสมเด็จพระวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เป็นสถานที่ตรวจชำระ โดยนำพระไตรปิฎกที่ได้ดำเนินการจัดพิมพ์เป็นฉบับหลวงแล้วนั้นมาตรวจสอบให้มีความถูกต้องทั้งฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย กล่าวคือ ในส่วนของฉบับภาษาบาลี ได้ใช้ พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐ เป็นต้นฉบับสอบเทียบกับพระไตรปิฎกฉบับอื่นๆ โดยได้ตั้งข้อ ย่อหน้า ยกหัวข้อสูตรหรือมาติกาให้เห็นชัดเจน และได้อ้างหน้าคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ ฉบับฉัฏฐสังคีติ (อักษรพม่า) ฉบับอักษรเทวนาครี และฉบับอักษรโรมัน ในบรรทัดแรกของหน้านั้นๆ เพื่อสะดวกต่อการค้นคว้าของนักศึกษา รวมทั้งบอกเลขบรรทัดแต่ละหน้าของพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีนี้ไว้ด้วย สำหรับฉบับภาษาไทย ได้นำ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง มาเป็นต้นฉบับในการตรวจสอบพิจารณาสำนวนแปล

การดำเนินการสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกตามที่กล่าวมานี้ได้แล้วเสร็จทันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบนักษัตร และเรียกชื่อพระไตรปิฎกฉบับนี้ว่า ทศยรรณูสุต สงคีติเตปิฎก ๒๕๓๐ พุทธวสุเส : พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ โดยจัดพิมพ์ฉบับภาษาบาลีจำนวน ๑,๐๐๐ ชุด และจัดพิมพ์ฉบับภาษาไทย จำนวน ๓,๐๐๐ ชุด

หมดอายุ 26/05/2566

ต่อมา พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยดังกล่าวนี้ได้มีพุทธศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธา

สร้างถวายวัดจนหมดลง โดยเหตุที่พระไตรปิฎกนั้นเป็นพระคัมภีร์ที่มีความสำคัญ คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมจึงเตรียมการที่จะจัดพิมพ์ซ้ำ แต่เพื่อให้เป็นไปตามประเพณีที่ทำกันมา คือก่อนจะจัดพิมพ์พระไตรปิฎกแต่ละครั้ง ต้องมีการประชุมสงฆ์ผู้ทรงความรู้และศาสนบัณฑิตตรวจชำระสอบทานความถูกต้องในเบื้องต้น กอปรกับได้พิจารณาเห็นว่าพระไตรปิฎกฉบับสังคายนาฯ ในส่วนภาษาบาลีนั้น แม้จะดำเนินการตรวจชำระจากคณะกรรมการสังคิตติการสงฆ์ในครั้งนั้นมาแล้ว แต่ก็ยังมีปาฐะที่บกพร่องผิดพลาดอยู่บ้างในบางเล่ม บางสูตร บางข้อ ทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดด้านเวลาและขั้นตอนการจัดพิมพ์เป็นสำคัญ แม้ในส่วนฉบับภาษาไทยก็ปรากฏว่าสูตรเดียวกันซึ่งมีบทพระบาลีเหมือนกัน หรือข้อความพระบาลีอย่างเดียวกันแต่ปรากฏต่างที่กัน กลับมีข้อความสำนวนแปลที่ไม่ลงกันสมกัน เป็นต้น ทั้งนี้เพราะเกิดจากคณะกรรมการแปลมีหลายชุดจึงแปลสำนวนต่างกัน แต่เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า พระไตรปิฎกนั้นเป็นพระคัมภีร์สำคัญในพระพุทธศาสนาสำหรับศึกษาค้นคว้าอ้างอิงของพุทธบริษัท หาใช่เป็นหนังสืออ่านทั่วไปไม่ แม้จะเป็นฉบับภาษาไทยก็ควรที่จะมีเอกภาพในด้านสำนวนคำแปลที่เป็นแบบอย่างและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของบัณฑิตชน ดังนั้น เพื่อให้การจัดพิมพ์พระไตรปิฎกเผยแพร่ในปัจจุบันมีข้อบกพร่องผิดพลาดน้อยที่สุด คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมจึงแต่งตั้งคณะกรรมการสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวนี้ได้มีฉันทานุมัติชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนา ทั้ง ๔๕ เล่ม เป็นอันดับแรก โดยกำหนดแนวทาง คือ ให้สอบทานคำแปลของพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาให้ถูกต้องสมบูรณ์ มิให้ตกหล่นคลาดเคลื่อนจากบทปาฐะในพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนา หากพบว่าตกหล่น ก็แปลเพิ่มให้สมบูรณ์ หากพบว่าคลาดเคลื่อน ก็แปลให้ถูกต้องตามนัยอรรถกถา และหากพบว่าสำนวนคำแปลของสูตรใด หรือข้อใดที่ปรากฏหลายที่ทั้งในเล่มเดียวกันหรือ

ต่างเล่มไม่ตรงกัน ซึ่งเมื่อเทียบเคียงกับฉบับภาษาบาลีแล้วปรากฏว่ามีข้อความพระบาลีอย่างเดียวกัน ก็ปรับแก้สำนวนให้ตรงกัน เป็นต้น

คณะกรรมการดังกล่าวนี้ได้เพียรพยายามดำเนินการตรวจสอบต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาสำเร็จเพียงขั้นตอนการสอบทานคำแปลมิให้ตกหล่นจากต้นฉบับภาษาบาลี โดยมีได้ปรับแก้สำนวนคำแปลที่ลักลั่นกันในบางสูตรให้ลงกันสมกัน จึงต่อมา คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ได้มีมติให้ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙, ราชบัณฑิต) วัดราชโอรสาราม รับเป็นภาระธุระดำเนินการสานต่อในขั้นตอนที่เหลือให้สำเร็จเรียบร้อย ซึ่งในเบื้องต้น พระธรรมกิตติวงศ์ ได้นำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนา ที่คณะกรรมการดังกล่าวได้สอบทานคำแปลกับฉบับภาษาบาลีไว้แล้วนั้นมาให้นักศึกษาดำเนินการบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์เพื่อให้เกิดความสะดวกในการปรับแก้สำนวนและการเชื่อมโยงข้อมูลแล้วได้ศึกษาการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อที่จะได้ดำเนินการปรับแก้สำนวนคำแปลในเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยตนเอง อันเป็นการลดขั้นตอนที่ไม่ต้องพิมพ์ข้อมูลออกมาเป็นรูปเพื่อตรวจและสั่งแก้ ซึ่งช่วยประหยัดทั้งด้านเวลาและวัสดุประกอบการพิมพ์ พร้อมทั้งได้เตรียมรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพระไตรปิฎกภาษาไทยจากแหล่งต่างๆ ที่พระโบราณจารย์ได้แปลไว้ เช่น พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงและฉบับอื่นๆ เพื่อจัดทำเป็นอุปการะสอบทานเทียบเคียงประกอบการปรับแก้สำนวนคำแปล และที่สำคัญ ได้นำคัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่นายพร รัตนสุวรรณ ได้ประชุมศาสนบัณฑิตตรวจชำระและจัดพิมพ์อย่างครบบริบูรณ์มาเป็นอุปกรณ์ประกอบการปรับแก้สำนวนคำแปลให้ถูกต้องตามพุทธานุญาต นอกจากนี้ยังได้จัดหาซีดีรอมพระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์ที่มหาวิทยาลัยมหิดลจัดทำไว้มาสืบค้นข้อความพระบาลีที่ซ้ำกันเพื่อจะได้ปรับสำนวนคำแปลให้เป็นเอกภาพกันอีกด้วย เมื่อเสร็จขั้นตอนการบันทึกข้อมูลดังกล่าวแล้ว จึงได้ดำเนินการ

ปรับแก้ข้อมูลสำนวนคำแปลพระไตรปิฎกภาษาไทยในเครื่องคอมพิวเตอร์ไปตามลำดับเล่ม จนแล้วเสร็จทั้ง ๔๕ เล่ม พร้อมทั้งจะให้พิสูจน์อักษรก่อนเสนออนุมัติจัดพิมพ์ แต่ได้พิจารณาเห็นว่า พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงและฉบับสังคายนาที่พระโบราณจารย์ได้แปลและจัดทำไว้นั้น มิได้ทำเชิงอรรถคือคำอธิบายศัพท์หรือข้อความที่ยากต่อความเข้าใจไว้ ดังนั้น เพื่อเอื้อประโยชน์ ในการอ่านพระไตรปิฎกให้เข้าใจสำหรับประชาชนทั่วไปและสามารถเป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงที่ถูกต้องอันเหมาะสมแก่ยุคสมัยปัจจุบันที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จึงได้เพิ่มขั้นตอนการจัดทำเชิงอรรถขึ้นโดยกำหนดแนวทางในการจัดทำ คือทำคำอธิบายเฉพาะคำศัพท์วิชาการทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎกซึ่งแปลทับศัพท์ไว้หรือข้อความที่ยากต่อความเข้าใจ โดยตรวจดูคำอธิบายจากคัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาฯ ที่อธิบายหรือแยกประเภทศัพท์หรือข้อความแห่งพระบาลีนั้นๆ เป็นเบื้องต้นแล้วแปลสรุปความเป็นภาษาไทยที่กะทัดรัด พร้อมทั้งอ้างอิงคัมภีร์อรรถกถาเป็นอักษรย่อและบอกเล่มหรือหน้าไว้ในวงเล็บเพื่อประโยชน์ในการสืบค้นอ้างอิงของผู้ต้องการหลักฐานอ้างอิงหรือต้องการศึกษาพระพุทธศาสนาชั้นสูง ในกรณีคำแปลภาษาไทยที่ไม่นิยมใช้ซึ่งเกรงว่าคนทั่วไปอ่านแล้วไม่เข้าใจและต้องเสียเวลาเปิดดูความหมายในพจนานุกรม โดยที่คัมภีร์อรรถกถาก็ไม่ได้ให้คำอธิบายไว้ เช่น คำว่า *ทิม* ซึ่งหมายถึงศาลาแถวหรือห้องแถวสำหรับเป็นที่พักหรือเก็บของ ก็ได้ทำเชิงอรรถไว้โดยอ้างที่มาจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรืออธิบายเพิ่มเติมตามสมควร พร้อมทั้งบอกหน้ากำกับไว้เพื่อการสืบค้น เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนการจัดทำเชิงอรรถพร้อมทั้งจัดหน้าบรรดตอนนี้ได้อาศัยความละเอียดและใช้เวลาในการจัดทำเป็นอย่างมาก

การจัดทำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาฯ เพื่อเสนอจัดพิมพ์ดังกล่าวนี้ ได้ใช้เวลาในการดำเนินการจัดทำเป็นเวลานาน จึงแล้วเสร็จเป็นข้อมูลต้นฉบับอยู่ในคอมพิวเตอร์ ในส่วนของการจัดทำต้นฉบับ

พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนาฯ นั้นยังมิได้มีการตรวจชำระสอบทาน
 แต่อย่างใด จนถึงปีพุทธศักราช ๒๕๔๘ คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ประสงค์
 เหตุที่พระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทรงดำรงอยู่ในฐานะองค์
 เอกอัครศาสนูปถัมภกและทรงเป็นพุทธมามกะ พระราชกรณียกิจของพระ
 มหากษัตริย์แต่ละพระองค์อันเกี่ยวเนื่องกับการพระพุทธรศาสนา นอกจากจะ
 ทรงอุปถัมภ์พระสงฆ์ให้สามารถบริหารงานปกครอง งานการศึกษา
 งานเผยแผ่ งานสาธารณูปการ งานสาธารณสงเคราะห์ และงานการศึกษา
 สงเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว พระราชกรณียกิจอันเกี่ยวเนื่องกับ
 การอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธรศาสนาอีกส่วนหนึ่ง ก็คือทรงโปรดฯ ให้มีการ
 ตรวจชำระจัดพิมพ์พระไตรปิฎก ซึ่งพระราชกรณียกิจส่วนนี้ได้อำนวยผลให้
 พระสงฆ์และประชาชนมีหลักในการศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่พระพุทธรศาสนา
 อันก่อให้เกิดความดำรงมั่นคงแห่งพระพุทธรศาสนาคู่กับชาติไทยตราบเท่า
 ทุกวันนี้ ดังนั้น ในมหามงคลโรกาสที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา-
 ภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช
 บรมนาถบพิตร ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์แห่ง
 ราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่วันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ นับเวลา
 ถึงปัจจุบัน เป็นปีที่ ๖๐ สมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารพระองค์ได้
 เสด็จดำรงสยามรัฐสีมาราชอาณาจักร ทรงประพฤติปฏิบัติพระองค์มั่นคงอยู่
 ในทศพิธราชธรรมและจักรวรรดิวัตร ประสิทธิ์ประสาทความไพบุลย์รุ่งเรือง
 วัฒนาสถาพร ทรงพระมหากรุณาแก่พสกนิกรถ้วนหน้า คณะสงฆ์โดย
 มหาเถรสมาคม สำนักในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพสกนิกร ประเทศชาติ
 และพระพุทธรศาสนา จึงมีมติให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและ
 ฉบับภาษาไทย เพื่อเป็นการเฉลิมพระบุญญาธิการและเฉลิมพระเกียรติคุณ
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเพื่อเป็นการสืบสานพระไตรปิฎกให้เป็น

หลักสำคัญของพระพุทธศาสนาในการศึกษาสัมมาปฏิบัติของพุทธบริษัท ซึ่งกิจกรรมส่วนนี้นับเป็นหนึ่งในแปดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ ในวโรกาสมหามงคลสมัยที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๗/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๘ มหาเถรสมาคมได้มีมติเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ ประกอบด้วยบรรพชิต ๔๑ รูป คฤหัสถ์ ๔ คน รวม ๔๕ รูป/คน โดยมี สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ. ๙) วัดสระเกศ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช เป็นประธานกรรมการ พระพรหมมุนี (จุนท์ พุทธิมธุโต ป.ธ. ๙) วัดบวรนิเวศวิหาร พระพรหมเวที (สนิท ชวนปญโญ ป.ธ. ๙) วัดไตรมิตรวิทยาราม เป็นรองประธานกรรมการ และพระราชสุธี (โสภณ โสภณจิตโต ป.ธ. ๙) วัดเทวราชกุญชร เป็นเลขานุการ ซึ่งต่อมา เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๔๙ คณะกรรมการ ฯ นี้ได้ประชุมพิจารณาแนวทางในการดำเนินงานจัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาบาลีและภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ และได้ข้อสรุปเป็นแนวปฏิบัติว่า ในการดำเนินงานตรวจชำระพระไตรปิฎกภาษาบาลีให้นำพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนา พุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นต้นฉบับในการตรวจชำระ และให้นำพระไตรปิฎกฉบับอื่นๆ มาเทียบเคียงโดยให้ทำเชิงอรรถในปาฐะที่ต่างกันไว้ ส่วนการตรวจชำระพระไตรปิฎกภาษาไทยให้นำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาฯ ที่พระธรรมกิตติวงศ์และคณะได้จัดทำไว้แล้วตามมติมหาเถรสมาคม มาตรวจสอบคำแปลและจัดทำหัวข้อให้ตรงกันกับพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนาฯ ที่คณะกรรมการตรวจชำระแล้ว ทั้งนี้ประธานคณะกรรมการฯ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานกองงานพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เป็น ๓ กอง คือ

๑. คณะทำงานกองงานพระวินัยปิฎก จำนวน ๒๕ รูป/คน มี พระธรรมคุณาภรณ์ (เอื้อน หาสมฺโม ป.ธ. ๙, Ph.D.) วัดสามพระยา เป็น ประธาน

๒. คณะทำงานกองงานพระสุตตันตปิฎก จำนวน ๑๙ รูป มี พระวิสุทฐิวงศาจารย์ (วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ. ๙, พธ.ด. กิตติมศักดิ์) วัด ปากน้ำ เป็นประธาน

๓. คณะทำงานกองงานพระอภิธรรมปิฎก จำนวน ๒๑ รูป/คน มี พระพรหมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม ป.ธ. ๙, Ph.D.) วัดพิชยญาติการาม เป็น ประธาน

ในการพิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาบาลีนั้น ได้นำ พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศมาเทียบเคียง ตรวจสอบทำเชิงอรรถในปาฐะที่ต่างกัน จำนวน ๗ ฉบับ ประกอบด้วย พระไตรปิฎกบาลี อักษรไทย ๓ ฉบับ คือ (๑) ทวยธรรมาสน์ สงคิตติเตปิฎก (๒๕๓๐ พุทธวสุเส) (๒) สยามธรรมาสน์ เตปิฎก (๒๕๒๕ พุทธวสุเส) (๓) มหาจุฬาลงคเตปิฎก (อนุสรณีย์ ๒๕๐๐ พุทธวสุเส) และพระไตรปิฎก บาลีอักษรต่างประเทศ ๔ ฉบับ คือ (๑) ฉนฺทสงคิตติเตปิฎก (พระไตรปิฎก บาลีอักษรพม่า ฉบับฉนฺทสงคิตติเตปิฎก พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๓๔) (๒) อังคิลลเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรโรมัน ฉบับสมาคมบาลีปกรณ์) (๓) สิทฺธิเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรสิงหล) (๔) นาลันทาทเวนาครีปาตีเตปิฎก (พระ ไตรปิฎกบาลีอักษรเทวนาครี ฉบับมหาวิทยาลัยนาลันทา)

คณะทำงานแต่ละกองงานได้เพียรพยายามพิจารณาตรวจต้นฉบับ พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็ม กำลังความสามารถ เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นต้นมา จึงทำให้การพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี และฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

บัดนี้ การพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาบาลี และภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในมหามงคลสมัยที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ได้บรรลุผลเสร็จสิ้นแล้ว นับว่าสำเร็จได้โดยอาศัยพระบารมีพระบรมเดชานุภาพแห่งองค์พระมหากษัตริยาธิราช กอปรด้วยความวิริยะอุตสาหะอุทิศเวลาเป็นพุทธบูชาของคณะกรรมการ พระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตผู้ดำเนินการพิจารณาตรวจต้นฉบับและความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ขออนุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และอนุภาพแห่งกุศลเจตนาในการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ ครั้งนี้ จงเป็นพลวปัจจัยดลบันดาลให้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระบรมบพิตร พระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระราชโอรส พระราชธิดา พร้อมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ ทรงเจริญพระชนมายุยิ่งยืนนาน สถิตในไศวรราชสมบัติ ทั้งสุขโสมนัสสวัสดีจงเกิดมีในที่ทุกสถาน ขอให้รัฐบาล ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจงประสบความสำเร็จในการบริหารราชการแผ่นดิน ขออาณานิธิราชฤทธิ์และสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่าจงอยู่เย็นเป็นสุข ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร เจริญงอกงามในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอดจิรัฏฐิติกาล เทอญ

สทา ทิปฺปตุ สทฺธมฺโม ตถาคตฺตปฺปเวทิตฺ

ทสฺสเนนฺโต สพฺพโลกสฺส อุมฺมกฺกํ วิสฺสุทฺธิยา.

ขอพระสังฆธรรมที่พระตถาคตเจ้าทรงประกาศไว้ แสดง
ทางตรงเพื่อความบริสุทธิ์แก่โลกทั้งปวง จงรุ่งเรืองทุกเมื่อ เทอญ.

THE PALĪ ALPHABET IN THAI AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

๑ = a ๒ = ā ๓ = i ๔ = ī ๕ = u ๖ = ū ๗ = e ๘ = o

CONSONANTS WITH VOWEL “A”

๑ = ka	๒ = kha	๓ = ga	๔ = gha	๕ = ṅa
๖ = ca	๗ = cha	๘ = ja	๙ = jha	๑๐ = ña
๑๑ = ṭa	๑๒ = ṭha	๑๓ = ḍa	๑๔ = ḍha	๑๕ = ṇa
๑๖ = ta	๑๗ = tha	๑๘ = da	๑๙ = dha	๒๐ = na
๒๑ = pa	๒๒ = pha	๒๓ = ba	๒๔ = bha	๒๕ = ma

๒๖ = ya ๒๗ = ra ๒๘ = la ๒๙ = va ๓๐ = sa ๓๑ = ha ๓๒ = ḷa ๓๓ = ṃ

VOWELS IN COMBINATION

๑ = ka ๒ = kā ๓ = ki ๔ = kī ๕ = ku ๖ = kū ๗ = ke ๘ = ko
 ๙ = kha ๑๐ = khā ๑๑ = khi ๑๒ = khī ๑๓ = khu ๑๔ = khū ๑๕ = khe ๑๖ = kho

FIGURES

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

ทฤษฎารุจสุส เตปิฏเก สงเกตวิญญาปนํ

อ.	=	อังกลิสเตปิฏกํ
จ.	=	จฏฐสงคีติเตปิฏกํ
ทย.	=	ทยารุจสุส สงคีติเตปิฏกํ (๒๕๓๐ พุทรวสเส)
เท.	=	นาลนุทาเทวนาคริปาลิตเตปิฏกํ
โป.	=	โปราณเตปิฏกํ
มหา.	=	มหาจุฬาเตปิฏกํ (อนุสสรณีย ๒๕๐๐ พุทรวสเส)
สี.	=	สีหพเตปิฏกํ
สยา.	=	สยามารุจสุส เตปิฏกํ (๒๕๒๕ พุทรวสเส)

วินยปิฎก
จุลลวคฺคปาติยา ทุตฺตยาเก
กิตฺตฺนปตฺตํ

มตฺติกา

องฺเก

๕. ขุทฺทกาวตฺถกฺขณฺธโก

ขุทฺทกาวตฺถนํ

๑

ตสฺสทฺธานํ

๗๐

๖. เสนาสนกฺขณฺธโก

๑. ปรมภาณวโร

๗๗

วิหารานุชานนํ

๗๗

มณฺจปฺปจาทิอนุชานนํ

๘๒

เสตวณฺเณทาทิอนุชานนํ

๘๖

ปฏฺฐิกาทนจิตฺตปฏฺฐิกเขโป

๘๗

อิฏฺฐกาจยาทิอนุชานนํ

๘๘

อุปฏฺฐจณฺสาลาอนุชานนํ

๙๐

ปาการาทิอนุชานนํ

๙๑

อารามปรีกฺขเขปอนุชานนํ

๙๒

๒. ทุตฺตยาภาณวโร

๙๔

อนาถปิ่นฺทิกาวตฺถ

๙๔

หมดอายุ 26/05/2566

นวกมฺมทานํ

๑๐๓

อกุคาสณานุชานนํ

๑๐๕

มาติกา

องเก

อวนทียาทีปุกุคลา	๑๐๙
อาสนปปฏิพาหนปฏิกุเขโป	๑๐๙
คิหิวิกฎอนุชานน	๑๑๐
เชตวนวิหารานโมทนา	๑๑๑
อาสนปปฏิพาหนาทิ	๑๑๓
เสนาสนคาหาปกสมุมติ	๑๑๖

๓. ตติยภาณวโร

อวิสุสชชิวตตุ	๑๑๙
อเวภงคิยวตตุ	๑๒๔
นวกมมทานกถา	๑๒๗
อญญตรปริโภคปฏิกุเขปาติ	๑๓๒
สงฆภตตาทิอนุชานน	๑๓๕
ภตตทุเทสกสมุมติ	๑๓๕
เสนาสนปญญาปกาทิสุมุมติ	๑๓๖
อปปมตตกวิสุสชชกสมุมติ	๑๓๗
สาฎิยคคาหาปกาทิสุมุมติ	๑๓๘

ตสสุททาน

๑๔๐

๗. สงฆเภทกฺขนุทธโก

๑. ปจมภาณวโร

ฉสกุยปพพชชากถา	๑๔๕
เทวทตตวตตุ	๑๔๕
ปญจสตตุกถา	๑๕๒
	๑๕๕

มาติกา

องเก

๒. ทุตติยภาณวโร

๑๖๐

ปกาสนียกมม

๑๖๐

อชาตสตุตุกุมารวตุ

๑๖๔

อภิमारเปสน

๑๖๖

โลहितุปาทกกมม

๑๗๐

นาพาติริเปสน

๑๗๔

ปณจวตุฏยาจนกถา

๑๗๖

อุทานคาถา

๑๘๑

๓. ตติยภาณวโร

๑๘๒

สงฆเมทกถา

๑๘๒

อาปายโก

๑๘๗

อุปาธิปณหา

๑๙๐

นิคมคาถา

๑๙๓

สงฆเมทโก อาปายโก

๑๙๔

ตสสุททาน

๑๙๗

๘. วตุตกขนุทธโก

๑. อาคนตุกวตุตกถา

๑๙๘

๒. อาวาสิกวตุตกถา

๒๐๓

๓. คมิกวตุตกถา

๒๐๕

๔. อนุโมทนวตุตกถา

๒๐๗

๕. ภาตตุตคกวตุตกถา

๒๐๘

๖. ปิณฑจาริกวตุตกถา

๒๑๒

มัตติกา

องเก

๗. อารณณิกาวตตกถา	๒๑๖
๘. เสนาสนาวตตกถา	๒๑๘
๙. ชนุตตามรวตตกถา	๒๒๑
๑๐. วจฺจุภูวตตกถา	๒๒๓
๑๑. อุปชฌายาวตตกถา	๒๒๖
๑๒. สทธีวิหาริกาวตตกถา	๒๓๔
๑๓. อาจริยวตตกถา	๒๓๘
๑๔. อนฺเตवासิกาวตตกถา	๒๔๕
ตสฺสุทฺธานํ	๒๕๑

๙. ปาติโมกฺขญฺจปนฺนกุณฺโถ

๑. ปาติโมกฺขทุทฺเทสยาจฺณ	๒๖๒
๒. มหาสมฺมุทฺเท อญฺจจฺจริยา	๒๖๔
๓. ฐมฺมวินฺเย อญฺจจฺจริยา	๒๖๖
๔. ปาติโมกฺขสวณารโห	๒๗๑
๕. ฐมฺมิกาทมฺมิกปาติโมกฺขญฺจปนํ	๒๗๒
๖. ฐมฺมิกปาติโมกฺขญฺจปนํ	๒๗๗
๗. อตฺตาทานองฺคํ	๒๘๕
๘. โจทฺเคน ปจฺจเวกฺขิตพฺพฐมฺโม	๒๘๗
๙. โจทฺเคน อุปฺปจฺจาเปตพฺพฐมฺโม	๒๘๙
๑๐. โจทฺทกฺขุทิกตปฏิสํยุตฺตกถา	๒๙๐
ตสฺสุทฺธานํ	๒๙๓

มาติกา

องฺเก

๑๐. ภิกฺขุณีกฺขนฺธโก

๑. ปจฺมภาณวโร	๒๕๖
๑. มหาปชาปติโคตมীবตฺถุ	๒๕๖
อฏฺฐจรรุรุมมา	๒๕๙
ภิกฺขุณีอุปสมฺปทานุชานนํ	๓๐๓
อุปฺพลวณฺณาเถรียา อนฺเตวาสินีภิกฺขุณีวตฺถุ	๓๑๐
๒. ทุตฺติยภาณวโร	๓๑๑
๓. ตตฺติยภาณวโร	๓๒๖
ตสฺสทฺทหานํ	๓๔๕

๑๑. ปญฺจสตฺติกกฺขนฺธโก

๑. มหากสฺสปตฺตเถรวตฺถุ	๓๕๐
ปญฺจนนํ ภิกฺขุสฺตานํ สมฺมตฺติกา	๓๕๑
๒. ขุทฺททานุขุทฺทกสฺสิกาปทกถา	๓๕๕
๓. พุรหฺมทณฺฑทกถา	๓๕๙
ตสฺสทฺทหานํ	๓๖๔

๑๒. สตฺตสตฺติกกฺขนฺธโก

๑. ปจฺมภาณวโร	๓๖๖
ยสกาภณฺทกปฺตฺตตฺตเถรวตฺถุ	๓๖๖

มาตรา	องเก
มณิจูพกคามณิวตฺถุ	๓๗๐
๒. ทุติยภาณวโร	๓๗๘
ตสฺสทุทานํ	๓๙๑
ปทานุกุโม	๓๙๒
อสาธารณนามานิ	๔๖๓
คาถานุกุโม	๔๗๐
ธมฺมปฺปเภโท	๔๗๑

วินยปิฎก
จุลลวคฺคปาติ
[ทฺติโย ภาค]

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

๕. ขุทฺทกาวตฺถกฺขนฺธโก^๑

ขุทฺทกาวตฺถนิ

[๒๔๓] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคฺเห วิหฺรติ เวพฺพเน
กลนฺทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ นฺทายมานา
รฺกฺเข กายํ อุกฺกมฺเสนฺติ, อฺอรฺมฺปิ พหฺมฺปิ^๒ อฺอรฺมฺปิ ปิณฺณจิมฺปิ. มนฺสฺสา
ปสฺสิตฺวา^๓ อฺุชฺฌายนฺติ ขิยฺนฺติ^๔ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม สมณฺหา
สฺกฺยปฺตฺติยา นฺทายมานา รฺกฺเข กายํ อุกฺกมฺเสสฺสฺนฺติ, อฺอรฺมฺปิ
พหฺมฺปิ อฺอรฺมฺปิ ปิณฺณจิมฺปิ, เสยฺยถาปิ มลฺลมฺมฺจิกฺกา คามปฺปฺทฺวาติ.^๕
อสฺสฺสํ โข ภิกฺขุ เตสํ มนฺสฺसानํ อฺุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺนฺตานํ
วิปาเจนฺตานํ ฯ เปฯ อถ โข เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสฺสุ.

^๑ สฺยา. กตฺถจิ. โปตฺถเก. ...ขนฺธกํ, เอวฺมุปริปี.

^๒ อ. พหฺมฺปิ, เอวฺมุปริปี.

^๓ ส.จ., เท., อ., มหา. อยู่ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๔ ส.จ., เท., ทย. ขิยฺยติ, เอวฺมุปริปี.

^๕ ส.จ., เท. คามโมทฺทวาติ, อ. คามโปทฺทวาติ, เอวฺมุปริปี.

อถโข ภควา เอตสมี นิทานเ เอตสมี ปกระณ ภิกขุสงฆ์
 สหนิปาตาเปตวา ภิกขุ ปฏิปุจฉิ “สจจं กิร ภิกขเว จพฺพคฺคิยา
 ภิกขุ นหยามนา รุกฺเข กายํ อุคฺคัมเสนฺติ, อุรุมฺปิ พาหุมฺปิ อุรุมฺปิ
 ปิฎฺฐจิมฺปิติ. “สจจं ภควาติ.”^๑ วิครหิ พุทฺโธ ภควา “อนนฺจจวิกั”^๒
 ภิกขเว เตสํ โมฆปริสาณํ อนนฺโลมิกํ อปฺปฏฺฐิรูป”^๓ อสฺสามณกํ
 อกปฺปิยํ อกรณียํ. กถํ หิ นาม เต ภิกขเว โมฆปริสา
 นหยามนา รุกฺเข กายํ อุคฺคัมเสสฺสนฺติ, อุรุมฺปิ พาหุมฺปิ อุรุมฺปิ
 ปิฎฺฐจิมฺปิ; เนตํ ภิกขเว อปฺปสหนฺนํ วา ปสาทาย ๔เปฯ
 วิครหิตฺวา^๔ ฐมฺมี กถํ กตฺวา ภิกขุ อามนฺเตสิ “น ภิกขเว
 นหยามาเนน []^๕ รุกฺเข กาโย อุคฺคัมเสตพฺโพ; โย อุคฺคัมเสยฺย,
 อาปตฺติ ทุกฺกฏฺฐสาติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกขุ นหยามนา ฌมฺเภ
 กายํ อุคฺคัมเสนฺติ, อุรุมฺปิ พาหุมฺปิ อุรุมฺปิ ปิฎฺฐจิมฺปิ. มนุสฺสา
 อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม สมณา สกฺยปฺตฺติยา
 นหยามนา ฌมฺเภ กายํ อุคฺคัมเสสฺสนฺติ, อุรุมฺปิ พาหุมฺปิ อุรุมฺปิ
 ปิฎฺฐจิมฺปิ, เสยฺยถาปิ มลฺลมุฏฺฐิกา คามปฺปฏฺฐวาติ. อสฺโสสุ โข ภิกขุ
 เตสํ มนุสฺसानํ อุชฺฌายนฺตานํ ขียนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ ๔เปฯ
 อถโข เต ภิกขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสุ ๔เปฯ “สจจं กิร
 ภิกขเว ๔เปฯ “สจจं ภควาติ. วิครหิตฺวา ฐมฺมี กถํ กตฺวา ภิกขุ
 อามนฺเตสิ “น ภิกขเว นหยามาเนน ฌมฺเภ กาโย อุคฺคัมเสตพฺโพ;
 โย อุคฺคัมเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏฺฐสาติ.

^๑ อ. อิตฺสทโท น ทิสฺสติ.
 ๕ มคธอายุ 26/05/2566
 ส.จ. วิครหิตฺวา ๔เปฯ
 ทิสฺสติ, เอวมฺปริปิ.

^๒ อ. อนนฺจจวิย

^๓ ส.,เท. อปฺปติรูป, เอวมฺปริปิ.

^๔ ส.,จ.,เท.,อ.,มหา. เอตฺถนฺตเร ภิกขุณาติ อยํ ปาโร

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ นหฺยมานา
 กุทฺเต^๑ กายํ อุกฺกมฺเสนฺติ, อูรุมฺปิ พาหุมฺปิ อูรุมฺปิ ปิฏฺฐจิมฺปิ.
 มนุสฺสา อุกฺกมฺยณฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม สมณฺหา
 สกฺยปฺตติยา นหฺยมานา กุทฺเต กายํ อุกฺกมฺเสสฺสณฺติ, อูรุมฺปิ
 พาหุมฺปิ อูรุมฺปิ ปิฏฺฐจิมฺปิ, เสยฺยถาปิ มลฺลสมฺภูจิกา คามปฺปฏฺวาติ
 ฯเปฯ “น ภิกฺขเว นหฺยมาเนน กุทฺเต กาโย อุกฺกมฺเสตพฺโพ,
 โย อุกฺกมฺเสยฺย, อาปตฺติ ทุกกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ นหฺยมานา^๒
 อฏฺฐาเน^๓ นหฺยณฺติ. มนุสฺสา อุกฺกมฺยณฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ
 ฯเปฯ เสยฺยถาปิ คิหิ กามโกคิโนติ. อสฺสโสสุ โข ภิกฺขุ เตสํ
 มนุสฺसानํ อุกฺกมฺยณฺตานํ ขียนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ ฯเปฯ อถ โข
 เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารุเฬสุ ฯเปฯ “สจฺจํ กิร ภิกฺขเว
 ฯเปฯ “สจฺจํ ภควาติ. ฯเปฯ วิครหิตฺวา ฐมฺมํ กถํ กถฺวา ภิกฺขุ
 อามนฺเตสิ “น ภิกฺขเว นหฺยมาเนน^๔ อฏฺฐาเน นหฺยิตพฺพํ; โย
 นหฺยาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ คนฺธพฺพหตฺถเกน
 นหฺยณฺติ. มนุสฺสา อุกฺกมฺยณฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ฯเปฯ เสยฺยถาปิ
 คิหิ กามโกคิโนติ. อสฺสโสสุ โข ภิกฺขุ เตสํ มนุสฺसानํ อุกฺกมฺยณฺตานํ
 ขียนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ ฯเปฯ อถ โข เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ
 อารุเฬสุ ฯเปฯ “น ภิกฺขเว คนฺธพฺพหตฺถเกน นหฺยิตพฺพํ; โย
 นหฺยาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกกฺกฏสฺสาติ.

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ ส.ฉ. กุฏเฐ

^๓ ส.ฉ.เต. อฏฺฐาเน, เอวมฺปฺริปิ.

^๒ ส.ฉ.เต. อยํ ปาโง น ทิสฺสติ.

^๔ ส.ฉ.เต.อิ. อยํ ปาโง น ทิสฺสติ.

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ กุรฺวณฺทกสฺสตุตฺติยา
 นฺหายนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ฯเปฯ
 เสยฺยถาปิ คิหิ กามโมคฺชินฺติ ฯเปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ
 ฯเปฯ “น ภิกฺขเว กุรฺวณฺทกสฺสตุตฺติยา นฺหายิตพฺพํ; โย นฺหาเยยฺย,
 อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ วิคฺคยฺห ปริกมฺม
 การาเปนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ฯเปฯ
 เสยฺยถาปิ คิหิ กามโมคฺชินฺติ ฯเปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ
 ฯเปฯ “น ภิกฺขเว วิคฺคยฺห ปริกมฺม การาเปตพฺพํ; โย การาเปยฺย,
 อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ มลฺลเกน นฺหายนฺติ.
 มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ฯเปฯ เสยฺยถาปิ คิหิ
 กามโมคฺชินฺติ ฯเปฯ อถ โข เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ
 ฯเปฯ “น ภิกฺขเว มลฺลเกน นฺหายิตพฺพํ; โย นฺหาเยยฺย, อาปตฺติ
 ทุกฺกฏสฺสาติ.

[๒๔๔] เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน กจฺจุ-
 โรคาพาโห โหติ. ตสฺส วินา มลฺลกา น ผาสฺสุ โหติ.” ฯเปฯ
 ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ ฯเปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว คิลานสฺส
 อกตมลฺลกนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ชราทุพฺพโล
 นฺหาयมาโน น สกฺโกติ อตฺตโน กายํ อุปฉฺฌเสตฺถ^๒ ฯเปฯ ภควโต
 เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ ฯเปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว อุฏฺฐาสิกนฺติ.

^๑ สี.,ฉ.,เท.,มหา. น ตสฺส วินา มลฺลเกน ผาสฺสุ โหติ.

^๒ สี.,ฉ.,เท.,อิ. อุคฺฉฺฌเสตฺถ

เตน โข ปน สมเยน อณฺณตโร ภิกขุ ปิฎฺฐิจปริกมฺมํ กาทํ
 กุกกุกจายติ^๑ ๕เปย^๒ ภควโต เอตมตฺถํ อารุโหสฺสํ ๕เปย “อนฺุชานามิ
 ภิกขเว ปุณฺณปาณิกนฺติ.

[๒๔๕] เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกขุ วลฺลิกํ
 ๕าเรณฺติ. ๕เปย ปามงฺคํ ๕าเรณฺติ. กณฺฐสฺสุตฺตํ ๕าเรณฺติ. กมฺมฺสฺสุตฺตํ
 ๕าเรณฺติ. โอวณฺณิกํ ๕าเรณฺติ. กายูรํ^๓ ๕าเรณฺติ. หตฺถาภรณํ ๕าเรณฺติ.
 องฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคํ ๕าเรณฺติ. มนุสฺสา อฺุชฌายนฺติ ๕ิยนฺติ วิปาเจนฺติ
 ๕เปย เสยฺยถาปิ คิหิ กามโมคฺคิโนติ. อสฺสสฺสํ โข ภิกขุ เตสํ
 มนุสฺसानํ อฺุชฌายนฺตานํ ๕ิยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ ๕เปย อถโข
 เต ภิกขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารุโหสฺสํ ๕เปย “สจฺจํ กิร ภิกขเว
 จพฺพคฺคิยา ภิกขุ วลฺลิกํ ๕าเรณฺติ. ปามงฺคํ ๕าเรณฺติ. กณฺฐสฺสุตฺตํ
 ๕าเรณฺติ. กมฺมฺสฺสุตฺตํ ๕าเรณฺติ. โอวณฺณิกํ ๕าเรณฺติ. กายูรํ ๕าเรณฺติ.
 หตฺถาภรณํ ๕าเรณฺติ. องฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคํ ๕าเรณฺตีติ. “สจฺจํ ภควาติ
 ๕เปย วิครหิตฺวา ๕มฺมี กถํ กตฺวา ภิกขุ อามนฺเตสิ “น ภิกขเว
 วลฺลิกํ ๕าเรตพฺพํ.^๔ น ปามงฺคํ ๕าเรตพฺพํ. []^๕ น กณฺฐสฺสุตฺตํ
 ๕าเรตพฺพํ. น กมฺมฺสฺสุตฺตํ ๕าเรตพฺพํ. น โอวณฺณิกํ ๕าเรตพฺพํ. น
 กายูรํ ๕าเรตพฺพํ. น หตฺถาภรณํ ๕าเรตพฺพํ. น องฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคํ
 ๕าเรตพฺพํ;^๖ โย ๕าเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

^๑ ส.จ. เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ ปิฎฺฐิจปริกมฺมํ กาทํ กุกกุกจายนฺติ., เท.,อิ. เตน โข
 ปน สมเยน ปิฎฺฐิจปริกมฺมํ กาทํ อุกกุกจายนฺติ. ส.จ. เปยฺยาโล น ทิสฺสติ.

^๓ เท. กายูรํ, เอวฺมฺปริปิ. ส.จ.,เท.,อิ. วลฺลิกา ๕าเรตพฺพา.

^๔ จ.,เท.,อิ.,มหา. เอตฺถนฺตเร น ปามงฺโค ๕าเรตพฺโพติ อิมํ ปาจา ทิสฺสนฺติ.

^๖ ส.จ.,เท.,อิ.,มหา. น องฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคํ ๕าเรตพฺพา.

[๒๔๖] เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ ทีฆเ เกสธ
ธารเณติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ๔เปยฺย เสยฺยถาปี
คิหิ กามโมคิโนติ ๔เปยฺย ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ ๔เปยฺย “น
ภิกฺขเว ทีฆา เกสา ธาเรตพฺพา; โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกภูสฺส.
อนฺชานามิ ภิกฺขเว ทูมาสิกํ วา ทูวํคฺคํ วาติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ โกจฺเจน เกสธ
โอสนฺนเหณฺติ.^๑ ผณฺเกน เกสธ โอสนฺนเหณฺติ. หตฺถผณฺเกน เกสธ
โอสนฺนเหณฺติ. สิตฺถเตลเกน เกสธ โอสนฺนเหณฺติ. อุทกเตลเกน เกสธ
โอสนฺนเหณฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ๔เปยฺย^๒
“เสยฺยถาปี คิหิ กามโมคิโนติ ๔เปยฺย ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ
๔เปยฺย “น ภิกฺขเว โกจฺเจน เกสา โอสนฺนเหตพฺพา, น ผณฺเกน
เกสา โอสนฺนเหตพฺพา, น หตฺถผณฺเกน เกสา โอสนฺนเหตพฺพา,
น สิตฺถเตลเกน เกสา โอสนฺนเหตพฺพา, น อุทกเตลเกน เกสา
โอสนฺนเหตพฺพา; โย โอสนฺนเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกภูสฺสาติ.

[๒๔๗] เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ อาทาเสปิ
อุทกปตฺเตปิ มุขนิมิตฺตํ โอโลเกนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ
วิปาเจนฺติ ๔เปยฺย เสยฺยถาปี คิหิ กามโมคิโนติ ๔เปยฺย ภควโต
เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ ๔เปยฺย “น ภิกฺขเว อาทาเส วา อุทกปตฺเต วา
มุขนิมิตฺตํ โอโลเกตพฺพํ; โย โอโลเกยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกภูสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน มุขเ วโณ
โหติ. โส ภิกฺขุ ปุจฺฉิ “กิโหโส เม อาวุโส วโณติ. ภิกฺขุ
เอวมาหฺสฺสุ “อิโหโส^๓ เต อาวุโส วโณติ. โส น สทฺทหติ. ภควโต

^๑ เท. โอสนฺนเจณฺติ, เอวมฺปริปี.^๒ อี เปยฺยาโล น ทิสฺสติ.^๓ สี.,จ.,เท. เอหิโส

เอตมตถํ อโรเจสํ ๔เปฯ “อนฺชานามิ ภิกฺขเว อาพาธปฺปจฺจยา”^๑
อาทาเส วา อุกกปตฺเต วา มุขนิมิตฺตํ โอลฺเกตฺตุนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ มุขํ อาลิมฺเปนฺติ.^๒
มุขํ อุมฺมทฺเทนฺติ. มุขํ จุณฺเณนฺติ. มโนสฺสิกาย^๓ มุขํ ลณฺเณนฺติ.^๔
องฺคราคํ กโรนฺติ. มุขราคํ กโรนฺติ. องฺคราคมุขราคํ กโรนฺติ.
มนุสฺสา อฺชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ๔เปฯ เสยฺยถาปิ
คิหิ กามภฺกิโนติ ๔เปฯ ภควโต เอตมตถํ อโรเจสํ ๔เปฯ “น
ภิกฺขเว มุขํ อาลิมฺปิตพฺพํ, น มุขํ อุมฺมทฺทิตพฺพํ, น มุขํ
จุณฺเณตพฺพํ. น มโนสฺสิกาย มุขํ ลณฺเณตพฺพํ, น องฺคราโค
กาทพฺโพ, น มุขราโค กาทพฺโพ, น องฺคราคมุขราโค กาทพฺโพ;
โย กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน อณฺเวยตรสฺส ภิกฺขุโน จกฺขุโรคาพาโห
โหติ. ภควโต เอตมตถํ อโรเจสํ ๔เปฯ “อนฺชานามิ ภิกฺขเว
อาพาธปฺปจฺจยา มุขํ อาลิมฺปิตฺตุนฺติ.

[๒๔๘] เตน โข ปน สมเยน ราชคฺเห คิรคฺคสมชฺชโหติ.
จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ คิรคฺคสมชฺชํ ทสฺสนาย อคมฺสํ. มนุสฺสา
อฺชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม สมณฺหา สกฺยปฺตฺติยา
นจฺจมฺปิ คีตมฺปิ วาทิตมฺปิ ทสฺสนาย คจฺจิสฺสนฺติ,^๕ เสยฺยถาปิ
คิหิ กามภฺกิโนติ ๔เปฯ ภควโต เอตมตถํ อโรเจสํ ๔เปฯ
“น ภิกฺขเว นจฺจํ วา คีตํ วา วาทิตํ วา ทสฺสนาย คนฺตพฺพํ;
โย คจฺเจยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

๑ หมดอายุ 26/05/2566

๒ เท. อาพาธปฺปจฺจยา, อ. อาพาธปจฺจยา ๒ ส.เท. อ. อาลิมฺปนฺติ.

๓ ส.จ.เท.อ.มหา. มโนสฺสิกาย ๔ ส.จ.เท.อ.มหา. ลณฺเณนฺติ, เอวมฺปฺริ.

๕ อ. อากจฺจิสฺสนฺติ

คิหิ กามโกคิโนติ. ภควโต เอตมตถํ आरोजेसुं ५เปฯ “น ภิกขเว
พาหिरโสมิ อุนฺณิ ธารेतพฺพา; โย ธารेयฺย, อาปตฺติ ทุกฺกกุสฺสาติ.

[๒๕๐] เตน โข ปน สมเยน รณฺโณ มาคธสฺส เสนิยสฺส
พิมฺพิสารสฺส อารามे อมฺพา ผลิโน^๑ โหหนฺติ. รณฺเภา จ^๒ มาคธเณ
เสนิเยน พิมฺพิสารเณ อุนฺณเภาตํ โหติ “ยถาสฺขํ อยฺยา อมฺพํ
ปริภุญฺชนฺตฺติ. จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ ตรฺจนฺณเภาว อมฺพํ ปาตาเปตฺวา
ปริภุญฺชิสฺส. รณฺโณ จ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส อมฺเพน
อตฺถโธ โหติ. อถโข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมฺพิสารो มนุสฺสเส
อาณานิเปสิ “คจฺจนฺถ ภณฺ, อารามํ คนฺตฺวา อมฺพํ อاهرณฺติ. “เอวํ
เทวาทิ โข เต มนุสฺสา รณฺโณ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส
ปฏิสฺสุตฺวา อารามํ คนฺตฺวา อารามปาลํ^๓ เอตทวโจ “เทวสฺส
ภณฺ อมฺเพน อตฺถโธ, อมฺพํ เทณฺติ. “นตฺถยฺยา^๔ อมฺพํ ตรฺจนฺณเภาว
อมฺพํ ปาตาเปตฺวา ภิกฺขุ ปริภุญฺชิสฺส. อถโข เต มนุสฺสา
रणฺโณ มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสารสฺส เอตมตถํ आरोजेसुं.
“สุปริภุตฺตํ ภณฺ อยฺเยहि อมฺพํ, อปิจ ภควตา มตฺตา วณฺณิตาติ.
มนุสฺสา อฺขุณฺณายนฺติ ขิยนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ हि นาม สมณ
สกุญฺปตฺติยา น มตฺตํ ชานิตฺวา รณฺโณ อมฺพํ ปริภุญฺชิสฺสนฺตฺติ.
อสฺสโสสุ โข ภิกฺขุ เตสํ มนุสฺसानํ อฺขุณฺณายนฺตานํ ขิยนฺตานํ
วิปาเจนฺตานํ ๕เปฯ อถโข เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตถํ आरोजेसुं
๕เปฯ “น ภิกขเว อมฺพํ ปริภุญฺชิตพฺพํ; โย ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ
ทุกฺกกุสฺสาติ.

^๑ อ. ผลิตา^๒ ส.,ฉ.,เท. จสทโท น ทิสฺสติ.^๓ อ. อารามปาล^๔ ส.,เท. นตฺถายฺยา, อ. นตฺถยโย

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ปุคฺคสฺส สงฺฆภตฺตํ โหติ.
 สฺสเป อมฺพเปสิกา^๑ ปกฺขิตฺตา โหนฺติ. ภิกฺขุ กุกฺกัจจายนฺตา น
 ปฏฺฐิคฺคณฺหนฺติ ฯ เปฯ^๒ “ปฏฺฐิคฺคณฺหนฺต ภิกฺขเว ปริภุญฺชถ, อนฺุชานามิ
 ภิกฺขเว อมฺพเปสิกนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ปุคฺคสฺส สงฺฆภตฺตํ โหติ.
 เตน ปริยาปุณฺีสุ อมฺพเปสิก^๓ กาทํ. ภตฺตคฺเค สกเลเหว อมฺเพหิ
 จรณฺติ.^๔ ภิกฺขุ กุกฺกัจจายนฺตา น ปฏฺฐิคฺคณฺหนฺติ ฯ เปฯ “ปฏฺฐิคฺคณฺหนฺต
 ภิกฺขเว ปริภุญฺชถ, อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปญฺจहि สมณกปฺเปहि ผลํ
 ปริภุญฺชิตํ; อคฺคิปริจิตํ สตฺถปริจิตํ นหฺปริจิตํ อพีชํ นิพฺพณฺฏฺฏ-
 พิชณฺเณว^๕ ปญฺจมํ. อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อิมฺเหิ ปญฺจहि สมณกปฺเปहि
 ผลํ ปริภุญฺชิตุนฺติ.

[๒๕๑] เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อหิณา ทฏฺฐโจ
 กาลกโต โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจะสุฯ เปฯ “น หิ^๖ ฐฺนฺน โส
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ []^๗ จตฺตาริ อหิราชกุลานิ เมตฺเตน จิตฺเตน ผริ.
 สเจ หิ โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ จตฺตาริ อหิราชกุลานิ เมตฺเตน จิตฺเตน
 ผเรยฺย, น หิ โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ อหิณา ทฏฺฐโจ กาลํ กเรยฺย.
 กตมานิ จตฺตาริ อหิราชกุลานิ, วิรูปกฺขํ อหิราชกุลํ, เอราปถํ
 อหิราชกุลํ, จพฺยาปฺตํ อหิราชกุลํ, กณฺหาโคตมกํ^๘ อหิราชกุลํ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อมฺพเปสิกาโย

^๒ ส.,เท.,อิ. เปยฺยาโล น ทิสฺสติ.

^๓ อิ. เปสิก

^๔ ส.,ฉ. เทนฺติ.

^๕ ส.,เท. นิพฺพตฺตวิชณฺเณว, อิ. นิพฺพฏฺพิชณฺเณว ^๖ อิ.,สุยา.,ทฺย. นห, เอวมฺปริปิ.

^๗ ส.,ฉ.,มหา. เอตฺถนฺตเร อิมานํติ อยํ ปาโจ ทิสฺสติ, เอวมฺปริปิ, อิ. เอตฺถนฺตเร ภิกฺขุติ
 อยํ ปาโจ ทิสฺสติ. ^๘ ส.,เท. กณฺหาโคตม

น หิ ญฺน โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิมานิ จตฺตาริ อหิราชกุลานิ
 เมตฺเตน จิตฺเตน ฝริ. สเจ หิ โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิมานิ จตฺตาริ
 อหิราชกุลานิ เมตฺเตน จิตฺเตน ฝเรยฺย, น หิ โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 อหิณา ทฏฺฐโจ กาลํ กเรยฺย. อนุชานามิ ภิกฺขเว อิมานิ จตฺตาริ
 อหิราชกุลานิ เมตฺเตน จิตฺเตน ฝริตฺตํ อตฺตคฺคตฺติยา อตฺตรกฺขาย
 อตฺตปริตฺตตาย.^๑ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว กาทพฺพ.

วิรูปกฺเขหิ เม เมตฺตํ เมตฺตํ เอราปเกหิ เม
 ฉพฺยาปฺตเตหิ เม เมตฺตํ เมตฺตํ กณฺหาโคตมเกหิ จ.
 อปาทเกหิ เม เมตฺตํ เมตฺตํ ทิปาทเกหิ^๒ เม
 จตฺตปฺปเทหิ เม เมตฺตํ เมตฺตํ พหุปฺปเทหิ เม.
 มา มํ อปาทโก หีสิ มา มํ หีสิ ทิปาทโก
 มา มํ จตฺตปฺปโท หีสิ มา มํ หีสิ พหุปฺปโท.

สพฺเพ สตฺตา สพฺเพ ปาณา สพฺเพ ญฺตฺตา จ เกวลา
 สพฺเพ ภทฺธานิ ปสฺสสนฺตุ มา กิณฺจิ ปาปมาคมา.

อปฺปมาโน พุทฺโธ, อปฺปมาโน ฐมฺโม, อปฺปมาโน สงฺฆो,
 ปมาณวนฺตานิ สิริสฺปานิ^๓ อหิวิจฺฉิกา^๔ สตปฺที อุนฺณนาภา^๕ สรพฺ
 ฐสิกา, กตา เม รกฺขา กตา เม ปริตฺตา,^๖ ปฏฺฐิกกมฺนฺตุ ญฺตฺตานิ,
 โสหํ นโม ภควโต, นโม สตฺตุนฺนํ สมฺมาสมฺพุทฺธานนฺติ. []^๗

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ. อตฺตปริตฺตํ กาทํ.

^๔ ทพฺ. อหิ วิจฺฉิกา

^๖ ส.,ฉ. กตํ เม ปริตฺตํ
 อิม ปาจา ทิสฺสนฺติ.

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. ทวิปาทเกหิ ^๓ ฉ.,เท. สิริสฺปานิ

^๔ ส.,ฉ.,เท.,อ. อุนฺณนาภิสรพฺ

^๗ อ. เอตฺถนฺตเร อนุชานามิ ภิกฺขเว โสหิตํ โมเจตฺตุนฺติ

เตน โข ปน สมเยน อณฺณตโร ภิกฺขุ อนภริติยา ปิฬิตโต
 อตฺตโน องฺกชาตํ จินฺทิตฺวา ๕เปฯ^๑ ภควโต เอตมตฺถํ อารโหสิ.
 ๕เปฯ “อณฺณมฺหิ โส ภิกฺขเว โมฆปริณิสฺส จินฺทิตพฺพมฺหิ”^๒ อณฺณ
 จินฺทิตฺวา, น หิ^๓ ภิกฺขเว อตฺตโน องฺกชาตํ จินฺทิตพฺพํ;^๔ โย
 จินฺนุเทยฺย, อาปตฺติ ญฺจ จยสฺสาติ.

[๒๕๒] เตน โข ปน สมเยน ราชคหกสฺส เสฏฺฐิณํ มหคฺคกสฺส
 จนฺทนสารสฺส^๕ จนฺทนคณฺฐิ^๖ อุปฺปนฺนา โหติ. อถ โข ราชคหกสฺส
 เสฏฺฐิณํ เอตทโหสิ “ยนฺนุนาหํ อิมาย จนฺทนคณฺฐิยา ปตฺตํ
 ลินฺหาเปยฺย,^๗ ลินฺนุจ^๘ เม ปริโณคํ ภวิสฺสตี, ปตฺตตฺถจ ทานํ
 ทสฺสามิตี. อถ โข ราชคหโก เสฏฺฐิ ตาย จนฺทนคณฺฐิยา ปตฺตํ
 ลินฺหาเปตฺวา ลิกฺกกายํ^๙ อุกฺกัชิตฺวา เวพฺพคฺเค^{๑๐} อาลคฺเคตฺวา เวพฺพ-
 ปรมฺปราย วาหิตฺวา^{๑๑} เอวมาห “โย สมณฺโณ วา พุร่าหฺมณฺโณ วา
 อรหา เจว อิทฺธิมา จ, ทินฺนํเยว ปตฺตํ โอรหฺตฺติ.

อถ โข ปุรโณ กสฺสโป, เยน ราชคหโก เสฏฺฐิ, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ราชคหกํ เสฏฺฐิ เอตทวโจ “อหํ หิ คหปติ อรหา
 เจว อิทฺธิมา จ, เทหิ เม ปตฺตตฺถติ. “สเจ ภนฺเต อายสฺมา อรหา
 เจว อิทฺธิมา จ, ทินฺนํเยว”^{๑๒} ปตฺตํ โอรหฺตฺติ. อถ โข มกฺขลิลิ โคสาโล
 อชิตโต เกสกมฺพโล^{๑๓} ปกฺโข กจฺจายโน สณฺขโย เวพฺพญฺจปฺตโต^{๑๔}

^๑ ส.,เท.,อิ. เปยฺยาโล น ทิสฺสตี, เอวมฺปฺริ.

^๒ ส.,เท. เจตฺตพฺพมฺหิ, อิ. เจตพฺพมฺหิ

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. หิสฺสโต น ทิสฺสตี.

^๔ ส.,ฉ.,เท. เจตฺตพฺพํ, อิ. เจตพฺพํ

^๕ ส.,ฉ.,เท. จนฺทนสฺส, อิ. จินฺทนสารสฺส

^๖ ส.,เท.,อิ. จนฺทนคณฺฐิ

^๗ ฉ.,เท.,มหา. เลหาเปยฺย

^๘ ฉ.,เท.,อิ.,มหา. เลขญจ

^๙ เท. ลิกฺกกาย

^{๑๐} ๒๖/๐๕/๒๕๖๖

^{๑๑} ส.,เท.,อิ. เวพฺพคฺเค

^{๑๒} ส.,ฉ.,เท.,อิ. พนฺธิตฺวา

^{๑๓} เท. ทินฺนญฺเยว

^{๑๔} อิ. เกสกมฺพล

^{๑๕} เท.,ฉ. เพลญฺจปฺตโต, อิ. เพลญฺจปฺตโต

นิกฺคณฺโจ นาฏปฺตโต,^๑ เยน ราชคหโก เสฏฺฐิ, เตนฺอุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา ราชคหํ เสฏฺฐิ เอตทโวจ “อหํ หิ คหปติ อรหา
เจว อิทฺธิมา จ, เทหิ เม ปตฺตฺนฺติ. “สเจ ภนฺเต อายสฺมา อรหา
เจว อิทฺธิมา จ, ทินฺนํเยว ปตฺตํ โอหฺรตฺตฺติ.

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา จ มหาโมคฺคฺลฺลาโน อายสฺมา
จ ปิณฺโฑลการทฺวาโซ ปุพฺพพนฺหสมยํ นินฺวาเสตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทาย
ราชคหํ ปิณฺฑาทาย ปาวีสึสุ.^๒ อายสฺมาปิ โข ปิณฺโฑลการทฺวาโซ
อรหา เจว อิทฺธิมา จ. อายสฺมาปิ โข มหาโมคฺคฺลฺลาโน อรหา
เจว อิทฺธิมา จ. อถโข อายสฺมา ปิณฺโฑลการทฺวาโซ อายสฺมนฺตํ
มหาโมคฺคฺลฺลนํ เอตทโวจ “คจฺฉาธุโส โมคฺคฺลฺลน, เอตํ ปตฺตํ
โอหฺร, ตฺยฺเหโส ปตฺตโตติ. อายสฺมาปิ โข โมคฺคฺลฺลาโน อายสฺมนฺตํ
ปิณฺโฑลการทฺวาซํ เอตทโวจ “คจฺฉาธุโส การทฺวาซ, เอตํ ปตฺตํ
โอหฺร, ตฺยฺเหโส ปตฺตโตติ.”^๓ อถโข อายสฺมา ปิณฺโฑลการทฺวาโซ
เวหาสํ อพฺภูกุณฺตฺวา ตํ ปตฺตํ คเหตุวาทิกฺขตฺตํ ราชคหํ
อนฺุปรียายิ.^๔

เตน โข ปน สมเยน ราชคหโก เสฏฺฐิ^๕ สปุตฺตทาโร สเก
นินฺเวสเน จิตฺโต โหติ ปญฺชลิโก นมสฺสสมาโน “อิเชว ภนฺเต อโย

^๑ เท.อิ. นาฏปฺตโต

^๒ ส.ฉ.น.เท.อิ. ปาวีสึสุ.

^๓ ส.ฉ.น.อิ. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา จ มหาโมคฺคฺลฺลาโน ๔เปฯ ปาวีสึสุ. อถโข
อายสฺมา ปิณฺโฑลการทฺวาโซ อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคฺลฺลนํ เอตทโวจ “อายสฺมา โข
โมคฺคฺลฺลาโน อรหา เจว อิทฺธิมา จ, คจฺฉาธุโส โมคฺคฺลฺลน, เอตํ ปตฺตํ โอหฺร,
ตฺยฺเหโส ปตฺตโตติ. “อายสฺมา โข ปิณฺโฑลการทฺวาโซ อรหา เจว อิทฺธิมา จ, คจฺฉาธุโส
การทฺวาซ, เอตํ ปตฺตํ โอหฺร, ตฺยฺเหโส ปตฺตโตติ.

^๔ อิ. อนฺุปรียาสิ.

^๕ ส.ฉ.น.เท.อิ. เสฏฺฐิ

การทวาช อมหากั นิเวสเน ปติฏจาตติ. อถโข อายสฺมา
 ปิณฺโฑลการทวาช ราชคหกสฺส เสฏฺฐิสฺส นิเวสเน ปติฏจาติ.^๑
 อถโข ราชคหโก เสฏฺฐิ อายสฺมโต ปิณฺโฑลการทวาชสฺส หตฺถโต
 ปตฺตํ คเหตฺวา มหคฺฆสฺส ขาทนียสฺส ปุเรตฺวา อายสฺมโต ปิณฺโฑล-
 การทวาชสฺส อทาสิ.^๒ อถโข อายสฺมา ปิณฺโฑลการทวาช ตํ
 ปตฺตํ คเหตฺวา อารามํ อคมาสิ. อสฺสสํ โข มนุสฺสา “อยฺเยน
 กิร ปิณฺโฑลการทวาชเนน ราชคหกสฺส เสฏฺฐิสฺส ปตฺโต โอิหาริโตติ.
 เต จ มนุสฺสา อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา อายสฺมนํ ปิณฺโฑล-
 การทวาชํ ปิฏฺฐิโต ปิฏฺฐิโต อนุพนฺธิสฺ. อสฺสสํ^๓ โข ภควา
 อุจฺจาสทฺทำ มหาสทฺทำ, สุตฺวาน อายสฺมนํ อานนฺทํ อามนฺเตสิ
 “กึ นุ โข โส อานนฺท อุจฺจาสทฺโท มหาสทฺโทติ. “อายสฺมตา
 ภนฺเต ปิณฺโฑลการทวาชเนน ราชคหกสฺส เสฏฺฐิสฺส ปตฺโต โอิหาริโต,
 อสฺสสํ โข ภนฺเต มนุสฺสา ‘อยฺเยน กิร ปิณฺโฑลการทวาชเนน
 ราชคหกสฺส เสฏฺฐิสฺส ปตฺโต โอิหาริโตติ. เต จ ภนฺเต มนุสฺสา
 อุจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา อายสฺมนํ ปิณฺโฑลการทวาชํ ปิฏฺฐิโต
 ปิฏฺฐิโต อนุพนฺธา,^๔ โส เอส []^๕ ภควา อุจฺจาสทฺโท
 มหาสทฺโทติ.

อถโข ภควา เอตสฺมี นิทานเ เอตสฺมี ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ
 สนฺนิปาตาเปตฺวา อายสฺมนํ ปิณฺโฑลการทวาชํ ปฏฺฐิจฺฉิ “สจฺจํ
 กิร ตยา การทวาช ราชคหกสฺส เสฏฺฐิสฺส ปตฺโต โอิหาริโตติ.
 “สจฺจํ ภควาติ.^๖ วิครหิ พุทฺโธ ภควา “อนนฺจฺฉวิกั”^๗ การทวาช

^๑ ส.จ.ท.อ. ปติฏจาสิ

พม.อายุ 26/05/2566

^๒ อ. อนุพทฺธา

^๖ อ. อิตฺสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๒ ส.อ. ปาทาสิ

^๓ ส. อสฺสเสสิ.

^๔ ส.จ.ท.อ.มหา. เอตฺถนฺตเร ภนฺเตติ อยํ ปาโจ ทิสฺสติ.

^๗ อ. อนนฺจฺฉวีย

อนนุโลมิกัม อปฺปฏฺฐูปิ อสฺสสามณฺกัม อกปฺปิยํ อกรณียํ. กถํ หิ นาม
 ตวํ ภารทฺวาช จวสฺส ทารุปฺตตสฺส การณา คิหิณํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ
 อิทฺธิปาฏิหาริยํ ทสฺเสสฺสสฺส, เสยฺยถาปิ นาม^๑ ภารทฺวาช มาตฺตคาโม
 จวสฺส มาสกรุปสฺส การณา โกปิณํ ทสฺเสติ เอวเมว โข ตยา
 ภารทฺวาช จวสฺส ทารุปฺตตสฺส การณา คิหิณํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ
 อิทฺธิปาฏิหาริยํ ทสฺสิตํ; เนตํ ภารทฺวาช อปฺปสนฺนํ นวํ ปสาทาย
 ๔เปฯ วิครหิตฺวา []^๒ ธมฺมํ กถํ กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “น
 ภิกฺขเว คิหิณํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อิทฺธิปาฏิหาริยํ ทสฺเสตพฺพํ; โย
 ทสฺเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ภินฺทเถตํ ภิกฺขเว ทารุปฺตตํ, สกฺลิกํ
 สกฺลิกํ กริตฺวา^๓ ภิกฺขุณํ อณฺชนปฺปิสํ^๔ เทถ, น จ ภิกฺขเว
 ทารุปฺตโต ธารेतพฺพ; โย ธาระย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสชาติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ อัจฺจาวเจ ปตฺเต
 ธารเณติ โสวณฺณมยํ รูปิยมยํ. มนุสฺสา อชฺชฌายนฺติ ชียนฺติ วิปาเจนฺติ
 ๔เปฯ เสยฺยถาปิ คิหิ กามโกคิโนติ ๔เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ
 อาริเญสฺส ๔เปฯ “น ภิกฺขเว โสวณฺณมโย ปตฺโต ธารेतพฺพ,
 น รูปิยมโย ปตฺโต ธารेतพฺพ, น มณฺนิมโย ปตฺโต ธารेतพฺพ,
 น เวฬุริยมโย ปตฺโต ธารेतพฺพ, น ผลิกมโย ปตฺโต ธารेतพฺพ,
 น กัมมโย ปตฺโต ธารेतพฺพ, น กัจจมโย ปตฺโต ธารेतพฺพ,
 น ติพฺพมโย ปตฺโต ธารेतพฺพ, น สีสมโย ปตฺโต ธารेतพฺพ, น
 ตมฺพโลหมโย ปตฺโต ธารेतพฺพ; โย ธาระย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.
 อนฺุชานามิ ภิกฺขเว เทว ปตฺเต อโยปตฺตํ มตฺตติกาปตฺตนฺติ.

^๑ ส.จ.,ท.,อ. นามสทโท น ทิสฺสติ.

^๓ ส.จ.,ท.,อ. กตฺวา

^๒ ส.,ท. เอตฺถนฺตเร เปยฺยาโล ทิสฺสติ.

^๔ ส. อณฺชนปฺปิสํ, จ.,ท.,อ. อณฺชนปฺปิสํ

[๒๕๓] เตน โข ปน สมเยน ปตฺตมฺมัลลํ ฌัสมียติ.^๑ ภควโต
เอตมตฺถํ อารโหเสสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปตฺตมณฺฑลนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ อฺจุจาวจานิ
ปตฺตมณฺฑลานิ ชาเรนฺติ โสวณฺณมยํ ฐปฺปมยํ. มนุสฺสา อฺขุฌายนฺติ
ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ๔เปฯ เสยฺยถาปิ คิหิ กามโมคฺชินฺติ ๔เปฯ
ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสุ ๔เปฯ “น ภิกฺขเว อฺจุจาวจานิ
ปตฺตมณฺฑลานิ ชาเรตพฺพานิ; โย ชาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.
“อนฺุชานามิ ภิกฺขเว เทว ปตฺตมณฺฑลานิ ติปฐมํ สีสมยนฺติ.
พฺพลานิ ปตฺตมณฺฑลานิ^๒ น อฺจุจฺปิยนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสุ.
“อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ลิขิตฺนฺติ. วลี^๓ โหณฺติ ๔เปฯ “อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว มกรทนต์กํ ฉินฺทิตฺนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ จิตฺรานิ ปตฺต-
มณฺฑลานิ ชาเรนฺติ รูปกากิณฺณานิ ภิตฺติกมฺมกตานิ,^๔ ตานิ รติกายปิ
ทสฺเสนฺตา อาหิณฺทนฺติ. มนุสฺสา อฺขุฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ
๔เปฯ เสยฺยถาปิ คิหิ กามโมคฺชินฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสุ.
“น ภิกฺขเว จิตฺรานิ ปตฺตมณฺฑลานิ ชาเรตพฺพานิ รูปกากิณฺณานิ
ภิตฺติกมฺมกตานิ; โย ชาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว ปกติมณฺฑลนฺติ.

[๒๕๔] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ โสทกํ^๕ ปตฺตํ ปฏฺฐิสสเมนฺติ.
ปตฺโต ทุสฺสติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสุ ๔เปฯ “น ภิกฺขเว

๑ อาย 26/05/2566
เท.,อ. ฌัสมียติ.

๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. มณฺฑลานิ

๓ อ. วลี

๔ อ. รูปโกกิณฺณานิ ภิตฺติกมฺมกตานิ, เอมุปริปิ.

๕ อ. สอฺทกํ

โสทโก^๑ ปตฺโต ปฏิสามेतฺตพฺโพ; โย ปฏิสามะเยย, อาปตฺติ ทุกฺกกุสฺส.
อนฺุชานามิ ภิกฺขเว โอตฺตาเปตฺวา ปตฺตํ ปฏิสามะตฺนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ สอฺทกํ^๒ ปตฺตํ โอตฺตาเปนฺติ.
ปตฺโต ทุกฺคนฺโต โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ ฯเปฯ “น
ภิกฺขเว สอฺทโก ปตฺโต โอตฺตาเปตฺตพฺโพ; โย โอตฺตาเปเยย, อาปตฺติ
ทุกฺกกุสฺส. อนฺุชานามิ ภิกฺขเว นิสฺสํ^๓ กตฺวา โอตฺตาเปตฺวา ปตฺตํ
ปฏิสามะตฺนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ อุนฺเห ปตฺตํ นิตฺถนฺติ. ปตฺตสฺส
วณฺโณ ทุสฺสติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. “น ภิกฺขเว อุนฺเห
ปตฺโต นิตฺถิตพฺโพ; โย นิตฺถะเยย, อาปตฺติ ทุกฺกกุสฺส. อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว มุหุตฺตํ อุนฺเห โอตฺตาเปตฺวา ปตฺตํ ปฏิสามะตฺนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ปตฺตา อชฺโฌกาสะ
อนาธารา นิกฺขิตฺตา โหนฺติ. วาตมณฺฑลิกาย อารุญฺญิตฺวา^๔ ปตฺตา
ภิชฺชิสฺสุ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
ปตฺตาธารกนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ มิตฺถนฺเต^๕ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺติ.
ปริวญฺญิตฺวา^๖ ปตฺโต ภิชฺชติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ ฯเปฯ
“น ภิกฺขเว มิตฺถนฺเต ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพ; โย นิกฺขิปะเยย,
อาปตฺติ ทุกฺกกุสฺสสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ ปริภณฺทนฺเต ปตฺตํ นิกฺขิปนฺติ.
ปริวญฺญิตฺวา ปตฺโต ภิชฺชติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ ฯเปฯ

^๑ อ. สอฺทโก

^๒ ส.ณ.เท. โสทกํ

^๓ ส.ณ.เท.อิ. โวทกํ

^๔ ส.ณ.เท. อารุญฺญิตฺวา, เอวมุปริปิ.

^๕ ไป.อิ. มิตฺถนฺเต, เอวมุปริปิ.

^๖ ส.ณ.เท.อิ. ปริปัตติวา

“น ภิกขเว ปริภณฺทนต์ ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพ; โย นิกฺขิปเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏฺสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ จมาย^๑ ปตฺตํ นิกฺกฺชฺชนฺติ. โยจฺจ ฌํสียติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ ๗เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ติณฺสนฺถารกนฺติ. ติณฺสนฺถารโก อุปฺจิกาหิ ขชฺชติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ ๗เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว โจพกนฺติ. โจพกํ อุปฺจิกาหิ ขชฺชติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ ๗เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปตฺตมาพกนฺติ. ปตฺตมาพกา^๒ ปริปฺติตฺวา ปตฺโต ภิชฺชติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ ๗เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปตฺตกฺกฺณฺโถลิกนฺติ.” ปตฺตกฺกฺณฺโถลิกาย ปตฺโต อุกฺกฺมํสียติ.”^๓ ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ ๗เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปตฺตตฺถวิกนฺติ.”^๔ อํสวทฺธโก^๕ น โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ ๗เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อํสวทฺธกํ พนฺธนฺสฺสฺตฺตกนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ ภิตฺติขีเลปิ^๖ นาคทนต์เกปิ ปตฺตํ ลคฺเคนฺติ. ปริปฺติตฺวา ปตฺโต ภิชฺชติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ ๗เปฯ “น ภิกฺขเว ปตฺโต ลคฺเคตพฺโพ; โย ลคฺเคยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏฺสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ มณฺเฑ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺติ. สติสมฺโมสา นิสีทนต์ตา โอตฺถริตฺวา ปตฺตํ ภินฺทนต์.”^๗ ภควโต

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อิ. จมาย, เอวมุปริปิ.

^๓ อ. ปตฺตกฺกฺณฺโถลิกนฺติ, เอวมุปริปิ.

^๔ ฉ.,เท. ปตฺตตฺถวิกนฺติ.

^๖ ส.,ฉ.,เท. ภิตฺติขีเลปิ

^๒ ส.,ฉ.,เท. ปตฺตมาพโก

^๔ ส.,ฉ.,เท.,อิ. ฌํสียติ.

^๕ ส.,ฉ.,เท. อํสวทฺธโก

^๗ ส.,ฉ.,เท. ภนฺเทนฺติ.

เอตมตฺถํ อารโหเสสุ ๔เปฯ “น ภิกฺขเว มณฺเฑ ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโไฟ;
โย นิกฺขิปเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ ปิเฑ ปตฺตํ นิกฺขิปนฺติ.
สตีสมฺโมสา นิสินฺหา โอตฺถริตฺวา ปตฺตํ ภินฺนํติ. ภควโต
เอตมตฺถํ อารโหเสสุ ๔เปฯ “น ภิกฺขเว ปิเฑ ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโไฟ;
โย นิกฺขิปเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ องฺเก ปตฺตํ นิกฺขิปนฺติ.
สตีสมฺโมสา อุกฺกนฺติ.” ปริปตฺติตฺวา ปตฺโต ภิชฺชติ. ภควโต
เอตมตฺถํ อารโหเสสุ ๔เปฯ “น ภิกฺขเว องฺเก ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโไฟ;
โย นิกฺขิปเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ จตฺเต ปตฺตํ นิกฺขิปนฺติ.
วาทมณฺฑลิกาย จตฺตํ อุกฺกขิปยติ. ปริปตฺติตฺวา ปตฺโต ภิชฺชติ.
ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสุ ๔เปฯ “น ภิกฺขเว จตฺเต ปตฺโต
นิกฺขิปิตพฺโไฟ; โย นิกฺขิปเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

[๒๕๕] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ ปตฺตทตฺถา กวาภู
ปณฺนาเมนฺติ. กวาภู^๒ อวภูตฺติตฺวา ปตฺโต ภิชฺชติ. ภควโต
เอตมตฺถํ อารโหเสสุ ๔เปฯ “น ภิกฺขเว ปตฺตทตฺถเณน ภิกฺขุนา
กวาภู ปณฺนาเมตพฺพ; โย ปณฺนาเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ ตุมฺพกฺกฺกาเห^๓ ปิณฺฑทาย จรณฺติ.
มณฺุสฺสา อุกฺกมฺยาณฺติ ขีณฺติ วิปาเจณฺติ ๔เปฯ เสยฺยถาปี ติตฺถียาติ.
ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสุ ๔เปฯ “น ภิกฺขเว ตุมฺพกฺกฺกาเห
ปิณฺฑทาย จริตพฺพ; โย จเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ อ. วุฏฺฐนฺติ ^๒ ส.,ฉ.,เท.,ธ. กวาภู ^๓ ส.,ฉ.,เท.,ธ. ตุมฺพกฺกฺกาเห, เอวมฺปริปี.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ ฃฏิกฎาเห^๑ ปิณฑาย จรณติ.
 มนุสสา อุชฌายนุติ ขียนุติ วิปาเจนุติ ๕เปย เสยฺยถาปิ ติตฺติยาติ.
 ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสุ ๕เปย “น ภิกขเว ฃฏิกฎาเห
 ปิณฑาย จริตพฺพํ; โย จเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน อญฺจตโร ภิกขุ สพฺพปัสสูลิโก โหติ.
 โส จวสีสสฺส ปตฺตํ ธารติ. อญฺจตรา อิตฺถิ ปสฺสิตฺวา ภีตา
 วิสฺสรมกาสิ “อพฺภุมเม ปิสาโจ วตายนุติ.”^๒ มนุสสา อุชฌายนุติ
 ขียนุติ วิปาเจนุติ “กถํ หิ นาม สมณํ สกฺยปฺตฺติยา จวสีสสฺส
 ปตฺตํ ธารสฺสนุติ, เสยฺยถาปิ ปิสาจิลฺลิกาติ. ภควโต เอตมตฺถํ
 อารโจะสุ ๕เปย “น ภิกขเว จวสีสสฺส ปตฺโต ธารตพฺโพ; โย
 ธารเยย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. น จ ภิกขเว สพฺพปัสสูลิเกน
 ภวิตพฺพํ; โย ภเวยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ จลกานิปิ อญฺจิกานิปิ
 อุจฺจิญฺจโหทกํปิ ปตฺเตน นีหฺรณฺติ. มนุสสา อุชฌายนุติ ขียนุติ
 วิปาเจนุติ “ยสฺมีเยวิเม สมณํ สกฺยปฺตฺติยา ภฺยชนฺติ, โส ว
 เนสํ ปฏฺิคฺคโหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสุ ๕เปย “น ภิกขเว
 จลกานิ วา อญฺจิกานิ วา อุจฺจิญฺจโหทกํ วา ปตฺเตน นีหฺริตพฺพํ;
 โย นีหฺเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนฺุชานามิ ภิกขเว ปฏฺิคฺคหนฺติ.

[๒๕๖] เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ หตฺเถน จีวรํ
 วิผาเลตฺวา^๓ จีวรํ สิพฺเพนุติ. จีวรํ วิโลมํ^๔ โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ
 อารโจะสุ ๕เปย “อนฺุชานามิ ภิกขเว สตฺถกํ นมตกนฺติ.

^๑ มติ ๒๖/๐๕/๒๕๖๖

ส.,จ.,เท.,อ. ฃฏิกฎาเห

^๒ อ. วตมนฺติ.

^๓ ส.,จ.,เท. จีวรํ วิผาเลตฺวา,

อ. หตฺเถน วิปาเลตฺวา, มหา. จีวรํ วิผาเลตฺวา

^๔ ส.,จ.,เท. วิโลมํ

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส ทณฺทสตถกํ อุปฺปนํ
โหติ. ภควโต เอตมตถํ อารโหเส. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ทณฺท-
สตถกนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ อัจฺจาวเจ สตถก-
ทณฺทเต ฐาเรนฺติ โสวณฺณมยํ รุปิยมยํ. มนุสฺสา อชฺชฌายนฺติ
ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ฯเปฯ เสยฺยถาปิ คิหิ กามโมคฺคิโนติ ฯเปฯ
ภควโต เอตมตถํ อารโหเส. “น ภิกฺขเว อัจฺจาวจา
สตถกทณฺทา ฐาเรตพฺพา; โย ฐาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกสฺส.
อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อฏฺฐิมยํ ทนฺตมยํ วิสาณมยํ นพมยํ เวพฺพมยํ
กฏฺฐมยํ ชตฺมยํ ผลมยํ โลหมยํ สงฺขนาภิมยนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ กุกฺกฏฺพตฺเตนปิ เวพฺเพสิกายปิ
จีวรํ สิปฺพนฺติ.” จีวรํ ทุสฺสิปฺพิตํ โหติ. ภควโต เอตมตถํ อารโหเส
ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว สฺฐินฺติ. สฺฐิโย กณฺณกิตาโย โหนฺติ
ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว สฺฐินาฬิกนฺติ. นาฬิกายปิ” กณฺณกิตาโย
โหนฺติ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว กิณฺเณน ปฺปุเรตฺตุนฺติ. กิณฺเณปิ
กณฺณกิตาโย โหนฺติ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว สตฺตฺยา” ปฺปุเรตฺตุนฺติ.
สตฺตฺยาปิ กณฺณกิตาโย โหนฺติ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว สริตกนฺติ.
สริตเกปิ กณฺณกิตาโย โหนฺติ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
มรฺตฺตฺยเกน สาเรตฺตุนฺติ. สริตกมฺปิ ปริภิชฺชติ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
สริตสิปาฏิกนฺติ.”

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ สอุปาหนา กจัน อุกกมนฺติ.
กจัน ทุสฺสติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสฺสํ ๕เปฯ “น ภิกขเว
สอุปาหเนน กจัน อุกกमितพฺพํ; โย อุกกเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ จีวรํ สีพเพนตา^๑ องฺคุลียา
ปฏิกคณฺหนฺติ. องฺคุลียํ ทุกฺขา โหนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสฺสํ
๕เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกขเว ปฏิกคณฺหนฺติ.

[๒๕๗] เตน โข ปน สมเยน จพฺพคคฺคิยา ภิกขุ อุจฺจาวเจ
ปฏิกคเห ฐาเรนฺติ โสวณฺณมยํ รุปียมยํ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ
ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ๕เปฯ เสยฺยถาปี คิหิ กามโมคฺคิโนติ. ภควโต
เอตมตฺถํ อารโหเสสฺสํ ๕เปฯ “น ภิกขเว อุจฺจาวจา ปฏิกคหา
ฐาเรตพฺพา; โย ฐาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนฺุชานามิ ภิกขเว
อฏฺฐจิมยํ ๕เปฯ สงฺขนาภิมยนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน สฺฐจโยปี สตฺถกาปี ปฏิกคหาปี
นสฺสนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสฺสํ. “อนฺุชานามิ ภิกขเว
อาเวสนวิตฺถกนฺติ. อาเวสนวิตฺถเก สมากุลา โหนฺติ. ภควโต
เอตมตฺถํ อารโหเสสฺสํ. “อนฺุชานามิ ภิกขเว ปฏิกคหตฺถวิกนฺติ.^๒
อํสวทฺฐโก น โหติ ๕เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกขเว อํสวทฺฐกํ^๓
พนฺุชนสฺสตฺตกนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ อชฺโฆกาสเ^๔ จีวรํ สีพเพนตา
สีเตนปี อุณฺเหรนปี กิลมนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสฺสํ.

^๑ ส.ฉ.เท.มหา. สีพพุนตา

อิ. ปฏิกคทถวิกนฺติ.

^๔ ส.ฉ.เท.อิ. อพฺโฆกาสเ

^๒ ส.ฉ. ปฏิกคทถวิกนฺติ, เท. ปฏิกคทถวิก,

^๓ ส.ฉ.เท. อํสพทฺฐกํ, เอวมุปริปี.

“อนุชานามิ ภิกขเว กจินสาละ กจินมณฑปนุติ. กจินสาละ นิจ-
 วตตุกา โหติ. อุทเคน โอตุถริยนุติ.” ภควโต เอตมตถํ อารโหสิ.
 “อนุชานามิ ภิกขเว อุจจวตตุกํ กาทุนุติ. จโย ปริปตติ. “อนุชานามิ
 ภิกขเว จินตํ ตโย จเย อิกฺขกาจยํ สีลาจยํ ทารุจยนุติ.
 อารโหตา วิหณฺณนุติ ฯ” “อนุชานามิ ภิกขเว ตโย โสปาณ^๑
 อิกฺขกาโสปาณํ สีลาโสปาณํ ทารุโสปาณนุติ. อารโหตา ปริปตตนิ
 ฯ” “อนุชานามิ ภิกขเว อาลมพนพาหนนุติ.

เตน โข ปน สมเยน กจินสาละย ตินจฺจนํ ปริปตติ
 ฯ” “อนุชานามิ ภิกขเว โอคฺคฺมเพตฺวา^๒ อุลลิตตาวลิตตํ กาทํ,
 เสตวณฺณํ กาวณฺณํ เกรกปริกมมํ มาลากมมํ ลตาทกมมํ มกรทนต์กํ
 ปญจปฏิกํ^๓ จีวรํสํ จีวรทฺทนุติ.”^๔

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ จีวรํ สัพเพตฺวา ตตฺถเว กจินํ
 อชฺฌิตฺวา ปกฺกมณฺติ. อุทฺทฺเรหิปี อุปฺจิกาทิปี ขชฺชติ. ภควโต
 เอตมตถํ อารโหสิ. “อนุชานามิ ภิกขเว กจินํ สงฺฆริตฺตุนุติ. กจินํ
 ปริกฺขชฺชติ ฯ” “อนุชานามิ ภิกขเว โคฬํสีกาย กจินํ สงฺฆริตฺตุนุติ.
 กจินํ วินิเวจฺยติ^๕ ฯ” “อนุชานามิ ภิกขเว พนฺธนทฺทนุติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ กุฏฺเทปิ ฌมฺเภปิ กจินํ
 อุตฺสาเปตฺวา ปกฺกมณฺติ. ปริปตฺติตฺวา กจินํ ภิกฺขชฺชติ. ภควโต
 เอตมตถํ อารโหสิ. “อนุชานามิ ภิกขเว ภิตฺติขีเล วา นาค-
 ทนต์เก^๖ วา ลคฺเคตฺตุนุติ.

^๑ ส.,ฉ.,เท. โอตุถริยยนุติ.

หมตฺตฺวา 26/05/2566

^๒ ส.,ฉ.,เท. ปญจปฏิกํ

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อิ. นาคทนต์

^๔ ส.,ฉ.,เท.,อิ. โสปาณ

^๕ ส.,ฉ.,เท. จีวรทฺทนุติ.

^๖ อ. โอคฺคฺมเพตฺวา

^๗ อ. วิเวจฺยติ

[๒๕๘] อถโข ภควา ราชคเห ยถาภิรนต์ วิหริตฺวา, เยน เวสาลี, เตน จาริกํ ปกฺกามิ. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ สฺวฉิกมปิ สตฺถกมปิ เกสชฺชมปิ ปตฺเตน อาทาย คจฺฉนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารોเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว เกสชฺชตฺถวิกนฺติ. อํสวทฺธโก น โหติ ฯ” “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อํสวทฺธกํ พนฺธนสฺสตฺตกนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อุปาหนาโย กายพนฺธเนน^๑ พนฺธิตฺวา คามํ ปิณฺฑทาย ปาวิสสิ. อญฺญตโร อุปาสโก ตํ ภิกฺขุํ อภิวาเทฺนฺโต อุปาหนาโย สีเสน ฃฏฺเฏสิ. โส ภิกฺขุ มงฺกุ อโหสิ. อถโข โส ภิกฺขุ อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขุณฺเณ เอตมตฺถํ อารોเจสิ. ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารોเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อุปาหนตฺถวิกนฺติ. อํสวทฺธโก น โหติ ฯ” “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อํสวทฺธกํ พนฺธนสฺสตฺตกนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน อนฺตรามคฺเค อุทกํ อกปฺปิยํ โหติ. ปริสฺสาวนํ น โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารોเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปริสฺสาวนนฺติ. โจพกํ นปฺปโหติ ฯ” “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว กญฺจจุปริสฺสาวนนฺติ. โจพกํ นปฺปโหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารોเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ฃมฺมกรกนฺติ.”^๒

[๒๕๙] เตน โข ปน สมเยน เทว ภิกฺขุ โกสเลสุ ชนฺปเทสุ อทฺธานมคฺคปฏฺธิปนฺนา โหณฺติ. เอโก ภิกฺขุ อนาจารํ อจฺจเรติ. ทฺติโย ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ “มา อาวุโส เอวฺรฺฐปมกาสิ, เนตํ กปฺปตีติ. โส ตสฺมี อุปนทฺธิ.”^๓ อถโข โส ภิกฺขุ ปิปาสา ย ปิพิโต

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ อ. กายพนฺธเน

^๒ ส. ฃมฺมกรณฺติ.

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อ. อุปนทฺธิ, เอวฺมฺปริปิ.

อุปนท^๑ ภิคุชฺฌ เอตทโวจ “เทหิ เม อาวุโส ปริสฺสาวนํ, ปาณียํ
 ปิวิสฺสามีติ. อุปนท^๒ ภิคุชฺฌ น อทาสิ. โส ภิคุชฺฌ ปิปาสาเย ปิพิโต
 กาลมกาสิ. อถโข โส ภิคุชฺฌ อารามํ คนฺตฺวา ภิคุชฺฌนํ เอตมตฺถํ
 อาโรเจสิ. “กํ ปน ตวํ อาวุโส ปริสฺสาวนํ ยาจิยมาโน น อทาสีติ.
 “เอวมาวุโสติ. เย เต ภิคุชฺฌ อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ เต อุชฺฌายนฺติ
 ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม ภิคุชฺฌ ปริสฺสาวนํ ยาจิยมาโน น
 ทสฺสตีติ. อถโข เต ภิคุชฺฌ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ.

อถโข ภควา เอตสฺมี นิทานเณ เอตสฺมี ปกรเณ ภิคุชฺฌสงฺฆํ
 สนฺนิปาตาเปตฺวา ตํ ภิคุชฺฌ ปฏฺิปปุจฺฉิ “สจฺจํ กิร ตวํ ภิคุชฺฌ
 ปริสฺสาวนํ ยาจิยมาโน น อทาสีติ. “สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ
 พุทฺธโร ภควา “อนนฺนุจฺฉวิกํ เต โมฆปุริส อนนฺนุโลมิกํ อปฺปิฏฺฐป
 อสฺสามณฺกํ อกปฺปิยํ อกรณียํ. กถํ หิ นาม ตวํ โมฆปุริส
 ปริสฺสาวนํ ยาจิยมาโน น ทสฺสสิ; เนตํ โมฆปุริส อปฺปสหนฺนาณํ
 วา ปสาทาย ฯเปฯ วิครหิตฺวา []^๒ ฐมฺมี กถํ กตฺวา ภิคุชฺฌ
 อามนฺเตสิ “น ภิคุชฺฌเว อทฺธานมคฺคปฏฺิปปนฺเนน ภิคุชฺฌนา ปริสฺสาวนํ
 ยาจิยมาเนน น ทาทพฺพํ; โย น ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏฺสฺส.
 น จ ภิคุชฺฌเว อปริสฺสาวนเกน อทฺธานมคฺโค^๓ ปฏฺิปปชฺชิตพฺโพ;
 โย ปฏฺิปปชฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏฺสฺส. สเจ น โหติ ปริสฺสาวนํ
 วา ฐมฺมกรโก วา สงฺฆาฏิกณฺโณปิ อธิฏฺฐาตพฺโพ ‘อิมินา
 ปริสฺสาเวตฺวา ปิวิสฺสามีติ.

อถโข ภควา อนุปฺพุเพน จาริกญฺจรมาโน, เยเน เวสาลี,
 ตทวสฺริ. ตตฺตร สฺสํ ภควา เวสาลียํ วิหฺรติ มหาวเน กุฏฺฐาคารสาลาเย.

^๑ จ.,อ. อุปนท^๒ ส.,จ.,เท. เอตถนฺตเร เปยฺยาโล ทิสฺสติ.^๓ ส.,จ.,เท. อทฺธาน

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ นวกมฺมํ กโรนฺติ. ปริสฺสวานํ
น สมฺมตฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารोเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
ทณฺฑปฺริสฺสวานนฺติ. ทณฺฑปฺริสฺสวานํ น สมฺมตฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ
อารอเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว โอตฺถกริกนฺติ.”

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ มกเสหิ อุพฺพาพฺหา โหณฺติ.
ภควโต เอตมตฺถํ อารอเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว มกสกุฏฺฐิกนฺติ.

[๒๖๐] เตน โข ปน สมเยน เวสาลิยํ ปณฺีตํ ภาตฺตํ
ภาตฺตปฏฺิปาฏฺิ อฏฺุจิตา^๒ โหติ. ภิกฺขุ ปณฺีตานิ โภชนานิ ภุญฺชิตฺวา
อภิสนฺนกายา โหณฺติ พหฺวาพาธา. อถ โข ชีวโก โโกมารภจฺโจ เวสาลิ
อคมาสิ เกนจิเทว กรณฺีเยน. อทฺทสา โข ชีวโก โโกมารภจฺโจ
ภิกฺขุ อภิสนฺนกาเย พหฺวาพาธา; ทิสฺวาน, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสีทิ; เอกมนฺตํ
นิสินฺโน โข ชีวโก โโกมารภจฺโจ ภควนฺตํ เอตทโวจ “เอตฺรหิ
ภนฺเต ภิกฺขุ อภิสนฺนกายา พหฺวาพาธา, สาธุ ภนฺเต ภควา
ภิกฺขุณฺ จงฺกมณฺจ ชนฺตาจฺรณฺจ อนฺุชานาตุ, เอวํ ภิกฺขุ อปฺปาพาธา
ภวิสฺสนฺตฺติ. อถ โข ภควา ชีวกํ โโกมารภจฺจํ ฐมฺมียา กถาย
สนฺทสฺเสสิ สมากปเปสิ สมฺุตเตเชสิ สมฺปหฺสเสสิ. อถ โข ชีวโก
โกมารภจฺโจ ภควตา ฐมฺมียา กถาย สนฺทสฺสีโต สมากปฺปีโต
สมฺุตเตชิตฺโต สมฺปหฺสสีโต อฏฺุจายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณฺ
กตฺวา ปกฺกามิ.

อถ โข ภควา เอตสฺมี นินทาเน เอตสฺมี ปกรณฺเ ฐมฺมี กถํ กตฺวา
ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว จงฺกมณฺจ ชนฺตาจฺรณฺจาทิ.

^๑เตน โข ปน สมเยน^๑ ภิกขุ วิสเม จงกเม จงกมนฺติ. ปาทา ทุกฺขา โหณฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว สมนํ กาทฺตฺนฺติ.

^๒เตน โข ปน สมเยน^๒ จงกโม นิจจตฺตฺตฺโก โหติ. อุทเกน โอตฺตฺตฺตฺตฺติ ๔เปย “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อุจฺจวตฺตฺกํ กาทฺตฺนฺติ. จโย ปริปตฺติ ๔เปย “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว จินิตฺตํ ตโย จเย อิกฺกฺกาจยํ สีลาจยํ ทารุจยฺนฺติ. อารุหนฺตา วิหณฺณนฺติ ๔เปย “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ตโย โสปาณ อิกฺกฺกาโสปาณํ สีลาโสปาณํ ทารุโสปาณนฺติ. อารุหนฺตา ปริปตฺนฺติ ๔เปย “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อาลมฺพนพาหนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ จงกเม จงกมนฺตา ปริปตฺนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว จงกมนเวทิกนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ อชฺโฆกาเส จงกมนฺตา สีเตนปิ อุณฺเฬนปิ กิลมฺนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว จงกมนสาสนฺติ. จงกมนสาสาณํ ตินฺจฺจณฺณํ ปริปตฺติ ๔เปย “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว โอคฺคฺมเพตฺวา^๓ อุลลิตฺตาวลิตฺตํ กาทฺตํ เสตวณฺณํ กาพวณฺณํ เกรฺกปริกมฺมํ มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ มกรทนต์กํ ปณฺจปฏฺฐิกํ^๔ จีวรํสํ จีวรชฺชฺชฺนฺติ.

^๕เตน โข ปน สมเยน^๕ ชนฺตาจฺจํ นิจจตฺตฺกํ โหติ. อุทเกน โอตฺตฺตฺตฺตฺติ ๔เปย “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อุจฺจวตฺตฺกํ กาทฺตฺนฺติ. จโย ปริปตฺติ ๔เปย “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว จินิตฺตํ ตโย จเย อิกฺกฺกาจยํ

^{๑-๑} เท. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ. ^{๒-๒} ส.,จ.,เท.,อิ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ, เอวมฺปฺริปิ.
^๓ ส.,จ.,เท.,อิ. โอคฺคฺมเพตฺวา, เอวมฺปฺริปิ. ^๔ ส.,จ.,เท. ปณฺจปฏฺฐิกํ, เอวมฺปฺริปิ.
^{๕-๕} ส.,อิ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ, เอวมฺปฺริปิ.

สิลายัม ทารุจยณฺติ. อาโรหฺนตา วิหฺณฺณณฺติ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ตโย โสปาณเ อิมฺหฺจกาโสปาณํ สิลาสฺปาณํ ทารุโสปาณณฺติ. อาโรหฺนตา ปริปตฺตณฺติ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อาลมฺพนพาหณฺติ. ชนฺตาฆรสฺส กวาภูํ น โหติ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว กวาภูํ ปิฏฺฐสงฺฆาภูํ อุทฺทกฺขลิกํ อุตฺตรปาสกํ อคฺคพวภูฏี^๑ กปิสีสํ สฺฐจิกํ ฌภูิกํ ตาลจฺฉิทฺทํ อาวิญฺจนจฺฉิทฺทํ อาวิญฺจนรชฺชณฺติ. ชนฺตาฆรสฺส กุทฺทปาโท ชีรติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว มณฺฑลิกํ กาทฺตณฺติ. ชนฺตาฆรสฺส ฐมเนตฺตํ น โหติ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ฐมเนตฺตณฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ ขุทฺทเก ชนฺตาฆเร มชฺฌเ อคฺคิฏฺฐจํ กโรณฺติ. อุปจาโร น โหติ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ขุทฺทเก ชนฺตาฆเร เอกมณฺต์ อคฺคิฏฺฐจํ กาทฺตุ, มหฺลลเก มชฺฌเติ. ชนฺตาฆเร อคฺคิ มุขํ ทหฺติ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว มุข-มตฺติกณฺติ. หตฺถเณ^๒ มตฺติกํ เตเมนฺติ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว มตฺติกาโทณิกณฺติ. มตฺติกา ทฺวคฺคณฺธา โหณฺติ^๓ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว วาเสตฺตณฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ชนฺตาฆเร อคฺคิ กายํ ทหฺติ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อุทกํ อติหริตฺตณฺติ. ปาฏิยาปิ ปตฺเตนปิ อุทกํ อติหฺรณฺติ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อุทกนิธํ^๔ อุทกสฺราวกณฺติ. ชนฺตาฆรํ ตินฺจจฺจหนํ น เสเทติ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว โอคฺคุมฺเพตฺวา อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ กาทฺตณฺติ. ชนฺตาฆรํ จิกฺขลลํ โหติ

^๑ ส.ท. อคฺคพวภูฏี, อ. อคฺคฉวภูฏี, เอวมฺปริปิ.

^๒ ส.จ.ท. หตฺถเ

^๓ จ.อ. โหติ

^๔ ส.ท.อ. อุทกฏจํ, จ. อุทกาจํ

ฯเปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว สนฺถริตฺตํ ตโย สนฺถาเร^๑ อิกฺกกาสนฺถารํ
 สิลาสนฺถารํ ทารุสนฺถารนฺติ. จิกฺขลลํเยว โหติ ฯเปฯ “อนุชานามิ
 ภิกฺขเว วัชิตฺตุนฺติ. อุทกํ สนฺติฏฺฐติ ฯเปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว
 อุทกนิทฺธมนนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ ชนฺตาฆเร ฉมาย^๒ นิสีหนฺติ,
 คตฺตานิ กณฺฑวณฺติ^๓ ฯเปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว ชนฺตาฆรปิจนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ชนฺตาฆรํ อปริกฺขิตตํ โหติ ฯเปฯ
 “อนุชานามิ ภิกฺขเว ปริกฺขิปปิตฺตํ ตโย ปากาเร อิกฺกกาปาการํ
 สิลापาการํ ทารุปาการนฺติ. โกฏฺฐโก น โหติ ฯเปฯ “อนุชานามิ
 ภิกฺขเว โกฏฺฐกนฺติ. โกฏฺฐโก นิจฺจตฺถโก โหติ. อุทเกน โอตฺถริยติ
 ฯเปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว อุจฺจวตฺถกํ กาทุนฺติ. จโย ปริปตฺติ
 ฯเปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว จินิตฺตํ ตโย จเย อิกฺกกาจยํ สิลาจยํ
 ทารุจยนฺติ. อาโรหนฺตา วิหณฺณนฺติ ฯเปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว
 ตโย โสปาณเ อิกฺกกาโสปาณํ สิลาโสปาณํ ทารุโสปาณนฺติ.
 อาโรหนฺตา ปริปตฺนฺติ ฯเปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว อาลมพฺนพาหนฺติ.
 โกฏฺฐกสฺส กวาภํ น โหติ ฯเปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว กวาภํ
 ปิฏฺฐสงฺฆาภํ อุทฺทุขลิกํ อุตฺตรปาสกํ อคฺคพวณฺณํ กปิสีสํ สฺฐิจํ
 ฆณฺณิกํ ตาลจฺฉิทฺทํ อาวิณฺณจฺฉิทฺทํ อาวิณฺณนรชฺชนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน โกฏฺฐเก ตินฺจณฺณํ ปริปตฺติ ฯเปฯ
 “อนุชานามิ ภิกฺขเว โอคฺคมฺเพตฺวา อุลฺลิตฺตาวลิตตํ กาดํ เสตวณฺณํ

กาพวณฺณํ เกรฐปริกมฺมํ มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ มกรทนต์กํ
 ปณฺจปฏฺฐิกนฺติ. ปรีเวณฺ จิกฺขลลํ โหติ ฯ เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
 มรุมฺพํ อุปกิริตฺตุนฺติ. น ปรียาปฺถนฺติ ฯ เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
 ปทฺรสิลล์” นิกฺขิปีตฺตุนฺติ. อุทกํ สนฺติฏฺฐจฺติ ฯ เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
 อุทกนิทฺธมนนฺติ.

[๒๖๑] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ นคฺคา นคฺคํ อภิวาเทนฺติ.
 []^๒ นคฺคา อนคฺคํ อภิวาเทนฺติ. นคฺคา นคฺคํ อภิวาทาเปนฺติ.
 นคฺคา อนคฺคํ อภิวาทาเปนฺติ.^๓ นคฺคา นคฺคสฺส ปริกมฺมํ กโรนฺติ.
 นคฺคา นคฺคสฺส ปริกมฺมํ การาเปนฺติ. นคฺคา นคฺคสฺส เทนฺติ.
 นคฺคา ปฏฺฐิคคณฺหนฺติ. นคฺคา ขาทนฺติ. นคฺคา ญฺญชฺนฺติ. นคฺคา
 สายนฺติ. นคฺคา ปิวนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ ฯ เปฯ “น
 ภิกฺขเว นคฺเคน^๔ นคฺโค อภิวาเทตพฺโพ. น นคฺเคน อภิวาเทตพฺพํ.
 น นคฺเคน นคฺโค อภิวาทาเปตพฺโพ. น นคฺเคน อภิวาทาเปตพฺพํ.
 น นคฺเคน นคฺคสฺส ปริกมฺมํ กาทพฺพํ. น นคฺเคน []^๕ ปริกมฺมํ
 การาเปตพฺพํ. น นคฺเคน นคฺคสฺส ทาทพฺพํ. น นคฺเคน
 ปฏฺฐิคคเหตุพฺพํ. น นคฺเคน ขาทิตพฺพํ. น นคฺเคน ญฺญชิตพฺพํ.
 น นคฺเคน สายิตพฺพํ. น นคฺเคน ปาตพฺพํ; โย ปิเวยฺย, อาปตฺติ
 ทุกฺกฏฺฐสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ ขนฺตาสมเร จมายนํ จีวรํ
 นิกฺขิปนฺติ. จีวรํ ปัสสูกิตํ โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ

^๑ อ. ปทสิลล์

^๒ ส.จ. เอตฺถนฺตเร เปยฺยาโล ทิสฺสติ.

^๓ เท., อ. ๒๖/๑๕/๒๕๕๖ นคฺคา นคฺคํ อภิวาเทนฺติ, นคฺคา นคฺคํ อภิวาทาเปนฺติ.

^๔ อ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ, เอวมุปริปิ.

^๕ ส.จ., เท., อ., มหา. เอตฺถนฺตเร นคฺคสฺสาติ อยํ ปาโจ ทิสฺสติ.

๔เปฯ “อนุชานามิ ภิกขเว ชนฺตาฆเร^๑ จีวรวัสํ จีวรชฺชุนฺติ. เทเว
วสุสฺสนฺเต, จีวรํ โอวสุสฺสติ ๔เปฯ “อนุชานามิ ภิกขเว ชนฺตาฆร-
สาลนฺติ. ชนฺตาฆรสาลา นีจวตฺตุกา โหติ. อุทเกน โอตฺถริยติ^๒
๔เปฯ “อนุชานามิ ภิกขเว อุจฺจวตฺตุกํ กาทฺนฺติ. จโย ปริปตฺติ
๔เปฯ “อนุชานามิ ภิกขเว จินฺตํ ๔เปฯ อาโรหฺนฺตา วิหณฺณนฺติ
๔เปฯ อาโรหฺนฺตา ปริปตฺนฺติ ๔เปฯ “อนุชานามิ ภิกขเว
อาลมพฺนพาหนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ชนฺตาฆรสาลายํ ตินฺจฺจนฺนํ ปริปตฺติ
๔เปฯ “อนุชานามิ ภิกขเว โอคฺคฺมเพตฺวา อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ กาทํ
๔เปฯ จีวรวัสํ จีวรชฺชุนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ ชนฺตาฆเรปิ อุทเกปิ
ปิฎฺธิปริกมฺม^๓ กาทํ กุกฺกฺจฺจายนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ.
“อนุชานามิ ภิกขเว ติสฺโส ปฏฺิจฺฉาทิโย ชนฺตาฆรปฏฺิจฺฉาทิ
อุทกปฏฺิจฺฉาทิ วตฺถปฏฺิจฺฉาทินฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ชนฺตาฆเร อุทกํ น โหติ. ภควโต
เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “อนุชานามิ ภิกขเว อุทปानนฺติ. อุทปานสุส-
กฺกํ ลุชฺชติ ๔เปฯ “อนุชานามิ ภิกขเว จินฺตํ ตโย จเย
อิฏฺฐกาจยํ สีลาจยํ ทารุจยนฺติ. อุทปาโน นีจวตฺตุโก โหติ.
อุทเกน โอตฺถริยติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “อนุชานามิ
ภิกขเว อุจฺจวตฺตุกํ กาทฺนฺติ. จโย ปริปตฺติ ๔เปฯ อาโรหฺนฺตา
วิหณฺณนฺติ ๔เปฯ อาโรหฺนฺตา ปริปตฺนฺติ ๔เปฯ “อนุชานามิ
ภิกขเว อาลมพฺนพาหนฺติ.

๑ ส.ฉ.,เท.,อิ. ๒๖/๐๕/๒๕๖๖

๑ ส.ฉ.,เท.,อิ. อยู่ ปาโจ น ทิสฺสติ.

๓ ส.ฉ.,เท.,อิ.,มหา. ปริกมฺม

๒ ส.ฉ.,เท. โอตฺถริยติ, เอวมฺปริปิ.

๗ ส.จ.เท.อ.มหา. จันทนิกนติ.

อัญญาปาการํ สีลาปาการํ ทารุปาการนฺติ. จนฺตนิกา จิกฺขลฺลา โหติ
 ๕เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว สนฺุถริตฺตํ ตโย สนฺุถาเร อัญญาสนฺุถารํ
 สีลาสนฺุถารํ ทารุสนฺุถารนฺติ. อุทกํ สนฺุติฏฺฐติ ๕เปฯ “อนฺุชานามิ
 ภิกฺขเว อุทกนิทฺธมนนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุํ คตฺตานิ สีติกตานิ” โหนฺติ.
 ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อุทกปฺญจนี
 โจพเคนปิ ปจฺจุทฺธริตฺตนฺติ.

[๒๖๓] เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร อุปาสโก สงฺฆสฺส
 อตฺถาย ปกฺขรณิํ กาทฺตุกาโม โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ.
 “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปกฺขรณินฺติ. ปกฺขรณียา กุลํ ลุชฺชติ ๕เปฯ
 “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว จินฺตํ ตโย จเย อัญญาจยํ สีลาจยํ ทารุจยนฺติ.
 อารุหนฺตา วิหฺมยฺนฺติ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ตโย โสปาณํ
 อัญญาโสปาณํ สีลาโสปาณํ ทารุโสปาณนฺติ. อารุหนฺตา ปริปตฺตนฺติ
 ๕เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อาลมฺพนพาทนฺติ. ปกฺขรณียา อุทกํ
 ปุราณํ โหติ ๕เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อุทกมาติกํ”^๒ อุทกนิทฺธมนนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร อุปาสโก”^๓ ภิกฺขุสงฺฆสฺส
 อตฺถาย นิลฺลេขํ ชนฺตาฆริํ กตฺตุกาโม โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ
 อารุเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว นิลฺลេขํ ชนฺตาฆรณฺติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ จาตุมาสํ นิสีทเนน
 วิปฺปวสนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. “น ภิกฺขเว จาตุมาสํ
 นิสีทเนน วิปฺปวสิตพฺพํ; โย วิปฺปวเสยฺย, อาปตฺติ ทุกกฺกฺกสฺสาติ.

[๒๖๔] เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ ปุปฺผา-
ภิกิณฺเณสุ สยเนสุ สยนฺติ. มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺทนต์ตา
ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ฯเปฯ เสยฺยถาปิ คิหิ
กามโมคฺคิโนติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารોเจสฺสุ ฯเปฯ “น ภิกฺขเว
ปุปฺผาภิกิณฺเณสุ สยเนสุ สยิตพฺพํ; โย สเยยฺย, อาปตฺติ
ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา คณฺฐมฺปิ มาลมฺปิ อาทาย
อารามํ อากจฺจนฺติ. ภิกฺขุ กุกฺกจฺจายนฺตา น ปฏฺิคฺคณฺหนฺติ.
ภควโต เอตมตฺถํ อารોเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว คณฺฐํ คเหตุว
กวาณฺเฏ ปณฺจจฺจุลิกํ ทาตุํ, ปุปฺผํ คเหตุว วิหารเ เอกมณฺฺตํ
นิกฺขิปปิตฺตนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส นมตกํ อุปฺปนฺนํ โหติ.
ภควโต เอตมตฺถํ อารોเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว นมตกนฺฺติ.
อถ โข ภิกฺขุณฺเณ เอตทโหสิ “นมตกํ อธิฏฺฐาตพฺพํ นฺุ โข อุทาทุ
วิกปฺเปตพฺพนฺติ ฯเปฯ “น ภิกฺขเว นมตกํ อธิฏฺฐาตพฺพํ น
วิกปฺเปตพฺพนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ อาสิตฺตกุปฺปาทเน
ภุญฺชนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ฯเปฯ เสยฺยถาปิ
คิหิ กามโมคฺคิโนติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารોเจสฺสุ. “น ภิกฺขเว
อาสิตฺตกุปฺปาทเน ภุญฺชิตพฺพํ; โย ภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน อณฺฺตโร ภิกฺขุ คิลาโน โหติ.
โส ภุญฺชมาโน น สกโกติ หตฺถेณ ปตฺตํ สนฺุชารตฺตุ. ภควโต
เอตมตฺถํ อารોเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว มโพริกนฺฺติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ เอกภาชเนปิ
 ภูณฺชนฺติ. เอกถาลเกปิ ปิวนฺติ. เอกมณฺเจปิ ตฺวณฺเณนฺติ. เอกตฺ-
 ถรณฺเป^๑ ตฺวณฺเณนฺติ. เอกปาวฺรณฺเป^๒ ตฺวณฺเณนฺติ. เอกตฺถรณ-
 ปาวฺรณฺเป^๓ ตฺวณฺเณนฺติ. มนุสฺสา อชฺชฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ
 ฯเปฯ เสยฺยถาปิ คิหิ กามโมคฺชินฺติ ฯเปฯ ภควโต เอตมตฺถํ
 อารุเจสฺสุ ฯเปฯ “น ภิกฺขเว เอกภาชเน ภูณฺชิตพฺพํ, น เอกถาลเก
 ปาตพฺพํ, น เอกมณฺเจ ตฺวณฺณิตพฺพํ, น เอกตฺถรณฺ ตฺวณฺณิตพฺพํ,
 น เอกปาวฺรณฺ ตฺวณฺณิตพฺพํ, น เอกตฺถรณฺปาวฺรณฺ ตฺวณฺณิตพฺพํ;
 โย ตฺวณฺเณยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกณฺนสฺสาติ.

[๒๖๕] เตน โข ปน สมเยน วทฺโธ ลิจฺฉวี^๔ เมตฺตีย-
 ภูมฺมชกานํ^๕ ภิกฺขุํ สหาโย โหติ. อถ โข วทฺโธ ลิจฺฉวี เยน
 เมตฺตียภูมฺมชกา ภิกฺขุ, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เมตฺตียภูมฺมชเก
 ภิกฺขุ เอตทวโจ “วณฺทามิ อยฺยาติ. เอวํ วุตฺเต, เมตฺตียภูมฺมชกา
 ภิกฺขุ นาลปีสุ. ทุตฺติยมฺปิ โข วทฺโธ ลิจฺฉวี เมตฺตียภูมฺมชเก ภิกฺขุ
 เอตทวโจ “วณฺทามิ อยฺยาติ. ทุตฺติยมฺปิ โข เมตฺตียภูมฺมชกา ภิกฺขุ
 นาลปีสุ. ตตฺติยมฺปิ โข วทฺโธ ลิจฺฉวี เมตฺตียภูมฺมชเก ภิกฺขุ
 เอตทวโจ “วณฺทามิ อยฺยาติ. ตตฺติยมฺปิ โข เมตฺตียภูมฺมชกา ภิกฺขุ
 นาลปีสุ. “กฺยาหํ อยฺยานํ อปรชฺชฌามิ, กิสฺส มํ อยฺยา นาลปนฺตฺติ.
 “ตถา हि ปน ตวํ อวฺโส วทฺธม อมฺเห ทพฺเพน มลฺลปฺตฺเตน
 วิเหจฺยมาเน อชฺชฌเปกฺขสฺสีติ. “กฺยาหํ อยฺยา กโรมีติ. “สเจ โข ตวํ
 อวฺโส วทฺธม อิจฺฉเยยฺยาสิ, อชฺชเชว ภควา आयสฺมนฺตํ ทพฺพํ

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อิ. เอกตฺถรณฺเป, เอวมฺปริปิ.

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อิ. เอกปาวฺรณฺเป, เอวมฺปริปิ.

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อิ. เอกตฺถรณฺปาวฺรณฺเป, เอวมฺปริปิ.

^๔ ส.,ฉ.,เท. ลิจฺฉวี, เอวมฺปริปิ.

^๕ ส.,ฉ.,เท. เมตฺตียภูมฺมชกานํ, เอวมฺปริปิ.

มลฺลปฺตฺตํ นาสาเปยฺยาติ. “กฺยาหํ อยฺยา กโรมิ, ก็ มยา สกฺกา
กาตฺตฺตํ. “เอहि ตฺวํ, อาวุโส วทฺธมฺ เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอวํ วเทहि “อิทํ ภนฺเต นจฺจนฺนํ นปฺปฏฺฐิรूपํ,
ยายํ ภนฺเต ทิสสา อภยา อนีติกา อนฺอุปทฺทฺวา, สายํ ทิสสา สภยา
สอิตฺติกา สอุปทฺทฺวา, ยโต นีวาทํ,^๑ ตโต ปวาทํ,^๒ อุทกํ มณฺเฎ
อาทิตฺตํ, อยฺเยน เม ทพฺเพน มลฺลปฺตฺเตน ปชาปติ ทฺฐิตาติ.
“เอวํ อยฺยาติ โข วทฺโธ ลิจฺฉวิ เมตฺตฺติยภุมฺมชกานํ ภิกฺขุณฺ
ปฏฺฐิสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ
อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทิ; เอกมฺนฺตํ นิสฺสินฺโน โข วทฺโธ
ลิจฺฉวิ ภควนฺตํ เอตทวโจ “อิทํ ภนฺเต นจฺจนฺนํ นปฺปฏฺฐิรूपํ, ยายํ
ภนฺเต ทิสสา อภยา อนีติกา อนฺอุปทฺทฺวา, สายํ ทิสสา สภยา
สอิตฺติกา สอุปทฺทฺวา, ยโต นีวาทํ, ตโต ปวาทํ, อุทกํ มณฺเฎ
อาทิตฺตํ, อยฺเยน เม ทพฺเพน มลฺลปฺตฺเตน ปชาปติ ทฺฐิตาติ.

อถ โข ภควา เอตสฺมี นิทานเณ เอตสฺมี ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ
สนฺนิปาตาเปตฺวา อายสฺมณฺตํ ทพฺพํ มลฺลปฺตฺตํ ปฏฺฐิปุจฺฉิ “สรสิ
ตฺวํ ทพฺพ ‘เอวรूपํ กตฺตา ยถายํ วทฺโธ อาหาติ. “ยถา มํ
ภนฺเต ภควา ชานาตีติ. ทฺฐิตมฺปิ โข ภควา ๕ เปฯ ตตฺติยมฺปิ โข
ภควา อายสฺมณฺตํ ทพฺพํ มลฺลปฺตฺตํ เอตทวโจ “สรสิ ตฺวํ ทพฺพ
‘เอวรूपํ กตฺตา ยถายํ วทฺโธ อาหาติ. “ยถา มํ ภนฺเต ภควา
ชานาตีติ. “น โข ทพฺพ ทพฺพา เอวํ นิพฺเพเจนฺติ. สเจ ตยา
กตํ ‘กตฺตฺตํ วเทहि, สเจ อกตํ ‘อกตฺตฺตํ วเทหีติ. “ยโตหิ^๓

^๑ ส.ฉ.เท.อิ. นีวาทํ, เอวมฺปฺริ. ^๒ ส.ฉ.เท. สวาทํ, เอวมฺปฺริ.

^๓ ส.ฉ.เท. ยโต อนํ

ภนฺเต ชาโต นาภิชานามิ สุปินนฺเตนปิ เมถุนํ ฌมฺมํ ปฏฺฐิเสวิตา,
ปเคว ชาคโรติ.

อถปิ ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “เตนहि ภิกฺขเว สงฺโฆ
วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺตํ นิกฺกฺขชฺชตุ, อสมฺภกํ สงฺฆเณ กโรตุ.

อฏฺฐหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส อุปาสกสฺส ปตฺโต
นิกฺกฺขชฺชิตพฺโพ; ภิกฺขุํ อลาภาย ปริสํกตฺติ, ภิกฺขุํ อนตฺถาย
ปริสํกตฺติ, ภิกฺขุํ อนาวาสาย^๑ ปริสํกตฺติ, ภิกฺขุ อกฺโกสติ
ปริภาสติ, ภิกฺขุ ภิกฺขุหิ เกเทติ, พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ,
ฌมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ. อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว อิมะหิ อฏฺฐหํเคหิ สมนฺนาคตสฺส อุปาสกสฺส ปตฺตํ
นิกฺกฺขชฺชิตํ. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว นิกฺกฺขชฺชิตพฺโพ. พยตฺเตน
ภิกฺขุนา ปฏฺฐิเพลน สงฺโฆ ฌาเปตพฺโพ

[๒๖๖] ‘สุณฺาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส อายสฺมนฺตํ
ทพฺพํ มลฺลปฺตฺตํ อมฺมุลิกาย สึลวิปตฺติยา อนฺุทฺธํเสติ. ยถิ สงฺฆสฺส
ปตฺตํกถํ, สงฺโฆ วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺตํ นิกฺกฺขชฺชเยย, อสมฺภกํ
สงฺฆเณ กรเยย; เอสา ฌตฺติ.

สุณฺาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ
มลฺลปฺตฺตํ อมฺมุลิกาย สึลวิปตฺติยา อนฺุทฺธํเสติ, สงฺโฆ วฑฺฒสฺส
ลิจฺฉวิสฺส ปตฺตํ นิกฺกฺขชฺชติ, อสมฺภกํ สงฺฆเณ กโรติ. ยสฺสา ยสฺมโต
ขมฺติ วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺตํสฺส นิกฺกฺขชฺชนา, อสมฺภกํ สงฺฆเณ
กรณํ, โส ตฺถนฺุสฺส; ยสฺส นกฺขมฺติ, โส ภาเสยฺย.

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ. อวาสาย, เอมปริปี.

นิกฺกขุชิตฺตํ สงฺฆเณ วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺโต อสมฺภโกโค
สงฺฆเณ, ขมฺติ สงฺฆสฺส; ตสฺมา ตฺถนฺทึ. เอวเมตํ ธารยามีติ.

อถโข อายสฺมา อานนฺโท ปุพฺพพณฺหสมยํ นินฺวาเสตฺวา ปตฺต-
จีวรมาทาย, เยน วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส นินฺเวสนํ, เตนฺอุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา วฑฺฒํ ลิจฺฉวี เอตทโวจ “สงฺฆเณ เต อารุโส วฑฺฒ
ปตฺโต นิกฺกขุชิตฺตํ อสมฺภโกโคสิ สงฺฆเณนาติ. อถโข วฑฺฒํ ลิจฺฉวี
“สงฺฆเณ กิร เม ปตฺโต นิกฺกขุชิตฺตํ อสมฺภโกโคมฺหิ กิร สงฺฆเณนาติ
ตตฺถเอว มุจฺฉิตฺโต ปปฺโต. อถโข วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส มิตฺตามจฺจา
ณาทิสาลโหิตา วฑฺฒํ ลิจฺฉวี เอตทโวจ “อลํ อารุโส วฑฺฒ, มา
โสจิ, มา ปริเทวิ, มยํ ภควนฺตํ ปสาเทสฺสาม ภิกฺขุสงฺฆมฺหาติ.
อถโข วฑฺฒํ ลิจฺฉวี สปุตฺตทาโร สมิตฺตามจฺโจ สณฺนาทิสาลโหิตา
อลฺลวตฺถโธ อลฺลเกโส, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
ภควโต ปาเทสฺสุ สิริสา นิปตฺติตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ “อจฺจโย มํ
ภนฺเต อจฺจคฺมา ยถาพาลํ ยถามุพฺพํ ยถากุสฺลํ, โยหํ อยฺยํ
ทพฺพํ มลฺลปฺตฺตํ อมฺมุสิกาย สึลวิปตฺติยา อนฺนทฺธฺเสสิ, ตสฺส เม
ภนฺเต ภควา อจฺจยํ อจฺจยโต ปฏฺฐิคฺคณฺหาตุ อายตี สํวรายาติ.
“อิงฺฆ” ตฺวํ อารุโส วฑฺฒ อจฺจโย อจฺจคฺมา ยถาพาลํ ยถามุพฺพํ
ยถากุสฺลํ, ยํ ตฺวํ ทพฺพํ มลฺลปฺตฺตํ อมฺมุสิกาย สึลวิปตฺติยา
อนฺนทฺธฺเสสิ, ยโต จ โข ตฺวํ อารุโส วฑฺฒ อจฺจยํ อจฺจยโต
ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฏฺฐิโกโรสิ, ตนฺเต มยํ ปฏฺฐิคฺคณฺหาม, วฑฺฒนิ
เหสา อารุโส วฑฺฒ อริยสฺส วินฺเย, โย อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา
ยถาธมฺมํ ปฏฺฐิโกโรติ, อายตี สํวรํ อาปชฺชตีติ.

อถโข ภควา ภิกขุ อามนุเตสิ “เตนหิ” ภิกขเว สงฺฆเ
วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺตํ อุกฺกุชฺชตฺ, สมฺโมคฺคํ สงฺฆเณ กโรตฺ.

อฏฺฐหิ ภิกขเว องฺเคหิ สมณฺนาคตสฺส อฺปาสกสฺส ปตฺโต
อุกฺกุชฺชิตพฺโพ; น ภิกขุํ อลาภาย ปริสํกตฺ, น ภิกขุํ
อนตฺถาย ปริสํกตฺ, น ภิกขุํ อนาวาสาย ปริสํกตฺ, น ภิกขุ
อโกสฺสตี ปริภาสตี, น ภิกขุ ภิกขุหิ เกเทตี, น พุทฺธสฺส
อวณฺณํ ภาสตี, น ฆมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสตี, น สงฺฆสฺส อวณฺณ
ภาสตี. อนุชานามิ ภิกขเว อิมหิ อฏฺฐหํเกหิ สมณฺนาคตสฺส
อฺปาสกสฺส ปตฺตํ อุกฺกุชฺชิตํ.

เอวญฺจ ปน ภิกขเว อุกฺกุชฺชิตพฺโพ. เตน ภิกขเว วฑฺฒเณ
ลิจฺฉวิหา สงฺฆํ อฺปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตฺราสงฺคํ กริตฺวา ภิกขุํ
ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏฺกํ นิสิตฺติวํ อณฺชลํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส
วจฺนีโย ‘สงฺฆเณ เม ภนฺเต ปตฺโต นิกฺกุชฺชิต, อสมฺโมโคเมหิ
สงฺฆเณ, โสหํ ภนฺเต สมฺมา วตฺตามิ, โลมํ ปาเตมิ, เนตฺถารํ
วตฺตามิ, สงฺฆํ ปตฺตํอุกฺกุชฺชนํ ยาจามิตฺติ. ทุตฺติยมฺปิ ยาจิตพฺพา.^๒
ตตฺติยมฺปิ ยาจิตพฺพา.^๒ พยตฺเตน ภิกขุณา ปฏฺวิเพลน สงฺฆเ
ณฺาเปตพฺโพ

[๒๖๗] ‘สฺสณฺาตุ เม ภนฺเต สงฺฆเ, สงฺฆเณ วฑฺฒสฺส
ลิจฺฉวิสฺส ปตฺโต นิกฺกุชฺชิต, อสมฺโมโค สงฺฆเณ. โส สมฺมา
วตฺตตฺติ, โลมํ ปาเตตี, เนตฺถารํ วตฺตตฺติ, สงฺฆํ ปตฺตํอุกฺกุชฺชนํ ยาจตฺติ.
ยทฺธิ สงฺฆสฺส ปตฺตํกถลํ, สงฺฆเ วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺตํ
อุกฺกุชฺชชเยย, สมฺโมคฺคํ สงฺฆเณ กเรยฺย; เอสา ฅตฺติ.

^๑ โป., ส., ฉ., เท., อ. เตน หิ

^๒ ส., ฉ., เท. ยาจิตพฺโพ.

สุณาตุ เม ภาณเต สงฺโฆ, สงฺฆเณ วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส
ปตฺโต นิฏฺฐชฺชิตฺ, อสมฺภโกโค สงฺฆเณ, โส สมฺมา วตฺตติ, โลมํ
ปาเตติ, เนตถารํ วตฺตติ, สงฺฆํ ปตฺตฺกฏฺฐชฺฉํ ยาจติ, สงฺโฆ
วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺตํ อฏฺฐชฺชติ, สมฺภกํ สงฺฆเณ กโรติ.
ยสฺสา ยสมฺโต ขมติ วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺตสฺส อฏฺฐชฺชนา,
สมฺภกํ สงฺฆเณ กรณํ, โส ตฺถนฺทสฺส; ยสฺส นภขมติ, โส
ภาเสยฺย.

อฏฺฐชฺชิตฺ สงฺฆเณ วฑฺฒสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปตฺโต สมฺภโกโค
สงฺฆเณ, ขมติ สงฺฆสฺส; ตสฺมา ตฺถนฺทํ. เอวเมตํ ธารยามีติ.

[๒๖๘] อถปิ ภาควา เวสาลิยํ ยถาภินนฺตํ วิหริตฺวา, เยน
ภคฺคา, เตन จาริกํ ปฏฺกามิ, อนุปฺพุเพน จาริกํ จรมาโน, เยน
ภคฺคา, ตทวสฺริ. ตตฺร สฺสํ ภาควา ภคฺเคสฺสุ วิหริติ สํสุมารคิเร^๑
เภสภพาวเน มิคทาเย.

เตน ปิ ปน สมเยน โฬธิสฺส ราชกุมารสฺส โกกนฺโท^๒
นาม ปาสาทิ อจิรการิตฺ ใหติ อนชฺฌมาวุตฺโต สมเณน วา
พฺรหฺมเณน วา เกนจิ วา มนุสฺสญฺเณ. อถปิ โฬธิ ราชกุมารโ
สญฺชิกาปฺตตํ^๓ มาณวํ อามนฺเตสิ “เอहि ตวํ สมฺม สญฺชิกาปฺตต,
เยน ภาควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มม วจเนน ภควโต ปาเท
สิรสา วนฺท อุปฺปาพารํ อุปฺปาตงฺกํ ลหฺภูจํ พลํ ผาสฺสูวิหารํ ปุจฺฉ
‘โฬธิ ภาณเต ราชกุมารโ ภควโต ปาเท สิรสา วนฺทติ, อุปฺปาพารํ
อุปฺปาตงฺกํ ลหฺภูจํ พลํ ผาสฺสูวิหารํ ปุจฺฉตฺตีติ.” เอวญฺจ วเทहि^๔

^๑ ส.ฉ. สํสุมารคิเร

^๒ ส.ฉ., เท., อ., มหา. โกกนฺโท

^๓ ฉ. สญฺชิกาปฺตตํ, เอวมุปริปิ.

^๔ อ. อิตฺตทฺโท น ทิสฺสติ.

^๕ อ. เอว จ วเทहि

‘อธิวาเสตุ กิร ภนฺเต ภควา โพธิสฺส ราชกุมารสฺส สุวาทนาย
 ภตฺตํ สทฺธิํ ภิกฺขุสงฺฆเมนาติ. “เอวํ โภติ โข สญฺชิกาปฺตฺโต
 มาณโว โพธิสฺส ราชกุมารสฺส ปฏิสฺสุตฺวา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิํ สมฺโมทิ, สมฺโมทนียํ กถํ สารณียํ”
 วิตฺติสาเรตฺวา เอกมหนฺตํ นิสีทิ. เอกมหนฺตํ นิสินฺโน โข สญฺชิกาปฺตฺโต
 มาณโว ภควนฺตํ เอตทวโจ “โพธิ []” ราชกุมารโร โภโต
 โคตมสฺส ปาเท สิริสา วนฺทติ, อปฺปาพาริ อปฺปาตงฺกํ ลหฺภูจํ
 พลํ ฆาสฺสวิหาริ ปุจฺฉติ, เอวญฺจ วเทติ ‘อธิวาเสตุ กิร ภวํ โคตโม
 โพธิสฺส ราชกุมารสฺส สุวาทนาย ภตฺตํ สทฺธิํ ภิกฺขุสงฺฆเมนาติ.
 อธิวาเสสิ ภควา ตฺถนฺทึภาเวน. อถ โข สญฺชิกาปฺตฺโต มาณโว
 ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อุฏฺฐายาสนา, เยน โพธิ ราชกุมารโร,
 เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา โพธิ ราชกุมารโร เอตทวโจ “อโวจุมฺห
 โข มยํ โภโต วจเนน ตํ ภวนฺตํ โคตมํ โพธิ []” ราชกุมารโร
 โภโต โคตมสฺส ปาเท สิริสา วนฺทติ, อปฺปาพาริ อปฺปาตงฺกํ
 ลหฺภูจํ พลํ ฆาสฺสวิหาริ ปุจฺฉติ, เอวญฺจ วเทติ ‘อธิวาเสตุ กิร
 ภวํ โคตโม โพธิสฺส ราชกุมารสฺส สุวาทนาย ภตฺตํ สทฺธิํ
 ภิกฺขุสงฺฆเมนาติ. อธิวตฺถณฺจ ปน สมเณน โคตเมนาติ.

อถ โข โพธิ ราชกุมารโร ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปณฺธิตํ ขาทนียํ
 โภชนียํ ปฏฺฐิยาทาเปตฺวา โกกนฺทญฺจ ปาสาทํ โอทาเตหิ ทฺวสฺสเสหิ
 สนฺถราเปตฺวา ยาว ปจฺฉิมา โสปาณกเพวรา^๓ สญฺชิกาปฺตฺตํ มาณวํ
 อามนฺเตสิ “เอहि ตวํ สมฺม สญฺชิกาปฺตฺต, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;

^๑ สฺยา. สาราณียํ, ทฺย. สาราณียนฺติปิ สาราณียนฺติปิ ปาโจ.

พมดอญ 26/05/2566

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. เอตฺถนฺตเร โขสทฺโท ทิสฺสติ.

^๓ ส.,ฉ.,เท. ปจฺฉิมโสปาณกเพวรา, อิ. โสปาณกลิงฺครา

อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต กาลํ อารโจะหิ ‘กาโล ฆนฺเต นิฏฺฐิตํ
ภตฺตณฺติ. “เอวํ โภติ โข สมฺชิกขาปฺพุโต ฆาณโว โฟธิสฺส
ราชกุมารสฺส ปฏิสฺสุตฺวา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
ภควโต กาลํ อารโจะติ” “กาโล” โข ฆนฺเต นิฏฺฐิตํ ภตฺตณฺติ.

อถ โข ภควา ปุพฺพพณฺ्हสมยํ นินฺวาเสตฺวา ปตฺตจิวรรมาทาย,
เยน โฟธิสฺส ราชกุมารสฺส นินฺเวสนํ, เตนฺอุปสงฺกมิ. เตน โข ปน
สมเยน โฟธิ ราชกุมารโ พหิทฺวารโกฏฺฐเก จิตฺโต โหติ ภควนฺตํ
อาคณฺยมาโน. อทฺทสา โข โฟธิ ราชกุมารโ ภควนฺตํ ทฺวโรโต ว
อาคณฺยนฺตํ; ทิสฺวาน ตโต ปจฺจุคฺคณฺตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
ปุรฺกขิตฺวา,^๑ เยน โกกนฺธุโท ปาสาโท, เตนฺอุปสงฺกมิ. อถ โข ภควา
ปจฺจุฉิมํ โสปาณกเพวรํ^๒ นิสฺสาย อฏฺฐาสิ. อถ โข โฟธิ ราชกุมารโ
ภควนฺตํ เอตทวโจ “อภฺกมตฺถ ฆนฺเต ภควา ทฺุสฺसानิ, อภฺกมตฺถ
ฆนฺเต^๓ สฺสโต ทฺุสฺसानิ, ยํ มม อสฺส ทิฆมรตฺตํ หิตาย สุขายาติ.
เอวํ วุตฺเต, ภควา ตฺุณฺหิ อโหสิ. ทฺุติยมฺปิ โข ๔เปฯ ตติยมฺปิ
โข โฟธิ ราชกุมารโ ภควนฺตํ เอตทวโจ “อภฺกมตฺถ ฆนฺเต ภควา
ทฺุสฺसानิ, อภฺกมตฺถ ฆนฺเต^๔ สฺสโต ทฺุสฺसानิ, ยํ มม อสฺส ทิฆมรตฺตํ
หิตาย สุขายาติ. อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อวโลเกสิ.^๕
อถ โข อายสฺมา อานนฺโท โฟธิ ราชกุมารโ เอตทวโจ “สํหฺรตฺถ”^๖
ราชกุมาร ทฺุสฺसानิ, น ภควา เจพปฏิกํ^๗ อภฺกมิสฺสติ ปจฺจุฉิมํ ชนฺตํ
ตถาคโต อนฺุภมฺปตฺติติ.

^๑ อ. อารโจะสิ ^๒ ส.,ฉ.,เท.,อิ. กาโล โภ โคตม ^๓ ส.,ฉ.,เท. ปุรฺกขิตฺวา, อ. ปุรฺกขิตฺวา

^๔ ส.,ฉ.,เท.,มหา. ปจฺจุฉิมโสปาณกเพวรํ, อ. โสปาณกลิงฺครํ

^๕ ส.,ฉ.,เท.,อิ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๖ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. อปโลเกสิ.

^๗ ส.,ฉ.,เท.,อิ. สํหฺรตฺถ

^๘ ส.,เจสฺสปฏิกํ, เท. เจพปฏิกํ, อ. เจพปตฺติกํ

อถโข โพธิ ราชกุมารโ ทุสฺसानิ สํหฺราเปตฺวา อุปริ
โกกนุเท ปาสาทฺเต อาสนํ ปณฺณาเปสิ.^๑ อถโข ภควา โกกนุทํ
ปาสาทํ อภิรฺยุหิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสนเ นิสิตฺติ สทฺธิ ภิกฺขุ-
สงฺฆเณ. อถโข โพธิ ราชกุมารโ พุทฺธปฺปมฺขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณฺเฑน
ชาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา
ภควนฺตํ ภูตฺตาวิ โอนีตปฺตฺตปาณิ เอกมนฺตํ นิสิตฺติ; เอกมนฺตํ
นิสินฺนํ โข โพธิ ราชกุมารํ ภควา ฅมฺมียา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา
สมาทเปตฺวา สมฺมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิ.

อถโข ภควา เอตฺสฺมี นิทาเน เอตฺสฺมี ปกรเณ ฅมฺมี กถํ
กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “น ภิกฺขเว เจพปฏฺฐิกาทิ^๒ อกฺกมิตฺตพฺพา; โย
อกฺกเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏฺฐสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน อณฺณตฺรา อิตฺถิ^๓ อปคตคพฺพา ภิกฺขุ
นิมนฺเตตฺวา ทุสฺสํ ปณฺณาเปตฺวา เอตทฺโวจ “อกฺกมถ ภนฺเต
ทุสฺสนฺติ. ภิกฺขุ กุกฺกัจจายนฺตา น อกฺกมนฺติ. “อกฺกมถ ภนฺเต
ทุสฺสํ มงฺคลตฺถายาติ. ภิกฺขุ กุกฺกัจจายนฺตา น อกฺกมฺมฺสฺ. อถโข
สา อิตฺถิ อฺขุฅมายติ ขียติ วิปาเจติ “กถํ หิ นาม อยฺยา
มงฺคลตฺถาย ยาจิยมานา เจพปฏฺฐิกํ น อกฺกมฺมฺสฺนฺตฺติ. อสฺสฺสํ โข
ภิกฺขุ ตสฺสา อิตฺถียา อฺขุฅมานฺติยา ขียนฺติยา วิปาเจนฺติยา.
อถโข เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺ. “คิหิ ภิกฺขเว
มงฺคลิกา, อนฺุชานามิ ภิกฺขเว คิหิ น มงฺคลตฺถาย ยาจิยมาเนน
เจพปฏฺฐิกํ อกฺกมิตฺตฺติ.

๑ ๒๖/๐๕/๒๕๖๖

๑ ส.จ. ปณฺณเปสิ. ๒ ส. เจลปฏฺฐิกา, จ. เจลปฏฺฐิกา, เท. เจพปฏฺฐิกา, อ. เจพปฏฺฐิกํ

๓ อ. อิตฺถิ

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ โธตปาทกัม อภุมมิตุํ กุกกุจจาณนติ.
ภควโต เอตมตถํ आरोเจसु. “อนุชานามิ ภิกขเว โธตปาทกัม
อภุมมิตุนติ.

ทุตติยภาณวโร นิฏฺฐิต.

[๒๖๙] อถโฆ ภควา ภคฺเคสุ ยถาภिरนฺตํ วิหริตฺวา, เยน
สาวตฺถิ, เตน จาริกํ ปกุกามิ, อนุปฺพุเพน จาริกญฺจรมาโน,
เยน สาวตฺถิ, ตทวสริ. ตตฺตร สฺสํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ
เชตวเน อนาถปิณฑิกสฺส อารามे.

อถโฆ วิสาखा มิคารมาตา จมฺภกญฺจ กตกญฺจ สมฺมชฺชนิญฺจ
อาทาย, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ
อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺติ; เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข วิสาखा
มิคารมาตา ภควนฺตํ เอตทวโจ “ปฏฺวิคฺคณฺหาตุ เม ภนฺเต ภควา
จมฺภกญฺจ กตกญฺจ สมฺมชฺชนิญฺจ, ยํ มม อสฺส ทิฆมฺมตฺตํ หิตาย
สุขายาติ. ปฏฺวิคฺคเหสิ ภควา จมฺภกญฺจ สมฺมชฺชนิญฺจ, น ภควา
กตกํ ปฏฺวิคฺคเหสิ. อถโฆ ภควา วิสาขํ มิคารมาตริํ ฐมฺมียา
กถาย สนฺทสฺสเสสิ สมาทเปสิ สมฺมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิ. อถโฆ
วิสาखा มิคารมาตา ภควตา ฐมฺมียา กถาย สนฺทสฺสสิตา สมาทปิตา
สมฺมุตฺเตชิตา สมฺปหंसิตา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกุกามิ.

อถโฆ ภควา เอตสฺมี นิทานเ เอตสฺมี ปกรเณ ฐมฺมี กถํ
กตฺวา ภิกขุ อามนฺเตสิ “อนุชานามิ ภิกขเว จมฺภกญฺจ สมฺมชฺชนิญฺจ.

หมดอายุ 26/05/2566

น ภิกขเว กตัม ปริภุญชิตพฺพํ; โย ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ
 ทุกกฺกฺกสฺส. อนฺุชานามิ ภิกขเว ติสฺโส ปาทมฺสนิโย สกฺขรํ กจฺลํ
 สมฺพุทฺทผณฺณกนฺติ.

อถ โข วิสาชา มิคารมาตา วิฐฺปนญฺจ ตาลวณฺญญฺจ อาทาย,
 เยน ภควา, เตนฺุปลสงฺกมิ; อุปลสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา
 เอกมฺนตํ นิสฺสีทิ; เอกมฺนตํ นิสฺสินฺหา โข วิสาชา มิคารมาตา
 ภควนฺตํ เอตทวโจ “ปฏฺิคฺคณฺหาตุ เม ภนฺเต ภควา วิฐฺปนญฺจ
 ตาลวณฺญญฺจ, ยํ มม อสฺส ทิฆมฺมตฺตํ หิตาย สุขายาติ. ปฏฺิคฺคเหสิ
 ภควา วิฐฺปนญฺจ ตาลวณฺญญฺจ. อถ โข ภควา วิสาขํ มิคารมาตริ
 ฐมฺมียา กถาย สนฺทสฺเสสิ ๕เป๕ ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ.

อถ โข ภควา เอตสฺมี นิทาเน เอตสฺมี ปกรเณ ฐมฺมี กถํ
 กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “อนฺุชานามิ ภิกขเว วิฐฺปนญฺจ
 ตาลวณฺญญฺจจาติ.

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส มกสฺวีชฺนี อุปฺปนฺนา โหติ.
 ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. “อนฺุชานามิ ภิกขเว มกสฺวีชฺนินฺติ.
 จามรวิชฺนี^๑ อุปฺปนฺนา โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. “น
 ภิกขเว จามรวิชฺนี ฐาเรตพฺพา; โย ฐาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกกฺกฺกสฺส.
 อนฺุชานามิ ภิกขเว ติสฺโส วิชฺนิโย วากมยฺ อสฺริมยฺ^๒ โมรปิณฺณมยฺนฺติ.

[๒๗๐] เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส จตฺตํ อุปฺปนฺนํ
 โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. “อนฺุชานามิ ภิกขเว จตฺตนฺติ.
 เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ จตฺตปคฺคหิตา^๓

^๑ ส.จ. ๒๖/๐๕/๒๕๖๖

ส.จ. จามรวิชฺนี, อ. จมรวิชฺนี, เอวมฺปริปิ. ^๒ ส.จ.,เท.,อ. อสฺริมยฺ

^๓ ส.จ.,เท. จตฺตปคฺคหิตา, อ. จตฺตํ ปคฺคเหตฺวา

อาหิณฺทนฺตฺติ. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร อุปาสโก สมฺพหุเลหิ
 อาชีวกสาวเกหิ สทฺธิ อุตฺตมํ อคฺมาสิ. อทฺทสํสุ โข^๑ เต อาชีวก-
 สาวกา จพฺพคฺคิเย ภิกฺขุ ทูรโต ว จตฺตปคฺคหิตเต อากจฺจนฺเต;
 ทิสฺวาน ตํ อุปาสกํ เอตทวโจ “เอเต โข อุตฺตมา^๒ ตุมฺหากํ ภทฺทนฺตา
 จตฺตปคฺคหิตา อากจฺจนฺติ, เสยฺยถาปิ คณกมฺหามตฺตาติ. “น
 อุตฺตมา เอเต ภิกฺขุ ปรีพฺพาชกาติ. “ภิกฺขุ น ภิกฺขุติ อพฺภุตํ อํกํสุ.
 อถ โข โส อุปาสโก อุปคโต^๓ สมฺชานิตฺวา อุชฺฌายติ ขียติ
 วิปาเจติ “กถํ หิ นาม ภทฺทนฺตา จตฺตปคฺคหิตา อาหิณฺทิสฺสนฺตฺติ.
 อสฺสสํสุ โข ภิกฺขุ ตสฺส อุปาสกสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขียนฺตสฺส
 วิปาเจนฺตสฺส. อถ โข เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารโหสฺสํ.
 “สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ๕เปยฺ “สจฺจํ ภควาติ ๕เปยฺ วิครหิตฺวา ฆมฺมํ
 กถํ กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “น ภิกฺขเว จตฺตํ ชาเรตพฺพ;
 โย ชาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกกฺกมฺมสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลานโ โหติ. ตสฺส
 []^๔ วินา จตฺตํ ผาสฺว น โหติ.^๕ ภควโต เอตมตฺถํ อารโหสฺสํ.
 “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว คิลานสฺส จตฺตนฺติ.^๖

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ “คิลานสฺสเว ภควตา จตฺตํ
 อนฺุญฺญาตํ โน อคิลานสฺสาติ อารามे อารามูปจาเร จตฺตํ ชาเรตุ
 กุกฺกจฺจายนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหสฺสํ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
 อคิลานนฺปิ^๗ ภิกฺขุนา^๘ อารามे อารามูปจาเร จตฺตํ ชาเรตฺนฺติ.

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ. อทฺทสํสุ โข ^๒ เท.,อ. อุตฺตมา, เอวฺมฺปรี. ^๓ ส.,ฉ.,เท.,อ. อุปคเต

^๔ ส.,ฉ.,เท. เอตฺถนฺตเร ภิกฺขุโนติ อํ ปาโจ ทิสฺสติ. ^๕ ส.,ฉ.,เท. น ผาสฺว โหติ,

อ. จตฺเตน น ผาสฺว โหติ. ^๖ ส.,ฉ.,เท.,อ.,มหา. จตฺตํ ชาเรตฺนฺติ.

^๗ อ. คิลานนฺปิ อคิลานนฺปิ ^๘ ส.,ฉ.,เท.,อ.,มหา. อํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

เตน โข ปน สมเยน อณฺเฏตโร ภิกฺขุ ลิกฺกาย ปตฺตํ
 อุกฺกัฏฺฐา^๑ ทณฺเฑ อาลคฺเคตฺวา วิกาเล อณฺเฏตเรน คามทฺวาเรน
 อติกฺกมฺติ. มนุสฺสา “เอสยฺยา”^๒ โจโร คจฺฉติ, อสิสฺส วิชิตฺลตฺตีติ
 อนฺุปตฺติตฺวา คเหตุวฺา สยฺชานิตฺวา มุญฺจิสฺสุ. อถ โข โส ภิกฺขุ
 อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขุณฺเํ เอตมตฺถํ อารุโหเส. “กึ ปน ตวํ อารุโส
 ทณฺทลิกฺกํ ชาเรสฺสีติ. “เอวมาวุโสติ. เย เต ภิกฺขุ อปฺปิจฺฉา ๔เปยฺ
 เต อชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม ภิกฺขุ ทณฺทลิกฺกํ
 ชาเรสฺสตีติ.”^๓ อถ โข เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารุโหสฺสุ ๔เปยฺ
 []^๔ วิครหิตฺวา ฐมฺมี กถํ กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “น ภิกฺขเว
 ทณฺทลิกฺกา ชาเรตพฺพา; โย ชาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกกฺกฺกสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน อณฺเฏตโร ภิกฺขุ คิลานโ โหติ. น
 สกฺโกติ วินา ทณฺเฑน อาหิณฺทิตฺตุ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุโหสฺสุ.
 “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว คิลานสฺส ภิกฺขุโน ทณฺทลสมฺมตฺตี^๕ ทาตุ. เอวญฺจ
 ปน ภิกฺขเว ทาตพฺพา. เตน คิลานเณ ภิกฺขุณา สงฺฆํ อฺุปสงฺกมิตฺวา
 เอกํสํ อุตฺตราสงฺกํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขุณฺเํ ปาเท วนฺทิตฺวา
 อุกฺกฏฺกํ นิสิตฺติวฺา อณฺชลึ ปคฺคเหตุวฺา เอวมสฺส วจฺนีโย ‘อหํ
 ฆนฺเต คิลานโ น สกฺโกมิ วินา ทณฺเฑน อาหิณฺทิตฺตุ, โสหํ
 ฆนฺเต สงฺฆํ ทณฺทลสมฺมตฺตี ยาจามิติ.’^๖ ทฺุติยมฺปิ ยาจิตพฺพา. ตติยมฺปิ
 ยาจิตพฺพา. พฺยตฺเตน ภิกฺขุณา ปฏฺิพเลน สงฺโฆ ฌาเปตพฺโพ

‘สฺุณฺาตุ เม ฆนฺเต สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ คิลานโ
 น สกฺโกติ วินา ทณฺเฑน อาหิณฺทิตฺตุ, โส สงฺฆํ ทณฺทลสมฺมตฺตี

^๑ ส.อ. อุกฺกัฏฺฐา, เท. อุกฺกเตตฺวา ^๒ ส.จ.,เท.,อ. เอสยโย ^๓ ส.จ.,เท. ชาเรสฺสตีติ
 ๔ จ.,อ. เอตฺถนฺตเร สจฺจํ ภควาติ ๔เปยฺ อิติ อิมเ ปาจา ทิสฺสนฺติ.

^๕ ส.จ.,เท.,อ. ทณฺทลสมฺมตฺตี, เอวมฺปฺริ. ^๖ อ. อิตฺสทฺโท น ทิสฺสนฺติ.

ยาจติ. ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน
ทณฺทสมฺมตฺติ ทททยฺย; เอสา ฅตฺติ.

สุณฺหาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, อัย อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ คิลานํ น
สกุโกติ วินา ทณฺทเทน อาหิณฺทิตฺตํ, โส สงฺฆํ ทณฺทสมฺมตฺติ ยาจติ.
สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทณฺทสมฺมตฺติ เทติ. ยสฺสา ยสมฺโต
ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทณฺทสมฺมตฺติยา ทานํ, โส ตฺถุณฺหสฺส;
ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺย.

ทินฺนา สงฺเขน อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทณฺทสมฺมตฺติ, ขมติ
สงฺฆสฺส; ตสฺมา ตฺถุณี. เอวเมตํ ฐาปยามีติ.

[๒๗๑] เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คิลานํ โหติ,
น สกุโกติ วินา ลิกฺกาย ปตฺตํ ปริหริตฺตํ. ภควโต เอตมตฺถํ
อาโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว คิลานสฺส ภิกฺขุโน ลิกฺกาสมฺมตฺติ
ทาตฺตํ. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ทาทพฺพา. เตน คิลานนํ ภิกฺขุณา
สงฺฆํ อุปสงฺกमितฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขุณํ
ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสิตฺติวา อญฺชลํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส
วจนีโย ‘อหํ ภนฺเต คิลานํ น สกุโกมิ วินา ลิกฺกาย ปตฺตํ
ปริหริตฺตํ. โสหํ ภนฺเต สงฺฆํ ลิกฺกาสมฺมตฺติ ยาจามีติ. ทฺติยมฺปิ
ยาจิตพฺพา. ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพา. พฺยตฺเตน ภิกฺขุณา ปฏฺิพเลน
สงฺโฆ ฅาเปตพฺโพ

‘สุณฺหาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, อัย อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ คิลานํ
น สกุโกติ วินา ลิกฺกาย ปตฺตํ ปริหริตฺตํ, โส สงฺฆํ ลิกฺกาสมฺมตฺติ
ยาจติ. ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน
ลิกฺกาสมฺมตฺติ ทททยฺย; เอสา ฅตฺติ.

สุณาทู เม ภนฺเต สงฺฆเ, อยฺม อิตถนฺนาโม ภิกฺขุ คีลาโน น
 สกฺโกติ วินา สิกฺกาย ปตฺตํ ปริหริตฺ, โส สงฺฆํ สิกฺกาสมฺมตี
 ยาจติ. สงฺฆเ อิตถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สิกฺกาสมฺมตี เทติ.
 ยสฺสา ยสมฺโต ขมติ อิตถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สิกฺกาสมฺมตฺติยา ทานํ,
 โส ตฺถหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺย.

ทินฺนา สงฺเขน อิตถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน สิกฺกาสมฺมตี, ขมติ
 สงฺฆสฺส; ตสฺมา ตฺถเห. เอวเมตํ ธารยามีติ.

[๒๗๒] เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ คีลาโน โหติ.
 น สกฺโกติ วินา ทณฺเฑน อาหิณฺหิตฺ, น สกฺโกติ วินา สิกฺกาย
 ปตฺตํ ปริหริตฺ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
 คีลานสฺส ภิกฺขุโน ทณฺทสิกฺกาสมฺมตี ทาตฺ. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว
 ทาทพฺพา. เตน คีลาเนน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ
 อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขุณํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ
 นิสีทิตฺวา อญฺชลี ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย ‘อหํ ภนฺเต
 คีลาโน น สกฺโกมิ วินา ทณฺเฑน อาหิณฺหิตฺ, น สกฺโกมิ วินา
 สิกฺกาย ปตฺตํ ปริหริตฺ, โสหํ ภนฺเต สงฺฆํ ทณฺทสิกฺกาสมฺมตี
 ยาจามีติ. ทฺติยมฺปิ ยาจิตพฺพา. ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพา. พฺยตฺเตน
 ภิกฺขุนา ปฏฺิพเลน สงฺฆเ ฌาเปตพฺโพ

‘สุณาทู เม ภนฺเต สงฺฆเ, อยฺม อิตถนฺนาโม ภิกฺขุ คีลาโน
 น สกฺโกติ วินา ทณฺเฑน อาหิณฺหิตฺ, น สกฺโกติ วินา สิกฺกาย
 ปตฺตํ ปริหริตฺ, โส สงฺฆํ ทณฺทสิกฺกาสมฺมตี ยาจติ. ยถิ สงฺฆสฺส
 ปตฺตกฺกลํ, สงฺฆเ อิตถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทณฺทสิกฺกาสมฺมตี ทเทยฺย;
 เอสา ฌตฺติ.

สุณาทู เม ภนฺเต สงฺโฆ, อยฺม อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ คีลาโน น
สกุโกติ วินา ทณฺฑนฺ อหิณฺทิตฺตํ, น สกุโกติ วินา สิกฺกาย
ปตฺตํ ปริหริตฺตํ, โส สงฺฆํ ทณฺฑสิกฺกาสมฺมตี ยาจติ, สงฺโฆ
อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทณฺฑสิกฺกาสมฺมตี เทติ. ยสฺสา ยสมโต
ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทณฺฑสิกฺกาสมฺมตฺติยา ทานํ, โส
ตฺถนฺทสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺย.

ทินฺนา สงฺฆเณ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทณฺฑสิกฺกาสมฺมติ,
ขมติ สงฺฆสฺส; ตสฺมา ตฺถนฺทํ. เอวเมตํ ธารยามีติ.

[๒๗๓] เตน โข ปน สมเยน อณฺเวยโร ภิกฺขุ โรมฏฺจโก
อโหสิ.^๑ โส โรมฏฺจิตฺวา โรมฏฺจิตฺวา^๒ อชฺโฆหริติ. ภิกฺขุ อฺฐมายนฺติ
ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “วิกาลายํ”^๓ ภิกฺขุ โภชนํ ภุญฺชตีติ. ภควโต
เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. “เอโส ภิกฺขเว ภิกฺขุ อจิริ โคโยนียา จูโต,
อนฺุชานามิ ภิกฺขเว โรมฏฺจกสฺส โรมฏฺจ,^๔ น จ ภิกฺขเว พหิมฺขทวารํ
นีหริตฺวา อชฺโฆหริตพฺพํ; โย อชฺโฆหเรยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพติ.

เตน โข ปน สมเยน อณฺเวยตรสฺส ปุคฺคสฺส สงฺฆมตฺตํ โหติ.
ภตฺตคฺเค พหุ สิตฺถานิ ปกริรียสฺสุ.^๕ มนุสฺสา อฺฐมายนฺติ ขียนฺติ
วิปาเจนฺติ “กถํ हि นาม สมณฺา สกฺยปฺตฺติยา โอทเน ทิยฺยมาเน
น สกฺกจฺจํ ปฏฺิคฺคเหสฺสนฺติ, เอกเมกํ สิตฺถํ กมฺมสเตน นิฏฺจายตีติ.
อสฺโสสุ โข ภิกฺขุ เตสํ มนุสฺसानํ อฺฐมายนฺตานํ ขียนฺตานํ
วิปาเจนฺตานํ. อถ โข เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ ๗เป ๗

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ. โรมฏโก โหติ.

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. โรมฏิตฺวา โรมฏิตฺวา

^๓ อ. วิกาลเย ย ^๔ ส.,ฉ.,เท. โรมฏกสฺส โรมฏิตฺวา, อ. โรมฏกสฺส โรมฏกํ

^๕ ส.,ฉ.,เท.,อ. พหุ สิตฺถานิ ปกริรียสฺสุ.

“อนฺชานามิ ภิกฺขเว ยํ ทิพยฺมานํ ปตติ, ตํ สามํ คเหตุวา
ปริภุญฺชิตุํ; ^๑ตํ กิสุส เหตุ,“ ปริจฺจตฺตํ ตํ ภิกฺขเว ทายเกหิตี.

[๒๗๔] เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ ทีเมหิ นฺเชหิ
ปิณฑาย จรติ. อญฺญตฺรา อิตฺถิ ปสฺสิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทวโจ
“เอหิ ฆนฺเต เมถุนํ ฆมฺมํ ปฏฺฐิสฺวาติ. “อลํ ภคินี, เนตํ กปฺปตฺตีติ.
“สเจ โข ตวํ ฆนฺเต น ปฏฺฐิสฺวิสฺสสิ, อิทานาหํ อตฺตโน นฺเชหิ
คตฺตานิ วิลิขิตฺวา กุปฺปํ กริสฺสามิ ‘อโย มํ ภิกฺขุ วิปฺปกโรตฺตีติ.
“ปชานาहि” ^๒ตวํ ภคินีติ.

อถ โข สา อิตฺถิ อตฺตโน นฺเชหิ คตฺตานิ วิลิขิตฺวา กุปฺปํ
อกาสิ “อโย มํ ภิกฺขุ วิปฺปกโรตฺตีติ. มนุสฺสา อุปฺชาวิทฺวา ตํ ภิกฺขุํ
อคฺคเหสุ. อทฺทสฺสุ” ^๓โข เต มนุสฺสา ตสฺสา อิตฺถิยา นฺเช จวิมฺปิ
โลहितมฺปิ; ทิสฺวา “อิมิสฺสาเยว อิตฺถิยา อิทํ กมฺมํ, อการโก
ภิกฺขุติ ตํ ภิกฺขุํ มุญฺจิสฺสุ. อถ โข โส ภิกฺขุ อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขุณฺ
เอตมตฺถํ อาโรเจสิ. “กึ ปน ตวํ อาวุโส ทีเม นฺเช ฆาเรสฺสีติ.
“เอวมาวุโสติ. เย เต ภิกฺขุ อปฺปิจฺฉา ๕เปยฺ เต อุชฺฌายนฺติ
ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม ภิกฺขุ ทีเม นฺเช ฆาเรสฺสตีติ.” ^๔
อถ โข เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ ๕เปยฺ “น ภิกฺขเว
ทีมา นฺชา ฆาเรตพฺพา; โย ฆาเรยฺ, อาปตฺติ ทุกฺกฏฺสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ นฺเชนฺปิ นหํ จินฺทนฺติ, มุเชนฺปิ
นหํ จินฺทนฺติ, กุทฺเทปิ นหํ ฆมฺเสนฺติ, ^๕องฺคฺลฺโย ทุกฺขา โหเนติ.

^{๑-๑} ส.,ฉ.,เท.,อ.,มหา. อิมะ ปาชา น ทิสฺสนฺติ.

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อ. อทฺทสาสุ

^๔ ส.,ฉ.,เท. ฆาเรสฺสตีติ.

^๒ อ. ปชานาสิ

^๔ ส.,ฉ.,เท.,อ.,มหา. ทิสฺวาน

^๕ ส.,ฉ.,เท.,อ. ฆมฺเสนฺติ

ภควโต เอตมตถํ อารโจะสุ ๔เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว นขจ-
 เชนนฺติ. สโลหิตํ นขํ จินฺทนฺติ, อํกุสิโย ทุกฺขา โหณฺติ. ๔เปฯ
 “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว มํสปฺปมาเณน นขํ จินฺทิตฺตุนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ วิสติมฺภุจํ^๑ การาเปณฺติ.
 มนุสฺสา อฺขฺมายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจณฺติ ๔เปฯ เสยฺยถาปิ คิหิ
 กามโกคิโนติ. ๔เปฯ ภควโต เอตมตถํ อารโจะสุ ๔เปฯ “น
 ภิกฺขเว วิสติมฺภุจํ การาเปตพฺพํ; โย การาเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกมฺมสฺส.
 อนฺุชานามิ ภิกฺขเว มลฺมตฺถํ อปฺกทฺตฺตุนฺติ.

[๒๗๕] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุํ เกสา ทิฆา โหณฺติ.
 ภควโต เอตมตถํ อารโจะสุ. “อฺสุสฺสหนฺติ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 อญฺญมญฺญํ เกเส โอโรเปตฺตุนฺติ. “อฺสุสฺสหนฺติ ภควาติ. อถ โข ภควา
 เอตสฺมี นิทาเน เอตสฺมี ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา
 ๔เปฯ ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ขุรํ ขุรสิลํ ขุรสิปาฏิกํ
 นมตํ สพฺพํ ขุรณฺทนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ มสฺสุ กปฺปาเปณฺติ.
 มสฺสุ วทฺธวาเปณฺติ, โคโลมิกํ การาเปณฺติ, จตุรฺสสํ การาเปณฺติ,
 ปริมุขํ การาเปณฺติ, อทฺธรูกํ^๒ การาเปณฺติ, ทาจิกํ จเปณฺติ, สมฺพาเช
 โลมํ สํหฺราเปณฺติ. มนุสฺสา อฺขฺมายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจณฺติ ๔เปฯ
 เสยฺยถาปิ คิหิ กามโกคิโนติ. ๔เปฯ ภควโต เอตมตถํ อารโจะสุ.
 ๔เปฯ “น ภิกฺขเว มสฺสุ^๓ กปฺปาเปตพฺพํ, น มสฺสุ วทฺธวาเปตพฺพํ,
 น โคโลมิกํ การาเปตพฺพํ, น จตุรฺสสํ การาเปตพฺพํ, น ปริมุขํ

^๑ เท.,อิ. วิสติมฺภุจํ. เอมฺปริปิ.

^๒ ส.,ฉ.,เท. อทฺธรูกํ, เอมฺปริปิ.

^๓ อิ. มสฺสุ, เอมฺปริปิ.

การาเปตพพ, น อทุฌรูกิ การาเปตพพ, น ทาจิกา จเปตพพา,
 น สมพาเช โลม สัหราเปตพพ; โย สัหราเปยย, อาปตติ
 ทุกุกกุสสาติ.

เตน ไบ ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน สมฺปาเท วณฺโ
โหติ. เกสขฺชํ น สนฺติฏฺฐติ. ๕เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารุເຈສຸ.
“อนุชานามิ ภิกฺขเว อาพาธປປຈຈຍາ สมฺปาເຈ ໂລມໍ ສໍ່ຫຼາເປຕຸນຕິ.

เตน ไช ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ กตฺตริกาย เกส
 เจทาเปนฺติ. มนุสฺสา อุมฺมานนฺติ ขีณนฺติ วิปาเจนฺติ ๔เปฯ เสยฺยถาปี
 คีหิ กามโภคิโนติ. ๔เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารโหสิํ ๔เปฯ
 “น ภิกฺขเว กตฺตริกาย เกสา เจทาเปตพฺพา; โย เจทาเปยฺย,
 อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน ไบ ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน สีเส วณฺ
โหติ, น สกฺโกติ ขุเรน เกเส โอโรเปตุํ. ภควโต เอตมตฺถํ
อาโรเจสุํ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อาพาธปฺปจฺจยา กตฺตริกาย เกเส
เฉทาเปตฺนฺติ.

เตน ไบ ปน สมเยน ภิกขุ ที่มานิ นาสิกาโลมานิ
 ธารนฺติ. มนุสฺสา อชฺฌมานนฺติ ขีปนฺติ วิปาเจนฺติ ฯเปฯ เสยฺยถาปิ
 ปิสาจิลฺลิกาติ. ฯเปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. “น ภิกขเว ที่นํ
 นาสิกาโลมํ ธารตพฺพํ; โย ธารเยย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน ไบ ปน สมเยน ภิกขุ สกฺขริกายปิ มรฺฐสิตฺตเกนปิ
 นาสิกาลอมนํ คหาเปนฺติ. นาสิกาทุกฺขา โหนฺติ ฯเปฯ
 “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว สณฺุทาสนฺุติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ ปลิตํ คหาเปนฺติ.
 มนุสฺสา อุตฺตมายนฺติ ชียนฺติ วิปาเจนฺติ ฯ เปฯ เสยฺยถาปี คีฬี

กามโกติโนติ. ๕เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺ. ๕เปฯ น
ภิกฺขเว ปลิตํ คาทาเปตพฺพํ; โย คาทาเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

[๒๗๖] เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภิกฺขุโน
กณฺณณฺณเกหิ กณฺณนา ถกิตา โหณฺติ. ๕เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ
อารโจะสฺ. ๕เปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว กณฺณมฺลหฺรณินฺติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ อัจฺจาวจา
กณฺณมฺลหฺรณิโย ชาเรณฺติ โสวณฺณมยํ รุปียมยํ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ
ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ๕เปฯ เสยฺยถาปิ คิหิ กามโกติโนติ. ๕เปฯ
ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺ. ๕เปฯ “น ภิกฺขเว อัจฺจาวจา
กณฺณมฺลหฺรณิโย ชาเรตพฺพา; โย ชาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.
อนุชานามิ ภิกฺขเว กณฺณมฺลหฺรณิโย” อญฺจิมยํ ทนฺตมยํ วิสาณมยํ
นพมยํ เวพฺพมยํ กฏฺฐมยํ ชตฺมยํ ผลมยํ โลหมยํ สงฺขนาภิมยฺนฺติ.

[๒๗๗] เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ พหุ
โลหภณฺทํ กัสมภณฺทํ สนฺนิจยํ กโรณฺติ. มนุสฺสา วิหารจาริกํ
อาหิณฺทนฺตา ปลฺลิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ
นาม สมณฺา สกฺยปฺตฺติยา พหุ โลหภณฺทํ กัสมภณฺทํ สนฺนิจยํ
กริสฺสนฺติ เสยฺยถาปิ กัสปตฺถริกาติ. ๕เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ
อารโจะสฺ ๕เปฯ “น ภิกฺขเว []^๒ โลหภณฺทํ กัสมภณฺทํ สนฺนิจโย
กาตพฺโพ; โย กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ อญฺชนิมฺปิ อญฺชนิสลาภมฺปิ
กณฺณมฺลหฺรณิมฺปิ พนฺธนฺมตฺตํ กุกฺกัจฺจายนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ ส.ฉ.,ท.,อ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ. ^๒ ส.ฉ.,ท. เอตฺถนฺตเร พหุณฺติ อยํ ปาโจ ทิสฺสติ.

อาโรเจสฺสุ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อณฺุชเน อณฺุชนิสลาภํ
กณฺณมมลหฺรณิ พนฺุชนมตฺตนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ สงฺฆาภิปฺลลตฺติกา
ยนิสฺสิทฺติ. สงฺฆาภิยา ปตฺตา ลุชฺชนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ
ฯเปฯ “น ภิกฺขเว สงฺฆาภิปฺลลตฺติกา ยนิสฺสิทฺตพฺพํ; โย นิสฺสเยย,
อาปตฺติ ทุกกฺกฺกฺกฺกฺก.

เตน โข ปน สมเยน อณฺุชโร ภิกฺขุ คิลาน โหติ,
ตสฺส วินา อาโยคา^๑ น ภาสฺสุ โหติ. ฯเปฯ ภควโต เอตมตฺถํ
อาโรเจสฺสุ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อาโยคนฺติ. อถ โข ภิกฺขุ
เอตทโหสิ “กถํ นฺุ โข อาโยโค เวทิตฺตพฺโพติ.”^๒ ภควโต เอตมตฺถํ
อาโรเจสฺสุ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ตนฺตํ เวมํ วกฺก^๓ สลาภํ
สพฺพํ ตนฺตภาณฺุทกนฺติ.

[๒๗๘] เตน โข ปน สมเยน อณฺุชโร ภิกฺขุ อกายพนฺุชโน
คามํ ปิณฺุทาย ปาวิสิ, ตสฺส รติยา^๔ อนฺุชรวาสโก ปภสฺสิตฺถ.
มนฺุสฺสา ปสฺสิตฺวา^๕ อุกฺกฺกฺกฺกฺกฺก. โส ภิกฺขุ มงฺกฺ อโหสิ.
อถ โข โส ภิกฺขุ อารามํ คนฺุตา ภิกฺขุ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ.
ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ ฯเปฯ “น ภิกฺขเว อกายพนฺุชเน
คาโม ปวิสิตฺตพฺโพ; โย ปวิเสยฺย, อาปตฺติ ทุกกฺกฺกฺก. อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว กายพนฺุชนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ อจฺจุจาวจานิ
กายพนฺุชนานิ ฐาเรณฺติ กลาพุกํ เททฺทฺทฺทฺท^๖ มุรฺชช มทฺทฺทฺท^๗.

^๑ ส.จ.,เท.,อ. อาโยเคน ^๒ ส.จ.,เท.,อ.,มหา. กาทพฺโพติ. ^๓ ส.จ.,เท. เวมํ วกฺก
^๔ ส.จ.,เท. รติกา, อ. รติยา ^๕ ส.จ.,เท.,อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.
^๖ จ. เทฏฺฐกํ, เอวมฺปฺริ. ^๗ ส.,เท.,จ.,มหา. มุรฺชช, อ. มุรฺชช มทฺทฺทฺท, เอวมฺปฺริ.

มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ๔เปฯ เสยฺยถาปี คิหิ
 กามโมคฺชินฺติ. ๔เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารุโหสฺสํ ๔เปฯ “น
 ภิกฺขเว อุจฺจาวจาณิ กายพนฺธนาณิ ธาเรตพฺพานิ, กลาพุกํ
 เทหฺมทฺฐากํ มุรขํ มทฺทวิณฺ; โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทฺวักกสฺส.
 อญฺชานามิ ภิกฺขเว เทว กายพนฺธนาณิ ปญฺญํ สฺสกรนฺตกนฺติ
 ๔เปฯ กายพนฺธนสฺส ทสสา ชีรณฺติ” ๔เปฯ “อญฺชานามิ ภิกฺขเว
 มุรขํ มทฺทวิณฺนฺติ. กายพนฺธนสฺส อนฺโต ชีรณฺติ” ๔เปฯ “อญฺชานามิ
 ภิกฺขเว โสภกํ คณฺณกนฺติ” กายพนฺธนสฺส ปวณฺโตนฺโต ชีรณฺติ ๔เปฯ
 “อญฺชานามิ ภิกฺขเว วิณฺณฺติ.”^๔

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ อุจฺจาวเจ วิเถ
 ธาเรณฺติ โสวณฺณมยํ รุปียมยํ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ
 วิปาเจนฺติ ๔เปฯ เสยฺยถาปี คิหิ กามโมคฺชินฺติ. ๔เปฯ ภควโต
 เอตมตฺถํ อารุโหสฺสํ ๔เปฯ “น ภิกฺขเว อุจฺจาวจา วิธํ^๕ ธาเรตพฺพา;
 โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทฺวักกสฺส. อญฺชานามิ ภิกฺขเว วิเถ^๖
 อญฺจิมยํ ทนฺตมยํ วิสาณมยํ นพฺพมยํ เวพฺพมยํ ๔เปฯ สงฺขนาภิมยํ
 สุตฺตมยณฺติ.

[๒๗๙] เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อานนฺโท ลหฺกกา
 สงฺฆาภฺปิโย ปารุปีตฺวา คามํ ปิณฺฑาทาย ปาวิสสิ. ตสฺส^๗ วาตมณฺฑลิกาย
 สงฺฆาภฺปิโย อุทฺธิปิยีสฺส. อถ โข อายสฺมา อานนฺโท อารามํ คนฺตฺวา
 ภิกฺขุณฺ อเอตมตฺถํ อารุโหสฺสิ. ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารุโหสฺสํ
 ๔เปฯ “อญฺชานามิ ภิกฺขเว คณฺณจํ ปาสกนฺติ.

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. ชีรณฺติ

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. ชีรณฺติ

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. โสภณํ คณฺณกนฺติ

^๔ ส.,ฉ.,เท.,อิ. วิณฺณฺติ.

^๕ ส.,ฉ.,เท.,อิ. วิธา

^๖ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. อยํ ปาโง น ทิสฺสติ.

^๗ ส.,ฉ.,เท.,อิ. อยํ ปาโง น ทิสฺสติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ อจฺจุจาวจา คณฺจิกาโย
 ฐาเรณฺติ โสวณฺณมยํ ฐปฺปมยํ. มนุสฺสา อชฺชฌายนฺติ ขียนฺติ
 วิปาเจนฺติ อเปฯ เสยฺยถาปิ คิหิ กามโมคฺชินฺติ. อเปฯ ภควโต
 เอตมตฺถํ อารโหเสสํ อเปฯ “น ภิกฺขเว อจฺจุจาวจา คณฺจิกา
 ฐาเรตพฺพา; โย ฐาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกกฺกสฺส. อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
 คณฺจิกํ^๑ อฏฺฐจิมยํ ทนฺตมยํ วิสาณมยํ นพฺพมยํ เวพฺพมยํ กฏฺฐจมยํ
 ชตฺตมยํ ผลมยํ โลหมยํ สงฺขนาภิมยํ สุตฺตมยนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ คณฺจิกมฺปิ ปาสกมฺปิ จีวร
 อปฺเปนฺติ. จีวรํ ชีรติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสํ อเปฯ
 “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว คณฺจิกผลกํ ปาสกผลกนฺติ. คณฺจิกผลกมฺปิ
 ปาสกผลกมฺปิ อนฺเต อปฺเปนฺติ. โกโณ^๒ วิวริยติ. ภควโต เอตมตฺถํ
 อารโหเสสํ อเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว คณฺจิกผลกํ อนฺเต อปฺเปตฺถํ
 ปาสกผลกํ สตฺตงฺคฺลํ वा อฏฺฐงฺคฺลํ वा โอคาเหตฺวา อปฺเปตฺถนฺติ.

[๒๘๐] เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ คิหิณิวตฺถํ
 นิวาเสนฺติ หตฺถิโสณฺทิกํ^๓ มจฺฉวาทกํ จตฺตุกฺกณฺณกํ ตาลวณฺณกํ
 สตวลลิกํ. มนุสฺสา อชฺชฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ อเปฯ เสยฺยถาปิ
 คิหิ กามโมคฺชินฺติ. อเปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสํ อเปฯ
 “น ภิกฺขเว คิหิณิวตฺถํ นิวาเสตพฺพํ หตฺถิโสณฺทิกํ มจฺฉวาทกํ
 จตฺตุกฺกณฺณกํ ตาลวณฺณกํ สตวลลิกํ; โย นิวาเสยฺย, อาปตฺติ
 ทุกกฺกสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ คิหิปารุตฺถํ ปารุปนฺติ.
 มนุสฺสา อชฺชฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ อเปฯ เสยฺยถาปิ คิหิ

^๑ ๒๖/๐๕/๒๕๖๖

๑ ส.,ฉ.,เท.,อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

๒ ส.,ฉ.,เท. โกฏฺโฏ

๓ ส.,ฉ.,เท.,อ. หตฺถิโสณฺทิกํ, เอวมฺปฺริปี.

กามโมคิโนติ. ๕เปฯ ภควโต เอตมตถํ อโรเจสฺสุ ๕เปฯ “น ภิกฺขเว คิหิปารุตํ ปารุปีตพฺพํ; โย ปารุเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกภูสฺสาติ.

เตน โข สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ สํเวลฺลียํ นีวาเสนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ๕เปฯ เสยฺยถาปิ รณฺโณ มุณฺทวภูฏีติ. ๕เปฯ ภควโต เอตมตถํ อโรเจสฺสุ ๕เปฯ “น ภิกฺขเว สํเวลฺลียํ นีวาเสตพฺพํ; โย นีวาเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกภูสฺสาติ.

[๒๘๑] เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ อุภโตกาชํ หรณฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ๕เปฯ เสยฺยถาปิ รณฺโณ มุณฺทวภูฏีติ. ๕เปฯ ภควโต เอตมตถํ อโรเจสฺสุ ๕เปฯ “น ภิกฺขเว อุภโตกาชํ หริตพฺพํ; โย หเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกภูสฺส. อนฺุชานามิ ภิกฺขเว เอกโตกาชํ อนฺุตรากาชํ สีสภารํ ขนฺธภารํ กภูภารํ โอลมพกนฺติ.

[๒๘๒] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ ทนฺตกภูจํ น ขาทนฺติ, มุขํ ทุคฺคนฺธํ โหติ. ภควโต เอตมตถํ อโรเจสฺสุ. ๕เปฯ

“ปญฺจิเม ภิกฺขเว อาทีนฺวา ทนฺตกภูจสฺส อขาทเน; อจฺจุสฺสํ, มุขํ ทุคฺคนฺธํ โหติ, รสหรณฺโณ น วิสฺสุขณฺนํ, ปีตํปิ เสมฺหํปิ ภตฺตํ ปรีโยนทฺรติ,^๑ ภตฺตมสฺส น จาเทติ. อีเม โข ภิกฺขเว ปญฺจ อาทีนฺวา ทนฺตกภูจสฺส อขาทเน.

ปญฺจิเม ภิกฺขเว อานิสฺสา ทนฺตกภูจสฺส ขาทเน; จจฺจุสฺสํ, มุขํ น ทุคฺคนฺธํ โหติ, รสหรณฺโณ วิสฺสุขณฺนํ, ปีตํปิ เสมฺหํปิ ภตฺตํ น ปรีโยนทฺรติ, ภตฺตมสฺส จาเทติ. อีเม โข ภิกฺขเว

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ. ปีตํ เสมฺหํ ภตฺตํ ปรีโยนทฺรติ, เอวมุปรีปี.

ปณฺจ อานิสฺสา ทนฺตกฏฺฐสฺส ขาทเน. อนุชานามิ ภิกฺขเว
ทนฺตกฏฺฐนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ที่มานิ ทนฺตกฏฺฐาणि
ขาทนฺติ, เตเหว สามเณเร^๑ อาโกเฏนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ
ฯเปฯ “น ภิกฺขเว ที่มํ ทนฺตกฏฺฐํ ขาทิตพฺพํ; โย ขาเทยฺย,
อาปตฺติ ทุกฺกฏฺฐสฺส. อนุชานามิ ภิกฺขเว อฏฺฐงฺกุลปรมํ ทนฺตกฏฺฐํ,
น จ เตเนว^๒ สามเณโร อาโกเฏตพฺโพ; โย อาโกเฏยฺย,
อาปตฺติ ทุกฺกฏฺฐสาติ.

เตน โข ปน สมเยน อณฺณตรสฺส ภิกฺขุโน อติมนฺทาหํ^๓
ทนฺตกฏฺฐํ ขาทนฺตสฺส กณฺเฏ วิลคคํ โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ
อารุเจสฺสุ ฯเปฯ “น ภิกฺขเว อติมนฺทาหํ ทนฺตกฏฺฐํ ขาทิตพฺพํ;
โย ขาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏฺฐสฺส. อนุชานามิ ภิกฺขเว จตฺตงฺกุลํ
ปจฺจิมํ ทนฺตกฏฺฐนฺติ.

[๒๘๓] เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ทายํ
อาเพเปนฺติ.^๔ มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ฯเปฯ
เสยฺยถาปี ทวทาหกาติ. ฯเปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ
ฯเปฯ “น ภิกฺขเว ทาโย อาเพเปตพฺโพ; โย อาเพเปยฺย,
อาปตฺติ ทุกฺกฏฺฐสาติ.

เตน โข ปน สมเยน วิหารา ตินคหฺณา โหณฺติ. ทวทาเห
ทยฺหมาเน วิหารา ทยฺहनฺติ. ภิกฺขู กุกฺกัจจายนฺติ ปฏฺฐคฺคิ ทาตุํ,

^๑ มคอ. ๒๖/๐๕/๒๕๖๖

ส.,ฉ.,เท.,อิ. สามเณร

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. อติมนฺทาหํ, เอมปริปิ.

^๒ ส.,เท.,อิ. เตน

^๔ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. อาลิมนฺติ.

ปริตฺตํ กาคํ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ทวทาเห ทฺยหฺมานเ ปฏฺคคฺคิ ทาคํ, ปริตฺตํ กาคฺชนฺติ.

[๒๘๔] เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ รุกฺขํ อภิรฺหฺนฺติ, รุกฺขา รุกฺขํ สงฺกมฺนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ๕เปฯ เสยฺยถาปี มกฺกฏาติ. ๕เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส ๕เปฯ “น ภิกฺขเว รุกฺโข อภิรฺหฺนฺติพฺโพ; โย อภิรฺหฺนฺตฺย, อาปตฺติ ทฺวกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน อณฺเวยตรสฺส ภิกฺขุโน โกสเลสุ ชนฺปเทสุ สาวตฺถิ คจฺจนฺตสฺส อนฺตรามคฺเค หตฺถิ ปริยฺญจาสิ. อถ โข โส ภิกฺขุ รุกฺขมฺลํ อุปฺชาวิทฺวา กุกฺกุจฺจายนฺโต รุกฺขํ นามิรฺหฺนฺติ.” โส หตฺถิ อณฺเวยน อคฺมาสิ. อถ โข โส ภิกฺขุ สาวตฺถิ คนฺตฺวา ภิกฺขุณฺเ เอตมตฺถํ อารโหเส. ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว สติ กรณฺเเย โปริสียํ” รุกฺขํ อภิรฺหฺนฺตํ อาปทาสุ ยาวทตฺถนฺติ.

[๒๘๕] เตน โข ปน สมเยน เมฏฺฐโกกฺกฏจา^๑ นาม ภิกฺขุ เทว ภาติกา โหณฺติ พฺราหฺมณชาติกา กลฺยาณฺวาจา กลฺยาณฺวากฺกรณา. เต, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมฺีสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทิสฺสุ. เอกมฺนฺตํ นิสฺสินฺหา โข เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ. “เอตฺรหิ ภนฺเต ภิกฺขุ นานานามา นานาโคตฺตนา นานาชจฺจา นานากุลา ปพฺพชิตา, เต สกาย นิสฺสุตฺติยา พุทฺธวจนฺ ทฺวเสนฺติ, หนฺท มยฺ ภนฺเต พุทฺธวจนฺ จนฺทโส อารโเปมาติ.

^๑ ส.ฉ.น. อภิรฺหฺนฺติ, อ. น. อภิรฺหฺนฺติ.

^๒ ส.ฉ.น.เท. โปริส

^๓ ส.ฉ.น. ยเมทฺเทกฺกฏา, เท.อ. ยเมทฺเทกฺกฏา

วิคฺคหิ พุทฺโธ ภควา “กถํ หิ นาม ตุมฺहे โมชปฺริสา เอวํ
 วกฺขถ ‘หนฺนท มยํ ภนฺเต พุทฺธวณฺณํ จนฺทโส อารोเปมาติ; เนตํ
 โมชปฺริสา อปฺปสนฺนํ วา ปสาทาย ๕เปฯ วิคฺคหิตฺวา ฐมฺมํ
 กถํ กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสึ “น ภิกฺขเว พุทฺธวณฺณํ จนฺทโส
 อารोเปตพฺพํ; โย อารोเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนฺุชานามิ
 ภิกฺขเว สกาย นิสฺสุตฺติยา พุทฺธวณฺณํ ปรียาปฺนิตฺตุนฺติ.

[๒๘๖] เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ โลกายตํ
 ปรียาปฺนนฺติ. มนุสฺสา อฺุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ๕เปฯ
 เสยฺยถาปิ คิหิ กามภกฺติโนติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุ เตสํ มนุสฺसानํ
 อฺุชฺฌายนฺตานํ ขียนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ๕เปฯ อถ โข เต ภิกฺขุ
 ภควโต เอตมตฺถํ อารอฺเจสุ ๕เปฯ “อปิ นฺุ โข ภิกฺขเว โลกายเต
 สารทสฺสาวิ อิมสฺมึ ฐมฺมวินเย วุทฺธึ วิรุพฺหึ” เวปฺลลํ อาปชฺเชยฺยาติ.
 “โน เหตํ ภนฺเตติ.” “อิมสฺมึ วา ปน ฐมฺมวินเย สารทสฺสาวิ
 โลกายตํ ปรียาปฺนเญยฺยาติ. “โน เหตํ ภนฺเตติ. “น ภิกฺขเว
 โลกายตํ ปรียาปฺนิตพฺพํ; โย ปรียาปฺนเญยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ โลกายตํ วาเจนฺติ.
 มนุสฺสา อฺุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ๕เปฯ เสยฺยถาปิ คิหิ
 กามภกฺติโนติ. ๕เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารอฺเจสุ ๕เปฯ “น
 ภิกฺขเว โลกายตํ วาเจตพฺพํ; โย วาเจยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

[๒๘๗] เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ ตีรจฺฉาน-
 วิชฺชํ ปรียาปฺนนฺติ. ๕เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารอฺเจสุ ๕เปฯ

“น ภิกขเว ตีรจฺฉานวิชฺชา ปรียาปฺณิตพฺพา; โย ปรียาปฺณเณยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเณน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ ตีรจฺฉานวิชฺชา
วาเจนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ. ๔เปฯ เสยฺยถาปี
คิหิ กามโมคฺคิโนติ ๔เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ ๔เปฯ
“น ภิกขเว ตีรจฺฉานวิชฺชา วาเจตพฺพา; โย วาเจยฺย, อาปตฺติ
ทุกฺกฏสฺสาติ.

[๒๘๘] เตน โข ปน สมเณน พุทฺโธ^๑ ภควา มหติยา ปรีสาย
ปรีวฺโต ฌมฺมํ เทเสนฺโต ขิปี. ภิกฺขุ “ชีวตฺ ภาณเต ภควา,
ชีวตฺ สุกโตติ อูจฺจาสมํ มหาสมํ อํกํสฺ. เตน สทฺเทน ฌมฺมกถา
อนฺตรา อโหสิ. อถ โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “อปี นฺ โข
ภิกขเว ขิปีเต ‘ชีวาติ วุตฺโต’^๒ ตปฺปจฺจยา ชีเวยฺย วา มเรยฺย
วาติ. “โน เหตุํ ภาณเตติ.” “น ภิกขเว ขิปีเต ‘ชีวาติ วตฺตพฺโพ;
โย วเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเณน มนุสฺสา ภิกฺขุณฺ ขิปีเต “ชีวถ ภาณเตติ
วทนฺติ. ภิกฺขุ กุกฺกจฺจายนฺตา นาลปนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ
ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม สมณฺา สกฺยปฺตฺติยา ‘ชีวถ
ภาณเตติ วุจฺจมานา นาลปิสฺสนฺตฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ
๔เปฯ “คิหิ ภิกขเว มงฺคลิกา, อนฺชานามิ ภิกขเว คิหิณฺ ‘ชีวถ
ภาณเตติ วุจฺจมานเณ ‘จิริ ชีวาติ วตฺตุนฺติ.

^๑ ส.ณ.เท.อ.มหา. อยู่ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๒ อ. วุตฺเต

^๓ ส.ณ.เท.อ.มหา. อิตฺตทฺโท น ทิสฺสติ.

[๒๘๙] เตน โข ปน สมเยน ภควา มหติยา ปริสาย
 ปริวโต ฐมมं เทเสนโต นิสินโน โหติ. อญตเรน ภิกขุณา
 ลสฺสณं ขายิตํ โหติ. โส จ^๑ “มา ภิกขุ พยาพาหีสฺสูติ^๒” เอกมนตํ
 นิสิติ. อทฺทสา โข ภควา ตํ ภิกขุํ เอกมนตํ นิสินนํ; ทิสฺวาน
 ภิกขุ อามนฺเตสิ “กิณฺหุ โข โส ภิกขเว ภิกขุ เอกมนตํ
 นิสินฺโนติ. “เอเตน ฆนฺเต ภิกขุณา ลสฺสณं ขายิตํ, โส จ” ‘มา
 ภิกขุ พยาพาหีสฺสูติ^๒’ เอกมนตํ นิสินฺโนติ. “อปี หนุ โข ภิกขเว
 ภิกขุณา^๓” ตํ ขาทิตพฺพํ, ยํ ขาทิตฺวา เอวฺรฺปปาย ฐมฺมกถาย
 ปรีพาหิโร อสฺสาติ. “โน เหตํ ฆนฺเตติ. “น ภิกขเว ลสฺสณं
 ขาทิตพฺพํ; โย ขาเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต สารีปฺตฺตสฺส อุทรวาตาพาโ
 โหติ. อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคฺลลาโน, เยนายสฺมา สารีปฺตฺโต,
 เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนตํ สารีปฺตฺตํ เอตทวโจ “ปฺพเพ
 เต อาวุโส สารีปฺตฺต อุทรวาตาพาโ, เกน ฆาสฺส โหตีติ. “ลสฺสณน
 เม อาวุโสติ. ภควโต เอตมตฺถํ อโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกขเว
 อาพาธปฺปจฺจยา ลสฺสณं ขาทิตฺนฺติ.

[๒๙๐] เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ อารามे ตหํ ตหํ
 ปสฺสาวํ กโรนฺติ. อารามํ ทุสฺสติ. ภควโต เอตมตฺถํ อโรเจสฺสุ.
 ๔เปยฺ “อนฺุชานามิ ภิกขเว เอกมนตํ ปสฺสาวํ กาดฺนฺติ. อารามํ
 ทฺถคฺคฺนฺโต โหติ ๔เปยฺ “อนฺุชานามิ ภิกขเว ปสฺสาวกฺกมฺภินฺติ. ทฺถกฺข

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ. จสทโท น ทิสฺสติ.

^๒ ส.,ฉ.,เท. พยาพาหีสฺสูติ, อ. พยาพาหีสฺสูติ

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อ. อยํ ปาโง น ทิสฺสติ.

นินฺนนา ปสฺสาวํ กโรนฺติ. ๔เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปสฺสาว-
ปาทุกนฺติ. ปสฺสาวปาทุกา ปากฺกฺวา โหณฺติ. ภิกฺขุ หิริยนฺติ ปสฺสาวํ
กาตํ ๔เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปริกฺขิปิตํ ตโย ปากาเร
อิฏฺฐกาปการํ สีลาปการํ ทารุปการนฺติ. ปสฺสาวกฺมฺภิ อปารุตา
ทุกคณฺธา โหติ ๔เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อปิธานนฺติ.

[๒๙๑] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ อารามे ตหํ ตหํ วจฺจํ
กโรนฺติ. อารามํ ทุสฺสติ ๔เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ ๔เปฯ
“อนฺุชานามิ ภิกฺขเว เอกมณฺถํ วจฺจํ กาตุนฺติ. อารามํ ทุกคณฺโธ
โหติ ๔เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว วจฺจกฺุปนฺติ. วจฺจกฺุปสฺส กฺุลํ
ลฺุขฺขติ ๔เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว จินิตํ ตโย จเย อิฏฺฐกาจยํ
สีลาจยํ ทารุจยนฺติ. วจฺจกฺุโป นีจวตฺถโก โหติ, อุทเกน โอตฺถริยติ
๔เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อุจฺจวตฺถกํ กาตุนฺติ. จโย ปรีปตติ
๔เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว จินิตํ ตโย จเย อิฏฺฐกาจยํ สีลาจยํ
ทารุจยนฺติ. อารโหณฺตา วิหณฺณนฺติ ๔เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
ตโย โสปาณํ อิฏฺฐกาโสปาณํ สีลาโสปาณํ ทารุโสปาณนฺติ.
อารโหณฺตา ปรีปตนฺติ ๔เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อาลมฺพนพาหนฺติ.
อนฺเต นินฺนนา วจฺจํ กโรนฺตา ปรีปตนฺติ ๔เปฯ “อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว สนฺุถริตฺวา มชฺเฌ จิตฺทํ กตฺวา วจฺจํ กาตุนฺติ. ทุกฺขํ
นินฺนนา วจฺจํ กโรนฺติ ๔เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว วจฺจปาทุกนฺติ.
พหิทฺธา ปสฺสาวํ กโรนฺติ ๔เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปสฺสาว-
โทณิกนฺติ. อวเลขนกฺกฺจํ น โหติ ๔เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
อวเลขนกฺกฺจนฺติ. อวเลขนปิจโร^๑ น โหติ ๔เปฯ “อนฺุชานามิ

ภิกขเว อวเลขนปิจรหติ. วจฺจุโป อปารุโต ทฺวคฺคนุโ หิติ ฯเปฯ
“อนฺุชานามิ ภิกขเว อปิจานหติ.

๑ เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ ๑ อชฺโฌกาเส วจฺจํ กโรนฺุตา
สีเตนปิ อฺุณฺเหนปิ กิลมนฺุติ. เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ
ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกขเว วจฺจุภฺินฺุติ. วจฺจุภฺิยา กวาภฺิ น หิติ
ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกขเว กวาภฺิ ปิณฺุจสงฺฆาภฺิ อฺุทฺทกฺขลิกํ
อฺุตฺตรปาสกํ อคฺคพวภฺิ กปิสีสํ สฺฐิกํ ฆภฺิกํ ตาลจฺฉิทฺุท ๒
อวิณฺจนจฺฉิทฺุท อวิณฺจนรชฺชหติ. วจฺจุภฺิยา ตินฺุจณฺุณํ ปรีปตติ
ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกขเว โอคฺคุมฺเพตฺวา ๓ อลฺลิตตาวลิตตํ กาทฺุ
เสตวณฺุณํ กาวณฺุณํ เกรกปริกมฺมํ มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ มกรทนต์กํ
ปณฺุจปภฺิจิกํ ๔ จีวรวสํ จีวรรชฺชหติ.

[๒๙๒] เตน โข ปน สมเยน อณฺุยตโร ภิกฺขุ ชราทฺุพฺพล
วจฺจํ กตฺวา วฺุจฺจนฺุโต ปรีปตติ. ๕ ๖ เตน ภิกฺขุ ๖ ภควโต เอตมตฺถํ
อารโจะสฺสุ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกขเว โอลฺมพกนฺุติ.

๗ เตน โข ปน สมเยน ๗ วจฺจุภฺิ ๘ อปริกฺขิตฺตา หิติ. ๙ เตน
ภิกฺขุ ๙ ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกขเว ปรีกฺขิปีตฺุ
ตโย ปากาเร อิณฺุจกาปการํ สีลาปการํ ทารุปการนฺุติ.

โกณฺุจโก น หิติ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกขเว โกณฺุจกนฺุติ.
โกณฺุจโก นีจวตฺถโก หิติ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกขเว อฺุจวตฺถกํ

๑-๑ อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺุติ, เอวฺมปรีปิ.

๒ ส.จ.,เท. ตาพจฺฉิทฺุท

๓ ส.จ.,เท.,อ. โอคฺคุมฺเพตฺวา

๔ ส.จ.,เท. ปณฺุจปภฺิกํ

๕ อ. ปรีปติ.

๖-๖ ๒๖/๐๕/๒๕๖๖

๗-๗ ส.จ.,เท.,อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺุติ.

๘-๘ ส.จ.,เท.,อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺุติ.

๙ ส.จ.,เท. วจฺจุภฺิ

๑๐-๑๐ ส.จ.,เท.,อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺุติ.

กาตุนฺติ. จโย ปริปตติ ๕เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว จินฺตํ ตโย จเย
 อิกฺกกาจยํ สีลาจยํ ทารุจยนฺติ. อาโรหนฺตา วิหณฺณนฺติ ๕เปฯ
 “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ตโย โสปาณํ อิกฺกกาโสปาณํ สีลาโสปาณํ
 ทารุโสปาณนฺติ. อาโรหนฺตา ปริปตฺตนฺติ ๕เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
 อาลมฺพนพาหนนฺติ. โกฏฺฐกสฺส กวาภํ น โหติ ๕เปฯ “อนฺุชานามิ
 ภิกฺขเว กวาภํ ปิฏฺฐสงฺฆาภํ อุทฺกขลิกํ อุตฺตรปาสกํ อคฺคพวณฺณํ
 กปิสีสกํ สฺฐิกํ ฆณฺณํ ตาลจฺฉิทฺทํ อาวิณฺณจฺฉิทฺทํ อาวิณฺณรชฺชนฺติ.
 โกฏฺฐเก ตินฺจฺฉณฺณํ ปริปตติ ๕เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว โอคฺมุเพตฺวา
 อุลลิตาวลิตตํ กาดํ เสตวณฺณํ กาพวณฺณํ เกรฺกปริกมฺมํ มาลากมฺมํ
 ลตากมฺมํ มกรทนต์กํ ปณฺจปฏฺฐิกนฺติ. ปริเวณํ จิกฺขลลํ โหติ ๕เปฯ
 “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว มรฺมฺพํ ปกิริตฺตนฺติ. น ปริยาปฺถนฺติ ๕เปฯ
 “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปทฺรสีล^๑ นิกฺขิปปิตฺตนฺติ. อุทกํ สนฺติฏฺฐติ ๕เปฯ
 “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อุทกนิทฺธมนนฺติ. อัจมนกฺุมภี น โหติ ๕เปฯ
 “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อัจมนกฺุมภินฺติ. อัจมนสฺราวโก น โหติ
 ๕เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อัจมนสฺราวกนฺติ. ทุกฺขํ นิสินฺหา
 อัจเมนฺติ ๕เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อัจมนปาทูกนฺติ. อัจมน-
 ปาทูกา ปากฺวา โหติ.^๒ ภิกฺขุ หิริยนฺติ อัจเมตฺถ ๕เปฯ “อนฺุชานามิ
 ภิกฺขเว ปริกฺขิปปิตํ ตโย ปากาเร อิกฺกกาปาการํ สีลาปาการํ
 ทารุปาการนฺติ. อัจมนกฺุมภี อปารุตา โหติ. ตินฺจฺฉณฺณํ หิปี ปัสฺสเกหิปี
 โอกิริยติ ๕เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อปีธานนฺติ.

[๒๙๓] เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ เอวฺธูป
 อนาจารํ อัจรนฺติ; มาลาวจฺฉํ โรเปนฺติปิ โรปาเปนฺติปิ, สินฺจนฺติปิ

^๑ อ. ปทสีล

^๒ ส.ฉ.เท.อ. โหนติ.

สิญจาเปนฺติปิ, โอจินฺนฺติปิ โอจิณาเปนฺติปิ, คนฺเถนฺติปิ คนฺธาเปนฺติปิ,
 เอกโตวณฺณิกมालํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, อุกโตวณฺณิกมालํ กโรนฺติปิ
 การาเปนฺติปิ, มณฺชริกํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, วิธฺตีกํ^๑ กโรนฺติปิ
 การาเปนฺติปิ, วฏฺฐกํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ, อาเวฬํ กโรนฺติปิ
 การาเปนฺติปิ, อรฺจุจํ กโรนฺติปิ การาเปนฺติปิ. เต กุลิตฺถีนํ กุลธิตานํ
 กุลกุมารีนํ กุลสฺสณฺหานํ กุลทาสีนํ เอกโตวณฺณิกมालํ หรณฺติปิ
 หราเปนฺติปิ, อุกโตวณฺณิกมालํ หรณฺติปิ หราเปนฺติปิ, มณฺชริกํ
 หรณฺติปิ หราเปนฺติปิ, วิธฺตีกํ หรณฺติปิ หราเปนฺติปิ, วฏฺฐกํ หรณฺติปิ
 หราเปนฺติปิ, อาเวฬํ หรณฺติปิ หราเปนฺติปิ, อรฺจุจํ หรณฺติปิ
 หราเปนฺติปิ. เต กุลิตฺถีหิ กุลธิตาหิ กุลกุมารีหิ กุลสฺสณฺหาหิ กุล-
 ทาสีหิ สทฺฐี เอกภาชเนปิ ภูณฺชนฺติ, เอกถาลเกปิ ปิวนฺติ, เอกาสเนปิ
 นิสีทนฺติ, เอกมณฺเจปิ ตฺวณฺณฺนฺติ, เอกตฺถรณฺนาปิ ตฺวณฺณฺนฺติ, เอก-
 ปาวูรณฺนาปิ ตฺวณฺณฺนฺติ, เอกตฺถรณฺปาวูรณฺนาปิ ตฺวณฺณฺนฺติ, วิกาเลปิ
 ภูณฺชนฺติ, มชฺชมฺปิ ปิวนฺติ, มาลาคนฺธวิเลปนฺมฺปิ ธาเรณฺติ, นจฺจนฺติปิ,
 คายนฺติปิ, วาเทณฺติปิ, ลาเสนฺติปิ, นจฺจนฺติยาปิ นจฺจนฺติ, นจฺจนฺติยาปิ
 คายนฺติ, นจฺจนฺติยาปิ วาเทณฺติ, นจฺจนฺติยาปิ ลาเสนฺติ. ๕เป๕
 ลาเสนฺติยาปิ นจฺจนฺติ, ลาเสนฺติยาปิ คายนฺติ, ลาเสนฺติยาปิ วาเทณฺติ,
 ลาเสนฺติยาปิ ลาเสนฺติ, อฏฺฐปเทปิ กิพฺพนฺติ, ทสฺปเทปิ กิพฺพนฺติ,
 อากาเสปิ กิพฺพนฺติ, ปรีหารปเถปิ กิพฺพนฺติ, สนฺติกายปิ กิพฺพนฺติ,
 ขลิกายปิ กิพฺพนฺติ, ฌฏฺฐิกายปิ กิพฺพนฺติ, สลากหตฺถเนปิ กิพฺพนฺติ,
 อกฺเขเนปิ กิพฺพนฺติ, ปงฺกจฺเรนฺปิ กิพฺพนฺติ, วงฺกเกเนปิ กิพฺพนฺติ,
 โมกฺขจิกายปิ กิพฺพนฺติ, จิงฺกุลเกเนปิ กิพฺพนฺติ, ปตฺตาพฺพเกเนปิ กิพฺพนฺติ,

^๑ ส.,ฉ.,เท. วิธฺตีกํ, เอวมฺปริปิ.

เตน ไช ปน สมเยน อายสมนุเต อรุเวลกสฺสเป ปพฺพชิตเต
สงฺฆสฺส พหุํ โลหภณฺทํ ทารุภณฺทํ มตฺติกาภณฺทํ อุปฺปนฺนํ โหติ
อถไช ภิกฺขุณฺโณ เอตทโหสิ "กีนฺนุ ไช ภควตา โลหภณฺทํ อนฺนุญฺจาตํ,
กี อนฺนุญฺจาตํ, กี ทารุภณฺทํ อนฺนุญฺจาตํ, กี อนฺนุญฺจาตํ, กี
มตฺติกาภณฺทํ อนฺนุญฺจาตํ, กี อนฺนุญฺจาตนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ
อาโรเจสฺสุ. อถไช ภควา เอตสฺมี นิทาเน เอตสฺมี ปกรเณ ฐมฺมี
กถํ กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ "อนฺุชานามิ ภิกฺขเว จเปตฺวา ปหฺรณิ
สพฺพํ โลหภณฺทํ, จเปตฺวา อาสนฺที ปลฺลงฺกํ ทารุปฺตตํ ทารุปาทุกํ
สพฺพํ ทารุภณฺทํ, จเปตฺวา กตกณฺจ กุมฺภการิกณฺจ สพฺพํ
มตฺติกาภณฺทนฺติ.

บุพพทกวัตตฤกขนุสโก ปณฺจโม.

๒ ส.จ.,ท. อุตสาหกรรม

ล. ส., จ., เท. นจ. จก.

ตสฺสทฺทานํ

รูกฺเข ฌมฺเภ จ กุทฺเต จ	อฏฺฐาเน ^๑ คนฺธสฺสตุติยา
วิคฺคยฺห มลฺลโก กจฺจุ	ชรา จ ปุณฺณปาณิกา.
วลฺลิกาปิจ ปามงฺโค	กณฺธสฺสตุตฺ ^๒ น ชารเย
กฏฺฐิ โอวฏฺฐิ กายูรํ	หตฺถาภรณมฺหุทฺทิกา.
ทีฆเ โกจฺเณ ฌเน หตฺถเ	สิตฺถา อุกฺกเตลเก
อาทาสฺสทปฺตฺตวณฺา	อาเลโป มหฺมทฺทจฺจนฺนา. ^๓
ลณฺเณติ ^๔ องฺคราคณฺจ	มุขราคมํ ตฺถุภยํ
จกฺขุโรคมํ คิรคฺคณฺจ	อายตํ สร พาทิรํ.
อมฺพเปสิสกลเลหิ	อหิ จินฺนํ ^๕ จ จนฺทนํ
อุจฺจาวจา ปตฺตมฺมูลา	สฺวณฺณ ^๖ พหฺลา วลี.
จิตฺตทฺสฺสตี ^๗ ทฺคฺคณฺโ	อุณฺเห ภิชฺชิสฺส มิตฺติยา
ปรีภณฺทํ ตินฺนํ โจฬํ	มาโพ ^๘ กุณฺโฑลิกาย จ.
ถวิกา อํสวทฺธณฺจ	ตถา พนฺธนสฺสตุตฺกา
ขีลํ ^๙ มณฺเฑ จ ปีเฑ จ	องฺเค ฉตฺเต ปณฺามนา. ^{๑๐}
ตุมฺพพณฺณิฉวสิสํ	จลกาณิ ปฏฺิคฺคโ
วิฬาลิทฺถทโสวณฺณ ^{๑๑}	ปตฺเต เปสิ จ นาฬิกา.

^๑ ส.,เท.,อิ. อฏฺฐาเน

^๒ อ. กณฺธสฺสตุตฺ

^๓ ส.,ฉ.,เท. อาเลโปมฺมทฺทจฺจนฺนา.

^๔ ฉ.,เท. ลณฺเณติ

^๕ ส.,ฉ.,เท.,อิ. อหิจินฺนํ

^๖ ส.,ฉ.,เท.,อิ. สฺวณฺโณ

^๗ ส.,ฉ.,เท. จิตฺตทฺสฺสตี, อ. จิตฺตทฺสฺสนฺตี

^๘ ส.,เท.,อิ. มาลํ, ฉ. มาฬํ

พ.๒๕๖๖ 26/05/2566

^๙ ส.,ฉ.,เท. ขีล

^{๑๐} อ. ปณฺามิตา.

^{๑๑} ส. วิฬาลิทฺถทโสวณฺณ, อ. วิปฺปาริทฺถทโสวณฺณ

กิณฺณนา สตฺตํ สริตฺตญจ ^๑	มธฺสิตฺตํ ลีปาฏิกํ ^๒
วิกณฺณํ พนฺธิ วิสมํ	จมา ชีรปฺปโหติ จ. ^๓
กพฺปิมา ^๔ โมฆสฺสตฺตญจ	อโรตลลํ อุปาหนา
องฺคฺลํ ปฏิกคฺคหญจ	อาเวสนญจ วิตฺตํ ^๕
ปฏิกคฺคหตฺถวิกญจ ^๖	อัสสฺสตฺตํ จ พนฺธกา. ^๖
อชฺโฆกาเส นีจวตฺตํ	จโย จาปี วิหณฺณเร
ปรีปตฺ ^๗ ตินฺจณฺณํ	อูลฺลิตฺตตฺตญจาวลิตฺตํ. ^๘
เสตํ กภาพกณฺณญจ	ปรีกมฺมญจ เกรกํ
มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ	มกรทนต์ปาฏิกํ. ^๙
จีวรวิสํ ราชฺชญจ	อนฺนญฺยาสี วินายโก
อชฺชณฺติวา ปกฺกมฺนติ จ	กจฺฉิ ปรีกิชฺชติ.
วินิเวจฺยติ กุฏฺเท ^{๑๐}	ปตฺเตนาทาย คจฺฉเร
ถวิกา พนฺธสฺสตฺตนต์ ^{๑๑}	พนฺธิตฺวา จ อุปาหนา.
อุปาหนตฺถวิกญจ	อัสวทฺธญจ ^{๑๒} สุตฺตํ ^{๑๓}
อุทกาทปฺปิยํ มคฺเค	ปรีสฺสวานโจพกํ.

^๑ ส.,ฉ. กิณฺณสตฺตํ สริตฺตญจ, เท. กิณฺณสตฺตํ สริตํ จ, อ. กิณฺณสตฺตํ สริกญจ

^๒ อ. มธฺสิตฺตลลีปาฏิกํ ^๓ ส.,ฉ.,เท.,อ. จมาชีรปฺปโหติ จ. ^๔ ส.,ฉ.,เท. กพฺปิมา

^๕ ส.,ฉ.,เท.,อ. วิตฺตํ ถวิกพทฺธกา ^{๖-๖} ส.,ฉ.,เท. อิมํ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๗ ส.,ฉ.,เท. ปรีปติ, อ. ปรีปตํ ^๘ ส.,ฉ. อูลฺลิตฺตตาวลิตฺตํ, เท.,อ. อูลฺลิตฺตทาวลิตฺตํ

^๙ ส.,ฉ.,เท. มกรทนต์กปาฏิกํ, อ. มกรทนต์กํ ปฏิกา.

^{๑๐} ส.,ฉ. วินิเวจฺยติ กุฏฺเทปิ, เท. วินิเวจฺยติ กุฏฺเทปิ, อ. วินิเวจฺยา กุฏฺเทปิ

^{๑๑} ส.,ฉ.,เท.,อ. พนฺธสฺสตฺตญจ ^{๑๒} ฉ.,เท. อัสวทฺธ จ

^{๑๓} อ. อุปาหนตฺถวิกญจ อัสวทฺธญจ สุตฺตกณฺติ อิมํ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

ธมฺมกรกั^๑ เทว ภิกฺขุ
ทณฺทํ โอตฺถกริ^๒ ตตฺถ-

มกเสหิ ปณฺเฑน
จกฺกมนชนฺตาหริ

ตโย จเย วิหณฺณนฺติ
อชฺโฆกาเส ตินฺจณฺณ

เสตกั กาวณฺณณฺจ
มาลากมฺมํ ลตาทกมฺมํ

วํสํ จีวรราชฺชณฺจ
จโย โสปาณพาทณฺจ

อุทฺทกฺขลุตฺตรปาสกั
สุจิมฺภิตาลจิทฺท^๓

มณฺทลํ ฐมฺเนตฺตณฺจ
โทณิ ทฺถคฺคณฺธา จ ทฺหติ

น เสเทติ จ จิกฺขลลํ
ปิจฺฉจ^๔ โกฏฺจเก กมฺมํ

เวสาลี อคฺมา มฺนิ
นุญฺณาสิ ปริสฺสวานํ.

พหฺวาพาธา จ ชีวโก
วิสเม นิจฺจเวตฺถโก.^๕

โสปาณาลมฺพเวทิกั
อุลฺลิตฺตณฺจาวลิตฺตกั.

ปริกมฺมณฺจ เกรกั
มกรทนต์ปาทิกั.^๖

อุจฺจํ ว^๗ เวตฺถกั กเร
กาวาฏั ปิฏฺฐสงฺฆาฏั.

วฏฺฐณฺจ กปิสีสกั
อาวิณฺณณฺจ ราชฺชกั.

มชฺฌเม จ มุขมตฺติกา
อุทฺธานํ สรวากั.^๘

โธวิ นิทฺธมฺนํ กเร
มรุมฺพา สิลนิทฺธมฺ.^๙

^๑ สี.,ฉ. ธมฺมกรณํ, อี. ธมฺมกรเก

^๓ อี. นิจฺจเวตฺถกา

^๕ สี.,ฉ.,เท.,มหา. อุจฺจํ จ, อี. อุจฺจา จ

หมายเหตุ 26/05/2566

^๗ สี.,ฉ.,เท. อุทกฏฺจจํ สรวากั, อี. ทฺถคฺคณฺโธ จ ทฺหติ จ อุทกฏฺจจํ สรวากั

^๘ อี. ปิจฺฉ จ

^๒ สี.,ฉ.,เท. โอตฺถกริ, อี. ทณฺทโอตฺถกริ

^๔ สี.,ฉ.,เท. มกรทนต์ปาทิกั, อี. ลตาทกมฺมํ มกรทนต์ปาทิกั

^๖ สี.,ฉ. สุจิมฺภิตาพจิทฺท, เท. สุจิมฺภิตาพจิทฺท

^๙ สี.,ฉ.,เท.,มหา. สิลานิทฺธมฺนํ, อี. สิลานิทฺธมฺนา

นคฺคา ฉมาย ^๑ วสฺสนฺเต	ปฏิจฺฉาที ตโย ตหี
อุทฺปานํ ลุชฺชติ จ ^๒	วลฺลียา กายพฺนฺธเน.
ตุลํ กรกฺก ^๓ จกฺกํ	พหุ ภิชฺชนฺติ ภาชฺหา
โลหทารุจฺมมขณฺทํ	สาลา ตินฺนาปิธานิ จ. ^๔
โทณิ จนฺทนิ ปาการ ^๕	จิกฺขลลํ นิทฺธเมเน ^๖ จ
สีตีกตํ โปกฺขรณิ ^๗	ปุราณญจ นิลฺলেখกํ. ^๘
จตุมาส ^๙ สยฺนฺติ จ	คณฺฐปฺปผ ^{๑๐} นธิฏฺฐเห
อาสิตฺตกมโพรัก ^{๑๑}	ภุญฺชนฺเตกํ ตฺวณฺณยุ. ^{๑๒}
วทุโฆ โพรชิ จ อกฺกมิ ^{๑๓}	ฉมฺภํ กตฺกสมฺมุชฺชนิ ^{๑๔}
สกุขริ กจฺลญฺเจว ^{๑๕}	เผณกํ ปาทฉํสนิ.
วิฐฺปนํ ตาลวณฺณํ	มกสฺยจาปิ จามริ
ฉตฺตํ วินา จ อารามे	ตโย สิฏฺกาย สมฺมติ.
โรมา สีตฺธา ^{๑๖} นขา ทิฆา	ฉินฺทนฺตงฺคฺคฺลิกา ทุกฺขา
สโลหิตํ ปมาณญจ	วีสติ ทิฆเกสตา.
ขุริ ลิลํ สีปภาณิกํ	นมตํ ^{๑๗} ขุรภณฺทกํ
มสฺสํ กปฺเปณฺติ วทุเพณฺติ	โคโลมิ จตุรฺสฺสํ.

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. ฉมาย

^๓ ส.,ฉ.,เท.,มหา. กฏกฺก, อิ. กฏก

^๖ ฉ.,เท.,อิ. นิทฺธมเนน จ

^๙ ฉ.,เท.,มหา. จาตุมาส

^{๑๑} ส.,ฉ.,เท. อาสิตฺตกํ มโพรัก, อิ. อาสิตฺตกา มโพรัก

^{๑๒} ส.,ฉ.,เท. ตฺวณฺณยุ, อิ. ภุญฺชนฺโต กตฺวตฺเตยุ.

^{๑๔} ส.,ฉ.,เท. กตฺกสมฺมุชฺชนิ

^{๑๖} ส.,ฉ.,เท. โรมาสีตฺธา

^๒ ส.,ฉ.,เท.,มหา. ลุชฺชติ นิจ, อิ. ลุชฺชตีณิ จ

^๔ อิ. ตินฺนาปิธานิ. ^๕ ฉ.,เท.,อิ. ปาการ

^๗ ส.,โปกฺขรณิ, ฉ.,โปกฺขรณิ ^๘ ฉ.,เท. นิลฺলেখณิ.

^{๑๐} ส.,ฉ.,เท.,อิ. นมตกญจ นธิฏฺฐเห

^{๑๓} ส.,ฉ.,เท. น อกฺกมิ

^{๑๕} อิ. สกุขรจฺลญฺเจว

^{๑๗} ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. นมตํ

หิริยนฺติ^๑ ปารุทฺตคฺคณฺโ
 ทฺตคฺคณฺโ ภูปี ลุชฺชติ^๒
 โสปาณาลมฺพนพพาหา
 พหิทฺธา โทณิ กญฺจณฺจ
 วจฺจกฺกุณฺตี^๔ กวาญฺณจ
 อุกฺกขลุตฺตรปาโส
 สฺสจฺฉมฺมิตาลฉิทฺทํ
 รชฺชํ อุลลิตฺตาวลิตฺตํ
 มาลากมฺมํ ลตาทกมฺมํ
 จีวรวิสํ รชฺชณฺจ
 โกฏฺฐเก จาปี ตเถว
 สนฺติฏฺฐติ นิตฺทมนํ
 ทุกฺขํ หิริ อปีธานํ
 โลหภณฺทํ อนฺนญฺณาสิ
 จปยิตฺวาสนฺทึ ปลฺลงกํ^๖
 สพฺพํ ทารุณยํ ภณฺทํ
 กตกํ กุมฺภการณฺจ
 สพฺพมฺปิ มตฺตติกาภณฺทํ

ตหํ ตหํ กโรณฺติ จ
 อจฺจวตฺถุ จเยน จ.
 อนฺเต ทุกฺขณฺจ ปาทูกา
 ปิจโร^๓ จ อปารุโต
 ปิฏฺฐสงฺฆาญฺจเมว จ
 วญฺญณฺจ กปิสีสกํ.
 อาวิญฺจนฉิทฺทเมว จ
 เสตวณฺณณฺจ กาฬกํ.
 มกรํ ปณฺจปฏิกํ
 ชราทูปฺพลปการํ.
 มรฺมฺพปทราสีลา^๕
 กุมฺภิณฺจาปี สรารกํ.
 อนาจารณฺจ อจฺจุ
 จปยิตฺวา ปหรณฺตี.
 ทารุณตฺตณฺจ ปาทูกํ
 อนฺนญฺณาสิ มหามฺนิ.
 จปยิตฺวา ตถาคโต
 อนฺนญฺณาสิ อนฺนํปโก.

^๑ อ. หิริยนฺติ

^๒ ส.ณ.,เท. ภูปี ลุชฺชนฺติ, อ. ภูปี ลุชฺชนฺติ ^๓ อ. ปิธาโร

^๔ ส.,ณ.,เท.,อ. วจฺจกฺกุณฺตี ^๕ ส.,ณ.,เท.,มหา. มรฺมฺพ ปทราสีลา, อ. มรฺมฺพณฺจ ปทราสีลา

^๖ ส.,มหา. จปยิตฺวา สนฺทึปลฺลงกํ, ณ.,เท.,อ. จปยิตฺวาสนฺทึปลฺลงกํ

ยสฺส วตฺถุสฺส นินฺทเทโส	ปริเมน ยถิ สมํ
ตมฺปิ สงฺขิตฺตํ อุตฺทาเน	นยโต ตํ วิชาเนีย.
เอวํ ทสสตา วตฺถุ	วินเย ขุทฺทกาวตฺถุเก
สทฺธมฺมฏฺฐิติโก ^๑ เจว	เปสฺลानญฺจนฺคฺคโ.
สุสิทฺธิโต วินยธโร	หิตจิตฺโต สุเปสฺโส
ปทีปกรโณ ธีโร	ปฺปชารโห พหุสฺสุโตติ.

ขุทฺทกาวตฺถุขนฺธโก นิฏฺฐิติโต.

๖. เสนาสนกฤษณโก

๑. ปฐมภาณวาร^๑

วิหารานุชาชนัน

[๒๙๔] เตน สมเยน พุทุโร ภควา ราชคเห วิหรติ เวพฺวเน
กลนฺทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยน ภควตา ภิกฺขุณฺเ สเณสนํ
อปฺปณฺณตฺตํ โหติ. เต จ^๒ ภิกฺขุ ตหํ ตหํ วิหรนฺติ อรณฺเ
รูกฺขมฺมูลे ปพฺพเต กนฺทรายํ คิริคูหายํ สฺसानเ วนปตฺถ
อชฺโฌกาสเ ปลาลปฺยุเช. เต กาลสฺสเว ตโต ตโต อฺปนิกฺขมนฺติ
อรณฺเ รูกฺขมฺมูลา ปพฺพตา กนฺทรา คิริคูหา สฺसानา วนปตฺถา
อชฺโฌกาสา ปลาลปฺยุชา ปาสาทิเกน อภิกฺกนฺเตน ปฏิกฺกนฺเตน
อาโลกิเตน วิโลกิเตน สมฺมิณฺชิเตน ปสริเตน โอกฺขิตฺตจกฺขุ
อิริยาปถสมฺปนฺนา.

เตน โข ปน สมเยน ราชคฺหโก เสฏฺฐิ กาลสฺสเว อฺยุยานํ
อคมาสิ. อทฺทสา โข ราชคฺหโก เสฏฺฐิ เต ภิกฺขุ กาลสฺสเว
ตโต ตโต อฺปนิกฺขมนฺเต อรณฺเ รูกฺขมฺมูลา ปพฺพตา กนฺทรา
คิริคูหา สฺसानา วนปตฺถา อชฺโฌกาสา ปลาลปฺยุชา ปาสาทิเกน
อภิกฺกนฺเตน ปฏิกฺกนฺเตน อาโลกิเตน วิโลกิเตน สมฺมิณฺชิเตน
ปสริเตน โอกฺขิตฺตจกฺขุ อิริยาปถสมฺปนฺเน; ทิสฺวานสฺส จิตฺตํ
ปสฺสีทิ. อถ โข ราชคฺหโก เสฏฺฐิ, เยน เต ภิกฺขุ, เตนฺปสงฺกมิ;
อฺปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขุ เอตทวโจ "สจาหํ ภนฺเต วิหาเร

หมตอายุ 26/05/2566

^๑ สฺยา. ...ภาณวารํ, เอวมฺปฺริปี.

^๒ อ. เทธ

กาเรยฺย,^๑ วเสยฺยาถ เม วิหารเรสุติ. “น โข คหปติ ภควตา
 วิหารา อนุญญาตาติ. “เตนहि ภนฺเต ภควนฺตํ ปฏิปฺจุจฺจิตฺวา มม
 อาโรเจยฺยาถาติ. “เอวํ คหปตฺตีติ โข เต ภิกฺขุ ราชคหสฺส
 เสฏฺฐิสุสฺส ปฏิสฺสุตฺวา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมฺมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา
 ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทิสฺสุ. เอกมฺนฺตํ นิสฺสินฺหา โข
 เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจจํ “ราชคหโก ภนฺเต เสฏฺฐิ วิหารเ
 การาเปตฺกามา, กถํ นุ โข ภนฺเต อมฺเหติ^๒ ปฏิปชฺชิตพฺพนติ.

อถโข ภควา เอตสฺมี นิทานเ เอตสฺมี ปกรณ^๓ ฌมฺมี กถํ
 กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “อนุชานามิ ภิกฺขเว ปญฺจ เสนาสนานิ^๔
 วิหาริ อทฺตมโยคํ ปาสาทำ หนฺมมฺยํ คฺุหนฺติ.

อถโข เต ภิกฺขุ, เยน ราชคหโก เสฏฺฐิ, เตนฺอุปสงฺกมฺมึสุ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ราชคหกํ เสฏฺฐิ เอตทวโจจํ “อนุญญาตา โข คหปติ
 ภควตา วิหารา, ยสฺสิทานิ กาลํ มณฺณสฺสีติ. อถโข ราชคหโก
 เสฏฺฐิ เอกาเหเนว เสฏฺฐิ วิหารเ ปตฺติจฺจาเปสิ. อถโข ราชคหโก
 เสฏฺฐิ เต เสฏฺฐิ วิหารเ^๕ ปรีโยสาเปตฺวา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมฺมึ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทิ. เอกมฺนฺตํ
 นิสฺสินฺโน โข ราชคหโก เสฏฺฐิ ภควนฺตํ เอตทวโจ “อริวาสेतฺถ เม
 ภนฺเต ภควา สุวาทนาย ภตฺตํ สทฺธิ ภิกฺขุสงฺฆเณนาติ. อริวาสสิ
 ภควา ตฺถนฺหิภาเวน. อถโข ราชคหโก เสฏฺฐิ ภควโต อริวาสนํ
 วิทิตฺวา อุมฺมจฺยาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา

^๑ ส.จ.ท.มหา. การาเปยฺย, อ. การาเปยฺย

หมคอาญ 26/05/2566

^๓ อ. เอตสฺมี ปกรณฺเตติ อิมเ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๕ ส.จ.ท. เสฏฺฐิวิหารเ, อ. เสฏฺฐิ, เอวมฺปริปิ.

^๒ ท.อ. อํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๔ ส.จ. เลณานิ, อ. เลณานิ

ปกุกามิ. อถโข ราชคหโก เสฏฺฐิ ตสฺสา รตฺติยา อจฺเจยน ปณฺีตํ
 ขาหฺนียํ โภชนียํ ปฏฺิยาทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อาร๑จาเปสิ
 “กาโล ภนฺเต, นิฏฺฐิตํ ภตฺตนฺติ.

อถโข ภควา ปุพฺพพณฺ्हสมยํ นีวาเสตฺวา ปตฺตจี้วรมาทาย,
 เยน ราชคหกสฺส เสฏฺฐิสฺส นิเวสนํ, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
 ปญฺญตฺเต อาสเน นิสฺสีทิ สทฺธิํ ภิกฺขุสงฺฆเณ. อถโข ราชคหโก
 เสฏฺฐิ พุทฺธปฺปมฺขํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปณฺีเตน ขาหฺนียเณ โภชนียเณ
 สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา ภควนฺตํ ภูตฺตาวิ โอนีต-
 ปตฺตปาณิํ เอกมฺนตํ นิสฺสีทิ. เอกมฺนตํ นิสฺสินโน โข ราชคหโก
 เสฏฺฐิ ภควนฺตํ เอตทว๑จ “เอเต เม ภนฺเต เสฏฺฐิ วิหารา
 ปุญฺญตฺติเกณ สคฺคตฺติเกณ การาปิตา, กถาหํ ภนฺเต เตสฺสุ วิหาเรสฺสุ
 ปฏฺิปชฺชาเมตี. “เตนหิ ตวํ คหปติ เต เสฏฺฐิ วิหาเร อาคตานุคตสฺส
 จาตุทฺทิสสฺส สงฺฆสฺส ปตฺติฏฺฐาเปหิตี. “เอวํ ภนฺเตติ โข ราชคหโก
 เสฏฺฐิ ภควโต ปฏฺิสสฺสว๑า เต เสฏฺฐิ วิหาเร อาคตานุคตสฺส
 จาตุทฺทิสสฺส สงฺฆสฺส ปตฺติฏฺฐาเปสิ. อถโข ภควา ราชคหกํ เสฏฺฐิ
 อีมาหิ คากาหิ อนุโมทิ

[๒๙๕] “สีตํ อุณฺ्हํ ปฏฺิหนฺติ	ตโต วาฬมิกานิ ^๑ จ
สีริสเป ^๒ จ มกเส	สีสิเร จาปิ วุฏฺฐิโย
ตโต วาตาตโป โฆโร	สญฺชาโต ปฏฺิหญฺยติ.
เลณตฺถญฺจ สุขตฺถญฺจ	ฌายิตฺถญฺจ วิปสฺสีตํ
วิหารทานํ สงฺฆสฺส	อคฺคํ พุทฺธเห ^๓ วณฺณิตํ.

ตสฺมา หิ ปณฺทิตो โปโส สมฺปสฺสํ อตฺถมตฺตโน
 วิหารเ การเย รมฺเม วาสเยตถ พหุสฺสฺเต.
 เตสํ อนฺนญจ ปาณญจ วตฺถเสนาสนาหิ จ
 ทเทยฺย อชฺชฎเตสฺส วิปฺปสนฺเนน เจตสา.
 เต ตสฺส ฐมฺมํ เทเสหฺนติ สพฺพทฺฐาปณฺทหนฺ^๑
 ยํ โส ฐมฺมํ อิธญฺยาเย ปรีนิพฺพาติ อนาสวอติ.

อถโข ภควา ราชคหกํ เสฏฺฐจี อิมานิ คาทาหิ อนฺนโมทิตฺวา
 อญฺญายาสนา ปกุกามิ.

[๒๙๖] อสฺสสํ โข มนุสฺสา “ภควตา กิร วิหารา อนฺนญฺยาตาติ.
 เต^๒ สกฺกจํ วิหารเ การาเปหฺนติ. เต วิหารา อกฺวาฏฺฐกา โหหฺนติ.
 อหิวิจฺฉิกาปิ^๓ สตปฺทียปิ ปวิสฺนติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารอฺเจสฺสุ.
 “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว กวาฏฺฐนฺติ. ภิตฺติจฺฉิทฺทํ กริตฺวา วลฺลียาปิ
 รชฺชยาปิ กวาฏฺฐํ พนฺธนฺติ, อนฺนทฺูเรหิปิ อุปฺจิกาหิปิ ขชฺชนฺติ.
 ขายิตพนฺธนาหิ^๔ กวาฏฺฐาหิ ปตฺนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารอฺเจสฺสุ.
 “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปิฏฺฐสงฺฆาฏฺฐํ อุกฺกขลิกํ อุตฺตรปาสกนฺติ. กวาฏฺฐา
 น ผุสฺสียนฺติ^๕ ฯ” “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อาริณฺณจฺฉิทฺทํ
 อาริณฺณรชฺชนฺติ. กวาฏฺฐา น ถกียนฺติ ฯ” “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
 อคฺคพาวฏฺฐิ^๖ กปิสีสํ สฺฐิกํ ฌฏฺฐิกนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ น สกฺโกนฺติ กวาฏฺฐํ อปาปฺริตฺตุ.
 ภควโต เอตมตฺถํ อารอฺเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ตาลจฺฉิทฺทํ,

^๑ ทย. สพฺพทฺฐา ปณฺทหนฺ
 หมายเหตุ 26/05/2566

^๓ ส.ฉ.เท. อหิปี วิจฺฉิกา

^๕ ส.ฉ. ผุสฺสียนฺติ, อ. ผสฺสียนฺติ

^๒ ส.ฉ.อ. ยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๔ ส.ฉ. ขยิตพนฺธนาหิ

^๖ เท. อคฺคพาวฏฺฐิกํ

ตีณิ ตาลานิ โลหतालํ^๑ กฏจतालํ วิสาณतालนฺติ. เยปิ^๒ เต
อฺคฺฆมาญฺเฏว ปวิสฺสฺสตี. วิหารา อคฺคตฺตา โหณฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ
อาโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ยนฺตํ สฺสจิกนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน วิหารา ตินฺจจฺจทฺหา โหณฺติ สีสฺสกาเล
สีตทา, อฺณฺหกาเล อฺณฺหา. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว โอฺคฺฆมฺเพตฺวา อฺลลิตตฺตาวลิตตํ กาทฺตฺนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน วิหารา อวาทปานกา โหณฺติ
อจฺกขุสฺสา ทฺวคฺคณฺธา. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว ตีณิ วาทปานานิ เวทิกาวาทปานํ ชาลวาทปานํ
สลากวาทปานนฺติ. วาทปานนฺตริกาย กาลกาปิ^๓ วคฺคฺลียปิ ปวิสฺสฺสตี.
ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว วาทปานจกฺกฺลิกนฺติ.
จกฺกฺลิกนฺตริกาย^๔ กาลกาปิ วคฺคฺลียปิ ปวิสฺสฺสตี ฯเปฯ “อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว วาทปานกาวํ วาทปานภิสฺสิกนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ จมายํ สยณฺติ. คตฺตทานิปี
จีวรานิปี ปสฺสูกิตานิ โหณฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ.
“อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ตินฺสสนฺตริกนฺติ. ตินฺสสนฺตริกา^๕ อฺนฺุทฺทเรหิปี
อฺปจิกาทิปี ขขฺชติ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว มิตฺธินฺติ.^๖
มิตฺธิยา คตฺตทานิ ทฺวคฺคานิ^๗ โหณฺติ ฯเปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
วิทลมณฺจกนฺติ.^๘

^๑ ส.,ฉ.,เท. ตาพานิ โลหตาฬํ กฏจิตาฬํ วิสาณตาฬํ

^๒ ส.,ฉ.,เท. เยหิ

^๓ ส.,ฉ.,เท. กาทกาปิ, เอวมฺปฺริปี.

^๔ ส.,ฉ.,เท.,อิ. จกฺกฺลิกนฺตริกายปิ

^๕ ส.,ฉ.,เท.,อิ. ตินฺสสนฺตริกโก

^๖ ส.,ฉ.,เท. มิตฺธินฺติ.

^๗ ฉ.,เท.,อิ. ทฺวคฺคา

^๘ ส. พิตลมกนฺติ, ฉ.,เท.,อิ. พิตลมณฺจกนฺติ.

มณฺจปฐาติอนุชานนํ

[๒๙๗] เตน โข ปน สมเยน สงฺขมฺมสฺส โสสานิกโก มสสารโก มณฺจโจ อุปฺปนฺโน โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเชสฺสุ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว มสสารกํ มณฺจณฺติ. มสสารกํ ปิจฺจํ อุปฺปนฺนํ โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเชสฺสุ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว มสสารกํ ปิจฺจณฺติ.

เตน โข ปน สมเยน สงฺขมฺมสฺส โสสานิกโก พุณฺทิกาพทฺโธ มณฺจโจ อุปฺปนฺโน โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเชสฺสุ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว พุณฺทิกาพทฺธํ มณฺจณฺติ. พุณฺทิกาพทฺธํ ปิจฺจํ อุปฺปนฺนํ โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเชสฺสุ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว พุณฺทิกาพทฺธํ ปิจฺจณฺติ.

เตน โข ปน สมเยน สงฺขมฺมสฺส โสสานิกโก กุฬิรปาทโก^๑ มณฺจโจ อุปฺปนฺโน โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเชสฺสุ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว กุฬิรปาทกํ มณฺจณฺติ. กุฬิรปาทกํ ปิจฺจํ อุปฺปนฺนํ โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเชสฺสุ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว กุฬิรปาทกํ ปิจฺจณฺติ.

เตน โข ปน สมเยน สงฺขมฺมสฺส โสสานิกโก อาหจฺจปาทโก มณฺจโจ อุปฺปนฺโน โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเชสฺสุ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว อาหจฺจปาทกํ มณฺจณฺติ. อาหจฺจปาทกํ ปิจฺจํ อุปฺปนฺนํ โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเชสฺสุ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว อาหจฺจปาทกํ ปิจฺจณฺติ.

^๑ ส.ฉ.เท. กุฬิรปาทโก, อ. กุสิรปาทโก, เอวมุปริปี.

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส อาสนฺติโก อุปฺปนฺโน โหติ.
 ภควโต เอตมตฺถํ อารุເຈສຸ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว อาสนฺติกนฺติ.
 อຸຈຸກໂກ อาสนฺติโก อุปฺปนฺโน โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุເຈສຸ.
 “อนุชานามิ ภิกฺขเว ອຸຈຸຈກມຸປີ อาສນຸທິກນຸຕິ. ສຕຕງໂຄ ອຸປປນໂນ
 ໂຫຕິ. ກຸວໂຕ ເອຕມຕຸຕຸ ອາຣ໌ເຈສຸ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว ສຕຕງຄນຸຕິ.
 ອຸຈຸກໂກ ສຕຕງໂຄ ອຸປປນໂນ ໂຫຕິ. ກຸວໂຕ ເອຕມຕຸຕຸ ອາຣ໌ເຈສຸ.
 “อนุชานามิ ภิกฺขเว ອຸຈຸຈກມຸປີ ສຕຕງຄນຸຕິ. ກຸທຸທປີຈຸ ອຸປປນໂນ ໂຫຕິ
 ທປຸ ເ “อนุชานามิ ภิกฺขเว ກຸທຸທປີຈນຸຕິ. ປີຈິກາ ອຸປປນໂນ ໂຫຕິ.
 ກຸວໂຕ ເອຕມຕຸຕຸ ອາຣ໌ເຈສຸ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว ປີຈິກນຸຕິ.
 ເອພກປາທກຸ ປີຈຸ ອຸປປນໂນ ໂຫຕິ. ກຸວໂຕ ເອຕມຕຸຕຸ ອາຣ໌ເຈສຸ.
 “อนุชานามิ ภิกฺขเว ເອພກປາທກຸ ປີຈນຸຕິ. ອາມລກວນຸກຸກຸ” ປີຈຸ
 ອຸປປນໂນ ໂຫຕິ. ກຸວໂຕ ເອຕມຕຸຕຸ ອາຣ໌ເຈສຸ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว
 ອາມລກວນຸກຸກຸ ປີຈນຸຕິ. ຜລກຸ ອຸປປນໂນ ໂຫຕິ. ກຸວໂຕ ເອຕມຕຸຕຸ
 ອາຣ໌ເຈສຸ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว ຜລກນຸຕິ. ໂກຈຸຈ໌ ອຸປປນໂນ ໂຫຕິ.
 ກຸວໂຕ ເອຕມຕຸຕຸ ອາຣ໌ເຈສຸ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว ໂກຈຸຈ໌ນຸຕິ.
 ປລາລປີຈຸ ອຸປປນໂນ ໂຫຕິ. ກຸວໂຕ ເອຕມຕຸຕຸ ອາຣ໌ເຈສຸ. “อนุชานามิ
 ກິກຸຂເວ ປລາລປີຈນຸຕິ.

เตน โข ปน สมเยน จພุพคฺคิยา ภิกฺขູ ອຸຈເຈ ມນເຈ
 ສຍນຸຕິ. ມນຸສສາ ວິຫາຣຈາຣິກຸ ອາຮິຣຸທນຸຕາ ປສຸສິຕວາ ອຸຊຸຣຸມາຍນຸຕິ
 ຂີຍນຸຕິ ວິປາເຈນຸຕິ ທປຸ ເ ເສຍຍຖາປີ ຄິຮີ ກາມໂກຕິໂນຕິ ທປຸ ເ
 ກຸວໂຕ ເອຕມຕຸຕຸ ອາຣ໌ເຈສຸ. “น ภิกฺขเว ອຸຈເຈ ມນເຈ ສຍິຕພຸພຸ;
 ໂຍ ສເຍຍຍ, ອາປຕຸຕິ ທຸກຸກຸສສາຕິ.

หมดอายุ 26/05/2566

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ นีเจ มญฺเจ สยนฺโต
อหิณา ทฏฺโง โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารोเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว มญฺจปฏฺฐิปาทกนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ อฺจุเจ มญฺจปฏฺฐิปาทเก
ธารณฺติ. สห มญฺจปฏฺฐิปาทเกหิ ปเวเชนฺติ. มนุสฺสา วิหารจาริกํ
อาหิณฺทนฺตา ปสฺสิตฺวา อฺชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ๔เปฯ
เสยฺยถาปิ คิหิ กามโมคฺชินฺติ ๔เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารอเจสฺสุ
๔เปฯ “น ภิกฺขเว อฺจุจา มญฺจปฏฺฐิปาทกา ธาเรตพฺพา; โย
ธारेยฺย, อาปตฺติ ทุกกฏฺสส. อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อฏฺฐจฺจุลปรมํ
มญฺจปฏฺฐิปาทกนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส สุตตํ อุปฺปนฺนํ โหติ.
ภควโต เอตมตฺถํ อารอเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว สุตตํ” มญฺจํ
เวเจตฺนฺติ.^๒ อํคานิ พหุํ สุตตํ”^๓ ปรียาทียนฺติ ๔เปฯ “อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว อํเค วิชฺฌิตฺวา อฏฺฐปทํ เวเจตฺนฺติ. โจพกํ”^๔ อุปฺปนฺนํ
โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารอเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว จิมิลิกํ
กาตฺนฺติ. ตูลิกา อุปฺปนฺนา โหติ ๔เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
วิชฺฌิตฺวา พิมฺโพหนํ”^๕ กาทุํ ตีนํ ตูลานํ รุกฺขตูลํ ลตาตูลํ
โปฏฺฐิกิตฺตลนฺติ.^๖

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ อทฺธมกายิกานิ
พิมฺโพหนานิ ธาเรนฺติ. มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺทนฺตา ปสฺสิตฺวา
อฺชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ๔เปฯ เสยฺยถาปิ คิหิ กามโมคฺชินฺติ

^๑ มงฺคยา 26/05/2566

๑ อ. อัย ปาโง น ทิสฺสติ. ๒ อ. เวตฺนฺติ, เอมฺปริปิ.

๓ ส.,ฉ.,เท. พหุสฺสุตตํ

๔ อ. โจลํ ๕ ส.,ฉ.,อ. พิมฺโพหนํ, เอมฺปริปิ.

๖ ส.,ฉ.,เท.,อ. โปฏฺฐิกิตฺตลนฺติ.

๕เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. “น ภิกฺขเว อทฺธมกાયิกานิ
พิมฺโพนฺหานิ ธาเรตพฺพานิ; โย ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.
อนุชานามิ ภิกฺขเว สีลปฺปมาณํ พิมฺโพนํ กาทุนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ราชคฺเห คิรคฺคสมชฺโช โหติ. มนุสฺสา
มหามตฺตานํ อตฺถาย ภิสฺสโย ปฏฺฐิยาเทนฺติ อุนฺณภิสฺสํ โจพภิสฺสํ^๑
วากภิสฺสํ ติณภิสฺสํ ปณฺณภิสฺสํ. เต วิตฺตวตฺเต สมชฺเช จวํ อุปฺปาณฺเฏตฺวา^๒
หฺรณฺติ. อทฺทสํ^๓ โข ภิกฺขุ สมชฺชฏฺฐจาเน พหุํ อุนฺณมฺปิ โจพมฺปิ^๔
วากมฺปิ ติณมฺปิ ปณฺณมฺปิ จทฺทิตํ.^๕ ทิสฺวาน ภควโต เอตมตฺถํ
อารโหเส. “อนุชานามิ ภิกฺขเว ปณฺจ ภิสฺสโย อุนฺณภิสฺสํ โจพภิสฺสํ
วากภิสฺสํ ติณภิสฺสํ ปณฺณภิสฺสินฺติ.

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส เสนาสนปริกฺขาริกํ ทุสฺสํ^๖
อุปฺปนฺนํ โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. “อนุชานามิ ภิกฺขเว
ภิสฺสํ โอนทฺธิตุนฺติ.”^๗

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ มณฺจภิสฺสํ ปิเจ สํหฺรณฺติ,^๘ ปิจภิสฺสํ
มณฺเจ สํหฺรณฺติ. ภิสฺสโย ปริกฺขชฺชนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส.
“อนุชานามิ ภิกฺขเว โอนทฺธมณฺจํ โอนทฺธปิจนฺติ.” อุลฺลोकํ อกริตฺวา
สนฺถรณฺติ.^๙ เหมฺจโต นิปฺปาณฺเฏนฺติ^{๑๐} ๕เปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว
อุลฺลोकํ กริตฺวา สนฺถกริตฺวา ภิสฺสํ โอนทฺธิตุนฺติ. จวํ อุปฺปาณฺเฏตฺวา

^๑ อ. โจลภิสฺส

^๒ อ. โอปาณฺเฏตฺวา

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อ. อทฺทสํ

^๔ ส.,ฉ.,เท. โจพมฺปิ

^๕ ส.,ฉ. ฉฏฺฐิตํ, อ. จทฺทิตานิ.

^๖ อ. เสนาสนปริกฺขารทุสฺสํ

^๗ ส.,ฉ.,เท.,อ. โอนทฺธิตุนฺติ.

^๘ ส.,ฉ.,เท. สนฺถรณฺติ, เอวมฺปิ.

^๙ ฉ.,เท. โอนทฺธมณฺจํ โอนทฺธปิจนฺติ

^{๑๐} อ. สํหฺรณฺติ.

^{๑๑} ส.,ฉ.,เท. นิปฺตฺนฺติ, อ. นิปฺผนฺติ

หฺรณฺติ ๕เปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว โผสิตฺตฺตฺติ.”^๑ หฺรณฺติเยว ๕เปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว ภิตฺตฺติกมฺมณฺติ.”^๒ หฺรณฺติเยว ๕เปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว หตฺถภิตฺตฺติณฺติ.”^๓

เสตวณฺณาทิอนุชานนํ

[๒๙๘] เตน โข ปน สมเยน ติตฺถิยานํ เสยฺยาโย เสตวณฺณาย^๔ โหณฺติ. กาพวณฺณกตา ภูมि. เกรฺกปริกมฺมกตา ภิตฺติ. พหุ มนุสฺสา เสยฺยาเปกฺขกา คจฺจนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺส. “อนุชานามิ ภิกฺขเว วิหารเ เสตวณฺณํ กาพวณฺณํ เกรฺกปริกมฺมณฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ผรฺุสาย ภิตฺติยา เสตวณฺโณ น นิปตฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺส. “อนุชานามิ ภิกฺขเว ฤสฺปิณฺทํ ทตฺวา ปาณิกาย ปฏฺิพาเหตฺวา^๕ เสตวณฺณํ นิปาเตตฺตฺตฺติ. เสตวณฺโณ อนิพฺพนฺนีโย โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺส. “อนุชานามิ ภิกฺขเว สณฺหมตฺตํ ทตฺวา ปาณิกาย ปฏฺิพาเหตฺวา เสตวณฺณํ นิปาเตตฺตฺตฺติ. เสตวณฺโณ อนิพฺพนฺนีโย โหติ ๕เปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว อิกฺกาสํ ปิฏฺจมทฺทณฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ผรฺุสาย ภิตฺติยา เกรฺกา น นิปตฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺส. “อนุชานามิ ภิกฺขเว ฤสฺปิณฺทํ ทตฺวา ปาณิกาย ปฏฺิพาเหตฺวา เกรฺกํ นิปาเตตฺตฺตฺติ. เกรฺกา อนิพฺพนฺนียา

^๑ อ. โปสิตฺตฺตฺติ.

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. ภิตฺตฺติกมฺมณฺติ.

^๓ ฉ.,อ. หตฺถภิตฺตฺติณฺติ.

หมดอายุ 26/05/2566

เท. หตฺถภิตฺตฺติกมฺมณฺติ, หฺรณฺติเยว ๕เปฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว หตฺถภิตฺตฺติณฺติ.

^๔ ส.,ฉ.,อ. เสตวณฺณา, เท. เสตวณฺณ ^๕ อ. ปฏฺิพาหิตฺวา

โหติ ฯเปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว กุณฺฑกมตฺตํ ทตฺวา ปาณิกาย
 ปฏิพาเหตฺวา เกรกํ นิปาเตตฺตุนฺติ. เกรกา อนิพฺพนฺนียา โหติ.
 ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. ”อนุชานามิ ภิกฺขเว สาสปกุฏฺ”
 สิตฺถเตลกนฺติ. อจฺจุสฺสหนํ โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส.
 “อนุชานามิ ภิกฺขเว โจพเคน ปจฺจุทฺตริตฺตุนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ผรุสาย ภูมียา กาพวณฺโณ น
 นิปตติ ฯเปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว ฤสปีณํ ทตฺวา ปาณิกาย
 ปฏิพาเหตฺวา กาพวณฺณํ นิปาเตตฺตุนฺติ. กาพวณฺโณ อนิพฺพนฺนีโย
 โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. ”อนุชานามิ ภิกฺขเว ลณฺฑุ-
 มตฺตํ” ทตฺวา ปาณิกาย ปฏิพาเหตฺวา กาพวณฺณํ นิปาเตตฺตุนฺติ.
 กาพวณฺโณ อนิพฺพนฺนีโย โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส.
 “อนุชานามิ ภิกฺขเว อิกฺกาสิ กสวานฺติ.

ปฏฺฐิภาณจิตฺตปฏฺฐิขะโป

[๒๙๙] เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ วิหาระ
 ปฏฺฐิภาณจิตฺตํ^๓ การาเปนฺติ อิตฺถิรูปกํ^๔ ปุริสฺรูปกํ. มนุสฺสา วิหารจาริกํ
 อาหิณฺทนฺตา ปสฺสิตฺวา อฺชฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ฯเปฯ
 เสยฺยถาปี คิหิ กามโมคฺชินฺติ ฯเปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส.
 “น ภิกฺขเว ปฏฺฐิภาณจิตฺตํ การาเปตพฺพํ อิตฺถิรูปกํ ปุริสฺรูปกํ,
 โย การาเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏฺสส. อนุชานามิ ภิกฺขเว มาลากมฺมํ
 ลตาคมฺมํ มกรทนต์กํ ปณฺจปฏฺฐิกนฺติ.”^๕

^๓ ส.,ฉ.,เท. สาสปกุฏฺ, อ. สาสปกุฏฺ ^๒ ส.,ฉ.,เท. คณฺฑมตฺตํ, อ. คณฺฑมตฺตํ

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อ. ปฏฺฐิภาณจิตฺตํ ^๔ ส.,ฉ.,เท.,อ. อิตฺถิรูป ^๕ อ. ปณฺจปฏฺฐิกนฺติ.

อิฎฐกาจยาทีอนุชานนั

[๓๐๐] เตน โข ปน สมเยน วิหารา นิจจตถุกา โหณติ.
 อุทเคน โอตุถริยนติ.^๑ ภควโต เอตมตถัม อารโจะสุมุ ๔เปย
 “อนุชานามิ ภิกขเว อัจจตถุกัม กาทุนติ. จโย ปริปตติ ๔เปย
 “อนุชานามิ ภิกขเว จินิตุมุ ตโย จเย อิฎฐกาจยัม สีลาจยัม
 ทารุจยนติ. อารโหณตา วิหณณนติ ๔เปย “อนุชานามิ ภิกขเว
 ตโย โสปาณ^๒ อิฎฐกาโสปาณัม สีลาโสปาณัม ทารุโสปาณนติ.
 อารโหณตา ปริปตนติ ๔เปย “อนุชานามิ ภิกขเว อาลมพนพาหนติ.

เตน โข ปน สมเยน วิหารา อาพกมนทา^๓ ปากฎา^๔ โหณติ.
 ภิกขุ หิริยนติ นิปชชิตุมุ. ภควโต เอตมตถัม อารโจะสุมุ. “อนุชานามิ
 ภิกขเว ตโรกรณนติ. ตโรกรณัม อุกขิปิตวา โอโลเกนติ. ภควโต
 เอตมตถัม อารโจะสุมุ. “อนุชานามิ ภิกขเว อทฺธมกุกุททกนติ.
 อทฺธมกุกุททา อุปริโต โอโลเกนติ. ภควโต เอตมตถัม อารโจะสุมุ.
 “อนุชานามิ ภิกขเว ตโย คพฺภะ สิวีกาคพุมุ นาฬีกาคพุมุ
 หมมิมยคพฺภานติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ ขุทฺทเก วิหาระ มชฺฌะ คพุมุ
 กโรนติ. อุปจาโร น โหติ. ภควโต เอตมตถัม อารโจะสุมุ.
 “อนุชานามิ ภิกขเว ขุทฺทเก วิหาระ เอกมนตัม คพุมุ กาทุมุ
 มหุลลเก มชฺฌะติ.

เตน โข ปน สมเยน วิหารสฺส กุกุทฺทปาโท ชีรติ. ภควโต
 เอตมตถัม อารโจะสุมุ. “อนุชานามิ ภิกขเว กุลงกปาทกนติ. วิหารสฺส

๑ ส.ฉ.,เท. โอตุถริยนติ, อ. โอตุถริยนติ, เอวมุปริปิ.

๒ ส.ฉ.,เท.,อ. โสปาเน

๓ อ. อาลกมนทา

๔ ส.ฉ.,เท.,อ. อัย ปาโจ น ทิสสติ.

กุกุโท โอวสุสติ ๕เปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว ปริตฺตาทนิกิฏฺกํ
อุทฺทาสฺสนฺติ.”

เตน โข ปน สมเยน อณฺเฏตรสฺส ภิกฺขุโน ตินฺจจฺจนหา
อหิ ขนฺธเช ปตฺติ.^๑ โส ภีโต วิสฺสรมกาสิ. ภิกฺขุ อุปฺปาทวิตฺวา
ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจํ “กิสฺส ตวํ อาวุโส วิสฺสรมกาสีติ. อถ โข
โส ภิกฺขุณฺ”^๒ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ. ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ
อาโรเจสฺสุ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว วิตานนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ มณฺจปาเทปิ ปิจปาเทปิ
ถวิกาโย ลคฺเคนฺติ. อุณฺทฺเรหิปิ อุปจิกาหิปิ ขชฺชนฺติ. ภควโต
เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว ภิตฺติขีลํ นาคทนต์กนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ มณฺเจปิ ปิจฺเจปิ จีวรํ นิกฺขิปนฺติ.
จีวรํ ปริภิชฺชติ.”^๓ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว
วิหาเร^๔ จีวรํสํ จีวรฺรชฺชนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน วิหารา อนาลินฺทกา^๕ โหนฺติ
อปฺปฏิสฺสรณา.”^๖ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว
อาลินฺทํ ปณฺนํ ปกฺกมฺ”^๗ โอสารกนฺติ.”^๘ อาลินฺทา ปากฺกฺวา โหนฺติ.
ภิกฺขุ หิริยนฺติ^๙ นิปชฺชิตฺตุํ ๕เปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว สํสรณิกิฏฺกํ
อุคฺคฆาฏนิกิฏฺกนฺติ.

^๑ ส.ฉ.,เท. อุทฺทาสฺสนฺติ, อ. อุทฺทาสฺสนฺติ.

^๒ ส.ฉ.,เท. ปตฺติ.

^๓ อ. โส ภิกฺขุ ภิกฺขุณฺ

^๔ ส. ปริภิชฺชติ, ฉ.,อ. ปริภิชฺช.

^๕ อ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๖ ส.ฉ.,เท. อนาลินฺทกา

^๗ ส.ฉ.,เท.,อ. อปฺปฏิสฺสรณา.

^๘ ฉ.,อ. ปกฺกมฺ

^๙ ส.ฉ.,เท. โอสารกนฺติ, อ. โอสารกนฺติ.

^{๑๐} อ. หิริยนฺติ

อุปปุจฺจานสาลาอนุชานนํ

[๓๐๑] เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ อชฺโฌกาสเ ภตฺตวิสุสคฺคํ
 กโรหนฺตา สีเตนปิ อุณฺहेนปิ กิลมนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ.
 “อนุชานามิ ภิกขเว อุปปุจฺจานสาลนฺติ. อุปปุจฺจานสาลา นิจฺจวตฺตูกา
 โหติ. อุทเกน โอตฺถริยติ” ๑ ๕เปฯ “อนุชานามิ ภิกขเว อุจฺจวตฺตูกํ
 กาทฺนฺติ. จโย ปริปตฺติ ๕เปฯ “อนุชานามิ ภิกขเว จินิตุํ ตโย
 จเย อิกฺกุจกาจยํ สีลาจยํ ทารุจยนฺติ. อาโรหนฺตา วิหณฺณนฺติ ๕เปฯ
 “อนุชานามิ ภิกขเว ตโย โสปาณเ อิกฺกุจกาโสปาณํ สีลาโสปาณํ
 ทารุโสปาณนฺติ. อาโรหนฺตา ปริปตฺนฺติ ๕เปฯ “อนุชานามิ ภิกขเว
 อาลมพฺน-พาหนฺติ. อุปปุจฺจานสาลาย ตินฺจฺจนฺณํ ปริปตฺติ ๕เปฯ
 “อนุชานามิ ภิกขเว โอคฺคุมฺเพตฺวา อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ กาทุํ เสตวณฺณํ
 กาพวณฺณํ เกรฺกปริกมฺมํ มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ มกรทนต์กํ
 ปญฺจปฏิกิ” ๒ จีวรํสํ จีวรฺรชฺชฺนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ อชฺโฌกาสเ จมายนํ” ๓ จีวรํ
 ปตฺถนฺติ. จีวรํ ปัสสํกิตํ โหติ ๕เปฯ “อนุชานามิ ภิกขเว
 อชฺโฌกาสเ จีวรํสํ จีวรฺรชฺชฺนฺติ ๕เปฯ ปาณียํ” ๔ โอตปฺปติ ๕เปฯ
 “อนุชานามิ ภิกขเว ปาณียสาลํ ปาณียมณฺฑปฺนฺติ. ปาณียสาลา
 นิจฺจวตฺตูกา โหติ. อุทเกน โอตฺถริยติ ๕เปฯ “อนุชานามิ ภิกขเว
 อุจฺจวตฺตูกํ กาทฺนฺติ. จโย ปริปตฺติ ๕เปฯ “อนุชานามิ ภิกขเว
 จินิตุํ ตโย จเย อิกฺกุจกาจยํ สีลาจยํ ทารุจยนฺติ. อาโรหนฺตา

๑ ส.จ.,เท. 26/05/2566

๒ ส.จ.,เท. โอตฺถริยติ, อ. โอตฺถริยติ, เอมปริปิ.

๓ อ. ปญฺจปฏิกิ

๔ ส.จ.,เท.,อ. จมายน

๕ อ. ปาณีย

วิหณฺณนฺติ ๔เปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว ตโย โสปาณเ อฏฺฐกาโสปาณํ
 สิลาสปาณํ ทารุโสปาณนฺติ. อาโรหฺนตา ปริปตฺตติ ๔เปฯ
 “อนุชานามิ ภิกฺขเว อาลมฺพนพพาทนฺติ. ปาณียสาลาย ตินฺจณฺณํ
 ปริปตฺติ ๔เปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว โอคฺมุเพตฺวา อุลลิตฺตาวลิตฺตํ
 กาทํ เสตวณฺณํ กาพวณฺณํ เกรฺกปริกมฺมํ มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ
 มกรทนต์กํ ปณฺจปฏฺฐิกํ จีวรวิสํ จีวรฺรชฺชนฺติ. ปาณียภาชนํ น
 สํวิชฺชติ ๔เปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว ปาณียสงฺขํ ปาณียสราวกนฺติ.

ปาการาทีอนุชานนํ

[๓๐๒] เตน โข ปน สมเยน วิหารา อปริกฺขิตฺตา โหณฺติ
 ๔เปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว ปริกฺขิปีตํ ตโย ปากาเร อฏฺฐกาปาการํ
 สิลापาการํ ทารุปาการนฺติ. โกฏฺฐโก น โหติ ๔เปฯ “อนุชานามิ
 ภิกฺขเว โกฏฺฐกนฺติ. โกฏฺฐโก นีจวตฺถโก โหติ. อุทเกน โอตฺถริยติ
 ๔เปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว อุจฺจวตฺถกํ กาทนฺติ. โกฏฺฐกสฺส
 กวาภูํ น โหติ ๔เปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว กวาภูํ ปิฏฺฐสงฺฆาภูํ
 อุทฺทกฺขลิกํ อุตฺตรปาสกํ อคฺคพวณฺณํ กปิสีสํ สฺฐิกํ ฆฏฺฐิกํ
 ตาลจฺฉิทฺทํ อาวิณฺณจฺฉิทฺทํ อาวิณฺณนรชฺชนฺติ. โกฏฺฐเก^๑ ตินฺจณฺณํ
 ปริปตฺติ ๔เปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว โอคฺมุเพตฺวา อุลลิตฺตาวลิตฺตํ
 กาทํ เสตวณฺณํ กาพวณฺณํ เกรฺกปริกมฺมํ มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ
 มกรทนต์กํ ปณฺจปฏฺฐิกนฺติ.

หมดอายุ 26/05/2566

เตน โข ปน สมเยน ปริเวณํ จิกฺขลลํ โหติ. ภควโต
เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว มรุมฺพํ อุปกิริตฺตุนฺติ. น
ปริยาปฺณนฺติ ยเปยฺ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปทฺรสิลลํ^๑ นิกฺขิปปิตฺตุนฺติ.
อุทกํ สนฺติฏฺฐจฺติ ยเปยฺ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อุทกนิทฺธมนนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ ปริเวณํ ตหํ ตหํ อคฺคิฏฺฐจฺนํ
กโรนฺติ. ปริเวณํ อุกุลापํ โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ.
“อนฺุชานามิ ภิกฺขเว เอกมฺนตฺตํ อคฺคิสาลลํ กาทฺตุนฺติ. อคฺคิสาลา
นีจวตฺตูกา โหติ. อุทเกน โอตฺถริยติ ยเปยฺ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
อุจฺจวตฺตูกํ กาทฺตุนฺติ. จโย ปริปตฺติ ยเปยฺ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
จินิตฺตํ ตโย จเย อิกฺกจกาจยํ สีลาจยํ ทารุจยนฺติ. อารุหนฺตา
วิหฺมยฺนฺติ ยเปยฺ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ตโย โสปาณํ อิกฺกจกา-
โสปาณํ สีลาโสปาณํ ทารุโสปาณนฺติ. อารุหนฺตา ปริปตฺตุนฺติ
ยเปยฺ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อาลฺมพฺนพาทนฺติ. อคฺคิสาลา ย กวาภูํ
น โหติ ยเปยฺ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว กวาภูํ ปิฏฺฐสงฺฆมาภูํ
อุทฺตฺกฺขลิกํ อุตฺตฺรปาสกํ อคฺคพวฏฺฐิ กปิสีสํ สฺสจิกํ ฆฏฺฐิกํ ตาลจ-
ฉิทฺทํ อวิณฺณจฉิทฺทํ อวิณฺณจฺรชฺชุนฺติ. อคฺคิสาลา ย ตินฺจฺญณฺณํ
ปริปตฺติ ยเปยฺ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว โอคฺคฺมเพตฺวา อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ
กาตฺตํ เสตวณฺณํ กาพวณฺณํ เกรกฺปริกมฺมํ มาลา กมฺมํ ลตาทกมฺมํ
มกรทนต์กํ ปณฺจปฏฺฐิกํ จีวรวิสํ จีวรชฺชุนฺติ.

อารามปริกฺเขปอนฺุชานนํ

[๓๐๓] ^๒เตน โข ปน สมเยน^๒ อาราโม อปริกฺขิตฺโต โหติ.
อชกาปิ ปสฺสกาปิ อุปโรเป วิเหเจนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ.

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ อ. ปทสิล ^{๒-๒} สยา., อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

“อนุชานามิ ภิกฺขเว ปริกฺขิปปิตุํ ตโย วฏฺเฐ^๑ เวพฺพวฏฺฐิ^๒ กณฺณกวฏฺฐิ^๓
 ปริชนฺติ.^๔ โกฏฺฐโก น โหติ. ตเถว อชกาปิ ปสฺสกาปิ อุปโรเป
 วิเหเจนฺติ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว โกฏฺฐกํ อเปสสี^๕ ยมกกวฏฺฐิ^๖
 ไตรณํ ปลิชนฺติ. โกฏฺฐเก^๗ ตินฺจุนฺณํ ปริปตฺติ ยเปฯ “อนุชานามิ
 ภิกฺขเว โอคฺคุมฺเพตฺวา อุลลิตฺตาวลิตฺตํ กาทุํ เสตวณฺณํ กาพวณฺณํ
 เครุกปริกมฺมํ มาลากมฺมํ ลตากมฺมํ มกรทนต์กํ ปณฺจปฏฺฐิกนฺติ.
 อาราโม จิกฺขลโล โหติ ยเปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว มรุมฺพํ
 อุปกิริตฺตุนฺติ. น ปริยาปุณฺนฺติ ยเปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว ปทฺรสิลล์
 นิกฺขิปปิตฺตุนฺติ. อุทกํ สนฺติฏฺฐติ ยเปฯ “อนุชานามิ ภิกฺขเว
 อุทกนินฺทรมนฺนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ราชา มาคฺโช เสนิโย พิมฺพิสาโร
 สงฺฆสฺส อตฺถาย สุชามตฺติกาเลปนํ ปาสาทํ การาเปตฺตกาโม^๘
 โหติ. อถ โข ภิกฺขุโน เอตทโหสิ “กึ นฺ โข ภควตา จทนํ
 อนฺนุญฺญาตฺตุนฺติ.” ภควโต เอตมตฺถํ อารอฺเจสฺสุ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว
 ปณฺจ จทนานิ อิกฺกจกจทนํ สีลาจทนํ สุทฺธจทนํ ตินฺจจทนํ
 ปณฺณจจทนนฺติ.”^{๑๐}

ปจฺมภาณวโร นิฏฺฐจิตฺ.^{๑๑}

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ. วาฏ

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. เวพฺพวฏฺฐิ

^๓ ส.,ฉ. กณฺทกวฏฺฐิ. เท. กณฺฏกัฏฺฐิ. อ. กณฺฏิกวฏฺฐิ

^๔ ส.,ฉ. ปริกฺขนฺติ.

^๕ อ. อเปสสิ

^๖ อ. อุกวฏฺฐิ

^๗ อ. โกฏฺฐกา

^๘ ส.,ฉ.,เท. การตฺตกาโม

^๙ ส.,ฉ.,เท.,อ.,มหา. อนฺนุญฺญาตํ กิ อนฺนุญฺญาตฺตุนฺติ.

^{๑๐} อ. ตินฺจทนํ ปณฺณจจทนนฺติ.

^{๑๑} สฺยา. ภาณวโร นิฏฺฐจิตํ ปจฺม.

๒. ทุตติยภาณวโร

อนาถปิณฑิกวตถุ

[๓๐๔] เตน ไช ปน สมเยน อนาถปิณฑิกโก คหปติ ราชคหกสฺส เสฏฺฐิสฺส ภคินีปติโก^๑ โหติ. อถไช อนาถปิณฑิกโก คหปติ ราชคหํ อคมาสิ เกณจิเทว กรณียेन.

เตน ไช ปน สมเยน ราชคหเกณ เสฏฺฐินา สุวาทนาย พุทฺธปฺมุไช^๒ สงฺฆโม นิมนฺติโต โหติ. อถไช ราชคหโก เสฏฺฐิ^๓ ทาสเ จ กมฺมกเร^๔ จ อาณานิเปสิ “เตนहि ภณเ กาลสฺเสว อุฏฺฐาย ยาคุโย ปจถ, ภตฺตานิ ปจถ, สฺสูปานิ สมฺปาเทถ, อุตฺตริภงฺกานิ สมฺปาเทถาติ.

อถไช อนาถปิณฑิกกสฺส คหปติสฺส เอตทโหสิ “ปฺพุเพ ขวายํ คหปติ มยิ อาคเต สพฺพกิจฺจานิ นิภฺชิปิเตวา มมญฺเณว สทฺธิ ปฏฺฐสมฺโมทิ,^๕ โสทานายํ วิภฺชิตฺตฺรโป ทาสเ จ กมฺมกเร จ อาณานิเปสิ^๖ ‘เตนहि ภณเ กาลสฺเสว อุฏฺฐาย ยาคุโย ปจถ, ภตฺตานิ ปจถ, สฺสูปานิ สมฺปาเทถ, อุตฺตริภงฺกานิ สมฺปาเทถาติ. กิณฺहु ไช อิมสฺส คหปติสฺส อาวาโห วา ภวิสฺสติ, วิวาโห วา ภวิสฺสติ, มหายนฺโณ วา ปจฺจุปฏฺฐิโต, ราชชา วา มากฺโข เสนิโย พิมฺพิสาโร นิมนฺติโต สุวาทนาย สทฺธิ พลนิกาเยนาติ.”^๗

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ. ภคินีปติโก

พศ.๒๕๖๖ 26/05/2566

^๔ ส.,ฉ. กมฺมกาเร, เอวมฺปริปิ.

^๖ เท.,อ. อาณานิเปติ

^๒ อ. พุทฺธปฺมุไช

^๓ อ. เสฏฺฐิ

^๕ ส.,ฉ.,เท.,อ. ปฏฺฐสมฺโมทติ

^๗ ส.,ฉ.,เท.,อ.,มหา. พลกาเยนาติ, เอวมฺปริปิ.

อถโข ราชคหโก เสฏฺฐิ ทาเส จ กมฺมกเร จ อาณาเปตฺวา,
 เยน อนาถปิณฑิกโก คหปติ, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
 อนาถปิณฑิกเณ คหปตินา สทฺธิ ปฏิสมฺโมทิตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺติ.
 เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ราชคหกํ เสฏฺฐิ อนาถปิณฑิกโก คหปติ
 เอตทโวจ “ปฺพุเพ โข ตฺวํ คหปติ มยิ อาคเต สพฺพกิจฺจานิ
 นิทฺธิปิตฺวา มมณฺเณว สทฺธิ ปฏิสมฺโมทสิ, โสทานิ ตฺวํ วิทฺธิตฺตรูป
 ทาเส จ กมฺมกเร จ อาณาเปสิ ‘เตนฺหิ ภณฺเณ กาลสฺสเว อุกฺกจาย
 ยาคฺุโย ปจถ, ภตฺตานิ ปจถ, สฺสุปานิ สมฺปาเทถ, อุตฺตริภางฺกานิ
 สมฺปาเทถาติ. กิณฺหุ โข เต คหปติ อาวาโห วา ภวิสฺสติ, วิวาโห
 วา ภวิสฺสติ, มหายนฺโณ วา ปจฺจุปฏฺจติ, ราชชา วา มาคฺโช
 เสนิโย พิมฺพิสาโร นิมนฺติโต สุวตฺตนาถ สทฺธิ พลนิกาเยนาติ.
 “น เม โข” คหปติ อาวาโห วา^๒ ภวิสฺสติ, นปี^๓ วิวาโห วา
 ภวิสฺสติ, นปี ราชชา มาคฺโช เสนิโย พิมฺพิสาโร นิมนฺติโต
 สุวตฺตนาถ สทฺธิ พลนิกาเยน, อปิจ เม มหายนฺโณ ปจฺจุปฏฺจติ,
 สุวตฺตนาถ พุทฺธปฺปมฺโข สงฺโฆ นิมนฺติโตติ. “พุทฺธโรติ ตฺวํ คหปติ
 วเทสฺสิติ. “พุทฺธโรตาหํ” คหปติ วทามิติ. “พุทฺธโรติ ตฺวํ คหปติ
 วเทสฺสิติ. “พุทฺธโรตาหํ คหปติ วทามิติ. “พุทฺธโรติ ตฺวํ คหปติ
 วเทสฺสิติ. “พุทฺธโรตาหํ คหปติ วทามิติ. “โฆโสปี โข เอโส คหปติ
 ทูลลโก โลกสฺมี. ยทฺธิ พุทฺธโรติ.” “สกุภา นฺุ โข คหปติ อิมํ กาลํ
 ตํ ภควนฺตํ ทสฺสนาถ อุปสงฺกมิตฺุ อรหฺนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธนฺติ.
 “อกาโล โข คหปติ อิมํ กาลํ ตํ ภควนฺตํ ทสฺสนาถ อุปสงฺกมิตฺุ

๑ มรดอายุ 26/05/2566

๑ ส.,ฉ.,เท.,อ.,มหา. โขสทฺโท น ทิสฺสติ.

๒ อ. วาสทฺโท น ทิสฺสติ, เอวมฺปรีปิ.

๓ ส.,ฉ.,เท.,อ.,มหา. นปี, เอวมฺปรีปิ.

๔ ส.,ฉ.,เท.,มหา. พุทฺธโร ตฺยาหํ, เอวมฺปรีปิ.

๕ ส.,ฉ.,เท.,อ.,มหา. ยทฺธิ พุทฺธโร พุทฺธโรติ.

อรหนต์ สมมาสมพุทฺธ, เสวทานิ ตฺว กาเลน ตํ ภควนฺตํ
ทสฺสนาย อุปสงฺกมิสฺสสิ อรหนต์ สมมาสมพุทฺธนฺติ.

[๓๐๕] อถโข อนาถปิณฑิกโก คหปติ “เสวทานาหิ กาเลน
ตํ ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิสฺสามิ อรหนต์ สมมาสมพุทฺธนฺติ
พุทฺธคตาย สติยา นิปชฺชิ,^๑ รตฺติยา สุทํ ติกฺขตฺตํ อฏฺฐจาสิ^๒ ปภาตํ
มณฺณมานิ. อถโข อนาถปิณฑิกโก คหปติ, เยน สีตวนทฺวารํ,^๓
เตนุปสงฺกมิ. อมฺนุสฺสา ทฺวารํ วิวริสฺสุ. อถโข อนาถปิณฑิกสฺส
คหปติสฺส นคฺรมาหา นิภฺขมนฺตสฺส^๔ อาโลโก อนฺตรธายิ. อนฺธกาโร
ปาตุรโหสิ. ภายํ จมฺภิตตฺตํ โลมหํโส อุกฺพาติ. ตโต ว นีวตฺติตฺตกาโม
อโหสิ.

อถโข สีวโก^๕ ยกุโข อนฺตรหิโต สทฺทมฺนุสฺสาเวสิ

“สํ หตฺถิ สํ อสฺสา	สํ อสฺสตริริธา ^๖
สํ กญฺญา สหสฺसानิ	อามุตฺตมณฺิกุณฺฑลา ^๗
เอกสฺส ปทวิธิการสฺส	กลํ ^๘ นาคฺฆนฺติ โสฬสี.

“อภิกฺกม คหปติ, อภิกฺกม คหปติ, อภิกฺกนฺตนฺเต เสยฺโย โน
ปฏิกฺกนฺตนฺติ.”^๙

อถโข อนาถปิณฑิกสฺส คหปติสฺส อนฺธกาโร อนฺตรธายิ.
อาโลโก ปาตุรโหสิ. ยํ อโหสิ ภายํ จมฺภิตตฺตํ โลมหํโส, โส

^๑ สී.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. นิปชฺชิตฺวา

^๓ สී.,ฉ.,เท. สีวาทฺวารํ

^๕ สී.,ฉ.,เท. สีวโก

หมายเหตุ 26/05/2566

^๗ สී.,ฉ.,เท. อามุทฺตมณฺิกุณฺฑลา, เอวมุปฺริปี.

^{๙-๙} สී.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. อิม ปาจา กาถาวเสน ทิสฺสนฺติ, เอวมุปฺริปี.

^๒ สී.,ฉ.,เท. วฏฺฐจาสิ

^๔ สී.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. นิภฺขมนฺตสฺส

^๖ อ. อสฺสตริริธา, เอวมุปฺริปี.

^๘ อ. กฬํ, เอวมุปฺริปี.

ปฏฺิปปสฺสสมฺภิ. ทุตติยมฺปิ โข ๔เปฯ ตตติยมฺปิ โข อนาถปิณฑิกสฺส
 คหปตีสฺส อาโลโก อนฺตรธายิ. อนฺธกาโร ปาตุโรหสิ. ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ
 โลมหํโส อุทปาติ. ตโต ว ปฺน นินฺวตฺติตฺตกาโม อโหสิ. ตตติยมฺปิ
 โข สีวโก ยกฺโข อนฺตรหิตโต สทฺทมนุสฺสาเวสิ

“สตํ หตฺถิ สตํ อสฺสา สตํ อสฺสตรึรธา
 สตํ กญฺญา สหสฺसानิ อามุตฺตมณิกุณฺฑลา
 เอกสฺส ปทวิตฺติหารสฺส กลํ นาคุมฺหติ โสฬสี.

อภิกฺกม คหปติ, อภิกฺกม คหปติ, อภิกฺกนฺตฺนฺเต เสยโย โน
 ปฏฺิปปนฺตฺนฺติ.

ตตติยมฺปิ โข อนาถปิณฑิกสฺส คหปตีสฺส อนฺธกาโร อนฺตรธายิ.
 อาโลโก ปาตุโรหสิ. ยํ อโหสิ ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํโส, โส
 ปฏฺิปปสฺสสมฺภิ. []^๑ อถโข อนาถปิณฑิกโก คหปติ, เยน สีตวณฺ,
 เตนฺอุปสงฺกมิ.

เตน โข ปน สมเยน ภควา รตฺติยา ปจฺจุสฺสมยํ ปจฺจุจฺจาย
 อชฺโฌกาเส จงฺกมติ. อทฺทสา โข ภควา ตํ^๒ อนาถปิณฑิกํ คหปติ
 ทูโรโต ว อากจฺจนฺตํ; ทิสฺวาน จงฺกมา โอโรหิตฺวา ปณฺณตฺเต
 อาสเน นิสิตฺติ. นิสชฺช โข ภควา อนาถปิณฑิกํ คหปติ เอตทวโจ
 “เอहि สุทตฺตาติ. อถโข อนาถปิณฑิกโก คหปติ “นาเมเน มํ ภควา
 อาลปตฺติติ หมฺวโร อุทคฺโค, เยเน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
 ภควโต ปาเทสฺสุ สิริสา นิปตฺติตฺวา ภควนฺตํ เอตทวโจ “กจฺจิ ฆนฺเต
 ภควา สุขํ สยิตฺถาติ.

^๑ เท. เอตฺถนฺตเร ทุตติยํปิ โข ๔เปฯ ตตติยํปิ โข ๔เปฯ โส ปฏฺิปปสฺสสมฺภิตฺติ อิมเ ปาจา
 ทิสฺสนฺติ. ^๒ ส.,ฉ.,เท.,อิ. อยํ ปาโร น ทิสฺสนฺติ.

“สพพทา เว สุขํ เสติ พุราหุมนโณ ปรีนิพพุโต
โย น ลิมฺปติ” กามะสุ สัตติภูโต นิรุปฺริ.

สพพทา อาสตุติโย เจตฺวา วิเนยฺย หทยเย ทํ
อุปฺสนฺโต สุขํ เสติ สหฺติ ปปฺปยุย” เจตโสติ.”

อถโข ภควา อนาถปิณฑิกสฺส คหปติสฺส อานุพุพฺพิกถํ^๕
กเถสิ. เสยฺยถิ”^๕ ทานกถํ สีลกถํ สคฺคกถํ กามานํ อาทีนํ
โอการํ สงฺกิเลสํ เนกขมฺเม อานิสฺสํ ปกาเสสิ. ยทา ภควา
อญฺเณสิ อนาถปิณฑิกํ คหปตี กลฺลจิตฺตํ มุทุจิตฺตํ วินีวรณจิตฺตํ
อุทฺทคฺคจิตฺตํ ปสนฺนจิตฺตํ, อถ ยา พุทฺธานํ สามุกฺกัสิกา ฅมฺมเทสนา,
ตํ ปกาเสสิ ทุกฺขํ สมฺมทํ นิโรธํ มคฺคํ. เสยฺยถาปิ นาม สุกฺขํ
วตฺถํ อปคตกาพํ สมฺมเทว รชนํ ปฏฺิคฺคณฺเหยย;^๖ เอวเมว
อนาถปิณฑิกสฺส คหปติสฺส ตสฺมีเยว อาสเน วิรชํ วิตมลํ ฅมฺมจกฺขุ
อุทฺปาที “ยงฺกิญฺจิ สมฺมทญฺมํ, สพฺพนฺตํ นิโรธฅมฺมนฺติ.

อถโข อนาถปิณฑิกโก คหปติ ธิฏฺฐฅมฺโม ปตฺตตฅมฺโม วิทิตฅมฺโม
ปรีโยคาพฺพฅมฺโม ตินฺณณฺวิจิกิจฺเณ วิคตกถํกเถ เวสารชชปฺปตฺโต
อปฺรปฺปจฺจโย สตฺถุสสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจ “อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต,
อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต, เสยฺยถาปิ ภนฺเต นิกฺกฺขชฺชิตํ วา อุกฺกฺขชฺเวยฺย,
ปฏฺิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย, มุพฺพหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺขชฺเวยฺย,
อนฺธกาเร วา เตลปฺปชฺโชตํ”^๗ ฐาเรยฺย ‘จกฺขุมฺนโต รูปานิ ทกฺขนฺตํตีติ;^๘

^๕ อ. ลิปฺปติ

๕ ส.จ.,เท. 26/05/2566

๕ ส.จ.,เท. อานุพุพฺพิ กถํ

๗ ส.จ.,เท.,อ.,มหา. เตลปฺชโชตํ

^๖ อ. อปฺปยุย

๕ ส.จ. เสยฺยถิ” ?

๘ อ. ทกฺขินฺตํตี

^๓ ส.จ.,เท. เจตสาติ.

๖ อ. ปฏฺิคฺคณฺเหยย

เอวเมต^๑ ภควตา อเนกปริยาเยน ฐมโม ปกาสิโต. เอสาหิ
 ภาณเต ภควนตํ สรณํ คจฺฉามิ ฐมฺมญจ ภิกฺขุสงฺฆญจ, อุปาสกํ
 มํ ภควา ฐาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตํ สรณํ คตํ, อธิวาเสตุ จ
 เม ภาณเต ภควา สุวาทนาย ภาตตํ สทฺธิ ภิกฺขุสงฺฆเณนาติ.
 อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหิภาเวณ.^๒

อถโข อนาคตปิณฑิกโก คหปติ ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา
 อุฏฺฐายาสนา ภควนตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกุกามิ.
 อสฺสสสิ โข ราชคหโก เสฏฺฐิ “อนาคตปิณฑิกเณ กิร คหปตินา
 สุวาทนาย พุทฺธปฺปมฺุโข สงฺโฆ นิมนฺติโตติ.

[๓๐๖] อถโข ราชคหโก เสฏฺฐิ อนาคตปิณฑิกํ คหปตี
 เอตทโวจ “ตยา กิร คหปติ สุวาทนาย พุทฺธปฺปมฺุโข สงฺโฆ
 นิมนฺติโต, ตวญฺจาสิ อาคนฺตุโก, เทมิ เต คหปติ เวยฺยายิกํ, เยน
 ตวํ พุทฺธปฺปมฺุขสฺส สงฺฆสฺส ภาตตํ กเรยฺยาสีติ. “อลํ คหปติ, อตฺถิ
 เม เวยฺยายิกํ, เยนํหิ พุทฺธปฺปมฺุขสฺส สงฺฆสฺส ภาตตํ กริสฺสามีติ.

อสฺสสสิ โข ราชคหโก เนคโม “อนาคตปิณฑิกเณ กิร คหปตินา
 สุวาทนาย พุทฺธปฺปมฺุโข สงฺโฆ นิมนฺติโตติ. อถโข ราชคหโก
 เนคโม อนาคตปิณฑิกํ คหปตี เอตทโวจ “ตยา กิร คหปติ
 สุวาทนาย พุทฺธปฺปมฺุโข สงฺโฆ นิมนฺติโต, ตวญฺจาสิ อาคนฺตุโก,
 เทมิ เต คหปติ เวยฺยายิกํ, เยน ตวํ พุทฺธปฺปมฺุขสฺส สงฺฆสฺส
 ภาตตํ กเรยฺยาสีติ. “อลํ อยฺย,^๓ อตฺถิ เม เวยฺยายิกํ, เยนํหิ
 พุทฺธปฺปมฺุขสฺส สงฺฆสฺส ภาตตํ กริสฺสามีติ.

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ ส.,ฉ.,เท.,มหา. เอวเมว, อ. เอวเมว

^๒ อ. ตุณฺหิภาเวณ.

^๓ อ. อยฺโย

อสโสสิ โข ราชา มาคโธ เสนิโย พิมพิสารโ อนาถปิณฑิเกน
 กิร คหปตินา สุวตนาย พุทฺธปฺปมุโข สงฺฆโม นิมนฺติโตติ. อถโข
 ราชา มาคโธ เสนิโย พิมพิสารโ อนาถปิณฑิกํ คหปตี เอตทโวจ
 “ตยา กิร คหปติ สุวตนาย พุทฺธปฺปมุโข สงฺฆโม นิมนฺติโต,
 ตวญฺจาสิ อาคนตุโก, เทมิ เต คหปติ เวยฺยายิกํ, เยน ตวํ
 พุทฺธปฺปมุขสฺส สงฺฆสฺส ภาตตํ กเรยฺยาสีติ. “อลํ เทว, อตฺถิ เม
 เวยฺยายิกํ, เยนาหํ พุทฺธปฺปมุขสฺส สงฺฆสฺส ภาตตํ กริสฺสามีติ.

อถโข อนาถปิณฑิโก คหปติ ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน
 ราชคหกสฺส เสฏฺฐิजิสฺส นิเวสเน ปณฺเฑํ ขาทนียํ โภชนียํ^๑
 ปฏฺิยาทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อาโรจาเปสิ “กาโล ภนฺเต, นิฏฺฐิตํ
 ภาตฺตนฺติ. อถโข ภควา ปุพฺพพนฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย,
 เยน ราชคหกสฺส เสฏฺฐิजิสฺส นิเวสนํ, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
 ปณฺณตฺเต อาสเน นิสีทิ สทฺธิ ภิက္ขุสงฺเขน. อถโข อนาถปิณฑิโก
 คหปติ พุทฺธปฺปมุขํ ภิက္ขุสงฺขมํ ปณฺเฑน ขาทนียเณ โภชนียเณ
 สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา ภควนฺตํ ภาตฺตาวิ โอนีต-
 ปตฺตปาณิ เอกมฺนตํ นิสีทิ; เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข อนาถปิณฑิโก
 คหปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ “อชฺวาเสตฺว เม ภนฺเต ภควา สวตฺถิยํ
 วสฺสวาสํ สทฺธิ ภิက္ขุสงฺเขนาติ. “สุญฺญาคาเร โข คหปติ ตถาคตา
 อภิรมนฺตีติ. “อญฺเฆตํ ภควา, อญฺเฆตํ สุกตาติ. อถโข ภควา
 อนาถปิณฑิกํ คหปตี ฐมฺมียา กถาย สทฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา
 สมฺมุเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อญฺญายาสนา ปกุกาமி.

^๑ อ. ขาทนียํ โภชนียํ

[๓๐๗] เตน ไช ปน สมเยน อนาคตปิณฑิกโก คหปติ
 พหุमितโต โหติ พหุสหาโย อาเทยยวาโจ. อถไช อนาคตปิณฑิกโก
 คหปติ ราชคเห ตัง กรณียํ ดีเรตฺวา, เยน สาวตฺถิ,^๑ เตน
 ปกฺกามิ. อถไช อนาคตปิณฑิกโก คหปติ อนุตฺรามคฺเค มนุสฺเส
 อาณาเปสิ “อาราเม อยุยา กโรธ, วิหารเ ปติฏฺฐาเปถ, ทานานิ
 ปฏฺฐาเปถ, อิทานิ^๒ พุทฺโธ โลเก อุปฺปนฺโน, โส จ มยา ภควา
 นิมนฺตฺโต อิมินา มคฺเคน อากจฺฉิสฺสตีติ. อถไช เต มนุสฺสา
 อนาคตปิณฑิกเกน คหปตินา อุกฺโขชิตา อารามे อํกุสฺ, วิหารเ
 ปติฏฺฐาเปสฺ, ทานานิ ปฏฺฐาเปสฺ.

อถไช อนาคตปิณฑิกโก คหปติ สาวตฺถิ คนฺตฺวา สมฺนฺตา
 สาวตฺถิ อนุวิโลเกสิ “กตฺถ นฺ ไช ภควา วิหเรยฺย, ยํ อสฺส
 คามโต เหนว อติทฺฐเร^๓ น อจฺจาสนฺเน คมนาคมนสมฺปนฺนํ อตฺถิกานํ
 อตฺถิกานํ มนุสฺसानํ อภิกฺกมณียํ ทิवा อปฺปากิณฺณํ รตฺตี อปฺปสทฺทํ
 อปฺปนิกฺโขสํ วิชนฺวตํ มนุสฺสราหเสยฺยกํ ปฏฺฐิสฺสฺลฺลฺลฺนสํารูปฺปนฺติ.

อทฺทสา ไช อนาคตปิณฑิกโก คหปติ เชตสฺส ราชกุมารสฺส^๔
 อุกฺกมํ คามโต เหนว อติทฺฐเร น อจฺจาสนฺเน คมนาคมนสมฺปนฺนํ
 อตฺถิกานํ อตฺถิกานํ มนุสฺसानํ อภิกฺกมณียํ ทิवा อปฺปากิณฺณํ รตฺตี
 อปฺปสทฺทํ อปฺปนิกฺโขสํ วิชนฺวตํ มนุสฺสราหเสยฺยกํ ปฏฺฐิสฺสฺลฺลฺลฺน-
 สํารูปํ ทิสฺวาน, เยน เชโต ราชกุมารโ, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
 เชตํ ราชกุมารํ เอตทวโจ “เทหิ เม อยุยปฺตฺต อุกฺกมํ อารามํ
 กาทฺตฺนฺติ. “อเทยฺโย คหปติ อาราโม อปิ โกฏฺฐิสฺนฺถเรนาติ. “คหิโต
 อยุยปฺตฺต อาราโมติ. “น คหปติ คหิโต อาราโมติ. “คหิโต น

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อิ. สาวตฺถิ^๓ อิ. อวิทฺฐเร^๒ ส.,ฉ.,เท.,อิ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสตี.^๔ ส.,ฉ.,เท.,อิ. กุมารสฺส

คหิโตติ โวหาริเก มหามตเต ปุจฺจิสฺสุ. มหามตฺตา เอวมาหํสุ
 “ยโต ตยา อยฺยปฺตฺต อคฺโข กโต, คหิโต อาราโมติ. อถโข
 อนาคติโก คหปติ สกฺกฺเหหิ หิรณฺณํ นิพฺพาหาเปตฺวา เขตฺวเน^๑
 โกฏิสฺสนธํ สนฺธราเปสิ. สกฺกํ นีหฺมํ หิรณฺณํ โถกสฺส โอกาสสฺส
 โกฏฺจกฺสามนฺตา^๒ นปฺปโหติ. อถโข อนาคติโก คหปติ
 มนุสฺเส อาณาเปสิ “คจฺฉถ ภณฺ, หิรณฺณํ อหฺรถ, อิมํ โอกาสํ
 สนฺธริสฺสามาติ.”^๓

อถโข เขตฺตสฺส ราชกุมารสฺส เอตทโหสิ “น โข อิหํ โอรกํ
 ภวิสฺสติ, ยถายํ คหปติ ตาวพหุํ หิรณฺณํ ปริจฺจชฺตีติ. “อถโข
 เขตฺโต ราชกุมารโ^๔ อนาคติกํ คหปติ เอตทวโจ “อลํ คหปติ,
 มา ตํ^๕ โอกาสํ สนฺธราเปสิ, เทหิ เมตํ โอกาสํ, มเมตํ ทานํ
 ภวิสฺสตีติ. อถโข อนาคติโก คหปติ “อโย โข เขตฺโต ราช-
 กุมารโ อภิญฺญาโต ฌาตมฺนุสฺโส, มหิตฺธิโก^๖ โข ปน เอวรูปานํ
 ฌาตมฺนุสฺसानํ อิมสฺมี ฐมฺมวินเย ปสาโทติ ตํ โอกาสํ เขตฺตสฺส
 ราชกุมารสฺส อทาสิ.”^๗ อถโข เขตฺโต ราชกุมารโ ตสฺมี โอกาสเ
 โกฏฺจกํ มาเปสิ.

อถโข อนาคติโก คหปติ เขตฺวเน วิหารเ การาเปสิ,
 ปรีเวณานิ การาเปสิ, โกฏฺจเก การาเปสิ, อุปฏฺจจฺจานสาลาโย
 การาเปสิ, อคฺคิสาลาโย การาเปสิ, กปฺปิยกุฏฺธิโย การาเปสิ, วจฺจ-
 กุฏฺธิโย การาเปสิ, จงฺกเม การาเปสิ, จงฺกมนสาลาโย การาเปสิ,

^๑ ส.ฉ.,ท.,อ. เขตวาน

๒-๔ ส.ฉ.,ท.,อ. 26/05/2566

๕ ส.ฉ.,ท.,อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๖ ส.ฉ. มหตฺถิโก, ท. มหิตฺธิโก, อ. มหิตฺธิโย

^๒ อ. โกฏฺจกํ สามนฺตา

^๓ อ. สนฺธริสฺสามีติ.

^๔ อ. เมตํ

^๗ ส.ฉ.,ท.,อ. ปาทาสิ.

อุทปาเน การาเปสิ, อุทปานสาลาโย การาเปสิ, ชนฺตาฆเร
 การาเปสิ, ชนฺตาฆรสาลาโย การาเปสิ, โปกฺขรณฺนิโย การาเปสิ,
 มณฺฑปเป การาเปสิ.

นวกมมทาน

[๓๐๘] อถโข ภควา ราชคเห ยถาภิรนต์ วิหริตฺวา, เยน
 เวสาลี, เตน จาริกํ ปกฺกามิ. อนุปฺพุเพน จาริกญฺจรมาโน, เยน
 เวสาลี, ตทวสริ. ตตฺร สุทํ ภควา เวสาลิยํ วิหริติ มหาวเน
 กุฎฏาคารสาลายํ.

เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสสา สกฺกจํ นวกมฺมํ กโรนฺติ.
 เยปิ ภิกฺขุ นวกมฺมํ อธิฏฺเฐนฺติ, เตปิ สกฺกจํ อุปฏฺเฐนฺติ
 จีวรปิณฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารเณ.

อถโข อญฺญตรสฺส ทฬิทฺทสฺส^๑ ตุนฺหาเยสฺส เอตทโหสิ
 “น โข อิทํ โอเรกํ ภวิสฺสติ, ยถายิเม^๒ มนุสฺสสา สกฺกจํ นวกมฺมํ
 กโรนฺติ, ยนฺนุนาหํปิ นวกมฺมํ กเรยฺยนฺติ. อถโข โส ทฬิทฺโท
 ตุนฺหาโย สามํ จิกฺขลลํ มหฺทิตฺวา อิกฺกกาโย จินิตฺวา กุฑฺทํ^๓
 อุกฺกาเปสิ. เตน อกฺุสเลน^๔ จิตา วฏฺกา ภิตฺติ ปรีปตติ.^๕ ทุติยมฺปิ
 โข ะเปฯ ตติยมฺปิ โข โส ทฬิทฺโท ตุนฺหาโย สามํ จิกฺขลลํ
 มหฺทิตฺวา อิกฺกกาโย จินิตฺวา กุฑฺทํ อุกฺกาเปสิ. เตน อกฺุสเลน
 จิตา วฏฺกา ภิตฺติ ปรีปตติ. อถโข โส ทฬิทฺโท ตุนฺหาโย
 อุกฺกมายติ ขียติ วิปาเจติ “เย อิเมสฺ^๖ สมณานํ สกฺยปฺตฺติยานํ

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ. ทฬิทฺทสฺส ^๒ ส.,เท.,มหา. ยถายิเม, อ. ยถายิเม ^๓ ส.,ฉ. กุฑฺทํ, อ. กุฑฺเท
^๔ ส.,ฉ.,เท.,อ. อกฺุสเลน ^๕ ส.,ฉ.,เท.,อ. ปรีปติ. ^๖ อ. อิเม

เทนฺติ จีวรปิณฑปาทเสนาสนคิลานปัจจุยเภสชฺชปริกฺขาริ, เต อิม
 โอวทนต์, อนุสาสนฺติ, เตสญฺจ นวกมฺมํ อธิฏฺเฐนฺติ, อหิ ปนฺมहि
 ทพิทฺโท, น มํ โกจิ โอวทติ วา, อนุสาสติ วา, นวกมฺมํ วา
 อธิฏฺเฐตฺติ. อสฺสอัสสุ โข ภิกฺขุ ตสฺส ทพิทฺทสฺส ตุนฺนวยสฺส
 อุชฺฌายนฺตสฺส ขียนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺส. อถ โข เต ภิกฺขุ ภควโต
 เอตมตฺถํ อารอฺเจสฺสุ. อถ โข ภควา เอตสฺมี นิทานเ เอตสฺมี
 ปกรณเ ฐมฺมี กถํ กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “อนุชานามิ ภิกฺขเว
 นวกมฺมํ ทาตุํ นวกมฺมิโก ภิกฺขเว ภิกฺขุ อุตฺตํ กํ อาปชฺชิสฺสตี
 กิณฺติ นฺ โข วิหารโร ขิปปํ ปริโยสานํ คจฺเจยฺยาติ ขณฺทผลฺลํ
 ปฏิสงฺขริสฺสตี. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ทาทพฺพํ. ปจฺมํ ภิกฺขุ
 ยาจิตพฺโพ. ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏฺิพเลน สงฺโฆ
 ณาเปตพฺโพ

[๓๐๙] ‘สฺนฺนาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถฺลํ,
 สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส คหปติโน วิหาริ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน
 นวกมฺมํ ทเทยฺย; เอสา ญตฺติ.

สฺนฺนาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามสฺส คหปติโน
 วิหาริ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน นวกมฺมํ เทติ. ยสฺสายสฺมโต ขมติ
 อิตฺถนฺนามสฺส คหปติโน วิหารสฺส^๑ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน
 นวกมฺมสฺส ทานํ, โส ตฺถนฺตสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺย.

ทินฺโน สงฺฆเณ อิตฺถนฺนามสฺส คหปติโน วิหารโร อิตฺถนฺนามสฺส
 ภิกฺขุโน นวกมฺมํ, ขมติ สงฺฆสฺส; ตสฺมา ตฺถนฺตี. เอวเมตํ
 ธารยามีติ.

อคฺคาสนานุชานนํ

[๓๑๐] อถโข ภควา เวสาลิยํ ยถาภिरนฺตํ วิหริตฺวา, เยน
 สาวตถิ,^๑ เตเน จาริกํ ปกฺกามิ. เตเน โข ปน สมเยเน จพฺพคฺคิยานํ
 ภิกฺขุณฺโณ นนฺเตवासิกา ภิกฺขุ พุทฺธปฺปมฺขสฺส สงฺฆสฺส ปุรโต ปุรโต
 คนฺตฺวา วิหาเร ปริคฺคณฺหนฺติ เสยฺยาโย ปริคฺคณฺหนฺติ “อิทํ
 อมฺหากํ อุปชฺฌายานํ ภวิสฺสติ, อิทํ อมฺหากํ อาจริยานํ ภวิสฺสติ,
 อิทํ อมฺหากํ ภวิสฺสตีติ. อถโข आयสฺมา สารีปฺตฺโต พุทฺธปฺปมฺขสฺส
 สงฺฆสฺส ปิฎฺจิตฺโต ปิฎฺจิตฺโต คนฺตฺวา วิหาเรสุ ปริคฺคหิตฺเตสุ เสยฺยาสุ
 ปริคฺคหิตาสฺส เสยฺยํ อลภมาโน อณฺณตรสฺมี รุกฺขมฺมูลे นิสีทิ.
 อถโข ภควา รตฺติยา ปจฺจุสสมยํ ปจฺจุจฺจาย อุกฺกาสิ. आयสฺมาปิ
 สารีปฺตฺโต อุกฺกาสิ. “โก เอตฺถาติ. “อหํ ภควา สารีปฺตฺโตติ. “กิสฺส
 ตวํ สารีปฺตฺต อิท นิสินฺโนติ. อถโข आयสฺมา สารีปฺตฺโต ภควโต
 เอตมตฺถํ อารोजฺสิ.

อถโข ภควา เอตสฺมี นิทาเน เอตสฺมี ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ
 สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขุ ปฏฺธิปฺจุจฺฉิ “สจฺจํ กิร ภิกฺขเว จพฺพคฺคิยานํ
 ภิกฺขุณฺโณ นนฺเตवासิกา ภิกฺขุ พุทฺธปฺปมฺขสฺส สงฺฆสฺส ปุรโต ปุรโต
 คนฺตฺวา วิหาเร ปริคฺคณฺหนฺติ เสยฺยาโย ปริคฺคณฺหนฺติ ‘อิทํ
 อมฺหากํ อุปชฺฌายานํ ภวิสฺสติ, อิทํ อมฺหากํ อาจริยานํ
 ภวิสฺสติ, อิทํ อมฺหากํ ภวิสฺสตีติ. “สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ
 ภควา “กถํ หิ นาม เต ภิกฺขเว โมฆปฺริสา พุทฺธปฺปมฺขสฺส
 สงฺฆสฺส ปุรโต ปุรโต คนฺตฺวา วิหาเร ปริคฺคเหสฺสนฺติ เสยฺยาโย

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ ส.ณ.เท.อ. สาวตถิ, เอมุปริปิ.

ปริศนาคเหสนนุติ ‘อิทํ อมฺหากํ อุปชฺฌายานํ ภวิสฺสติ, อิทํ
อมฺหากํ อาจริยานํ ภวิสฺสติ, อิทํ อมฺหากํ ภวิสฺสตีติ; เนตํ ภิกฺขเว
อุปฺปสฺสนานํ วา ปสาทาย ๕เปฯ วิครหิตฺวา ฐมฺมํ กถํ กตฺวา
ภิกฺขู อามนฺเตสิ “โก ภิกฺขเว อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ
อคฺคปิณฺฑนฺตติ.

เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ “โย ภควา ขตฺติยกุลา ปพฺพชิตฺ, โส
อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑนฺตติ. เอกจฺเจ ภิกฺขู
เอวมาหํสุ “โย ภควา พุราหฺมณกุลา ปพฺพชิตฺ, โส อรหติ
อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑนฺตติ. เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ “โย
ภควา คหปตฺติกุลา ปพฺพชิตฺ, โส อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ
อคฺคปิณฺฑนฺตติ. เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ “โย ภควา สุตฺตนฺตโก,
โส อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑนฺตติ. เอกจฺเจ ภิกฺขู
เอวมาหํสุ “โย ภควา วินยธโร ๕เปฯ โย ภควา ฐมฺมกถิกโก, โส
อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑนฺตติ. เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ
“โย ภควา ปจฺมสฺส ฌานสฺส ลาภี, โส อรหติ อคฺคาสนํ
อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑนฺตติ. เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ “โย ภควา
ทุตฺตยสฺส ฌานสฺส ลาภี, โส อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ
อคฺคปิณฺฑนฺตติ. เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ “โย ภควา ตตฺติยสฺส
ฌานสฺส ลาภี ๕เปฯ โย ภควา จตฺตตฺตยสฺส ฌานสฺส ลาภี, โส
อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑนฺตติ. เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ
“โย ภควา โสตาปนฺโน, โส อรหติ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ
อคฺคปิณฺฑนฺตติ. เอกจฺเจ ภิกฺขู เอวมาหํสุ “โย ภควา สกิทาคามี”^๑

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ. สกิทาคามี

ฯเปฯ โย ภควา อนาคามี ฯเปฯ โย ภควา อรหา, โส อรหติ
 อคฺคาสนํ อคฺคโคทกํ อคฺคปิณฺฑนฺตติ. เอกจฺเจ ภิกฺขุ เอวมาหํสุ “โย
 ภควา เตวิชฺโช, โส อรหติ อคฺคาสนํ อคฺคโคทกํ อคฺคปิณฺฑนฺตติ.
 เอกจฺเจ ภิกฺขุ เอวมาหํสุ “โย ภควา จพฺปภินฺโน, โส อรหติ
 อคฺคาสนํ อคฺคโคทกํ อคฺคปิณฺฑนฺตติ.

[๓๑๑] อถโข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว
 หิมนฺตปฺปสฺเส^๑ มหานิโครฺช อโหสิ. ตํ ตโย สหยา อุปนิสฺสาย
 วิหริสฺสุ ติตฺติโร จ มกฺกโฏ จ หตฺธินาโค จ, เต อญฺญมญฺญํ
 อคารวา อปฺปติสฺสา อสภาควตฺตติกา วิหริสฺสุ.” อถโข ภิกฺขเว เตสํ
 สหายานํ เอตทโหสิ ‘อโห หนฺน มยฺ ชาเนยฺยาม, ยํ^๒ อมฺหากํ
 ชาติยา มหนฺตตรํ, ตํ มยฺ สกฺกเรยฺยาม ครุกเรยฺยาม^๓ มาเนยฺยาม
 ปุชฺเชยฺยาม, ตสฺส จ มยฺ โอวาเท ติฏฺฐเจยฺยามาติ. อถโข ภิกฺขเว
 ติตฺติโร จ มกฺกโฏ จ หตฺธินาคํ ปุจฺฉิสฺสุ ‘ตวํ สมฺม กิํ โปราณํ
 สรสีติ. ‘ยทาหํ สมฺมา โปตโก^๔ โหมิ, อิมํ นิโครฺช อนฺตรา สตฺถินํ
 กริตฺวา อติกฺกมามิ, อคฺคงฺกฺรํ เม อุทฺธํ จุปฺติ, อิม่าหํ สมฺมา
 โปราณํ สรามีติ. อถโข ภิกฺขเว ติตฺติโร จ หตฺธินาโค จ มกฺกโฏ
 ปุจฺฉิสฺสุ ‘ตวํ สมฺม กิํ โปราณํ สรสีติ. ‘ยทาหํ สมฺมา จาโป โหมิ,
 จมายํ นิสิตฺวา อิมสฺส นิโครฺชสฺส อคฺคงฺกฺรํ ชาทามิ, อิม่าหํ
 สมฺมา โปราณํ สรามีติ. อถโข ภิกฺขเว มกฺกโฏ จ หตฺธินาโค จ
 ติตฺติโร ปุจฺฉิสฺสุ ‘ตวํ สมฺม กิํ โปราณํ สรสีติ. ‘อมฺกสฺมี สมฺมา
 โอกาเส มหานิโครฺช อโหสิ, ตโต อหํ ผลํ^๕ ภกฺขิตฺวา อิมสฺมี
 โอกาเส วจฺจํ อกาสิ, ตสฺสายํ นิโครฺช ชาโต, ตทาหํ สมฺมา

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ. หิมนฺตปฺปสฺเส

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. วิหรนฺติ.

^๓ อ. อยฺ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๔ ส.,ฉ.,เท. ครุํ กเรยฺยาม

^๕ ส.,ฉ.,เท. โปโต, อ. จาโป

^๖ อ. เอกํ ผลํ

ชาติยา มหุตตโรติ. อถโข ภิกขเว มกฺกโฆ จ หตฺธินาโค จ
 ติตฺติโร เอตทโวจฺจุ ‘ตฺวํ สมฺม อมฺหากํ ชาติยา มหุตตโร, ตํ มยฺ
 สกฺกริสฺสาม ครุสฺสสาม มาเนสฺสาม ปุเชสฺสาม, ตฺยฺหณฺจ มยฺ
 โอวาเท ติฏฺฐเจยฺยมาตฺติ.’^๑ อถโข ภิกขเว ติตฺติโร มกฺกญฺญจ
 หตฺธินาคณฺจ ปณฺจสฺส สีเลสฺส สมาทเปสฺสิ, อตฺตนา จ ปณฺจสฺส สีเลสฺส
 สมาทาย วตฺตติ. เต อญฺญมณฺธํ สคารวา สปปติสฺสา สภาควตฺติกา
 วิหริตฺวา กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา สุกตฺตี สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชิสฺส.
 เอตํ โข^๒ ภิกขเว ติตฺติริยํ นาม พุรฺหมจฺริยํ อโหสิตฺติ.^๓

เย วุฑฺฒมปจายนฺติ^๔ นรา ฌมฺมสฺส โกวิทฺา
 ทิฏฺฐเจ ฌมฺเม จ ปาสฺสา สมฺปราโย^๕ จ สุกคตฺติติ.

เต^๖ หิ นาม ภิกขเว ติรจฺฉานคตา ปาณา อญฺญมณฺธํ สคารวา
 สปปติสฺสา สภาควตฺติกา วิหริสฺสณฺติ. อีธ เขวตฺติ^๗ ภิกขเว โสภณ,
 ยํ ตุมฺहे เอวํสุวากฺขาเต ฌมฺมวินฺเย ปพฺพชิตา สมานา อญฺญมณฺธํ
 สคารวา สปปติสฺสา สภาควตฺติกา^๘ วิหเรยฺยาถ; เนตํ ภิกขเว
 อปฺปสนฺหนันฺ วา ปสาทาย ๔เป๔ วิครหิตฺวา ฌมฺมี กถํ กตฺวา
 ภิกฺขุ อามนฺเตสฺสิ “อนฺุชานามิ ภิกขเว ยถาวุฑฺฒํ อภิวาทณฺํ ปจฺจุญฺจณฺํ
 อญฺชลิกมฺมํ สามีจิกมฺมํ อคฺคาสณฺํ อคฺคโคทกํ อคฺคปิณฺทํ, น จ
 ภิกขเว สงฺฆิกํ ยถาวุฑฺฒํ ปฏฺวิพาหิตพฺพํ; โย ปฏฺวิพาเหยฺย,
 อาปตฺติ ทุกฺกญฺญสฺสาติ.

^๑ ส.,ฉ.,เท. ปติฏฺฐิสฺสามาตฺติ, อ. ติฏฺฐิสฺสามาตฺติ.

^๒ ส.,ฉ.,เท. เอวํ โข ตํ

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อ. อิตฺติสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๔ อ. วุฑฺฒมปจายนฺติ

^๕ อ. ทิฏฺฐเจว

ท๒๖๐๖ 26/05/2566

^๖ ส.,ฉ.,เท.,อ. สมฺปราเย

^๗ อ. เตน

^๘ ส.,ฉ.,เท.,อ. โข ตํ

^๙ ส.,ฉ.,เท. อคารวา อปติสฺสา อสภาควตฺติกา

อวนุทียาทีปุกุคตา

[๓๑๒] “ทสยิเม ภิกขเว อวนุทียา; ปุเร อุปสมปนุเนน
 ปจจา อุปสมปนุโน อวนุทียो, อนุปสมปนุโน อวนุทียो,
 นานาสวาสโก วุฑฒตโร อธมวาที อวนุทียो, มาตุคาโม อวนุทียो,
 ปณฺทโก อวนุทียो, ปาริवासโก^๑ อวนุทียो, มุลาปฏิกุสสนารโห
 อวนุทียो, มานตตารโห อวนุทียो, มานตตจารโก อวนุทียो,
 อพฺภานารโห อวนุทียो. อิเม โข ภิกขเว ทส อวนุทียา.

ตโยเม ภิกขเว วนุทียา; ปจจา อุปสมปนุเนน ปุเร
 อุปสมปนุโน วนุทียो, นานาสวาสโก วุฑฒตโร ธมฺวาที วนุทียो,
 สเทวเก โลเก ภิกขเว^๒ สมารเก สพฺรหมเก สสฺสมณพฺรหฺมณียา
 ปชาย สเทวมนุสฺสาย ตถาคโต อรหํ สมฺมาสมพุทฺโธ วนุทียो.
 อิเม โข ภิกขเว ตโย วนุทียาติ.

อาสนปฏิปาหนปฏิกุเขโป

[๓๑๓] เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา สงฺฆํ อุกฺกิสฺส
 มณฺทเป ปฏฺฐิยาเทนฺติ, สนฺถเร ปฏฺฐิยาเทนฺติ, โอภาเส ปฏฺฐิยาเทนฺติ.
 จพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขุณํ อนฺเตवासิกา ภิกฺขุ “สงฺฆิกญฺเอย ภควตา
 ยถาวุฑฺฒํ อนฺถุณฺตํ, โน อุกฺกิสฺสกตฺตํ พุทฺธปฺปมุขสฺส สงฺฆสฺส
 ปุรโต ปุรโต คนฺตฺวา มณฺทเป^๓ ปรีคฺคณฺหนฺติ สนฺถเร^๔ ปรีคฺคณฺหนฺติ
 โอภาเส^๕ ปรีคฺคณฺหนฺติ “อิทํ อมฺหากํ อุปชฺฌายานํ ภวิสฺสตี, อิทํ
 อมฺหากํ อจฺจริยานํ ภวิสฺสตี, อิทํ อมฺหากํ ภวิสฺสตีติ. อถโข

อายสฺมา สาริปฺตโต พุทฺธปฺปมฺขสฺส สงฺฆสฺส ปิฎฺฉิตโต ปิฎฺฉิตโต
 คนฺตฺวา มณฺทเปสฺส ปรีคฺคหิตฺเตสฺส สนฺถเรสฺส ปรีคฺคหิตฺเตสฺส โอภาเสสฺส
 ปรีคฺคหิตฺเตสฺส โอภาสํ อลภมาโน อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมฺมูลे นิสิตฺติ. อถโข
 ภควา รตฺติยา ปจฺจุสสมยํ ปจฺจุจฺจุจาย อุกฺกาสิ. อายสฺมาปิ
 สาริปฺตโต อุกฺกาสิ. “โก เอตฺถาติ. “อหํ ภควา สาริปฺตโตติ. “กิสฺส
 ตวํ สาริปฺตต อิท นิสินฺโนติ. อถโข อายสฺมา สาริปฺตโต ภควโต
 เอตมตฺถํ อารุเจสิ.

อถโข ภควา เอตสฺมี นิทาเน เอตสฺมี ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ
 สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขุ ปฏฺวิปุจฺฉิ “สจฺจํ กิร ภิกฺขเว จพฺพคฺคิยานํ
 ภิกฺขุณฺ อนฺุตฺตวาสิกา ภิกฺขุ ‘สงฺฆิกญฺเอย ภควตา ยถาวุทฺธํ
 อนฺุญฺญาตํ โน อุกฺกทิสฺสกตฺนฺติ พุทฺธปฺปมฺขสฺส สงฺฆสฺส ปฺรโต
 ปฺรโต คนฺตฺวา มณฺทเป ปรีคฺคณฺหนฺติ สนฺถเร ปรีคฺคณฺหนฺติ
 โอภาเส ปรีคฺคณฺหนฺติ ‘อิทํ อมฺหากํ อุปฺชฌายานํ ภวิสฺสติ, อิทํ
 อมฺหากํ อจฺริยานํ ภวิสฺสติ, อิทํ อมฺหากํ ภวิสฺสตีติ. “สจฺจํ
 ภควาติ ฯเปฯ วิครหิตฺวา ฐมฺมี กถํ กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “น
 ภิกฺขเว อุกฺกทิสฺสกตมฺปิ ยถาวุทฺธํ ปฏฺวิพาหิตพฺพํ,^๑ โย ปฏฺวิพาเหยฺย,
 อาปตฺติ ทุกกฺกฺกุสฺสาติ.

คิหิวิกฺกอนฺุชานนํ

[๓๑๔] เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา ภตฺตคฺเค อนฺตรมฺเร
 อุจฺจาสมมหาสมฺมานิ ปญฺญาเปนฺติ.^๒ เสยฺยถิทํ.^๓ อาสนฺทึ ปลฺลงกํ

โคณกั^๑ จิตตักัม ปฏิกัม ปฏุลิกัม ตูลิกัม วิกฏิกัม อุทฺธโลมี เอกนฺตโลมี
 กฏิสสั^๒ โกเสยยัม กมฺพลั^๓ กุตตักัม หตฺถตฺถรํ อสฺสตฺถรํ รตฺถตฺถรํ
 อชินปฺปเวณิ^๔ กทลิมิตปวรปจฺจตฺถรณํ สอฺตฺตรจฺจนํ อุมฺโต-
 โลหิตกุปฺพานํ. ภิกฺขุ กุกฺกุกฺจายนฺตา นาภินิสฺสิทฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ
 อาโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว จเปตฺวา ตีณิ อาสนฺทึ ปลฺลงฺกั
 ตูลิกัม อวเสสสั^๕ คิหิวิกฏั^๖” อภินิสฺสิทฺตุ, น เตวว อภินิปรชฺชิตฺตฺติ.

เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา ภตฺตคฺเค อนฺตรชมเร
 ตฺูลนทฺธํ มณฺจมฺปิ ปิณฺมปิ ปณฺณาเปนฺติ. ภิกฺขุ กุกฺกุกฺจายนฺตา
 น อภินิสฺสิทฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
 คิหิวิกฏั อภินิสฺสิทฺตุ, น เตวว อภินิปรชฺชิตฺตฺติ.

เชตวนวิหารานุโมทนา

[๓๑๕] อถ โข ภควา อนฺุปปุพฺเพน จาริกญฺจรมาโน, เยน
 สาวตฺถิ, ตทวสริ. ตตฺตร สุกฺกั ภควา สาวตฺถิยํ วิหฺรติ เชตวน
 อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามे. อถ โข อนาถปิณฺฑิกโก คหปติ, เยน
 ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ
 นิสฺสิทิ. เอกมฺนตํ นิสฺสินโน โข อนาถปิณฺฑิกโก คหปติ ภควนฺตํ
 เอตทวโจ “อชฺวาเสตฺถุ เม ภนฺเต ภควา สุวาทนาย ภตฺตํ สทฺธิ
 ภิกฺขุสงฺฆเมนาติ. อชฺวาเสสิ ภควา ตฺุณฺหิภาเวน. อถ โข อนาถปิณฺฑิกโก
 คหปติ ภควโต อชฺวาสนํ วิทิตฺวา อุมฺมจายาสนา ภควนฺตํ
 อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ.

^๑ ส.ฉ.เท. โคนกั

^๓ ส.ฉ.เท.,อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๕ ส.ฉ.เท.,อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๒ ส.ฉ.เท.,มหา. กฏิสฺสั, อ. กฏิจฺสั

^๔ ส.ฉ.เท. อชินปเวณิ

^๖ ส.ฉ.เท.,อ.,มหา. คิหิวิกฏั

อถโข อนาถปิณฑโก คหปติ ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปณฺตี
 ขาถนีย โภชนีย ปฏฺยทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อาร๑จาเปสิ
 “กาโล ภนฺเต, นิฏฺฐิตํ ภตฺตนฺติ. อถโข ภควา ปุพฺพพณฺหสมยํ
 นิวาเสตฺวา ปตฺตจີวรมาทาย, เยน อนาถปิณฑิกสฺส คหปติสฺส
 นิเวสนํ, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสฺสีทิ สทฺธิ
 ภิกฺขุสงฺฆเณ. อถโข อนาถปิณฑโก คหปติ พุทฺธปฺปมฺขํ ภิกฺขุสงฺฆํ
 ปณฺตีเตน ขาถนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา
 ภควนฺตํ ภุตฺตาวิ โอนีตปตฺตปาณิ เอกมนฺตํ นิสฺสีทิ; เอกมนฺตํ
 นิสฺสินฺโน โข อนาถปิณฑโก คหปติ ภควนฺตํ เอตทว๑จ “กถาหํ
 ภนฺเต เชตวเน ปฏฺธิปชฺชามีติ. “เตนहि ตวํ คหปติ เชตวณํ
 อาคตํ นาคตสฺส จาตุทฺทิสสฺส สงฺฆสฺส ปตฺติฏฺฐาเปหิตี.” “เอวํ
 ภนฺเตติ โข อนาถปิณฑโก คหปติ ภควโต ปฏฺฐิสฺสุตฺวา เชตวณํ
 อาคตํ นาคตสฺส จาตุทฺทิสสฺส^๒ สงฺฆสฺส ปตฺติฏฺฐาเปสิ.

อถโข ภควา อนาถปิณฑิกํ คหปติ อิมานิ คาทานิ อนฺนโมทิ

“สีตํ อุณฺหํ ปฏฺธิหนฺติ	ตโต วาฬมิกานิ จ
สิริสเป ^๓ จ มกเส ^๔	สิสิเร จาปิ วุฏฺฐิโย
ตโต วาตาทโป โฆโร	สยฺชาโต ปฏฺธิหณฺยติ.
เลณตฺถณฺจ ^๕ สุขตฺถณฺจ	ฌายิตฺถณฺจ วิปสฺสิตุํ
วิหารทานํ สงฺฆสฺส	อคฺคํ พุทฺธเห ^๖ วนฺณนิตํ.

^๑ ฉ., เท. ปตฺติฏฺฐาเปหิตี.

๓. ฉ. สิริสเป, เท. สิริสเป

^๕ อ. เลนตฺถณฺจ

^๒ อ. อาคตํ นาคตจฺจาตุทฺทิสสฺส

^๔ อ. มกเส จ

^๖ ส., ฉ., เท., อ. พุทฺธเณ

ตสฺมา หิ ปณฺหิตโต โปโส สมฺปสฺสํ อตฺถมตฺตโน
 วิหารเ การเย รุมเม วาสเยตถ พหุสฺสฺเต.
 เตสํ อนฺนญจ ปาณญจ วตฺถเสนาสนาหิ จ
 ทเทยฺย อชฺชฎเตสฺ วิปฺปสนฺนเนน เจตสา.
 เต ตสฺส ฐมฺมํ เทเสนฺติ สพฺพทฺทุกฺขาปฺนฺทนํ
 ยํ โส ฐมฺมํ อิธญฺวาย ปรีนิพฺพาทิ อนาสวฺติ.

อถโข ภควา อนาถปิณฺฑิกํ คหปตฺติ อิมานิ คาทาหิ อนฺนโมทิตฺวา
 อฏฺฐจายาสนา ปกฺกามิ.

อาสนปฏิปาหนาทิ

[๓๑๖] เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส อาชีวกสาวกสฺส
 มหามตฺตสฺส สงฺฆมตฺตํ โหติ. อายสฺมา อุปนฺนโท สกฺยปฺตฺโต
 ปจฺจนา อาคนฺตฺวา วิปฺปกตโกชเน^๑ อนนฺตริกํ^๒ ภิกฺขุํ วุฏฺฐาเปสิ.
 มตฺตคฺคํ โกลาหลํ อโหสิ. อถโข โส มหามตฺโต อชฺชฎายติ ขียติ
 วิปาเจติ “กถํ หิ นาม สมณฺหา สกฺยปฺตฺติยา ปจฺจนา อาคนฺตฺวา
 วิปฺปกตโกชเน อนนฺตริกํ ภิกฺขุํ^๓ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ, มตฺตคฺคํ โกลาหลํ
 อโหสิ; นนฺ นาม ลพฺภา อญฺญตรปิ นิสินฺนเนน ยาวตตฺถํ
 ญฺญชิตฺตุนฺติ. อสฺสสํ โข ภิกฺขุ ตสฺส มหามตฺตสฺส อชฺชฎายนฺตสฺส
 ขียนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺส. เย เต ภิกฺขุ อปฺปิจฺจนา ฯเปฯ เต
 อชฺชฎายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม อายสฺมา อุปนฺนโท

^๑ ส.ฉ.มหา. วิปฺปกตโกชเน, เอมฺปริปิ. ^๒ ส.ฉ.เท. อานนฺตริกํ, เอมฺปริปิ.

^๓ อ. วิปฺปกตโกชเน ภิกฺขุ

สกุยปุตโต ปจฉา อาคนตฺวา วิปฺปกตโมชเน อนนฺตริกํ ภิกขุ
 ฐฏฺฐาเปสฺสติ, ฆตฺตคฺคํ โกลาหลํ อโหสีติ. อถโข เต ภิกขุ ภควโต
 เอตมตฺถํ อารุเญสฺสุ ๕เปฯ “สจฺจํ กิร ตวํ อุปนฺนท ปจฉา
 อาคนตฺวา วิปฺปกตโมชเน อนนฺตริกํ ภิกขุ ฐฏฺฐาเปสิ, ฆตฺตคฺคํ
 โกลาหลํ อโหสีติ. “สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา “กถํ หิ
 นาม ตวํ โมฆปุริส ปจฉา อาคนตฺวา วิปฺปกตโมชเน อนนฺตริกํ
 ภิกขุ ฐฏฺฐาเปสฺสสิ, ฆตฺตคฺคํ โกลาหลํ อโหสิ; เนตํ โมฆปุริส
 อปฺปสนฺนํ ภา ปสทาเย ๕เปฯ วิครหิตฺวา ธมฺมํ กถํ กตฺวา
 ภิกขุ อามนฺเตสิ “น ภิกขเว วิปฺปกตโมชเน” อนนฺตริโก^๒ ภิกขุ
 ฐฏฺฐาเปตฺตพฺโพ; โย ฐฏฺฐาเปเยย, อาปตฺติ ทุกฺกฏฺฐสฺส. สเจ ฐฏฺฐาเปติ,
 ปวาริตฺโต จ โหติ, ‘คจฺฉ อุกกํ อหฺราติ วตฺตพฺโพ. เอวญฺเจ ตํ
 ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ลเภถ, สาธุกํ สิตฺถานิ คิลิตฺวา
 ฐฏฺฐตฺตรสฺส ภิกขุโน^๓ อาสนํ ทาทพฺพํ. น เตววาหํ ภิกขเว ‘เกนจิ
 ปริยาเยน ฐฏฺฐตฺตรสฺส ภิกขุโน อาสนํ ปฏฺวิพาหิตพฺพนฺติ วทามิ;
 โย ปฏฺวิพาเหเยย, อาปตฺติ ทุกฺกฏฺฐสาติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกขุ คิลานํ ภิกขุ
 ฐฏฺฐาเปนฺติ. คิลานา เอวํ วทนฺติ “น มยํ อารุโส สกโกม ฐฏฺฐาตุํ
 คิลานมฺหาติ. “มยํ อายสฺมนฺเต ฐฏฺฐาเปสฺสามาติ ปรีคฺคเหตฺวา
 ฐฏฺฐาเปตฺวา จิตฺเก มุญฺจนฺติ. คิลานา มุจฺจिता ปตฺนฺติ ๕เปฯ
 ภควโต เอตมตฺถํ อารุเญสฺสุ ๕เปฯ “น ภิกขเว คิลานํ
 ฐฏฺฐาเปตฺตพฺโพ; โย ฐฏฺฐาเปเยย, อาปตฺติ ทุกฺกฏฺฐสาติ.

^๑ หมดอายุ 26/05/2566

ส.จ.,มหา. วิปฺปกตโมชโน

^๒ ส.จ.,เท.,อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๓ อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ “คิลาณา มยฺมहा”^๑
อฏฺฐจาปนียาติ วรเสยฺยาโย ปลิพฺพุตฺตุนฺติ^๒ ๕เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ
อาโรเจสฺสุ ๕เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว คิลาณสฺส ปฏฺฐูป”^๓ เสยฺย
ทาตฺตุนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ เลสกปฺเปน
เสนาสนํ ปฏฺฐิปาหฺนติ ๕เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ ๕เปฯ
“น ภิกฺขเว เลสกปฺเปน สেনาสนํ ปฏฺฐิปาหิตพฺพํ; โย ปฏฺฐิปาเหยฺย,
อาปตฺติ ทุกฺกฏฺฐสาติ.

เตน โข ปน สมเยน สตฺตฺรสวิคฺคิยา ภิกฺขุ อญฺญตรํ ปจฺจนฺติมํ
มหาวิหารํ ปฏฺฐิสงฺขโรนฺติ “อิธ มยํ วสฺสํ วสิสฺสามาติ. อทฺทสฺส”^๔
โข จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ สตฺตฺรสวิคฺคิเย ภิกฺขุ วิหารํ ปฏฺฐิสงฺขโรนฺเต;
ทิสฺวาน เอวมาหฺสฺสุ “อิมเ อวฺสุโส สตฺตฺรสวิคฺคิยา ภิกฺขุ วิหารํ
ปฏฺฐิสงฺขโรนฺติ, หนฺท เน วุฏฺฐจาเปสฺสามาติ.”^๕ เอกจฺเจ เอวมาหฺสฺสุ
“อาคเมถาวฺสุโส ยาว ปฏฺฐิสงฺขโรนฺติ. “ปฏฺฐิสงฺขเต วุฏฺฐจาเปสฺสามาติ.
อถโข จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ สตฺตฺรสวิคฺคิเย ภิกฺขุ เอตทโวจํ
“อฏฺฐเจถาวฺสุโส, อมฺหากํ วิหาโร ปาปฺปณาตีติ. “นฺนุ อวฺสุโส ปฏฺฐิกจฺเจว”^๖
อาจิกฺขิตพฺพํ, มยญจ อญฺญํ ปฏฺฐิสงฺขเรยฺยามาติ. “นฺนุ อวฺสุโส
สงฺฆิโก วิหาโรติ. “อามาวฺสุโส สงฺฆิโก วิหาโรติ. “อฏฺฐเจถาวฺสุโส,
อมฺหากํ วิหาโร ปาปฺปณาตีติ. “มหลฺลโก อวฺสุโส วิหาโร, ตุมฺहेปิ
วสฺถ, มยํปิ วสิสฺสามาติ. “อฏฺฐเจถาวฺสุโส, อมฺหากํ วิหาโร ปาปฺปณาตีติ

ยาจิตพุโพ. ยาจิตวา พุตฺเตน^๑ ภิกฺขุณา ปฏฺวิพเลน สงฺฆเ
ณาเปตพุโพ

‘สุณฺหาตุ เม ภนฺเต สงฺฆเ, ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลฺลํ, สงฺฆเ
อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ เสนาสนคาหาปกํ สมฺมณฺเณยฺย; เอสา ฅตฺติ.

สุณฺหาตุ เม ภนฺเต สงฺฆเ, สงฺฆเ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ เสนาสน-
คาหาปกํ สมฺมณฺนติ. ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน
เสนาสนคาหาปกสฺส สมฺมติ, โส ตฺถนฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส
ภาเสยฺย.

สมฺมโต สงฺฆเณ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ เสนาสนคาหาปโก, ขมติ
สงฺฆสฺส; ตสฺมา ตฺถนฺหิ. เอวเมตํ ฐาปยามีติ.

[๓๑๘] อถโข เสนาสนคาหาปกาณํ ภิกฺขุณํ เอตทโหสิ “กถํ
นุ โข เสนาสนํ คาหาเปตพุพฺพนฺติ.”^๒ ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ.
“อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปจฺมํ ภิกฺขุ คณฺเฑํ, ภิกฺขุ คณฺเฑวา เสยฺยา
คณฺเฑํ, เสยฺยา คณฺเฑวา เสยฺยคฺเคน คาเหตุนฺติ. เสยฺยคฺเคน
คาเหฺนฺตา เสยฺยา อุสฺสาทียีสุ”^๓ ๗เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว วิหารคฺเคน
คาเหตุนฺติ. วิหารคฺเคน คาเหฺนฺตา วิหารา อุสฺสาทียีสุ ๗เปฯ
“อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปรีเวณคฺเคน คาเหตุนฺติ. ปรีเวณคฺเคน
คาเหฺนฺตา ปรีเวณา อุสฺสาทียีสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อนฺุภาคมฺปิ
ทาตํ, คหิเต อนฺุภาเค อณฺโณ ภิกฺขุ อากจฺจติ, น อกามา
ทาตพุโพติ.

^๑ อ. วุฑฺฒเตน, เอวมุปฺริปี.

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. คาเหตุพฺพนฺติ.

^๓ ส.,ฉ.,เท.,มหา. อุสฺสารียีสุ, เอวมุปฺริปี.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ นิสฺสึเม จิตฺตสฺส เสนาสนํ
 คาเหนติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ ฯเปฯ “น ภิกขเว นิสฺสึเม
 จิตฺตสฺส เสนาสนํ คาเหตุพฺพํ; โย คาเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ เสนาสนํ คเหตุวา สพฺพกालํ
 ปฏิพาหนติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ ฯเปฯ “น ภิกขเว
 เสนาสนํ คเหตุวา^๑ สพฺพกาลํ ปฏิพาหิตพฺพํ;^๒ โย ปฏิพาเหยฺย,
 อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนฺุชานามิ ภิกขเว วสฺसानํ เตมาสํ ปฏิพาหิตํ,
 อุตฺตกาลํ []^๓ น ปฏิพาหิตุนฺติ.

อถโข ภิกขุณฺเ อेतทโหสิ “กตึ^๔ นุ โข เสนาสนคาหาติ.
 ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. “ตโยเม ภิกขเว เสนาสนคาหา
 ปุริมโก ปจฺฉิมโก อนฺุตรามตฺตโก. อปรชฺชคตฺยา อาสาพฺพิยา
 ปุริมโก คาเหตุพฺโพ, มาสคตฺยา อาสาพฺพิยา ปจฺฉิมโก คาเหตุพฺโพ,
 อปรชฺชคตฺยา ปวารณาย อายตึ วสฺสาวาสตถาย อนฺุตรามตฺตโก
 คาเหตุพฺโพ. อิเม โข ภิกขเว ตโย เสนาสนคาหาติ.

ทุติยภาณวโร นิฏฺฐจิตฺ.

๓. ตติยภาณวโร

[๓๑๙] เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุปนฺนโท สกฺยปฺตฺโต
 สาวตฺถิยํ เสนาสนํ คเหตุวา อณฺุณตฺรํ คามกาวาสํ อคฺมาสิ,
 ตตฺตปึ^๕ เสนาสนํ อคฺເເສ. อถโข เตสํ ภิกขุณฺเ อेतทโหสิ

๑ หมดอายุ 26/05/2566 ๒ ส.ท. ปฏิพาเหตุพฺพํ ๓ ส.จ.,ท.,มหา. เอตฺถนฺุเร ปนสทฺโท ทิสฺสติ.
 ๔ ส.จ.,ท.,อิ.,มหา. กติ ๕ ส.จ.,ท.,อิ. ตตฺตปึ ๖ ส.จ.,ท.,อิ.,มหา. อคฺคເເສ.

[๓๒๐] เตน ไช ปน สมเยน ภควา ภิกขุณฺโณ อเนกปริยาเยน
วินยกถํ กถเอติ,^{๑๐} วินยสฺส วณฺณํ ภาสติ, วินยปริยตฺตติยา วณฺณํ
ภาสติ, อาทิสฺส อาทิสฺส อายสฺมโต อุปาลิสฺส วณฺณํ ภาสติ.

១០ ឈ. កពេសិ

“ภิกขุณฺเณ เอตทโหสิ” ภาควา โข ภิกขุณฺเณ อนนฺกปริยาเยน วินยกถํ
 กเถติ, วินยสฺส วณฺณํ ภาสตี, วินยปริยตฺติยา วณฺณํ ภาสตี,
 อาทิสฺส อาทิสฺส आयสุมโต อุปาลิสฺส วณฺณํ ภาสตี, หนฺท มยํ
 อาวุโส आयสุมโต อุปาลิสฺส สนฺติเก วินยํ ปริยาปฺณามาติ.
 เต จ^๑ พหุ ภิกขุ เถรา จ นว จ มชฺฌิมา จ आयสุมโต
 อุปาลิสฺส สนฺติเก วินยํ ปริยาปฺณนฺติ. आयสุมา อุปาลิ จิตโก ว^๒
 อุทฺทิสฺติ เถรานํ ภิกขุณฺเณ คารเวณ. เถราปิ ภิกขุ จิตกา ว
 อุทฺทิสฺสาเปณฺติ ฐมฺมคารเวณ. ตตฺร^๓ เถรา เจว ภิกขุ กิลมฺนฺติ.
 आयสุมา จ อุปาลิ []^๔ ภาควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ
 ภิกฺขเว นวเกณ ภิกฺขุณา อุทฺทิสฺสนฺเตน สมเก วา อาสเน นิสฺสีทิตฺถํ
 อุจฺจตฺรเก^๕ วา ฐมฺมคารเวณ, เถเรณ ภิกฺขุณา อุทฺทิสฺสาเปณฺเตน
 สมเก วา อาสเน นิสฺสีทิตฺถํ นิจตฺรเก^๖ วา ฐมฺมคารเวนาติ.

เตน โข ปน สมเยน พหุ ภิกขุ आयสุมโต อุปาลิสฺส สนฺติเก
 จิตกา ว^๗ อุทฺทเทสํ ปฏฺิมาเนนฺตา กิลมฺนฺติ. ภาควโต เอตมตฺถํ
 อาโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว สมานาสนิกะหิ สห นิสฺสีทิตฺถนฺติ.

อถโข ภิกขุณฺเณ เอตทโหสิ “กิตฺตาวตา ญฺ โข สมานาสนิกโก
 โหตีติ. ภาควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
 ทิวสฺสนตฺเรน สห นิสฺสีทิตฺถนฺติ.

^{๑-๑} ส.,อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ, อโธ ปรี : ภิกขุ ภาควา โข ภิกขุณฺเณ อนนฺกปริยาเยน
 วินยกถํ กเถติติอาทโย ปาจา ทิสฺสนฺติ. ^๒ ส.,ฉ.,อ. เตว

^๓ อ. วสฺสโท น ทิสฺสตี, เอวมฺปรี. ^๔ ส.,ฉ.,เท.,อ. ตตฺถ

^๕ ส.,ฉ.,เท.,มหา. เอตฺถนฺตเร กิลมฺตีติ อยํ ปาโจ ทิสฺสตี.

ส.,มหา. อุจฺจตฺเร, ฉ. อุจฺจกเร, เท.,อ. อุจฺจตฺเร

^๖ ส.,ฉ. นิจกเร, เท.,อ.,มหา. นิจตฺเร

^๗ ส.,ฉ.,เท.,อ. วสฺสโท น ทิสฺสตี.

เตน โข ปน สมเยน สมพหุลา ภิกขุ^๑ สมานาสนิกา
เอกมณฺเญ^๒ นีสิติตฺวา มณฺจํ ภินฺทิสฺสุ. เอกปีเจ^๓ นีสิติตฺวา ปิจํ
ภินฺทิสฺสุ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ติวคฺคสฺส
มณฺจํ ติวคฺคสฺส ปิจนฺติ. ติวคฺโคปิ มณฺเญ นีสิติตฺวา มณฺจํ ภินฺทิ.
ปีเจ นีสิติตฺวา ปิจํ ภินฺทิ. เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ.
“อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ทฺวคฺคสฺส มณฺจํ ทฺวคฺคสฺส ปิจนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ อสมานาสนิกเกหิ สห ทิฆาสเน
นีสิติตฺตุํ กุกฺกุกฺจายนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว จเปตฺวา ปณฺทกํ มาตฺตุคามํ อุกฺโกตฺตพฺยณฺชนํ^๔ อสมานาสนิกเกหิ
สห ทิฆาสเน นีสิติตฺตุนฺติ. อถ โข ภิกฺขุณฺเณ เอตทโหสิ “กิตฺตกํ
ปจฺฉิมํ^๕ นฺุ โข ทิฆาสนํ โหตีติ. ๗เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ยํ
ติณฺณนฺนํ^๖ ปโหติ, เอตฺตกํ ปจฺฉิมํ^๗ ทิฆาสนฺนติ.

เตน โข ปน สมเยน วิสาखा มิคารมาตา สงฺฆสฺส
อตฺถาย สาลินฺทํ^๘ ปาสาทํ การุเปตฺตุกามา โหติ หตฺถินฺชกํ.
อถ โข ภิกฺขุณฺเณ เอตทโหสิ “กิณฺนุ โข ภควตา ปาสาทปริโกโค
อนฺุณฺณวาทอ, ก็ อนฺุณฺณวาทอติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ.
“อนฺุชานามิ ภิกฺขเว สพฺพํ ปาสาทปริโกคนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน รณฺโณ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส อยฺยิกา^๙
กาลกตา โหติ. ตสฺสา กาลกิริยาย^{๑๐} สงฺฆสฺส พหุํ อกปฺปิยภาณฺทํ

^๑ อ. อยฺ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๔ ส.,ฉ.,เท.,อ. มหา. อุกฺโกตฺตพฺยณฺชนกํ

^๗ อ. เอตฺตกปจฺฉิมํ

^{๑๐} ส.,ฉ.,เท.,อ. กาลงฺกิริยาย

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. มณฺเญ

^๕ อ. กิตฺตกปจฺฉิมํ

^๘ ส.,ฉ.,เท. สาลินฺทํ

^๓ ฉ.,เท.,อ. ปีเจ

^๖ ส.,ฉ.,เท.,อ. ตินฺณนํ

^๙ อ. อยฺยิกา

อุปฺปนฺนํ โหติ. เสยฺยถิทํ. อาสนฺทิ ปลฺลงฺโก โคณโก^๑ จิตฺตกา^๒
ปฏฺฐิกา ปฏฺฐลิกา ตูลิกา วิกฏฺฐิกา^๓ อุทฺทโลมี^๔ เอกนฺตโลมี กฏฺฐิสฺส^๕
โกเสยฺยํ กุตฺตกํ หตฺถตฺถธํ อสฺสตฺถธํ รตฺถตฺถธํ อชินปฺปเวณิ
กทลิมิคปวรปจฺจตฺถธณํ สอฺตฺถตฺถธณํ อุมฺมโตโลหิตกุปฺพานํ.^๖ ภควโต
เอตมตฺถํ อารโหเส. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อาสนฺทิยา ปาเท
ฉินฺทิตฺวา^๗ ปรีกฺขยฺชิตฺตํ, ปลฺลงฺกสฺส วาเพ ภินฺทิตฺวา ปรีกฺขยฺชิตฺตํ,
ตูลิกํ วิชฺเฌตฺวา พิมฺโพหนํ กาคฺตํ, อวเสสํ ภูมฺมตฺถธณํ กาคฺตุนฺติ.

อวิสฺสขฺชียวตฺถ

[๓๒๑] เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยา อวิหฺวเร อญฺญตรสฺมึ
คามกาวาเส อาวาสิกา ภิกฺขุ อุปฺทฺทตา โหนฺติ อาคนฺตฺกคฺมิกานํ
ภิกฺขุณํ เสนาสนํ ปญฺญาเปเนตา. อถ โข เตสํ ภิกฺขุณํ เอตทโหสิ
“เอตฺรหิ โข มยฺ อวฺุโส อุปฺทฺทตา อาคนฺตฺกคฺมิกานํ ภิกฺขุณํ
เสนาสนํ ปญฺญาเปเนตา, หนฺท มยฺ อวฺุโส สพฺพํ สงฺฆิกํ
เสนาสนํ เอกสฺส เทม, ตสฺส สนฺตกํ ปรีกฺขยฺชิสฺสามาติ. เต
สพฺพํ^๘ สงฺฆิกํ เสนาสนํ เอกสฺส อทฺิสฺ. อาคนฺตฺกา^๙ เต อาวาสิกะ^{๑๐}
ภิกฺขุ เอตทโวจํ “อมฺหากํ อวฺุโส เสนาสนํ ปญฺญาเปเถติ.
“นตฺถาวฺุโส สงฺฆิกํ เสนาสนํ, สพฺพํ อมฺเหหิ เอกสฺส ทินฺนนฺติ.

^๑ ส.ฉ.,เท.,มหา. โคนโก

^๒ ส.ฉ.,เท.,มหา. จิตฺตโก

^๓ ส.,เท. วิกตฺติกา

^๔ ส.,เท.,มหา. อุทฺทโลมี

^๕ ส.,เท.,มหา. กฏฺฐิสฺส

๖ ๒๖/๐๕/๒๕๖๖

^๗ ส.ฉ.,เท. อุมฺมโตโลหิตกุปฺพานํ

^๘ อ. ภินฺทิตฺวา

^๙ อ. สพฺพป

^{๑๐} ส.ฉ.,เท.,อิ.,มหา. อาคนฺตฺกา ภิกฺขุ

^{๑๑} ส.ฉ.,เท.,อิ. อยฺ ปาโง น ทิสฺสติ.

“กั ปน ตุมฺเห อาวุโส สงฺฆิกํ เสนาสนํ วิสสชฺเชถาติ. “เอวมาวุโสติ.
 เย เต ภิกฺขุ อปฺปิฉา ๔เปฯ เต อชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ
 “กถํ หิ นาม ภิกฺขุ สงฺฆิกํ เสนาสนํ วิสสชฺเชสฺสนฺตํ. []”
 ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. “สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุ สงฺฆิกํ
 เสนาสนํ วิสสชฺเชนฺตํ. “สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา
 “กถํ หิ นาม เต ภิกฺขเว โมฆปริสา สงฺฆิกํ เสนาสนํ
 วิสสชฺเชสฺสนฺติ. เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนํ วา ปสาทาย ๔เปฯ
 วิครหิตฺวา []” ๒ ฌมฺมี กถํ กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ

“ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว อวิสสชฺชียานิ น วิสสชฺเชตพฺพานิ
 สงฺฆเณ วา คณเณ วา ปุคฺคเณ วา, วิสสชฺชิตานิปิ อวิสสชฺชิตานิ
 โหติ; โย วิสสชฺเชยฺย, อาปตฺติ ฤๅลลจฺจยสฺส. กตฺมานิ ปญฺจ.
 อาราโม อารามวตถุ, อิทํ ปจฺมํ อวิสสชฺชียํ น วิสสชฺเชตพฺพํ
 สงฺฆเณ วา คณเณ วา ปุคฺคเณ วา, วิสสชฺชิตมฺปิ อวิสสชฺชิตํ
 โหติ; โย วิสสชฺเชยฺย, อาปตฺติ ฤๅลลจฺจยสฺส.

วิหาโร วิหารวตถุ, อิทํ ทุตฺติยํ อวิสสชฺชียํ น วิสสชฺเชตพฺพํ
 สงฺฆเณ วา คณเณ วา ปุคฺคเณ วา, วิสสชฺชิตมฺปิ อวิสสชฺชิตํ
 โหติ; โย วิสสชฺเชยฺย, อาปตฺติ ฤๅลลจฺจยสฺส.

มณฺโজ ปัจจํ ภิสฺส^๓ พิมฺโพหนํ, อิทํ ตตฺติยํ อวิสสชฺชียํ น
 วิสสชฺเชตพฺพํ สงฺฆเณ วา คณเณ วา ปุคฺคเณ วา, วิสสชฺชิตมฺปิ
 อวิสสชฺชิตํ โหติ; โย วิสสชฺเชยฺย, อาปตฺติ ฤๅลลจฺจยสฺส.

^๑ ส.,ฉ.,เท.,ทพ.,มหา. เอตถนฺตเร อถ โข เต ภิกฺขุติ อิมะ ปาจา ทิสฺสนฺติ.

^๒ ส.,ฉ.,เท. เอตถนฺตเร เปยฺยาโล ทิสฺสติ. ^๓ ส.,ฉ.,เท.,มหา. ภิสฺ

โลหกมุภี โลหภาณกั โลหวารโก โลหกฐาหิ วาสี ปรสุ^๑
 กุจาริ กุฑทาโล^๒ นิชาทนน, อิทธิ จตุตถัม อวิสสชชชชช น วิสสชชชชชพพ
 สงฺเขน วา คณน วา ปุคฺคเลน วา, วิสสชชชชชปิ อวิสสชชชชช
 โหติ; โย วิสสชชชชช, อาปตติ ฤลลจจยสส.

วลลี^๓ เวพุ มุณชฺช ปพพชฺช^๔ ตินฺ มตฺติกา ทารุณนํ
 มตฺติกาณนํ, อิทธิ ปญจมํ อวิสสชชชชช น วิสสชชชชชพพ สงฺเขน
 วา คณน วา ปุคฺคเลน วา, วิสสชชชชชปิ อวิสสชชชชช โหติ;
 โย วิสสชชชชช, อาปตติ ฤลลจจยสส.

อิมานิ โข ภิกฺขเว ปญจ อวิสสชชชชชชช น วิสสชชชชชชชชช
 สงฺเขน วา คณน วา ปุคฺคเลน วา, วิสสชชชชชชชชชปิ อวิสสชชชชชชช
 โหติ; โย วิสสชชชชช, อาปตติ ฤลลจจยสสชาติ.

อเวภงกียวตถุ

[๓๒๒] อถโฆ ภควา สาวตถิยํ ยถาภินนํ วิหริตฺวา, เยน
 กิฏฺฐาคิริ,^๕ เตน จาริกํ ปกุกามิ มหตา ภิกฺขุสงฺเขน สทฺธิ ปญจมตฺเตหิ
 ภิกฺขุสเตหิ สารีปุตฺตโมคฺคัลลานเหหิ จ. อสฺสสํ โข อสฺสชชชชชชช
 ภิกฺขุ “ภควา กิร กิฏฺฐาคิริ อาคจฺจติ มหตา ภิกฺขุสงฺเขน สทฺธิ
 ปญจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ สารีปุตฺตโมคฺคัลลานเหหิ จ. หนฺท มยํ
 อาวุโส สพฺพํ สงฺฆิกํ เสนาสนํ ภาเชม, ปาปิจฺฉา สารีปุตฺต-
 โมคฺคัลลานา ปาปิกานํ อิจฺฉานํ วสํ คตา, น มยํ เตสํ เสนาสนํ

ปณฺญาเปสฺสามาติ. เต สพฺพํ สงฺฆิกํ เสนาสนํ ภาเชสฺสุ. อถโข
 ภควา อนุปฺพุเพน จาริกญฺจรมาโน, เยน กิฏฺฐาคิริ, ตทวสริ. อถโข
 ภควา สมฺพหุเล ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “คจฺฉถ ตุมฺहे ภิกฺขเว
 อสฺสชิปนฺนพฺพสุเก ภิกฺขุ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วเทถ ‘ภควา อาวุโส
 อากจฺฉติ มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิํ ปณฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ
 สารีปฺตตโมคฺคผลฺลาเนหิ จ. ภควโต จ อาวุโส เสนาสนํ ปณฺญาเปถ
 ภิกฺขุสงฺฆสฺส จ สารีปฺตตโมคฺคผลฺลानานญฺจาติ. “เอวมฺภนฺเตติ โข
 เต ภิกฺขุ ภควโต ปฏิสฺสุตฺวา, เยน อสฺสชิปนฺนพฺพสุกา ภิกฺขุ,
 เตอนุปสงฺกมิตฺวา; อุปสงฺกมิตฺวา อสฺสชิปนฺนพฺพสุเก ภิกฺขุ เอตทวโจ
 “ภควา อาวุโส อากจฺฉติ มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิํ ปณฺจมตฺเตหิ
 ภิกฺขุสเตหิ สารีปฺตตโมคฺคผลฺลาเนหิ จ. ภควโต จ อาวุโส เสนาสนํ
 ปณฺญาเปถ ภิกฺขุสงฺฆสฺส จ สารีปฺตตโมคฺคผลฺลानานญฺจาติ. “นตถาวุโส
 สงฺฆิกํ เสนาสนํ, สพฺพํ อมฺเหหิ ภาชิตํ, สุวาคตํ อาวุโส ภควโต,
 ยสฺมี วิหารเ ภควา อิจฺฉิสฺสติ, ตสฺมี วิหารเ วสิสฺสติ, ปาปิฉฺชา
 สารีปฺตตโมคฺคผลฺลानา ปาปิกานํ อิจฺฉานํ วสํ คตา, น มยฺ เตสํ
 เสนาสนํ ปณฺญาเปสฺสามาติ. “กิมฺปน ตุมฺहे อาวุโส สงฺฆิกํ
 เสนาสนํ ภาชิตฺถาติ. “เอวมาวุโสติ. เย เต ภิกฺขุ อปฺปิฉฺชา ๔เปฯ
 เต อฺชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม อสฺสชิปนฺนพฺพสุกา
 ภิกฺขุ สงฺฆิกํ เสนาสนํ ภาเชสฺสนฺตํ. อถโข เต ภิกฺขุ ภควโต
 เอตมตฺถํ อารโหเสสฺสุ ๔เปฯ “สจฺจํ กิร ภิกฺขเว อสฺสชิปนฺนพฺพสุกา
 ภิกฺขุ สงฺฆิกํ เสนาสนํ ภาเชนฺตํ. “สจฺจํ ภควาติ. “กถํ หิ นาม
 เต ภิกฺขเว โมฆปฺริสา สงฺฆิกํ เสนาสนํ ภาเชสฺสนฺติ; เนตํ
 ภิกฺขเว อปฺปสฺนฺนํ วา ปสาทาย ๔เปฯ วิครหิตฺวา ฌมฺมี กถํ
 กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ

“ปณฺณิมา น ภิกฺขเว อเวภฺงคฺคิยา น วิภชิตฺตพฺพานิ สงฺเขน
 วา คณฺเณน วา ปุคฺคเลน วา, วิภตฺตานิปี อวิภตฺตานิ โหนฺติ;
 โย วิภเชยฺย, อาปตฺติ ฤๅลลจฺจยสฺส. กตฺมานิ ปณฺจ. อาราโม
 อารามวตฺถุ, อิทํ ปจฺมํ อเวภฺงคฺคิยํ น วิภชิตฺตพฺพํ สงฺเขน วา
 คณฺเณน วา ปุคฺคเลน วา, วิภตฺตมฺปิ อวิภตฺตํ โหติ; โย วิภเชยฺย,
 อาปตฺติ ฤๅลลจฺจยสฺส.

วิหาโร วิหารวตฺถุ, อิทํ ทฺตฺติยํ อเวภฺงคฺคิยํ น วิภชิตฺตพฺพํ
 สงฺเขน วา คณฺเณน วา ปุคฺคเลน วา, วิภตฺตมฺปิ อวิภตฺตํ โหติ;
 โย วิภเชยฺย, อาปตฺติ ฤๅลลจฺจยสฺส.

มณฺโจอ ปิจฺจํ ภิสฺสํ พิมฺโพนฺโห, อิทํ ตฺตฺติยํ อเวภฺงคฺคิยํ น
 วิภชิตฺตพฺพํ สงฺเขน วา คณฺเณน วา ปุคฺคเลน วา, วิภตฺตมฺปิ
 อวิภตฺตํ โหติ; โย วิภเชยฺย, อาปตฺติ ฤๅลลจฺจยสฺส.

โลหกฺมุภี โลหภาณกํ โลหวารโก โลหกฺฎาหํ วาสี ฆรสุ
 กุจารี กุฑฺทาโล นิชาทณฺ, อิทํ จตฺตฺตํ อเวภฺงคฺคิยํ น วิภชิตฺตพฺพํ
 สงฺเขน วา คณฺเณน วา ปุคฺคเลน วา, วิภตฺตมฺปิ อวิภตฺตํ โหติ;
 โย วิภเชยฺย, อาปตฺติ ฤๅลลจฺจยสฺส.

วลฺลํ เวพุ มุณฺขํ ปพฺพชฺชํ ติณฺมํ มตฺติกา ทารุภณฺทํ
 มตฺติกาภณฺทํ, อิทํ ปณฺจมํ อเวภฺงคฺคิยํ, น วิภชิตฺตพฺพํ สงฺเขน วา
 คณฺเณน วา ปุคฺคเลน วา, วิภตฺตมฺปิ อวิภตฺตํ โหติ; โย วิภเชยฺย,
 อาปตฺติ ฤๅลลจฺจยสฺส.

อิมานิ โข ภิกฺขเว ปณฺจ อเวภฺงคฺคิยา น วิภชิตฺตพฺพานิ
 สงฺเขน วา คณฺเณน วา ปุคฺคเลน วา, วิภตฺตานิปี อวิภตฺตานิ
 โหนฺติ; โย วิภเชยฺย, อาปตฺติ ฤๅลลจฺจยสฺสาคฺคิ.

นวกมมทานกถา

[๓๒๓] อถโข ภควา กิฏ्ฐาคิริสฺมี ยถาภิรนต์ วิหริตฺวา, เยน อาพวี, เตเน จาริกํ ปกุกามิ. อนุปฺพุเพเน จาริกญฺจมาโน, เยน อาพวี, ตทวสฺริ. ตตฺร สฺกํ ภควา อาพวียํ วิหริติ อคฺคทาพะเว เจติเย.

เตเน โข ปน สมเยเน อาพวิกา^๑ ภิกฺขุ เอวรूपานิ นวกมฺมานิ เทนฺติ, ปิณฑนิกฺขเปพนมตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ, กุฑฺฑลฺเลปน-
มตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ, ทวารญฺจปนมตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ,
อคฺคพาวฏฺฐิกิรณมตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ, อาโลกสนฺธิกิรณมตฺเตนปิ
นวกมฺมํ เทนฺติ, เสตวณฺณกิรณมตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ, กาพ-
วณฺณกิรณมตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ, เกรฺกปริกมฺมกิรณมตฺเตนปิ
นวกมฺมํ เทนฺติ, ฉาทนมตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ, พนฺธนมตฺเตนปิ
นวกมฺมํ เทนฺติ, ภณฺฑิกาทานมตฺเตนปิ^๒ นวกมฺมํ เทนฺติ, ขณฺฑพฺลฺล-
ปฏิสงฺขรณมตฺเตนปิ นวกมฺมํ เทนฺติ, ปริภณฺฑกิรณมตฺเตนปิ นวกมฺมํ
เทนฺติ, วิสตีวสฺสิกมฺปิ นวกมฺมํ เทนฺติ, ตีสวสฺสิกมฺปิ นวกมฺมํ
เทนฺติ, ยาวชฺชิวิกมฺปิ นวกมฺมํ เทนฺติ, ฐุมกาลิกมฺปิ ปรีโยสิตํ วิหารํ
นวกมฺมํ เทนฺติ. เย เต ภิกฺขุ อปฺปิจฺฉา ๔เปฯ เต อฺฐมายนฺติ
ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม อาพวิกา ภิกฺขุ เอวรूपานิ
นวกมฺมํ ทสฺสนฺติ, ปิณฑนิกฺขเปพนมตฺเตนปิ นวกมฺมํ ทสฺสนฺติ,
กุฑฺฑลฺเลปนมตฺเตนปิ นวกมฺมํ ทสฺสนฺติ, ทวารญฺจปนมตฺเตนปิ
นวกมฺมํ ทสฺสนฺติ, อคฺคพาวฏฺฐิกิรณมตฺเตนปิ นวกมฺมํ ทสฺสนฺติ,

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ. อาพวิกา

^๒ ส.,ฉ.,เท. ภณฺฑิกาทานมตฺเตนปิ, อ. ภณฺฑิกาทานมตฺเตนปิ, เอวมฺปิ.

อาโลกสนุธิกรณมตฺเตนปี นวกมฺมํ ทสฺสนฺติ, เสดวณฺณกรณมตฺเตนปี
 นวกมฺมํ ทสฺสนฺติ, กาพวณฺณกรณมตฺเตนปี นวกมฺมํ ทสฺสนฺติ,
 เครูกปริกมฺมกรณมตฺเตนปี นวกมฺมํ ทสฺสนฺติ, ฉาทนมตฺเตนปี
 นวกมฺมํ ทสฺสนฺติ, พนฺธนมตฺเตนปี นวกมฺมํ ทสฺสนฺติ, ภาณฺทิกาธาน-
 มตฺเตนปี นวกมฺมํ ทสฺสนฺติ, ขณฺฑผลฺลปฺปฏิสงฺขรณมตฺเตนปี นวกมฺมํ
 ทสฺสนฺติ, ปริภณฺฑกรณมตฺเตนปี นวกมฺมํ ทสฺสนฺติ, วิสฺติวสฺสิกมฺปิ
 นวกมฺมํ ทสฺสนฺติ, ตีสวสฺสิกมฺปิ นวกมฺมํ ทสฺสนฺติ, ยาวชีวิกมฺปิ
 นวกมฺมํ ทสฺสนฺติ, ฐมฺกालิกมฺปิ ปรีโยสิตํ วิหารํ นวกมฺมํ ทสฺสนฺตฺติ.
 อถปิ เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อโรเจสฺสุ ๔เปฯ “สจฺจํ กิร
 ภิกฺขเว ๔เปฯ “สจฺจํ ภควาติ ๔เปฯ วิครหิตวา” ๑ ธมฺมํ กถํ กตฺวา
 ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “น ภิกฺขเว ปิณฺฑนิกฺขเปพนมตฺเตน นวกมฺมํ
 ทาตพฺพํ, น กุฏฺฐเลปนมตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํ, น ทวารญฺจปน-
 มตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํ, น อคฺคพวญฺญิกรณมตฺเตน นวกมฺมํ
 ทาตพฺพํ, น อาโลกสนุธิกรณมตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํ, น
 เสดวณฺณกรณมตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํ, น กาพวณฺณกรณมตฺเตน
 นวกมฺมํ ทาตพฺพํ, น เครูกปริกมฺมกรณมตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํ,
 น ฉาทนมตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํ, น พนฺธนมตฺเตน นวกมฺมํ
 ทาตพฺพํ, น ภาณฺทิกาธานมตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํ, น ขณฺฑผลฺล-
 ปฺปฏิสงฺขรณมตฺเตน นวกมฺมํ ทาตพฺพํ, น ปริภณฺฑกรณมตฺเตน
 นวกมฺมํ ทาตพฺพํ, น วิสฺติวสฺสิกํ นวกมฺมํ ทาตพฺพํ, น ตีสวสฺสิกํ
 นวกมฺมํ ทาตพฺพํ, น ยาวชีวิกํ นวกมฺมํ ทาตพฺพํ, น ฐมฺกาลิกํ
 ปรีโยสิตํ วิหารํ นวกมฺมํ ทาตพฺพํ; โย ทเทยฺย, อาปตฺติ

ทุกกฏสฺส. อนุชานามิ ภิกฺขเว อกตํ วา วิหารํ วิปฺปกตํ วา
 นวกมมํ ทาตุํ, ขุทฺทเก วิหาเร กมมํ โอลฺลเกตฺวา จปฺปญฺจวสฺสํ
 นวกมมํ ทาตุํ, อทฺธมฺโยเค กมมํ โอลฺลเกตฺวา สดฺตญฺจวสฺสํ
 นวกมมํ ทาตุํ, มหฺลลเก วิหาเร ปาสาเท วา กมมํ โอลฺลเกตฺวา
 ทสฺสวาทสวสฺสํ นวกมมํ ทาตุณฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ สพฺพํ วิหารํ^๑ นวกมมํ เทนฺติ.
 ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสุ. “น ภิกฺขเว สพฺเพ วิหาเร นวกมมํ
 ทาตพฺพํ;^๒ โย ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ เอกสฺส เทว นวกมเม^๓ เทนฺติ.
 ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสุ. “น ภิกฺขเว เอกสฺส เทว ทาตพฺพา;
 โย ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ นวกมมํ คเหตุวอ อญฺญํ
 วาเสนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสุ. “น ภิกฺขเว นวกมมํ
 คเหตุวอ อญฺเญ วาเสตพฺโพ; โย วาเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ นวกมมํ คเหตุวอ สงฺฆํ
 ปฏฺฐิทาหฺนฺติ.^๔ ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสุ. “น ภิกฺขเว นวกมมํ
 คเหตุวอ สงฺฆํ ปฏฺฐิทาหิตพฺพํ; โย ปฏฺฐิทาเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.
 อนุชานามิ ภิกฺขเว เอกํ วรเสยฺยํ คเหตุณฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ นิสฺสีเม จิตฺตสฺส นวกมมํ เทนฺติ.
 ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสุ. “น ภิกฺขเว นิสฺสีเม จิตฺตสฺส นวกมมํ
 ทาตพฺพํ; โย ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

^๑ ส.,ฉ.,มหา. สพฺเพ วิหาเร ^๒ เท.,อิ. น ภิกฺขเว สพฺโพ วิหาโร นวกมมํ ทาตพฺโพ.

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อิ. อญฺ ปาโง น ทิสฺสติ. ^๔ ส.,เท. ปฏฺฐิทาหฺนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ นวกมมํ คเหตฺวา สพฺพกาลํ
ปฏฺฐิพาหฺนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาร๑โรเจสฺสุ. “น ภิกฺขเว นวกมมํ
คเหตฺวา สพฺพกาลํ ปฏฺฐิพาหิตพฺพํ; โย ปฏฺฐิพาเหยฺย, อาปตฺติ
ทุกกฺกสฺส. อนุชานามิ ภิกฺขเว วสฺसानํ เตมาสํ ปฏฺฐิพาหิตํ,
อุตฺตฺกาลํ []^๑ น ปฏฺฐิพาหิตฺตฺนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ นวกมมํ คเหตฺวา ปกฺกมฺหฺนฺติปิ
วิพฺภกฺมฺหฺนฺติปิ, กาลํปิ กโรหฺนฺติ, สามเณราปิ ปฏฺฐิชาหฺนฺติ, ลิกขํ
ปจฺจกฺขาตกาปิ ปฏฺฐิชาหฺนฺติ, อนุตฺตมวตฺถํ อชฺชมาปฺนฺนกาปิ ปฏฺฐิชาหฺนฺติ,
อุมฺมตฺตกาปิ ปฏฺฐิชาหฺนฺติ, ชิตฺตจิตฺตกาปิ ปฏฺฐิชาหฺนฺติ, เวทนญฺญาปิ
ปฏฺฐิชาหฺนฺติ, อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺกชิตฺตกาปิ ปฏฺฐิชาหฺนฺติ,
อาปตฺติยา อปฺปฏฺฐิกมฺเม อุกฺกชิตฺตกาปิ ปฏฺฐิชาหฺนฺติ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา
อปฺปฏฺฐินิสฺสคฺเค อุกฺกชิตฺตกาปิ ปฏฺฐิชาหฺนฺติ, ปณฺทกาปิ ปฏฺฐิชาหฺนฺติ,
เถยฺยสํวาสกาปิ ปฏฺฐิชาหฺนฺติ, ติตฺถียปฺกนฺตกาปิ ปฏฺฐิชาหฺนฺติ,
ตฺริจฺฉานคตกาปิ ปฏฺฐิชาหฺนฺติ, มาตฺตฺฆาตกาปิ ปฏฺฐิชาหฺนฺติ, ปิตฺต-
ฆาตกาปิ ปฏฺฐิชาหฺนฺติ, อรหฺนฺตฆาตกาปิ ปฏฺฐิชาหฺนฺติ, ภิกฺขุนี้ทฺธสกาปิ
ปฏฺฐิชาหฺนฺติ, สงฺฆเภทกาปิ ปฏฺฐิชาหฺนฺติ, โลหิตฺตฺปปาทกาปิ ปฏฺฐิชาหฺนฺติ,
อุกฺกโตพฺยณฺชนกาปิ ปฏฺฐิชาหฺนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาร๑โรเจสฺสุ.

“อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกขุ นวกมมํ คเหตฺวา ปกฺกมฺหฺนฺติ. ‘มา
สงฺฆสฺส หายีติ อณฺณสฺส ทาทพฺพํ.

อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกขุ นวกมมํ คเหตฺวา วิพฺภกฺมฺหฺนฺติ, กาลํ
กโรหฺนฺติ, สามเณโร ปฏฺฐิชาหฺนฺติ, ลิกขํ ปจฺจกฺขาตโก ปฏฺฐิชาหฺนฺติ,
อนุตฺตมวตฺถํ อชฺชมาปฺนฺนโก ปฏฺฐิชาหฺนฺติ, อุมฺมตฺตโก ปฏฺฐิชาหฺนฺติ,

^๑ ส.จ.,ท.,มหา. เอตฺถนฺตเร ปนสทฺโท ทิสฺสติ.

ชิตตจิตโต ปฏิชานาติ, เวทนญญ ปฏิชานาติ, อาปตติยา อทสฺสเน
 อุกฺขิตตโก ปฏิชานาติ, อาปตติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺขิตตโก
 ปฏิชานาติ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิจยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิตตโก
 ปฏิชานาติ, ปณฺหโก ปฏิชานาติ, เถยฺยสํวาสโก ปฏิชานาติ,
 ติตฺถียปฺกนฺตโก ปฏิชานาติ, ตีรจฺฉานคฺโค ปฏิชานาติ, มาตุจฺฉาตโก
 ปฏิชานาติ, ปิตุจฺฉาตโก ปฏิชานาติ, อรหฺนฺตจฺฉาตโก ปฏิชานาติ,
 ภิกฺขุณีทฺฐโก ปฏิชานาติ, สงฺฆเภทโก ปฏิชานาติ, โลหิตฺตปฺปาทโก
 ปฏิชานาติ, อุกฺโกตฺตพฺยณฺชนโก ปฏิชานาติ. 'มา สงฺฆสฺส หายีติ
 อณฺณสฺส ทาทพฺพ.

อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ นวกมฺมํ คเหตฺวา วิปฺปกเต
 ปกฺกมฺติ. 'มา สงฺฆสฺส หายีติ อณฺณสฺส ทาทพฺพ.

อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ นวกมฺมํ คเหตฺวา วิปฺปกเต วิพฺภมฺติ,
 กาลํ กโรติ, ฯเปฯ อุกฺโกตฺตพฺยณฺชนโก ปฏิชานาติ. 'มา สงฺฆสฺส
 หายีติ อณฺณสฺส ทาทพฺพ.

อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ นวกมฺมํ คเหตฺวา ปริโยสิตะ
 ปกฺกมฺติ. ตสฺเสเวตฺถ.

อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ นวกมฺมํ คเหตฺวา ปริโยสิตะ
 วิพฺภมฺติ, กาลํ กโรติ, สามเณโร ปฏิชานาติ, สิกฺขํ ปจฺจุจฺฆาตโก
 ปฏิชานาติ, อนฺตีมวตฺถํ อชฺฌาปนฺนโก ปฏิชานาติ. สงฺโฆ สามี.

อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ นวกมฺมํ คเหตฺวา ปริโยสิตะ อุมฺมตฺตโก
 ปฏิชานาติ, ชิตตจิตโต ปฏิชานาติ, เวทนญญ ปฏิชานาติ,
 อาปตติยา อทสฺสเน อุกฺขิตตโก ปฏิชานาติ, อาปตติยา อปฺปฏิกมฺเม
 อุกฺขิตตโก ปฏิชานาติ, ปาปิกาย ทิฏฺฐิจยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺขิตตโก
 ปฏิชานาติ. ตสฺเสเวตฺถ.

อิธ ปน ภิกขเว ภิกขุ นวกมมํ คเหตฺวา ปริโยสิตฺเต ปณฺทโก
 ปฏฺิชานาติ, เถยฺยสํวาสโก ปฏฺิชานาติ, ติตฺถียปฏฺกนฺตโก ปฏฺิชานาติ,
 ติรจฺฉานคโต ปฏฺิชานาติ, มาตุฆาตโก ปฏฺิชานาติ, ปิตุฆาตโก
 ปฏฺิชานาติ, อรหนฺตฆาตโก ปฏฺิชานาติ, ภิกขุณีทูลโก ปฏฺิชานาติ,
 สงฺฆเภทโก ปฏฺิชานาติ, โลหิตุปฺปาทโก ปฏฺิชานาติ, อุภโต-
 พยฺยชนโก ปฏฺิชานาติ. สงฺโฆ สามีติ.

อณฺณตรปริโภคปฏฺิกุเขปาติ

[๓๒๔] เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ อณฺณตรสฺส อุปาสกสฺส
 วิหารปริโภคํ เสนาสนํ อณฺณตร ปริภุญฺชนฺติ. อถ โข โส อุปาสกโก
 อุชฺฌายติ ขียติ วิปาเจติ “กถํ หิ นาม ภทฺทนฺตา” อณฺณตร
 ปริโภคํ อณฺณตร ปริภุญฺชิสฺสนฺตํ. ภควโต เอตมตฺถํ อารોเจสฺสุ.
 “น ภิกขเว อณฺณตร ปริโภโค อณฺณตร ปริภุญฺชิตพฺโพ; โย
 ปริภุญฺเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏฺสสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ อุโปสถคคํปิ สนนิสฺสขํปิ
 ปริหริตฺ๒ ทุกฺกฏฺจายนฺตา จมายํ นิสฺสีทนฺติ. คตฺตานิปี จีวรานิปี
 ปัสสีกิตานิ โหณฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารોเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกขเว
 ดาวกาลิกํ หริตฺนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส มหาวิหารो อุทฺริยติ.^๓
 ภิกขุ ทุกฺกฏฺจายนฺตา เสนาสนํ นาภิหรนฺติ.^๔ ภควโต เอตมตฺถํ
 อารોเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกขเว คตฺตตฺถาย หริตฺนฺติ.

^๑ ส.จ.,เท.,มหา. ภทฺทนฺตา

^๓ ส.จ.,เท. อนฺุทฺริยติ, เอวมุปริปี.

^๒ ส.จ.,เท.,อิ.,มหา. หริตฺ

^๔ ส.จ.,เท.,อิ. นาติหรนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส เสนาสนปริกฺขารโก มหคฺโข
กมฺพลโ อูปฺปนโน โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ. “อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว ผาติกมฺมตฺถาย ปริวตเตตฺตุนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส เสนาสนปริกฺขาริกํ มหคฺขํ
ทุสฺสํ อูปฺปนํ โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ. “อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว ผาติกมฺมตฺถาย ปริวตเตตฺตุนฺติ.

เตน โข สมเยน สงฺฆสฺส อจฺจจมฺมํ อูปฺปนํ โหติ. ภควโต
เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปาทปฺปญฺฉนํ กาทฺตุนฺติ.

เตน โข สมเยน สงฺฆสฺส จกฺกลี อูปฺปนํ^๑ โหติ. ภควโต
เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปาทปฺปญฺฉนํ กาทฺตุนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส โจพกํ อูปฺปนํ โหติ.
ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปาทปฺปญฺฉนํ
กาทฺตุนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ อโชเตหิ ปาทะหิ เสนาสนํ
อกฺกมฺนฺติ, เสนาสนํ ทุสฺสติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ. “น
ภิกฺขเว อโชเตหิ ปาทะหิ เสนาสนํ อกฺกมิตพฺพํ; โย อกฺกเมยฺย,
อาปตฺติ ทฺวักกฺกสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ อลฺเลหิ ปาทะหิ เสนาสนํ
อกฺกมฺนฺติ, เสนาสนํ ทุสฺสติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺสุ.
“น ภิกฺขเว อลฺเลหิ ปาทะหิ เสนาสนํ อกฺกมิตพฺพํ; โย อกฺกเมยฺย,
อาปตฺติ ทฺวักกฺกสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ สอุปาทนา เสนาสนํ อกุกมนฺติ,
 เสนาสนํ ทุสฺสติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. “น ภิกขเว
 สอุปาทเนน เสนาสนํ อกุกมิตพฺพํ; โย อกุกเมยฺย, อาปตฺติ
 ทุกฺกกุสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ ปริกมฺมกตาย ภูมียา นฺนุจฺจนฺติ,^๑
 วณฺโณ ทุสฺสติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. “น ภิกขเว
 ปริกมฺมกตาย ภูมียา นฺนุจฺจิตพฺพํ;^๒ โย นฺนุจฺเจยฺย,^๓ อาปตฺติ
 ทุกฺกกุสฺส. อนฺุชานามิ ภิกขเว เขพมฺลลกนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน มณฺจปาทาปิ ปิจปาทาปิ ปริกมฺมกตํ
 ภูมึ วิลิขนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. “อนฺุชานามิ ภิกขเว
 โจพเกน ปลิเวเจตฺนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ ปริกมฺมกตํ ภิตฺตึ อปฺสฺเสนฺติ,
 วณฺโณ ทุสฺสติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. “น ภิกขเว
 ปริกมฺมกตา ภิตฺติ อปฺสฺเสตพฺพา; โย อปฺสฺเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกกุสฺส.
 อนฺุชานามิ ภิกขเว อปฺสฺเสนผลกนฺติ. อปฺสฺเสนผลกํ เหฏฺฐโต ภูมึ
 วิลิขติ อฺปรโต ภิตฺติญฺจ.^๔ ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. “อนฺุชานามิ
 ภิกขเว เหฏฺฐโต จ อฺปรโต จ โจพเกน ปลิเวเจตฺนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ ไรตปาทกา นิปฺชชิตฺตุ
 กุกฺกจฺจายนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. “อนฺุชานามิ ภิกขเว
 ปจฺจตฺถริตฺวา นิปฺชชิตฺนฺติ.

^๑ ส.,ฉ.,เท.,มหา. นิฏฺฐกนฺติ, อ. นฺนุจฺจนฺติ

พิมพ์ 26/05/2566

^๒ ส.,ฉ.,เท.,มหา. นิฏฺฐกิตพฺพํ, อ. นฺนุจฺจิตพฺพํ

^๓ ส.,อ.,มหา. นิฏฺฐเกยฺย, ฉ.,เท. นิฏฺฐเกยฺย

^๔ อ. อฺปรโต ภิตฺติ นนฺติ.

สงฺฆภตฺตาทิอนุชานนํ

[๓๒๕] อถโข ภควา อาพวียํ ยถาภิรนต์ํ วิหริตฺวา, เยน ราชคหํ, เตเน จาริกํ ปกุกามิ. อนุปฺพุเพเน จาริกํ จรมาโน, เยน ราชคหํ, ตทวสริ. ตตฺร สุกํ ภควา ราชคเห วิหริติ เวพฺพเน กลนฺทกนิวาเป.

เตเน โข ปน สมเยเน ราชคหํ ทฺวพฺภิภฺขํ โหติ. มนุสฺसान สกฺโกณฺติ สงฺฆภตฺตํ กาทํ, อิจฺฉนฺติ อุกฺทฺเทสภตฺตํ นิมนฺตํ สลาภภตฺตํ ปกฺขิกํ อุโปสธิกํ ปาฏิปทิกํ กาทํ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว สงฺฆภตฺตํ อุกฺทฺเทสภตฺตํ นิมนฺตํ สลาภภตฺตํ ปกฺขิกํ อุโปสธิกํ ปาฏิปทิกนฺติ.

ภตฺตทุทฺเทสกกสมฺมตฺติ

[๓๒๖] เตเน โข ปน สมเยเน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ อตฺตโน วรภตฺตานิ^๑ คเหตฺวา ลามกานิ ภตฺตานิ ภิกฺขุณํ เทนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว ปญฺจหฺงฺเคหิ สมณฺหาคตํ ภิกฺขุํ ภตฺตทุทฺเทสํ สมฺมณฺหิตํ; โย น จนฺทาคตํ คจฺเจยฺย, น โทสาคตํ คจฺเจยฺย, น โมหาคตํ คจฺเจยฺย, น ภยาคตํ คจฺเจยฺย, อุกฺทฺทิจฺฉานุกฺทฺทิจฺฉนฺจ ชาเนยฺย.

เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว สมฺมณฺหิตพฺโพ. ปจฺมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพ. ยาจิตฺวา พฺยตฺเตเน ภิกฺขุณา ปฏฺวิเพลเน สงฺฆเ ฌาเปตพฺโพ

หมดอายุ 26/05/2566

‘สฺนาคฺคฺ เม ภนฺเต สงฺโฆ, ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลฺลํ, สงฺโฆ
อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ ภตฺตฺทฺทฺเทสํ สมนฺนฺเนยฺย; เอสา ฅตฺติ.

สฺนาคฺคฺ เม ภนฺเต สงฺโฆ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ
ภตฺตฺทฺทฺเทสํ สมนฺนฺนติ. ยสฺสา ยสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส
ภิกฺขุโน ภตฺตฺทฺทฺเทสกสฺส สมนฺติ, โส ตฺถนฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ,
โส ภาเสยฺย.

สมนฺโต สงฺฆเณ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุํ ภตฺตฺทฺทฺเทสโก, ขมติ
สงฺฆสฺส; ตสฺมา ตฺถนฺหิ. เอวเมตํ ธารยามีติ.

อถ โข ภตฺตฺทฺทฺเทสกาณํ ภิกฺขุณฺํ เอตทฺโหสิ “กถํ นฺุ โข ภตฺตํ
อุทฺทิสิตพฺพนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
สลากาย วา ปฏิกาย” วา อุปนิพฺพุตฺวา โอมุญฺจิตฺวา” ๒ ภตฺตํ” ๓
อุทฺทิสิตนฺติ.

เสนาสนปญฺญาปกาทิสมนฺติ

[๓๒๗] เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส เสนาสนปญฺญาปโก
น โหติ ยเปยฺย ภนฺตฺทาคารโก น โหติ ยเปยฺย จีวรปฏิกุคฺคาทโก
น โหติ ยเปยฺย จีวรภาชโก น โหติ ยเปยฺย ยาคุภาชโก น โหติ
ยเปยฺย ผลภาชโก น โหติ ยเปยฺย ขชฺชกภาชโก น โหติ, ขชฺชกํ
อภาชียมานํ นสฺสติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ ภิกฺขุํ ขชฺชกภาชกํ สมนฺนฺนิตฺตุํ;
โย น จนฺตาคตํ คจฺเจยฺย, น โทสาคตํ คจฺเจยฺย, น โมหาคตํ
คจฺเจยฺย, น ภยาคตํ คจฺเจยฺย, ภาชิตาภาชิตญฺจ ขาเนยฺย.

๒๖/๐๕/๒๕๖๖

๑ ส.จ.ท.อ. ปฏิกาย ๒ จ.ท. โอปนุชิตวา ๓ อ. อัย ปาโร น ทิสฺสติ.

เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว สมฺมณฺณิตพฺโพ. ปจฺมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพ.
ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุณา ปฏฺิพฺเลน สงฺโฆ ฌาเปตพฺโพ

‘สุณฺหาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลฺลํ, สงฺโฆ
อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ ชชฺชกภาชกํ สมฺมณฺเณยฺย; เอสา ฃตฺติ.

สุณฺหาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ
ชชฺชกภาชกํ สมฺมณฺณตฺติ. ยสฺสายสฺมโต ฃมตฺติ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน
ชชฺชกภาชกสฺส สมฺมตฺติ, โส ตฺถนฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมตฺติ, โส
ภาเสยฺย.

สมฺมโต สงฺฆेณ อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ชชฺชกภาชโก, ฃมตฺติ
สงฺฆสฺส; ตสฺมา ตฺถนฺหิ. เอวเมตํ ฃารยามีตฺติ.

อปฺปมตฺตกวิสสชฺชกสมฺมตฺติ

[๓๒๘] เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส ภณฺฑาทาคาเร
อปฺปมตฺตโก ปริกฺขารอ อฺสฺสนฺโน^๑ โหตฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ
อาโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปญฺจหฺงฺเคหิ สมฺนฺนาคตํ ภิกฺขุํ
อปฺปมตฺตกวิสสชฺชกํ สมฺมณฺณตฺตุ; โย น จนฺฑาคตํ คจฺเจยฺย,
น โทสาคตํ คจฺเจยฺย, น โมหาคตํ คจฺเจยฺย, น ภยาคตํ
คจฺเจยฺย, วิสฺสชฺชิตาวิสสชฺชิตญฺจ ฃาเนยฺย.

เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว สมฺมณฺณิตพฺโพ. ปจฺมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพ.
ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุณา ปฏฺิพฺเลน สงฺโฆ ฌาเปตพฺโพ

‘สุณฺหาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลฺลํ, สงฺโฆ
อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ อปฺปมตฺตกวิสสชฺชกํ สมฺมณฺเณยฺย; เอสา ฃตฺติ.

หมดอายุ 26/05/2566

สุณาตุ เม ภนุเต สงฺโฆ, สงฺโฆ อิตถนฺนามํ ภิกฺขุ
 อปฺปมตฺตกวิสสชฺชกํ สมฺมณฺหติ. ยสฺสา ยสมฺโต ขมติ อิตถนฺนามสฺส
 ภิกฺขุโน อปฺปมตฺตกวิสสชฺชกสฺส สมฺมติ, โส ตฺถนฺหสฺส; ยสฺส
 นกขมติ, โส ภาเสยฺย.

สมฺมโต สงฺเขน อิตถนฺนาโม ภิกฺขุ อปฺปมตฺตกวิสสชฺชโก,
 ขมติ สงฺฆสฺส; ตสฺมา ตฺถนฺหิ. เอวเมตํ ธารยามีติ.

เตน อปฺปมตฺตกวิสสชฺชเกน ภิกฺขุนา เอกา^๑ สฺฐิจิ ทาทพฺพา,
 สตฺถกํ ทาทพฺพ์, อุปาหนา ทาทพฺพา, กายพนฺธนํ ทาทพฺพ์,
 อํสวทุโก^๒ ทาทพฺโพ, ปริสฺสาวนํ ทาทพฺพ์, ฐมฺมกรโก^๓ ทาทพฺโพ,
 กุสิ ทาทพฺพา, อทฺธมฺกุสิ ทาทพฺพา, มณฺดลํ ทาทพฺพ์,
 อทฺธมมณฺดลํ ทาทพฺพ์, อนฺวาโต ทาทพฺโพ, ปริภณฺทํ ทาทพฺพ์.
 สเจ โหติ สงฺฆสฺส สปฺปิ วา เตลํ วา มธฺ วา ผาณิตํ วา,
 สกึ ปฏิสายิตุํ ทาทพฺพ์. สเจ ปุณฺปิ อตฺโถ โหติ, ปุณฺปิ
 ทาทพฺพ์. สเจ ปุณฺปิ อตฺโถ โหติ, ปุณฺปิ ทาทพฺพนฺติ.^๔

สาฎิยคฺคาหาปกาทิสมฺมติ

[๓๒๙] เตน โข ปน สมเยน สงฺฆสฺส สาฎิยคฺคาหาปโก น
 โหติ ๕เปยฺย ปตฺตคฺคาหาปโก น โหติ ๕เปยฺย อารามิกเปสโก น
 โหติ ๕เปยฺย สามเณรเปสโก น โหติ, สามเณรา อเปสียมานา

^๑ มคอาย 26/05/2566

อ. เอกกา

^๓ ส.ฉ. ฐมฺมกรโก

^๒ ฉ.,เท. อํสพนฺธโก

^๔ ส.ฉ.,มหา. อิตฺสทฺโท น ทิสฺสติ.

กมฺมํ น กโรนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
ปญฺจทฺทงฺเคหิ สมฺมณฺหาคตํ ภิกฺขุํ สามเณรเปสํกํ สมฺมณฺหิณฺตุํ; โย น
ฉนฺทาคตํ คจฺเจยฺย, น โทสาคตํ คจฺเจยฺย, น โมหาคตํ คจฺเจยฺย,
น ภยาคตํ คจฺเจยฺย, เปสิตาเปสิตญฺจ ชาเนยฺย.

เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว สมฺมณฺหิตพฺโพ. ปจฺมํ ภิกฺขุ ยาจิตพฺโพ.
ยาจิตฺวา พฺยตฺเตน ภิกฺขุณา ปฏฺวิพลฺลนํ สงฺโฆ ฌาเปตพฺโพ

‘สฺสุณาตฺถุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลฺล, สงฺโฆ
อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ สามเณรเปสํกํ สมฺมณฺเอยฺย; เอสา ฌตฺติ.

สฺสุณาตฺถุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุํ
สามเณรเปสํกํ สมฺมณฺหิตํ. ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามสฺส
ภิกฺขุโน สามเณรเปสกสฺส สมฺมตฺติ, โส ตฺถนฺหสฺส; ยสฺส นกขมติ,
โส ภาเสยฺย.

สมฺมโต สงฺฆเณน อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ สามเณรเปสโก, ขมติ
สงฺฆสฺส; ตสฺมา ตฺถนฺหิ. เอวเมตํ ธารยามีติ.

ตติยภาณวโร นิฏฺฐิตโต.”

เสนาสนกฺขนฺธโก ฉนฺนุโธ.”

^๑ สฺยา. ภาณวโร นิฏฺฐิตํ ตติย.

^๒ สฺยา. สেনาสนกฺขนฺธกํ นิฏฺฐิตํ ฉนฺนุ.

ตสุตฺตทานํ

วิหารํ พุทฺธเสฏฺฐเจเน	อปณฺณตตํ ตทา อหุ
ตหํ ตหํ นิกฺขมนฺติ	วาสา เต ชินสาวกา. ^๑
เต ^๒ เสฏฺฐี คหปติ ทิสฺวา	ภิกฺขุณฺโณ อิทมพฺรวิ
การาเปยฺยํ วเสยฺยาถ	ปฏฺธิปฺจุจฺฉิสฺสุ นายกํ.
วิหารํ อทฺตโยคณฺจ	ปาสาทํ หนฺมมียํ คุหํ
ปณฺจเลณํ อนฺนณฺดาสิ	วิหาเร เสฏฺฐิ การยิ.
ชโน วิหารํ การเตติ	อควาณฺโณ อสํวตํ
กวาณฺโณ ปิณฺณจสงฺฆาณฺโณ	อุทฺตฺกฺขลณฺจ อุตฺตริ.
อาวิณฺณณฺนิทํ ราชฺช ^๓	วณฺณณฺจ กปิสีสํ
สุจฺจิ ฆณฺนิ ตาลณฺนิทํ	โลหกณฺณจวิสาณกํ.
ยณฺตํ สฺตฺติกณฺจ	ฉนฺนํ อุลฺลิตฺเตน ^๔ จ
เวทิกํ ชาลสลาณฺจ ^๕	จกฺกलि สนฺนเรน จ.
มิณฺนิ วิทลณฺณจ ^๖	โสสานิกมสารโก
พฺพุทฺธิ กุฬิราทณฺจ	อาหจฺจาสนฺธิ อุจฺจโก. ^๗
สตฺตงฺกา ^๘ จ ภทฺทปี้จํ	ปี้จิกเพกปาทกํ ^๙
อามลา ผลกา โกจฺฉา ^{๑๐}	ปลาลปี้จเมว จ.

^๑ อ. อาวาสา ตมฺหา เต ชินสาวกา.^๒ ส.ฉ.,เท.,อ.,มหา. ยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.^๓ อ. ราชฺชณฺจ ส.ฉ.,เท.,อ. อุลฺลิตฺตาวลิตฺตํ ส.ฉ.,เท. เวทิจาลสลาณฺจ^๖ ส. มิทฺธิ วิทลณฺณจ, เท. มิทฺธิ วิทลณฺจ, อ. มิทฺธิ ปิทลณฺณจ

พจนานุกรม 26/05/2566

^๗ ส.ฉ.,เท.,อ. อุจฺจโก^๘ ส.ฉ.,เท. สตฺตงฺโก^๙ ฉ.,เท.,มหา. ปี้จิกเพกปาทกํ^{๑๐} อ. อามณฺณมลา- โกจฺฉา

อุจฺเจ จ อหิ ปาทานิ

สฺตฺตํ อฏฺฐปทํ โจฬํ

คิรฺคโค ภิสฺสโย จาปิ

โอนทฺธํ เหฏฺฐจา ปตฺติ

ภิตฺตํ จ หตฺถภิตฺตํ จ

เสตกาพฺวิหาเร จาปิ^๑

อิกฺกาสํ ปาณิกํ กุณฺฑ^๒

อุสฺสสนฺเน ปจฺจุทฺธริตฺตํ

อิกฺกาสํ ปฏฺฏิภาณณฺจ

ปริปฺตนฺติ อาพกา

ขุทฺทเก กุทฺทปาโท จ

ขีลํ จีวรํสา จ^๓

อาลมพฺพนํ ตินฺนจฺจนฺณํ

อชฺฌเณกาเส โอตฺตปฺปติ

วิหาโร โกฏฺฐโก เจว

อาราเม จ ปุณฺ โกฏฺฐเจ

อฏฺฐจฺจุลฺลปาทกา^๑

ตุลิกํ อทฺธกกายิกํ.

ทุสฺสํ เสนาสเน จ ยํ^๒

อุปฺปาฏฺเฐวาทา หรณฺติ จ.

อนฺนุณฺนาสิ จ ติตฺถิยา^๓

ถุสํ สณฺหณฺจ มตฺติกํ.^๔

สาสปี สิตฺถเตลลํ

ผรุสํ ลณฺฑุมตฺติกํ.^๕

นีจา จโย จ อารุหํ

อทฺธกุกฺกทํ ตโย ปุณ.

โอวสฺสติ จ วิสฺสรํ^๖

อาลินฺทํ กิฏฺฐเกน^๗ จ.

เหฏฺฐามคฺเค นยํ กเร

สาละ เหฏฺฐา จ ภาชนํ.

ปริเวณคฺคิสาละกํ

เหฏฺฐา เจว^๘ นยํ กเร.

^๑ ส.,อ. อุจฺจา หิ อติปาทกา อฏฺฐจฺจุลฺล จ ปาทกา, ฉ. อุจฺจาหิปฏฺฏิปาทกา อฏฺฐจฺจุลฺล จ ปาทกา, เท.,มหา. อุจฺจาหิปฏฺฏิปาทกา อฏฺฐจฺจุลฺล จ ปาทกา

^๒ ส.,ฉ.,เท.,มหา. เสนาสนํปิ จ, อ. เสนาสนณฺจาปิ ^๓ ส.,ฉ.,อ.,มหา. ภตฺตํ จ

หตฺถภิตฺตํ จ อนฺนุณฺนาสิ ตถาคโต, เท. ภตฺตํ จ หตฺถภตฺตํ อนฺนุณฺนาสิ ตถาคโต

^๔ ส.,ฉ.,เท.,อ. ติตฺถิยา วิหาเร จาปิ ^๕ ส.,ฉ.,เท.,อ. มตฺติกา. ^๖ อ. กุทฺทํ

^๗ ส.,ฉ.,เท.,อ.,มหา. คณฺฑุมตฺติกํ. ^๘ ส.,ฉ.,เท.,อ. โอวสฺสติ สรํ ขีลํ

^๙ ส.,ฉ.,อ. จีวรํสา ราชฺชณฺจ ^{๑๐} อ. กิฏฺฐเกน ^{๑๑} ส.,ฉ.,เท.,อ. เหฏฺฐณฺเวย

สุรั^๑ อนาคตปิณฑิ จ
 ทิฏฐมโม นิมนุเตสิ
 อาณาเปสนุตรามคเค
 เวสาลิย นวกมม
 โก อรหติ ภตตคค^๔
 ปริคคหิตนุตรมเร^๕
 ปติฏฐาเปสิ^๖ อาราม
 คิลานา วรเสยยา จ
 เกน นุ โข กถ นุ โข
 ปริเวณานุภาตญจ^๗
 นิสสิม สพพกาลญจ
 อุปนนุโท จ วณณสิ
 สมานาสนิกา ภินทิส
 อสมานาสนิกา^{๑๒} ทิม
 อยยิกา^{๑๔} จ อวิทุเร
 วาฬี^{๑๖} ปิณฑกุกกุเทหิ

สทุโร สีตวัน อคา
 สห สงเขน นากก.
 อาราม การยิ^๒ คโณ
 ปุโรโต จ ปริคคหุ.^๓
 ติตติรญจ อวนทिया
 ตูลอ สาวตถิ โอสิริ.
 ภตตคเค จ โกลาหล
 เลสา สตุตรสา ตหิ.
 วิหารคเคน ภาชยิ^๗
 อกามา ภาค^๘ โน ทเท.
 คาหา เสนาสนเน ตโย
 จิตกา สมอาสนา.^{๑๐}
 ติวคคา จ ทวคคิกา^{๑๑}
 สาลินท^{๑๓} ปริภุชชิตุ.
 ภาชิตญจ กิฏาจิริ^{๑๕}
 ทวารอคคพวฏฐิกา.

^๑ เท.,อิ. สุรั

^๓ ส.,ฉ.,เท.,มหา. ปริคคหิ, อิ. ปริคคหุ.

^๕ ส.,ฉ.,เท.,อิ. ปริคคหิตนุตรมรา

^๗ อิ. ภาชสิ

^๘ มหา. ปริเวณ อนุภาตญจ อกามา ภาค

^{๑๑} เท. ทวคคิก

^{๑๒} อิ. อสมานาสนิก

^{๑๔} ส. อยยกา, อิ. อยยา ^{๑๕} ฉ.,เท. กิฏาจิเร

^๒ ฉ.,เท.,มหา. การยิ

^๔ ส.,ฉ.,เท.,อิ. ภตตคเค

^๖ ส.,อิ. ปติฏฐาเปสิ

^๘ ส.,ฉ.,เท.,อิ. ปริเวณ อนุภาตญจ

^{๑๐} เท. สมกาสนา, อิ. สมานาสนา.

^{๑๓} ส.,ฉ.,เท. สาลินท, อิ. ตํ ทวินน

^{๑๖} ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. อาฬี

อาโลกเสตกาพณจ
 ภณฺทิตฺตทปฺริภณฺทํ
 โอสิตะ อกตํ วิปปี^๑
 อทฺธมโยเค จ สตฺตฏฺจ
 สพฺพํ วิหารํ เอกสฺส
 นิสฺสํ สพฺพกาลณจ
 กาลณจ สามเณรณจ
 อุมฺมตฺตกา^๒ ชิตฺตจิตฺตา
 อปฺปฏิกมฺมํ ทิฏฺฐิยา^๓
 ตีรจฺฉานมาตุปิตุ
 เกทกา โลหิตุปฺปาทา
 มา สงฺฆสฺส ปรีหายี
 วิปฺปกเต จ อณฺณสฺส
 วิพฺภมฺติ กาลกโต
 ปจฺจกฺขาโต จ สิกฺขาย
 สงฺฆเ ว สามิโก โหติ
 อทฺธสนาปฺปฏิกมฺเม
 ปณฺทโก เถยฺยตฺติถิ จ

เครูจฺฉาทนพฺพนา
 วิส ตีสา จ กาลิกา.
 ขุทฺเท ฉปฺปณจวสฺสิกํ
 มหฺลลเก^๔ ทส ทฺวาทส.
 อณฺณํ วาเสนฺติ สงฺฆิกํ
 ปกฺกม^๕ วิพฺภมฺนฺติ จ.
 สิกฺขาปจฺจกฺขอนฺติมํ
 เวทนาปตฺติทสฺสนา.
 ปณฺทกา เถยฺยตฺติถิยา
 อรฺหนฺตา จ ทฺฐกา.
 อุกฺโต จาปิ พุณฺณชนา^๖
 กมฺมํ อณฺณสฺส ทาทเว.
 กเต ตสฺสเว ปกฺกเม
 สามเณโร จ ชายติ.
 อนฺติมชฺฉาปนโน^๗ ยทิ
 อุมฺมตฺตชิตฺตเวทนา.^๘
 ทิฏฺฐิ ตสฺสเว โหติ ตํ
 ตีรจฺฉานมาตุเปตฺติกํ.

^๑ อ. สพฺพ ^๒ ส.ฉ.เท. มหฺลล, อ. มหฺลเลน ^๓ ส.ฉ.เท.อ. ปกฺกามิ, มห. ปกฺกมิ
^๔ ส.ฉ.เท. อุมฺมตฺตชิตฺตจิตฺตา จ, อ. อุมฺตฺตา ชิตฺตจิตฺตา จ
^๕ ส.ฉ.เท. อปฺปฏิกมฺมทฺทิฏฺฐิยา, อ. อปฺปฏิกมฺมทฺทิฏฺฐิยา ^๖ ส.ฉ.เท.,มห. พุณฺณชนา,
 อ. ุณฺณชนา ^๗ ส.ฉ.เท.,มห. อนฺติมชฺฉาปนโน, อ. อนฺติมาปณฺทโก
^๘ ส.เท.,อ. อุมฺมตฺตา ชิตฺตเวทนา, ฉ.,มห. อุมฺมตฺตชิตฺตเวทนา.

ฆาตโก ทูสโก จาปี
ปฏิกษานาติ ยทิ โส

หฺรณฺตณฺณตฺร กุกฺกจฺจํ
ทฺสฺสา จ จมฺมจกฺกลี^๑

อลฺลลา อุปาหฺนา นฺนุจฺ^๒
อปฺสฺเสนํ ลิขเตว^๓

ราชคฺเห น สกฺโกณฺติ
กถํ นุ โข ปณฺญาปํ

ปฏิกฺคหาภาสโก จาปี
ขชฺชกฺกภาสโก เจว

สาณฺฑียคฺคาหาปโก เจว
อารามิกสามเณร-

สพฺพปาภิกฺกุ โลกวิฑู
เลณฺตถณฺจ สฺสขตถณฺจ

ภោทโลหิตพฺยณฺชนา
สงฺโฆ ว โหติ สามิกโก.

อุทฺทริยติ จ กมฺพลํ
โจพํ อกฺกมฺนฺติ จ.

ลิขนฺติ^๓ อปฺสฺเสนฺติ จ
โธตํ ปจฺจตฺถเรณ จ.^๕

ลามกํ ภาตฺตฺตฺตฺตฺตฺตํ
ภณฺฑาทคาริกสมฺมติ.

ยาคุ จ ผลภาสโก
อปฺปมตฺตกวิสฺสเช.^๖

ตถา ปตฺตคฺคาหาปโก^๗
เปสฺกสฺส จ สมฺมติ.

หิตจิตฺโต วินายโก
ฌายิตฺถณฺจ วิปฺสฺสิตฺถนฺติ.

เสนาสนกฺขนฺธโก นิฏฺฐิต.

^๑ ฉ., เท., มหา. ทฺสฺสํ จ จมฺมจกฺกลี

^๓ อ. ขีลนฺติ

พิมพ์ 26/05/2566

^๕ ส., ฉ., เท., อ., มหา. โธตปจฺจตฺถเรณ จ

^๗ ส., ฉ., มหา. ตถาว ปตฺตคฺคาหาปโก, เท. ตถาว ปตฺตคฺคาหาโก, อ. ตถาว ปตฺตคฺคาหาโก

^๒ ส., ฉ., เท. นิฏฺฐุ, อ. นฺนุจฺ, มหา. นิฏฺฐ

^๔ อ. ขลิเตว

^๖ ส., ฉ., เท. อปฺปมตฺตกวิสฺสเช

๗. สงฆเภทกฺขณฺธโก^๑

๑. ปจฺมภาณวโร

ฉสฺยกฺขปพฺพชฺชาคคา

[๓๓๐] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา อนุปิยาโย วิหฺรติ อนุปิยํ นาม มลฺลํ นิคโม. เตน โข ปน สมเยน อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา สฺยกฺขุมารํ ภควนฺตํ ปพฺพชิตํ อนุปพฺพชนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน มหํนาโม จ สกฺโก อนุรฺุทฺโธ จ สกฺโก เทว ภาตฺกา^๒ โหณฺติ. อนุรฺุทฺโธ สกฺโก สฺขุมาโล โหติ, ตสฺส ตโย ปาสาทา โหณฺติ; เอโก เหมนฺติโก เอโก คิมฺหิโก เอโก วสฺสิโก. โส วสฺสิเก ปาสาทะ []^๓ จตฺตาริ มาเส นิปฺปริเสหิ ตฺริเยหิ ปริจาริยาโน น เหมจฺจา ปาสาทา^๔ โอโรหติ. อถ โข มหํนามสฺส สกฺกสฺส เอตทโหสิ “เอตฺรหิ โข อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา สฺยกฺขุมารํ ภควนฺตํ ปพฺพชิตํ อนุปพฺพชนฺติ, อมฺหากญฺจ ปน^๕ กฺลา นตฺถิ โกจิ อคารสฺมา อนคาริโย ปพฺพชิตอ, ยนฺนุนาหํ วา ปพฺพเชยฺย อนุรฺุทฺโธ วาติ. อถ โข มหํนาโม สกฺโก, เยน อนุรฺุทฺโธ สกฺโก, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อนุรฺุทฺธํ สกฺกํ เอตทโวจ “เอตฺรหิ ตาต อนุรฺุทฺธ อภิญฺญาตา อภิญฺญาตา สฺยกฺขุมารํ ภควนฺตํ ปพฺพชิตํ อนุปพฺพชนฺติ, อมฺหากญฺจ ปน กฺลา นตฺถิ โกจิ อคารสฺมา อนคาริโย ปพฺพชิตอ, เตนหิ ตวํ วา

^๑ หมายเหตุ 26/05/2566
สุยา. สงฆเภทกฺขณฺธกํ, เท. สงฆเภทกฺขณฺธกํ

^๓ เท. เอตฺถนฺตเร วสฺสิเกติ อโย ปาโง ทิสฺสติ.

^๕ อ. ปนสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ.,เท.,มหา. ภาตฺกา

^๔ ส.,ฉ.,เท. เหมจฺจาปาสาทํ

ปพฺพช, อหํ วา ปพฺพชิสฺสสามีติ. “อหํ โข สฺขุมาโล, นาหํ สกฺโกมิ
 อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺตุํ, ตวํ ปพฺพชาหีติ. “เอहि โข เต
 ตาต อนุรฺรทฺธ ฆราวาสตถํ อนุสาสิสฺสสามิ; ปจฺมํ เขตฺตํ กสาเปตพฺพํ,
 กสาเปตฺวา วปาเปตพฺพํ, วปาเปตฺวา อุทกํ อติเนตพฺพํ,^๑ อุทกํ
 อติเนตฺวา อุทกํ นิเนตพฺพํ, อุทกํ นิเนตฺวา นิทฺทาเปตพฺพํ,^๒
 นิทฺทาเปตฺวา ลวาเปตพฺพํ, ลวาเปตฺวา อุพฺพาหาเปตพฺพํ,^๓
 อุพฺพาหาเปตฺวา ปุณฺชํ การาเปตพฺพํ, ปุณฺชํ การาเปตฺวา
 มทฺทาเปตพฺพํ, มทฺทาเปตฺวา ปลาลานิ อุทฺธราเปตพฺพานิ, ปลาลานิ
 อุทฺธราเปตฺวา ภูสิกา อุทฺธราเปตพฺพา, ภูสิกํ^๔ อุทฺธราเปตฺวา
 โอมุณาเปตพฺพํ,^๕ โอมุณาเปตฺวา อติหฺราเปตพฺพํ, อติหฺราเปตฺวา
 อายติมฺปิ วสฺสํ เอวเมว กาทพฺพํ, อายติมฺปิ วสฺสํ เอวเมว
 กาทพฺพนฺติ. “น กมฺมา ขียนฺติ, น กมฺมานํ อนฺโต ปญฺญายติ,
 กทา กมฺมา ขียิสฺสนฺติ, กทา กมฺมานํ อนฺโต ปญฺญายิสฺสตี,
 กทา มยํ อปฺโปสฺสุกกา^๖ ปญฺจहि กามคฺเชนฺทิ สมปฺปิตา สมงฺคิฏฺฐา
 ปริจาริสฺสามาติ. “น हि ตาต อนุรฺรทฺธ กมฺมา ขียนฺติ, น กมฺมานํ
 อนฺโต ปญฺญายติ, อขีเณ ว^๗ กมฺเม มาตาปิตโร^๘ จ ปิตามหา จ
 กาลกตาติ. “เตนฺहि ตวญฺเณว ฆราวาสตถฺเณ อุปฺชานาहि, อหํ
 อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิสฺสสามีติ.

อถโข อนุรฺรทฺธ สกฺโก, เยน มาตา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
 มาตริ เอตทวโจ “อิจฺฉามหํ อมฺม อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺตุํ,

^๑ ฉ.,เท. อภินेतพฺพํ

^๓ มค. ๒๖/๐๕/๒๕๖๖

อิ. อุพฺพาหาเปตพฺพํ

^๖ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. อปฺโปสฺสุกกา

^๒ ส.,ฉ.,เท. นิทฺทาเปตพฺพํ, อิ. นิทฺทาเปตพฺพํ

^๔ อิ. ภูสิกา

^๕ ส.,ฉ.,เท.,อิ. โอมุณาเปตพฺพํ

^๗ อิ. อขีเณว

^๘ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. ปิตโร

อนุชานาหิ มํ อมฺม^๑ อการสฺมา อนคาริยํ ปพพชชายาติ. เอวํ
 วุตฺเต, อนุรฺทฺสส สกฺกสฺส มาตา อนุรฺทฺธํ สกฺกํ เอตทโวจ
 “ตุมฺहे โข เม दाตฺ อนุรฺทฺธ เทว ปุตฺตา ปิยา มนาปา
 อปฺปฏิกฺกุลา, มรณฺเณปิ โว อกามกา วินา ภวิสฺสามิ, ก็ ปนาหํ
 ตุมฺहे ชีวนฺเต อนุชานิสฺสามิ อการสฺมา อนคาริยํ ปพพชชายาติ.
 ทฺติยมฺปิ โข ฯเปฯ ตติยมฺปิ โข อนุรฺทฺธํ สกฺโก มาตริ
 เอตทโวจ “อิฉฺฉามหํ อมฺม อการสฺมา อนคาริยํ ปพพชฺชิตุํ,
 อนุชานาหิ มํ อมฺม อการสฺมา อนคาริยํ ปพพชชายาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภทฺธิโย สกฺยราชา สกฺยานํ รชฺชํ
 กาเรติ,^๒ โส จ^๓ อนุรฺทฺสส สกฺกสฺส สหาโย โหติ. อถ โข
 อนุรฺทฺสส สกฺกสฺส มาตา “อัย โข ภทฺธิโย สกฺยราชา สกฺยานํ
 รชฺชํ กาเรติ อนุรฺทฺสส สกฺกสฺส สหาโย, โส น อุตฺสฺสหาติ
 อการสฺมา อนคาริยํ ปพพชฺชิตฺตุนฺติ อนุรฺทฺธํ สกฺกํ เอตทโวจ “สเจ
 दाตฺ อนุรฺทฺธ ภทฺธิโย สกฺยราชา อการสฺมา อนคาริยํ ปพพชฺชติ,
 เอวํ ตวมฺปิ ปพพชาหิติ. อถ โข อนุรฺทฺธํ สกฺโก, เยน ภทฺธิโย
 สกฺยราชา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภทฺธิยํ สกฺยราชานํ เอตทโวจ
 “มม โข สมฺม ปพพชฺชา ตว ปฏฺวิพทฺธาติ. “สเจ เต สมฺม
 ปพพชฺชา มม ปฏฺวิพทฺธา วา^๔ อปฺปฏฺวิพทฺธา วา, सा โหตุ, อหํ
 ตया, ยถาสฺมํ ปพพชาหิติ. “เอहि สมฺม, อุโก อการสฺมา อนคาริยํ
 ปพพชฺชิสฺสามาติ. “นาหํ สมฺม สกฺโกมิ อการสฺมา อนคาริยํ

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อิ. อัย ปาโง น ทิสฺสติ, เอวมฺปริปิ. ^๒ ฉ.,มหา. กาเรติ

^๓ อิ. โส จาติ ปาจทวํ น ทิสฺสติ. ^๔ อิ. วาสทโท น ทิสฺสติ, เอวมฺปริปิ.

ปพฺพชิตฺตํ,^๑ ยํ เต สกฺกา อญฺญํ มยา กาคฺคํ, ตฺยาคํ กริสฺสามิ, ตวํ
ปพฺพชาหิติ. “มาตา โข มํ สมฺม เอวมาห ‘สเจ ตาต อญฺฐุทฺธ
ภทฺธิโย สกฺยราชา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชติ, เอวํ ตวํปิ
ปพฺพชาหิติ. “ภาสิตา โข ปน เต สมฺม เอสา วาจา, สเจ เต
สมฺม ปพฺพชฺชา มม ปฏฺวิพทฺธา วา อปฺปฏฺวิพทฺธา วา, सा โหตุ,
อหํ ตยา, ยถาสฺสํ ปพฺพชาหิติ. “เอहि สมฺม อุโภ อคารสฺมา
อนคาริยํ ปพฺพชิสฺสามาติ.

เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา สจฺจวาทีโน โหหนฺติ สจฺจ-
ปฏฺวิญฺญาตา.^๒ อถ โข ภทฺธิโย สกฺยราชา อญฺฐุทฺธํ สกํ เอตทวโจ
“อาคเมหิ สมฺม สตฺต วสฺसानิ, สตฺตนฺนํ วสฺसानํ อจฺจเยน
อุโภปิ” อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิสฺสามาติ. “อติจิรํ สมฺม สตฺต
วสฺसानิ, นาคํ สกฺโกมิ สตฺต วสฺसानิ อาคเมตฺถนฺติ. “อาคเมหิ
สมฺม จ วสฺसानิ, ๕เปยฺ ปญฺจ วสฺसानิ, จตฺตาริ วสฺसानิ, ตีณิ
วสฺसानิ, เทว วสฺसानิ, เอกํ วสฺสํ, เอกสฺส วสฺสสฺส อจฺจเยน
อุโภปิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิสฺสามาติ. “อติจิรํ สมฺม เอกํ
วสฺสํ, นาคํ สกฺโกมิ เอกํ วสฺสํ อาคเมตฺถนฺติ. “อาคเมหิ สมฺม
สตฺต มาเส, สตฺตนฺนํ มาसानํ อจฺจเยน อุโภปิ อคารสฺมา
อนคาริยํ ปพฺพชิสฺสามาติ. “อติจิรํ สมฺม สตฺต มาสา, นาคํ
สกฺโกมิ สตฺต มาเส อาคเมตฺถนฺติ. “อาคเมหิ สมฺม จ มาเส ๕เปยฺ
ปญฺจ มาเส, จตฺตาริ มาเส, ตโย มาเส, เทว มาเส, เอกํ มาสํ,
อทฺธมาสํ, อทฺธมาสสฺส อจฺจเยน อุโภปิ อคารสฺมา อนคาริยํ
ปพฺพชิสฺสามาติ. “อติจิรํ สมฺม อทฺธมาโส, นาคํ สกฺโกมิ อทฺธมาสํ

^๑ ส.,ฉ.,เท. ปพฺพชิตฺตุนฺติ^๒ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. สจฺจปฏฺวิญฺญา^๓ ส.,ฉ.,อิ. อุโภ

อากเมตุนติ. “อากเมหิ สมฺม สตุตาทํ, ยาวาหํ ปุตุเต จ ภาตโร
 จ รชฺชํ นิยุยาเทสฺสามีติ.” “น จิรํ สมฺม สตุตาโห, อากเมสฺสามีติ.

[๓๓๑] อถโข ภทฺธิโย จ สกยราชา อนรุฑฺโฆ จ อาณนฺโท
จ ภคฺคฺช จ กิมิลो จ^๒ เทวทตฺโต จ อุปาลิกปฺปกเน สดตฺตมา,
ยถา ปุเร จ^๓ จตรุงฺคินียา เสนาย อุยุยานภูมี นิยุยนฺติ, เอวเมว
จตรุงฺคินียา เสนาย นิยุยิสฺสุ. เต ทูรํ คนฺตฺวา เสนํ นีวตฺตาเปตฺวา
ปรวิสยํ โอกุมิตฺวา อาภรณํ โอมุญฺจิตฺวา อุตฺตราสงเคณ^๔ ภณฺทิกํ
พนฺธิตฺวา อุปาสี กปฺปกํ เอตทโวจุ "หนท ภเณ อุปาลี
นีวตฺตสฺสุ, อลนฺเต เอตฺตกํ ชีวิกายาติ.

อถโข อูปาลิสฺส กปฺปกสฺส นีวตฺตนฺตสฺส เอตทโหสิ "จณฺหา
 โข สากิยา, 'อิมินา กุมารา นิปฺปาติตาติ ฌาตาเปยฺยํปี มํ.
 อิเม หิ นาม สกฺยกุมารา อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิสฺสนฺติ,
 กิมํคํ ปนาหนฺติ. โส ภาณฺทิกํ มุญฺจิตฺวา ตํ ภาณฺทํ รุกฺเข
 อาลคฺเคตฺวา "โย ปสฺสติ, ทินฺนํเยว หรตฺตุติ วตฺวา, เยเน เต
 สกฺยกุมารา, เตนุปสงฺกมิ. อทฺทสฺสํ โข เต สกฺยกุมารา อูปาลิ
 กปฺปกํ ทูรโต ว อากจฺจนฺตํ; ทิสฺวาน อูปาลิ กปฺปกํ เอตทโวจํ
 "กิสฺส ภาณฺ อูปาลิ นีวตฺโตสฺสีติ. "อิธ เม อยฺยปฺตฺตา นีวตฺตนฺตสฺส
 เอตทโหสิ 'จณฺหา โข สากิยา, 'อิมินา กุมารา นิปฺปาติตาติ
 ฌาตาเปยฺยํปี มํ. อิเม หิ นาม สกฺยกุมารา อการสฺมา อนคาริยํ
 ปพฺพชิสฺสนฺติ, กิมํคํ ปนาหนฺติ; โส โข อหํ อยฺยปฺตฺตา ภาณฺทิกํ
 มุญฺจิตฺวา ตํ ภาณฺทํ รุกฺเข อาลคฺเคตฺวา 'โย ปสฺสติ, ทินฺนํเยว

หรรตฺตติ วตฺวา ตโตมฺหิ ปฏินิเวตฺตติ. “สุฏฺฐุ ภณเ อุปาลิ
อกาสิ, ยํ ปน นิเวตฺโต,^๑ จณฺหา โข^๒ สากิยา ‘อิมินา กุมารา
นิปฺปาติตาติ ฆาตาเปยฺยํปี ตนฺติ.

อถ โข เต สกฺยกุมารา อุปาลี กปฺปกํ อาทาย, เยน ภควา,
เตนฺอุปสงฺกมียํ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ
นินฺสีทียํ. เอกมฺนฺตํ นินฺสีนา โข เต สกฺยกุมารา ภควนฺตํ เอตทวโจ
“มยํ ภนฺเต สากิยา นาม มานสฺสโน, อยํ ภนฺเต อุปาลิ กปฺปกโก
อมฺหากํ ทิฆมตฺตํ ปริจารโก, อิมํ ภควา ปจฺมํ ปพฺพาเชตฺถ, อิมสฺส
มยํ อภิวาทณํ ปจฺจุฏฺฐาณํ อณฺชลิคมฺมํ สามียิจิมฺมํ^๓ กริสฺสาม, เอวํ
อมฺหากํ สากิยานํ สากิยามาโน นิมฺมานายิสฺสตีติ.^๔ อถ โข ภควา
อุปาลี กปฺปกํ ปจฺมํ ปพฺพาเชสิ, ปจฺฉา เต สกฺยกุมารา.

อถ โข อายสฺมา ภทฺทียเ เตเนว อนฺตรวสฺเสน ติสฺโส วิชฺชา
สจฺจกาสิ, อายสฺมา อนฺรทฺโต ทิพฺพจกฺขํ อุปฺปาเทสิ, อายสฺมา
อาณนฺโท โสตาปตฺติผลํ สจฺจกาสิ, เทวทตฺโต ปิณฺฑชฺชนิกํ อิทฺธี
อภินิพฺผาเทติ.^๕

[๓๓๒] เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ภทฺทียเ อรณฺณคโตปิ
รุกฺขมฺูลคโตปิ สฺถวนาคารคโตปิ อภิกฺขณํ อุทานํ อุทาเนติ^๖
“อโห สุขํ อโห สุขนฺติ. อถ โข สมฺพหฺลลา ภิกฺขุ, เยน ภควา,
เตนฺอุปสงฺกมียํ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ
นินฺสีทียํ. เอกมฺนฺตํ นินฺสีนา โข เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ

^๑ ส.จ.,อ.,มหา. ยํปี น นิเวตฺโต

^๒ อ. โขสทฺโท น ทิสฺสตี.

^๓ ส.,เท. ปจฺจุฏฺฐาณอณฺชลิคมฺมสามียิจิมฺม, จ. อภิวาทณปจฺจุฏฺฐาณอณฺชลิคมฺปสามียิจิมฺม

พบอายุ 26/05/2566

^๔ ส.,จ.,เท. นิมฺมานายิสฺสตีติ, อ. นิมฺมานายิสฺสตี.

^๕ ส.,จ.,เท.,อ. อภินิพฺผาเทสิ.

^๖ ส.,จ. อุทาเนสิ

“อายสุมมา ภนฺเต ภทฺทียโย อรณฺณคโตปิ รุกฺขมฺมูลคโตปิ สฺสณฺณาคารคโตปิ อภิกฺขณฺ อุตฺถานํ อุตฺถาเนสิ” ‘อโห สฺขํ อโห สฺขนฺตฺติ. นิสฺสํสยํ โข ภนฺเต อายสุมมา ภทฺทียโย อนนฺทริโต ว พุรฺหมจฺริยํ จรติ, ตํเยว วา ปุริมํ รชฺชสฺสํ สมฺนุสฺสรนฺโต อรณฺณคโตปิ รุกฺขมฺมูลคโตปิ สฺสณฺณาคารคโตปิ อภิกฺขณฺ อุตฺถานํ อุตฺถาเนสิ ‘อโห สฺขํ อโห สฺขนฺตฺติ.

อถ โข ภควา อณฺณตรํ ภิกฺขุํ อามนฺเตสิ “เอहि ตวํ ภิกฺขุ มม จเนน ภทฺทียํ ภิกฺขุํ อามนฺเตहि ‘สตถา ตํ อาวุโส ภทฺทีย อามนฺเตตฺติ. “เอวํ ภนฺเตติ โข โส ภิกฺขุ ภควโต ปฏฺิสุสฺสวาทา, เยนายสุมมา ภทฺทียโย, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสุมนฺตํ ภทฺทียํ เอตทวโจ “สตถา ตํ อาวุโส ภทฺทีย อามนฺเตตฺติ.

“เอวมาวุโสติ โข อายสุมมา ภทฺทียโย ตสฺส ภิกฺขุโน ปฏฺิสุสฺสวาทา, येन ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทิ. เอกมฺนฺตํ นิสฺสินฺนํ โข อายสุมนฺตํ ภทฺทียํ ภควา เอตทวโจ “สจฺจํ กิร ตวํ ภทฺทีย อรณฺณคโตปิ รุกฺขมฺมูลคโตปิ สฺสณฺณาคารคโตปิ อภิกฺขณฺ อุตฺถานํ อุตฺถาเนสิ ‘อโห สฺขํ อโห สฺขนฺตฺติ. “เอวมฺภนฺเตติ. “กึ ปน ตวํ ภทฺทีย อตฺถวสํ สมฺปสฺสमानออรณฺณคโตปิ รุกฺขมฺมูลคโตปิ สฺสณฺณาคารคโตปิ อภิกฺขณฺ อุตฺถานํ อุตฺถาเนสิ ‘อโห สฺขํ อโห สฺขนฺตฺติ. “ปฺพเพ เม ภนฺเต รณฺโณ สโตปิ^๑ อนฺโตปิ อนฺเตปฺปุเร รกฺขา สฺสํวิหิตา โหติ, พหิปี อนฺเตปฺปุเร รกฺขา สฺสํวิหิตา โหติ, อนฺโตปิ นคเร รกฺขา สฺสํวิหิตา โหติ, พหิปี นคเร รกฺขา สฺสํวิหิตา โหติ, อนฺโตปิ

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ อ. อุตฺถาเนติ, เอวมฺปฺริปี.

^๒ อ. ปิสฺสทโท น ทิสฺสติ.

ชนปะเท รกฺขา สฺสํวิหิตา โหติ, พหิปี ชนปะเท รกฺขา สฺสํวิหิตา
 โหติ. โส โข อหํ ภนฺเต เอวํ รกฺขิตฺวา^๑ โคปีโตปี สนฺโต
 ภีโต อุนฺนํพิกฺโค อุนฺนํสํกํ อุนฺนํตรสฺสโต วิหรามิ. เอตฺรหิ โข ปนาหํ
 เอโก^๒ ภนฺเต อรณฺณคโตปี รุกฺขมฺมูลคโตปี สฺสณฺณาคารคโตปี
 อภีโต อุนฺนํพิกฺโค อุนฺนํสํกํ อุนฺนํตรสฺสโต อปฺโปสฺสูกโก ปนฺนโลโม
 ปฺรทตฺตวฺตฺโต มิคฺกญฺเตน เจตฺสา วิหรามิตี. อิมํ โข อหํ ภนฺเต
 อตฺถวสํ สมฺปสฺสสมาโน อรณฺณคโตปี ๔เปฯ อภิกฺขณํ อุทานํ
 อุทาเนมิ ‘อโห สุขํ อโห สุขนฺติ. อถโข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา
 ตายํ เวลายํ อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ

“ยสฺสสนฺตรโต น สนฺติ โกปา
 อิติภาวาทญจ วิทิตฺโต
 ตํ วิคตภยํ สุขํ^๓ อโสภํ
 เทวา นานฺถาภนฺติ ทสฺสนายาติ.

เทวทตฺตวตฺต

[๓๓๓] อถโข ภควา อุนฺนํปิยาโย ยถาภีรณฺตํ วิหริตฺวา, เยน
 โกสมฺพี, เตน จาริกํ ปกุกามิ; อุนฺนํปฺพุเพน จาริกํ จรมาโน, เยน
 โกสมฺพี, ตทวสฺริ. ตตฺร สฺสํ ภควา โกสมฺพียํ วิหริตี โฆสิตารามะ.

อถโข เทวทตฺตสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวญฺเจตฺโส
 ปรีวิตฺกโก อุทปาติ “กั^๔ นฺ โข อหํ ปสาเทยโย, ยสฺมี เม ปสนฺเน

พหุ ลามสกุการโ อุปปชชเยยาติ. อถโ ทเวทตตสส เอตทโหสิ
 “อัย โข อชาตสตตุ กุมารโ ตรุณ เจว อายตี ภทโท จ,
 ยนฺนุนาหิ อชาตสตตุ กุมาริ ปสาเทยัย, ตสฺมี เม ปสนฺเน พหุ
 ลามสกุการโ อุปปชชิสฺสตีติ.

อถโ ทเวทตโต เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย, เยน
 ราชคหํ, เตน ปกุกามิ; อนุปฺพุเพน เยน ราชคหํ, ตทวสริ. อถโ
 ทเวทตโต สกวนฺณํ ปฏิสํหริตฺวา กุมารกวนฺณํ อภินิมมิตฺวา^๑
 อหิเมขลิกาย อชาตสตตุสส กุมารสส อุจฺจนเก^๒ ปาตุรโหสิ. อถโ
 อชาตสตตุ กุมารโ ภีโต อโหสิ อุพฺพิโค อุสฺสงฺกิ อุตฺรสโต.
 อถโ ทเวทตโต อชาตสตตุ กุมาริ เอตทโวจ “ภายสิ มํ ตวํ
 กุมารตี. “อาม ภายามิ, โกสิ ตวนฺตี. “อหิ ทเวทตโตตี. “สเจ โข
 ตวํ ภนฺเต อโยเ ทเวทตโต, อิงฺฆ สเกเนว วณฺเณน ปาตุภาวสฺสตี.
 อถโ ทเวทตโต กุมารกวนฺณํ ปฏิสํหริตฺวา สงฺฆาฏิปตฺตจิวรรโ
 อชาตสตตุสส กุมารสส ปุรโต อฏฺฐาสิ. อถโ อชาตสตตุ กุมารโ
 ทเวทตตสส อิมินา อิหฺชิปาฏิหาริเณน อภิปฺปสนฺโน ปณฺจหิ รตฺสเทหิ
 สายํ ปาตํ อุปฏฺฐาณํ คจฺฉตี, ปณฺจ จ ถาลิปากสตานิ ภตฺตาทิหารโ
 อภิหริยติ. อถโ ทเวทตตสส ลามสกุการสิโลเกน อภิกฺกตสส
 ปรียาทินฺนจิตฺตสส เอวรูปิ อิจฺฉาคตํ อุปฺปชฺชิ “อหิ ภิกฺขุสงฺฆํ
 ปรีหริสฺสามีติ. สห จิตฺตูปฺปาทา ว ทเวทตโต ตสฺสา อิหฺชียา
 ปรีหายิ.

เตน โข สมเณน กุกุโ^๓ นาม โกพิยปฺตโต อายสมโต
 มหาโมคฺคัลลานสส อุปฏฺฐาโก อรฺหฺนา กาลกโต อณฺณตรํ มโนมยํ

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ.,มหา. อภินิมมิตฺวา^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ.,มหา. อุจฺจนเก^๓ ส.,ฉ.,เท.,อ.,มหา. กุกุโ, เอวมุปรีปิ.

กายํ อุปปนโน. ตสฺส เอวฺรูปํ อตฺตภาวปฏฺฐิลาโก โหติ, เสยฺยถาปิ
 นาม เทว วา ตีณิ วา มาคฺชิกานิ^๑ คามกฺขेतฺตานิ. โส เตน
 อตฺตภาวปฏฺฐิลาเภน เหนว อตฺตานํ น ปรี พฺยาพาเชติ. อถโข
 กกฺกุโร เทวปฺตฺโต, เยนายสฺมา มหาโมคฺคัลลาโน, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนตํ มหาโมคฺคัลลํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ
 อญฺจาสิ. เอกมฺนตํ จิโต โข กกฺกุโร เทวปฺตฺโต อายสฺมนตํ
 มหาโมคฺคัลลํ เอตทวโจ “เทวทตฺตสฺส ฆนฺเต ลามสฺสการสิโลเกน
 อภิกฺขตสฺส ปรียาทินฺนจิตฺตสฺส เอวฺรูปํ อิจฺฉาคตํ อุปฺปชฺชติ ‘อหํ
 ภิกฺขุสงฺฆํ ปรีหริสฺสามีติ, สห จิตฺตูปฺปาทา ว ฆนฺเต เทวทตฺโต
 ตสฺสา อิทฺธิยา ปรีหิโนติ. อิทมวโจ กกฺกุโร เทวปฺตฺโต, อิทํ
 วตฺวา อายสฺมนตํ มหาโมคฺคัลลํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา
 ตตฺถเณว อนฺตรธาเย.

อถโข อายสฺมา มหาโมคฺคัลลาโน, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ. เอกมฺนตํ
 นิสินฺโน โข อายสฺมา มหาโมคฺคัลลาโน ภควนตํ เอตทวโจ
 “กกฺกุโร นาม ฆนฺเต โกพิยปฺตฺโต มม อุปฺนฺจาโก อรฺหฺนา
 กาลกโต^๒ อญฺญตรํ มโนมยํ กายํ อุปปนโน, ตสฺส เอวฺรูปํ
 อตฺตภาวปฏฺฐิลาโก, เสยฺยถาปิ นาม เทว วา ตีณิ วา มาคฺชิกานิ
 คามกฺขेतฺตานิ. โส เตน อตฺตภาวปฏฺฐิลาเภน เหนว อตฺตานํ น ปรี
 พฺยาพาเชติ. อถโข ฆนฺเต กกฺกุโร เทวปฺตฺโต, เยนํ, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ อญฺจาสิ. เอกมฺนตํ
 จิโต โข ฆนฺเต กกฺกุโร เทวปฺตฺโต มํ เอตทวโจ ‘เทวทตฺตสฺส

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ. มาคชกานิ^๒ ส.,เท.,อ. กาลํ กโต, ฉ. กาลงกโต

ภนฺเต ลามสกุการสีโลเกน อภิภูตสฺส ปรียาทินฺนจิตฺตสฺส เอวรูปํ
อิจฺจนาคตํ อุปฺปชฺชติ ‘อหํ ภิกฺขุสงฺฆํ ปรีหริสฺสามีติ. สห จิตฺตูปฺปาทา
ว ภนฺเต เทวทตฺโต ตสฺสา อิทธิยา ปรีหิโนติ. อิทมวโจ ภนฺเต
กกุฏโธ เทวปฺตฺโต, อิํ วตฺวา มํ อภีวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา
ตตฺเถว อนฺตรธายีติ.

“กํ ปน เต โมคฺคัลลน กกุฏโธ เทวปฺตฺโต เจตฺสา เจโต
ปรีจฺจ วิทิตฺ. ยงฺกิญฺจิ กกุฏโธ เทวปฺตฺโต ภาสตี, สพฺพนฺตํ
ตเถว โหติ, โน อณฺณถาติ. “เจตฺสา เจโต ปรีจฺจ วิทิตฺ ว เม
ภนฺเต กกุฏโธ เทวปฺตฺโต, ยงฺกิญฺจิ กกุฏโธ เทวปฺตฺโต ภาสตี,
สพฺพนฺตํ ตเถว โหติ, โน อณฺณถาติ. “รกฺขสฺเสตํ โมคฺคัลลน
วํจํ, รกฺขสฺเสตํ โมคฺคัลลน วํจํ, อิทานิ โส โมคฺคปฺริโส
อตฺตนา ว อตฺตนาํ ปาตุกริสฺสตี.

ปณฺจสตุฏฺกถา

[๓๓๔] ปณฺจิเม โมคฺคัลลน สตุฏฺถาโร สนฺโต สํวิชฺชมานา
โลกสฺมี. กตเม ปณฺจ. อิธ โมคฺคัลลน เอกจฺโจ สตุฏฺถา อปฺริสฺสุทฺธ-
สีโล สมานิ ‘ปฺริสฺสุทฺธสีโลมฺหิตี ปฏฺิขานาติ ‘ปฺริสฺสุทฺธํ เม สีลํ
ปรีโยทาตํ อสงฺกิลิฏฺจนฺติ จ.” ตเมนํ สวกา เอวํ ชานนฺติ ‘อโย
โย ภวํ สตุฏฺถา อปฺริสฺสุทฺธสีโล สมานิ ‘ปฺริสฺสุทฺธสีโลมฺหิตี ปฏฺิขานาติ
‘ปฺริสฺสุทฺธํ เม สีลํ ปรีโยทาตํ อสงฺกิลิฏฺจนฺติ จ. มยฺ เจว โข ปน
คิหิณํ อารอฺเจยฺยาม ‘นาสฺสสฺส มนาปํ, ยํ โข ปนสฺส อมนาปํ,

หมตอายุ 26/05/2566

กถนตม^๑ มย เตน สมุทาจเรยยาม. สมมณฺหติ โข ปน จีวร-
 ปิณฑปาตเสนาสนคิลานปัจจุยเภสชฺชปริกฺขารณ, ยํ ตุมฺโห กริสฺสติ,
 ตุมฺโห ว เตน ปญฺญายิสฺสตีติ. เอวรูป โข โมคคฺคฺลฺลน สตุถาริ
 สวากา สีลโต รกฺขณฺติ. เอวรูป จ ปน สตุถา สวเกหิ สีลโต
 รกฺขํ ปจฺจาสีสฺสติ.

ปุณ จปริ โมคคฺคฺลฺลน อิธกจฺโจ สตุถา อปริสฺสุทฺธาซีโว
 สมานิ ‘ปริสฺสุทฺธาซีโวมฺหีติ ปฏฺฐิขานาติ ‘ปริสฺสุทฺโธ เม อาซีโว
 ปริโยทาโต อสงฺกิลิฏฺฐโจติ จ. ตเมนํ สวากา เอวํ ชานนฺติ ‘อยํ
 โข ภวํ สตุถา อปริสฺสุทฺธาซีโว สมานิ ‘ปริสฺสุทฺธาซีโวมฺหีติ ปฏฺฐิขานาติ
 ‘ปริสฺสุทฺโธ เม อาซีโว ปริโยทาโต อสงฺกิลิฏฺฐโจติ จ. มยฺ เจว โข
 ปน คิหิณํ อโรเจยยาม ‘นาสฺสสฺส มนาป, ยํ โข ปนสฺส
 อมนาป, กถนตม^๑ มย เตน สมุทาจเรยยาม. สมมณฺหติ โข ปน
 จีวรปิณฑปาตเสนาสนคิลานปัจจุยเภสชฺชปริกฺขารณ, ยํ ตุมฺโห กริสฺสติ,
 ตุมฺโห ว เตน ปญฺญายิสฺสตีติ. เอวรูป โข โมคคฺคฺลฺลน สตุถาริ
 สวากา อาชีวโต รกฺขณฺติ. เอวรูป จ ปน สตุถา สวเกหิ
 อาชีวโต รกฺขํ ปจฺจาสีสฺสติ.

ปุณ จปริ โมคคฺคฺลฺลน อิธกจฺโจ สตุถา อปริสฺสุทฺธมฺมเทสโน
 สมานิ ‘ปริสฺสุทฺธมฺมเทสโนมฺหีติ ปฏฺฐิขานาติ ‘ปริสฺสุทฺธา เม
 ธมฺมเทสนา ปริโยทาตา อสงฺกิลิฏฺฐจฺาติ จ. ตเมนํ สวากา เอวํ
 ชานนฺติ ‘อยํ โข ภวํ สตุถา อปริสฺสุทฺธมฺมเทสโน สมานิ
 ‘ปริสฺสุทฺธมฺมเทสโนมฺหีติ ปฏฺฐิขานาติ ‘ปริสฺสุทฺธา เม ธมฺมเทสนา
 ปริโยทาตา อสงฺกิลิฏฺฐจฺาติ จ. มยฺ เจว โข ปน คิหิณํ อโรเจยยาม

หมดอายุ 26/05/2566

ปุณ จปริ โมคคฺลฺลน อิคฺคจฺโจ สตุถา อปริสฺสุทฺตญาณ-
 ทสฺสโน สมนโน 'ปริสฺสุทฺตญาณทสฺสโนมฺหิตี ปฏฺิจานาตี 'ปริสฺสุทฺธ-
 เม ญาณทสฺสนํ ปรีโยทาตํ อสงฺกิลิฏฺจนฺตี จ. ตเมนํ สวากา-
 เอวํ ชานนฺตี 'อยํ โข ภวํ สตุถา อปริสฺสุทฺตญาณทสฺสโน สมนโน

‘ปริสฺสุทฺธฌาณทสฺสโนมฺหิตี ปฏฺฐานาติ ‘ปริสฺสุทฺธํ เม ฌาณทสฺสนํ
 ปรีโยทาตํ อสงฺกิลิฏฺฐจฺหนฺติ จ. มยฺं เจว โข ปน คิหิํ อโรเจยฺยาม
 ‘นาสฺสสฺส มนาปํ, ยํ โข ปนสฺส อมฺนาปํ, กถนฺตํ มยฺं เตน
 สมฺมทาจเรยฺยาม. สมฺมณฺหนฺติ โข ปน จีวรปิตฺตปาตเสนาสน-
 คิลานปจฺจยเภสชฺชปรีกฺษาเรน, ยํ ตฺโม กริสฺสติ, ตฺโม ว เตน
 ปณฺณายิสฺสตีติ. เอวรูปํ โข^๑ โมคฺคัลลาน สตฺถาโร สาวกา
 ฌาณทสฺสนโต รกฺขณฺติ. เอวรูปํ จ ปน สตฺถา สาวเกหิ
 ฌาณทสฺสนโต รกฺขํ ปจฺจาसीสฺติ. อีเม โข โมคฺคัลลาน ปณฺจ
 สตฺถาโร สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี.

อหํ โข ปน โมคฺคัลลาน ปรีสฺสุทฺธสีโล สฺมาโน ‘ปรีสฺสุทฺธสีโลมฺหิตี
 ปฏฺฐานามิ ‘ปรีสฺสุทฺธํ เม สีลํ ปรีโยทาตํ อสงฺกิลิฏฺฐจฺหนฺติ จ.^๒ น จ
 มํ สาวกา สีลโต รกฺขณฺติ, น จาหํ สาวเกหิ สีลโต รกฺขํ
 ปจฺจาसीสามิ. ปรีสฺสุทฺธาชฺชีโว สฺมาโน ๔เปฯ ปรีสฺสุทฺธธมฺมเทสโน
 สฺมาโน ๔เปฯ ปรีสฺสุทฺธเวยฺยากรโณ ๔เปฯ ปรีสฺสุทฺธฌาณทสฺสโน
 สฺมาโน ‘ปรีสฺสุทฺธฌาณทสฺสโนมฺหิตี ปฏฺฐานามิ ‘ปรีสฺสุทฺธํ เม
 ฌาณทสฺสนํ ปรีโยทาตํ อสงฺกิลิฏฺฐจฺหนฺติ จ.^๒ น จ มํ สาวกา
 ฌาณทสฺสนโต รกฺขณฺติ, น จาหํ สาวเกหิ ฌาณทสฺสนโต รกฺขํ
 ปจฺจาसीสามิตี.

[๓๓๕] อถโข ภควา โกสมฺพิยํ ยถาภีรนฺตํ วิหริตฺวา, เยน
 ราชคหํ, เตน จาริกํ ปกฺกามิ, อนุปฺพุเพน จาริกญฺจรมานโน, เยน
 ราชคหํ, ตทวสฺริ. ตตฺร สุทํ ภควา ราชคเห วิหริติ เวพฺพวนเ
 กลนฺทกนิวาเป.

^๑ สී.,เท.,มหา. โข ปน

^๒ อ. จสทโท น ทิสฺสติ.

อถโข สมฺพหุลา ภิกฺขุ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมฺมึสุ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสึทฺส. เอกมฺนฺตํ
 นิสฺสนฺนา โข เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ “เทวทตฺตสฺส ภนฺเต
 อชาตสตุฏฺ กุมารโ ปณฺจหิ รตฺสเตหิ สายํ ปาตํ อุปฺภูจฺจํ คจฺฉติ,
 ปณฺจ จ ภาลิปากสฺตานิ ภตฺตาทิหารโ อภิหริยฺยตฺติติ. “มา ภิกฺขเว
 เทวทตฺตสฺส ลามสกฺการสิโลกํ ปิหยิตฺถ, ยาวกัณฺณจ ภิกฺขเว
 เทวทตฺตสฺส อชาตสตุฏฺ กุมารโ ปณฺจหิ รตฺสเตหิ สายํ ปาตํ
 อุปฺภูจฺจํ คมฺมึสฺสติ, ปณฺจ จ ภาลิปากสฺตานิ ภตฺตาทิหารโ
 อภิหริยฺยิสฺสติ, หานิเยว ภิกฺขเว เทวทตฺตสฺส ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ
 ฌมฺเมสุ, โน วุฑฺฒิ.

เสยฺยถาปี ภิกฺขเว จณฺทสฺส กุกฺกุรฺสฺส นาสาย ปิตตํ
 ภินฺทเยยฺยํ, เอวํ หิ โส ภิกฺขเว กุกฺกุโร ภียโยโส มตฺตาย
 จณฺทโร อสฺส; เอวเมว โข ภิกฺขเว ยาวกัณฺณจ เทวทตฺตสฺส
 อชาตสตุฏฺ กุมารโ ปณฺจหิ รตฺสเตหิ สายํ ปาตํ อุปฺภูจฺจํ
 คมฺมึสฺสติ, ปณฺจ จ ภาลิปากสฺตานิ ภตฺตาทิหารโ อภิหริยฺยิสฺสติ,
 หานิเยว ภิกฺขเว เทวทตฺตสฺส ปาฏิกงฺขา กุสเลสุ ฌมฺเมสุ,
 โน วุฑฺฒิ. อตฺตวธาย ภิกฺขเว เทวทตฺตสฺส ลามสกฺการสิโลโก
 อุทปาติ, ปราภวาย เทวทตฺตสฺส ลามสกฺการสิโลโก อุทปาติ.

เสยฺยถาปี ภิกฺขเว กทลึ อตฺตวธาย ผลํ เทติ, ปราภวาย
 ผลํ เทติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว อตฺตวธาย เทวทตฺตสฺส ลามสกฺการ-
 สิโลโก อุทปาติ, ปราภวาย เทวทตฺตสฺส ลามสกฺการสิโลโก อุทปาติ.

เสยฺยถาปี ภิกฺขเว เวพฺุ อตฺตวธาย ผลํ เทติ, ปราภวาย ผลํ
 เทติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว อตฺตวธาย เทวทตฺตสฺส ลามสกฺการสิโลโก
 อุทปาติ, ปราภวาย เทวทตฺตสฺส ลามสกฺการสิโลโก อุทปาติ.

เสยฺยถาปี ภิกฺขเว นโฬ อตฺตวธาย ผลํ เทติ, ปราภวาย
ผลํ เทติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว อตฺตวธาย เทวทตฺตสฺส
ลามสกุการสิโลโก อุทปาติ, ปราภวาย เทวทตฺตสฺส ลามสกุการ-
สิโลโก อุทปาติ.

เสยฺยถาปี ภิกฺขเว อสฺสตรึ อตฺตวธาย คพฺภํ คณฺหาติ,
ปราภวาย คพฺภํ คณฺหาติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว อตฺตวธาย
เทวทตฺตสฺส ลามสกุการสิโลโก อุทปาติ, ปราภวาย เทวทตฺตสฺส
ลามสกุการสิโลโก อุทปาติ.

ผลํ เว กทลึ หนฺติ ผลํ เวฬุํ ผลํ หนฺ
สกุการโร กาปุริสํ หนฺติ คพฺโภ อสฺสตรึ ยถาติ.

ปจฺมภาณวโร นิฏฺฐิต.

๒. ทุตฺติยภาณวโร

ปกาสนียกมฺม

[๓๓๖] เตน โข ปน สมเยน ภควา มหติยา ปริสาย
ปริวฺโต ฐมฺมํ เทเสนฺโต นิสินฺโน โหติ สราชิกาย. []^๑ อถโข
เทวทตฺโต อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตตราสงฺคํ กริตฺวา, เยน ภควา,
เตนญฺชลึ ปณฺนาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทวโจ “ชินฺโนทนฺตานิ ภาณฺเต
ภควา วุฑฺโฒ มหาลฺโลโก อทฺธคโต วโยอนุปฺปตฺโต, อปฺโปสกุโกทนฺตานิ
ภาณฺเต ภควา ทิฏฺฐจฺจมฺมสุขวิหารมณฺยุตฺโต วิหฺรตุ, มม^๒ ภิกฺขุสงฺฆํ

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. เอตฺถนฺตเร ปริสายาติ อโย ปาโง ทิสฺสติ.

^๒ ส.,ฉ.,เท. มม, เอวมุปฺปิป.

นิสฺสชชตุ, อหิ ภิกฺขุสงฺฆมฺ ปรีหริสฺสามีติ. “อลํ เทวทตฺต, มา เต
 รุจฺจิ ภิกฺขุสงฺฆมฺ ปรีหริตฺตุนฺติ. ทุติยมปิ โข ๔เปฯ ตติยมปิ โข
 เทวทตฺโต ภควนฺตํ เอตทวโจ “ชินฺโนทานิ ภนฺเต ภควา วุทฺโธ
 มหาลลโก อทฺธตฺโต วโยอนุปฺปตฺโต, อปฺโปสฺสโกทานิ ภนฺเต ภควา
 ทิฏฺฐธมฺมสุขวิहारมนฺยุตฺโต วิหฺรตุ, มม ภิกฺขุสงฺฆมฺ นิสฺสชชตุ, อหิ
 ภิกฺขุสงฺฆมฺ ปรีหริสฺสามีติ. สารีปุตฺตโมคฺคัลลนํปิ โข อหิ เทวทตฺต
 ภิกฺขุสงฺฆมฺ น นิสฺสชชเยยฺย, ก็ ปน ตฺยหิ จวสฺส เขพาสกสฺสาติ.”^๑
 อถโข เทวทตฺโต “สราชิกายปิ มํ ภควา ปรีสาย เขพาสกวาเทน”^๒
 อปฺสาเทติ, สารีปุตฺตโมคฺคัลลนํ ว อุกกัสมิตีติ กุปีโต อนตฺตมโน
 ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ. อยฺมจ จรหิ”^๓
 เทวทตฺตสฺส ภควติ ปจฺโม อาฆาโต อโหสิ.

[๓๓๗] อถโข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “เตนหิ ภิกฺขเว
 สงฺโฆ เทวทตฺตสฺส ราชคเห ปกาสนียกมมํ กโรตุ ‘ปฺพุเพ
 เทวทตฺตสฺส อญฺญา ปกฺติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา ปกฺติ, ยํ
 เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน วาจา, น เตน พุทฺโธ วา ธมฺโม วา
 สงฺโฆ วา ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโต ว เตน ทฏฺฐพฺโพติ.
 เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว กาทพฺพํ. พฺยตฺเตน ภิกฺขุณา ปฏฺวิพเลน
 สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ

‘สฺสณาทุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกฺกลํ,
 สงฺโฆ เทวทตฺตสฺส ราชคเห ปกาสนียกมมํ กเรยฺย ‘ปฺพุเพ
 เทวทตฺตสฺส อญฺญา ปกฺติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา ปกฺติ,
 ยํ เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน วาจา, น เตน พุทฺโธ วา

^๑ อ. เขพาสกสฺสาติ.

^๒ อ. เขพาสกวาเทน

^๓ ส.,ฉ. อยฺมจจรหิ, อ. ตรหิ

ธมฺโม วา สงฺฆโม วา ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโต ว เตน ทฏฺฐพฺโพติ;
เอสา ฌตฺติ.

สุณาทู เม ภนฺเต สงฺฆโม, สงฺฆโม เทวทตฺตสฺส ราชคเห
ปกาสนนียกมฺมํ กโรติ, ‘ปฺพุเพ เทวทตฺตสฺส อญฺญา ปกฺติ อโหสิ,
อิทานิ อญฺญา ปกฺติ, ยํ เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน วาจาเย,
น เตน พุทฺโธ วา ธมฺโม วา สงฺฆโม วา ทฏฺฐพฺโพ,
เทวทตฺโต ว เตน ทฏฺฐพฺโพติ. ยสฺสายสฺมโต ขมฺติ เทวทตฺตสฺส
ราชคเห ปกาสนนียกมฺมสฺส กรณํ ‘ปฺพุเพ เทวทตฺตสฺส อญฺญา
ปกฺติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา ปกฺติ, ยํ เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน
วาจาเย, น เตน พุทฺโธ วา ธมฺโม วา สงฺฆโม วา ทฏฺฐพฺโพ,
เทวทตฺโต ว เตน ทฏฺฐพฺโพติ. โส ตฺถนฺทสฺส; ยสฺส นกฺขมฺติ,
โส ภาเสยฺย.

กตํ สงฺฆเณ เทวทตฺตสฺส ราชคเห ปกาสนนียกมฺมํ ‘ปฺพุเพ
เทวทตฺตสฺส อญฺญา ปกฺติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา ปกฺติ, ยํ
เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน วาจาเย, น เตน พุทฺโธ วา
ธมฺโม วา สงฺฆโม วา ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโต ว เตน ทฏฺฐพฺโพติ.
ขมฺติ สงฺฆสฺส; ตสฺมา ตฺถนฺทํ. เอวเมตํ ฐาปยามีติ.

[๓๓๘] อถปิ ภควา อายสฺมนตํ สาริปุตฺตํ อามนฺเตสิ
“เตนहि ตวํ สาริปุตฺต เทวทตฺตํ ราชคเห ปกาเสหิติ. “ปฺพุเพ มยา
ภนฺเต เทวทตฺตสฺส ราชคเห วณฺโณ ภาสิโต ‘มหิทฺธิโก โคธิปฺตฺโต,
มหานุกาโว โคธิปฺตฺโตติ, กถาหํ ภนฺเต เทวทตฺตํ ราชคเห
ปกาเสหิติ. “นนุ ตยา สาริปุตฺต ภูโตเยว เทวทตฺตสฺส ราชคเห
วณฺโณ ภาสิโต ‘มหิทฺธิโก โคธิปฺตฺโต, มหานุกาโว โคธิปฺตฺโตติ.
“เอวํ ภนฺเตติ. “เอวเมว ปิ ตวํ สาริปุตฺต ภูตญฺเอย เทวทตฺตํ

ราชคเห ปกาเสหิตติ. “เอว ภาณเตติ โข อายสุมมา สาริปุตโต
ภควโต ปจจสโสสิ.

อถโข ภควา ภิกขุ อามนฺเตสิ “เตนหิ ภิกขเว สงฺฆโม
สาริปุตฺตํ สมฺมณฺณตฺตํ เทวทตฺตํ ราชคเห ปกาเสตฺตํ ‘ปฺพุเพ เทวทตฺตสฺส
อญฺญา ปกฺติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา ปกฺติ, ยํ เทวทตฺโต
กเรยฺย กาเยน วาจาเย, น เตน พุทฺโธ วา ธมฺโม วา สงฺฆโม วา
ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโต ว เตน ทฏฺฐพฺโพติ. เอวญจ ปน ภิกขเว
สมฺมณฺณิตพฺโพ. ปจฺมํ สาริปุตฺโต ยาจิตพฺโพ. ยาจิตฺวา พยตฺเตน
ภิกขุณา ปฏฺวิพลฺเลน สงฺฆโม ญาเปตพฺโพ

‘สุณาทฺตุ เม ภาณเต สงฺฆโม, ยถิ สงฺฆมสฺส ปตฺตกถลฺลํ, สงฺฆโม
อายสุมนฺตํ สาริปุตฺตํ สมฺมณฺณเยยฺย เทวทตฺตํ ราชคเห ปกาเสตฺตํ
‘ปฺพุเพ เทวทตฺตสฺส อญฺญา ปกฺติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา
ปกฺติ, ยํ เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน วาจาเย, น เตน พุทฺโธ วา
ธมฺโม วา สงฺฆโม วา ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโต ว เตน ทฏฺฐพฺโพติ;
เอสา ฅตฺติ.

สุณาทฺตุ เม ภาณเต สงฺฆโม, สงฺฆโม อายสุมนฺตํ สาริปุตฺตํ
สมฺมณฺณติ เทวทตฺตํ ราชคเห ปกาเสตฺตํ ‘ปฺพุเพ เทวทตฺตสฺส
อญฺญา ปกฺติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา ปกฺติ, ยํ เทวทตฺโต กเรยฺย
กาเยน วาจาเย, น เตน พุทฺโธ วา ธมฺโม วา สงฺฆโม วา
ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโต ว เตน ทฏฺฐพฺโพติ. ยสฺสายสุมโต ขมฺติ
อายสุมโต สาริปุตฺตสฺส สมฺมติ เทวทตฺตํ ราชคเห ปกาเสตฺตํ
‘ปฺพุเพ เทวทตฺตสฺส อญฺญา ปกฺติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา
ปกฺติ, ยํ เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน วาจาเย, น เตน พุทฺโธ วา
ธมฺโม วา สงฺฆโม วา ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโต ว เตน ทฏฺฐพฺโพติ.
โส ตฺถนฺทสฺส; ยสฺส นกขมฺติ, โส ภาเสยฺย.

สมฺมโต สงฺฆเณ อายสฺมา สาริปฺพุโต เทวทตฺตํ ราชคเห ปกาเสตฺถุ ‘ปุพฺเพ เทวทตฺตสฺส อญฺเฆ ปกฺติ อโหสิ, อิทานิ อญฺเฆ ปกฺติ, ยํ เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน วาจาเย, น เตเน พุทฺโธ วา ฆมฺโม วา สงฺฆโม วา ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโต ว เตเน ทฏฺฐพฺโพติ. ขมฺติ สงฺฆสฺส; ตสฺมา ตฺวณฺ्हี. เอวเมตํ ธารยามีติ.

สมฺมโต จายสฺมา สาริปฺพุโต สมฺพหุเลหิ ภิกฺขุหิ สทฺธิ ราชคหํ ปวิสิตฺวา เทวทตฺตํ ราชคเห ปกาเสสิ “ปุพฺเพ เทวทตฺตสฺส อญฺเฆ ปกฺติ อโหสิ, อิทานิ อญฺเฆ ปกฺติ, ยํ เทวทตฺโต กเรยฺย กาเยน วาจาเย, น เตเน พุทฺโธ วา ฆมฺโม วา สงฺฆโม วา ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโต ว เตเน ทฏฺฐพฺโพติ. ตตฺถ เย เต มนุสฺสา อสฺสทฺธา อปฺปสฺสนฺนา ทฺพพฺพุทฺธิโน, เต เอวมาหํสุ “อฺสฺสยฺยกา อิมเ สมณฺหา สกฺยปฺพุตฺติยา เทวทตฺตสฺส ลาภสฺกการํ อฺสฺสยฺยนฺตํติ. เย ปน เต มนุสฺสา สทฺธา ปสฺสนฺนา ปณฺหิตา สฺพพฺพุทฺธิมนฺโต, เต เอวมาหํสุ “น โข อิทํ โอธกํ ภวิสฺสตี, ยถา ภควา เทวทตฺตํ ราชคเห ปกาสาเปตํติ.

อชาตสตุฏฺฐกุมารวตฺถุ

[๓๓๙] อถโข เทวทตฺโต, เยเน อชาตสตุฏฺฐ กุมารโ, เตณฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อชาตสตุฏฺฐ กุมารํ เอตทวโจ “ปุพฺเพ โข กุมาร มนุสฺสา ทิฆายุกา, เอตฺรหิ อปฺปายุกา. จานํ โข ปเนตํ วิชฺชตี, ยํ ตวํ กุมารโ ว สมานเ กาลํ กเรยฺยาสิ, เตเนหิ ตวํ กุมาร ปิตฺรํ หนฺตฺวา ราชา โหหิ, อหํ ภควนฺตํ หนฺตฺวา พุทฺโธ ภวิสฺสามิติ.

อถโข อชาตสตุตฺตุมารอ “อโยโย โข เทวทตฺโต มหิตฺติโก
 มหานุภาโว, ชาเนยฺยาปิ” อโยโย เทวทตฺโตติ. อูรฺยา ปิตฺถนิกํ
 พนฺธิตฺวา ทิวา ทิวสฺส มิตฺโต อพฺพิคฺโค อสฺสงฺกิ อุตฺตรสฺโต สหสา
 อนฺเตปฺปรี ปาวิสฺสิ. อทฺทสฺส โข อนฺเตปฺปรปาลกา^๒ มหามตฺตา
 อชาตสตุตฺตุมารอ ทิวา ทิวสฺส มิตฺตํ อพฺพิคฺคํ อสฺสงฺกิ อุตฺตรสฺตํ
 สหสา อนฺเตปฺปรี ปวิสฺนตฺติ; ทิสฺวาน อคฺคเหสฺสุ. เต วิจินฺนตา อูรฺยา
 ปิตฺถนิกํ พทฺธํ ทิสฺวา^๓ อชาตสตุตฺตุมารอ เอตทวโจ “กิํ ตวํ
 กุมาร กตฺตูกาโมสฺสิตฺติ. “ปิตฺรํ^๔ หนตฺตูกาโมมฺหิตฺติ. “เกนาสิ อสฺสาหิโตติ.
 “อโยเยน เทวทตฺเตนาติ. เอกจฺเจ มหามตฺตา เอวํ มตฺตี อํกํสฺ
 “กุมารอ จ หนตฺตพฺโพ เทวทตฺโต จ, สพฺเพ จ ภิกฺขุ หนตฺตพฺพาติ.
 เอกจฺเจ มหามตฺตา เอวํ มตฺตี อํกํสฺ “น ภิกฺขุ หนตฺตพฺพา,
 น ภิกฺขุ กิณฺจิ อปรชฺฉนฺติ, กุมารอ จ หนตฺตพฺโพ เทวทตฺโต
 จาติ. เอกจฺเจ มหามตฺตา เอวํ มตฺตี อํกํสฺ “น กุมารอ หนตฺตพฺโพ,
 น เทวทตฺโต, น ภิกฺขุ หนตฺตพฺพา,^๕ รณฺเอย อารอเจตพฺพํ, ยถา
 ราชา วกฺขติ, ตถา กริสฺสามาติ.

อถโข เต มหามตฺตา อชาตสตุตฺตุมารอ อาทาย, เยน ราชา
 มาคโร เสนิโย พิมฺพิสฺสโร, เตนฺอุปสงฺกมฺมึสฺ; อุปสงฺกมิตฺวา รณฺเอย
 มาคธสฺส เสนิยสฺส พิมฺพิสฺสธสฺส เอตมตฺตํ อารอเจสฺสุ. “กถํ ภณฺ
 มหามตฺเตหิ มตฺติ กตาติ. “เอกจฺเจ เทว มหามตฺตา เอวํ มตฺตี อํกํสฺ
 ‘กุมารอ จ หนตฺตพฺโพ, เทวทตฺโต จ, สพฺเพ จ ภิกฺขุ หนตฺตพฺพาติ.
 เอกจฺเจ มหามตฺตา เอวํ มตฺตี อํกํสฺ ‘น ภิกฺขุ หนตฺตพฺพา, น ภิกฺขุ
 กิณฺจิ อปรชฺฉนฺติ, กุมารอ จ หนตฺตพฺโพ, เทวทตฺโต จาติ. เอกจฺเจ

^๑ ส.,ฉ.,เท. ชาเนยฺยาสิ, อ. ชาเนยฺยาติ ^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. อทฺทสฺสํ โข อนฺเตปฺปเร อุปจารกา

^๓ ส.,ฉ.,เท.,มหา. ทิสฺวาน ^๔ ส.,ฉ.,อ. ปิตรมฺหิ ^๕ ส.,เท. หนตฺตพฺพาติ

มหามตฺตา เอวํ มตฺตี อํสํ ‘น กุมารโ หนฺตพฺโพ, น เทวทตฺโต,
 น ภิกฺขุ หนฺตพฺพา, รณฺโณ อาโรเจตพฺพํ, ยถา ราชา วกฺขติ,
 ตถา กริสฺสามาติ. “กํ ภณฺเณ กริสฺสตี พุทฺธโ ว ฐมฺโฆ ว สงฺโฆ
 ว, นนฺ ภควตา ปฏิกจฺเจว เทวทตฺโต ราชคเณ ปกาสาปิโต
 ‘ปฺพุเพ เทวทตฺตสฺส อญฺญา ปกฺติ อโหสิ, อิทานิ อญฺญา ปกฺติ,
 ยํ เทวทตฺโต กรเยย กาเยน วาจา, น เตน พุทฺธโ ว
 ฐมฺโฆ ว สงฺโฆ ว ทฏฺฐพฺโพ, เทวทตฺโต ว เตน ทฏฺฐพฺโพติ.
 ตตฺถ เย เต มหามตฺตา เอวํ มตฺตี อํสํ “กุมารโ จ หนฺตพฺโพ
 เทวทตฺโต จ, สพฺเพ จ ภิกฺขุ หนฺตพฺพาติ; เต อญฺจําเน” อกาสิ.
 เย เต มหามตฺตา เอวํ มตฺตี อํสํ “น ภิกฺขุ หนฺตพฺพา, น ภิกฺขุ
 กิณฺจิ อปฺรชฺฌนฺติ, กุมารโ จ หนฺตพฺโพ เทวทตฺโต จาติ; เต นีเจ
 จําเน จเปสิ. เย เต มหามตฺตา เอวํ มตฺตี อํสํ “น กุมารโ
 หนฺตพฺโพ, น เทวทตฺโต, น ภิกฺขุ หนฺตพฺพา, รณฺโณ อาโรเจตพฺพํ,
 ยถา ราชา วกฺขติ, ตถา กริสฺสามาติ; เต อจฺจุเจ จําเน จเปสิ.
 อถโข ราชา มาคฺโข เสนิโย พิมฺพิสาโร อชาตสตฺตํ กุมารํ
 เอตทวโจ “กิสฺส มํ ตวํ กุมาร หนฺตฺกามาสิตี. “รชฺเชนฺมฺหิ เทว
 อตฺถิโกติ. “สเจ โข ตวํ กุมาร รชฺเชน อตฺถิโก, เอตํ เต รชฺชนฺติ
 อชาตสตฺตสฺส กุมารสฺส รชฺชํ นิยฺยาเทสิ.

อภิमारเปลี่ยน

[๓๔๐] อถโข เทวทตฺโต, เยน อชาตสตฺตํ กุมารโ, เตนฺอุป-
 สงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อชาตสตฺตํ กุมารํ เอตทวโจ “ปฺริเส

มหาราช อาณาเปหิ, เย สมณ โคตม ชีวิตา โวโรเปสสนตติ.
 อถโข อชาตสตุต กุมารो มนุสเส อาณาเปสิ “ยถา ภणे อโย
 เทวทโต อาห, ตถา กโรถาติ.” อถโข เทวทโต เอกัง ปุริส
 อาณาเปสิ “คจฺฉาสุ, อมฺกสมิ โอกาเส สมणे โคตโม วิหริ,
 ตัง ชีวิตา โวโรเปตฺวา อิมินา มคฺเคน อากจฺฉาติ. ตสมิ มคฺเค
 เทว ปุริเส จเปสิ “โย อิมินา มคฺเคน เอโก ปุริโส อากจฺฉติ, ตัง
 ชีวิตา โวโรเปตฺวา อิมินา มคฺเคน อากจฺฉาติ. ตสมิ มคฺเค
 จตฺตารो ปุริเส จเปสิ “เย อิมินา มคฺเคน เทว ปุริสา อากจฺฉนฺติ,
 เต ชีวิตา โวโรเปตฺวา อิมินา มคฺเคน อากจฺฉาติ. ตสมิ มคฺเค
 อฏฺฐ ปุริเส จเปสิ “เย อิมินา มคฺเคน จตฺตารो ปุริสา
 อากจฺฉนฺติ, เต ชีวิตา โวโรเปตฺวา อิมินา มคฺเคน อากจฺฉาติ.
 ตสมิ มคฺเค โสฬส ปุริเส จเปสิ “เย อิมินา มคฺเคน อฏฺฐ ปุริสา
 อากจฺฉนฺติ, เต ชีวิตา โวโรเปตฺวา อากจฺฉาติ.

อถโข โส เอโก ปุริโส อสิจมม คเหตุวา ฐนฺกลาปี
 สนนยฺหิตฺวา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต
 อวิทุเร ภโต อุมฺพิกฺโค อุตฺตฺสํกี อุตฺตฺสโต ปตฺถทฺเชน กาเยน
 อฏฺฐาสิ. อทฺทสา โข ภควา ตัง ปุริสํ ภิตํ อุมฺพิกฺคํ อุตฺตฺสํกี
 อุตฺตฺสํกี ปตฺถทฺเชน กาเยน จิตํ; ทิสฺวาน ตัง ปุริสํ เอตทวโจ
 “เอหาสุ มา ภายีติ. อถโข โส ปุริโส อสิจมม เอกมนฺตํ
 กริตฺวา ฐนฺกลาปี นิภฺชิปีตฺวา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต ปาเทสุ สิริสา นิปตฺติตฺวา ภควนฺตํ เอตทวโจ
 “อจฺจโย มํ ภนฺเต อจฺจคมา ยถาพาลํ ยถามูพฺหํ ยถากุสล์,

หมดอายุ 26/05/2566

ยวาทิ ทุฏฐจิตโต วัชรจิตโต อิธุปสงกนโต, ตสฺส เม ภนฺเต
ภควา อจฺจยํ อจฺจยโต ปฏิกคณฺหาตุ อายตี สํวรายาติ. “อิงฺฆ”
ตฺวํ อาวุโส อจฺจโย อจฺจคมา ยถาพาลํ ยถามุพฺพํ ยถากุสลํ,
ยํ ตฺวํ ทุฏฐจิตโต วัชรจิตโต อิธุปสงกนโต, ยโต จ โข ตฺวํ
อาวุโส อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฏิกโรสี, ตนฺเต มยํ
ปฏิกคณฺหาม, วุฑฺฒิ เหสา อาวุโส อริยสฺส วินเย; โย อจฺจยํ
อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาธมฺมํ ปฏิกโรติ, อายตี สํวรํ อาปชฺชตีติ.

อถ โข ภควา ตสฺส ปุริสสฺส อนุปฺพุพฺพิกถํ^๒ กเถสิ. เสยฺยถิทำ.
ทานกถํ สีลกถํ สกฺคกถํ กามานํ อาทีนํ | โโอการํ สงฺกิเลสํ
เนกขมฺเม อานิสฺสํ ปกาเสสิ. ยทา ตํ ภควา อญฺเฌาสิ กลฺลจิตฺตํ
มฺหุจิตฺตํ วินีวรณจิตฺตํ อุทคฺคจิตฺตํ ปสนฺนจิตฺตํ, อถ ยา พุทฺธานํ
สามุกฺกัสีกา ฅมฺมเทสฺนา, ตํ ปกาเสสิ ทุกฺขํ สมฺมทํ นิโรธํ มคฺคํ.
เสยฺยถาปี นาม สุกฺขํ วตถํ อปคตกาพกํ สมฺมทเว รชนํ
ปฏิกคณฺเหยฺย; เอวเมว ตสฺส ปุริสสฺส ตสฺมีเยว อาสเน วิรชํ
วีตมลํ ฅมฺมจกฺขํ อุทปาที “ยงฺกิญฺจิ”^๓ สมฺมทธมฺมํ, สพฺพพฺพตํ^๔
นิโรธธมฺมนฺติ. อถ โข โส ปุริโส ทิฏฺฐธมฺโม ปตฺตธมฺโม วิทิตธมฺโม
ปริโยคาพฺพธมฺโม ติณฺณวิจิกิจฺจเ อเวตกถํกโธ เวสารชฺชปฺปตฺโต
อปรปฺปจฺจโย สตฺถุสสาสเน ภควนฺตํ เอตทโวจ “อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต,
อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต, เสยฺยถาปี ภนฺเต นิกฺกชฺชิตํ วา อุกฺกชฺชเยยฺย,
ปฏิจฺจนฺนํ วา วิวเรยฺย, มุพฺพหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺกเชยฺย,
อนฺธกาเร วา เตลปฺปชฺชิตํ ฐาเรยฺย, ‘จกฺขุมฺนโต รูปานิ ทกฺขณฺตีติ;

เอวเมวํ ภควตา อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต. เอสาหํ ภนฺเต
ภควนฺตํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ, อุปาสกํ มํ ภควา
ธารेतฺตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปตํ สรณํ คตฺตติ. อถโข ภควา ตํ ปุริสํ
เอตทวโจ “มา โข ตวํ อาวุโส อิมินา มคฺเคน คจฺฉ, อิมินา
มคฺเคน คจฺฉาหิตี อญฺเณน มคฺเคน อญฺโยเชสิ.

อถโข เต เทว ปุริสา “กึ ญฺ โข โส เอโก ปุริโส จิเรน
อาคจฺฉตฺติติ ปฏิปตฺติ คจฺฉนฺตา อทฺทสํสุ ภควนฺตํ อญฺยตรสฺมี
รฺกฺขมฺมุเล นิสินฺนํ; ทิสฺวาน, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสิตฺติสุ. เตสํ ภควา อญฺปุพฺพิกถํ
กเถสิ ๕เป๕ อปรปฺปจฺจยา สตฺถุสาสเน ภควนฺตํ เอตทวโจ
“อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต, อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต, ๕เป๕ อุปาสเก โน ภควา
ธารेतฺตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺุเปเต” สรณํ คเตติ. อถโข ภควา เต
ปุริเส เอตทวโจ “มา โข ตุมฺहे อาวุโส อิมินา มคฺเคน คจฺฉถ,
อิมินา มคฺเคน คจฺฉถาติ อญฺเณน มคฺเคน อญฺโยเชสิ.

อถโข เต จตฺตาริ ปุริสา ๕เป๕ อถโข เต อญฺจ ปุริสา
๕เป๕ อถโข เต โสฬส ปุริสา “กึ ญฺ โข เต อญฺจ ปุริสา จิเรน
อาคจฺฉนฺตฺติติ ปฏิปตฺติ คจฺฉนฺตา อทฺทสํสุ ภควนฺตํ อญฺยตรสฺมี
รฺกฺขมฺมุเล นิสินฺนํ; ทิสฺวาน, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสิตฺติสุ. เตสํ ภควา อญฺปุพฺพิกถํ
กเถสิ. เสยฺยถิทํ. ทานกถํ สีลกถํ ๕เป๕ อปรปฺปจฺจยา สตฺถุสาสเน
ภควนฺตํ เอตทวโจ “อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต, อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต, ๕เป๕

อุปาสเก โน ภควา ฐาเรตุ อชชตคฺเค ปาณฺเปเต สรณํ คเตติ.
 []^๑ อถโข โส เอโก ปุริโส, เยน เทวทตฺโต, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา เทวทตฺตํ เอตทโวจ “นาหํ ภนฺเต สกฺโกมิ ตํ
 ภควนฺตํ ชีวิตา โวโรเปตฺตุ, มหิทฺธิโก โส ภควา มหานุภาโวติ.
 “อลํ อาวุโส, มา []^๒ ตวํ สมณํ โคตมํ ชีวิตา โวโรเปสฺสึ, อหเมว
 สมณํ โคตมํ ชีวิตา โวโรเปสฺสามีติ.

โลहितุปฺปาตกกมฺมํ

[๓๔๑] เตน โข ปน สมเยน ภควา คิซฺฌกฺกุสฺส ปพฺพตฺส
 ฉายายํ^๓ จงฺกมฺติ. อถโข เทวทตฺโต คิซฺฌกฺกุสฺส ปพฺพตํ อภิชฺชิตฺวา^๔
 มหตี สิลํ ปวิซฺฌมิ “อิมาย สมณํ โคตมํ ชีวิตา โวโรเปสฺสามีติ.
 เทว ปพฺพตฺกฺกฺวา สมากนฺตฺวา ตํ สิลํ สมปฺภิจฺฉิสฺสุ, ตโต ปปฺภิกฺกา
 อุปฺปตฺติตฺวา ภควโต ปาเท รุหิรํ อุปฺปาเทสิ. อถโข ภควา
 อุทฺธํ อุลฺโลเกตฺวา เทวทตฺตํ เอตทโวจ “พหุํ ตยา โมชฺสปุริส
 อุปฺภวนํ ปสฺสํ, ยํ ตวํ ทุฏฺฐจิจฺตโต วรฺกจิจฺตโต ตถาคตฺสฺส รุหิรํ
 อุปฺปาเทสฺสีติ. อถโข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “อิทํ ภิกฺขเว
 เทวทตฺเตน ปจฺมํ อนนฺตริกกมฺมํ^๕ อุปฺจิตํ, ยํ ทุฏฺฐจิจฺตเตน วรฺกจิจฺตเตน
 ตถาคตฺสฺส รุหิรํ อุปฺปาทิตนฺติ.

^๑ ส.,ฉ.,เท.,มหา. เอตฺถนฺตเร อถ โข ภควา เต ปุริเส เอตทโวจ “มา โข ตุมฺहे อาวุโส
 อิมินา มคฺเคน คจฺฉิตฺถ, อิมินา มคฺเคน คจฺฉณฺธาติ, อณฺเณน มคฺเคน อุกฺกฺเขสฺสีติ
 อิเม ปาจา ทิสฺสนฺติ. ^๒ เท.,อิ เอตฺถนฺตเร โขสทฺโท ทิสฺสนฺติ.

^๓ หมายเหตุ 26/05/2566
 อ. ปจฺฉายายํ

^๔ ส.,ฉ. อารุหิตฺวา, เท. อภิชฺชิตฺวา, อ. อารุหิตฺวา

^๕ ส.,ฉ. อานนฺตริยํ กมฺมํ, เท. อนนฺตริยํ กมฺมํ, อ.,มหา. อนนฺตริยกมฺมํ

อสุสสุ โข ภิกขุ “เทวทตฺเตน กิร ภควโต วโร ปยุตฺโตติ.
เต จ” ภิกขุ ภควโต วิหารสฺส ปรีโต ปรีโต จงฺกมนฺติ อจฺจาสทฺทา
มหาสทฺทา สขฺฌายํ กโรนฺตา ภควโต รกฺขาวรรณคฺคตฺติยา. อสุสสุ
โข ภควา อจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ สขฺฌายสทฺทํ; สุตฺวาน อายสฺมนตํ
อานนฺทํ อามนฺเตสิ “กิณฺณุ โข สโ อานนฺท อจฺจาสทฺโท มหาสทฺโท
สขฺฌายสทฺโทติ. “อสุสสุ โข ฆนฺเต ภิกขุ ‘เทวทตฺเตน กิร
ภควโต วโร ปยุตฺโตติ. เต จ ฆนฺเต ภิกขุ ภควโต วิหารสฺส
ปรีโต ปรีโต จงฺกมนฺติ อจฺจาสทฺทา มหาสทฺทา สขฺฌายํ กโรนฺตา
ภควโต รกฺขาวรรณคฺคตฺติยา. สโ เอโส ภควา อจฺจาสทฺโท มหาสทฺโท
สขฺฌายสทฺโทติ. “เตนหानนฺท มม วจเนน เต ภิกขุ อามนฺเตहि
‘สตฺถา อายสฺมนเต อามนฺเตตฺติติ. “เอวํ ฆนฺเตติ โข อายสฺมา
อานนฺโท ภควโต ปฏิสฺสุตฺวา, เยน เต ภิกขุ, เตนฺอุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกขุ เอตทโวจ “สตฺถา อายสฺมนเต อามนฺเตตฺติติ.
“เอวมาวุโสติ โข เต ภิกขุ อายสฺมโต อานนฺทสฺส ปฏิสฺสุตฺวา,
เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
เอกมนฺตํ นิสิตฺสู. เอกมนฺตํ นิสินฺเน โข เต ภิกขุ ภควา
เอตทโวจ

“อฏฺฐจฺานเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, โย^๒ ปฺรปฺกเมน ตถาคตํ
ชีวิตา โวโรเปยฺย, น ปฺรปฺกเมน” ภิกฺขเว ตถาคตา ปฺริ-
นิพฺพายนฺติ. []^๔

^๑ มคอ. ๒๖/๐๕/๒๕๖๖
อ. เตช, เอวฺมปฺริปิ.

^๒ ส.,ฉ.,เท. ย

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อ. ปฺรปฺกเมน

^๔ ส.,ฉ.,เท.,อ. เอตฺถนฺตเร อนฺอุปฺกเมน ภิกฺขเว

ตถาคตา ปฺรินิพฺพายนฺตฺติ อิม ปาจา ทิสฺสนฺติ.

ปณฺณจิเม ภิกฺขเว สตฺถาโร สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี. กตเม
 ปณฺจ. อิทฺ ภิกฺขเว เอกจฺโจ สตฺถา อปริสฺสุทฺธสึโล สมานิ ‘ปริสฺสุทฺธ-
 สึโลมฺหิตี ปฏฺฐานาติ ‘ปริสฺสุทฺธํ เม สึลํ ปริโยทาตํ อสงฺกิลิฏฺฐนฺติ
 จ. ตเมนํ สาวกา เอวํ ชานนฺติ ‘อยํ โข ภวํ สตฺถา อปริสฺสุทฺธสึโล
 สมานิ ‘ปริสฺสุทฺธสึโลมฺหิตี ปฏฺฐานาติ ‘ปริสฺสุทฺธํ เม สึลํ ปริโยทาตํ
 อสงฺกิลิฏฺฐนฺติ จ. มยญฺเจว โข ปน คิหิณํ อาริเจยฺยาม ‘นาสุสฺส
 มนาปํ, ยํ โข ปนสฺส อมนาปํ, กถนฺตํ มยฺนเตน สมฺมทาจเรยฺยาม.
 สมฺมมฺนฺนติ โข ปน จีวรปิณฺฑปาตเสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺช-
 ปริกฺขารเณ. ยํ ตุโม กริสฺสติ, ตุโม ว เตน ปณฺณายิสฺสตีติ.
 เอวรูปํ โข ภิกฺขเว สตฺถารํ สาวกา สึลโต รกฺขนฺติ, เอวรูปํ จ
 ปน สตฺถา สาวเกหิ สึลโต รกฺขํ ปจฺจาสิสฺติ.

ปฺน จปรํ ภิกฺขเว อีเชกจฺโจ สตฺถา อปริสฺสุทฺธาชีโว^๑ สมานิ
 ‘ปริสฺสุทฺธาชีโวมฺหิตี ปฏฺฐานาติ ๔เปฯ เอวรูปํ โข ภิกฺขเว สตฺถารํ
 สาวกา อาชีวโต รกฺขนฺติ, เอวรูปํ จ ปน สตฺถา สาวเกหิ
 อาชีวโต รกฺขํ ปจฺจาสิสฺติ.

ปฺน จปรํ ภิกฺขเว อีเชกจฺโจ สตฺถา อปริสฺสุทฺธมฺมเทสโน
 สมานิ ‘ปริสฺสุทฺธมฺมเทสโนมฺหิตี ปฏฺฐานาติ ๔เปฯ เอวรูปํ โข
 ภิกฺขเว สตฺถารํ สาวกา ฐมฺมเทสนโต รกฺขนฺติ, เอวรูปํ จ ปน
 สตฺถา สาวเกหิ ฐมฺมเทสนโต รกฺขํ ปจฺจาสิสฺติ.

ปฺน จปรํ ภิกฺขเว อีเชกจฺโจ สตฺถา อปริสฺสุทฺธเวยฺยากรโณ
 สมานิ ‘ปริสฺสุทฺธเวยฺยากรโณมฺหิตี ปฏฺฐานาติ ๔เปฯ เอวรูปํ โข

^๑ ส. อปริสฺสุทฺธาชีโว

ภิกฺขเว สตถารํ สวากา เวยยากรณโต รกฺขนฺติ, เอวฺรูปํ จ ปน
สตถา สวเกหิ เวยยากรณโต รกฺขํ ปจฺจาसीสติ.

ปุณ จปริ ภิกฺขเว อิเชกจฺโจ สตถา อปริสฺสทุทฺธฅาณทสฺสโน
สมาโน 'ปริสฺสทุทฺธฅาณทสฺสโนมุหิตี ปฏฺฐานาติ 'ปริสฺสทุทฺธ' เม
ฅาณทสฺสนํ ปริโยทาตํ อสงฺกิลิฏฺฐจฺหนฺติ จ. ตเมนํ สวากา เอวํ
ชานนฺติ 'อัย โข ภวํ สตถา อปริสฺสทุทฺธฅาณทสฺสโน 'ปริสฺสทุทฺธ-
ฅาณทสฺสโนมุหิตี ปฏฺฐานาติ 'ปริสฺสทุทฺธ' เม ฅาณทสฺสนํ ปริโยทาตํ
อสงฺกิลิฏฺฐจฺหนฺติ จ. มยญฺเจว โข ปน คิหิณํ อาริเจยฺยาม
'นาสฺสสฺส มนาปํ, ยํ โข ปนสฺส อมนาปํ, กถนฺตํ มยฺนฺเตน
สมุทาจเรยฺยาม, สมมฺมณฺติ โข ปน จีวรปิณฺฑปาทเสนาสน-
คิลานปจฺจยเภสชฺชปริกฺขารेณ. ยํ ตุโม กริสฺสติ, ตุโม ว เตน
ปณฺณายิสฺสตีติ. เอวฺรูปํ โข' ภิกฺขเว สตถารํ สวากา ฅาณทสฺสนโต
รกฺขนฺติ. เอวฺรูปํ จ ปน สตถา สวเกหิ ฅาณทสฺสนโต รกฺขํ
ปจฺจาसीสติ. อิเม โข ภิกฺขเว ปณฺจ สตถาโร สนฺโต สํวิชฺชมานา
โลกสฺมี. อหํ โข ปน ภิกฺขเว ปริสฺสทุทฺธสีโล สมาโน 'ปริสฺสทุทฺธสีโลมุหิตี
ปฏฺฐานามิ 'ปริสฺสทุทฺธ' เม สีลํ ปริโยทาตํ อสงฺกิลิฏฺฐจฺหนฺติ จ. น จ
มํ สวากา สีลโต รกฺขนฺติ. น จาหํ สวเกหิ สีลโต รกฺขํ
ปจฺจาसीสามิ. อหํ โข ปน ภิกฺขเว ปริสฺสทุทฺธสีโว สมาโน ๔เป๔
ปริสฺสทุทฺธมฺมเทสโน สมาโน ๔เป๔ ปริสฺสทุทฺธเวยยากรโณ ๔เป๔
ปริสฺสทุทฺธฅาณทสฺสโน สมาโน 'ปริสฺสทุทฺธฅาณทสฺสโนมุหิตี ปฏฺฐานามิ
'ปริสฺสทุทฺธ' เม ฅาณทสฺสนํ ปริโยทาตํ อสงฺกิลิฏฺฐจฺหนฺติ จ. น จ มํ
สวากา ฅาณทสฺสนโต รกฺขนฺติ, น จาหํ สวเกหิ ฅาณทสฺสนโต

หมดอายุ 26/05/2566

รกขั ปจจาสีสามิ. อฏฺฏจณเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, โย ปรุปกฺกเมน
ตถาคตํ ชีวิตา โวโรเปยฺย, น ปรุปกฺกเมน ภิกฺขเว ตถาคตา
ปรินิพฺพายนฺติ. คจฺฉถ ตุมฺहे ภิกฺขเว ยถาวิหารํ อรฺกฺขิยา ภิกฺขเว
ตถาคตาติ.

นาพาคิริเปสนํ

[๓๔๒] เตน โข ปน สมเยน ราชคเห นาพาคิริ^๑ นาม หตฺถิ
จณฺโฑ โหติ มนุสฺสสมาตโก. อถ โข เทวทตฺโต ราชคหํ ปวิสิตฺวา
หตฺถิสาลํ คนฺตฺวา หตฺถิภณฺฑเฑ เอตทโวจ “มยฺ โข ภณฺเ ราช-
ฌาตกา นาม ปฏฺวิพลา นิจฺจฏฺฐาณิยํ อุจฺจฏฺฐาเน จเปตฺถ, ภตฺตํปิ
เวตนํปิ วทฺธมาเปตฺถ, เตนहि ภณฺเ ยทา สมโณ โคตโม อิมํ รจฺฉํ
ปฏฺวิปนฺโน โหติ, ตทา อิมํ นาพาคิริ หตฺถิ มุญฺจิตฺวา อิมํ รจฺฉํ
ปฏฺวิปาเทถาติ. “เอวํ ภนฺเตติ โข เต หตฺถิภณฺฑทา เทวทตฺตสฺส
ปจฺจสฺสสํ. อถ โข ภควา ปุพฺพพณฺ्हสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย
สมฺพหุเลหิ ภิกฺขุหิ สทฺธิ ราชคหํ []^๒ ปาวิสิ. อถ โข ภควา ตํ
รจฺฉํ ปฏฺวิปชฺชิ. อทฺทสํ^๓ โข เต หตฺถิภณฺฑทา ภควนฺตํ ตํ รจฺฉํ
ปฏฺวิปนฺนํ; ทิสฺวาน นาพาคิริ หตฺถิ มุญฺจิตฺวา ตํ รจฺฉํ ปฏฺวิปาเทสฺส.
อทฺทสา โข นาพาคิริ หตฺถิ ภควนฺตํ ทูรโต ว อาคจฺฉนฺตํ;
ทิสฺวาน โสณฺฑํ อุตฺสาเปตฺวา ปหฺมฺจกณฺณวาโล, เยน ภควา,
เตน อภิธาวิ. อทฺทสํ^๓ โข เต ภิกฺขุ นาพาคิริ หตฺถิ ทูรโต ว
อาคจฺฉนฺตํ; ทิสฺวาน ภควนฺตํ เอตทโวจ “อยฺ ภนฺเต นาพาคิริ

^๑ ๒๖/๐๕/๒๕๖๖

อ. นาสาคิริ, เอวมุปริปิ.

ปาโจ ทิสฺสติ.

^๒ ส.จ.,เท.,อ.,มหา. เอตฺถนฺตเร ปิณฺฑายาติ อยฺ

^๓ ส.จ.,เท.,อ. อทฺทสาสํ

หตถิ จณโฑ ผรุโส^๑ มนุสฺสฆาตโก, อิมํ รจจํ ปฏิปนฺโน, ปฏิกกมตุ
 ฆนฺเต ภควา, ปฏิกกมตุ สุกโตติ. “อาคจฺจถ ภิกฺขเว, มา
 ภายิตถ, อฏฺฐาณเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส, โย ปรุปกฺกเมน ตถาคตํ
 ชีวิตา โวโรเปยฺย, น ปรุปกฺกเมน ภิกฺขเว ตถาคตา ปรินิพฺพายนฺตํติ.
 ทุตติยมปิ โข เต ภิกฺขุ ๕เปฯ ตติยมปิ โข เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ
 เอตทโวจํ “อัย ฆนฺเต นาพาติริ หตถิ จณโฑ ผรุโส มนุสฺสฆาตโก,
 อิมํ รจจํ ปฏิปนฺโน, ปฏิกกมตุ ฆนฺเต ภควา, ปฏิกกมตุ สุกโตติ.
 “อาคจฺจถ ภิกฺขเว, มา ภายิตถ, อฏฺฐาณเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส,
 โย ปรุปกฺกเมน ตถาคตํ ชีวิตา โวโรเปยฺย, น ปรุปกฺกเมน
 ภิกฺขเว ตถาคตา ปรินิพฺพายนฺตํติ.

เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา ปาสาเทสุปิ รมฺมิเยสุปิ
 จทเนสุปิ อารุพฺพา อจฺจนฺติ. ตตฺถ ยเ เต มนุสฺสา อสฺสทฺธา
 อปฺปสหนฺนา ทฺพทฺพทฺธิโน, เต เอวมาหํสุ “อภฺริโป วต โภ โคตโม^๒
 มหาสมฺโณ นาเคน วิเหจฺยิสฺสตีติ. ยเ ปน เต มนุสฺสา สทฺธา
 ปสหนฺนา ปณฺทิตา พุทฺธิมนฺโต, เต เอวมาหํสุ “นจิรสฺส^๓ วต โภ
 นาโค นาเคน สงฺคาเมสฺสตีติ. อถ โข ภควา นาพาติริ หตถิ
 เมตฺเตน จิตฺเตน ฝริ. อถ โข นาพาติริ หตถิ ภควโต เมตฺเตน
 จิตฺเตน ฝุฏฺโง โสณฺทํ โอโรเปตฺวา, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต ปุโรโต อฏฺฐาสิ. อถ โข ภควา ทกฺขิเณน
 หตฺถเณ นาพาติริสฺส หตฺถิสฺส กุมภํ ปรามสนฺโต นาพาติริ หตถิ
 คาถาหิ อชฺฌภาสิ

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ. อัย ปาโง น ทิสฺสติ. เอวมฺปรีปิ.

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. อัย ปาโง น ทิสฺสติ.

^๓ อ. จิรสฺส

“มา กุญชร นาคมาสโท
 ทุกข์ หิ กุญชร นาคมาสโท
 ห หิ นาคหตสฺส กุญชร
 สฺคตติ โหติ อิตฺโต ปรี ยโต.
 มา จ มโท มา จ ปมาโท
 ห หิ ปมตฺตา สฺคตตี วชนฺติ เต
 ตวณฺเณว ตถา กริสฺสสิ
 เยน ตวํ สฺคตตี คมิสฺสสํตีติ.

อถโข นาฬาคีริ หตฺถิ โสณฺฑทาย ภควโต ปาทปัสฺสนิ คเหตุวา
 อุปริมุทฺธนิ อากิริตฺวา ปฏิกุณฺโณโต ปฏิสกฺกิ, ยาว ภควนฺตํ อทกฺขิ.
 อถโข นาฬาคีริ หตฺถิ หตฺถิสาลํ คนฺตฺวา สกฺกฺจาเน อฏฺฐจาสิ.
 ตถาทนฺโต จ ปน นาฬาคีริ หตฺถิ อโหสิ.

เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสสา อิมํ คถํ คายนฺติ

“ทณฺฑเทเนเก ทมยนฺติ องฺกุเสหิ กสาหิ จ
 อทณฺฑเทน อสตุเถน นาโค ทนฺโต มहेสิหาติ.

มนุสฺสสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “ยาว ปาโป อัย
 เทวทตฺโต อลกฺขิโก, ยตฺร หิ นาม สมณฺสฺส โคตมสฺส เอวํ-
 มหิพุทฺธิกสฺส เอวํหานุภาวสฺส วธาย ปรกกฺกมิสฺสสํตีติ. เทวทตฺตสฺส
 ลาภสฺสกาโร ปรีหาสิ. ภควโต จ ลาภสฺสกาโร อภิวทฺถมิ.

ปญฺจวตฺตฺตฺยาจนกถา

[๓๕๓] เตน โข ปน สมเยน เทวทตฺโต ปรีหิณลาภสฺสกาโร
 สปริโส กุเลสุ วิณฺญาเปตฺวา วิณฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ. มนุสฺสสา

อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม สมณฺหา สกฺยปฺตฺติยา
 กุเลสุ วิณฺญาเปตฺวา วิณฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสณฺติ, กสฺส สมฺปนฺนํ
 น มนาปํ, กสฺส สาหํ น รุจฺจตีติ. อสฺสอัสฺสํ ไช ภิกฺขุ เตสํ
 มนุสฺसानํ อุชฺฌายนฺตานํ ขียนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. เย เต ภิกฺขุ
 อปฺปิจฺฉา ๔เปยฺย เต อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม
 เทวทตฺโต สปริโส กุเลสุ วิณฺญาเปตฺวา วิณฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสตีติ.
 ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจะสฺสุ ๔เปยฺย “สจฺจํ กิร ตวํ เทวทตฺต
 สปริโส กุเลสุ วิณฺญาเปตฺวา วิณฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสตีติ. “สจฺจํ ภควาติ
 ๔เปยฺย วิครหิตฺวา ธรรมํ กถํ กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “เตนหิ
 ภิกฺขเว ภิกฺขุณํ กุเลสุ ติกโกชนํ ปณฺญาเปสฺสามิ, ตโย อตฺถวเส
 ปฏิจฺจ ทุมฺมงฺกุณํ ปุคฺคลानํ นิคฺคหยา, เปสฺลानํ ภิกฺขุณํ ผาสฺสุ-
 วิหาราย ‘มา ภิกฺขุ’ ปาปิจฺฉา ปกฺขํ นิสฺสาย สงฺฆํ ภินฺทเยยฺย^๒,
 กุลานุทฺตตาย^๓ จ คณโกชนเ ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพติ.

อถโข เทวทตฺโต, เยน โกกาลีโก กฏฺโหมรกติสฺสโก^๔ ขณฺฑ-
 เทวียปฺตฺโต สมุทฺททตฺโต, เตนุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา โกกาลีโก
 กฏฺโหมรกติสฺสโก ขณฺฑเทวียปฺตฺโต สมุทฺททตฺโต เอตทโวจ “เอถ, มยํ
 อาวุโส สมณฺสฺส โคตมสฺส สงฺฆเกทํ กริสฺสาม จกฺกเกทนฺติ. เอวํ
 วุตฺเต, โกกาลีโก เทวทตฺโต เอตทโวจ “สมณฺเ ไช อาวุโส โคตโม
 มหิทฺธิโก มหานุภาโว, กถํ มยํ สมณฺสฺส โคตมสฺส สงฺฆเกทํ
 กริสฺสาม จกฺกเกทนฺติ. “เอถ, มยํ อาวุโส สมณฺ โคตมํ อุปสงฺกมิตฺวา
 ปณฺจ วตฺถุณิ ยาจิสฺสาม ‘ภควา ภนฺเต อนฺเณปรียาเยน อปฺปิจฺฉสฺส

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อิ. อปํ ปาโร น ทิสฺสตี.

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อิ. กุลานุทฺตตาย

^๒ อิ. อิตฺตทโก น ทิสฺสตี.

^๔ ส.,ฉ.,เท. กฏฺโหมรกติสฺสโก, เอวมฺปรีปิ.

สนฺตฺตฺตฺตฺต สลฺลขสฺส ฐตฺตฺต^๑ ปาสาทิกสฺส อปจยสฺส วิริยารมฺภสฺส
 วณฺณวาที, อิมานิ ภนฺเต ปญฺจ วตฺถุณี อเนกปริยาเยน อปฺปิจฺจตฺตาย
 สนฺตฺตฺตฺตฺต^๒ สลฺลขาย ฐตฺตฺต^๓ ปาสาทิกตฺตาย อปจยาย วิริยา-
 รมฺภาย^๔ สํวตฺตฺตฺตฺต, สารุ ภนฺเต ภิกฺขุ ยาวชฺฉิ อารณฺณกา^๕ อสฺสุ;
 โย คามนฺตํ โอสเรยฺย, วชฺชํ นํ ฝุเสยฺย. ยาวชฺฉิ ปิณฑปาติกา
 อสฺสุ; โย นิมนฺตํ สาทิเยยฺย, วชฺชํ นํ ฝุเสยฺย. ยาวชฺฉิ ปัสสูลิกา
 อสฺสุ; โย คหปติจิวรี สาทิเยยฺย, วชฺชํ นํ ฝุเสยฺย. ยาวชฺฉิ
 รุกขมฺมูลิกา อสฺสุ; โย จนฺนํ อุปคจฺเจยฺย, วชฺชํ นํ ฝุเสยฺย.
 ยาวชฺฉิ มจฺจมํสํ น ขาทฺตฺตฺต; โย มจฺจมํสํ ขาทฺตฺต, วชฺชํ นํ
 ฝุเสยฺยตฺติ. อิมานิ^๖ ปญฺจ วตฺถุณี^๗ สมณฺโณ โคตโม นานฺตฺตฺตฺต.
 เต จ^๘ มยฺ อิมฺเหติ ปญฺจํ วิวตฺถุณี ๗ นํ สณฺณปาเปสฺสามาติ. “สกฺกา
 โข อวฺสุโส อิมฺเหติ ปญฺจํ วิวตฺถุณี สมณฺสสฺส โคตมสฺส สงฆมณฑก
 กาทํ จกฺกมณฑก, ลฺลขปฺปสนฺนา หิ อวฺสุโส มนุสฺสสฺสตี.

อถ โข เทวทตฺโต สปริโส, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
 ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมณฺตํ นิสฺสีทิ; เอกมณฺตํ นิสฺสินฺโน โข
 เทวทตฺโต ภควนฺตํ เอตทวโจ “ภควา ภนฺเต อเนกปริยาเยน
 อปฺปิจฺจสฺส สนฺตฺตฺตฺตฺต สลฺลขสฺส ฐตฺตฺต ปาสาทิกสฺส อปจยสฺส
 วิริยารมฺภสฺส วณฺณวาที, อิมานิ ภนฺเต ปญฺจ วตฺถุณี อเนกปริยาเยน
 อปฺปิจฺจตฺตาย สนฺตฺตฺตฺตฺต สลฺลขาย ฐตฺตฺต ปาสาทิกตฺตาย อปจยาย

^๑ ส.ฉ.,เท.,อ.,มหา. ฐตฺตฺต, เอมฺปริปิ.

^๒ ส.ฉ.,เท.,อ. สนฺตฺตฺตฺต, เอมฺปริปิ.

^๓ ส.ฉ.,เท.,อ. ฐตฺตฺต, มหา.,ท. ฐตฺต, เอมฺปริปิ.

๔ มคธ. 26/05/2566

^๕ ส.ฉ.,มหา. วิริยารมฺภ, เอมฺปริปิ.

^๕ ส.ฉ.,เท.,มหา. อารณฺณิกา

^{๖-๖} อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺตี.

^๗ ฉ.,อ. จสทฺโท น ทิสฺสนฺตี.

วิริยารมภาย สํวตฺตนฺติ, สาธุ ภนฺเต ภิกฺขุ ยาวชีวํ อารณฺณกา^๑
 อสฺสุ; โย คามนฺตํ โอสเรยฺย, วชฺชํ นํ มุเสยฺย. ยาวชีวํ
 ปิณฑปาติกา อสฺสุ; โย นิมนฺตํ สาทิเยยฺย, วชฺชํ นํ มุเสยฺย.
 ยาวชีวํ ปัสสฺสูลิกา อสฺสุ; โย คหปติจิวํ สาทิเยยฺย, วชฺชํ นํ
 มุเสยฺย. ยาวชีวํ รุกขมฺมูลิกา อสฺสุ; โย จนนํ อุปคจฺเจยฺย, วชฺชํ
 นํ มุเสยฺย. ยาวชีวํ มจฺจมนํสํ น ชาเทยฺย; โย มจฺจมนํสํ ชาเทยฺย,
 วชฺชํ นํ มุเสยฺยยาติ. “อลํ เทวทตฺต, โย อิจฺฉติ, อารณฺณโก โหตุ.
 โย อิจฺฉติ, คามนฺเต วิหฺรตุ. โย อิจฺฉติ, ปิณฑปาติโก โหตุ. โย
 อิจฺฉติ, นิมนฺตํ สาทิยตุ. โย อิจฺฉติ, ปัสสฺสูลิโก โหตุ. โย อิจฺฉติ,
 คหปติจิวํ สาทิยตุ. อมฺมจ มาเส โข มยา เทวทตฺต รุกขมฺมูลเสนาสนํ
 อนุญญาตํ, ติโกฏิปริสฺสุทฺธํ มจฺจมนํสํ อทิมฺมจํ อสฺสํตํ อปริสงฺกิตนฺติ.
 อถ โข เทวทตฺโต “น ภควา อิมานิ ปณฺจ วตฺถุณี อนุชานาตีติ
 หมฺวโจ อุกฺคโค สปริโส อุมฺมจายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
 ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ.

อถ โข เทวทตฺโต สปริโส ราชคหํ ปวิสิตฺวา ปณฺจहि วตฺถุहि
 ชนํ สณฺญาเปสิ “มยํ อาวุโส สมณํ โคตมํ อุปสงฺกมิตฺวา ปณฺจ
 วตฺถุณี ยาจิมุห, ‘ภควา ภนฺเต อเนกปริยาเยน อปฺปิจฺฉสฺส ฯเปฯ
 วิริยารมภสฺส วณฺณวาที, อิมานิ ภนฺเต ปณฺจ วตฺถุณี อเนกปริยาเยน
 อปฺปิจฺฉตฺยา ฯเปฯ วิริยารมภาย สํวตฺตนฺติ, สาธุ ภนฺเต ภิกฺขุ
 ยาวชีวํ อารณฺณกา^๑ อสฺสุ; โย คามนฺตํ โอสเรยฺย, วชฺชํ นํ
 มุเสยฺย. ฯเปฯ ยาวชีวํ มจฺจมนํสํ น ชาเทยฺย; โย มจฺจมนํสํ
 ชาเทยฺย, วชฺชํ นํ มุเสยฺยยาติ. อิมานิ ปณฺจ วตฺถุณี สมโน

หมดอายุ 26/05/2566

โคตโม นานุชานาติ, เต จ มยฺ อิมะหิ ปญฺจหิ วตฺถุหิ สมาทาย
วตฺตามาติ.

ตตฺถ เย เต มนุสฺสา อสฺสทฺธา อปฺปสฺสนา ทฺพทฺพทฺธิโน, เต
เอวมาหํสุ “อิม โข สมณฺหา สกฺยปฺตฺติยา ฐตา”^๑ สลฺเลขวตฺติโน,
สมโณ ปน โคตโม พาหุลฺลิกโก พาหุลฺลาย เจเตตฺติ. เย ปน เต
มนุสฺสา สทฺธา ปสฺสนา ปณฺทิตา ทฺพทฺธิมนฺโต, เต อุชฺฌายนฺติ
ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม เทวทตฺโต []”^๒ สงฆมณฑาย
ปรกฺกมิสฺสติ จกฺกมณฑายาติ. อสฺสํสุ โข ภิกฺขุ เตสํ มนุสฺसानํ
อุชฺฌายนฺตานํ ขียนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. เย เต ภิกฺขุ อปฺปิจฺฉา
ฯเปฯ เต อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม เทวทตฺโต
สงฆมณฑาย ปรกฺกมิสฺสติ จกฺกมณฑายาติ. อถ โข เต ภิกฺขุ ภควโต
เอตมตฺถํ อารุเฬสฺ. ฯเปฯ “สจฺจํ กิร ตวํ เทวทตฺต สงฆมณฑาย
ปรกฺกมสิ จกฺกมณฑายาติ. “สจฺจํ ภควาติ. “อลํ เทวทตฺต, มา
เต รุจฺจิ สงฆมณฑ, ครุโก โข เทวทตฺต สงฆมณฑ, โย โข
เทวทตฺต สมคฺคํ []”^๓ ภินฺทติ, กปฺปฏฺจิตฺกํ^๔ กิพฺพิสํ ปสวติ, กปฺป
นिरยมฺหิ ปจฺจติ, โย จ โข เทวทตฺต ภินฺนํ สงฆํ สมคฺคํ กโรติ,
พฺรหฺมปฺญญํ ปสวติ, กปฺปํ สคฺคมฺหิ โมทติ, อลํ เทวทตฺต, มา
เต รุจฺจิ สงฆมณฑ, ครุโก โข เทวทตฺต สงฆมณฑ.

อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ปุพฺพพณฺหสมยํ นีวาเสตฺวา ปตฺต-
จีวรมาทาย ราชคหํ ปิณฑทาย ปาวิสิ. อทฺทสา โข เทวทตฺโต
อายสฺมนตฺติ อานนฺทํ ราชคเห ปิณฑทาย จรณตฺ; ทิสฺวาน,

^๑ ๑๓๖๖/๒๖/๐๕/๒๕๖๖

ส.จ.,เท.,อ. ฐตา ^๒ ส.จ.,เท.,อ.,มหา. เอตฺถนฺตเร ภควโตติ อยํ ปาโง ทิสฺสติ.

^๓ ส.เท.,อ. เอตฺถนฺตเร สงฆนฺติ อยํ ปาโง ทิสฺสติ. ^๔ ส.จ.,เท.,อ. กปฺปฏฺจิกํ

เยนายสุมา อานนุโท, เตนุปลสงุมมิ; อุปสงุมมิตวา อายสมนตัม
อานนุทัม เอตทโวจ “อชชตคฺเคทานาหิ อวฺสุโส อานนุท อณฺณเตรว
ภควตา อณฺณเตรว ภิกฺขุสงฺฆมา อุโปสถํ กริสฺสามิ, สงฺฆมมํ
กริสฺสามิตี.

อถโข อายสุมา อานนุโท ราชคเห ปิณฺฑทาย จริตฺวา ปจฺฉา-
ภตฺตัม ปิณฺฑทปาทปฏิกฺกนฺโต, เยน ภควา, เตนุปลสงุมมิ; อุปสงุมมิตวา
ภควนฺตัม อภิวาเทตฺวา เอกมณฺตํ นิสิตฺติ. เอกมณฺตํ นิสินฺโน โข
อายสุมา อานนุโท ภควนฺตัม เอตทโวจ “อิธํ ฆนฺเต ปุพฺพพณฺหสมยํ
นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย ราชคหํ ปิณฺฑทาย ปาวิสี, อทฺทสา
โข มํ ฆนฺเต เทวทตฺโต ราชคเห ปิณฺฑทาย จรณฺตํ; ทิสฺวาน
เยนาหิ, เตนุปลสงุมมิ; อุปสงุมมิตวา มํ เอตทโวจ ‘อชชตคฺเคทานาหิ
อวฺสุโส อานนุท อณฺณเตรว ภควตา อณฺณเตรว ภิกฺขุสงฺฆมา
อุโปสถํ กริสฺสามิ, สงฺฆมมํ กริสฺสามิตี, อชช^๑ ฆนฺเต เทวทตฺโต
สงฺฆํ ภินฺทิสฺสตีตี. อถโข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ
อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ

อุทานกาถา^๒

“สุกริํ สารุํหา สารุ ^๓	สารุํ ปาเปนํ ทุกฺกกริํ
ปาปํ ปาเปนํ สุกริํ	ปาปมริเยหิ ทุกฺกกรณฺตี.

ทุตติยภาณวโร นิฏฺฐิตโ.

^๑ ส.ฉ. อชชตคฺเค

^๒ ส.ฉ.,เท.,อิ. อปํ ปาโง น ทิสฺสตี.

^๓ ส.อิ. สารุํ, เอวมุปริปี.

๓. ตติยภาณวโร

สังฆเภทกถา

[๓๔๔] อถโข เทวทตฺโต ตทหุโปสเถ อุฏฺฐายาสนา สลากํ
 คาหะสิ “มยํ อาวุโส สมณํ โคตมํ อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺจ วตฺถุณิ
 ยาจิมนฺหา ‘ภควา ภนฺเต อนेกปริยาเยน อปฺปิจฺจสฺส ฯเปฯ วิริยารมฺภสฺส
 วณฺณวาที, อิมานิ ภนฺเต ปญฺจ วตฺถุณิ อนेกปริยาเยน อปฺปิจฺจตาย
 ฯเปฯ วิริยารมฺภาย สํวตฺตนฺติ, สาธุ ภนฺเต ภิกฺขุ ยาวชฺฉิ
 อารญฺญกา อสฺสุ; โย คามนฺตํ โอสเรยฺย, วชฺชํ นํ ผุสเสยฺย. ฯเปฯ
 ยาวชฺฉิ มจฺจมนฺสิ น ขาเทยฺย; โย มจฺจมนฺสิ ขาเทยฺย, วชฺชํ นํ
 ผุสเสยฺยาติ. อิมานิ ปญฺจ วตฺถุณิ สมโณ โคตโม นานฺชานาติ,
 เต จ มยํ อิมะหิ ปญฺจहि วตฺถุहि สમાทาย วตฺตาม. ยสฺสาयสฺมโต
 อิมานิ ปญฺจ วตฺถุณิ ขมนฺติ, โส สลากํ คณฺหาตุติ.

เตน โข ปน สมเยน เวสาลิกา วชฺชิปฺตฺตกา ปญฺจมตฺตานิ
 ภิกฺขุสฺตานิ นวกา เจว โหนฺติ อปฺปกตญฺญโน จ, เต จ “อยฺ
 ธมฺโม, อยฺ วินโย, อิํ สตฺถุสสาสนนฺติ สลากํ คณฺหีสุ. อถโข
 เทวทตฺโต สงฺฆํ ภินฺทิตฺวา ปญฺจมตฺตานิ ภิกฺขุสฺตานิ อาทาย,
 เยน คยาสีสํ, เตน ปกฺกามิ.

อถโข สาริปฺตฺตโมคฺคัลลานา, येन ภควา, เตนฺอุปสงฺกมฺมีสุ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสีทิสฺสุ; เอกมนฺตํ
 นิสฺสินฺโน โข आयสฺมา สาริปฺตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ “เทวทตฺโต
 ภนฺเต สงฺฆํ ภินฺทิตฺวา ปญฺจมตฺตานิ ภิกฺขุสฺตานิ อาทาย, येन
 คยาสีสํ, เตน ปกฺกนฺโตติ. “นฺนุ हि” นาม ตุมฺหากํ สาริปฺตฺตา

หมดอายุ 26/05/2566

อถโข เทวทตฺโต อายสฺมนตํ สารีปฺตตํ อุปทฺทมาสนน
 นิมนฺเตสิ “เอหาวุโส สารีปฺตต, อีธ นิสีทาหีติ. “อลํ อาวุโสติ โข
 อายสฺมา สารีปฺตฺโต อณฺเฏตรํ อาสนํ คเหตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ.
 อายสฺมาปิ โข มหาโมคฺคัลลาโน อณฺเฏตรํ อาสนํ คเหตฺวา
 เอกมฺนตํ นิสีทิ. อถโข เทวทตฺโต พหุเทว รตฺตี ภิกฺขุ ฐมฺมียา
 กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมุตฺเตเชตฺวา สมปฺหํเสตฺวา
 อายสฺมนตํ สารีปฺตตํ อชฺฌเมสิ “วิคตถีนมิทฺโธ โข อาวุโส สารีปฺตต
 ภิกฺขุสงฺฆ, ปฏฺฐิภาตฺตุ ตํ อาวุโส สารีปฺตต ภิกฺขุณํ ฐมฺมํ กถา,
 ปิฎฺฐิจิ เม อาคิลาติ, ตมฺหํ อายมิสฺสามีติ. “เอวมาวุโสติ โข
 อายสฺมา สารีปฺตฺโต เทวทตฺตสฺส ปจฺจสฺโสสิ. อถโข เทวทตฺโต
 จตฺตคฺคณํ สงฺฆาภูมึ ปณฺญาเปตฺวา ทกฺขิณฺนํ ปสฺสเนน เสยฺยํ กปฺเปสิ.
 ตสฺส กิลนฺตสฺส^๑ มุฏฺฐสฺสติสฺส อสมปฺชานสฺส มุหุตฺตเกเนว นิทฺทํ^๒
 โอฏกมิ.

อถโข อายสฺมา สารีปฺตฺโต อาเทสนาปาฏิหาริยานุสาสนียา
 ภิกฺขุ ฐมฺมียา กถาย โอวทิตํ อนุสาสิ. อายสฺมา มหาโมคฺคัลลาโน
 อิทธิปาฏิหาริยานุสาสนียา ภิกฺขุ ฐมฺมียา กถาย โอวทิตํ อนุสาสิ.
 อถโข เตสํ ภิกฺขุณํ อายสฺมตา สารีปฺตฺเตน อาเทสนาปาฏิหาริยา-
 นุสาสนียา อายสฺมตา จ มหาโมคฺคัลลาเนน อิทธิปาฏิหาริยา-
 นุสาสนียา โอวทิตฺยมานานํ อนุสาสิยมานานํ วิรชํ วิตมลํ ฐมฺมจกฺขุ
 อุทปาติ “ยงฺกิญฺจิ สมุทฺยธมฺมํ, สพฺพนฺตํ นิโรธธมฺมนฺติ.

อถโข อายสฺมา สารีปฺตฺโต ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “คจฺฉาม มยํ
 อาวุโส ภควโต สนฺติเก, โย ตสฺส ภควโต ฐมฺมํ โรเจติ,^๓ โส
 อาคจฺจตฺตติ. อถโข สารีปฺตตโมคฺคัลลานา ตานิ ปณฺจ ภิกฺขุสฺตานิ

^๑ ส.ฉ.เท. กิลมนตสฺส^๒ ส.ฉ.เท.อิ. นิตฺทา^๓ ส.ฉ. โรเจสิ

อาทาย, เยน เวพฺพนํ, เตนฺอุปสงฺกมီสุ. อถ โข โกกาลีโก เทวทตฺตํ
อุฏฺฐาเปสิ “อุฏฺฐเหติ อาวุโส เทวทตฺต, นีตา เต ภิกฺขุ สารีปุตฺต-
โมคฺคละลาเนหิ. นนฺ ตวํ อาวุโส เทวทตฺต มยา วุตฺโต, มา
อาวุโส เทวทตฺต สารีปุตฺตโมคฺคละลาเนหิ วิสฺสาสิ, ปาปิจฺฉา
สารีปุตฺตโมคฺคละลาเนหิ ปาปิกานํ อิจฺฉานํ วสํ คตาติ. อถ โข
เทวทตฺตสฺส ตตฺถเวย อุณฺ्हํ โลหิตํ มุขโต อุกฺคณฺจิ.

อถ โข สารีปุตฺตโมคฺคละลาเนหิ, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมီสุ;
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิสฺสุ. เอกมฺนตํ
นินฺนุโน โข อายสฺมา สารีปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ “สาธุ ภาณฺเต
เภทกานฺหวตฺตกา ภิกฺขุ ปุณฺ อุปสมฺปชฺชเยยฺยุนฺติ. “อลํ สารีปุตฺต,
มา เต รุจฺจิ เภทกานฺหวตฺตกานํ ภิกฺขุณํ ปุณฺ อุปสมฺปทา, เตนฺหิ
ตวํ สารีปุตฺต เภทกานฺหวตฺตเก ภิกฺขุ ฤๅลลจฺจยํ เทสาเปหิ, กถํ
ปนฺ เต สารีปุตฺต เทวทตฺโต ปฏิปชฺชิตี. “ยเถว ภาณฺเต ภควา
พหุเทว รตฺตี ภิกฺขุ ฐมฺมียา กถาย สนฺทสฺสเสตฺวา สมหาเปตฺวา
สมุตฺเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา มํ อชฺฌเมสิ”^๑ “วิคตถีนมิทฺธโร โข
สารีปุตฺต ภิกฺขุสงฺฆเ, ปฏฺวิภาตฺตุ ตํ สารีปุตฺต ภิกฺขุณํ ฐมฺมึ กถา,
ปิฎฺจิจิ เม อาคิลาติ, ตมฺหํ อายมิสฺสามีติ. “เอวเมว โข ภาณฺเต
เทวทตฺโต ปฏิปชฺชิตี.

[๓๔๖] อถ โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว,
อรรถนฺายตเน มหาสฺสรสี, ตํ นาคา อุปนิสฺสาย วิหรีสุ, เต จ^๒ ตํ
สฺสรสี โอคาเหตฺวา โสณฺฑาย ภีสมฺพาลํ”^๓ อพฺพุหิตฺวา^๔ สุวิกฺขาลิตํ

^๑ ส.ฉ.เท.อ. อชฺฌเมสติ

^๒ ส.ฉ.เท.อ. จสทโท น ทิสฺสติ.

^๓ ส.ฉ.เท.อ. ภีสมฺพาลํ, เอวมุปรีปิ.

^๔ ส.ฉ.เท.มหา. อพฺพุหิตฺวา, อ. อพฺพหิตฺวา, เอวมุปรีปิ.

วิกฺขาลเตตฺวา อกทฺทมํ สงฺขาติเตว อชฺโฆหรนฺติ. เตสํ ตํ วณฺณาย
 เจว โหติ พลาย จ, น จ ตโตนิทานํ มรณํ วา นิคจฺจนฺติ,
 มรณมตฺตํ วา ทุกฺขํ. เตสํเยว โข ปน ภิกฺขเว มหานาคานํ
 อนฺุสิกฺขมานา ตรฺุณ^๑ นาคา^๒ ภิงฺกจฺฉาปา เต ตํ สรสี โอคาทเตว
 โสณฺทาย ภีสมุพาลํ อพฺพุทิตฺวา น สุวิกฺขาลิตํ วิกฺขาลเตตฺวา
 สกทฺทมํ สงฺขาติเตว อชฺโฆหรนฺติ. เตสํ ตํ เนว วณฺณาย โหติ
 น พลาย, ตโตนิทานํ จ มรณํ วา นิคจฺจนฺติ, มรณมตฺตํ วา
 ทุกฺขํ. เอวเมว โข ภิกฺขเว เทวทตฺโต มมานุภุพฺพิ^๓ กปฺโณ
 มริสฺสตีติ.

มหาวราหสฺส มหี วิกฺกพฺโต^๔
 ภีสํ^๕ ขฺมานสฺส^๖ นทิสฺส ชคฺคโต
 ภิงฺโกว ปงฺกํ อภิกฺกขยิตฺวา
 มมานุภุพฺพิ กปฺโณ มริสฺสตีติ.

[๓๔๗] อฏฺฐหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมณฺนาคโต ภิกฺขุ ทฺูเตยฺยํ
 คนฺตุมรหติ. กตเมหิ อฏฺฐหิ. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ โสตา จ โหติ,
 สาเวตา จ, อุคฺคเหตา จ, ธาเรตา จ, วิญฺญาตา จ, วิญฺญาเปตา
 จ, กุสโล จ สหิตาสหิตสฺส, โน จ กลหการโก; อิเมหิ โข
 ภิกฺขเว อฏฺฐหฺงเคหิ สมณฺนาคโต ภิกฺขุ ทฺูเตยฺยํ คนฺตุมรหติ.

อฏฺฐหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมณฺนาคโต สารีปฺตฺโต ทฺูเตยฺยํ
 คนฺตุมรหติ. กตเมหิ อฏฺฐหิ. อิทฺ ภิกฺขเว สารีปฺตฺโต โสตา จ

^๑ อ. ตรฺุณกา

พิมพ์ 26/05/2566

^๓ ส. สมานุภุพฺพิ, ฉ. มมานุภุพฺพิ

^๕ ส., ฉ., เท., อ. ภีสํ

^๒ ส., ฉ., เท., อ. อํ ปาโจ น ทิสฺสตี.

^๔ ส. วิกฺกพฺโต, ฉ. วิโกพฺโต

^๖ อ. ขฺมานสฺส

โหติ, สาเวตา จ, อุคฺคเหตา ฐาเรตา จ, วิญญาตา จ,
 วิญญาเปตา จ, กุสโล จ สหิตาสหิตสฺส, โน จ กลหการโก;
 อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหํเคหิ สมนฺนาคโต สาริปฺพุโต พุเตยฺย
 คนฺตุมรหตีติ.

โย เว น พุยฺยธติ^๑ ปตฺวา ปริสํ อุคฺควาทีนํ
 น จ หาเปติ วณํ น จ ฉาเทติ สาสนํ.
 อสนฺหิทุโร จ อภฺชาติ ปุจฺฉโต น จ กุปฺปติ^๒
 สเว ตาทิสโก ภิกฺขุ พุเตยฺย คนฺตุมรหตีติ.

อาปายิโก

[๓๔๘] อฏฺฐหิ ภิกฺขเว อสทฺธมฺเมหิ อภิกฺขโต ปริยาทินฺนจิตฺโต
 เทวทตฺโต อาปายิโก เหนรียโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโณ. กตเมหิ อฏฺฐหิ.
 ลาเภณ ภิกฺขเว อภิกฺขโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก
 เหนรียโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโณ. อลาเภณ ภิกฺขเว ๔เปฯ ยเสน
 ภิกฺขเว ๔เปฯ อยเสน ภิกฺขเว ๔เปฯ สกฺกาเรน ภิกฺขเว ๔เปฯ
 อสกฺกาเรน ภิกฺขเว ๔เปฯ ปาปิจฺจตฺตาย ภิกฺขเว ๔เปฯ ปาปมิตฺตตฺตาย
 ภิกฺขเว อภิกฺขโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก เหนรียโก
 กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโณ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว อฏฺฐหิ อสทฺธมฺเมหิ
 อภิกฺขโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก เหนรียโก กปฺปฏฺโฐ
 อเตกิจฺโณ.

^๑ ส.,ฉ.,เท. พุยถติ, อ. พุยธติ

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. ปุจฺฉโต จ น กุปฺปติ

[๓๔๙] สาธุ ภิกขเว ภิกขุ อุปปนฺหํ ลากํ อภิกุญฺย อภิกุญฺย
 วิหเรยฺย. อุปปนฺหํ อลากํ อเปยฺ อุปปนฺหํ ยสํ อเปยฺ อุปปนฺหํ
 อยสํ อเปยฺ อุปปนฺหํ สกุการํ อเปยฺ อุปปนฺหํ อสกุการํ อเปยฺ
 อุปปนฺหํ ปาปิจฺจตํ อเปยฺ อุปปนฺหํ ปาปมิตฺตตํ อภิกุญฺย อภิกุญฺย
 วิหเรยฺย. กณฺจ^๑ ภิกขเว ภิกขุ อตฺถวสํ ปฏฺิจฺจ อุปปนฺหํ ลากํ
 อภิกุญฺย อภิกุญฺย วิหเรยฺย. อุปปนฺหํ อลากํ อเปยฺ อุปปนฺหํ ยสํ
 อเปยฺ อุปปนฺหํ อยสํ อเปยฺ อุปปนฺหํ สกุการํ อเปยฺ อุปปนฺหํ
 อสกุการํ อเปยฺ อุปปนฺหํ ปาปิจฺจตํ อเปยฺ อุปปนฺหํ ปาปมิตฺตตํ
 อภิกุญฺย อภิกุญฺย วิหเรยฺย. ยํ หิสฺส ภิกขเว อุปปนฺหํ ลากํ
 อนภิกุญฺย วิหโรโต อุปปชฺเชยฺยํ อาสวา วิฆาตปริพาหา, อุปปนฺหํ
 ลากํ อภิกุญฺย อภิกุญฺย วิหโรโต, เอวํส เต อาสวา วิฆาตปริพาหา
 น โหนฺติ. ยํ หิสฺส ภิกขเว อุปปนฺหํ อลากํ อเปยฺ อุปปนฺหํ ยสํ
 อเปยฺ อุปปนฺหํ อยสํ อเปยฺ อุปปนฺหํ สกุการํ อเปยฺ อุปปนฺหํ
 อสกุการํ อเปยฺ อุปปนฺหํ ปาปิจฺจตํ อเปยฺ อุปปนฺหํ ปาปมิตฺตตํ
 อนภิกุญฺย วิหโรโต อุปปชฺเชยฺยํ อาสวา วิฆาตปริพาหา อเปยฺ
 อุปปนฺหํ ปาปมิตฺตตํ อภิกุญฺย อภิกุญฺย วิหโรโต, เอวํส เต อาสวา
 วิฆาตปริพาหา น โหนฺติ. อิมํ^๒ ไช ภิกขเว ภิกขุ อตฺถวสํ ปฏฺิจฺจ
 อุปปนฺหํ ลากํ อภิกุญฺย อภิกุญฺย วิหเรยฺย. อุปปนฺหํ อลากํ อเปยฺ
 อุปปนฺหํ ยสํ อเปยฺ อุปปนฺหํ อยสํ อเปยฺ อุปปนฺหํ สกุการํ อเปยฺ
 อุปปนฺหํ อสกุการํ อเปยฺ อุปปนฺหํ ปาปิจฺจตํ อเปยฺ อุปปนฺหํ
 ปาปมิตฺตตํ อภิกุญฺย อภิกุญฺย วิหเรยฺย. ตสฺมาติห ภิกขเว อุปปนฺหํ
 ลากํ อภิกุญฺย อภิกุญฺย วิหริสฺสาม. อุปปนฺหํ อลากํ อเปยฺ

อุปปนฺหนิ ยสํ ๕เปฯ อุปปนฺหนิ อยสํ ๕เปฯ อุปปนฺหนิ สกุการิ ๕เปฯ
 อุปปนฺหนิ อสกุการิ ๕เปฯ อุปปนฺหนิ ปาปิจฺจตํ ๕เปฯ อุปปนฺหนิ
 ปาปมิตฺตตํ อภิภุญฺย อภิภุญฺย วิหริสฺสามาติ. เอวณฺหิ โว ภิกฺขเว
 สิกฺขิตพฺพนฺติ.

[๓๕๐] ตีหิ ภิกฺขเว อสทฺธมฺเมหิ อภิภุโต ปรียาทินฺนจิตฺโต
 เทวทตฺโต อาปายิโก เหนริโก กปฺปฏฺโง อเตกจิโณ. กตเมหิ
 ตีหิ. ปาปิจฺจตา, ปาปมิตฺตตา, โอรมตฺตเกน วิเสสาธิตเมน อนฺตรา
 โวसानํ อาปาติ; อีเมหิ โข ภิกฺขเว ตีหิ อสทฺธมฺเมหิ อภิภุโต
 ปรียาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก เหนริโก กปฺปฏฺโงติ.^๑

มา ชาตุ โกจิ โลกสฺมึ
 ตทิมินาปี^๓ ชานาถ

‘ปณฺหิตฺติ สมนฺญาโต
 ชลํ ว ยสสา อฏฺฐา
 โส ปมาทํ อนฺจฺฉนฺโณ
 อวีจฺฉิรยํ ปตฺโต

อทุฏฺฐสฺส หิ โย ทฺพเก^๔
 ตเมว ปาปํ ผุสฺติ

สมุทฺทํ วิสกุมฺเภน
 น โส เตน ปทฺฐเสยฺย

ปาปิจฺโณ อุปฺปชฺชถ^๒
 ปาปิจฺฉานํ ยถา คติ.

‘ภาวิตฺตฺติ สมนฺโต
 ‘เทวทตฺติ เม สุตํ.
 อาสชฺช นํ ตถาคตํ
 จตฺตวารี ภายานกํ.

ปาปกมฺมํ อกฺุพฺพโต
 ทฺฏฺฐจิตฺตํ อนาทรํ.

โย มณฺเฑยฺย ปทฺฐสิตฺตุ
 เกสฺมา^๕ หิ อฺุทธิ มหา.

^๑ ส.,เท.,อ.,มหา. กปฺปฏฺโง อเตกจิโณติ.

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อ. ตทมินาปี

^๔ อ. ทฺพโก

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. อุปฺปชฺชถ

^๕ อ. ภสฺมา

เอวเมว ตถาคตํ	โย วาเทนุปหีสติ
สมคตํ ^๑ สหตจิตตํ	วาโท ตมฺหิ น รุหติ.
ตาทิสํ มิตตํ กุพฺเพถ	ตณฺจ เสเวยฺย ^๒ ปณฺหิโต
ยสฺส มคฺคานุโค ภิกฺขุ	ขยํ ทุกฺขสฺส ปาปฺเพติ.

อุปาลิปัญหา

[๓๕๑] อถโข อายสฺมา อุปาลิ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺติ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อุปาลิ ภควนฺตํ เอตทโวจ “สงฺฆราชาสิ สงฺฆราชาสิตี ฆนฺเต วุจฺจติ, กิตฺตาวตฺตา นุ โข ฆนฺเต สงฺฆราชาสิ โหติ, โน จ สงฺฆเมทฺโ. กิตฺตาวตฺตา จ ปน สงฺฆราชาสิ เจว โหติ สงฺฆเมทฺโ จาติ.

“เอกโต อุปาลิ เอโก โหติ, เอกโต เทว, จตฺตฺโถ อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ ‘อัย ชมฺโม, อัย วินโย, อิํ สตฺถุสาสนํ; อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถาติ. เอวมฺปิ โข อุปาลิ สงฺฆราชาสิ โหติ, โน จ สงฺฆเมทฺโ. เอกโต อุปาลิ เทว โหหนฺติ, เอกโต เทว, ปญฺจโม อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ ‘อัย ชมฺโม, อัย วินโย, อิํ สตฺถุสาสนํ; อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถาติ. เอวมฺปิ โข อุปาลิ สงฺฆราชาสิ โหติ, โน จ สงฺฆเมทฺโ. เอกโต อุปาลิ เทว โหหนฺติ, เอกโต ตโย จญฺโจ อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ ‘อัย ชมฺโม, อัย วินโย, อิํ สตฺถุสาสนํ; อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถาติ. เอวมฺปิ โข อุปาลิ สงฺฆราชาสิ โหติ, โน จ สงฺฆเมทฺโ. เอกโต

^๑ ส.จ.,เท. สมคตํ, อ. สมมาคตํ

^๒ ส.จ.,เท.,อ. เสเวถ

อุปาลิ ตโย โหนฺติ, เอกโต ตโย, สตุตโม อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ 'อัย ฐมฺโม, อัย วินโย, อิํ สตุตฺตสํ; อิมํ คณฺหณ, อิมํ โรเจถาติ. เอวมฺปิ โข อุปาลิ สงฺฆราชา โหติ, โน จ สงฺฆเมโท. เอกโต อุปาลิ ตโย โหนฺติ, เอกโต จตฺตารो, อญฺจโม อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ 'อัย ฐมฺโม, อัย วินโย, อิํ สตุตฺตสํ; อิมํ คณฺหณ, อิมํ โรเจถาติ. เอวมฺปิ โข อุปาลิ สงฺฆราชา โหติ, โน จ สงฺฆเมโท. เอกโต อุปาลิ จตฺตารो โหนฺติ, เอกโต จตฺตารอ, นวโม อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ 'อัย ฐมฺโม, อัย วินโย, อิํ สตุตฺตสํ; อิมํ คณฺหณ, อิมํ โรเจถาติ. เอวมฺปิ^๑ โข อุปาลิ สงฺฆราชา เจว โหติ สงฺฆเมโท จ. นวณฺโณ วา อุปาลิ อติเรกนวณฺโณ วา สงฺฆราชา เจว โหติ สงฺฆเมโท จ. น โข อุปาลิ ภิกฺขุํ สงฺฆํ ภินฺทติ, อปิ จ เกทาย ปรกุํมติ. น สิग्ฆมาณา สงฺฆํ ภินฺทติ, น สามเณโร สงฺฆํ ภินฺทติ, น สามเณโร สงฺฆํ ภินฺทติ, น อุปาสโก สงฺฆํ ภินฺทติ, น อุปาสิกา สงฺฆํ ภินฺทติ, อปิ จ เกทาย ปรกุํมติ. ภิกฺขุ โข อุปาลิ ปกตตฺโต สมานสํวาสโก สมานสํมายํ จิตฺโต สงฺฆํ ภินฺทติ.

[๓๕๒] “สงฺฆเมโท สงฺฆเมโทติ ภาณเต วุจฺจติ, กิตฺตาวตา ญฺ โข ภาณเต สงฺฆเม ภินฺโน โหตีติ. “อิธูปาลิ”^๒ ภิกฺขุ อธมฺมํ ‘ฐมฺโมติ ที่เปฺนฺติ, ฐมฺมํ ‘อฐมฺโมติ ที่เปฺนฺติ, อวินยํ ‘วินโยติ ที่เปฺนฺติ, วินยํ ‘อวินโยติ ที่เปฺนฺติ, อภาสิตํ อลปิํ ตถาคเตน ‘ภาสิตํ ลปิํ ตถาคเตนาติ ที่เปฺนฺติ, ภาสิตํ ลปิํ ตถาคเตน ‘อภาสิตํ อลปิํ ตถาคเตนาติ ที่เปฺนฺติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน ‘อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ที่เปฺนฺติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน ‘อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ที่เปฺนฺติ,

หมดอายุ 26/05/2566

อปฺปญฺญตฺตํ^๑ ตถาคเตน ‘ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทิเปฺนฺติ, ปญฺญตฺตํ
 ตถาคเตน ‘อปฺปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทิเปฺนฺติ, อนาปตฺตํ ‘อาปตฺตํ
 ทิเปฺนฺติ, อาปตฺตํ ‘อนาปตฺตํ ทิเปฺนฺติ, ลหุกํ อาปตฺตํ ‘ครุกา
 อาปตฺตํ ทิเปฺนฺติ, ครุกํ อาปตฺตํ ‘ลหูกา อาปตฺตํ ทิเปฺนฺติ,
 สาวเสสํ อาปตฺตํ ‘อนวเสสา อาปตฺตํ ทิเปฺนฺติ, อนวเสสํ อาปตฺตํ
 ‘สาวเสสา อาปตฺตํ ทิเปฺนฺติ, ทุฏฺฐจฺจุลฺลํ อาปตฺตํ ‘อทุฏฺฐจฺจุลฺลา
 อาปตฺตํ ทิเปฺนฺติ, อทุฏฺฐจฺจุลฺลํ อาปตฺตํ ‘ทุฏฺฐจฺจุลฺลา อาปตฺตํ ทิเปฺนฺติ.
 เต อิเมหิ อฏฺฐารสฺหิ วตฺถุหิ อปฺกสฺสนฺติ,^๒ อวปฺกสฺสนฺติ,^๓ อาเวณิกํ
 อุโปสถํ^๔ กโรนฺติ, อาเวณิกํ ปวารณํ กโรนฺติ, อาเวณิกํ สงฺฆมมํ
 กโรนฺติ. เอตฺตาวตา โข อุปาฬิ สงฺฆโม ภินฺโน โหตฺติติ.

[๓๕๓] “สงฺฆสามคฺคิ สงฺฆสามคฺคิตฺติ ภนฺเต วุจฺจติ, กิตฺตาวตา
 นุ โข ภนฺเต สงฺฆโม สมคฺโค โหตฺติติ. “อิธฺูปาฬิ ภิกฺขุ อธมํ
 ‘อธมโมติ ทิเปฺนฺติ, ธมมํ ‘ธมโมติ ทิเปฺนฺติ, อวินยํ ‘อวินโยติ
 ทิเปฺนฺติ, วินยํ ‘วินโยติ ทิเปฺนฺติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน
 ‘อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทิเปฺนฺติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน
 ‘ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทิเปฺนฺติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน
 ‘อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทิเปฺนฺติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน ‘อาจิณฺณํ
 ตถาคเตนาติ ทิเปฺนฺติ, อปฺปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ‘อปฺปญฺญตฺตํ
 ตถาคเตนาติ ทิเปฺนฺติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน ‘ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ
 ทิเปฺนฺติ, อนาปตฺตํ ‘อนาปตฺตํ ทิเปฺนฺติ, อาปตฺตํ ‘อาปตฺตํ
 ทิเปฺนฺติ, ลหุกํ อาปตฺตํ ‘ลหูกา อาปตฺตํ ทิเปฺนฺติ, ครุกํ อาปตฺตํ

๑ หมดอายุ 26/05/2566

๑ ส.,ฉ.,เท.,อิ. อปญฺญตฺตํ, เอมฺปฺริปิ. ๒ อ. อวปฺกสฺสนฺติ ๓ ส.,เท.,มหา. อวปฺกสฺสนฺติ

๔ ฉ. อาเวณี อุโปสถํ, เท.,อิ. อาเวณิอุโปสถํ, มหา. อาเวณิกํ อุโปสถํ

‘ครุกา อาปตฺติตฺติ ทิเปนฺติ, สาวเสสํ อาปตฺตํ ‘สาวเสสา อาปตฺติตฺติ
 ทิเปนฺติ, อนวเสสํ อาปตฺตํ ‘อนวเสสา อาปตฺติตฺติ ทิเปนฺติ, ทุฏฺฐจฺจุลฺลํ
 อาปตฺตํ ‘ทุฏฺฐจฺจุลฺลา อาปตฺติตฺติ ทิเปนฺติ, อทุฏฺฐจฺจุลฺลํ อาปตฺตํ
 ‘อทุฏฺฐจฺจุลฺลา อาปตฺติตฺติ ทิเปนฺติ. เต อิเมหิ อฏฺฐาจารสหิ วตฺถุหิ น
 อปกสฺสนฺติ, น อวปกาสนฺติ, น อาเวณิกํ อุโปสถํ กโรนฺติ, น
 อาเวณิกํ ปวารณํ กโรนฺติ, น อาเวณิกํ สงฺฆกมฺมํ กโรนฺติ.
 เอตตาวตา โข อุปาลิ สงฺฆเ สมคฺโค โหตฺติตฺติ.

[๓๕๔] “สมคฺคํ ปน ภาณเต สงฺฆํ ภินฺทิตฺวา กิํ โส ปสวตฺติตฺติ.
 “สมคฺคํ โข อุปาลิ สงฺฆํ ภินฺทิตฺวา กปฺปฏฺฐจฺจิติกํ กิพฺพิสํ ปสวติ,
 กปฺปํ นิริยมฺหิ ปจฺจตฺติตฺติ.

นิกมคภา

อาปายิกो เหนรยโก^๒ กปฺปฏฺฐโจ สงฺฆเกทโก
 วคฺครโต อธมฺมฏฺฐโจ โยคกฺเขมา ปธฺสติ
 สงฺฆํ สมคฺคํ ภินฺทิตฺวา กปฺปํ นิริยมฺหิ ปจฺจตฺติตฺติ.

“ภินฺนํ ปน ภาณเต สงฺฆํ สมคฺคํ กตฺวา กิํ โส ปสวตฺติตฺติ.
 “ภินฺนํ โข อุปาลิ สงฺฆํ สมคฺคํ กตฺวา พุรหฺมปฺปณฺณ^๓ ปสวติ, กปฺปํ
 สคฺคมฺหิ โมหตฺติตฺติ.

สุขา สงฺฆสฺส สามคฺคํ สมคฺคานณฺจอนฺนคฺคโ^๔
 สมคฺครโต ธมฺมฏฺฐโจ โยคกฺเขมา น ธฺสติ
 สงฺฆํ สมคฺคํ กตฺวาน กปฺปํ สคฺคมฺหิ โมหตฺติตฺติ.

^๑ เท.,อ. อภัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๓ ส.,อ. พุรหฺม ปฺปณฺณ

^๒ ไป.,ส.,อ. เหนรยโก

^๔ ส.,อ. สมคฺคานณฺจ อนฺนคฺคโ

วินโย, อิํ สตฺถุสาสนํ; อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถาติ. อยมฺปิ โข
อุปาลิ สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโจ อเตกิจฺเณ.

ปุณ จปรํ อุปาลิ ภิกฺขุ อธมฺมํ 'ธมฺโมติ ที่เปติ, ตสฺมี
ธมฺมทิกฺขจิ เกเท อธมฺมทิกฺขจิ ๔เปฯ ตสฺมี ธมฺมทิกฺขจิ เกเท เวมตีโก
๔เปฯ ตสฺมี เวมตีโก เกเท อธมฺมทิกฺขจิ. ตสฺมี เวมตีโก เกเท
ธมฺมทิกฺขจิ. ตสฺมี เวมตีโก เกเท เวมตีโก วินิธาย ทิกฺขจี้ วินิธาย
ชนฺตี วินิธาย รุจี้ วินิธาย ภาวํ อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ 'อัย
ธมฺโม, อัย วินโย, อิํ สตฺถุสาสนํ; อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถาติ.
อยมฺปิ โข อุปาลิ สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโจ
อเตกิจฺเณ.

ปุณ จปรํ อุปาลิ ภิกฺขุ ธมฺมํ 'อธมฺโมติ ที่เปติ, ๔เปฯ อวินยํ
'วินโยติ ที่เปติ, วินยํ 'อวินโยติ ที่เปติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน
'ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ที่เปติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน
'อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ที่เปติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน
'อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ที่เปติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน 'อนาจิณฺณํ
ตถาคเตนาติ ที่เปติ, อปฺปญฺญตฺตํ ตถาคเตน 'ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ
ที่เปติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน 'อปฺปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ที่เปติ,
อนาปตฺตี 'อาปตฺตีติ ที่เปติ, อาปตฺตี 'อนาปตฺตีติ ที่เปติ, ลหุกํ
อาปตฺตี 'ครุกา อาปตฺตีติ ที่เปติ, ครุกํ อาปตฺตี 'ลหุกา อาปตฺตีติ
ที่เปติ, สาวเสสํ อาปตฺตี 'อนวเสสา อาปตฺตีติ ที่เปติ, อนวเสสํ
อาปตฺตี 'สาวเสสา อาปตฺตีติ ที่เปติ, ทุฏฺฐจฺจุลฺลํ อาปตฺตี 'อทุฏฺฐจฺจุลฺลา
อาปตฺตีติ ที่เปติ, อทุฏฺฐจฺจุลฺลํ อาปตฺตี 'ทุฏฺฐจฺจุลฺลา อาปตฺตีติ ที่เปติ.
ตสฺมี อธมฺมทิกฺขจิ เกเท อธมฺมทิกฺขจิ ตสฺมี อธมฺมทิกฺขจิ เกเท ธมฺม-
ทิกฺขจิ ตสฺมี อธมฺมทิกฺขจิ เกเท เวมตีโก ตสฺมี ธมฺมทิกฺขจิ เกเท

อธมมทิกฺขจฺจิ ตสฺมี ฐมมทิกฺขจฺจิ เกเท เวมตฺติโก ตสฺมี เวมตฺติโก เกเท
 อธมมทิกฺขจฺจิ ตสฺมี เวมตฺติโก เกเท ฐมมทิกฺขจฺจิ ตสฺมี เวมตฺติโก เกเท
 เวมตฺติโก วินิธาย ทิกฺขจฺจิ วินิธาย ขนฺตี วินิธาย รุจฺจิ วินิธาย ภาวํ
 อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ 'อัย ฐมฺโม, อัย วินโย, อิํ สตฺถุ-
 สาสนํ; อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถาติ. อยมฺปิ โข อูปาลิ สงฆเภทโก
 อาปายิกโก เนรยิกโก กปฺปญฺโจ อเตกิกฺโขติ.

“กตโม ปน ภนฺเต สงฆเภทโก น อาปายิกโก น เนรยิกโก
 น กปฺปญฺโจ น อเตกิกฺโขติ.

“อิธูปาลิ ภิกฺขุ อธมฺมํ 'ฐมฺโมติ ทิเปติ, ตสฺมี ฐมมทิกฺขจฺจิ เกเท
 ฐมมทิกฺขจฺจิ อวินิธาย ทิกฺขจฺจิ อวินิธาย ขนฺตี อวินิธาย รุจฺจิ อวินิธาย
 ภาวํ อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ 'อัย ฐมฺโม, อัย วินโย, อิํ สตฺถุ-
 สาสนํ; อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถาติ. อยมฺปิ โข อูปาลิ
 สงฆเภทโก น อาปายิกโก น เนรยิกโก น กปฺปญฺโจ น อเตกิกฺโข.

ปุน จปรํ อูปาลิ ภิกฺขุ ฐมฺมํ 'อธมฺโมติ ทิเปติ, ๔เป๔ ทุฏฺฐจฺจุลฺลํ
 อาปตฺตี 'อตุฏฺฐจฺจุลฺลา อาปตฺตีติ ทิเปติ, ตสฺมี ฐมมทิกฺขจฺจิ เกเท
 ฐมมทิกฺขจฺจิ อวินิธาย ทิกฺขจฺจิ อวินิธาย ขนฺตี อวินิธาย รุจฺจิ อวินิธาย
 ภาวํ อนุสฺสาเวติ, สลากํ คาเหติ 'อัย ฐมฺโม, อัย วินโย, อิํ สตฺถุ-
 สาสนํ; อิมํ คณฺหถ, อิมํ โรเจถาติ. อยมฺปิ โข อูปาลิ สงฆ-
 เภทโก น อาปายิกโก น เนรยิกโก น กปฺปญฺโจ น อเตกิกฺโขติ.

ตติยภาณวโร นิฏฺฐิตโ.

สงฆเภทกฺขนฺธโก สत्ตฺตโม.^๒

^๑ มคอาย 26/05/2566

สุยา. ตติยภาณวาร์ นิฏฺฐิตํ, อ. ภาณวาร์ นิฏฺฐิตํ ตติย.

^๒ สุยา. สงฆเภทกฺขนฺธกํ นิฏฺฐิตํ ตติย.

ตสฺสทุทานํ

อนฺุปีเย อภินฺุณเ
กสา วปา อติณฺุเน^๑

ปฺุณฺุชฺมทฺทปฺลาลณฺุจ
อายตฺีปี น ชียตฺี^๒

ภทฺุทฺุโย อนฺุรฺุทฺุโร จ
สฺกุยมาโน ว โกสมพฺิ^๓

ปกาเสสิ ปิตฺุโน จ
ติกปณฺุจ ครุโก โข
ตโย อฏฺุจ ปฺุณ ตีณิ

สฺุขมาโล น อิจฺุจติ
นิตฺุทา ลาเว จ อฺุพฺุพฺุเท.

ภุสโณณฺุณฺุนฺุหเร^๔
ปีตโร จ ปีตมาหา.

อานนฺุโท ภคฺุคฺุ กิมิโล
ปริหาโย กกฺุณฺุเชน^๕ จ.

ปฺุริเส เสลา นาทาติริ^๖
ภินฺุทิ ฤลฺลจฺุจเยน จ
ราชิเกทา สียา นฺุ โขติ.

สํมเกทกฺุขนฺุธโก นิฏฺุจโิต.

^๑ ส.,ฉ.,เท. อภินฺุณเ

^๒ ป.,ส.,ส.,เท.,อ.,ม.มหา. ชียนฺุติ

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อ. สฺกุยมาโน จ โกสมพฺิ

^๔ ส. ปฺุริเส สิลฺล นาทาติริ, ฉ.,เท. ปฺุริเส สิลฺล นาราติริ, อ. ปฺุริเสน นาทาติริ

^๕ ส.,เท. ภุสโณณฺุณฺุนฺุหเร, อ. ภุสโณปฺุณฺุนฺุหเร

^๖ ส.,ฉ.,เท. ภคฺุ กิมฺุพิโล

^๗ ส.,ฉ.,เท.,อ. กกฺุณฺุเชน

๘. วตฺตกฺขนุสโก

๑. อาคณฺตุกาวตฺตกถา

[๓๕๖] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ เชตวเน
อนาถปิณฑิกสฺส อารามे. เตน โข ปน สมเยน อาคณฺตุกา ภิกฺขุ
สอฺปาหฺนาปิ อารามํ ปวิสฺสฺสํ, จตฺตปคฺคหิตาปิ อารามํ ปวิสฺสฺสํ,
โอคฺคณฺจิตาปิ อารามํ ปวิสฺสฺสํ, สีเสปิ จีวรํ กริตฺวา อารามํ
ปวิสฺสฺสํ, ปานีเยนปิ ปาเท โหวฺสฺสํ, วุฑฺฒตเรปิ อาวาสิกเก ภิกฺขุ
น อภิวาเทณฺติ, นปี^๑ เสนาสนํ ปุจฺจณฺติ. อณฺเฏตโรปิ อาคณฺตุโก
ภิกฺขุ อนชฺฌมาวตฺถํ วิหารํ ฃฏฺฐิํ อุกฺขมาเมตฺวา กวณฺโณ ปณฺนาเมตฺวา
สหสา ปาวิสฺสํ, ตสฺส อปฺริปิณฺณจฺโตะ อหิ ชนฺธํ ปปติ, โส ภิกฺขุ
วิสฺสรมกาสิ. ภิกฺขุ อปฺชาวิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจํ “กิสฺส ตว
อาวุโส วิสฺสรมกาสีติ. อถ โข โส ภิกฺขุ ภิกฺขุณฺณํ เอตมตฺถํ
อาโรเจสิ. เย เต ภิกฺขุ อปฺปิจฺจนา ๔เปยฺย เต อชฺฌายณฺติ ขีณณฺติ
วิปาเจณฺติ “กถํ หิ นาม อาคณฺตุกา ภิกฺขุ สอฺปาหฺนาปิ อารามํ
ปวิสฺสฺสํ, จตฺตปคฺคหิตาปิ อารามํ ปวิสฺสฺสํ, โอคฺคณฺจิตาปิ
อารามํ ปวิสฺสฺสํ, สีเสปิ จีวรํ กริตฺวา อารามํ ปวิสฺสฺสํ,
ปานีเยนปิ ปาเท โหวฺสฺสํ, วุฑฺฒตเรปิ อาวาสิกเก ภิกฺขุ น
อภิวาเทณฺติ, นปี เสนาสนํ ปุจฺจณฺติ. อถ โข เต ภิกฺขุ
ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺส ๔เปยฺย “สจฺจํ กิร ภิกฺขเว อาคณฺตุกา
ภิกฺขุ สอฺปาหฺนาปิ อารามํ ปวิสฺสํ, จตฺตปคฺคหิตาปิ อารามํ
ปวิสฺสํ, โอคฺคณฺจิตาปิ อารามํ ปวิสฺสํ, สีเสปิ จีวรํ กริตฺวา

^๑ อ. ปิสทโท น ทิสฺสตี.

อารามํ ปวิสฺสนฺติ, ปานีเยนปิ ปาทะ โทวณฺติ, วุฑฺฒตเรปิ อาวาสิกะ
 ภิกฺขุ น อภิวาทะนฺติ, นปิ เสนาสํ ปุจฺจนฺตีสติ. “สจฺจํ ภควาติ.
 วิครหิ พุทฺโธ ภควา “กถํ หิ นาม ภิกฺขเว อาคนตุกา ภิกฺขุ
 สอุปาทหนานิ อารามํ ปวิสฺสฺสนฺติ, ฉตฺตปคฺคหิตานิ อารามํ
 ปวิสฺสฺสนฺติ, โอคฺคณฺจิตานิ อารามํ ปวิสฺสฺสนฺติ, สีเสปิ จีวรํ กริตฺวา
 อารามํ ปวิสฺสฺสนฺติ, ปานีเยนปิ ปาทะ โทวิสฺสนฺติ, วุฑฺฒตเรปิ
 อาวาสิกะ ภิกฺขุ น อภิวาทะสฺสนฺติ, นปิ เสนาสํ ปุจฺจิสฺสฺสนฺติ.
 เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสฺนฺนํ ภา ปสาทาย ๔เป๔ วิครหิตฺวา ฌมฺมํ
 กถํ กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ

“เตนหิ ภิกฺขเว อาคนตุกานํ ภิกฺขุณํ วตฺตํ ปญฺญาเปสฺสามิ,
 ยถา อาคนตุเกหิ ภิกฺขุหิ สมฺมา” วตฺติตพฺพํ.

[๓๕๗] อาคนตุเกน ภิกฺขเว ภิกฺขุณา อิทานิ อารามํ
 ปวิสฺสฺสามีสติ อุปาทนา โอมุญฺจิตฺวา นิจํ กตฺวา ปปฺโปฏฺเฑตฺวา^๒
 คเหตุวาทา ฉตฺตํ อปนาเมตฺวา สีสํ วิวริตฺวา สีเส^๓ จีวรํ ขนฺธะ
 กริตฺวา สาธุกํ อตฺรมาเนน อาราโม ปวิสฺสิตพฺโพ. อารามํ ปวิสฺสนฺเตน
 สลฺลภฺเขตพฺพํ ‘กตฺถ อาวาสิกา ภิกฺขุ ปฏฺฐิกกมฺนฺตีสติ. ยตฺถ อาวาสิกา
 ภิกฺขุ ปฏฺฐิกกมฺนฺติ อุปฏฺฐาณสาลาเย^๔ ภา มนฺตฺเพ ภา รุกฺขมฺมูละ
 ภา, ตตฺถ คนฺตฺวา เอกมนฺตํ ปตฺโต นิฏฺขิปิตพฺโพ. เอกมนฺตํ จีวรํ
 นิฏฺขิปิตพฺพํ, ปฏฺฐิรูปํ อาสนํ คเหตุวาทา นิสฺสิติตพฺพํ, ปานีเย ปุจฺจิตพฺพํ,
 ปริโกชนีเย ปุจฺจิตพฺพํ ‘กตมํ ปานีเย, กตมํ ปริโกชนีเยนฺติ. สจฺเจ
 ปานีเยน อตฺถ โหติ, ปานีเย คเหตุวาทา ปาตพฺพํ. สจฺเจ ปริโกชนีเยน

^๑ อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๓ อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๒ ส.จ.ท.มหา. ปปฺโปฏฺเฑตฺวา, อ. ปปฺโปฏฺเฑตฺวา

^๔ ส.จ.ท. อุปฏฺฐาณสาลาเย

อตฺโต โหติ, ปริโภชนีโย คเหตฺวา ปาทา โรวิตฺตพฺพา. ปาทะ
 โรจนฺเตน เอเกน หตฺเถน อุทกํ อาสิณฺจิตฺตพฺพํ, เอเกน หตฺเถน
 ปาทา โรวิตฺตพฺพา. เยน หตฺเถน อุทกํ อาสิณฺจิตฺตพฺพํ, น เตเนว
 หตฺเถน ปาทา โรวิตฺตพฺพา.” อุปาหฺนปฺญณฺจโจพกํ^๒ ปุจฺจิตฺตวา
 อุปาหฺนา ปุจฺจิตฺตพฺพา. อุปาหฺนา ปุจฺจณฺเตน ปจฺมํ สุกฺเขน
 โจพเกน ปุจฺจิตฺตพฺพา, ปจฺจา อลฺเลน, อุปาหฺนปฺญณฺจโจพกํ^๒
 โรจิตฺตวา ปิเพตฺวา^๓ เอกมฺนตํ วิสฺสชฺเชตฺตพฺพํ.

สเจ อาวาสโก ภิกฺขุ วุฑฺฒโหติ, อภิวาเทตฺตพฺโพ. สเจ
 นวโก โหติ, อภิวาทาเปตฺตพฺโพ. เสนาสนํ ปุจฺจิตฺตพฺพํ ‘กตมํ เม
 เสนาสนํ ปาปฺณาตฺติ. อชฺฌมาวุตฺตํ วา อนชฺฌมาวุตฺตํ วา ปุจฺจิตฺตพฺพํ,
 โคจโร ปุจฺจิตฺตพฺโพ, อโคจโร ปุจฺจิตฺตพฺโพ, เสกฺขสมฺมตานิ กุลานิ
 ปุจฺจิตฺตพฺพานิ, วจฺจกฺขณํ ปุจฺจิตฺตพฺพํ, ปสฺสวกฺขณํ ปุจฺจิตฺตพฺพํ,
 ปาณียํ ปุจฺจิตฺตพฺพํ, ปริโภชนีโย ปุจฺจิตฺตพฺพํ, กตฺตรทณฺโตะ ปุจฺจิตฺตพฺโพ,
 สงฺฆสฺส กตฺติกสณฺณจณํ ปุจฺจิตฺตพฺพํ ‘กํ กาลํ ปวิสิตฺตพฺพํ, กํ กาลํ
 นิกฺขมิตฺตพฺพนฺติ. สเจ วิหารโ อชฺฌมาวุตฺโต โหติ, กวาภูํ อาโกเฏตฺวา
 มุหฺตตํ อากเมตฺวา ฆฏฺิกํ อุกฺขมาเฏตฺวา กวาภูํ ปณฺาเมตฺวา พหิ
 จิตฺเตน นิลโลเกตฺตพฺโพ.

สเจ^๔ วิหารโ อุกฺลาโป โหติ, มณฺเจ วา มณฺโจ อาโรปิโต
 โหติ, ปิเฐ วา ปิธํ อาโรปิโต โหติ, เสนาสนํ อุปฺริปฺญชฺชกตํ^๕ โหติ.
 สเจ อุตฺตสฺสหติ, โสเชตฺตพฺโพ. วิหารํ โสเชนฺเตน ปจฺมํ ภูมฺมตฺถธณฺ
 นีหริตฺวา เอกมฺนตํ นิกฺขิปีตพฺพํ. มณฺจปฏฺิปาทกา นีหริตฺวา เอกมฺนตํ

^๑ จ., อ. น เตเนว หตฺเถน อุทกํ อาสิณฺจิตฺตพฺพํ, น เตเนว หตฺเถน ปาทา โรวิตฺตพฺพา.

^๒ ส. อุปาหฺนาปฺญณฺจโจพกํ, อ. อุปาหฺนปฺญณฺจโจลกํ

^๓ จ. อโย ปาโง น ทิสฺสตี.

^๔ อ. สเจ โส

^๕ ส. อุปฺริ ปฺญชฺชกตํ, อ. อุปฺริปฺญชฺชกตํ

นิกฺขิปิตพฺพา, ภิสสิมฺโพหนํ นีหริตฺวา เอกมฺนตํ นิกฺขิปิตพฺพํ,
 นิสิตฺทณฺจตฺถรณํ นีหริตฺวา เอกมฺนตํ นิกฺขิปิตพฺพํ. มณฺโজํ นิจํ
 กตฺวา สาธุกํ อปฺริชมฺสนฺเตน^๑ อสงฺขมฺมฺภฺนฺเตน^๒ กวาภฺปิภฺจํ นีหริตฺวา
 เอกมฺนตํ นิกฺขิปิตพฺโพ. ปิจํ นิจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺริชมฺสนฺเตน
 อสงฺขมฺมฺภฺนฺเตน กวาภฺปิภฺจํ นีหริตฺวา เอกมฺนตํ นิกฺขิปิตพฺพํ.
 เขมฺมลลโก นีหริตฺวา เอกมฺนตํ นิกฺขิปิตพฺโพ. อปฺสฺเสนผลกํ
 นีหริตฺวา เอกมฺนตํ นิกฺขิปิตพฺพํ. สเจ วิหารเ ร สนฺตํกํ โหติ,
 อุลโลกา ปจมํ โอหารตพฺพํ, อาโลกสนฺธิกณฺณภาดา ปมชฺชิตพฺพา.
 สเจ เกรกฺปrikมฺมกตา ภิตฺติ กณฺณกิตา โหติ, โจพกํ เตเมตฺวา
 ปิเพตฺวา ปมชฺชิตพฺพา. สเจ กาวณฺณกตา ภฺมิ กณฺณกิตา โหติ,
 โจพกํ เตเมตฺวา ปิเพตฺวา ปมชฺชิตพฺพา. สเจ อกตา โหติ ภฺมิ,
 อุกฺเคน ปรีปฺโผสิตฺวา^๓ สมมชฺชิตพฺพา 'มา วิหารเ รเชน อฺหณณฺณติ.
 สงฺการํ วิจินิตฺวา เอกมฺนตํ จตฺตพฺพํ.

ภฺมมฺตฺถรณํ โอตาเปตฺวา โสเชตฺวา ปปฺโปฏฺเตตฺวา^๔ อติหริตฺวา
 ยถาปณฺณตฺตํ^๕ ปณฺณาเปตพฺพํ. มณฺจปฺภิปาทกา โอตาเปตฺวา
 ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาภาคํ^๖ จเปตพฺพา. มณฺโজํ โอตาเปตฺวา
 โสเชตฺวา ปปฺโปฏฺเตตฺวา นิจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺริชมฺสนฺเตน
 อสงฺขมฺมฺภฺนฺเตน กวาภฺปิภฺจํ อติหริตฺวา ยถาภาคํ ปณฺณาเปตพฺโพ.
 ปิจํ โอตาเปตฺวา โสเชตฺวา ปปฺโปฏฺเตตฺวา นิจํ กตฺวา สาธุกํ
 อปฺริชมฺสนฺเตน อสงฺขมฺมฺภฺนฺเตน กวาภฺปิภฺจํ อติหริตฺวา ยถาภาคํ

^๑ ส. ภูมฺตฺถรณํ, จ.,เท. อปฺปภฺริชมฺสนฺเตน, เอมฺปรีป.

^๒ ส.,มหา. อสงฺขมฺมฺภฺนฺเตน, เอมฺปรีป.

^๓ อ. ปรีปฺโผสิตฺวา

^๔ ส.,จ.,เท.,มหา. ปปฺโผฏฺเตตฺวา, อ. ปปฺโปฏฺเตตฺวา, เอมฺปรีป.

^๕ ส.,เท. ยถาจาเน, อ. ยถาภาคํ

^๖ ส.,จ.,เท. ยถาจาเน

ปณฺญาเปตพฺพํ. ภิสฺสิมฺโพหนํ โอตฺตาเปตฺวา โสเชตฺวา ปปฺโปฏฺเฐตฺวา
 อติหริตฺวา ยถาภาคํ ปณฺญาเปตพฺพํ. นิสฺสํทณฺพจฺจุตฺถรณฺโณ โอตฺตาเปตฺวา
 โสเชตฺวา ปปฺโปฏฺเฐตฺวา อติหริตฺวา ยถาภาคํ ปณฺญาเปตพฺพํ.
 เขมฺมลฺลโก โอตฺตาเปตฺวา ปมฺชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาภาคํ จเปตพฺโพ.
 อปสฺเสนผลกํ โอตฺตาเปตฺวา ปมฺชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาภาคํ จเปตพฺพํ.
 ปตฺตจิวรี นิคุชิปิตพฺพํ. ปตฺตํ นิคุชิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน ปตฺตํ
 คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน เหมฺจฺจามณฺจํ วา เหมฺจฺจาปีจํ วา
 ปรามสิตฺวา ปตฺโต นิคุชิปิตพฺโพ. น จ อนนฺตรหิตาย ภูมียา
 ปตฺโต นิคุชิปิตพฺโพ, จิวรี นิคุชิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน จิวรี
 คเหตฺวา เอเกน หตฺเถน จิวรีวสํ วา จิวรรชฺชํ วา ปมฺชฺชิตฺวา
 ปารโต อนฺตํ โอรโต โภคํ กตฺวา จิวรี นิคุชิปิตพฺพํ.

สเจ ปฺรตฺติมา สรรชา วาตา วายนฺติ, ปฺรตฺติมา วาตปานา
 ธเกตพฺพา. สเจ ปจฺจิมมา สรรชา วาตา วายนฺติ, ปจฺจิมมา
 วาตปานา ธเกตพฺพา. สเจ อุตฺตรา สรรชา วาตา วายนฺติ,
 อุตฺตรา วาตปานา ธเกตพฺพา. สเจ ทกฺขิณา สรรชา วาตา
 วายนฺติ, ทกฺขิณา วาตปานา ธเกตพฺพา. สเจ สีตกาโล โหติ,
 ทิวา วาตปานา วิวริตพฺพา, รตฺตี ธเกตพฺพา. สเจ อุณฺหกาโล
 โหติ, ทิวา วาตปานา ธเกตพฺพา, รตฺตี วิวริตพฺพา.

สเจ ปรีเวณฺโณ อุกฺลาปํ โหติ, ปรีเวณฺโณ สมฺมชฺชิตพฺพํ. สเจ
 โกฏฺฐโก อุกฺลาปํ โหติ, โกฏฺฐโก สมฺมชฺชิตพฺโพ. สเจ อุปฺภฺจฺจาน-
 สาลา อุกฺลาปํ โหติ, อุปฺภฺจฺจานสาลา สมฺมชฺชิตพฺพา. สเจ
 อคฺคิสาลา อุกฺลาปํ โหติ, อคฺคิสาลา สมฺมชฺชิตพฺพา. สเจ
 วจฺจกฺกุณฺโณ อุกฺลาปํ โหติ, วจฺจกฺกุณฺโณ สมฺมชฺชิตพฺพา. สเจ ปานียํ
 น โหติ, ปานียํ อุปฺภฺจฺจาเปตพฺพํ. สเจ ปรีโกชนียํ น โหติ,
 ปรีโกชนียํ อุปฺภฺจฺจาเปตพฺพํ. สเจ อัจจนกฺกุณฺณิยา อุทกํ น โหติ,

อาจมนกมุภียา อุทกํ อาสิณจิตพุพฺ. อิํ ไช ภิกฺขเว อาคนฺตุกานํ
ภิกฺขุณํ วตฺตํ, ยถา อาคนฺตุเกหิ ภิกฺขุหิ สมฺมา วตฺติตพุพฺนติ.

๒. อาวาสกิตตกถา

[๓๕๘] เตน ไช ปน สมเยน อาวาสิกา ภิกฺขุ อาคนฺตุเก
ภิกฺขุ ทิสฺวา เนว อาสนํ ปญฺญาเปนฺติ, น ปาโททกํ ปาทปิจํ
ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปนฺติ, น ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจิวํ ปฏฺิ-
คณฺหนฺติ, น ปานีเยน ปุจฺฉนฺติ, ^๑น ปริโฆชนีเยน ปุจฺฉนฺติ,^๑
วฺุฑฺฒตเรปี อาคนฺตุเก ภิกฺขุ น อภิวาเทนฺติ, น เสนาสนํ
ปญฺญาเปนฺติ, เย เต ภิกฺขุ อปฺปิจฺฉา ๔เปฯ เต อุชฺฌายนฺติ
ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม อาวาสิกา ภิกฺขุ อาคนฺตุเก
ภิกฺขุ ทิสฺวา เนว อาสนํ ปญฺญาเปสฺสนฺติ, น ปาโททกํ ปาทปิจํ
ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปีสฺสนฺติ, น ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจิวํ
ปฏฺิคฺคเหสฺสนฺติ, น ปานีเยน ปุจฺฉิสฺสนฺติ, น ปริโฆชนีเยน
ปุจฺฉิสฺสนฺติ, วฺุฑฺฒตเรปี อาคนฺตุเก ภิกฺขุ น อภิวาเทสฺสนฺติ, น
เสนาสนํ ปญฺญาเปสฺสนฺตํติ. อถไช เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ
อาโรเจสฺสุ ๔เปฯ “สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ๔เปฯ “สจฺจํ ภควาติ ๔เปฯ
วิครหิตฺวา ฌมฺมี กถํ กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ

“เตนหิ ภิกฺขเว อาวาสิกานํ ภิกฺขุณํ วตฺตํ ปญฺญาเปสฺสามิ,
ยถา อาวาสิกเกหิ ภิกฺขุหิ สมฺมา วตฺติตพุพฺ.

[๓๕๙] อาวาสิกเกน ภิกฺขเว ภิกฺขุณา อาคนฺตุกํ ภิกฺขุ วฺุฑฺฒตฺรํ
ทิสฺวา อาสนํ ปญฺญาเปตพุพฺ, ปาโททกํ ปาทปิจํ ปาทกถลิกํ

หมดอายุ 26/05/2566

อุปนิขิปิตพพํ, ปจจุคนตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิกคฺคเหตพพํ, ปานีเยน
 ปุจฺจิตพฺโพ, ‘ปริโกชนีเยน ปุจฺจิตพฺโพ.’ สเจ อุตฺตสฺสหติ, อุปาหฺนา
 ปุญฺจิตพฺพา. อุปาหฺนา ปุญฺจนฺเตน ปจฺมํ สุกฺเขน โจพฺเกน ปุญฺจิตพฺพา,
 ปจฺฉา อลฺเลน, อุปาหฺนปุญฺจนฺโจพกํ โหวิตฺวา ปิเพตฺวา เอกมฺนตํ
 วิสฺสชฺเชตพพํ. อาคณฺตุโก วุฑฺโฒ ภิกฺขุ^๒ อภิวาเทตพฺโพ. เสนาสนํ
 ปญฺญาเปตพพํ ‘เอตํ ตุมฺหากํ’^๓ เสนาสนํ ปาปฺณาตีติ. อชฺฌมาวุตฺถํ
 วา อนชฺฌมาวุตฺถํ วา อาจิโกขิตพพํ, โคจโร อาจิโกขิตพฺโพ, อโคจโร
 อาจิโกขิตพฺโพ, เสกฺขสมฺมตานิ กุลานิ อาจิโกขิตพฺพานิ, วจฺจภูจฺฉานํ
 อาจิโกขิตพพํ, ปสฺสาวภูจฺฉานํ อาจิโกขิตพพํ, ปานีเย อาจิโกขิตพพํ,
 ปริโกชนีเย อาจิโกขิตพพํ, กตฺตรทณฺโฑ อาจิโกขิตพฺโพ, สงฺฆสฺส
 กตฺติกสณฺณจฺฉานํ อาจิโกขิตพพํ ‘อิมํ กาลํ ปวิสิตพพํ, อิมํ กาลํ
 นิภฺขมิตพพณฺติ.

สเจ นวโก โหติ, นิสินฺนเกเนว อาจิโกขิตพพํ ‘อตฺร ปตฺตํ
 นิภฺขิปาหิ, อตฺร จีวรํ นิภฺขิปาหิ, อิทํ อาสนํ นิสีทาหิตี. ปานีเย
 อาจิโกขิตพพํ, ปริโกชนีเย อาจิโกขิตพพํ, อุปาหฺนปุญฺจนฺโจพกํ
 อาจิโกขิตพพํ. อาคณฺตุโก นวโก ภิกฺขุ^๔ อภิวาทาเปตพฺโพ. เสนาสนํ
 อาจิโกขิตพพํ ‘เอตนฺเต เสนาสนํ ปาปฺณาตีติ. อชฺฌมาวุตฺถํ วา
 อนชฺฌมาวุตฺถํ วา อาจิโกขิตพพํ, โคจโร อาจิโกขิตพฺโพ, อโคจโร
 อาจิโกขิตพฺโพ, เสกฺขสมฺมตานิ กุลานิ อาจิโกขิตพฺพานิ, วจฺจภูจฺฉานํ
 อาจิโกขิตพพํ, ปสฺสาวภูจฺฉานํ อาจิโกขิตพพํ, ปานีเย อาจิโกขิตพพํ,

^{๑-๑} ส.,ฉ.,อิ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๒ พุดอายุ 26/05/2566

ส.,ฉ.,เท.,มหา. อาคณฺตุโก ภิกฺขุ วุฑฺฒตโร, อิ. อาคณฺตุโก วุฑฺโฒ ภิกฺขุ

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อิ. เต

^๔ ส.,ฉ. เท. ภิกฺขุ นวโก, อิ. อาคณฺตุโก ภิกฺขุ

ปริโภชนีโย อัจฉิขิตพฺพํ, กตฺตรทณฺโฑ อัจฉิขิตพฺโพ, สงฺฆสฺส
กตฺติกสณฺจํ อัจฉิขิตพฺพํ 'อิมํ กาลํ ปวิสิตพฺพํ, อิมํ กาลํ
นิกฺขมิตพฺพนฺติ. อิทํ โข ภิกฺขเว อาวาสิกานํ ภิกฺขุณํ วตฺตํ, ยถา
อาวาสิกเกหิ ภิกฺขุหิ สมฺมา วตฺติตพฺพนฺติ.

๓. คมิกาวตตกถา

[๓๖๐] เตน โข ปน สมเยน คมิกา ภิกฺขุ ทารุณญฺหํ มตฺติกา-
ภณฺหํ อปฺปฏิสาเมตฺวา ทวารวาทปานํ วิวริตฺวา เสนาสนํ อนาปุจฺฉา
ปฏกมฺหนฺติ. ทารุณญฺหํ มตฺติกาภณฺหํ นสฺสติ, เสนาสนํ อคฺคตฺตํ
ภวติ.^๑ เย เต ภิกฺขุ อปฺปิจฺฉา ๔เปฯ เต อุกฺขมายนฺติ ขียนฺติ
วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม คมิกา ภิกฺขุ ทารุณญฺหํ มตฺติกาภณฺหํ
อปฺปฏิสาเมตฺวา ทวารวาทปานํ วิวริตฺวา เสนาสนํ อนาปุจฺฉา
ปฏกมิตฺตฺสนฺติ; ทารุณญฺหํ มตฺติกาภณฺหํ นสฺสติ, เสนาสนํ อคฺคตฺตํ
ภวตฺติ. อถ โข เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ ๔เปฯ “สจฺจํ
กิร ภิกฺขเว ๔เปฯ “สจฺจํ ภควาติ ๔เปฯ วิครหิตฺวา ฐมฺมํ กถํ
กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ

“เตนหิ ภิกฺขเว คมิกานํ ภิกฺขุณํ วตฺตํ ปณฺญาเปสฺสามิ, ยถา
คมิกเกหิ ภิกฺขุหิ สมฺมา วตฺติตพฺพํ.

[๓๖๑] คมิกเณ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา ทารุณญฺหํ มตฺติกาภณฺหํ
ปฏิสาเมตฺวา ทวารวาทปานํ ธเกตฺวา เสนาสนํ อาปุจฺฉิตพฺพํ.^๒

^๑ ส.ฉ.เท.อ. โหติ.

^๒ ส.ฉ.เท.อ.มหา. อาปุจฺฉา ปฏกมิตพฺพํ.

สเจ ภิกขุ น โหติ, สามเณโร อาปจฺจิตพฺโพ. สเจ สามเณโร
 น โหติ, อารามิโก อาปจฺจิตพฺโพ. สเจ อารามิโก น โหติ,
 อุปาสโก อาปจฺจิตพฺโพ. สเจ น โหติ ภิกขุ วา สามเณโร วา
 อารามิโก วา อุปาสโก วา,^๑ จตุสฺส ปาสาณเกสฺส^๒ มณฺจ
 ปญฺญาเปตฺวา มณฺเจ มณฺจํ อโรเปตฺวา ปิเจ ปิจํ อโรเปตฺวา
 เสนาสนํ อุปริ ปุณฺชํ กริตฺวา ทารุภณฺทํ มตฺตติกาภณฺทํ ปฏฺฐิสาเมตฺวา
 ทวารวาทปานํ ธเกตฺวา ปกฺกมิตพฺพํ. สเจ วิหารโร โอวสฺสติ,
 สเจ อุสฺสหติ, ฉาเทตพฺโพ, อุสฺสูกํ วา กาทพฺพํ 'กิณฺติ นุ โข
 วิหารโร ฉาเทยเถตติ. เอวญฺเจ ตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ
 ลเภถ, โย เทโส อโนวสฺสโก โหติ, ตตฺถ จตุสฺส ปาสาณเกสฺส
 มณฺจํ ปญฺญาเปตฺวา มณฺเจ มณฺจํ อโรเปตฺวา ปิเจ ปิจํ อโรเปตฺวา
 เสนาสนํ อุปริ ปุณฺชํ กริตฺวา ทารุภณฺทํ มตฺตติกาภณฺทํ ปฏฺฐิสาเมตฺวา
 ทวารวาทปานํ ธเกตฺวา ปกฺกมิตพฺพํ. สเจ สพฺโพ วิหารโร โอวสฺสติ,
 สเจ อุสฺสหติ, เสนาสนํ คามํ อติหริตพฺพํ, อุสฺสูกํ วา กาทพฺพํ
 'กิณฺติ นุ โข เสนาสนํ คามํ อติหริยเถตติ. เอวญฺเจ ตํ ลเภถ,
 อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ลเภถ, อชฺโฌกาสเ จตุสฺส ปาสาณเกสฺส มณฺจ
 ปญฺญาเปตฺวา มณฺเจ มณฺจํ อโรเปตฺวา ปิเจ ปิจํ อโรเปตฺวา
 เสนาสนํ อุปริ ปุณฺชํ กริตฺวา ทารุภณฺทํ มตฺตติกาภณฺทํ ปฏฺฐิสาเมตฺวา
 ติเณน วา ปณฺเณน วา ปฏฺฐิจฺฉาเทตฺวา ปกฺกมิตพฺพํ 'อปฺเปวณาม
 องฺคานิปี เสเสยฺยุนฺติ. อิทํ โข ภิกฺขเว คมิกานํ ภิกฺขุณํ วตฺตํ,
 ยถา คมิเกหิ ภิกฺขุหิ สมฺมา วตฺติตพฺพนฺติ.

^๑ ม. ๒๖/๐๕/๒๕๖๖

๑. สเจ สามเณโร น โหติ, อารามิโก อาปจฺจิตพฺโพ. สเจ น โหติ ภิกขุ วา สามเณโร
 วา อารามิโก วา. ^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. ปาสาณเกสฺ

๔. อนุโมทนวตฺตกถา

[๓๖๒] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ ภตฺตคฺเค น อนุโมทนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม สมณสฺส กุญฺยปฺตฺติยา ภตฺตคฺเค น อนุโมทิสฺสนฺตฺติ. อสฺสสฺสํ โข ภิกฺขุ เตสํ มนุสฺसानํ อุชฺฌายนฺตานํ ขียนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. อถ โข เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺส. อถ โข ภควา เอตสฺมี นินทาเน “เอตสฺมี ปกรณํ” ฆมฺมี กถํ กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “อนุชานามิ ภิกฺขเว ภตฺตคฺเค อนุโมทิตฺตฺติ.

อถ โข []^๑ ภิกฺขุ นํ เอตทฺทฺทฺสิ “เกน นุ โข ภตฺตคฺเค อนุโมทิตพฺพนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺส. อถ โข ภควา เอตสฺมี นินทาเน เอตสฺมี ปกรณํ ฆมฺมี กถํ กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “อนุชานามิ ภิกฺขเว เกเรน ภิกฺขุ น อนุโมทิตฺตฺติ.

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ปุคฺสสฺส สงฺฆภตฺตํ โหติ. อายสฺมา สารีปฺตฺโต สงฺฆตฺเถโร โหติ. ภิกฺขุ “ภควตา อญฺญวาทํ เกเรน ภิกฺขุ น อนุโมทิตฺตฺติ. อายสฺมนตฺ สารีปฺตฺตํ เอกกํ โอหาย ปกฺกมฺมีสฺส. อถ โข อายสฺมา สารีปฺตฺโต เต มนุสฺสเส ปฏิสมฺโมทิตฺวา ปจฺฉา เอกโก อคมาสิ. อทฺทสา โข ภควา อายสฺมนตฺ สารีปฺตฺตํ ทูรโต ว เอกกํ^๒ อาคจฺฉนฺตํ; ทิสฺวาน อายสฺมนตฺ สารีปฺตฺตํ เอตทฺทฺวอ “กจฺจิ สารีปฺตฺตํ ภตฺตํ อิทุํ อโหสิติ. “อิทุํ โข ภนฺเต ภตฺตํ อโหสิ, อปฺจ มํ ภิกฺขุ เอกกํ

^๑ อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๒ ฉ., เท., มหา. เอตฺถนฺตเร เตสนฺติ ปาโจ ทิสฺสติ.

^๓ อ. อยฺ ปาโจ น ทิสฺสติ.

โอหาย ปกุกนฺตาติ. อถโข ภควา เอตสฺมี นิทานเ เอตสฺมี
ปกรณ ฐมฺมี กถํ กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
ภตฺตคฺเค จตฺตฺหิ ปณฺจฺหิ เถรานฺุเถเรหิ ภิกฺขุหิ อากเมตฺนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน อณฺุณตโร เถโร ภตฺตคฺเค วจฺจิโต
อากเมติ,^๑ โส วจฺจํ สนฺุชาเรนฺโต^๒ มุจฺจิโต ปปติ. ภควโต เอตมตฺถํ
อาโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว สติ กรณฺเเย อนนฺุตริกํ^๓ ภิกฺขุ
อาปฺุจฺจิตฺวา คนฺุตฺนฺติ.

๕. ภตฺตคฺควตฺตกถา

[๓๖๓] เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ ทฺนฺุณิวตฺถา
ทฺุปฺปารุตา อนากปฺปสมฺปนฺนา ภตฺตคฺคํ คจฺจนฺติ, โวกุณฺมปิ
เถรานํ ภิกฺขุณํ ปฺุโรโต ปฺุโรโต คจฺจนฺติ, เถเรปิ ภิกฺขุ อนฺุปชช
นีสีทฺนฺติ, นเวปิ ภิกฺขุ อาสเนน ปฏฺิพาหฺนฺติ, สงฺฆาภฺิมปิ โอตฺถริตฺวา
อนฺุตรมเร นีสีทฺนฺติ. เย เต ภิกฺขุ อปฺปิจฺจา ๔เปฯ เต อฺุชฺฌายนฺติ
ชียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ ทฺนฺุณิวตฺถา
ทฺุปฺปารุตา อนากปฺปสมฺปนฺนา ภตฺตคฺคํ คจฺจิสฺสนฺติ, โวกุณฺมปิ
เถรานํ ภิกฺขุณํ ปฺุโรโต ปฺุโรโต คจฺจิสฺสนฺติ, เถเรปิ ภิกฺขุ อนฺุปชช
นีสีทิสฺสนฺติ, นเวปิ ภิกฺขุ อาสเนน^๔ ปฏฺิพาหิสฺสนฺติ, สงฺฆาภฺิมปิ
โอตฺถริตฺวา อนฺุตรมเร นีสีทิสฺสนฺตฺติ. อถโข เต ภิกฺขุ ภควโต
เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ ๔เปฯ “สจฺจํ กิร ภิกฺขเว จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ

^๑ หมายเหตุ 26/05/2566

^๑ ส.,จ.,ท.,อ. อากเมสิ

^๓ มหา. อานนฺุตริกํ

^๒ ส.,จ.,ท.,มหา. สนฺุชาเรตฺถํ อสฺกุโกนฺุโต

^๔ ส.,จ.,ท. อาสเนนปิ

ทฺหฺนินฺวตฺถา ทฺหฺปฺปารุตา อนากปฺปสมฺปนฺนา ภาตตคฺคํ คจฺจนฺติ,
 ไวกุมฺมปิ เถรานํ ภิกฺขุํ ปฺรโต ปฺรโต คจฺจนฺติ, เถเรปิ ภิกฺขุ
 อนุปชฺช นิสิตฺตํ, นเวปิ ภิกฺขุ อาสเนน ปฏฺิพาหนฺติ, สงฺฆาภิมฺปิ
 โอตฺถริตฺวา อนฺตรฆเร นิสิตฺตํ. “สจฺจํ ภควาติ ฯเปฯ วิครหิตฺวา
 ฆมฺมี กถํ กถฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ

“เตนहि ภิกฺขเว ภิกฺขุํ ภาตตคฺควตฺตํ ปณฺญาเปสฺสามิ, ยถา
 ภิกฺขุํ ภาตตคฺเค สมฺมา วตฺติตพฺพํ.

[๓๖๔] สเจ อารามे กาโล आरोजितो होति, तिमन्तलं
 प्रविज्जातेन तेन परिमन्तलं निवासेत्वा गायध्वनं पण्डित्वा
 सकुณं गत्वा संग्घायो पारुषित्वा कण्ठिकं प्रमुञ्चयित्वा रोवित्वा
 पतति, कहेत्वा साधुं ओत्तमानेन कामे प्रविशितपो.

น ไวกุมฺม เถรานํ ภิกฺขุํ ปฺรโต ปฺรโต คนฺตพฺพํ,
 สฺปฏฺิจฺจนฺเนน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํ, สฺสํวเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํ,
 โอกฺขิตฺตจกฺขุนา อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํ, น อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร
 คนฺตพฺพํ, น อฺชฺชคฺมิกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํ, อปฺปสทฺเทน
 อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํ, น กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํ, น
 พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํ, น สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร
 คนฺตพฺพํ, น ขมฺภกเตน อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํ, น โอคฺคณฺจเตน
 อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํ, น อุกฺกฏฺิกาย อนฺตรฆเร คนฺตพฺพํ.

สฺปฏฺิจฺจนฺเนน อนฺตรฆเร นิสิตฺตพฺพํ, สฺสํวเตน อนฺตรฆเร
 นิสิตฺตพฺพํ, โอกฺขิตฺตจกฺขุนา อนฺตรฆเร นิสิตฺตพฺพํ, น อุกฺขิตฺตกาย
 อนฺตรฆเร นิสิตฺตพฺพํ, น อฺชฺชคฺมิกาย อนฺตรฆเร นิสิตฺตพฺพํ,
 อปฺปสทฺเทน อนฺตรฆเร นิสิตฺตพฺพํ, น กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร
 นิสิตฺตพฺพํ, น พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสิตฺตพฺพํ, น สีสปฺปจาลกํ

อนฺตรมฺเร นิสีทิตพฺพํ, น ขมฺภกเตน อนฺตรมฺเร นิสีทิตพฺพํ, น
โอยฺญจิตฺเตน อนฺตรมฺเร นิสีทิตพฺพํ, น ปลฺลตฺติกาย อนฺตรมฺเร
นิสียทิตพฺพํ, น เถเร ภิกฺขุ อฺนุปชช นิสียทิตพฺพํ, น นว ภิกฺขุ
อาสเนน ปฏฺวิพาหิตพฺพา, น สงฺฆาภี โอตฺถริตฺวา อนฺตรมฺเร
นิสียทิตพฺพํ.

อุทเก ทียมาเน อุโภหิ หตฺถเอหิ ปตฺตํ ปรีคฺคเหตฺวา อุทกํ
ปฏฺวิคฺคเหตพฺพํ, นิจํ กตฺวา สาธุกํ อปฺริขฺมฺสนฺเตน^๑ ปตฺโต โหวิตพฺพโ.
สเจ อุทกปฏฺวิคฺคาหโก โหติ, นิจํ กตฺวา อุทกปฏฺวิคฺคเห อุทกํ
อาสิญฺจิตพฺพํ 'มา อุทกปฏฺวิคฺคาหโก อุทเกน โอยฺสิญฺจิ, มา สามนฺตา
ภิกฺขุ อุทเกน โอยฺสิญฺจิสฺสุ, มา สงฺฆาภี อุทเกน โอยฺสิญฺจิติ. สเจ
อุทกปฏฺวิคฺคาหโก น โหติ, นิจํ กตฺวา จมายฺ อุทกํ อาสิญฺจิตพฺพํ
'มา สามนฺตา ภิกฺขุ อุทเกน โอยฺสิญฺจิสฺสุ, มา สงฺฆาภี อุทเกน
โอยฺสิญฺจิติ.

โอทเน ทียมาเน^๒ อุโภหิ หตฺถเอหิ ปตฺตํ ปรีคฺคเหตฺวา โอทโน
ปฏฺวิคฺคเหตพฺพโ, สฺปสฺส โอกาโส กาทพฺพโ. สเจ โหติ สปฺปิ วา
เตลฺลํ วา อุตฺตริภงฺกํ วา, เถเรน วตฺตพฺพโ 'สพฺเพสฺส สมํ
สมปาเทหิตฺติ. สกุกจํ ปิณฺฑปาโต ปฏฺวิคฺคเหตพฺพโ, ปตฺตสญฺญินา
ปิณฺฑปาโต ปฏฺวิคฺคเหตพฺพโ, สมสฺสปโก ปิณฺฑปาโต ปฏฺวิคฺคเหตพฺพโ,
สมตฺติตฺติโก ปิณฺฑปาโต ปฏฺวิคฺคเหตพฺพโ.

น ตาว เถเรน ภุญฺชิตพฺพํ, ยาว น สพฺเพสฺส โอทโน
สมปตฺโต^๓ โหติ. สกุกจํ ปิณฺฑปาโต ภุญฺชิตพฺพโ, ปตฺตสญฺญินา
ปิณฺฑปาโต ภุญฺชิตพฺพโ, สปทานํ^๔ ปิณฺฑปาโต ภุญฺชิตพฺพโ, สมสฺสปโก

^๑ ม. ๒๖/๐๕/๒๕๖๖

ส., จ., เท. อปฺปปริขฺมฺสนฺเตน

^๓ อ. สมปนโน

^๒ ส., จ., เท., อ. ทียมาเน

^๔ อ. สปทานโน

ปิณฑปาโต ภูณฺชิตพฺโพ, น ฐปโต^๑ โอมทฺทิตฺวา ปิณฑปาโต
 ภูณฺชิตพฺโพ, น ฐปํ วา พุณฺณชํ วา โอทเนน ปฏิจฺจนาเทตพฺพํ
 ภิกฺขุโยกมฺยตํ อุปาทาย, น ฐปํ วา โอทนํ วา อคฺคิลาเนน อตฺตโน
 อตฺถาย วิณฺญาเปตฺวา ภูณฺชิตพฺพํ, น อุชฺฌมานสมฺมณินา ปเรสํ
 ปตฺโต โอลฺลเกตพฺโพ, นาติมหนฺโต กพฺโพ กาทพฺโพ, ปริมณฺทโล
 อาโลโป กาทพฺโพ, น อนาหญฺเฏ กพฺเพ มุขทวารํ วิวริตพฺพํ,
 น ภูณฺชมาเนน สพฺโพ หตฺถเก มุขे ปกฺขิปปิตพฺโพ, น สกพฺเพน
 มุขेन พฺยาหริตพฺพํ, น ปิณฑกฺกเชปํ ภูณฺชิตพฺพํ, น กพฺพาวจฺเจทกํ
 ภูณฺชิตพฺพํ, น อวคณฺทการกํ ภูณฺชิตพฺพํ, น หตฺถนิทฺฐนํ
 ภูณฺชิตพฺพํ, น สิตฺถาวการกํ ภูณฺชิตพฺพํ, น ชิวฺหานิจฺฉารกํ
 ภูณฺชิตพฺพํ, น จปฺจปฺการกํ ภูณฺชิตพฺพํ, น สรรุสฺสการกํ ภูณฺชิตพฺพํ,
 น หตฺถนิลฺเลหํ ภูณฺชิตพฺพํ, น ปตฺตนิลฺเลหํ ภูณฺชิตพฺพํ,
 น โอฏฺถจนิลฺเลหํ ภูณฺชิตพฺพํ.

น สามิสฺเสน หตฺถेन ปาณียถาลโก ปฏฺิคฺคเหตพฺโพ. น ตาว
 เถเรน อุทกํ ปฏฺิคฺคเหตพฺพํ, ยาว น สพฺเพ ว^๒ ภูตฺตาวินो
 โหนฺติ. อุทเก ทิยมาเน อุโภาหิ หตฺถेหิ ปตฺตํ ปรีคฺคเหตฺวา อุทกํ
 ปฏฺิคฺคเหตพฺพํ, นิจํ กตฺวา สาธุกํ อปริฉํสนฺเตน ปตฺโต วัริตพฺโพ.
 สเจ อุทกปฏฺิคฺคาหโก โหติ, นิจํ กตฺวา อุทกปฏฺิคฺคเห อุทกํ
 อาสิณฺจิตพฺพํ 'มา อุทกปฏฺิคฺคาหโก อุทเกน โอสิณฺจิ, มา สามนฺตา
 ภิกฺขุ อุทเกน โอสิณฺจิสฺสุ, มา สงฺฆาญฺจิ อุทเกน โอสิณฺจิติ. สเจ
 อุทกปฏฺิคฺคาหโก น โหติ, นิจํ กตฺวา จมายํ อุทกํ อาสิณฺจิตพฺพํ
 'มา สามนฺตา ภิกฺขุ อุทเกน โอสิณฺจิสฺสุ, มา สงฺฆาญฺจิ อุทเกน
 โอสิณฺจิติ. น สสิตฺถกํ ปตฺตโชนํ อนฺตรมฺเว จกฺกเทตพฺพํ.

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ ส. ฐปิกโต, อ. ฐปโกโต

^๒ อ. วสฺสโท น ทิสฺสติ.

นิวตตุนเตน นวเกหิ ภิกขุหิ ปจมตรํ นิวตติตพพํ, ปจฉา
 เถเรหิ. สุปฺภิจฺจนฺเนน อนฺตรมฺเร คนฺตพพํ, สฺสํวเตน อนฺตรมฺเร
 คนฺตพพํ, โอกฺขิตฺตจกฺขนา อนฺตรมฺเร คนฺตพพํ, น อุกฺขิตฺตกาย
 อนฺตรมฺเร คนฺตพพํ, น อุกฺขคฺมิกาย อนฺตรมฺเร คนฺตพพํ,
 อปฺปสทฺเทน อนฺตรมฺเร คนฺตพพํ, น กายปฺปจาลกํ อนฺตรมฺเร
 คนฺตพพํ, น พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรมฺเร คนฺตพพํ, น สีสปฺปจาลกํ
 อนฺตรมฺเร คนฺตพพํ, น ขมฺภกเตน อนฺตรมฺเร คนฺตพพํ, น
 โอคฺคณฺจิตฺเตน อนฺตรมฺเร คนฺตพพํ, น อุกฺกุฏิกาย อนฺตรมฺเร
 คนฺตพพํ. อิทํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺโณ ภตฺตคฺควตฺตํ, ยถา ภิกฺขุหิ
 ภตฺตคฺเค สมฺมา วตฺติตพพนฺติ.

ปจมภาณวโร นิฏฺฐิตो.

๖. ปิณฑจาริกวตตกถา

[๓๖๕] เตน โข ปน สมเยน ปิณฑจาริกา ภิกฺขุ ทฺนฺนิวตฺถา
 ทฺปฺปารุตา อนากปฺปสมฺปนฺนา ปิณฑาย จรณฺติ, อสฺสฺลฺกฺเขตฺวาปิ
 นิเวสนํ ปวิสฺสฺติ, อสฺสฺลฺกฺเขตฺวาปิ นิกฺขมฺนฺติ, อติสฺหสาปิ ปวิสฺสฺติ,
 อติสฺหสาปิ นิกฺขมฺนฺติ, อติทฺูเรปิ ติฏฺฐจฺนฺติ, อจฺจาสนฺเนปิ ติฏฺฐจฺนฺติ,
 อติจิริปิ ติฏฺฐจฺนฺติ, อติลหุํปิ^๑ นิวตฺตนฺติ. อณฺณตโร^๒ ปิณฑจาริกอ
 ภิกฺขุ อสฺสฺลฺกฺเขตฺวา นิเวสนํ ปาวิสฺสี, โส จ^๓ ทฺวาร์ มณฺณมาโน
 อณฺณตรํ โอรกํ ปาวิสฺสี, ตสฺมิมีปิ^๔ โอรเก อิตฺถิ นคฺคา อุตฺตนา

^๑ ๓๖๕ ๒๖/๐๕/๒๕๖๖

๑. ส.,ฉ. อติลหุํปิ, เท. อติลหุํปิ

๓. อ. จสทโท น ทิสฺสติ.

๒. ส.,ฉ.,เท.,อ. อณฺณตโรปิ

๔. อ. ปิสทโท น ทิสฺสติ.

นิปฺนฺนา โหติ. อทฺทสา โข โส ภิกฺขุ ตํ อิตฺถิ นคฺคํ อุตฺตानํ
 นิปฺนฺนํ; ทิสฺวาน “นยิทํ ทฺวารํ, โอวรกํ อิทนฺติ ตมฺหา โอวรกมฺหา
 นิกฺขมิ. อทฺทสา โข ตสฺสา อิตฺถิยา สามิโก ตํ อิตฺถิ นคฺคํ
 อุตฺตानํ นิปฺนฺนํ; ทิสฺวาน “อิมินา เม ภิกฺขุณา ปชาปติ ทฺฐิตาติ
 ตํ ภิกฺขุํ คเหตฺวา อาโกเฏติ. อถ โข सा อิตฺถิ เตน สทฺเทน
 ปฏิพฺพชฺฌิตฺวา ตํ ปุริสํ เอตทวโจ “กิสฺส ตฺวํ อยฺย” อิมํ ภิกฺขุํ
 อาโกเฏสีติ. “อิมินาสี ตฺวํ ภิกฺขุณา ทฺฐิตาติ. “นาหํ อยฺย อิมินา
 ภิกฺขุณา ทฺฐิตา, อการโก โส ภิกฺขุติ ตํ ภิกฺขุํ มุญฺจาเปสิ.
 อถ โข โส ภิกฺขุ อารามํ คนฺตฺวา ภิกฺขุณํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ.
 เย เต ภิกฺขุ อปฺปิฉฺฉา ฯเปฯ เต อชฺฌมายนฺติ ขีณนฺติ วิปาเจนฺติ
 “กถํ หิ นาม ปิณฑจาริกา ภิกฺขุ ทฺพนฺนิวตฺถา ทฺพปารุตา
 อนากปฺปสมฺปนฺนา ปิณฑาย จริสฺสนฺติ, อสลฺลกฺเขตฺวาปิ นิเวสนํ
 ปวิสฺสสฺสนฺติ, อสลฺลกฺเขตฺวาปิ นิกฺขมฺิสฺสนฺติ, อติสฺหสาปิ ปวิสฺสสฺสนฺติ,
 อติสฺหสาปิ นิกฺขมฺิสฺสนฺติ, อติทฺูเรปิ ติฏฺฐิสฺสสฺสนฺติ, อจฺจาสนฺเนปิ
 ติฏฺฐิสฺสสฺสนฺติ, อติจิริมฺปิ ติฏฺฐิสฺสสฺสนฺติ, อติลหฺกมฺปิ นีวตฺติสฺสสฺสนฺตีติ.
 อถ โข เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ ฯเปฯ “สจฺจํ กิร
 ภิกฺขเว ฯเปฯ “สจฺจํ ภควาติ ฯเปฯ วิครหิตฺวา ฐมฺมี กถํ กตฺวา
 ภิกฺขุ อามนฺเตสิ

“เตนหิ ภิกฺขเว ปิณฑจาริกานํ ภิกฺขุณํ วตฺตํ ปณฺญาเปสฺสามิ,
 ยถา ปิณฑจาริกเหติ ภิกฺขุหิ สมฺมา วตฺติตตพฺพํ.

[๓๖๖] ปิณฑจาริกเณ ภิกฺขเว ภิกฺขุณา ‘อิทานิ คามํ
 ปวิสฺสสฺสามีติ ติมณฺทลํ ปฏิฉฺฉาเทนฺเตน ปริมณฺทลํ นีวาเสตฺวา
 กายพนฺธ^{๖๖} พนฺธิตฺวา สคฺคํ กตฺวา สงฺฆาภฺิโย ปารุปีตฺวา คณฺจิกํ

^๖ อ. อยฺโย, เอมฺบุปริ.

ปฏิมุญจิตฺวา โหวิตฺวา ปตฺตํ คเหตฺวา สาธุกํ อตฺรมาเนน คาโม
ปวิสิตพฺโพ.

สุปฺปญฺจนฺเนน อนฺตรมฺเร คนฺตพฺพํ, สุสํวเตน อนฺตรมฺเร
คนฺตพฺพํ, โอกฺขิตฺตจกฺขนา อนฺตรมฺเร คนฺตพฺพํ, น อุกฺขิตฺตกาย
อนฺตรมฺเร คนฺตพฺพํ, น อุกฺขคฺคิกาย อนฺตรมฺเร คนฺตพฺพํ, อปฺป-
สทฺเทน อนฺตรมฺเร คนฺตพฺพํ, น กายปฺปจาลกํ อนฺตรมฺเร คนฺตพฺพํ,
น พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรมฺเร คนฺตพฺพํ, น สีสฺสปฺปจาลกํ อนฺตรมฺเร
คนฺตพฺพํ, น ขมฺภากเตน อนฺตรมฺเร คนฺตพฺพํ, น โอคฺคณฺณจิตฺเตน
อนฺตรมฺเร คนฺตพฺพํ, น อุกฺกฏิกาย อนฺตรมฺเร คนฺตพฺพํ.

นิเวสนํ ปวิสฺสนเตน สลฺลกฺเขตพฺพํ 'อิมินา ปวิสฺสสํมิ, อิมินา
นิกฺขมฺิสฺสํมิตฺติ, นาตฺติสฺสหา ปวิสฺสิตพฺพํ, นาตฺติสฺสหา นิกฺขมฺิตพฺพํ,
นาตฺติทฺฐเร จาตพฺพํ, นาจฺจาสนฺเนน จาตพฺพํ, นาตฺติจิริ จาตพฺพํ,
นาตฺติลหุํ นีวตฺติตพฺพํ, จิตฺเตน สลฺลกฺเขตพฺพํ 'ภิกฺขุ ทาตุกามา วา
อทาตุกามา วาติ. สเจ กมฺมํ วา นิกฺขิปฺติ, อาสนา วา วุญฺจจฺติ,
กมฺมจฺจุํ วา ปรามสฺติ, ภาชนํ วา ปรามสฺติ, จเปติ วา, 'ทาตุ-
กามิยาติ' จาตพฺพํ. ภิกฺขาย ทิยมานาย วาเมน หตฺถेณ สงฺฆาภี
อุจฺจาเรตฺวา ทกฺขิณฺเนน หตฺถेณ ปตฺตํ ปณฺนาเมตฺวา อุโภหิ หตฺถेหิ
ปตฺตํ ปรีคฺคเหตฺวา ภิกฺขา ปฏิกฺคเหตพฺพา, น จ ภิกฺขาทายิกาย
มุขํ โอลฺลเกตพฺพํ,^๒ สลฺลกฺเขตพฺพํ 'สุปฺป ทาตุกามา วา อทาตุกามา
วาติ. สเจ กมฺมจฺจุํ วา ปรามสฺติ, ภาชนํ วา ปรามสฺติ, จเปติ
วา, 'ทาตุกามิยาติ จาตพฺพํ. ภิกฺขาย ทินฺนํสงฺฆาภียา ปตฺตํ
ปฏิจฺฉาเหตฺวา สาธุกํ อตฺรมาเนน นีวตฺติตพฺพํ.

^๑มคฺค. ๒๖/๐๕/๒๕๖๖

ส.,เท.,มหา. ทาตุกามสฺสาติ, จ. ทาตุกามาสฺสาติ, อ. ทาตุกามา วิยาติ

^๒ส.,จ.,เท.,อ. อุลฺลเกตพฺพํ

สุปฏิจันนเนน อนฺตรมเร คนฺตพฺพํ, สุสํวเตน อนฺตรมเร
 คนฺตพฺพํ, โอกฺขิตฺตจกฺขนา อนฺตรมเร คนฺตพฺพํ, น อุกฺขิตฺตกาย
 อนฺตรมเร คนฺตพฺพํ, น อุกฺขคฺมิกาย อนฺตรมเร คนฺตพฺพํ,
 อปฺปสทฺเทน อนฺตรมเร คนฺตพฺพํ, น กายปฺปจาลกํ อนฺตรมเร
 คนฺตพฺพํ, น พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรมเร คนฺตพฺพํ, น สีสปฺปจาลกํ
 อนฺตรมเร คนฺตพฺพํ, น ขมฺภากเตน อนฺตรมเร คนฺตพฺพํ, น
 โอคฺคณฺจเตน อนฺตรมเร คนฺตพฺพํ, น อุกฺกุฏิกาย อนฺตรมเร
 คนฺตพฺพํ. โย ปจมํ คามโต ปิณฑาย ปฏิกุมฺติ, เตน อาสนํ
 ปณฺญาเปตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปี้จํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํ,
 อวฺกการปาฏี^๑ ໄ໓วิตฺวา อุปฺภูจาเปตพฺพํ,^๒ ปานียํ ปริโกชนียํ
 อุปฺภูจาเปตพฺพํ. โย ปจฉา คามโต ปิณฑาย ปฏิกุมฺติ, สเจ
 โหติ ภูตฺตาวเสโส, สเจ อากงฺขติ, ภูตฺตพฺพํ. โน เจ อากงฺขติ,
 อปฺหริเต วา ฉทฺเทตพฺพํ, อปฺปาณเก วา อุกฺทเก โอปฺปลาเปตพฺพํ.
 เตน อาสนํ อุกฺทริตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปี้จํ ปาทกถลิกํ
 ปฏิสาเมตพฺพํ, อวฺกการปาฏี ໄ໓วิตฺวา ปฏิสาเมตพฺพํ,^๓ ปานียํ
 ปริโกชนียํ ปฏิสาเมตพฺพํ, ภาตฺตคฺคํ สมฺมชฺชิตพฺพํ. โย ปสฺสติ
 ปานียฆฏฺฐํ วา ปริโกชนียฆฏฺฐํ วา วจฺจฆฏฺฐํ วา วิตฺตํ ตฺวจฺฉํ, เตน
 อุปฺภูจาเปตพฺพํ. สจฺจสฺส โหติ อวิสยหํ, หตฺถวิกาเรน ทฺตฺติยํ
 อามนฺเตตฺวา หตฺถวิลลฆเณน อุปฺภูจาเปตพฺพํ, น จ ตปฺปจฺจยา
 วาจา ภินฺทิตพฺพา. อิทํ โข ภิกฺขเว ปิณฑจาริกานํ ภิกฺขุณฺ
 วตฺตํ, ยถา ปิณฑจาริกเกหิ ภิกฺขุหิ สมฺมา วตฺติตพฺพนฺติ.

^๑ ส. อวฺกการปาติ, ฉ.,เท. อวฺกการปาฏี, อ. อวฺกการปาตี, เอวมฺปฺริปิ.

^๒ ส.,ฉ.,เท.,มหา. อุปฺภูจาเปตพฺพา.

^๓ ส.,ฉ.,เท.,มหา. ปฏิสาเมตพฺพา

๗. อารณณิกวตตกถา

[๓๖๗] เตน โข ปน สมเยน สมพหุลา ภิกขุ อรณเณ
 วิหรนฺติ, เต เหนว ปาณียํ อุปฏฺฐาเปนฺติ, น ปริโฆชนียํ อุปฏฺฐาเปนฺติ,
 น อคฺคิ อุปฏฺฐาเปนฺติ, น อรณิสหิตํ อุปฏฺฐาเปนฺติ, น นกฺขตต-
 ปทานิ ชานนฺติ, น ทิสภาคํ ชานนฺติ. โจรา ตตฺถ คนฺตฺวา เต
 ภิกขุ เอตทวโจจํ “อตฺถิ ภาณเต ปาณียนฺติ. “นตฺถาวุโสติ. “อตฺถิ ภาณเต
 ปริโฆชนียนฺติ. “นตฺถาวุโสติ. “อตฺถิ ภาณเต อคฺคิตฺติ. “นตฺถาวุโสติ.
 “อตฺถิ ภาณเต อรณิสหิตนฺติ. “นตฺถาวุโสติ. “เกนชฺช ภาณเต ยุตฺตนฺติ.
 “น โข มยํ อาวุโส ชานามาติ. “กตมายํ ภาณเต ทิสาคิ. “น โข
 มยํ อาวุโส ชานามาติ. อถ โข เต โจรา “เนวิเมสํ ปาณียํ
 อตฺถิ, น ปริโฆชนียํ อตฺถิ, น อคฺคิ อตฺถิ, น อรณิสหิตํ อตฺถิ,
 น นกฺขตตปทานิ ชานนฺติ, น ทิสภาคํ ชานนฺติ, โจรา อีเม,^๑
 นยิเม ภิกขุติ อาโกเฏตฺวา ปกฺกมียสฺส. อถ โข เต ภิกขุ ภิกขุณํ
 เอตมตฺถํ อาโรเจสฺส. ภิกขุ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺส. อถ โข
 ภควา เอตสฺมี นิทาเน เอตสฺมี ปกรเณ ฐมฺมี กถํ กตฺวา ภิกขุ
 อามนฺเตสิ.

“เตนहि ภิกฺขเว อารณณกานํ ภิกฺขุณํ วตฺตํ ปญฺญาเปสฺสามิ,
 ยถา อารณณเกहि ภิกฺขุหิ สมฺมา วตฺติตพฺพํ.

[๓๖๘] อารณณเกน ภิกฺขเว ภิกฺขุณา กาลสฺสเว อุฏฺฐาย
 ปตฺตํ ฌวิกาย ปกฺขิปปิตฺวา อํเส อาลคฺเคตฺวา จีวรํ ขนฺธ-
 กริตฺวา อุปาหฺนา อาโรหิตฺวา ทารุภณฺทํ มตฺตติกาภณฺทํ ปฏฺฐิสามेतฺวา

ทวารวาทปานานี^๑ ฤเกตฺวา เสนาสนา โอตฺริตพฺพํ. 'อิทานิ คามํ
 ปริสฺสึสสามีติ อุปาหฺนา โอมุญฺจิตฺวา นีจํ กตฺวา ปปโปฏฺเฐตฺวา
 ฅวิกาย ปกฺขิปิตฺวา อํเส อาลคฺเคตฺวา ติมณฺทลํ ปฏฺิจฺฉาเทนฺเตน
 ปริมณฺทลํ นิวาเสตฺวา กายพนฺธนํ พนฺธิตฺวา สคฺคณํ กตฺวา
 สงฺฆาภฺยโย ปารุปีตฺวา คณฺจิกํ ปฏฺิมุญฺจิตฺวา ฐวิตฺวา ปตฺตํ ฅเหตฺุวา
 สาธุกํ อตฺรมาเนน คามโ ปวิสิตพฺพโ, สุปฏฺิจฺฉนฺเนน อนฺตรฆเร
 คณฺตพฺพ, สุตฺตฺเตน อนฺตรฆเร คณฺตพฺพํ ฅเปฯ น อุกฺกุฏฺิกาย
 อนฺตรฆเร คณฺตพฺพํ.

นิเวสนํ ปวิสฺนฺเตน สลฺลภฺเขตพฺพํ 'อิมินา ปริสฺสึสสามิ, อิมินา
 นิภฺขมิสฺสสามีติ. นาทิสหฺสา ปวิสิตพฺพํ, นาทิสหฺสา นิภฺขมิตพฺพํ,
 นาทิทูเร จาตพฺพํ, นาจุจาสนฺเน จาตพฺพํ, นาทิจิริ จาตพฺพํ,
 นาทิลหฺกํ นีวตฺติตพฺพํ, จิตฺเกน สลฺลภฺเขตพฺพํ 'ภิกฺขุ ทาตุกามา
 วา อทาตุกามา วาติ. สเจ กมฺมํ วา นิภฺขิปติ, อาสนา วา
 วุฏฺฐจาติ, กมฺมจฺจุํ วา ปฺรามสฺติ, ภาชนํ วา ปฺรามสฺติ, จเปติ วา,
 'ทาตุกามียาติ จาตพฺพํ. ภิกฺขุขาย ทียมานาย วาเมน หตฺถेณ
 สงฺฆาภฺยํ อุจฺจาเรตฺวา ทกฺขิณฺเนน หตฺถेณ ปตฺตํ ปณฺนามेतฺวา
 อุโกหิ หตฺถेหิ ปตฺตํ ปรีคฺคเหตฺุวา ภิกฺขา ปฏฺิคฺคเหตุพฺพา,
 น จ ภิกฺขาทายิกาย มุขํ โอลเเกตพฺพํ, สลฺลภฺเขตพฺพํ สฺสปี วา^๒
 ทาตุกามา วา อทาตุกามา วาติ. สเจ กมฺมจฺฉนฺ วา ปฺรามสฺติ,
 ภาชนํ วา ปฺรามสฺติ, จเปติ วา, 'ทาตุกามียาติ จาตพฺพํ.
 ภิกฺขุขาย ทินฺนํสงฺฆาภฺยํ ปตฺตํ ปฏฺิจฺฉาเทตฺวา สาธุกํ
 อตฺรมาเนน นีวตฺติตพฺพํ.

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ทวารวาทปาน

^๒ ส.,ฉ.,เท. วาสทโท น ทิสฺสติ.

สฺปฏิจฺจนฺเนน อนฺตรมเร คณฺตพฺพํ ๕เปฯ น อุกฺกุฏิกาย
อนฺตรมเร คณฺตพฺพํ, คามโต นิภฺขมิตฺวา ปตฺตํ ธฺวิกาย ปภฺชิปีตฺวา
อํเส อาลคฺเคตฺวา จีวรํ สํหริตฺวา สีเส กริตฺวา อุปาหนา
อาโรหิตฺวา คณฺตพฺพํ.

อารมฺมเกน ภิกฺขเว ภิกฺขุนา ปาณียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํ,
ปริโภชนียํ อุปฏฺฐาเปตพฺพํ, อคฺคิ อุปฏฺฐาเปตพฺพโ, อรณฺสีหิตํ
อุปฏฺฐาเปตพฺพํ, กตฺตรทณฺโธ อุปฏฺฐาเปตพฺพโ, นภฺขตฺตปทานิ
อุคฺคเหตุพฺพานิ, สกลานิ वा เอกเทศานิ वा, ทิสากุสเลน
ภวิตพฺพํ. อิทํ โข ภิกฺขเว อารมฺมกานํ ภิกฺขุณํ วตฺตํ, ยถา
อารมฺมเกหิ ภิกฺขุหิ สมฺมา วตฺติตพฺพนฺติ.

๘. เสนาสนวตตกถา

[๓๖๙] เตน โข ปน สมเยน สมพฺพลา ภิกฺขุ อชฺโฌกาสเ
จีวรกมฺมํ กโรนฺติ. จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ ปฏฺฐิวาเต ปงฺคเณ^๑ เสนาสนํ
ปปโปฏฺเฐสุ. ภิกฺขุ รเชน โอกิริยีสฺ.^๒ เย เต ภิกฺขุ อปฺปิจฺฉา ๕เปฯ
เต อชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม จพฺพคฺคิยา
ภิกฺขุ ปฏฺฐิวาเต ปงฺคเณ เสนาสนํ ปปโปฏฺเฐสนฺติ, ภิกฺขุ รเชน
โอกิริยีสฺสนฺตีสติ. อถ โข เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ
๕เปฯ “สจฺจํ กิร ภิกฺขเว จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ ปฏฺฐิวาเต ปงฺคเณ
เสนาสนํ ปปโปฏฺเฐนฺติ, ภิกฺขุ รเชน โอกิริยีสฺตติ.” “สจฺจํ ภควาติ
๕เปฯ วิครหิตฺวา ฐมฺมํ กถํ กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ.

^๑ ส.จ.,เท.,อ.,มหา. องค์เถ, เอวมุปริปี.

^๒ ส.จ.,เท.,อ. โอกิริสฺ.

^๓ ส.จ.,เท.,อ. โอกิริสฺตติ.

“เตนหิ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน เสนาสนวตฺตํ ปณฺญาเปสฺสามิ, ยถา
ภิกฺขุหิ เสนาสนเน สมนฺมา วตฺติตพฺพํ.

[๓๗๐] ยสฺมี วิหารเ วะหฺรติ, สเจ โส วิหารเ อุกฺลาโป
โหติ, สเจ อุกฺกสฺสหติ, โสเชตพฺโพ, วิหารเ โสเชนฺเตน ปจฺมํ
ปตฺตจิวํ นีหริตฺวา เอกมฺนตํ นิภฺชิปปิตพฺพํ, นิสิตฺทนปจฺจตฺถรณํ
นีหริตฺวา เอกมฺนตํ นิภฺชิปปิตพฺพํ, ภิสสิมฺโพหนํ นีหริตฺวา เอกมฺนตํ
นิภฺชิปปิตพฺพํ, มยฺโง นิจํ กตฺวา สาธุกํ อปริชฺฌสนฺเตน อสงฺฆมฺภวฺนฺเตน
กวาภฺปิภฺจํ นีหริตฺวา เอกมฺนตํ นิภฺชิปปิตพฺโพ, ปิจํ นิจํ กตฺวา
สาธุกํ อปริชฺฌสนฺเตน อสงฺฆมฺภวฺนฺเตน กวาภฺปิภฺจํ นีหริตฺวา
เอกมฺนตํ นิภฺชิปปิตพฺพํ, มยฺจปฺภิปาทกา นีหริตฺวา เอกมฺนตํ
นิภฺชิปปิตพฺพา, เขพมฺลลโก นีหริตฺวา เอกมฺนตํ นิภฺชิปปิตพฺโพ,
อปสฺเสนผลกํ นีหริตฺวา เอกมฺนตํ นิภฺชิปปิตพฺพํ, ภูมฺมตฺถรณํ
ยถาปณฺณตฺตํ สลฺลกฺเขตฺวา นีหริตฺวา เอกมฺนตํ นิภฺชิปปิตพฺพํ.
สเจ วิหารเ สนฺตํ นํ โหติ, อุกฺกโลกา ปจฺมํ โอหาเรตพฺพํ,
อาโลกสนฺธิกณฺณภาคา ปมชฺชิตพฺพา. สเจ เกรกฺปริกมฺมกตา ภิตฺติ
กณฺณกิตา โหติ, โจพํ เตเมตฺวา ปิเพตฺวา ปมชฺชิตพฺพา. สเจ
กาพวณฺณกตา ภูมิ กณฺณกิตา โหติ, โจพํ เตเมตฺวา ปิเพตฺวา
ปมชฺชิตพฺพา. สเจ อกตา โหติ ภูมิ. อุกฺกเกน ปรีปฺโผสิตฺวา
สมมชฺชิตพฺพา ‘มา วิหารเ รเชน อุกฺกณฺณิตี, สงฺการํ วิจินิตฺวา
เอกมฺนตํ จกฺกเตตพฺพํ. น ภิกฺขุสามนฺตา เสนาสนํ ปปฺโปฏฺเตตพฺพํ,
น วิหารสามนฺตา เสนาสนํ ปปฺโปฏฺเตตพฺพํ, น ปาณียสามนฺตา
เสนาสนํ ปปฺโปฏฺเตตพฺพํ, น ปรีโกชนียสามนฺตา เสนาสนํ
ปปฺโปฏฺเตตพฺพํ, น ปฏฺฐิตเต ปนฺคเณ เสนาสนํ ปปฺโปฏฺเตตพฺพํ,
อโรวาเต เสนาสนํ ปปฺโปฏฺเตตพฺพํ.

ภุมมตถุณเณ อเอกมนตํ โอตาเปตวา โสเชตวา ปปโปฏเฐตวา
 อติหริตวา ยถาปณณตตํ ปณณาเปตพพํ, มณฺจปฏฺฐิปาทกา อเอกมนตํ
 โอตาเปตวา ปมชฺชิตวา อติหริตวา ยถาจาเน จเปตพพา. มณฺจ
 อเอกมนตํ โอตาเปตวา โสเชตวา ปปโปฏเฐตวา นิจํ กตวา สาธุกํ
 อปริหํสนฺเตน อสงฺฆมฺภฺนฺเตน กวาภูปิฏฺจํ อติหริตวา ยถาปณณตตํ
 ปณณาเปตพโพ. ปิจํ อเอกมนตํ โอตาเปตวา โสเชตวา ปปโปฏเฐตวา
 นิจํ กตวา สาธุกํ อปริหํสนฺเตน อสงฺฆมฺภฺนฺเตน กวาภูปิฏฺจํ
 อติหริตวา ยถาปณณตตํ ปณณาเปตพพํ. ภิสสิมฺโพหนํ อเอกมนตํ
 โอตาเปตวา โสเชตวา ปปโปฏเฐตวา อติหริตวา ยถาปณณตตํ
 ปณณาเปตพพํ. นิสิตนปจฺจตถุณเณ อเอกมนตํ โอตาเปตวา โสเชตวา
 ปปโปฏเฐตวา อติหริตวา ยถาปณณตตํ ปณณาเปตพพํ. เขพมลลโก
 อเอกมนตํ โอตาเปตวา ปมชฺชิตวา อติหริตวา ยถาจาเน จเปตพโพ.
 อปสฺเสนผลกํ อเอกมนตํ โอตาเปตวา ปมชฺชิตวา อติหริตวา ยถาจาเน
 จเปตพพํ. ปตฺตจิวรี นิกฺขิปิตพพํ. ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน
 ปตฺตํ คเหตวา เอเกน หตฺเถน เหมฺจจามณฺจํ วา เหมฺจจปิจํ วา
 ปรามสิตวา ปตฺโต นิกฺขิปิตพโพ, น จ อนนฺตรหิตาย ภูมียา
 ปตฺโต นิกฺขิปิตพโพ. จิวรี นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน จิวรี
 คเหตวา เอเกน หตฺเถน จิวรีวสํ วา จิวรรชฺชํ วา ปมชฺชิตวา
 ปารโต อนตํ โอโรโต โภคํ กตวา จิวรี นิกฺขิปิตพพํ.

สเจ ปุรตฺถิมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปุรตฺถิมา วาตปานา
 ธเกตพพา. สเจ ปจฺจิมมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปจฺจิมมา วาตปานา
 ธเกตพพา. สเจ อุตฺตรา สรชา วาตา วายนฺติ, อุตฺตรา วาตปานา
 ธเกตพพา. สเจ ทกฺขิณา สรชา วาตา วายนฺติ, ทกฺขิณา
 วาตปานา ธเกตพพา. สเจ สิตกาโล โหติ, ทิवा วาตปานา

วิวิธพฺพา, รตฺตี ธเกตพฺพา. สเจ อุณฺหกาโล โหติ, ทิवा
วาทปาณา ธเกตพฺพา, รตฺตี วิวิธพฺพา.

สเจ ปริเวณฺเ อุกฺลาปํ โหติ, ปริเวณฺเ สมฺมชฺชิตพฺพํ. สเจ
โกฏฺฐโก อุคฺลาปํ โหติ, โกฏฺฐโก สมฺมชฺชิตพฺโพ. สเจ อุปฺภูจฺจาน-
สาลา อุคฺลาปา โหติ, อุปฺภูจฺจานสาลา สมฺมชฺชิตพฺพา. สเจ
อคฺคิสาลา อุคฺลาปา โหติ, อคฺคิสาลา สมฺมชฺชิตพฺพา. สเจ วจฺจกฺกุณฺ्ิ
อุคฺลาปา โหติ, วจฺจกฺกุณฺ์ิ สมฺมชฺชิตพฺพา. สเจ ปาณียํ น โหติ,
ปาณียํ อุปฺภูจฺจาเปตพฺพํ. สเจ ปริโกชณียํ น โหติ, ปริโกชณียํ
อุปฺภูจฺจาเปตพฺพํ. สเจ อัจฉนฺนํ กุมฺภียา อุทกํ น โหติ, อัจฉนฺนํ กุมฺภียา
อุทกํ อาสิณฺณจิตพฺพํ.

สเจ วุทฺตฺตฺเตน สทฺธิ เอกวิหาเร วิหฺรติ, น วุทฺตฺตฺตํ อนาปฺจุจฺจา
อุทฺตฺเตโส ทาทพฺโพ, น ปริปฺจุจฺจา ทาทพฺพา, น สชฺฌาโย
กาทพฺโพ, น ฐมฺโม ภาสิตพฺโพ, น ปทีโป กาทพฺโพ, น ปทีโป
วิชฺฌาเปตพฺโพ, น วาทปาณา วิวิธพฺพา, น วาทปาณา
ธเกตพฺพา. สเจ วุทฺตฺตฺเตน สทฺธิ เอกจฺงกเม จฺงกมฺติ, เยน
วุทฺตฺตฺเต, เตन ปริวตฺติตพฺพํ, น จ วุทฺตฺตฺเต สงฺฆาฏิกณฺเณน
ฉนฺนํ เกตพฺโพ. อิํ ไซ ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺ์ิ เสนาสนวตฺตํ, ยถา ภิกฺขุหิ
เสนาสนเณ สมฺมา วตฺติตพฺพนฺติ.

๙. ขนฺธตามรวตตกถา

[๓๗๑] เตน ไซ ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ ขนฺธามเร
เถเรหิ ภิกฺขุหิ นิวาริยมาณา อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปหฺนุตํ กมฺมจํ

หมดอายุ 26/05/2566

อาโรเปตวา อคฺคิ ทตฺวา ทวาริ ธเกตฺวา ทฺวาเร นิสีทฺนฺติ. “เถรา
จ” ภิกฺขุ อุณฺหาภิตตฺตา ทวาริ อลภมาณา มุจฺฉิตา ปปตฺนฺติ.
เย เต ภิกฺขุ อปฺปิจฺฉา ๔เปฯ เต อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ
“กถํ หิ นาม จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ ชนฺตาฆเร เถเรหิ ภิกฺขุหิ
นิวาริยมาณา อนาทรียํ ปฏิจฺจ ปฺหุตํ กฏฺจํ อาโรเปตฺวา อคฺคิ
ทตฺวา ทวาริ ธเกตฺวา ทฺวาเร นิสีทิสฺสนฺติ, เถรา จ ภิกฺขุ
อุณฺหาภิตตฺตา ทวาริ อลภมาณา มุจฺฉิตา ปปตฺนฺตฺติ. อถโข เต
ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ ๔เปฯ “สจฺจํ กิร ภิกฺขเว
จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ ชนฺตาฆเร เถเรหิ ภิกฺขุหิ นิวาริยมาณา
อนาทรียํ ปฏิจฺจ ปฺหุตํ กฏฺจํ อาโรเปตฺวา อคฺคิ ทตฺวา ทวาริ
ธเกตฺวา ทฺวาเร นิสีทฺนฺติ, ภิกฺขุ อุณฺหาภิตตฺตา ทวาริ อลภมาณา
มุจฺฉิตา ปปตฺนฺตฺติ. “สจฺจํ ภควาติ ๔เปฯ วิครหิตฺวา ฐมฺมํ กถํ
กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “น ภิกฺขเว ชนฺตาฆเร เถเรณ ภิกฺขุนา
นิวาริยมาเนน อนาทรียํ ปฏิจฺจ ปฺหุตํ กฏฺจํ อาโรเปตฺวา อคฺคิ
ทาตพฺโพ; โย ทเพยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏฺสฺส. น จ”^๒ ภิกฺขเว ทวาริ
ธเกตฺวา ทฺวาเร นิสีทิตพฺพํ; โย นิสีเพยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏฺสฺส.

เตนหิ ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺ ชนฺตาฆรวตฺตํ ปญฺญาเปสฺสามิ, ยถา
ภิกฺขุหิ ชนฺตาฆเร สมฺมา วตฺติตพฺพํ.

[๓๗๒] โย ปจฺมํ ชนฺตาฆรํ^๓ คจฺฉติ, สเจ จาริกา อุตฺตสนฺนา
โหติ, จาริกา จตฺตเตตพฺพา. สเจ ชนฺตาฆรํ อุกฺลาปํ โหติ,
ชนฺตาฆรํ สมฺมชฺชิตพฺพํ. สเจ ปรีภณฺทํ อุกฺลาปํ โหติ, ปรีภณฺทํ

สมมชฺชิตพฺพํ. สเจ ปรีเวณํ อุกฺลาปํ โหติ, ปรีเวณํ สมมชฺชิตพฺพํ.
 สเจ โกฏฺฐโก อุกฺลาปํ โหติ, โกฏฺฐโก สมมชฺชิตพฺพํ. สเจ
 ชนฺดาฆรสาลา อุกฺลาปํ โหติ, ชนฺดาฆรสาลา สมมชฺชิตพฺพํ.
 จุณฺณํ สนฺเนตพฺพํ, มตฺติกา เตเมตพฺพํ, อุทกโทยณิกาย อุทกํ
 อาสิณฺจิตพฺพํ. ชนฺดาฆรํ ปวิสฺสนฺเตน มตฺติกา ย มุขํ มกฺขเขตฺวา
 ปุรโต จ ปจฺจโต จ ปฏิจฺฉาเหตฺวา ชนฺดาฆรํ ปวิสิตพฺพํ. น
 เถเร ภิกฺขุ อนฺุปชช นิสํหิตพฺพํ, น นวํ ภิกฺขุ อาสเนน
 ปฏิพาหิตพฺพํ. สเจ อุตฺตสฺสหติ, ชนฺดาฆเร เถรานํ ภิกฺขุณํ ปรีกมมํ
 กาทพฺพํ. ชนฺดาฆรา นิกฺขมฺนฺเตน ชนฺดาฆรปิจํ อาทาย ปุรโต
 จ ปจฺจโต จ ปฏิจฺฉาเหตฺวา ชนฺดาฆรา นิกฺขมิตพฺพํ. สเจ
 อุตฺตสฺสหติ, อุทกเปยฺ เถรานํ ภิกฺขุณํ ปรีกมมํ กาทพฺพํ. น เถรานํ
 ภิกฺขุณํ ปุรโตปิ^๑ นฺหายิตพฺพํ. น อุปฺริโสเตปิ^๒ นฺหายิตพฺพํ. นฺหาเตน
 อุตฺตรนฺเตน โอตฺรนฺตานํ มคฺโค ทาทพฺพํ. โย ปจฺฉา ชนฺดาฆรา
 นิกฺขมฺติ, สเจ ชนฺดาฆรํ จิกฺขลลํ โหติ, โชวิตพฺพํ. มตฺติกาโทยณิกํ
 โชวิตฺวา ชนฺดาฆรปิจํ ปฏิสาเมตฺวา อคฺคิ วิชฺฌาเปตฺวา ทวารํ
 ธเกตฺวา ปกฺกมิตพฺพํ. อิทํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุณํ ชนฺดาฆรวตฺตํ,
 ยถา ภิกฺขุหิ ชนฺดาฆเร สมฺมา วตฺติตพฺพนฺติ.

๑๐. วจฺจกุฎฐีวตฺตกถา

[๓๗/๓] เตน โข ปน สมเยน อณฺเวยโร ภิกฺขุ พุราหฺมณ-
 ชาติโก วจฺจํ กตฺวา น อิจฺฉติ อาจเมตฺถุ “โก อิมํ วสลํ ทฺวคฺคณฺหิ

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ อ. ปิสฺสโก น ทิสฺสติ.

^๒ ส.ณ.,เท. อุปฺริโตปิ, อ. อุปฺริโต

อามสิสสตีติ. ตสฺส วจฺจมคฺเค กิมิ สณฺหาสิ. อถโข โส ภิกฺขุ
 ภิกฺขุโน เอตมตฺถํ อารุເຈສိ. “กึ ปน ตวํ อารุໄສ ວຈຈໍ ກຕຸວາ
 ນ ອາຈເມສີຕິ. “ເວມາວໄສຕິ. ເຍ ທເ ກິກຸຼ ອປປິຈຸຈາ ຍເປຍ ທເ
 ອຸຊຸຸມາຍນຸຕິ ຟື້ຍນຸຕິ ວິປາເຈນຸຕິ “ກຄໍ ທິ ນາມ ກິກຸຼ ວຈຈໍ ກຕຸວາ
 ນ ອາຈມິສສຕິຕິ. ອถโข ທເ ກິກຸຼ ກວໂຕ ເອຕມຕຸຄໍ ອາໂຣເຈສຸ
 ຍເປຍ “ສຈຈໍ ກິຣ ຕຸວໍ ກິກຸຼ ວຈຈໍ ກຕຸວາ ນ ອາຈເມສີຕິ. “ສຈຈໍ
 ກວາຕິ ຍເປຍ ວິຄຣທິຕຸວາ ຣມມີ ກຄໍ ກຕຸວາ ກິກຸຼ ອາມນຸເຕສິ
 “ນ ກິກຸຼເວ ວຈຈໍ ກຕຸວາ ສຕິ ອຸທເກ ນ ອາຈເມຕພຸພໍ; ໂຍ
 ນາຈເມຍຸຍ, ອາປຕຕິ ທຸກຸກຸສສາຕິ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ วຈຈຸກຸມິຍາ ຍຄາວຸທຸຸໄສ ວຈຈໍ
 ກໂຣນຸຕິ, ນວກາ ກິກຸຼ ປຈມຕຣໍ ອາຄນຸຕຸວາ ວຈຈິຕາ ອາຄເມນຸຕິ. ທເ
 ວຈຈໍ ສນຸຮາເຣນຸຕາ ມຸຈຸຈິຕາ ປປຕນຸຕິ. ກວໂຕ ເອຕມຕຸຄໍ ອາໂຣເຈສຸ
 ຍເປຍ “ສຈຈໍ ກິຣ ກິກຸຼເວ ກິກຸຼ ວຈຈຸກຸມິຍາ ຍຄາວຸທຸຸໄສ ວຈຈໍ
 ກໂຣນຸຕິ, ນວກາ ກິກຸຼ ປຈມຕຣໍ ອາຄນຸຕຸວາ ວຈຈິຕາ ອາຄເມນຸຕິ,
 ທເ ວຈຈໍ ສນຸຮາເຣນຸຕາ ມຸຈຸຈິຕາ ປປຕນຸຕິຕິ. “ສຈຈໍ ກວາຕິ
 ຍເປຍ “ນ ກິກຸຼເວ ວຈຈຸກຸມິຍາ ຍຄາວຸທຸຸໄສ ວຈຈໍ ກາຕພຸໂພ; ໂຍ
 ກເຣຍຸຍ, ອາປຕຕິ ທຸກຸກຸສສ. ອນຸຊານາມິ ກິກຸຼເວ ອາຄຕປຸກິປາກຸມິຍາ
 ວຈຈໍ ກາຕນຸຕິ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ ອຕິສຸສາປິ ວຈຈຸກຸມິ
 ປວິສນຸຕິ, ອຸພຸກຸຊິຕຸວາປິ^๑ ປວິສນຸຕິ, ນິຕຸຸນນຸຕາປິ ວຈຈໍ ກໂຣນຸຕິ,
 ທນຸຕກຸມຸຈໍ ທາທນຸຕາປິ ວຈຈໍ ກໂຣນຸຕິ, ພຸທຸຮາປິ ວຈຈໍ ທອນິກາຍ
 ວຈຈໍ ກໂຣນຸຕິ, ພຸທຸຮາປິ ປສຸສາວໂທນິກາຍ ປສຸສາວໍ ກໂຣນຸຕິ,

^๑ ส. อุกุชิตวาปี, จ.,เท. อุกุชิตวา

ปสฺสสาวโทณิกายปิ เขฬฺหิ กโรนฺติ, ผรุสฺเสนปิ กฏฺเฏน อวเลขนฺติ,
 อวเลขนกฏฺจम्ปิ วจฺจุภูปมฺหิ ปาเตนฺติ, อติสฺหสฺสาปิ นิกฺขมฺนฺติ,
 อุพฺภุชิตฺวาปิ นิกฺขมฺนฺติ, จปฺจปฺกการกาปิ^๑ อาจเมนฺติ, อาจมนฺสราวกเปิ
 อุทกํ เสเสนฺติ. เย เต ภิกฺขุ อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ เต อุชฺฌายนฺติ
 ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ อติสฺหสฺสาปิ
 วจฺจุภูวํ ปวิสฺสฺสนฺติ, อุพฺภุชิตฺวาปิ ปวิสฺสฺสนฺติ, นิตฺถุนนฺตาปิ วจฺจํ
 กริสฺสฺสนฺติ, ทนฺตกฏฺจํ ขาทนฺตาปิ วจฺจํ กริสฺสฺสนฺติ, พหิทฺธาปิ วจฺจ-
 โทณิกาย วจฺจํ กริสฺสฺสนฺติ, พหิทฺธาปิ ปสฺสสาวโทณิกาย ปสฺสสาวํ
 กริสฺสฺสนฺติ, ปสฺสสาวโทณิกายปิ เขฬฺหิ กริสฺสฺสนฺติ, ผรุสฺเสนปิ กฏฺเฏน
 อวเลขิสฺสฺสนฺติ, อวเลขนกฏฺจํปิ วจฺจุภูปมฺหิ ปาเตสฺสฺสนฺติ, อติสฺหสฺสาปิ
 นิกฺขมิสฺสฺสนฺติ, อุพฺภุชิตฺวาปิ นิกฺขมิสฺสฺสนฺติ, จปฺจปฺกการกาปิ อาจเมสฺสฺสนฺติ,
 อาจมนฺสราวกเปิ อุทกํ เสเสสฺสฺสนฺตํ. อถ โข เต ภิกฺขุ ภควโต
 เอตมตฺถํ อารोเจสฺสํ ฯเปฯ “สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฯเปฯ “สจฺจํ ภควาติ
 ฯเปฯ วิครหิตฺวา ฐมฺมํ กถํ กถฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ.

“เตนหิ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน วจฺจุภูวตฺตํ ปญฺญาเปสฺสามิ, ยถา
 ภิกฺขุหิ วจฺจุภูวียา สมฺมา วตฺติตพฺพํ.

[๓๗๔] โย วจฺจุภูวํ คจฺฉติ, เตน^๒ พหิฏฺฐจิตฺเตน^๓ อุกฺกาสิตพฺพํ,
 อนฺโต นิสินฺเนนปิ อุกฺกาสิตพฺพํ, จีวรํเส วา จีวรธฺชฺชฺยา วา
 จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สาธุกํ อตฺรมาเนน วจฺจุภูวํ ปวิสฺตพฺพา, นาติสฺหสฺสา
 ปวิสฺตพฺพา, น อุพฺภุชิตฺวา ปวิสฺตพฺพา, วจฺจปาทุกาย จิตฺเตน
 อุพฺภุชิตพฺพํ, น นิตฺถุนนฺเตน วจฺโจ กาทพฺโพ, น ทนฺตกฏฺจํ

^๑ ส. จปฺจปฺการกมฺปิ, ฉ.,เท.,อ. จปฺจปฺการกํปิ, เอวมฺปฺริปิ.

^๒ อ. อยํ ปาโง น ทิสฺสติ.

^๓ ส. พหิ จิตฺเตน

ขาทนฺเตน วจฺโจ กาทพฺโพ, น พหิทฺธา วจฺจโทณิกาย วจฺโจ
 กาทพฺโพ, น พหิทฺธา ปสฺสาวโทณิกาย ปสฺสาวโ กาทพฺโพ, น
 ปสฺสาวโทณิกาย เขโพ กาทพฺโพ, น ผรุสฺเสน กญฺเญน อวเลขิตพฺพํ,
 น อวเลขนกญฺจํ วจฺจกฺกมฺหิ ปาเตตพฺพํ, วจฺจปาทุกาย จิตฺเตน
 ปฏิจฺฉาเทตพฺพํ, นาติสหสา นิกฺขมิตพฺพํ, น อุกฺกุชิตฺวา นิกฺขมิตพฺพํ,
 อัจฉนฺปาทุกาย จิตฺเตน อุกฺกุชิตพฺพํ, น จปฺปการเกณ^๑ อัจฉเมตพฺพํ,
 น อัจฉนฺสราวกะ อุกฺกํ เสเสตพฺพํ, อัจฉนฺปาทุกาย จิตฺเตน
 ปฏิจฺฉาเทตพฺพํ. สเจ วจฺจกฺกมฺหิ อุกฺกตา^๒ โหติ, โหติ, ฐิตพฺพา. สเจ
 อวเลขนปฺจโร ปุโร โหติ, อวเลขนกญฺจํ จตฺตเทตพฺพํ. สเจ
 วจฺจกฺกมฺหิ อุกฺกปา โหติ, วจฺจกฺกมฺหิ สมฺมชฺชิตพฺพา. สเจ ปริภณฺทํ
 อุกฺกปา โหติ, ปริภณฺทํ สมฺมชฺชิตพฺพํ. สเจ ปริเวณฺ อุกฺกปา
 โหติ, ปริเวณฺ สมฺมชฺชิตพฺพํ. สเจ โกฏฺจโก อุกฺกปา โหติ,
 โกฏฺจโก สมฺมชฺชิตพฺโพ. สเจ อัจฉนฺกมฺภิยา อุกฺกํ น โหติ,
 อัจฉนฺกมฺภิยา อุกฺกํ อาสิณฺจิตพฺพํ. อิทํ ไช ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺ
 วจฺจกฺกมฺหิ, ยถา ภิกฺขุหิ วจฺจกฺกมฺหิยา สมฺมา วตฺติตพฺพนฺติ.

๑๑. อุปชฌายวตตกถา

[๓๗๕] เตน ไช ปน สมเยน สทฺธิวิหาริกา อุปชฌายเสุ
 น สมฺมา วตฺตนฺติ. เย เต ภิกฺขุ อปฺปิจฺฉา ๔เป๔ เต อุปชฌายนฺติ
 ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม สทฺธิวิหาริกา อุปชฌายเสุ
 น สมฺมา วตฺติสฺสนฺตํ. อถไช เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อิ. จปฺปการกํ, เอวมฺปริปี.

^๒ ส.,ฉ.,เท. อุกฺกตา

อาโรเจสฺสุ ฯเปฯ “สจฺจํ กิร ภิกฺขเว สหุทฺธิวาทิกา อุปัชฌายेषฺสุ
น สมฺมา วตฺตนฺตํ”ติ. “สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา “กถํ
หิ นาม ภิกฺขเว สหุทฺธิวาทิกา อุปัชฌายेषฺสุ น สมฺมา วตฺติสฺสณฺติ.
เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสณฺหนํ วา ปสาทาย ฯเปฯ วิครหิตฺวา ฐมฺมํ
กถํ กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสฺสิ

“เตนหิ ภิกฺขเว สหุทฺธิวาทิกานํ อุปัชฌายेषฺสุ วตฺตํ
ปญฺญาเปสฺสามิ, ยถา สหุทฺธิวาทิกเหติ อุปัชฌายेषฺสุ สมฺมา วตฺติตฺตพฺพํ.

[๓๗๖] สหุทฺธิวาทิเกน ภิกฺขเว อุปัชฌายมฺหิ สมฺมา วตฺติตฺตพฺพํ.
ตตฺตรายํ สมฺมาวตฺตนา.

กาลสฺสเว อญฺจาย อุปาหฺนา โอมุญฺจิตฺวา เอกํสํ อุตฺตฺราสงฺคํ
กริตฺวา ทนฺตกญฺจํ ทาทพฺพํ, มุโขทกํ ทาทพฺพํ, อาสนํ ปญฺญาเปตพฺพํ.
สเจ ยาคู โหติ, ภาชนํ ฐวิตฺวา ยาคู อุปนาเมตพฺพา, ยาคุํ
ปิตสฺส อุกํ ทตฺวา ภาชนํ ปฏิกุคฺคเหตฺวา นิจํ กตฺวา สาธุกํ
อปริหํสนฺเตน ฐวิตฺวา ปฏิสฺสามेतพฺพํ, อุปัชฌายมฺหิ วุญฺจิตฺเต อาสนํ
อุทฺทริตพฺพํ. สเจ โส เทโส อุกฺลาโป โหติ, โส เทโส
สมฺมชฺชิตพฺโपो.

สเจ อุปัชฌายโย คามํ ปริสิตฺตุกาโม โหติ, นิवासํ ทาทพฺพํ,
ปฏินิवासํ ปฏิกุคฺคเหตพฺพํ, กายพนฺธํ ทาทพฺพํ, สคฺคํ กตฺวา
สงฺฆาภฺมิโย ทาทพฺพา, ฐวิตฺวา ปตฺโต สอฺทโก ทาทพฺโपो. สเจ
อุปัชฌายโย ปจฺจาสมณํ อากงฺขติ, ติมณฺทลํ ปฏิจฺฉาเทนฺเตน ปริมณฺทลํ
นิวาเสตฺวา กายพนฺธํ พนฺธิตฺวา สคฺคํ กตฺวา สงฺฆาภฺมิโย
ปารุปีตฺวา คณฺจิกํ ปฏิมุญฺจิตฺวา ฐวิตฺวา ปตฺตํ คเหตฺวา อุปัชฌายสฺส
ปจฺจาสมณฺเนน โหตพฺพํ, นาติทฺฐเร คณฺตพฺพํ, นาจฺจาสนฺเนน คณฺตพฺพํ,

ปตฺตปริยาปนฺนํ ปฏิกคฺคเหตุพฺพํ, น อุปชฺฌายสฺส ภณฺมานสฺส
อนฺตรนฺตรรา กถา โอปาเตตพฺพา, อุปชฺฌาโย อาปตฺติสํมานฺตา
ภณฺมาโน นีวาเรตพฺโพ.

นีวตฺตนฺเตน ปจฺมตรํ อากนฺตฺวา อาสนํ ปญฺญาเปตพฺพํ,
ปาโททกํ ปาทปี้จํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํ, ปจฺจุคฺคกนฺตฺวา
ปตฺตจีวรํ ปฏิกคฺคเหตุพฺพํ, ปฏินิवासํ ทาทพฺพํ, นิवासํ ปฏิก-
คฺคเหตุพฺพํ. สเจ จีวรํ สินฺนํ โหติ, มุหุตฺตํ อุณฺहे โอตาเปตพฺพํ,
น จ อุณฺहे จีวรํ นิทฺทิตพฺพํ, จีวรํ สํหริตพฺพํ,^๑ จีวรํ สํหฺรณฺเตน^๒
จตุรํกุลํ กณฺณํ อุตฺตสาเรตฺวา^๓ จีวรํ สํหริตพฺพํ ‘มา มชฺฌเม ภงฺโก
อโหสีติ, โอโภเค กายพฺนฺธํ กาทพฺพํ.

สเจ ปิณฺฑปาโต โหติ, อุปชฺฌาโย จ ภูณฺชิตฺกามา โหติ,
อุทกํ ทตฺวา ปิณฺฑปาโต อุปนาเมตพฺโพ, อุปชฺฌาโย ปาณีเยน
ปฺจุจิตพฺโพ, ภูตฺตาวิสฺส อุทกํ ทตฺวา ปตฺตํ ปฏิกคฺคเหตุวา นิจํ
กตฺวา สาธุกํ อปริหฺมสนฺเตน วัชิตฺวา โวทกํ กตฺวา มุหุตฺตํ
อุณฺहे โอตาเปตพฺโพ, น จ อุณฺहे ปตฺโต นิทฺทิตพฺโพ, ปตฺตจีวรํ
นิกฺขิปิตพฺพํ. ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน ปตฺตํ คเหตุวา
เอเกน หตฺเถน เหมจฺจามณฺจํ วา เหมจฺจาปี้จํ วา ปรามสิตฺวา ปตฺโต
นิกฺขิปิตพฺโพ, น จ อนนฺตรหิตาย ภูมียา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพ.
จีวรํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน จีวรํ คเหตุวา เอเกน หตฺเถน
จีวรํวํสํ วา จีวรํมชฺชํ วา ปมชฺชิตฺวา ปารโต อนฺตํ โอโรโต โภคํ
กตฺวา จีวรํ นิกฺขิปิตพฺพํ. อุปชฺฌายมฺหิ วุฏฺฐิจิเต อาสนํ อุทฺทริตพฺพํ,
ปาโททกํ ปาทปี้จํ ปาทกถลิกํ ปฏิสาเมตพฺพํ. สเจ โส เทโส
อุกฺလာโป โหติ, โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโพ.

^๑ ส.,ฉ.,เท. สงฺฆริตพฺพํ^๒ ส.,ฉ.,เท. สงฺฆรณฺเตน^๓ ส.,ฉ.,อิ. อุตฺตสาเรตฺวา

สเจ อุปชฌายโ นหยาติตุกาโม โหติ, นห่าน ปฏฺยิยาเทตพฺพํ.
 สเจ สีเตน อตฺถโ โหติ, สีตํ ปฏฺยิยาเทตพฺพํ. สเจ อุณฺเหน อตฺถโ
 โหติ, อุณฺหํ ปฏฺยิยาเทตพฺพํ.

สเจ อุปชฌายโ ชนฺตาชฺรํ ปวิสิตฺตุกาโม โหติ, จุณฺณํ
 สนฺเนตพฺพํ, มตฺติกา เตเมตพฺพา, ชนฺตาชฺรปิจฺจํ อาทาย อุปชฌายสฺส
 ปิณฺณจิตฺโต ปิณฺณจิตฺโต คนฺตฺวา ชนฺตาชฺรปิจฺจํ ทตฺวา จีวรํ ปฏฺยิยฺกคฺเคตฺวา
 เอกมณฺถํ นิกฺขิปิตพฺพํ, จุณฺณํ ทาทพฺพํ, มตฺติกา ทาทพฺพา. สเจ
 อสฺสสหติ, ชนฺตาชฺรํ ปวิสิตพฺพํ. ชนฺตาชฺรํ ปวิสฺสนฺเตน มตฺติกาย
 มุขํ มกฺขเวตฺวา ปุรโต จ ปจฺจนโต จ ปฏฺยิยฺจนาเทตฺวา ชนฺตาชฺรํ
 ปวิสิตพฺพํ, น เถเร ภิกฺขุ อณฺุปชช นิสิตฺตพฺพํ, น นฺวา ภิกฺขุ
 อาสเนน ปฏฺยิพาหิตพฺพา, ชนฺตาชฺเร อุปชฌายสฺส ปริกมฺมํ
 กาทพฺพํ, ชนฺตาชฺรา นิกฺขมฺนฺเตน ชนฺตาชฺรปิจฺจํ อาทาย ปุรโต จ
 ปจฺจนโต จ ปฏฺยิยฺจนาเทตฺวา ชนฺตาชฺรา นิกฺขมิตพฺพํ.

อุทฺทเกปิ อุปชฌายสฺส ปริกมฺมํ กาทพฺพํ. นฺหาเตน ปจฺมตฺรํ
 อุตฺตริตฺวา อตฺตโน คตฺตํ โวทกํ กตฺวา นฺวาเสตฺวา อุปชฌายสฺส
 คตฺตโต อุทกํ ปมชฺชิตพฺพํ, นฺวาสนํ ทาทพฺพํ, สงฺฆาฏี ทาทพฺพา,
 ชนฺตาชฺรปิจฺจํ อาทาย ปจฺมตฺรํ อาคนฺตฺวา อาสนํ ปณฺณปาเปตพฺพํ,
 ปาโททกํ ปาทปิจฺจํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํ, อุปชฌายโ ปานีเยน
 ปุจฺจิตพฺโพ. สเจ อุทฺทิสปาเปตฺตุกาโม โหติ, อุทฺทิสปาเปตพฺโพ. สเจ
 ปรีปุจฺจิตฺตุกาโม โหติ, ปรีปุจฺจิตพฺโพ.

ยสฺมี วิหารเ อุปชฌายโ วิหฺรติ, สเจ โส วิหารโ อุกฺลาโป
 โหติ, สเจ อสฺสสหติ, โสเชตพฺโพ. วิหารํ โสเชนฺเตน ปจฺมํ ปตฺต-
 จีวรํ นีหฺริตฺวา เอกมณฺถํ นิกฺขิปิตพฺพํ, นิสิตนปจฺจตฺถธฺรณํ นีหฺริตฺวา
 เอกมณฺถํ นิกฺขิปิตพฺพํ, ภิสิมฺโพหนํ นีหฺริตฺวา เอกมณฺถํ นิกฺขิปิตพฺพํ,

มณฺโজ นิจํ กตฺวา สาธุกํ อปริหํสนฺเตน อสงฺฆมฺภฺนฺเตน กวาภูปิฏฺจํ
 นีหริตฺวา เอกมฺนตํ นิกฺขิปปิตพฺโพ, ปิจํ นิจํ กตฺวา สาธุกํ
 อปริหํสนฺเตน อสงฺฆมฺภฺนฺเตน กวาภูปิฏฺจํ นีหริตฺวา เอกมฺนตํ
 นิกฺขิปปิตพฺพํ, มณฺจปฺปฏิปาทกา นีหริตฺวา เอกมฺนตํ นิกฺขิปปิตพฺพา,
 เขพมฺลลโก นีหริตฺวา เอกมฺนตํ นิกฺขิปปิตพฺโพ, อปฺสฺเสนผลกํ
 นีหริตฺวา เอกมฺนตํ นิกฺขิปปิตพฺพํ, ภูมฺมตฺถรณํ ยถาปณฺยตฺตํ
 สลฺลกฺเขตฺวา นีหริตฺวา เอกมฺนตํ นิกฺขิปปิตพฺพํ. สเจ วิหาเร
 สนฺตานกํ โหติ, อุลโลกา ปจฺมํ โอหาเรตพฺพํ, อาโลกสนฺธิกณฺณ-
 ภาคา ปมฺชฺชิตพฺพา. สเจ เกรฺกปริกมฺมกตา ภิตฺติ กณฺณกิตา
 โหติ, โจพกํ เตเมตฺวา ปิเพตฺวา ปมฺชฺชิตพฺพา. สเจ กาพวณฺณกตา
 ภูมि กณฺณกิตา โหติ, โจพกํ เตเมตฺวา ปิเพตฺวา ปมฺชฺชิตพฺพา.
 สเจ อกตา โหติ ภูมि, อุกฺเกน ปริปฺโผสิตฺวา สมฺมชฺชิตพฺพา 'มา
 วิหาโร รเชน อุหฺยณฺตีติ. สงฺการํ วิจินิตฺวา เอกมฺนตํ จตฺตเตตพฺพํ.

ภูมฺมตฺถรณํ โอตาเปตฺวา โสเชตฺวา ปปฺโปฏฺเตตฺวา อติหริตฺวา
 ยถาปณฺยตฺตํ ปณฺญาเปตพฺพํ, มณฺจปฺปฏิปาทกา โอตาเปตฺวา
 ปมฺชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาจาเน จเปตพฺพา, มณฺโজ โอตาเปตฺวา
 โสเชตฺวา ปปฺโปฏฺเตตฺวา นิจํ กตฺวา สาธุกํ อปริหํสนฺเตน
 อสงฺฆมฺภฺนฺเตน กวาภูปิฏฺจํ อติหริตฺวา ยถาปณฺยตฺตํ ปณฺญาเปตพฺโพ,
 ปิจํ โอตาเปตฺวา โสเชตฺวา ปปฺโปฏฺเตตฺวา นิจํ กตฺวา สาธุกํ
 อปริหํสนฺเตน อสงฺฆมฺภฺนฺเตน กวาภูปิฏฺจํ อติหริตฺวา ยถาปณฺยตฺตํ
 ปณฺญาเปตพฺพํ, ภิสสิมฺโพหนํ โอตาเปตฺวา โสเชตฺวา ปปฺโปฏฺเตตฺวา
 อติหริตฺวา ยถาปณฺยตฺตํ ปณฺญาเปตพฺพํ, นิสฺสทฺทปจฺจตฺถรณํ
 โอตาเปตฺวา โสเชตฺวา ปปฺโปฏฺเตตฺวา อติหริตฺวา ยถาปณฺยตฺตํ
 ปณฺญาเปตพฺพํ, เขพมฺลลโก โอตาเปตฺวา ปมฺชฺชิตฺวา อติหริตฺวา

ยถาจาเน จเปตพฺโไฟ, อปสฺสเนผลกํ โอตทาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา
 อติหริตฺวา ยถาจาเน จเปตพฺพํ, ปตฺตจิวรี นิกฺขิปปิตพฺพํ, ปตฺตํ
 นิกฺขิปปนฺเตน เอเกน หตฺถेเนน ปตฺตํ คเหตฺวา เอเกน หตฺถेเนน
 เหฏฺฐจามณฺจํ วา เหฏฺฐจาปีจํ วา ปรามสิตฺวา ปตฺโต นิกฺขิปปิตพฺโไฟ,
 น จ อนนฺตรหิตาย ญฺมียา ปตฺโต นิกฺขิปปิตพฺโไฟ, จิวรี นิกฺขิปปนฺเตน
 เอเกน หตฺถेเนน จิวรี คเหตฺวา เอเกน หตฺถेเนน จิวรวสํ วา
 จีวรชฺชํ วา ปมชฺชิตฺวา ปารโต อนฺตํ โอโรโต โภคํ กตฺวา
 จิวรี นิกฺขิปปิตพฺพํ.

สเจ ปุรตฺถิมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปุรตฺถิมา วาตปานา
 ธเกตพฺพา. สเจ ปจฺจิมมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปจฺจิมมา
 วาตปานา ธเกตพฺพา. สเจ อุตฺตรมา สรชา วาตา วายนฺติ,
 อุตฺตรมา วาตปานา ธเกตพฺพา. สเจ ทกฺขิณา สรชา วาตา
 วายนฺติ, ทกฺขิณา วาตปานา ธเกตพฺพา. สเจ สีตกาโล โหติ,
 ทิवा วาตปานา วิวริตพฺพา, รตฺตี ธเกตพฺพา. สเจ อุณฺหกาโล
 โหติ, ทิवा วาตปานา ธเกตพฺพา, รตฺตี วิวริตพฺพา.

สเจ ปริเวณฺเณ อุกฺลาปํ โหติ, ปริเวณฺเณ สมฺมชฺชิตพฺพํ. สเจ
 โกฏฺฐโก อุกฺลาปํ โหติ, โกฏฺฐโก สมฺมชฺชิตพฺโไฟ. สเจ อุปญฺจาน-
 สาลา อุกฺลาปา โหติ, อุปญฺจานสาลา สมฺมชฺชิตพฺพา. สเจ
 อคฺคิสาลา อุกฺลาปา โหติ, อคฺคิสาลา สมฺมชฺชิตพฺพา. สเจ
 วจฺจกฺกมฺมํ อุกฺลาปา โหติ, วจฺจกฺกมฺมํ สมฺมชฺชิตพฺพา. สเจ ปานีเย
 น โหติ, ปานีเย อุปญฺจาเปตพฺพํ. สเจ ปริโกชนีเย น โหติ,
 ปริโกชนีเย อุปญฺจาเปตพฺพํ. สเจ อางมนกฺกมฺมียา อุทกํ น โหติ,
 อางมนกฺกมฺมียํ อุทกํ อาสิณฺจิตพฺพํ.

สเจ อุปชฌายสฺส อนภิริติ อุปฺปนฺนา โหติ, สหฺตฺธิวฺหาริเกน
 ฐฺปาเสตพฺโพ ฐฺปาสาเปตพฺโพ,^๑ ฐฺมมกถา วาสฺส กาทพฺพา.
 สเจ อุปชฌายสฺส กุกฺกัจจํ อุปฺปนฺนํ โหติ, สหฺตฺธิวฺหาริเกน
 วิโนเทตพฺพํ วิโนทาเปตพฺพํ, ฐฺมมกถา วาสฺส กาทพฺพา. สเจ
 อุปชฌายสฺส ทิฏฺฐิจิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ, สหฺตฺธิวฺหาริเกน วิเวเจตพฺพํ
 วิเวจาเปตพฺพํ, ฐฺมมกถา วาสฺส กาทพฺพา.

สเจ อุปชฌายโย ครุฑมฺมํ อชฺฌาปนฺโน โหติ ปริวาสารโห,
 สหฺตฺธิวฺหาริเกน อุตฺตฺตํ กาทพฺพํ 'กิณฺติ นุ โข สงฺโฆ อุปชฌายสฺส
 ปริวาสํ ททฺเหยยฺยติ. สเจ อุปชฌายโย มฺลายน ปฏฺิกสฺสนารโห^๒ โหติ,
 สหฺตฺธิวฺหาริเกน อุตฺตฺตํ กาทพฺพํ 'กิณฺติ นุ โข สงฺโฆ อุปชฌายํ
 มฺลายน ปฏฺิกสฺเสยฺยติ. สเจ อุปชฌายโย มานตฺตารโห โหติ,
 สหฺตฺธิวฺหาริเกน อุตฺตฺตํ กาทพฺพํ 'กิณฺติ นุ โข สงฺโฆ อุปชฌายสฺส
 มานตฺตํ ททฺเหยยฺยติ. สเจ อุปชฌายโย อพฺภานารโห โหติ,
 สหฺตฺธิวฺหาริเกน อุตฺตฺตํ กาทพฺพํ 'กิณฺติ นุ โข สงฺโฆ อุปชฌายํ
 อพฺภายฺยติ. สเจ สงฺโฆ อุปชฌายสฺส กมฺมํ กตฺตฺตกาโม โหติ
 ตชฺชนํ ภา นียสฺสํ ภา ปพฺพาชณฺเฑ ภา ปฏฺิสารณํ ภา
 อุกฺเขปนํ ภา, สหฺตฺธิวฺหาริเกน อุตฺตฺตํ กาทพฺพํ 'กิณฺติ นุ โข
 สงฺโฆ อุปชฌายสฺส กมฺมํ น กเรยฺย, ลหฺกกาย ภา ปรีณาเมยฺยติ.
 กตฺติ ภา ปนสฺส โหติ สงฺเขน กมฺมํ ตชฺชนํ ภา นียสฺสํ ภา
 ปพฺพาชณฺเฑ ภา ปฏฺิสารณํ ภา อุกฺเขปนํ ภา, สหฺตฺธิวฺหาริเกน
 อุตฺตฺตํ กาทพฺพํ 'กิณฺติ นุ โข อุปชฌายโย สมฺมา วตฺเตยฺย, โลมํ
 ปาเตยฺย, เนตฺถารํ วตฺเตยฺย, สงฺโฆ ตํ กมฺมํ ปฏฺิปปสฺสมายฺยติ.

^๑ เท.,อิ. ฐฺปาเสตพฺพา ฐฺปาสาเปตพฺพา

^๒ ส.,เท. มฺลายนปฏฺิกสฺสนารโห

สเจ อุปชฌายสฺส จีวรํ ฐิตพฺพํ โหติ, สหุทฺธิวิหาริเกน ฐิตพฺพํ, อุตฺตํ กวํ กาทพฺพํ 'กีนฺติ นุ โข อุปชฌายสฺส จีวรํ ฐิตเยถาติ. สเจ อุปชฌายสฺส จีวรํ กาทพฺพํ โหติ, สหุทฺธิวิหาริเกน กาทพฺพํ, อุตฺตํ กวํ กาทพฺพํ 'กีนฺติ นุ โข อุปชฌายสฺส จีวรํ กริเยถาติ. สเจ อุปชฌายสฺส รชนํ ปจิตพฺพํ^๑ โหติ, สหุทฺธิวิหาริเกน ปจิตพฺพํ,^๒ อุตฺตํ กวํ กาทพฺพํ 'กีนฺติ นุ โข อุปชฌายสฺส รชนํ ปจิตเยถาติ. สเจ อุปชฌายสฺส จีวรํ รชตพฺพํ^๓ โหติ, สหุทฺธิวิหาริเกน รชตพฺพํ, อุตฺตํ กวํ กาทพฺพํ 'กีนฺติ นุ โข อุปชฌายสฺส จีวรํ รชิตเยถาติ. จีวรํ รชเนเตน^๔ สาธุกํ สมปริวตฺตํ สมปริวตฺตํ รชตพฺพํ, น จ อจฺฉินฺเน เตเว ปกฺกมิตพฺพํ.

น อุปชฌายํ อนาปุจฺจา เอกจฺจสฺส ปตฺโต ทาทพฺโพ, น เอกจฺจสฺส ปตฺโต ปฏฺิคฺคเหตพฺโพ, น เอกจฺจสฺส จีวรํ ทาทพฺพํ, น เอกจฺจสฺส จีวรํ ปฏฺิคฺคเหตพฺพํ, น เอกจฺจสฺส ปริกฺขารํ ทาทพฺโพ, น เอกจฺจสฺส ปริกฺขารํ ปฏฺิคฺคเหตพฺโพ, น เอกจฺจสฺส เกสา เจเทตพฺพา,^๕ น เอกจฺเจเน เกสา เจทาเปตพฺพา, น เอกจฺจสฺส ปริกมฺมํ กาทพฺพํ, น เอกจฺเจเน ปริกมฺมํ การาทเปตพฺพํ, น เอกจฺจสฺส เวยฺยาวจฺโจ กาทพฺโพ, น เอกจฺเจเน เวยฺยาวจฺโจ การาทเปตพฺโพ, น เอกจฺจสฺส ปจฺจาสมณฺเนน โหตพฺพํ, น เอกจฺโจ ปจฺจาสมณฺเณ อาทาทพฺโพ, น เอกจฺจสฺส ปิณฺฑปาโต นีหริตพฺโพ, น เอกจฺเจเน ปิณฺฑปาโต นีหราเปตพฺโพ. น อุปชฌายํ อนาปุจฺจา คาโม ปวิสิตพฺโพ, น สฺसानํ คณฺตพฺพํ, น ทิสสา ปกฺกมิตพฺพา.

หมตอายุ 26/05/2566

^๑ ส.ฉ. รชนา ปจิตพฺพา

^๒ ส.ฉ. ปจิตพฺพา

^๓ ส.ฉ.เท.,อ. ฐิตพฺพํ, เอวมฺปริปิ.

^๔ ส.ฉ.,เท.,อ. รชเนเตน

^๕ อ. เจทาตพฺพา

สเจ อุปชฌาโย คิลาน โหติ, ยาวชีว อุปฏจาตพโพ, วุฏฺฐานสฺส
 อาคเมตพพ. อิํ ไช ภิกฺขเว สหฺชริวิหาริกานํ อุปชฌาเยสฺส วตฺตํ,
 ยถา สหฺชริวิหาริกเกหิ อุปชฌาเยสฺส สมฺมา วตฺติตพฺพนติ.

๑๒. สหฺชริวิหาริกวตตกถา

[๓๗๗] เตน ไช ปน สมเยน อุปชฌายา สหฺชริวิหาริกเกสฺส
 น สมฺมา วตฺตนติ. ยะ เต ภิกฺขุ อปฺปิจฺจา ๕เปย เต อุชฌายนฺติ
 ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม อุปชฌายา สหฺชริวิหาริกเกสฺส น
 สมฺมา วตฺติสฺสนฺตํ. อถไช เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺส
 ๕เปย “สจฺจํ ภิกฺขเว สหฺชริวิหาริกเกสฺส น สมฺมา
 วตฺตนฺตํ. “สจฺจํ ภควาติ ๕เปย วิครหิตฺวา ฌมฺมํ กถํ กถฺวา
 ภิกฺขุ อามนฺเตสิ

“เตนหิ ภิกฺขเว อุปชฌายานํ สหฺชริวิหาริกเกสฺส วตฺตํ
 ปญฺญาเปสฺสามิ, ยถา อุปชฌาเยหิ สหฺชริวิหาริกเกสฺส สมฺมา วตฺติตพฺพ.

[๓๗๘] อุปชฌาเยน ภิกฺขเว สหฺชริวิหาริกมฺหิ สมฺมา
 วตฺติตพฺพ, ตตฺรารยํ สมฺมาวตฺตนา.

อุปชฌาเยน ภิกฺขเว สหฺชริวิหาริกเก สงฺคเหตุพโพ อนฺนคฺคเหตุพโพ
 อุทฺเทเสน ปริปฺุจฺจาเย โอวาเทน อนฺนสาสนิยา. สเจ อุปชฌายสฺส
 ปตฺโต โหติ, สหฺชริวิหาริกสฺส ปตฺโต น โหติ, อุปชฌาเยน
 สหฺชริวิหาริกสฺส ปตฺโต ทาตพฺโพ, อุสฺสูกํ วา กาทพฺพ ‘กิณฺติ
 น ไช สหฺชริวิหาริกสฺส ปตฺโต อุปฺปชฺชียเถถาติ. สเจ อุปชฌายสฺส
 จีวรํ โหติ, สหฺชริวิหาริกสฺส จีวรํ น โหติ, อุปชฌาเยน
 สหฺชริวิหาริกสฺส จีวรํ ทาตพฺพ, อุสฺสูกํ วา กาทพฺพ ‘กิณฺติ

นุ โข สทฺธิวิหาริกสฺส จีวรํ อุปฺปชฺชียเถถาติ. สเจ อุปฺปชฺฌายสฺส
ปริกฺขารो โหติ, สทฺธิวิหาริกสฺส ปริกฺขารो น โหติ, อุปฺปชฺฌายเณ
สทฺธิวิหาริกสฺส ปริกฺขารो ทาทพฺโพนฺ, อสฺสํกํ วา กาทพฺพํ
'กีนฺติ' นุ โข สทฺธิวิหาริกสฺส ปริกฺขารो อุปฺปชฺชียเถถาติ.

สเจ สทฺธิวิหาริกโก คีลาโน โหติ, กาลสฺเสว อญฺ्ञาย ทนฺตกญฺ्ञํ
ทาทพฺพํ, มุโขทกํ ทาทพฺพํ, อาสนํ ปญฺญาเปตพฺพํ. สเจ ยาคุ
โหติ, ภาชนํ ฐะวิตฺวา ยาคุ อุปฺนาเมตพฺพา, ยาคุํ ปิตสฺส อุกํ
ทตฺวา ภาชนํ ปฏิกฺคเหตฺวา นิจํ กตฺวา สาธุกํ อปริหํสนฺเตน
ฐะวิตฺวา ปฏิสาเมตพฺพํ, สทฺธิวิหาริกมฺหิ วุญฺจิตฺเต อาสนํ อุกฺขริตพฺพํ.
สเจ โส เทโส อุกฺลาโป โหติ, โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโพนฺ.

สเจ สทฺธิวิหาริกโก คามํ ปวิสิตฺตกาโม โหติ, นิवासํ ทาทพฺพํ,
ปฏินิवासํ ปฏิกฺคเหตพฺพํ, กายพนฺธํ ทาทพฺพํ, สคฺคํ กตฺวา
สงฺฆาภฺปิโย ทาทพฺพา, ฐะวิตฺวา ปตฺโต สอฺทโก ทาทพฺโพนฺ.

'เอตฺตาวตา นีวตฺติสฺสตีติ อาสนํ ปญฺญาเปตพฺพํ, ปาโททกํ
ปาทปิจํ ปาทกถลิกํ อุปฺนิกฺขิปิตพฺพํ. ปจฺจุคฺคณฺตฺวา ปตฺตจีวรํ
ปฏิกฺคเหตพฺพํ, ปฏินิवासํ ทาทพฺพํ, นิवासํ ปฏิกฺคเหตพฺพํ.
สเจ จีวรํ สินฺนํ โหติ, มุหุตฺตํ อุนฺहे โอตาเปตพฺพํ, น จ อุนฺहे
จีวรํ นิตฺหิตพฺพํ, จีวรํ สํหริตพฺพํ. จีวรํ สํหฺรณฺเตน จตฺตฺรํคฺคํ
กณฺณํ อสฺสาเทตฺวา จีวรํ สํหริตพฺพํ 'มา มชฺฌเณ ภงฺโก อโหสีติ,
โอโภเค กายพนฺธํ กาทพฺพํ.

สเจ ปิณฺทปาโต โหติ, สทฺธิวิหาริกโก จ ญฺญชิตฺตกาโม โหติ,
อุทกํ ทตฺวา ปิณฺทปาโต อุปฺนาเมตพฺโพนฺ. สทฺธิวิหาริกโก ปาณีเณ
ปจฺจุฉิตพฺโพนฺ, ญฺญตฺตาวิสฺส อุทกํ ทตฺวา ปตฺตํ ปฏิกฺคเหตฺวา นิจํ
กตฺวา สาธุกํ อปริหํสนฺเตน ฐะวิตฺวา โวทกํ กตฺวา มุหุตฺตํ อุนฺहे

โอตาเปตพฺโพ, น จ อฺณเห ปตฺโต นิตฺติพฺโพ, ปตฺตจิวฺร
 นิกฺขิปิตพฺพํ. ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน ปตฺตํ คเหตุวา
 เอเกน หตฺเถน เหมจฺจามณฺจํ วา เหมจฺจาปิจํ วา ปรามสิตฺวา ปตฺโต
 นิกฺขิปิตพฺโพ, น จ อนนฺตรหิตาย ภูมียา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพ.
 จิวฺรํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺเถน จิวฺรํ คเหตุวา เอเกน หตฺเถน
 จิวฺรํสํ วา จิวฺรรชฺชํ วา ปมชฺชิตฺวา ปารโต อนฺตํ โอโรโต
 โภคํ กตฺวา จิวฺรํ นิกฺขิปิตพฺพํ. สทฺธิวิหาริกมฺหิ วุญฺจิตฺเต อาสนํ
 อุทฺธริตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปิจํ ปาทกถลิกํ ปฏฺฐิสามेतพฺพํ. สเจ
 โส เทโส อุกฺลาโป โหติ, โส เทโส สมมชฺชิตพฺโพ.

สเจ สทฺธิวิหาริกโก นฺหายิตฺตุกาโม โหติ, นฺหานํ ปฏฺฐียาทตพฺพํ.
 สเจ สีเตน อตฺถโก โหติ, สีตํ ปฏฺฐียาทตพฺพํ. สเจ อฺณฺเห
 อตฺถโก โหติ, อฺณฺหํ ปฏฺฐียาทตพฺพํ.

สเจ สทฺธิวิหาริกโก ชนฺดาฆรํ ปวิสิตฺตุกาโม โหติ, จุณฺณ
 สนฺเนตพฺพํ, มตฺติกา เตเมตพฺพา, ชนฺดาฆรปิจํ อาทาย คนฺตฺวา
 ชนฺดาฆรปิจํ ทตฺวา จิวฺรํ ปฏฺฐิคคเหตุวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ,
 จุณฺณํ ทาทพฺพํ, มตฺติกา ทาทพฺพา. สเจ อฺสฺสหติ, ชนฺดาฆรํ
 ปวิสิตพฺพํ. ชนฺดาฆรํ ปวิสนฺเตน มตฺติกาย มุขํ มกฺขेतฺวา ปุโรโต
 จ ปจฺจโต จ ปฏฺฐิจฺฉาทตฺวา ชนฺดาฆรํ ปวิสิตพฺพํ, น เถเร ภิกฺขุ
 อญฺูปบชฺช นิสีทิตพฺพํ, น นฺวา ภิกฺขุ อาสนเนน ปฏฺฐิพาทิตพฺพา,
 ชนฺดาฆเร สทฺธิวิหาริกสฺส ปริกมฺมํ ทาทพฺพํ, ชนฺดาฆรํ นิกฺขมฺนเตน
 ชนฺดาฆรปิจํ อาทาย ปุโรโต จ ปจฺจโต จ ปฏฺฐิจฺฉาทตฺวา
 ชนฺดาฆรา นิกฺขมิตพฺพํ.

อุทฺทกเปปี สทฺธิวิหาริกสฺส ปริกมฺมํ กาทพฺพํ. นฺหาเตน ปจฺจมตรํ
 อุตฺตริตฺวา อตฺตโน คตฺตํ โวทกํ กตฺวา นฺวาเสตฺวา สทฺธิวิหาริกสฺส

คตตโต อุทกัม ปมชชิตพพัม, นิवासัน ทาทพพัม, สงฆาฏี ทาทพพา,
ชนฺดาฆรปิจัง อาทาย ปจมตรัง อาคณฺตวา อาสนํ ปณฺญาเปตพพัม,
ปาโททกัม ปาทปิจัง ปาทกถลิกัม อุปนิกฺขิปิตพพัม, สหะวิหะริโก
ปานีเยน ปุจฺจิตพโพ.

ยสฺมี วิหาเร สหะวิหะริโก วิหฺรติ, สเจ โส วิหาโร
อุกฺลาโป โหติ, สเจ อุสฺสหติ, โสเชตพโพ. วิหารัง โสเชนฺเตน
ปจมํ ปตฺตจิวรํ นีหริตวา เอกมณฺตํ นิกฺขิปิตพพัม ฯเปฯ สเจ
อาจมนกฺมฺภิยา อุทกํ น โหติ, อาจมนกฺมฺภิยา อุทกํ อาสิณฺจิตพพัม.

สเจ สหะวิหะริกสฺส อนภิริติ อุปฺปนฺนา โหติ, อุปฺชฌาเยน
วูปกาเสตพโพ วูปกาสาเปตพโพ, ฌมฺมกถา วาสฺส กาทพพา. สเจ
สหะวิหะริกสฺส กุกฺกัจจํ อุปฺปนฺนํ โหติ, อุปฺชฌาเยน วิโนทตพพัม
วิโนทาเปตพพัม, ฌมฺมกถา วาสฺส กาทพพา. สเจ สหะวิหะริกสฺส
ทิกฺกัจจตํ อุปฺปนฺนํ โหติ, อุปฺชฌาเยน วิเวเจตพพัม วิเวจาเปตพพัม,
ฌมฺมกถา วาสฺส กาทพพา.

สเจ สหะวิหะริโก ครุชฺฌมํ อชฺฌาปนฺโน โหติ ปริวาสารโห,
อุปฺชฌาเยน อุสฺสูกกัม กาทพพัม 'กิณฺติ นุ โข สงฺโฆ สหะวิหะริกสฺส
ปริวาสํ ททฺเหยยาติ. สเจ สหะวิหะริโก มุลาเย ปฏิกฺกสฺสนารโห
โหติ, อุปฺชฌาเยน อุสฺสูกกัม กาทพพัม 'กิณฺติ นุ โข สงฺโฆ
สหะวิหะริกัม มุลาเย ปฏิกฺกสฺสเยยาติ. สเจ สหะวิหะริโก มานตฺตารโห
โหติ, อุปฺชฌาเยน อุสฺสูกกัม กาทพพัม 'กิณฺติ นุ โข สงฺโฆ
สหะวิหะริกสฺส มานตฺตํ ททฺเหยยาติ. สเจ สหะวิหะริโก อพฺภานารโห
โหติ, อุปฺชฌาเยน อุสฺสูกกัม กาทพพัม 'กิณฺติ นุ โข สงฺโฆ
สหะวิหะริกัม อพฺภเยยาติ. สเจ สงฺโฆ สหะวิหะริกสฺส กมฺมํ

กตตุกาโม โหติ ตชชนิย์ วา นิยสส์ วา ปพฺพาชานิย์ วา
 ปฏิสารณิย์ วา อุกฺเขปนิย์ วา, อุปฺชฌาเยน อุตฺตํ กาทพฺพํ
 ‘กีนฺติ นุ โข สงฺโฆ สหฺชิวฺหาริกสฺส กมฺมํ น กเรยฺย, ลหุกาย วา
 ปริณาเมยฺยาติ. กตํ วา ปนสฺส โหติ สงฺเขน กมฺมํ ตชชนิย์ วา
 นิยสส์ วา ปพฺพาชานิย์ วา ปฏิสารณิย์ วา อุกฺเขปนิย์ วา,
 อุปฺชฌาเยน อุตฺตํ กาทพฺพํ ‘กีนฺติ นุ โข สหฺชิวฺหาริกโก สมฺมา
 วตฺเตยฺย, โลมนํ ปาเตยฺย, เนตฺถารํ วตฺเตยฺย, สงฺโฆ ตํ กมฺมํ
 ปฏิปฺปสฺสมเภยฺยาติ.

สเจ สหฺชิวฺหาริกสฺส จีวรํ โหติ, อุปฺชฌาเยน
 อาจิกฺขิตพฺพํ ‘เอวํ โหเวยฺยาสีติ, อุตฺตํ วา กาทพฺพํ ‘กีนฺติ นุ
 โข สหฺชิวฺหาริกสฺส จีวรํ โหติเยถาติ. สเจ สหฺชิวฺหาริกสฺส จีวรํ
 กาทพฺพํ โหติ, อุปฺชฌาเยน อาจิกฺขิตพฺพํ ‘เอวํ กเรยฺยาสีติ,
 อุตฺตํ วา กาทพฺพํ ‘กีนฺติ นุ โข สหฺชิวฺหาริกสฺส จีวรํ
 กริเยถาติ. สเจ สหฺชิวฺหาริกสฺส รชนํ ปจิตพฺพํ โหติ, อุปฺชฌาเยน
 อาจิกฺขิตพฺพํ ‘เอวํ ปเจยฺยาสีติ, อุตฺตํ วา กาทพฺพํ ‘กีนฺติ นุ
 โข สหฺชิวฺหาริกสฺส รชนํ ปจิเยถาติ. สเจ สหฺชิวฺหาริกสฺส จีวรํ
 รเชตพฺพํ โหติ, อุปฺชฌาเยน อาจิกฺขิตพฺพํ ‘เอวํ รเชยฺยาสีติ,
 อุตฺตํ วา กาทพฺพํ ‘กีนฺติ นุ โข สหฺชิวฺหาริกสฺส จีวรํ
 รชียेถาติ. จีวรํ รเชนฺเตน สาธุกํ สมฺปรีวตฺตํ สมฺปรีวตฺตํ
 รเชตพฺพํ, น จ อจฺฉินฺเน เถเว ปกฺกมิตพฺพํ. สเจ สหฺชิวฺหาริกโก
 คิลานो โหติ, ยาวชฺฉิ อุปฺภจฺจตพฺโป, วุฏฺฐานสฺส อาคเมตพฺพํ.
 อิทํ โข ภิกฺขเว อุปฺชฌายานํ สหฺชิวฺหาริกสฺส วตฺตํ, ยถา
 อุปฺชฌาเยหิ สหฺชิวฺหาริกสฺส สมฺมา วตฺติตพฺพนฺติ.

๑๓. อาจริยวตฺตกถา

[๓๗๙] เตน โข ปน สมเยน อนฺเตवासิกา อาจริเยสุ
 น สมมา วตฺตนฺติ. เย เต ภิกฺขุ อปฺปิฉา ๕เปฯ เต
 อชฺฌมายนฺติ ขีปนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม อนฺเตवासิกา
 อาจริเยสุ น สมมา วตฺตติสฺสนฺตํ. อถ โข เต ภิกฺขุ ภควโต
 เอตมตฺถํ อารโหเสสุ ๕เปฯ “สจฺจํ กิร ภิกฺขเว อนฺเตवासิกา
 อาจริเยสุ น สมมา วตฺตนฺตํ. “สจฺจํ ภควาติ ๕เปฯ วิครหิตวา
 ธมฺมํ กถํ กถวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ

“เตนหิ ภิกฺขเว อนฺเตवासิกานํ ภิกฺขุณฺ” อาจริเยสุ วตฺตํ
 ปญฺญาเปสฺสามิ, ยถา อนฺเตวาสิกเกหิ ภิกฺขุหิ อาจริเยสุ สมมา
 วตฺตติตพฺพํ.

[๓๘๐] อนฺเตวาสิกเกน ภิกฺขเว อาจริยมฺหิ สมมา วตฺตติตพฺพํ.
 ตตฺตรายํ สมมาวตฺตนา.

กาลสฺสเว อญฺจาย อุปาหฺนา โอมุญฺจิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงคํ
 กริตฺวา ทนฺตกญฺจํ ทาทพฺพํ, มุโขทกํ ทาทพฺพํ, อาสนํ
 ปญฺญาเปตพฺพํ, สเจ ยาคู โหติ, ภาชนํ ໒วิทฺวา ยาคู
 อุปนาเมตพฺพา, ยาคูํ ปิตสฺส อุทกํ ทตฺวา ภาชนํ ปฏฺิคฺคเหตฺวา
 นิจํ กถวา สารุกํ อปริฉํสนฺเตน ໒วิทฺวา ปฏฺิสาเมตพฺพํ,
 อาจริยมฺหิ วุญฺจิตฺวา อาสนํ อุทฺธริตพฺพํ, สเจ โส เทโส อุกฺลาโป
 โหติ, โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโพน.

สเจ อาจริโย คามํ ปวิสิตฺกาโม โหติ, นิवासํ ทาทพฺพํ,
 ปฏฺินิवासํ ปฏฺิคฺคเหตพฺพํ, กายพนฺธํ ทาทพฺพํ, สคฺคํ กถวา

หมดอายุ 26/05/2566

สงฺฆาภฺยิ ทาทพฺพา, ໄ໓วิตฺวา ปตฺโต สอฺทโก^๒ ทาทพฺโ. สเจ
 อจฺริโย ปจฺจาสมณฺ อากงฺขติ, ติมณฺทลํ ปฏฺิจฺฉาเทนฺเตน
 ปริมณฺทลํ นีวาเสตฺวา กายพนฺธํ พนฺธิตฺวา สคฺคํ กตฺวา
 สงฺฆาภฺยิ ปารุปีตฺวา คณฺจิกํ ปฏฺิมุญฺจิตฺวา ໄ໓วิตฺวา ปตฺตํ
 คເຫຕฺวา อจฺริยสฺส ปจฺจาสมณฺเนน โหตพฺพ์, นาตีทฺฐเร คณฺตพฺพ์,
 นาจฺจาสนฺเนน คณฺตพฺพ์, ปตฺตปริยาปนํ ปฏฺิคฺคເຫຕพฺพ์, น
 อจฺริยสฺส ภาณมานสฺส อนฺตรนฺตรာ กถา โອປາເຫຕพฺพา, อจฺริโย
 อาปตฺตติສາມນຸຕາ ภาณມານໄ໓ นีวาเรตพฺโ.

นិວຕຸຕນຸຕເນ ປຈມຕຣ໌ ອາຄນຸຕວາ ອາສນ໌ ປຸຍຸພາເປຕພຸພ໌,
 ປາໂທທກ໌ ປາທປີຈ໌ ປາທກຄລິກ໌ ອຸປນິກຸຢິປິຕພຸພ໌, ປຈຸຈຸຄນຸຕວາ
 ປຕຸຕຈີວຣ໌ ປຸຍຸຄເຫຕພຸພ໌, ປຸຍຸນິວາສນ໌ ທາຕພຸພ໌, ນິວາສນ໌ ປຸຍຸ
 ຕເຫຕພຸພ໌. ສເຈ ຈີວຣ໌ ສີນຸນ໌ ໂຫຕີ, ມຸຫຸຕຕ໌ ອຸນເ ໂອຕາເປຕພຸພ໌,
 ນ ຈ ອຸນເ ຈີວຣ໌ ນິທຶທພຸພ໌, ຈີວຣ໌ ສ໌ຫຣິຕພຸພ໌. ຈີວຣ໌ ສ໌ຫຣນຸຕເນ
 ຈຕຸຣຸງຄຸລ໌ ກຸນຸນ໌ ອຸສຸສາເຫຕວາ ຈີວຣ໌ ສ໌ຫຣິຕພຸພ໌ 'ມາ ມຸຊເ ກາງໂ
 ອໂສີຕີ, ໂອໂກເ ກາຍພນຸຮ໌ ກາຕພຸພ໌.

ສເຈ ປິນຸຮປາໂຕ ໂຫຕີ, ອາຈຣີໂຍ ຈ ກຸຍຸຊິຕຸກາໄມ ໂຫຕີ, ອຸທກ໌
 ທຕວາ ປິນຸຮປາໂຕ ອຸປນາເມຕພຸໂ. ອາຈຣີໂຍ ປານີເຍນ ປຸຈຸຈິຕພຸໂ,
 ກຸຕຸຕາວິສຸ ອຸທກ໌ ທຕວາ ປຕຸຕ໌ ປຸຍຸຄເຫຕວາ ນີຈ໌ ກຕວາ ສາຮຸກ໌
 ອປຣິຣ໌ສນຸຕເນ ໄ໓ວິຕວາ ໂວທກ໌ ກຕວາ ມຸຫຸຕຕ໌ ອຸນເ ໂອຕາເປຕພຸໂ,
 ນ ຈ ອຸນເ ປຕຸໂຕ ນິທຶທພຸໂ, ປຕຸຕຈີວຣ໌ ນິກຸຢິປິຕພຸພ໌. ປຕຸຕ໌
 ນິກຸຢິປນຸຕເນ ເອເກນ ຫຕຸເຄນ ປຕຸຕ໌ ຕເຫຕວາ ເອເກນ ຫຕຸເຄນ
 ເຜຼຈາມຍຈ໌ ວາ ເຜຼຈາປີຈ໌ ວາ ປຣາມສິຕວາ ປຕຸໂຕ ນິກຸຢິປິຕພຸໂ,
 ນ ຈ ອນນຸຕຣຶທາຍ ກຸມີຍາ ປຕຸໂຕ ນິກຸຢິປິຕພຸໂ. ຈີວຣ໌ ນິກຸຢິປນຸຕເນ
 ເອເກນ ຫຕຸເຄນ ຈີວຣ໌ ຕເຫຕວາ ເອເກນ ຫຕຸເຄນ ຈີວຣ໌ສ໌ ວາ
 ຈີວຣຸຮຸ ວາ ປມຸຊິຕວາ ປາຣໂຕ ອນຕ໌ ໂອຣໂຕ ໂກຄ໌ ກຕວາ ຈີວຣ໌

นิกฺขิปิตพฺพํ. อาจารย์มฺหิ วุฏฺฐิตฺเต อาสนํ อุทฺธริตพฺพํ, ปาโททกํ
ปาทปิจํ ปาทกถลิกํ ปฏฺฐิสามेतพฺพํ. สเจ โส เทโส อุกฺลาโป
โหติ, โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺพโ.

สเจ อาจารย์โย นฺหายิตฺถกาโม โหติ, นฺหานํ ปฏฺฐียาทตพฺพํ.
สเจ สีเตน อตฺถโธ โหติ, สีตํ ปฏฺฐียาทตพฺพํ. สเจ อุนฺหน
อตฺถโธ โหติ, อุนฺหํ ปฏฺฐียาทตพฺพํ.

สเจ อาจารย์โย ขนฺดาฆรํ ปวิสิตฺถกาโม โหติ, จุณฺณํ สนฺเนตพฺพํ,
มตฺตติกา เตเมตพฺพา, ขนฺดาฆรปิจํ อาทาย อาจารย์สฺส ปิฏฺฐิจิตฺโต
ปิฏฺฐิจิตฺโต คนฺตฺวา ขนฺดาฆรปิจํ ทตฺวา จีวรํ ปฏฺฐิคฺคเหตฺวา เอกมนฺตํ
นิกฺขิปิตพฺพํ, จุณฺณํ ทาทพฺพํ, มตฺตติกา ทาทพฺพา. สเจ อุตฺตสฺสหติ,
ขนฺดาฆรํ ปวิสิตพฺพํ, ขนฺดาฆรํ ปวิสนฺเตน มตฺตติกาย มฺขํ มกฺขเหตฺวา
ปฺรโต จ ปจฺจโต จ ปฏฺฐิจฺฉาทตฺวา ขนฺดาฆรํ ปวิสิตพฺพํ, น
เถเร ภิกฺขุ อณฺุปชช นิสิตฺตพฺพํ, น นฺวา ภิกฺขุ อาสนเนน
ปฏฺฐิพาทิตพฺพา, ขนฺดาฆเร อาจารย์สฺส ปริกมฺมํ กาทพฺพํ, ขนฺดาฆรา
นิกฺขมฺนเตน ขนฺดาฆรปิจํ อาทาย ปฺรโต จ ปจฺจโต จ
ปฏฺฐิจฺฉาทตฺวา ขนฺดาฆรา นิกฺขมิตพฺพํ.

อุทฺทเกปิ อาจารย์สฺส ปริกมฺมํ กาทพฺพํ, นฺหาเตน ปจฺมตรํ
อุตฺตริตฺวา อตฺตโน คตฺตํ โวทกํ กตฺวา นีวาเสตฺวา อาจารย์สฺส
คตฺตโต อุทกํ ปมชฺชิตพฺพํ, นีวาสนํ ทาทพฺพํ, สงฺฆาฏี ทาทพฺพา,
ขนฺดาฆรปิจํ อาทาย ปจฺมตรํ อาคนฺตฺวา อาสนํ ปญฺญาเปตพฺพํ,
ปาโททกํ ปาทปิจํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํ, อาจารย์โย ปานีเยน
ปฺจฺจจิตพฺพโ. สเจ อุทฺทิสสาเปตฺถกาโม โหติ, อุทฺทิสสาเปตพฺพโ. สเจ
ปฺรปฺจฺจจิตฺถกาโม โหติ, ปฺรปฺจฺจจิตพฺพโ.

หมทอายุ 26/05/2566

ยสฺมี วิหารเ อาจารย์โย วิหฺรติ, สเจ โส วิหารโ อุกฺลาโป
โหติ, สเจ อุตฺตสฺสหติ, โสเชตพฺพโ. วิหารํ โสเชนฺเตน ปจฺม

ปตฺตจีวรํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกุขิปิตพฺพํ, นิสีทนปจฺจตฺถรณํ
 นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกุขิปิตพฺพํ, ภิสสิมฺโพหนํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ
 นิกุขิปิตพฺพํ, มณฺโজํ นิจํ กตฺวา สาธุกํ อปริฉํสนฺเตน อสงฺฆมฺภฺนฺเตน
 กวาภฺปิฏฺจํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกุขิปิตพฺพํ, ปิจํ นิจํ กตฺวา
 สาธุกํ อปริฉํสนฺเตน อสงฺฆมฺภฺนฺเตน กวาภฺปิฏฺจํ นีหริตฺวา
 เอกมนฺตํ นิกุขิปิตพฺพํ, มณฺจปฺภฺปิปาทกา นีหริตฺวา เอกมนฺตํ
 นิกุขิปิตพฺพา, เขพมฺลลโก นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกุขิปิตพฺพํ,
 อปสฺสเสนผลํ นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกุขิปิตพฺพํ, ภูมฺมตฺถรณํ
 ยถาปณฺณตฺตํ สลฺลกฺเขตฺวา นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกุขิปิตพฺพํ. สเจ
 วิหาเร สนฺตานํ โหติ, อุลฺโลกา ปจฺมํ โอหาเรตพฺพํ, อาโลก-
 สนฺธิกณฺณภาคา ปมชฺชิตพฺพา. สเจ เกรฺกปริกมฺมกตา ภิตฺติ
 กณฺณกิตา โหติ, โจพํ เตเมตฺวา ปิเพตฺวา ปมชฺชิตพฺพา. สเจ
 กาพวณฺณกตา ภูมि กณฺณกิตา โหติ, โจพํ เตเมตฺวา ปิเพตฺวา
 ปมชฺชิตพฺพา. สเจ อกตา โหติ ภูมि, อุทเกน ปริปฺโผเสตฺวา
 สมฺมชฺชิตพฺพา ‘มา วิหาโร รเชน อุทกฺกมิตฺติ, สงฺการิ วิจินิตฺวา
 เอกมนฺตํ จตฺตพฺพํ.

ภูมฺมตฺถรณํ โอตาเปตฺวา โสเชตฺวา ปปฺโปฏฺเตตฺวา อติหริตฺวา
 ยถาปณฺณตฺตํ ปณฺณาเปตพฺพํ, มณฺจปฺภฺปิปาทกา โอตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา
 อติหริตฺวา ยถาจาเน จเปตพฺพา. มณฺโজํ โอตาเปตฺวา โสเชตฺวา
 ปปฺโปฏฺเตตฺวา นิจํ กตฺวา สาธุกํ อปริฉํสนฺเตน อสงฺฆมฺภฺนฺเตน
 กวาภฺปิฏฺจํ อติหริตฺวา ยถาปณฺณตฺตํ ปณฺณาเปตพฺพํ, ปิจํ
 โอตาเปตฺวา โสเชตฺวา ปปฺโปฏฺเตตฺวา นิจํ กตฺวา สาธุกํ อปริฉํสนฺเตน
 อสงฺฆมฺภฺนฺเตน กวาภฺปิฏฺจํ อติหริตฺวา ยถาปณฺณตฺตํ ปณฺณาเปตพฺพํ,
 ภิสสิมฺโพหนํ โอตาเปตฺวา โสเชตฺวา ปปฺโปฏฺเตตฺวา อติหริตฺวา
 ยถาปณฺณตฺตํ ปณฺณาเปตพฺพํ, นิสีทนปจฺจตฺถรณํ โอตาเปตฺวา

โสเชตฺวา ปปโปฏฺเฐตฺวา อติหริตฺวา ยถาปณฺณตฺตํ ปณฺณาเปตพฺพํ,
 เขมฺมลลโก โอตฺตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาจาเน จเปตพฺโพ,
 อปสฺเสนผลกํ โอตฺตาเปตฺวา ปมชฺชิตฺวา อติหริตฺวา ยถาจาเน
 จเปตพฺพํ, ปตฺตจิวรี นิกฺขิปิตพฺพํ. ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน เอเกน
 หตฺถेณ ปตฺตํ คเหตฺวา เอเกน หตฺถेณ เหมจฺจามณฺจํ วา
 เหมจฺจาปีจํ วา ปรามสิตฺวา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพ, น จ อนนฺตรหิตาย
 ญฺมียา ปตฺโต นิกฺขิปิตพฺโพ. จิวรี นิกฺขิปนฺเตน เอเกน หตฺถेณ
 จิวรี คเหตฺวา เอเกน หตฺถेณ จิวรีสํ วา จิวรรชฺชํ วา
 ปมชฺชิตฺวา ปารโต อนฺตํ โอรโต โภคํ กตฺวา จิวรี นิกฺขิปิตพฺพํ.

สเจ ปุรตฺถิมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปุรตฺถิมา วาตปานา
 ธเกตพฺพา. สเจ ปจฺฉิมา สรชา วาตา วายนฺติ, ปจฺฉิมา
 วาตปานา ธเกตพฺพา. สเจ อุตฺตรา สรชา วาตา วายนฺติ,
 อุตฺตรา วาตปานา ธเกตพฺพา. สเจ ทกฺขิณา สรชา วาตา
 วายนฺติ, ทกฺขิณา วาตปานา ธเกตพฺพา, สเจ สีตกาโล โหติ,
 ทิवा วาตปานา วิวริตพฺพา, รตฺตี ธเกตพฺพา. สเจ อุณฺหกาโล
 โหติ, ทิवा วาตปานา ธเกตพฺพา, รตฺตี วิวริตพฺพา.

สเจ ปริเวณฺ อุกฺลาปํ โหติ, ปริเวณฺ สมฺมชฺชิตพฺพํ. สเจ
 โกฏฺฐโก อุกฺลาปํ โหติ, โกฏฺฐโก สมฺมชฺชิตพฺโพ. สเจ อุปฺภุจฺจาน-
 สาลา อุกฺลาปํ โหติ, อุปฺภุจฺจานสาลา สมฺมชฺชิตพฺพา. สเจ
 อคฺคิสาลา อุกฺลาปํ โหติ, อคฺคิสาลา สมฺมชฺชิตพฺพา. สเจ
 วจฺจกฺขี อุกฺลาปํ โหติ, วจฺจกฺขี สมฺมชฺชิตพฺพา. สเจ ปานียํ
 น โหติ, ปานียํ อุปฺภุจฺจาเปตพฺพํ. สเจ ปริโกชนียํ น โหติ,
 ปริโกชนียํ อุปฺภุจฺจาเปตพฺพํ. สเจ อัจฉนญฺมกฺขียา อุทกํ น โหติ,
 อัจฉนญฺมกฺขียา อุทกํ อาสิณฺจิตพฺพํ.

สเจ อัจริยสฺส อนภิรติ อุปฺปนฺนา โหติ, อนฺเตवासิเกน
 รูปกาเสตพฺโพ รูปกาสาเปตพฺโพ,^๑ ฌมฺมกถา วาสฺส กาทพฺพา.
 สเจ อัจริยสฺส กุกฺกัจจํ อุปฺปนฺนํ โหติ, อนฺเตवासิเกน วิโนทตพฺพํ
 วิโนทาเปตพฺพํ. ฌมฺมกถา วาสฺส กาทพฺพา. สเจ อัจริยสฺส
 ทิฏฺฐิจิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ, อนฺเตवासิเกน วิเวเจตพฺพํ วิเวจาเปตพฺพํ.
 ฌมฺมกถา วาสฺส กาทพฺพา.

สเจ อัจริโย ครุฑมมํ อชฺฌมาปฺนฺโน โหติ ปริวาสารโห,
 อนฺเตवासิเกน อุตฺตสฺสูกํ กาทพฺพํ 'กิณฺติ นุ โข สงฺฆो อัจริยสฺส
 ปริวาสํ ททฺเหยยาติ. สเจ อัจริโย มุลาเย ปฏฺฐิกสฺสนารโห โหติ,
 อนฺเตवासิเกน อุตฺตสฺสูกํ กาทพฺพํ 'กิณฺติ นุ โข สงฺฆो อัจริยํ
 มุลาเย ปฏฺฐิกสฺสเยยาติ. สเจ อัจริโย มานตฺตารโห โหติ,
 อนฺเตवासิเกน อุตฺตสฺสูกํ กาทพฺพํ 'กิณฺติ นุ โข สงฺฆो อัจริยสฺส
 มานตฺตํ ททฺเหยยาติ. สเจ อัจริโย อพฺภานารโห โหติ, อนฺเตवासิเกน
 อุตฺตสฺสูกํ กาทพฺพํ 'กิณฺติ นุ โข สงฺฆो อัจริยํ อพฺภายาติ.
 สเจ สงฺฆो อัจริยสฺส กมฺมํ กตฺตกาโม โหติ ตชฺชเนยฺยํ วา
 นียสฺสํ วา ปพฺพาชเนยฺยํ วา ปฏฺฐิสารณียํ วา อุกฺเขปนียํ วา,
 อนฺเตवासิเกน อุตฺตสฺสูกํ กาทพฺพํ 'กิณฺติ นุ โข สงฺฆो อัจริยสฺส
 กมฺมํ น กเรยฺย, ลหุกาย วา ปรีณาเมยฺยาติ. กตํ วา ปนสฺส
 โหติ สงฺฆেন กมฺมํ ตชฺชเนยฺยํ วา นียสฺสํ วา ปพฺพาชเนยฺยํ วา
 ปฏฺฐิสารณียํ วา อุกฺเขปนียํ วา, อนฺเตवासิเกน อุตฺตสฺสูกํ กาทพฺพํ
 'กิณฺติ นุ โข อัจริโย สมฺมา วตฺเตยฺย, โลมํ ปาเตยฺย, เนตฺถารํ
 วตฺเตยฺย, สงฺฆो ตํ กมฺมํ ปฏิปฺปสฺสมายาติ.

^๑ ส.เท. รูปกาเสตพฺพา รูปกาสาเปตพฺพา

สเจ อัจฉริยสฺส จีวรํ ไชวิตพฺพํ โหติ, อนฺเตवासีกน ไชวิตพฺพํ,
 อุตฺตํ กวํ กาทพฺพํ 'กีนฺติ นุ ไช อัจฉริยสฺส จีวรํ ไชเวธกาทิ.
 สเจ อัจฉริยสฺส จีวรํ กาทพฺพํ โหติ, อนฺเตवासีกน กาทพฺพํ,
 อุตฺตํ กวํ กาทพฺพํ 'กีนฺติ นุ ไช อัจฉริยสฺส จีวรํ กริเยธกาทิ.
 สเจ อัจฉริยสฺส รชนํ ปจิตพฺพํ โหติ, อนฺเตवासีกน ปจิตพฺพํ,
 อุตฺตํ กวํ กาทพฺพํ 'กีนฺติ นุ ไช อัจฉริยสฺส รชนํ ปจิตเวธกาทิ.
 สเจ อัจฉริยสฺส จีวรํ รชตพฺพํ โหติ, อนฺเตवासีกน รชตพฺพํ,
 อุตฺตํ กวํ กาทพฺพํ 'กีนฺติ นุ ไช อัจฉริยสฺส จีวรํ รชเวธกาทิ.
 จีวรํ รชนฺเตน สาธุกํ สมปริวตฺตํ สมปริวตฺตํ รชตพฺพํ, น จ
 อจฺฉินฺเน ธเว ปกฺกมิตพฺพํ.

น อัจฉริยํ อนาปุจฺฉา เอกจฺจสฺส ปตฺโต ทาทพฺโพ, น
 เอกจฺจสฺส ปตฺโต ปฏิกคฺคเหตุพฺโพ, น เอกจฺจสฺส จีวรํ ทาทพฺพํ,
 น เอกจฺจสฺส จีวรํ ปฏิกคฺคเหตุพฺพํ, น เอกจฺจสฺส ปริกฺขารโ
 ทาทพฺโพ, น เอกจฺจสฺส ปริกฺขารโ ปฏิกคฺคเหตุพฺโพ, น เอกจฺจสฺส
 เกสา ฉเทตพฺพา, น เอกจฺเจน เกสา ฉทาเปตพฺพา, น
 เอกจฺจสฺส ปริกมฺมํ กาทพฺพํ, น เอกจฺเจน ปริกมฺมํ การาเปตพฺพํ,
 น เอกจฺจสฺส เวยฺยาวจฺโจ กาทพฺโพ, น เอกจฺเจน เวยฺยาวจฺโจ
 การาเปตพฺโพ, น เอกจฺจสฺส ปจฺฉาสมณฺเนน โหตพฺพํ, น เอกจฺโจ
 ปจฺฉาสมณฺเณ อาทาทพฺโพ, น เอกจฺจสฺส ปิณฺฑปาโต นีหริตพฺโพ,
 น เอกจฺเจน ปิณฺฑปาโต นีหราเปตพฺโพ, น อัจฉริยํ อนาปุจฺฉา
 คาโม ปริสิตพฺโพ, น สฺसानํ คณฺตพฺพํ, น ทิสสา ปกฺกมิตพฺพา.
 สเจ อัจฉริโย คิลานโ โหติ, ยาวชฺฉิํ อุปฺภูจาทพฺโพ, วุฏฺฐานสฺส
 อากเมตพฺพํ. อิํ ไช ภิกฺขเว อนฺเตवासีกานํ อัจฉริเยสฺส วตฺตํ,
 ยถา อนฺเตवासีกเหิ อัจฉริเยสฺส สมฺมา วตฺติตพฺพนฺติ.

๑๔. อนฺเตวาสิกวตตกถา

[๓๘๑] เตน โข ปน สมเยน อัจริยา อนฺเตวาสิกเกสุ น
 สมมา วตฺตนฺติ. เย เต ภิกฺขุ อปฺปิจฺจ ๕เปฯ เต อุชฺฌายนฺติ
 ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม อัจริยา อนฺเตวาสิกเกสุ น สมมา
 วตฺติสฺสนฺตํ. อถ โข เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารุเญสฺส.
 อถ โข ภควา เอตสฺมี นินทาเน เอตสฺมี ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ
 สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขุ ปฏฺิปปจฺฉิ “สจฺจํ กิร ภิกฺขเว อัจริยา
 อนฺเตวาสิกเกสุ น สมมา วตฺตนฺตํ. “สจฺจํ ภควาติ ๕เปฯ
 วิครหิตฺวา ฐมฺมี กถํ กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ

“เตนหิ ภิกฺขเว อัจริยานํ อนฺเตวาสิกเกสุ วตฺตํ ปญฺญาเปสฺสามิ,
 ยถา อัจริเยหิ อนฺเตวาสิกเกสุ สมมา วตฺติตพฺพํ.

[๓๘๒] อัจริเยน ภิกฺขเว อนฺเตวาสิกมฺหิ สมมา วตฺติตพฺพํ.
 ตตฺตฺรา ยํ สมมาวตฺตนา.

อัจริเยน ภิกฺขเว อนฺเตวาสิกโก สงฺคเหตุพฺโพ อนฺคฺคเหตุพฺโพ
 อุทฺเทเสน ปรีปฺจฺจาย โอวาเทน อนฺตฺสาสนิยา. สเจ อัจริยสฺส
 ปตฺโต โหติ, อนฺเตวาสิกสฺส ปตฺโต น โหติ, อัจริเยน
 อนฺเตวาสิกสฺส ปตฺโต ทาทพฺโพ, อุสฺสูกํ วา กาทพฺพํ ‘กิณฺติ นุ
 โข อนฺเตวาสิกสฺส ปตฺโต อุปฺปชฺชียเถติ. สเจ อัจริยสฺส
 จีวรํ โหติ, อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ น โหติ, อัจริเยน อนฺเต-
 วาสิกสฺส จีวรํ ทาทพฺพํ, อุสฺสูกํ วา กาทพฺพํ ‘กิณฺติ นุ โข
 อนฺเตวาสิกสฺส จีวรํ อุปฺปชฺชียเถติ. สเจ อัจริยสฺส ปรีกฺขารो
 โหติ, อนฺเตวาสิกสฺส ปรีกฺขารो น โหติ, อัจริเยน อนฺเตวาสิกสฺส
 ปรีกฺขารो ทาทพฺโพ, อุสฺสูกํ วา กาทพฺพํ ‘กิณฺติ นุ โข
 อนฺเตวาสิกสฺส ปรีกฺขารो อุปฺปชฺชียเถติ.

สเจ อนฺเตवासิกโก คิลานโ หิติ, กาลสฺเสว อุฏฺฐาย ทนฺตกฏฺฐิ
ทาทพฺพํ, มุโขทกํ ทาทพฺพํ, อาสนํ ปญฺญาเปตพฺพํ. สเจ ยาคู
โหติ, ภาชนํ โหวิตฺวา ยาคู อุปฺนาเมตพฺพา, ยาคุํ ปิตสฺส
อุทกํ ทตฺวา ภาชนํ ปฏฺิคฺคเหตฺวา นิจํ กตฺวา สาธุกํ อปริฉํสนฺเตน
โหวิตฺวา ปฏฺิสาเมตพฺพํ, อนฺเตवासิกมฺหิ วุฏฺฐิจิเต อาสนํ อุทฺธริตพฺพํ.
สเจ โส เทโส อุทฺลาโป โหติ, โส เทโส สมฺมชฺชิตพฺโป.

สเจ อนฺเตवासิกโก คามํ ปริสิตฺตุกาโม โหติ, นิवासํ ทาทพฺพํ,
ปฏฺินิवासํ ปฏฺิคฺคเหตพฺพํ, กายพนฺธํ ทาทพฺพํ, สคฺคํ กตฺวา
สงฺฆาภฺิโย ทาทพฺพา, โหวิตฺวา ปตฺโต สอุทโก ทาทพฺโป.

‘เอตฺตาวตา นีวตฺติสฺสตีติ อาสนํ ปญฺญาเปตพฺพํ, ปาโททกํ
ปาทปิจํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพฺพํ, ปจฺจุคฺคณฺตฺวา ปตฺตจิวฺรํ
ปฏฺิคฺคเหตพฺพํ, ปฏฺินิवासํ ทาทพฺพํ, นิवासํ ปฏฺิคฺคเหตพฺพํ.
สเจ จิวฺรํ สินฺนํ โหติ, มุหุตฺตํ อุณฺहे โอตาเปตพฺพํ, น จ อุณฺहे
จิวฺรํ นิตฺหิตพฺพํ, จิวฺรํ สํหริตพฺพํ, จิวฺรํ สํหฺรณฺเตน จตฺตฺรํคฺคูลํ
กณฺณํ อุสฺสาเทตฺวา จิวฺรํ สํหริตพฺพํ ‘มา มชฺเฌ ภงฺโค อโหสีติ,
โอโภเค กายพนฺธํ กาทพฺพํ.

สเจ ปิณฺฑปาโต โหติ, อนฺเตवासิกโก จ ภูฏชิตฺตุกาโม โหติ,
อุทกํ ทตฺวา ปิณฺฑปาโต อุปฺนาเมตพฺโป, อนฺเตवासิกโก ปานีเยน
ปฺจุจิตพฺโป, ภูตฺตาวิสฺส อุทกํ ทตฺวา ปตฺตํ ปฏฺิคฺคเหตฺวา นิจํ
กตฺวา สาธุกํ อปริฉํสนฺเตน โหวิตฺวา โวทกํ กตฺวา มุหุตฺตํ
อุณฺहे โอตาเปตพฺโป, น จ อุณฺहे ปตฺโต นิตฺหิตพฺโป, ปตฺตจิวฺรํ
นิกฺขิปิตพฺพํ, ปตฺตํ นิกฺขิปนฺเตน ๔เป๔ จิวฺรํ นิกฺขิปนฺเตน
๔เป๔ ปารโต อนฺตํ อรโต โภคํ กตฺวา จิวฺรํ นิกฺขิปิตพฺพํ,
อนฺเตवासิกมฺหิ วุฏฺฐิจิเต, อาสนํ อุทฺธริตพฺพํ, ปาโททกํ ปาทปิจํ

ปาทกถลิกัม ปฏิสาเมตพุพฺ. สเจ โส เทโส อุกฺลาโป โหติ, โส
เทโส สมมชฺชิตพุโพ.

สเจ อนฺเตवासโก นฺหายิตุกาโม โหติ, นฺหานํ ปฏฺิยาเทตพุพฺ,
สเจ สีเตน อตฺถโ โหติ, สีตํ ปฏฺิยาเทตพุพฺ. สเจ อฺณฺเหเน อตฺถโ
โหติ, อฺณฺหํ ปฏฺิยาเทตพุพฺ.

สเจ อนฺเตवासโก ชนฺตาฆริ ปริสิตุกาโม โหติ, จฺณฺณํ
สนฺเนตพุพฺ, มตฺติกา เตเมตพุพา, ชนฺตาฆริปิจฺ อาทาย คนฺตฺวา
ชนฺตาฆริปิจฺ ทตฺวา จีวรํ ปฏฺิคฺคเหตฺวา เอกมนฺตํ นิภฺชิปิตพุพฺ,
จฺณฺณํ ทาทพุพฺ, มตฺติกา ทาทพุพา. สเจ อฺสฺสหติ, ชนฺตาฆริ
ปริสิตพุพฺ, ชนฺตาฆริ ปริสนฺเตเน มตฺติกาย มุขํ มกฺขेतฺวา ปฺรโต
จ ปจฺจโต จ ปฏฺิจฺฉาเทตฺวา ชนฺตาฆริ ปริสิตพุพฺ, น เถเร ภิกฺขุ
อนฺุชช นิสิติตพุพฺ, น นฺวา ภิกฺขุ อาสเนเน ปฏฺิพาหิตพุพา,
ชนฺตาฆเร อนฺเตवासิกสฺส ปริกมฺมํ กาทพุพฺ, ชนฺตาฆรา นิภฺชมนฺเตเน
ชนฺตาฆริปิจฺ อาทาย ปฺรโต จ ปจฺจโต จ ปฏฺิจฺฉาเทตฺวา
ชนฺตาฆรา นิภฺชमितพุพฺ.

อุทเกปิ อนฺเตवासิกสฺส ปริกมฺมํ กาทพุพฺ, นฺหาเตเน ปจฺมตฺริ
อฺตฺตริตฺวา อตฺตโน คตฺตํ โวทกํ กตฺวา นิวาเสตฺวา อนฺเตवासิกสฺส
คตฺตโต อุทกํ ปมชฺชิตพุพฺ, นิवासนํ ทาทพุพฺ, สงฺฆาภฺิ ทาทพุพา,
ชนฺตาฆริปิจฺ อาทาย ปจฺมตฺริ อาคนฺตฺวา อาสนํ ปญฺญาเปตพุพฺ,
ปาโททกํ ปาทปิจฺ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิตพุพฺ, อนฺเตवासโก
ปานีเยเน ปุจฺจิตพุโพ.

ยสฺมี วิหารเ อนฺเตवासโก วิหริติ, สเจ โส วิหาโร อุกฺลาโป
โหติ, สเจ อฺสฺสหติ, โสเชตพุโพ. วิหารํ โสเชเนเตเน ปจฺมํ ปตฺตจิวริ

นีหริตฺวา เอกมนฺตํ นิกฺขิปิตพฺพํ ๔เปฯ สเจ^๑ อัจจนกฺมฺภิยา อุทกํ
น โหติ, อัจจนกฺมฺภิยา อุทกํ อาสิณฺจิตพฺพํ.

สเจ อนฺเตวาสีกสฺส อนภิรติ อุปฺปนฺนา โหติ, อัจริเยน
วูปกาเสตพฺโพ วูปกาสาเปตพฺโพ, ฌมฺมกถา วาสฺส กาทพฺพา. สเจ
อนฺเตวาสีกสฺส กุกฺกัจจํ อุปฺปนฺนํ โหติ, อัจริเยน วิโนทตพฺพํ
วิโนทาเปตพฺพํ. ฌมฺมกถา วาสฺส กาทพฺพา. สเจ อนฺเตวาสีกสฺส
ทิกฺขจิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ, อัจริเยน วิเวเจตพฺพํ วิเวจาเปตพฺพํ,
ฌมฺมกถา วาสฺส กาทพฺพา.

สเจ อนฺเตวาสีกโก ครุฑมฺมํ อชฺฌาปนฺโน โหติ ปริวาสารโห,
อัจริเยน อุสฺสูกํ กาทพฺพํ 'กีนฺติ นุ โข สงฺโฆ อนฺเตวาสีกสฺส
ปริวาสํ ททฺเหยยาติ. สเจ อนฺเตวาสีกโก มฺลายน ปฏิกสฺสนารโห โหติ,
อัจริเยน อุสฺสูกํ กาทพฺพํ 'กีนฺติ นุ โข สงฺโฆ อนฺเตวาสีกํ
มฺลายน ปฏิกสฺสเยยาติ. สเจ อนฺเตวาสีกโก มานตฺตารโห โหติ,
อัจริเยน อุสฺสูกํ กาทพฺพํ 'กีนฺติ นุ โข สงฺโฆ อนฺเตวาสีกสฺส
มานตฺตํ ททฺเหยยาติ. สเจ อนฺเตวาสีกโก อพฺภานารโห โหติ,
อัจริเยน อุสฺสูกํ กาทพฺพํ 'กีนฺติ นุ โข สงฺโฆ อนฺเตวาสีกํ
อพฺภเยยาติ. สเจ สงฺโฆ อนฺเตวาสีกสฺส กมฺมํ กตฺตกาโม โหติ
ตชฺชนีเย วา นียสฺสํ วา ปพฺพาชนีเย วา ปฏิสารณียํ วา
อุกฺเขปนีเย วา, อัจริเยน อุสฺสูกํ กาทพฺพํ 'กีนฺติ นุ โข สงฺโฆ
อนฺเตวาสีกสฺส กมฺมํ น กรเญย, ลหุกาย วา ปริณาเมเยยาติ.
กตํ วา ปนสฺส โหติ สงฺเขน กมฺมํ ตชฺชนีเย วา นียสฺสํ วา
ปพฺพาชนีเย วา ปฏิสารณียํ วา อุกฺเขปนีเย วา, อัจริเยน

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ ส.ฉ. อปฺ ปาโจ น ทิสฺสติ.

อุสฺสูกํ กาทพฺพํ 'กินฺติ นฺ โข อนฺเตवासิกโก สมฺมา วตฺเตยฺย,
โลมํ ปาเตยฺย, เนตฺถารํ วตฺเตยฺย, สงฺโฆ ตํ กมฺมํ ปฏฺฐิ-
ปสฺสมฺเภยยาติ.

สเจ อนฺเตवासิกสฺส จีวรํ โหวิทพฺพํ โหติ, อจฺริเยน
อจฺกิขิตพฺพํ 'เอวํ โหเวยฺยาสีติ, อุสฺสูกํ วา กาทพฺพํ 'กินฺติ
นฺ โข อนฺเตवासิกสฺส จีวรํ โหเวยฺยธาติ. สเจ อนฺเตवासิกสฺส
จีวรํ กาทพฺพํ โหติ, อจฺริเยน อจฺกิขิตพฺพํ 'เอวํ กเรยฺยาสีติ,
อุสฺสูกํ วา กาทพฺพํ 'กินฺติ นฺ โข อนฺเตवासิกสฺส จีวรํ
กริเยธาติ. สเจ อนฺเตवासิกสฺส รชนํ ปจิตพฺพํ โหติ, อจฺริเยน
อจฺกิขิตพฺพํ 'เอวํ ปเจยฺยาสีติ, อุสฺสูกํ วา กาทพฺพํ 'กินฺติ
นฺ โข อนฺเตवासิกสฺส รชนํ ปจิเยธาติ. สเจ อนฺเตवासิกสฺส
จีวรํ รเชตพฺพํ โหติ, อจฺริเยน อจฺกิขิตพฺพํ 'เอวํ รเชยฺยาสีติ,
อุสฺสูกํ วา กาทพฺพํ 'กินฺติ นฺ โข อนฺเตवासิกสฺส จีวรํ
รชียธาติ. จีวรํ รเชนฺเตน สารุกํ สมฺปรีวตฺตํ สมฺปรีวตฺตํ
รเชตพฺพํ, น จ อจฺฉินฺเน เทเว ปกฺกมิตพฺพํ.

สเจ อนฺเตวาสิกโก คิลานो โหติ, ยาวชีวํ อุปฏฺฐจาทพฺโพ,
วุฏฺฐจานสฺส อากเมตพฺพํ. อิทํ โข ภิกฺขเว อจฺริยานํ อนฺเตวาสิกเกสุ
วตฺตํ, ยถา อจฺริเยหิ อนฺเตวาสิกเกสุ สมฺมา วตฺติตพฺพนฺติ.

วตฺตกฺขนฺธโก อฏฺฐโม.^๑

อิมฺมุหิ ขนฺธเก วตฺถุ เอญฺญวีสติ,^๒ วตฺตา จตฺตทฺทส.^๓

๑ หมายเหตุ 26/05/2566

๑ สฺยา. วตฺตกฺขนฺธกํ นิฏฺฐิตํ อฏฺฐมํ.

๒ อ. วตฺถุ ปณฺจปณฺณาส

๓ ส.อ. จุทฺทส, ฉ. วตฺตํ จุทฺทส

ตสฺสทุทานํ

สอฺปาหฺนฉตฺตา ^๑ จ	โอคฺคณฺจิ สีส ^๒ ปานิยํ
นาภิวาเท น ปุจฺจนฺติ	อหิ อฺชฺฉณฺติ เปสลา.
โอมฺภุจฺจิ ฉตฺตํ ขนฺธเช จ	อตรณฺจ ปฏิกฺกมํ
ปตฺตจิวรี นิภฺชิปา	ปฏฺฐิปปณฺจ ปุจฺจิตา.
อาสิณฺจฺจิ โหวิเตน จ ^๓	สฺกฺเขนฺลฺเลนฺปาหฺนา ^๔
วฺชฺชโณ นวโก ปุจฺเจยฺย	อฺชฺฉณฺวตฺถณฺจ โคจฺรา.
เสกฺขา วจฺจา ปานิ ^๕ ปริ	กตฺตรํ กตฺติกฺกจฺจิตํ ^๖
กาลํ มฺหุตฺตํ อุกฺลาโป ^๗	ภุมฺมตฺถรณฺนีหเร. ^๘
ปฏฺฐิปาโท ภิสฺสิพฺปิโพ ^๙	มณฺจ ปิจฺฉณฺจ มลฺลกํ
อปฺสฺเสนฺลฺโลก กณฺณนา	เครฺกกา กภาพกาทา. ^{๑๐}
สงฺการํ ภุมฺมตฺถรณฺ ^{๑๑}	ปฏฺฐิปาทก มณฺจกํ ^{๑๒}
ปิจฺจํ ภิสฺสิ นิสฺสีทนํ	มลฺลกํ อปฺสฺเสนกํ. ^{๑๓}
ปตฺตจิวรี ภุมฺมิ จ	ปารนฺตํ โอรโภคโต ^{๑๔}
ปฺรตฺถติมา ปจฺฉติมา จ ^{๑๕}	อฺตฺตฺตรา อถ ทกฺขิณา.

- ^๑ สีส.,ฉ.,เท. สอฺปาหฺนา ฉตฺตา, อี. สหอฺปาหฺนฉตฺตา ^๒ สีส.,ฉ.,เท.,อี. สีส
- ^๓ สีส.,ฉ. จสฺสทุโท น ทิสฺสติ, เท.,อี. อสิณฺเจยฺย โหวิเตน
- ^๔ อี. สฺกฺเขนฺ อลฺลฺปาหฺนา ^๕ สีส.,มหา. ปานี, เอวมฺปริปิ. ^๖ สีส.,ฉ.,เท.,อี. กตฺกํ ตโต
- ^๗ อี. กาลมฺหุตฺตอฺกฺลาโป ^๘ สีส.,ฉ.,เท. ภุมฺมตฺถรณฺ, อี. ภุมฺมตฺถรณฺ นีหเร.
- ^๙ สีส.,ฉ. สิปฺพิโพ, อี. ปฏฺฐิปาทภิสฺสิพฺปิโพ ^{๑๐} สีส. กภาพ อกฺตา, ฉ.,อี. กภาพอกฺตา.
- ^{๑๑} สีส.,ฉ.,อี. สงฺการณฺจ ภุมฺมตฺถรณฺ ^{๑๒} สีส.,ฉ.,มหา. ปฏฺฐิปาทกํ มณฺจปิจฺจ
- ^{๑๓} สีส. ภิสฺสิ นิสฺสีทนฺมปิ มลฺลกํ อปฺสฺเสน จ, ฉ.,เท.,อี. สงฺการณฺจ ภุมฺมตฺถรณฺ ปฏฺฐิปาทกํ
- มณฺจปิจฺจํ ภิสฺสิ นิสฺสีทนํ มลฺลกํ อปฺสฺเสน จ.
- ^{๑๔} สีส.,ฉ. โอรโต โภคํ ^{๑๕} มหา. ปฺรตฺถติมา จ ปจฺฉติมา

สีตุนฺเห จ ทิวา รตฺตี	ปริเวณณจ โกฏฺฐโก
อุปฏฺจานคฺคิสาลา จ	วตฺตํ วจฺจกฺกุฏฺฐิสุ จ.
ปานิ ปริโกชนิกา ^๑	กฺุมภี อัจมเนสุ จ ^๒
อโนปเมน ปณฺณตฺตํ	วตฺตํ อาคนฺตฺเกหิเม.
เนवासํ น อุทกํ	น ปจฺจุ น จ ปานียํ
นาภิวาเท น ปณฺญาเป	อุชฺฌายนฺติ จ เปสลา.
วฺฐุทฺธมาสณฺณจ อุทกํ	ปจฺจุคฺคนฺตฺวา จ ปานียํ
อุปาหเน เอกมฺนตํ	อภิวาเท จ ปณฺณเป.
วฺตุถํ โคจร เสกฺโข จ	จํ ปานีย โภชนํ ^๓
กตฺตร ^๔ กตฺกํ กาลํ	นวกสฺส นิสินฺนเก.
อภิวาทเย อัจฺจิกฺเข	ยถา เหฏฺฐา ตถา นเย
นิทฺธิฏฺฐํ สตฺถวาเห	วตฺตํ อาวาสิเกหิเม.
คมิกา ทารุมตฺติกา	วิวริตฺวา น ปฺจุฉิยํ ^๕
นสฺสนฺติ จ อคฺคตฺตณฺจ	อุชฺฌายนฺติ จ เปสลา.
ปฏฺฐิสามेतฺวา ธเกตฺวา จ	อาปฺจุฉิตฺวา จ ปกฺกเม ^๖
ภิกฺขุ วา สามเณโร วา	อารามิโก อุปาสโก.
ปาสาณเกสุ จ ปฺญชํ	ปฏฺฐิสามे ธเกยฺย จ
สเจ อฺสฺสหิ อฺสฺสกุภํ ^๗	อโนวสฺเส ตเถว จ.

^๑ สี.ฉ.,เท. ปานี ปริโกชนียา^๓ สี. ปานียโภชน, อี. โภชนิ

หมตอายุ 26/05/2566

วิวริตฺวา น ปฺจุฉาย

^๗ สี. อฺสฺสหติ อฺสฺสกุภํ, ฉ.,อี. อฺสฺสหติ อฺสฺสกุภํ วา^๒ มหา. กุมภี อัจมเนสุ จ, เท. กุมภ อัจมเนสุ จ^๔ อี. กตฺตรา^๕ อี. คมิกา ทารุมตฺติ จ^๖ สี.ฉ.,เท.,อี. ปฏฺฐิสามेतฺวา ธเกตฺวา อาปฺจุฉิตฺวา ว ปกฺกเม

สเจ^๑ โอวสสติ คามัง
อปเปวุงคานิ เสเสยฺยํ

อชโฆกาเส ตเถว จ
วตตํ คมิกภิกขุณา.

นानุโมทนฺติ เถเรน
วจฺจิตโต มุจฺจิตโต อาสิ

โอหาย จตฺตปฺปญฺจหิ
วตฺตตานุโมทเนสฺสเม.

ฉพฺพคฺคิยา ทฺพนฺนิวตฺตา
อนากปฺปา จ โวกุम्म

อโถปิ จ ทฺตปฺปารุตา
เถเร อนุปฺปชฺชเน.^๒

นเว ภิกฺขุ จ สงฺฆาภิ
ติมณฺทลํ นิวาเสตฺวา

อุชฺฌายนฺติ จ เปสฺสา
กายสคฺคณคณฺจิกา.

น โวกุम्म ปฏิจฺฉนฺนํ
อุกฺขิตโตชฺชคฺคิภา สทฺโท

สุสํวฺโตกฺขิตตจกฺขุณา^๓
ตโย เจว ปจาลนา.

ขมฺโฆคฺคณฺจิ อุกฺกุฏิกา
โอกฺขิตตฺตูกฺขิตตา อุชฺชคฺคิ^๔

ปฏิจฺฉนฺนํ สุสํวฺโต
อปฺปสทฺทา^๕ ตโย จลา.

ขมฺโฆ โอคฺคณฺจิ ปลฺลตฺถิ^๖
โอตฺถริตฺวา จ อุทเก

อนุปฺปชฺช นาสเน
นีจํ กตฺวา จ สิญฺจียา.^๗

ปฏิสามนฺเต^๘ สงฺฆาภิ
สุปฺปํ อุตฺตริภังเคน

โอทเน จ ปฏิกฺคเห
สพฺเพสํ สมกนฺติ จ.^๙

^๑ ส.,ฉ.,เท.,มหา. สพฺโพ, เท.,อิ. สพฺเพ

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อิ. เถเร จ อนุปฺปชฺชเน

^๓ ส.,ฉ.,อิ.,มหา. สุสํวฺโตกฺขิตตจกฺขุ

^๔ อิ. อุกฺขิตตจจิตฺตา อุชฺฌคฺคิ

^๕ ส.,ฉ.,เท. อปฺปสทฺโท

^๖ ส. ขมฺโฆคฺคณฺจิปลฺลตฺถิ จ, ฉ.,เท. ขมฺโฆคฺคณฺจิ ปลฺลตฺถิ จ

^๗ ส.,เท. ๒๖/ โอตฺถริตฺวาน อุทเก นีจํ กตฺวาน สิญฺจียา, ฉ.,อิ. อุตฺตริตฺวาน อุทเก นีจํ กตฺวาน สิญฺจียา.

^๘ ส. ปฏิ สามนฺตา, ฉ.,เท. ปฏิสามนฺตา

^๙ ส. สมตฺตติ, ฉ.,เท.,อิ. สมตฺตติ จ.

๑ สกุกจํ ปตฺตสณฺณิ จ สมสฺสฺสฺสฺส ติตฺติกา
 น ตาว เถโร ภูมฺมเชยฺย อสมปฺตเต จ โอทเน.^๑
 สกุกจํ ปตฺตสณฺณิ จ สปทานํ จ สฺสปกํ
 น ฏฺฐปโต ปฏฺฐิจฺฉาเท วิญญตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตนา.
 มหนฺตมณฺทลทวารํ สพฺพหตฺโต น โวหเร^๒
 อุกฺเขโป เณทนา คณฺทํ ฐนํ^๓ สิตฺถาวการกํ.
 ชิวหานิจฺฉารกํ เจว^๔ จปฺปํ สฺสรุสฺสรุ
 หตฺถปตฺโตฏฺฐจฺฉินฺนเลหํ สามิเสน ปฏฺฐิคฺคโ.^๕
 น ตาว ยาว น สพฺเพ นีจํ กตฺวา จ สิญฺจียํ^๖
 ปฏฺฐิสามนฺตํ^๗ สงฺฆมาฏฺฐิ นีจํ กตฺวา จมาย จ.
 สสิตฺถกํ นีวตฺตนฺเต สฺสปฏฺฐิจฺฉนฺน อุกฺกุฏฺฐิ^๘
 ฐมฺมราเชน ปญฺญตฺตํ อิทํ ภาตฺตคฺคตฺตฺตฺตํ.
 ทุณฺนีวตฺถา อนากปฺปา อสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส สหาสา
 ทุเร อจฺจ จิรํ ลหุํ ตเถว ปิณฺฑจาริก.^{๑๐}
 ปฏฺฐิจฺฉนฺโน ว คจฺเจยฺย สฺสํโตกฺขิตฺตจกฺขนา^{๑๑}
 อุกฺขิตฺโตชฺชคฺคฺคิกาสฺส สทฺโท ตโย เจว ปจาลนา.

^{๑-๑} สี.,ฉ.,เท.,อิ. อิมะ ปาจา น ทิสฺสฺสฺสฺส.

^๓ สี. เณทนาคณฺ- ฐนํ, ฉ.,อิ. คณฺทฐนฺนสิตฺถาวการกํ

^๕ สี.,ฉ.,เท. ปฏฺฐิคฺคโ.

^๖ สี.,ฉ.,เท.,อิ. ยาว น สพฺเพ อุกฺเก นีจํ กตฺวา น สิญฺจียํ

^๗ สี.,ฉ.,เท. ปฏฺฐิสามนฺตา, อิ. ปฏฺฐิสามนฺตํ

^๘ สี.,ฉ. สฺสปฏฺฐิจฺฉนฺนํมุกฺกุฏฺฐิ, อิ.

สฺสปฏฺฐิจฺฉนฺนํ อุกฺกุฏฺฐิ, มหา. สฺสปฏฺฐิจฺฉนฺนํมุกฺกุฏฺฐิ

^๙ สี.,ฉ. อสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส จ สหาสา,

อิ. อสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส จ, มหา. อสฺสฺสฺสฺสฺสฺส จ

^{๑๐} อิ. ปิณฺฑจาริก.

^{๑๑} สี.,ฉ. สฺสํโตกฺขิตฺตจกฺข, อิ. ปฏฺฐิจฺฉนฺเนน คจฺเจยฺย สฺสํโตกฺขิตฺตจกฺข

ขมโมคฺคณฺธิ อุกฺกฏฺฐิกา

ทฺฐเร อจฺจ จิรํ ลหุํ

ภาชนํ วา จเปสึ จ

ปฏิกุคฺเคเห น โอลฺโลกे^๑

ภิกฺขุ สงฺฆาภฺยิยา ฉาเท

สํวโตกฺขิตฺตจกฺขุ จ

อปฺปสทฺโท ตโย จาลา

ปจฺมาสนวกฺการิ^๒

ปจฺฉา กงฺขติ ภูณฺเษยฺย

ปฏิสาเมยฺย สมฺมชฺเช

หตฺถกาเร น ภินฺนํเยยฺย

ปานิ จ ปริ อคฺคิ รณิ

สพฺพํ นตฺถิตี โกฏฺเฏตฺวา^๓

อิทานิ อํเส ลคฺเคตฺวา

ยถา ปิณฺฑจาริวตฺตํ

ปตฺตํเส จีวรํ สีเส

สลฺลกฺเขตฺวา จ สาหสา

อาสนกํ กฏฺฐจฺจุกา.

อุจฺจาเรตฺวา ปณฺนามกา^๑

สฺฐเปสฺสปี ตเถว ตํ.

ปฏิจฺฉนฺแนว คจฺฉิยํ

อุกฺขิตฺโตชฺชคฺคิกาย จ.^๓

ขมโมคฺคณฺธิก อุกฺกฏฺฐิ

ปานียํ ปริโกชนํ.^๕

โอปิลาเปยฺย อุทฺธเร

ริตฺตํ ตฺวจฺฉํ อุปฏฺฐเป.^๖

วตฺติทํ ปิณฺฑชปาติเก^๗

นภฺขตฺตํ ทิส จอฺรกา.^๘

ปตฺตํเส จีวรํ ตโต

ติมฺณทลํ ปริมฺณทลํ.

นเย อารญฺญเกสฺสปี

อาโรเหตฺวา จ ปานียํ.

^๑ ส.ฉ.,เท.,อิ. ปณฺนามेतฺวา

^๓ อ. อุกฺขิตฺตชฺชคฺคิกาย.

^๕ ส.ฉ.,เท. ปริโกชนิ, อ. ปริโกชนิ.

^๗ ส.ฉ.,เท. หตฺถวิการเ ภินฺนํเยยฺย วตฺติทํ ปิณฺฑจาริก, มหา. หตฺถกาเร น ภินฺนํเยยฺย

วตฺติทํ ปิณฺฑจาริก

^๒ ส.ฉ.,เท.,อิ.,มหา. อุลโลก

^๔ ส.ฉ. ปจฺมาสนวกฺการ, อ. ปจฺมาสนอวกฺการ

^๖ อ. อุปฏฺฐเป.

^๘ ส.ฉ.,มหา. ปานี ปริ อคฺคิรณิ นภฺขตฺตทิสจอร

จ, เท.,อิ. ปานิ ปริ อคฺคิ รณิ นภฺขตฺตํ ทิส จอร จ.

^๙ ส.ฉ.,เท.,อิ. โกฏฺเฏตฺวา

ปริโภชนิกา ^๑ อคฺติ	อรณิ ^๒ จาปิ กตฺตริ ^๓
นทฺขตฺตํ สพฺพทสฺส วา ^๔	ทิสาปิ กุสโล ภเว.
สตุตฺตตฺตเมน ปณฺณตฺตํ	วตฺตํ อารณฺณเกสฺสเม
อชฺโฆกาเส โอภิรีสุ	อุชฺฌายนฺติ จ เปสลา.
สเจ วิหาโร อุกฺลาโป	ปจฺมํ ปตฺตจิวรี
ภิสิพิมฺโพหนํ มณฺจํ	ปีจํ จ เขพมฺลลํ.
อปสฺเสนาโลกกณฺณา ^๕	เครุกํ กภาพมากตํ ^๖
สงฺการิ ภิกฺขุสามนฺตา ^๗	เสนา วิหารปานิยฺ.
ปริโภชนียสามนฺตา ^๘	ปฏฺวิวาเต จ องฺกณ
อโธวาเต อตฺถรณํ	ปฏฺวิปาทกมณฺจกํ. ^{๑๐}
ปีจํ ภิสิ นิสิตฺหนํ	มฺลลํ อปสฺเสนกํ ^{๑๑}
ปตฺตจิวรี ภูมิ จ	ปารนตํ โอโรโกโต. ^{๑๒}
ปฺรตฺตติมา จ ปจฺจติมา	อุตฺตตรา อถ ทกฺขิณา
สีตฺถนฺเห จ ทิวารตฺติ	ปริเวณฺณจ โกฏฺฐโก.
อุปฏฺฐจฺจานคฺคิสาลา จ	วจฺจกฺกุฏฺฏี จ ปานิยํ
อาจมกฺกุฏฺฏี ^{๑๓} วุฑฺฒเ จ	อุทฺทเทสปริปฺจุจฺจนา. ^{๑๔}

^๑ สී., ฉ.,. ปริโภชนิย^๔ สී., ฉ. สปปกาสฺ, อี. สปปทสฺส^๖ สී., ฉ. เครุกา กภาพ อกตา^๘ สී. เสนาวิหารปานิย.^{๑๐} สී. ปฏฺวิปาทกมณฺจ จ, ฉ., อี. ปฏฺวิปาทกมณฺจ.^{๑๒} สී. โอโรโต, ฉ. โอโรโต โภค.^{๑๔} สී., เท. อุทฺทเทส ปริปฺจุจฺจนา สชฺฉา, ฉ. อุทฺทเทสปริปฺจุจฺจนา สชฺฉา.^๒ สී., มหา. อรณิ^๓ อี. กตฺตริ^๕ สී., ฉ., มหา. อปสฺเสนคฺคโลกกณฺณา^๗ อี. สงฺการภิกฺขุสามนฺตา^๘ สී. ปริโภชนสามนฺตา^{๑๑} สී., ฉ., อี. อปสฺเสน จ^{๑๓} สී., มหา. อาจมกฺกุฏฺฏี, เท. อาจมนกฺกุฏฺฏี

สขมา ฐมโม ปทีปญจ น วิวเร น จ ฤเก^๑
 เยน วุฑโฒ ปรีวตติ กณฺเณนปี น ฆฏฏเย.
 ปณฺณเปสิ มหาวีโร วตตํ เสนาสเนสุ ตํ
 นิวาริยมานา ทวาริ มุจฺฉิตฺตฺชนนฺติ เปสลา.
 ฉาริกํ จทฺทเย ชนฺตา ปริเวณโกฏฺจกา สาลา^๒
 มุขํ ปุโรโต น เถเร นเว อุตฺตสฺหติ สเจ^๓
 ปุโรโต อุปริ มคฺโค จิกฺขลลํ มตฺติ ปิจกํ.
 วิชฺฌาปตฺวา ฤเกตฺวา จ^๔ วตตํ ชนฺตาฆเรสุเม
 นาจเมติ ยถาวุฑฺฒํ ปฏิปาณิ จ สาสา.^๕
 อุกฺกุชฺช^๖ นิตฺตฺถเน กฏฺจํ วจฺจํ ปสฺสาว เขพกํ
 ผรฺุสา กุปฺ สหสา อุกฺกุชฺช^๗ จปฺเสสํ.^๘
 พหิ อนฺโต จ อุกฺกาเส รชฺชฺ อตฺรมานโก^๙
 สหสา อุกฺกุชฺช^{๑๐} จิตฺเต นิตฺตฺถเน กฏฺจวจฺจกํ.^{๑๑}
 ปสฺสาวเขพผรฺุสา กุปฺ จ วจฺจปาทุเก
 นาติสหสา อุกฺกุชฺช^{๑๒} ปาทุกาย จปฺจปฺ.

^๑ ส.,ฉ. ฐมโม ปทีป วิชฺฌาเป น วิวเร นปี ฤเก

อ. ปริเวณโกฏฺจเก

^๔ อ. วิชฺฌาเปตฺวา จ ปกฺกเม

^๖ ส.,ฉ.,เท. อุกฺกุชฺช, อ. อุปฺปชฺช

^๘ ส.,ฉ.,เท. จปฺ เสเสน, อ. เสเสน.

^{๑๐} ส.,ฉ.,เท. อุกฺกุชฺช

อุกฺกุชฺชิตฺวาน นิตฺตฺถเน กฏฺจ วจฺจณฺจ, มหา. ...กฏฺจวจฺจณฺจ.

^๒ ส.,ฉ.,เท. ปริเวณ โกฏฺจโก,

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อ.,มหา. น นเว อุตฺตสฺหติ สเจ

^๕ ส.,ฉ.,เท.,อ. สหสา.

^๗ ส.,ฉ.,เท.,อ. อุกฺกุชฺช

^๙ ฉ.,เท.,อ. อตฺรมานณฺจ

^{๑๑} ส.,ฉ.,เท. กฏฺจ วจฺจณฺจ, อ. สหสา

^{๑๒} อ. อุกฺกุชฺช

น เสสเย ปฏิจฺจนาเท
วจฺจกุฏฺฐิ ปริภณฺฑํ

อาจมเน จ อุทกํ
อุปาหนา ทนฺตกฏฺฐิ

ยาคุ อุทกา^๒ ไชวิตฺวา
นิวาสนา กายพนฺธา^๔

ปจฺจนา ติมณฺฑโล เจว
สคฺคณฺ โชวิตฺวา ปจฺจนา

ภณฺมานสฺส อาปตฺติ
อุทกํ ปิจ กถลิ

โอตาเป นิตฺทิ ภงฺโก
ปานีโย อุทกํ นิจํ

ปตฺตจิวรี ภูมิ จ
อุทฺทเร ปฏิสาเม จ

สีตํ อุณฺหิ ชนฺตาสมรํ
ปิจํ จ จิวรี จุณฺณํ

ปรโต เถเร นเว น จ^๖
ปรโต อุทเก นฺหาเต

อุหนา ปิจเรน จ^๑
ปริเวณญจ โกฏฺฐโก.

วตฺตํ วจฺจกุฏฺฐิสฺสเม
มุโขทกญจ อาสนํ.

อุทฺธารุกฺลาปคามกํ^๓
สคฺคณฺ ปตฺตโสทกํ.

ปริมณฺฑลพนฺธนํ
นาติทฺฐเร ปฏิคฺคเห.

ปจฺมาคนฺตฺวาน^๕ อาสนํ
ปจฺจคฺคคนฺตฺวา นิวาสนํ.

โอโภเค ภูณฺชิตฺถํ นเม
มุหฺตตฺตํ น จ นิตฺเท.

ปารนฺตํ โอโรภคโต
อุกฺลาโป จ นฺหายิตฺถํ.

จุณฺณํ มตฺติกปิฏฺจโต
มตฺติกุสฺสสฺสทฺติ มุขํ.

ปริกมฺมญจ นิกฺขเม
นิวาเสตฺวาปฺชฌาย จ.^๗

^๑ สී. ... อุทต ปิจเรน จ, อี. น เสสเย น ปฏิจฺจนาเท อุหน ปิจเรน จ, มหา. ...

อุทฺทปิจเรน จ

^๒ สี.,ฉ.,เท.,อี. อุทกํ

^๓ สี.,ฉ. อุทฺธารุกฺลาป คาม จ, เท.,อี. อุทฺธารุกฺลาปคามญจ ^๔ อี. กายพนฺธนา

^๕ ม.อายุ 26/05/2566
อี. ปจฺม คนฺตฺวาน

^๖ สี.,ฉ.,เท.,มหา. นเว จ, อี. น เจว

^๗ สี.,ฉ.,เท. นิวาเสตฺวา อุปฺชฌาย, อี. นิวาเสตฺวา อุปฺชฌาย.

นิवासณฺจ สงฺฆาภู
ปาโท ปิจํ กถลิตฺจ

อุกฺลาปฺสฺสํ โสเชยฺย^๒
นิสีทณฺปจฺจตฺถรณํ

มณฺโজ ปิจํ ปฏิปาทำ
ภุมฺมสนฺตานอาโลกํ

ภุมฺมตฺถรณฺปฏิปาทา
นิสีทณฺตฺถรณํ เขฬฺ^๕

ปรตฺติมา ปจฺจิมมา จ^๖
สีตฺถุณฺเห จ^๗ ทิวารตฺตี

อุปฏฺฐานคฺคิสาลา จ
อามมณฺภิรติ

มฺลมานตฺตอพุภานํ
ปพฺพชา ปฏิสารณิ^{๑๐}

โฆเว กาทพฺพรชนิ^{๑๑}
ปตฺตณฺจ จีวรณฺจาปิ

ปิจํ วา อาสเนน จ^๑
ปานีเยทุทฺเทสฺสพฺจณฺหา.

ปจฺมํ ปตฺตจิวรํ
ภิสิพฺมโพนฺหานิ จ.

มลฺลํ อปฺสฺเสนํ^๓
เครฺก กาทพฺกาทา.^๔

มณฺโজ ปิจํ พิมฺโพนํ
อปฺสฺเส ปตฺตจิวรํ.

อุตฺตรา อถ ทกฺขิณา
ปริเวณฺณจ โกฏฺฐโก.

วจฺจ ปานีเย โภชนิ^๘
กุกฺกจฺจํ ทิฏฺฐิกา คฺร.^๙

ตชฺชนีเย นียสฺสํ
อุกฺเขปณฺจ กตํ ยทิ.

รเช สมฺปริวตฺตํ
ปริกฺขารณฺจ เจทณํ.

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. ปิจํ อาสเนน จ

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. อุกฺลาปฺ สฺสฺโสเชยฺย

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อิ. อปฺสฺเสน จ

^๔ ส.,ฉ. ภูมฺม สนฺตาน อาโลกฺ เครฺกกา กาทฺ ออกตา.

^๕ ส.,ฉ.,อิ. เขฬ

^๖ เท.,อิ. ปรตฺติมา ปจฺจิมมา เจว, มหา. ปรตฺติมา จ ปจฺจิมมา

^๗ ส.,ฉ.,อิ. สีตฺถุณฺเห

^๘ ส.,เท. วจฺจปานีเยโภชนิ, ฉ. ... โโภชนิเย, มหา. ...โภชนิ

^๙ ส.,ฉ. อาจมํ อนภิรติ กุกฺกจฺจํ ทิฏฺฐิ จ คฺร, อิ. อาจมนํ อนภิรติ กุกฺกจฺจํ ทิฏฺฐิ จ คฺร.

^{๑๐} ส.,ฉ. ปพฺพชา ปฏิสารณิ

^{๑๑} ส. กาทพฺพ รัชณฺจ, ฉ.,เท.,อิ. กาทพฺพรชนฺจ

ปริกมมं เวยยาวจจं
น สฺसानํ ทิสสา เจว

สทฺธิวิหาริกเณตํ
โอวาทสาสนุทฺเทสสา

ปริกฺขารํ คิลานโ^๑ จ
อุปชฺฌาเยสฺส ยาวตา^๕

สทฺธิวิหาริกเ วตฺตา
อาคณฺตุเกสฺส ยาวตา

คมิگانุโมทนิกา
อารณฺณเกสฺส ยํ วตฺตํ

ชนฺตาทมเร วจฺจกฺกมฺมํ
อาจริเยสฺส ยํ วตฺตํ

เอกฺกนวิสตีวตฺถุ
วตฺตํ อปริปฺปเรนฺโต^๔

อสุทฺธสึโล ทฺพปฺปญฺโณ
วิกฺขิตฺตจิตฺโตเนกคโค

ปจฺจนา ปิณฺฑา ปวิสฺนา^๑
ยาวชีวํ อุปฏฺฐเห.

วตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
ปจฺจนา ปตฺตตฺตฺต จีวรํ.

น ปจฺจนาสมฺโน ภาเว^๔
เอวํ อาจริเยสฺสปี.

ตเถว อนฺตฺตฺตฺตฺต
ปฺน อาวาสิเกสฺส จ.

ภตฺตคฺเค ปิณฺฑปาติเก^๒
ยํ จ เสนาสนนฺตฺตฺต.

อุปชฺฌา สทฺธิวิหาริก
ตเถว อนฺตฺตฺตฺตฺต.

วตฺตา โจทส^๗ ชนฺธเก
น สึลํ ปริปฺปติ.

จิตฺเตกคฺคํ น วินฺทติ
สมฺมา ฐมมํ น ปสฺสติ.

^๑ ส.ฉ.,เท.,อิ. ปิณฺฑํ ปวิสฺน

^๒ ส.ฉ.,เท. วตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต, อิ. วตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต

^๓ ส.ฉ.,เท.,มหา. ปริกฺขารโ คิลานโ, อิ. ปริกฺขารคิลานโ

^๔ อิ. สาเว

^๕ ฉ.,เท.,มหา. เย วตฺตา, อิ. ยา วตฺตา, เอวมฺปริปี.

^๖ มดอายุ 26/05/2566

^๗ ส.ฉ.,มหา. ปิณฺฑาจาริก

^๘ ส.ฉ. วตฺตา จุทฺทส, อิ. วตฺตา โสฬส

^๙ อิ. อปริปฺปเรนฺโต

อปสฺสสมาโน สทฺธมมํ ทุกฺขา น ปริมุจฺจติ^๑
 ยํ วตฺตํ ปริปุเรนฺโต สีลมปิ ปริปุรติ.
 วิสฺสุทฺธสีโล สปปญฺเอย จิตฺเตกคฺคฺมปิ วินฺทติ
 อวิกฺขิตฺตจิตฺโต เอกคฺโค สมฺมา ฐมมํ วิปสฺสติ.^๒
 สมปสฺสสมาโน สทฺธมมํ ทุกฺขา โส ปริมุจฺจติ
 ตสฺมา หิ วตฺตํ ปุเรยฺย ชินฺนปฺตฺโต วิจกฺขณ
 โอวาทํ พุทฺธเสฏฺฐจฺจสฺส ตโต นิพฺพานเมหิติ.

วตฺตกฺขนฺธโก นิฏฺฐิตฺโต.

๕. ปาติโมกฺขภูจฺปนกฺขนุชโก

๑. ปาติโมกฺขทุทฺตสยจณํ

[๓๘๓] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริตี
ปฺพุพารามะ มิคารมาตุ ปาสาทะ. เตน โข ปน สมเยน ภควา
ตทหุโปสเถ ปณฺณรเส^๑ ภิกฺขุสงฺฆปริวฺโต นิสินฺโน โหติ. อถ โข
อายุสฺมา อานนฺโท อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา, นิกฺขนฺเต ปจฺเม
ยามะ, อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา, เยน ภควา,
เตนญชฺลิมฺปณฺนามะตฺวา ภควนฺตํ เอตทวโจ “อภิกฺกนฺตา ภนฺเต
รตฺติ, นิกฺขนฺโต ปจฺโม ยามะ, จิรนิสินฺโน ภิกฺขุสงฺฆะ, อุทฺทิสฺตุ
ภนฺเต ภควา ภิกฺขุณฺ ปาติโมกฺขนฺติ. เอวํ วุตฺเต, ภควา ตฺถเห
อโหสิ. ทฺติยมฺปิ โข อายุสฺมา อานนฺโท อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา,
นิกฺขนฺเต มชฺฌิมะ ยามะ, อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา,
เยน ภควา, เตนญชฺลิมฺปณฺนามะตฺวา^๒ ภควนฺตํ เอตทวโจ “อภิกฺกนฺตา
ภนฺเต รตฺติ, นิกฺขนฺโต มชฺฌิมะ ยามะ, จิรนิสินฺโน ภิกฺขุสงฺฆะ,
อุทฺทิสฺตุ ภนฺเต ภควา ภิกฺขุณฺ ปาติโมกฺขนฺติ. ทฺติยมฺปิ โข ภควา
ตฺถเห อโหสิ. ตติยมฺปิ โข อายุสฺมา อานนฺโท อภิกฺกนฺตาย
รตฺติยา, นิกฺขนฺเต ปจฺฉิมะ ยามะ, อุทฺทิสฺเต^๓ อรุณะ, นนฺทิมุขียา
รตฺติยา, อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา, เยน ภควา,
เตนญชฺลิมฺปณฺนามะตฺวา ภควนฺตํ เอตทวโจ “อภิกฺกนฺตา ภนฺเต
รตฺติ, นิกฺขนฺโต ปจฺฉิมะ ยามะ, อุทฺทิสฺตํ^๔ อรุณํ, นนฺทิมุขี รตฺติ,

^๑ ๒๖/๐๕/๒๕๖๖

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อิ. อัย ปาโจ น ทิสฺสตี.

^๓ เท.,อิ. อุทฺทเต

^๒ ส.,เท. เตนญชฺลี ปณฺนามะตฺวา, เอวมฺปริปี.

^๔ เท.,อิ. อุทฺทตํ

จิรนิสินโน ภิกขุสงฺฆโม, อุทฺทิสฺสตุ ภนฺเต ภควา ภิกขุณฺโณ ปาติโมกฺขนฺตติ.
“อปริสฺสุทฺธา อานนฺท ปริสาติ.

อถโข อายสฺมาโต มหาโมคฺคัลลนสฺส เอตทโหสิ “กํ ญฺ โข
ภควา ปุคฺคํ สนฺธาย เอวมาห ‘อปริสฺสุทฺธา อานนฺท ปริสาติ.
อถโข อายสฺมา มหาโมคฺคัลลนโน สพฺพาวนฺตํ ภิกขุสงฺฆํ เจตสา
เจโต ปริจฺจ มนฺสากาสิ. อทฺทสา โข อายสฺมา มหาโมคฺคัลลนโน
ตํ ปุคฺคํ ทุสฺสีลํ ปาปธมฺมํ อสฺสจฺสงฺกสฺสรสฺมาจาร์ ปฏิจฺจนฺนํกมฺมํนฺตํ
อสฺสสมณฺํ สมณปฏฺิณญํ อพฺรหฺมจารี พฺรหฺมจาริปฏฺิณญํ อนฺโตปฺปติ
อวสฺสํตํ กสมฺพุกชาตํ มชฺเฌ ภิกขุสงฺฆสฺส นิสินฺนํ; ทิสฺวาน
เยน โส ปุคฺคโล, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ปุคฺคํ เอตทโวจ
“อญฺเจะหิ อารุโส, ทิฏฺฐโจะสิ ภควตา, นตฺถิ เต ภิกขุหิ สทฺธิ
สํวาโสติ. เอวํ วุตฺเตปิ, โส ปุคฺคโล ตฺถนฺหิ อโหสิ. ทฺติยมฺปิ โข
อายสฺมา มหาโมคฺคัลลนโน ตํ ปุคฺคํ เอตทโวจ “อญฺเจะหิ อารุโส,
ทิฏฺฐโจะสิ ภควตา, นตฺถิ เต ภิกขุหิ สทฺธิ สํวาโสติ. ทฺติยมฺปิ โข
โส ปุคฺคโล ตฺถนฺหิ อโหสิ. ตติยมฺปิ โข อายสฺมา มหาโมคฺคัลลนโน
ตํ ปุคฺคํ เอตทโวจ “อญฺเจะหิ อารุโส, ทิฏฺฐโจะสิ ภควตา, นตฺถิ เต
ภิกขุหิ สทฺธิ สํวาโสติ. ตติยมฺปิ โข โส ปุคฺคโล ตฺถนฺหิ อโหสิ.
อถโข อายสฺมา มหาโมคฺคัลลนโน ตํ ปุคฺคํ พาทายํ คເเหตุว
พหิทฺวารโกฏฺฐกา นิภาเมตฺวา สฺสจฺฉมฺภิกํ ทตฺวา, เยน ภควา,
เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ “นิภามิโต โส
ภนฺเต ปุคฺคโล มยา, ปริสฺสุทฺธา ปริสา, อุทฺทิสฺสตุ ภนฺเต ภควา
ภิกขุณฺโณ ปาติโมกฺขนฺตติ.

หมทอายุ 26/05/2566

“อจฺจริยํ โมคฺคัลลน, อพฺภุตํ โมคฺคัลลน, ยาว พาทาคคฺคณานิ
นาม โส โมฆปฺริโส อากมฺิสฺสตีติ.

๒. มหาสมุทเท อจฺจริยา^๑

[๓๘๔] อถโข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “อจฺจิเม ภิกฺขเว มหาสมุทเท อจฺจริยา อพฺภุตา ฐมฺมา, เย ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทเท อภिरมนฺติ. กตเม อจฺจ.

มหาสมุทฺโท ภิกฺขเว อนฺุพฺพุพฺพินฺโน อนฺุพฺพุพฺพโปเณ อนฺุพฺพุพฺพ-
ปพฺภาโร น อายตเกแนว ปปาโต. ยมฺปิ ภิกฺขเว มหาสมุทฺโท
อนฺุพฺพุพฺพินฺโน อนฺุพฺพุพฺพโปเณ อนฺุพฺพุพฺพปพฺภาโร น อายตเกแนว
ปปาโต; ยมฺ ภิกฺขเว มหาสมุทฺเท ปจฺโม อจฺจริโย อพฺภุโต ฐมฺโม,
ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภिरมนฺติ.

ปฺน จปริ ภิกฺขเว มหาสมุทฺโท จิตฺตมฺโม เวลํ นาติวตฺตติ.
ยมฺปิ ภิกฺขเว มหาสมุทฺโท จิตฺตมฺโม เวลํ นาติวตฺตติ; ยมฺปิ^๒
ภิกฺขเว มหาสมุทฺเท ทฺติโย อจฺจริโย อพฺภุโต ฐมฺโม, ยํ ทิสฺวา
ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภिरมนฺติ.

ปฺน จปริ ภิกฺขเว มหาสมุทฺโท น มเตน กุณฺเปน สํวสฺติ,
ยํ โหติ มหาสมุทฺเท มตํ กุณฺเป, ตํ ชิปฺปณฺเณว ตีรํ วาเหติ, ถลํ
อุสฺสาเทติ.^๓ ยมฺปิ ภิกฺขเว มหาสมุทฺโท น มเตน กุณฺเปน สํวสฺติ,
ยํ โหติ มหาสมุทฺเท มตํ กุณฺเป, ตํ ชิปฺปณฺเณว ตีรํ วาเหติ, ถลํ
อุสฺสาเทติ; ยมฺปิ ภิกฺขเว มหาสมุทฺเท ตฺติโย อจฺจริโย อพฺภุโต
ฐมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภिरมนฺติ.

^๑ หมดอายุ 26/05/2566

๑. เท. อจฺจ อจฺจริยา มหาสมุทฺเท ฐมฺมวินเย จ ^๒ ส.ฉ.เท.อ. ปิสฺสโท น ทิสฺสติ.

^๓ ฉ.อ. อุสฺสาเรติ, เอวฺมฺปริปิ.

ปฺน จปรี ภิกฺขเว ยา กาจิ มหानทีโย. เสยฺยถิทํ. คงคา
 ยมฺนา อจิรวตี สรรภู มหี, ตา มหาสมุทฺทํ ปตฺตา ชนฺติ ปริมานิ
 นามโคตฺตานิ, 'มหาสมุทฺโทเตวว สงฺขยํ' คจฺฉนฺติ. ยมฺปิ ภิกฺขเว
 ยา กาจิ มหानทีโย. เสยฺยถิทํ. คงคา ยมฺนา อจิรวตี สรรภู
 มหี, ตา มหาสมุทฺทํ ปตฺตา ชนฺติ ปริมานิ นามโคตฺตานิ,
 'มหาสมุทฺโทเตวว สงฺขยํ คจฺฉนฺติ; อยมฺปิ ภิกฺขเว มหาสมุทฺเท
 จตฺตโต อจฺฉริโย อพฺภุโต ฐมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา
 มหาสมุทฺเท อภिरมฺนฺติ.

ปฺน จปรี ภิกฺขเว ยา กาจิ^๒ โลเก สวณฺติโย มหาสมุทฺทํ
 อปฺเปนฺติ, ยา จ อนฺตลิกฺขา ธารา ปปตฺนฺติ, น เตน มหาสมุทฺทสฺส
 อุณฺตํ วา ปฺรตฺตํ วา ปญฺญายติ. ยมฺปิ ภิกฺขเว ยา กาจิ โลเก
 สวณฺติโย มหาสมุทฺทํ อปฺเปนฺติ, ยา จ อนฺตลิกฺขา ธารา
 ปปตฺนฺติ, น เตน มหาสมุทฺทสฺส อุณฺตํ วา ปฺรตฺตํ วา ปญฺญายติ;
 อยมฺปิ ภิกฺขเว มหาสมุทฺเท ปญฺจโม อจฺฉริโย อพฺภุโต ฐมฺโม, ยํ
 ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภिरมฺนฺติ.

ปฺน จปรี ภิกฺขเว มหาสมุทฺโท เอกรโส โลณฺรโส. ยมฺปิ
 ภิกฺขเว มหาสมุทฺโท เอกรโส โลณฺรโส; อยมฺปิ ภิกฺขเว มหาสมุทฺเท
 จมฺนุโจ อจฺฉริโย อพฺภุโต ฐมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา
 มหาสมุทฺเท อภिरมฺนฺติ.

ปฺน จปรี ภิกฺขเว มหาสมุทฺโท พหุรตโน อนเกรรตโน.
 ตตฺริมานิ รตนานิ. เสยฺยถิทํ. มุตฺตา มณิ เวฬุริโย สงฺโข สิลา
 ปวาฬ รชตํ ชาตฺรูป โลหิตฺตโก^๓ มสารถลํ. ยมฺปิ ภิกฺขเว

มหาสมุทโท พหุรตโน อเนกรตโน. ตตฺรีมานิ รตนานิ. เสยฺยถิทํ.
มุตฺตา มณิ เวพฺฐิโย สงฺขโย สีลา ปวพฺ รัชตํ ชาตฺรูป โลหิตงฺโก
มसारคฺคัลลํ; อยมฺปิ ภิกฺขเว มหาสมุทฺเท สดฺตโม อจฺฉริโย อพฺภุโต
ธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติ.

ปน จปริ ภิกฺขเว มหาสมุทฺโท มหตฺ ภูตานํ อาวาโส.
ตตฺรีเม ภูตา; ติมิ ติมิงฺคโล ติมิติมิงฺคโล^๑ มหาติมิงฺคโล^๒ อสุรา
นาคา คณฺฐพฺพา, สนฺติ มหาสมุทฺเท โยชนสติกาปิ อตฺตภาวา,
ทฺวิโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา, ติโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา, จตุโยชน-
สติกาปิ อตฺตภาวา, ปญฺจโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา. ยมฺปิ ภิกฺขเว
มหาสมุทฺโท มหตฺ ภูตานํ อาวาโส. ตตฺรีเม ภูตา; ติมิ ติมิงฺคโล
ติมิติมิงฺคโล มหาติมิงฺคโล อสุรา นาคา คณฺฐพฺพา. สนฺติ
มหาสมุทฺเท โยชนสติกาปิ อตฺตภาวา ๕เป๕ ปญฺจโยชนสติกาปิ
อตฺตภาวา; อยมฺปิ ภิกฺขเว มหาสมุทฺเท อฏฺฐโม อจฺฉริโย อพฺภุโต
ธมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติ. อิเม ไช
ภิกฺขเว มหาสมุทฺเท อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตา ธมฺมา, เย ทิสฺวา
ทิสฺวา อสุรา มหาสมุทฺเท อภิรมนฺติ.

๓. ธมฺมวินย อฏฺฐจฺฉริยา

[๓๘๕] เอวเมว ไช ภิกฺขเว อิมสฺมี ธมฺมวินย อฏฺฐ อจฺฉริยา
อพฺภุตา ธมฺมา, เย ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมี ธมฺมวินย
อภิรมนฺติ. กตเม อฏฺฐ.

^๑ สฺยา. ติมิติมิงฺคโล, เอวมุปริป. ^๒ ส.,ฉ.,อ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ, เท. ติมิติมิงฺคโล

เสยฺยถาปี ภิกฺขเว มหาสมฺมตฺตํ อนุปฺพุพฺพนินฺโน อนุปฺพุพฺ-
 ไปณฺเน อนุปฺพุพฺพปภาโร น อายตเกเนว ปปาโต; เอวเมว โข
 ภิกฺขเว อิมสฺมี ฌมฺมวินเย อนุปฺพุพฺพลิกฺขา อนุปฺพุพฺพกิริยา
 อนุปฺพุพฺพปฏิปทา น อายตเกเนว อณฺเฎาปฏฺวิเวโร. ยมฺปิ ภิกฺขเว
 อิมสฺมี ฌมฺมวินเย อนุปฺพุพฺพลิกฺขา อนุปฺพุพฺพกิริยา อนุปฺพุพฺพปฏิปทา
 น อายตเกเนว อณฺเฎาปฏฺวิเวโร; อยํ ภิกฺขเว อิมสฺมี ฌมฺมวินเย
 ปจฺจโม อจฺจนฺตริโย อพฺภุโต ฌมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมี
 ฌมฺมวินเย อภฺภิรมฺหนฺติ.

เสยฺยถาปี ภิกฺขเว มหาสมฺมตฺตํ จิตฺตมฺโม เวลํ นาตีวตฺตติ;
 เอวเมว โข ภิกฺขเว ยํ มยา []^๑ สวากานํ ลิกฺขาปทํ ปณฺณตฺตํ,
 ตํ มม สวากา ชีวิตเหตุปี นาตีกุณฺณติ. ยมฺปิ ภิกฺขเว ยํ มยา
 สวากานํ ลิกฺขาปทํ ปณฺณตฺตํ, ตํ มม สวากา ชีวิตเหตุปี
 นาตีกุณฺณติ; อยมฺปิ^๒ ภิกฺขเว อิมสฺมี ฌมฺมวินเย ทฺติโย อจฺจนฺตริโย
 อพฺภุโต ฌมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมี ฌมฺมวินเย
 อภฺภิรมฺหนฺติ.

เสยฺยถาปี ภิกฺขเว มหาสมฺมตฺตํ น มเตน กุณฺเปน สํวสฺติ,
 ยํ โหติ มหาสมฺมตฺตํ มตํ กุณฺเป, ตํ ชิปปณฺเฎว^๓ ตีรํ วาเหติ,
 ถลํ อุตฺตสาเทติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว โย โส ปุคฺคโล ทฺตฺตสฺสโล
 ปาปมฺโม อสฺสจิสฺสํ สสฺสสมาจาโร ปฏฺิจจณฺณกมฺมมฺนโต อสฺสสมฺโน
 สมณปฏฺิณฺโณ อพฺรหฺมจาริ พฺรหฺมจาริปฏฺิณฺโณ อนฺโตปฺปติ อวสฺสโต
 กสมฺพุทฺธาโต, น เตน สงฺฆเ สํวสฺติ, ชิปปณฺเฎว นํ สนฺนิปตฺติว

^๑ จ.,มหา. เอตฺถนฺตเร มมาติ อยํ ปาโจ ทิสฺสติ.

^๒ ส.,จ.,เท.,อ. อยํ, เอวมฺปิ.

^๓ ส.,จ.,มหา. ชิปปเมว, อ. ชิปปเมว จ, เอวมฺปิ.

อุกขิปปติ, กิณจาปิ ไช^๑ โส โหติ มชฺฌเ ภิกขุสงฺฆสฺส นิสินฺโน,
 อถไช โส อารกา ว สงฺฆมฺหา, สงฺฆเ จ เตน. ยมฺปิ ภิกฺขเว
 โย โส ปุคฺคโล ทสฺสีโล ปาปธมฺโม อสฺสจิสฺสกสฺสรสฺมาจาโร
 ปฏิจฺจนฺนกมฺมนโต อสฺสมณฺเ สมณปฏินฺนโย อพฺรหฺมจารี พฺรหฺม-
 จาริปฏินฺนโย อนโตปฺปติ อวสฺสุโต กสมฺพุทฺธาโต, น เตน สงฺฆเ
 สํวสฺติ, ขิปปญฺเเว นํ สนฺนิปตฺติว อุกฺขิปปติ, กิณจาปิ ไช โส
 โหติ มชฺฌเ ภิกขุสงฺฆสฺส นิสินฺโน, อถไช โส อารกา ว
 สงฺฆมฺหา, สงฺฆเ จ เตน; อยมฺปิ ภิกฺขเว อิมสฺมี ฐมฺมวินย-
 ตติโย อจฺฉริโย อพฺภุโต ฐมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมี
 ฐมฺมวินย อภिरมฺนติ.

เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว ยา กาจิ มหานทียो. เสยฺยถิทํ. คงฺคา
 ยมฺภนา อจิรวตฺติ สรรภฺม มหี, ตา มหาสมฺมทํ ปตฺตว ชหนฺติ ปุริมานิ
 นามโคตฺตานิ, ‘มหาสมฺมทโทเตวว สงฺขยํ คจฺฉนฺติ; เอวเมว ไช
 ภิกฺขเว จตฺตวโรเม วณฺณา ขตฺติยา พฺราหฺมณา เวสฺสา สฺสทฺทา,
 เต ตถาคตปฺปเวทิตะ ฐมฺมวินย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา
 ชหนฺติ ปุริมานิ นามโคตฺตานิ, ‘สมณฺหา สกฺยปฺตฺติยาเตวว สงฺขยํ
 คจฺฉนฺติ. ยมฺปิ ภิกฺขเว จตฺตวโรเม วณฺณา ขตฺติยา พฺราหฺมณา
 เวสฺสา สฺสทฺทา, เต ตถาคตปฺปเวทิตะ ฐมฺมวินย อคารสฺมา
 อนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา ชหนฺติ ปุริมานิ นามโคตฺตานิ, ‘สมณฺหา
 สกฺยปฺตฺติยาเตวว สงฺขยํ คจฺฉนฺติ; อยมฺปิ ภิกฺขเว อิมสฺมี
 ฐมฺมวินย จตฺตโต อจฺฉริโย อพฺภุโต ฐมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา
 ภิกฺขุ อิมสฺมี ฐมฺมวินย อภिरมฺนติ.

^๑ อ. ไชสทโท น ทิสฺสติ.

เสยฺยถาปี ภิกฺขเว ยา กาจิ^๑ โลเก สวณฺติโย มหาสมุทฺทํ
 อปฺเปเนติ, ยา จ อนฺตลิกฺขา ชารา ปปตฺตติ, น เตเน มหาสมุทฺทสฺส
 อุนตฺตํ วา ปุรตฺตํ วา ปญฺณายติ; เอวเมว โข ภิกฺขเว พหุ
 เจปิ ภิกฺขุ อญฺปาทิสฺสาย นิพฺพานธาดุยา ปรีนิพฺพายนฺติ, น
 เตเน นิพฺพานธาดุยา อุนตฺตํ วา ปุรตฺตํ วา ปญฺณายติ. ยมฺปิ
 ภิกฺขเว พหุ เจปิ ภิกฺขุ อญฺปาทิสฺสาย นิพฺพานธาดุยา
 ปรีนิพฺพายนฺติ, น เตเน นิพฺพานธาดุยา อุนตฺตํ วา ปุรตฺตํ วา
 ปญฺณายติ; อยมฺปิ ภิกฺขเว อิมสฺมี ฌมมวินโย ปญฺจโม
 อจฺจริโย อพฺภุโต ฌมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมี
 ฌมมวินโย อภีรมนฺติ.

เสยฺยถาปี ภิกฺขเว มหาสมุทฺโท เอกรโส โลณฺรโส; เอวเมว
 โข ภิกฺขเว อयํ ฌมมวินโย เอกรโส วิมุตฺติรโส. ยมฺปิ ภิกฺขเว
 ๔เป๔ วิมุตฺติรโส; อยมฺปิ ภิกฺขเว อิมสฺมี ฌมมวินโย จญฺโจ
 อจฺจริโย อพฺภุโต ฌมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมี
 ฌมมวินโย อภีรมนฺติ.

เสยฺยถาปี ภิกฺขเว มหาสมุทฺโท พหุรตโน อเนกรตโน,
 ตตฺถีมานิ รตฺนานิ. เสยฺยถิทํ. มุตฺตา มณิ เวพฺฐริโย สงฺขโย สีลา
 ปวาฬํ รัชตํ ชาตฺรุปํ โลหิตฺตโก^๒ มสารถลํ; เอวเมว โข ภิกฺขเว
 อयํ ฌมมวินโย พหุรตโน อเนกรตโน, ตตฺถีมานิ รตฺนานิ.
 เสยฺยถิทํ. จตฺตารो สติปฏฺจจฺ्ञา, จตฺตารो สมฺมปฺปชานา, จตฺตารो
 อิทธิปาทา, ปญฺจินฺทริยานิ, ปญฺจ พลานิ, สตฺต โพชฌนฺตา,
 อริโย อฏฺฐจฺจริโก มคฺโค. ยมฺปิ ภิกฺขเว อยํ ฌมมวินโย พหุรตโน

หมดอายุ 26/05/2566

อเนกรตโน, ตตฺริมานิ รตนานิ. เสยฺยถิํ. จตฺตาริ สติปฏฺจานา
 ๔เป๔ อริโย อฏฺฐจฺจโก มคฺโค; อยมฺปิ ภิกฺขเว อิมสฺมี ฌมฺมวินเย
 สตฺตโม อจฺฉริโย อพฺภุโต ฌมฺโม, ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ
 อิมสฺมี ฌมฺมวินเย อภิรมนฺติ.

เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว มหาสมฺพุทฺโธ มหตฺถํ ภูตานํ อาวาโส.
 ตตฺริเม ภูตา; ติมิ ๔เป๔ อสุรา นาคา คนฺธพฺพา. สนฺติ
 มหาสมฺพุทฺโธ โยชนสติกาปิ อตฺตภาวา, ทฺวิโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา,
 ตฺริโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา, จตฺตโยชนสติกาปิ อตฺตภาวา, ปญฺจโยชน-
 สติกาปิ อตฺตภาวา; เอวเมว โช ภิกฺขเว อยมฺ ฌมฺมวินโย มหตฺถํ
 ภูตานํ อาวาโส. ตตฺริเม ภูตา; โสตาปนฺโน, โสตาปตฺติผลสจฺฉิกิริยาย
 ปฏฺวิปนฺโน, สกิทาคามิ, สกิทาคามิผลสจฺฉิกิริยาย ปฏฺวิปนฺโน, อนาคามิ,
 อนาคามิผลสจฺฉิกิริยาย ปฏฺวิปนฺโน, อรหา, อรหตฺตาย^๑ ปฏฺวิปนฺโน.
 ยมฺปิ ภิกฺขเว อยมฺ ฌมฺมวินโย มหตฺถํ ภูตานํ อาวาโส. ตตฺริเม
 ภูตา; โสตาปนฺโน ๔เป๔ อรหตฺตาย ปฏฺวิปนฺโน; อยมฺปิ ภิกฺขเว
 อิมสฺมี ฌมฺมวินเย อฏฺฐโม อจฺฉริโย อพฺภุโต ฌมฺโม, ยํ ทิสฺวา
 ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมี ฌมฺมวินเย อภิรมนฺติ. อิเม โช ภิกฺขเว
 อิมสฺมี ฌมฺมวินเย อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตา ฌมฺมา,^๒ เย^๓ ทิสฺวา
 ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมี ฌมฺมวินเย อภิรมนฺตฺติ.

อถ โช ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ อุทานํ
 อุทาเนสิ

“จหนมตฺวาสุสฺติ

วิวํ หนตฺวาสุสฺติ

ตสฺมา จหนํ วิวเรถ

เอวหนตฺถํ หนตฺวาสุสฺตฺติติ.

^๑ ส.,จ.,เท. อรหตฺตผลสจฺฉิกิริยาย

^๒ เท. อพฺภุโต ฌมฺโม

^๓ เท. ยํ

๔. ปาติโมกขสวณารโห

[๓๘๖] อถโข ภควา ภิกขุ อามนุเตสิ “นทานาหิ ภิกขเว
อิโต ปริ อูโปสถิ กสิสสามิ, ปาติโมกขิ อุกุทิสสิสามิ, ตุมเหวทานิ
ภิกขเว อิโต ปริ อูโปสถิ กเรยยาถ, ปาติโมกขิ อุกุทิสเสยยาถ.
อญฺจานเมตํ ภิกขเว อนวกาโส, ยํ ตถาคโต อปริสฺสุทฺธาย ปริสาย
อูโปสถิ กเรยฺย, ปาติโมกขิ อุกุทิสเสยฺย. น จ ภิกขเว ภิกขุณา^๑
สาปตฺติเกน ปาติโมกขิ โสตพฺพํ; โย สฺสเนยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกมฺมสฺส.
อนุชานามิ ภิกขเว โย สาปตฺติโก ปาติโมกขิ สฺสนาติ, ตสฺส
ปาติโมกขิ จเปตฺตุ.

เอวณฺจ ปน ภิกขเว จเปตพฺพํ. ตทหุโปสเถ จาตุทฺทเส วา
ปณฺณรเส วา ตสฺมี ปุคฺคเล สมมุขีภฺภูเต สงฺฆมชฺเฌ อุทาทริตพฺพํ.

‘สฺสนาตุ เม ภนฺเต สงฺฆเ, อิตฺถนฺนาโม สาปตฺติโก, ตสฺส
ปาติโมกขิ จเปมิ, น ตสฺมี สมมุขีภฺภูเต ปาติโมกขิ อุกุทิสิตพฺพนฺติ.
จปีตํ โหติ ปาติโมกฺขนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกขุ “นามฺहे โกจิ
ชานาตีติ สาปตฺติกา ว ปาติโมกขิ สฺสนนฺติ. เถรา ภิกขุ ปริจิตฺต-
วิทฺุโน ภิกขุโน อาโรเจนฺติ “อิตฺถนฺนาโม จ อิตฺถนฺนาโม จ อาวุโส
จพฺพคฺคิยา ภิกขุ ‘นามฺहे โกจิ ชานาตีติ สาปตฺติกา ว
ปาติโมกขิ สฺสนนฺตีติ. อสฺโสสุ โข จพฺพคฺคิยา ภิกขุ “เถรา กิร
ภิกขุ ปริจิตฺตวิทฺุโน อมฺเห ภิกขุโน อาโรเจนฺติ ‘อิตฺถนฺนาโม จ
อิตฺถนฺนาโม จ อาวุโส จพฺพคฺคิยา ภิกขุ ‘นามฺहे โกจิ
ชานาตีติ สาปตฺติกา ว ปาติโมกขิ สฺสนนฺตีติ.

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ ส.ฉ.เท.อิ. อยํ ปาโร น ทิสฺสติ.

เต “ปรุมหากัม เปสลา ภิกขุ ปาติโมกข์ จเปเนตฺติติ ปฏิกจฺเจว
 สุกุธานัม ภิกขุณัม อนาปตฺติกานัม อวตฺตสุสมิ อการเณ ปาติโมกข์
 จเปเนติ. เย เต ภิกขุ อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ เต อชฺชฌายนฺติ ขียนฺติ
 วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม จพฺพคฺคิยา ภิกขุ สุกุธานัม ภิกขุณัม
 อนาปตฺติกานัม อวตฺตสุสมิ อการเณ ปาติโมกข์ จเปสฺสนฺตฺติติ. อถโข
 เต ภิกขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสุ ฯเปฯ “สจฺจํ กิร ภิกฺขเว
 จพฺพคฺคิยา ภิกขุ สุกุธานัม ภิกขุณัม อนาปตฺติกานัม อวตฺตสุสมิ
 อการเณ ปาติโมกข์ จเปเนตฺติติ. “สจฺจํ ภควาติ ฯเปฯ วิครหิตฺวา
 ธมฺมํ กถํ กตฺวา ภิกขุ อามนฺเตสิ “น ภิกฺขเว สุกุธานัม ภิกขุณัม
 อนาปตฺติกานัม อวตฺตสุสมิ อการเณ ปาติโมกข์ จเปตพฺพํ; โย
 จเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกณฺนสฺส.

๕. ธมฺมิกาธมฺมิกปาติโมกฺขกฐปนํ

[๓๘๗] เอกํ ภิกฺขเว อธมฺมิกํ ปาติโมกฺขกฐปนํ, เอกํ ธมฺมิกํ
 [].^๑ เทว อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขกฐปนานิ, เทว ธมฺมิกานิ. ตีณิ
 อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขกฐปนานิ, ตีณิ ธมฺมิกานิ. จตฺตาริ อธมฺมิกานิ
 ปาติโมกฺขกฐปนานิ, จตฺตาริ ธมฺมิกานิ. ปณฺจ อธมฺมิกานิ
 ปาติโมกฺขกฐปนานิ, ปณฺจ ธมฺมิกานิ. ฉ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขกฐ-
 จปนานิ, ฉ ธมฺมิกานิ. สตฺต อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขกฐปนานิ,
 สตฺต ธมฺมิกานิ. อฏฺฐ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขกฐปนานิ, อฏฺฐ
 ธมฺมิกานิ. นว อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขกฐปนานิ, นว ธมฺมิกานิ.
 ทส อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขกฐปนานิ, ทส ธมฺมิกานิ.

^๑ ส.จ. เอตฺถนฺตเร ปาฏิโมกฺขกฐปนนฺติ อยํ ปาโง ทิสฺสติ.

កតំ ខេកំ ឧត្តមិកំ ឋាតិណ្ហោប្បន្នបនំ. ឧត្តិកាយ សីលវិបត្តតិយា
ឋាតិណ្ហោប្ប ឧបេតិ; ឱតំ ខេកំ ឧត្តមិកំ ឋាតិណ្ហោប្បន្នបនំ.

กตมํ เอกํ ธมฺมิกํ ปาติโมกฺขญฺจปนํ. สมฺมุทฺติกา
ปาติโมกฺขํ จเปตฺติ; อิทํ เอกํ ธมฺมิกํ ปาติโมกฺขญฺจปนํ.

๑. กตมานิ เทว อธมมิกานิ ปาติโมกฺขญฺจປານานิ. อมฺมลิກາຍ
 ສີລວິປັຕຕິຍາ ປາຕິໂມກຸຸ ຈເປຕິ, ອມຸລິກາຍ ອາຈາຣວິປັຕຕິຍາ ປາຕິໂມກຸຸ
 ຈເປຕິ; ອີມານີ ທຽ ອຣຸມມິການີ ປາຕິໂມກຸຸຊປານານີ.

กตมานิ เทว ฐมิกานิ ปาติโมกฺขญฺจนานิ. สมฺมุลิกาย
 สีสวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ, สมฺมุลิกาย อจฺจรวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ
 จเปติ; อิมานิ เทว ฐมิกานิ ปาติโมกฺขญฺจนานิ.

กตมานิ ตีณิ อธมมิกานิ ปาติโมกฺขญฺจปฺหานิ. อมฺมุสิกาย
 สึลวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ, อมฺมุสิกาย อจฺจรวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ
 จเปติ, อมฺมุสิกาย ทิฏฺฐิจิวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ; อิมานิ ตีณิ
 อธมมิกานิ ปาติโมกฺขญฺจปฺหานิ.

กตมานิ ตีณิ ฌมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺจปหานิ. สมฺมุลิกาย
 สิลวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ, สมฺมุลิกาย อจฺจรวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ
 จเปติ, สมฺมุลิกาย ทิฏฺฐจวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ; อิมานิ ตีณิ
 ฌมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺจปหานิ.

กตมานิ จตุตถาริ อธมมิกานิ ปาติโมกฺขญฺจนานิ. อมฺมุสิกาย
 สีลวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ, อมฺมุสิกาย อาจารวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ
 จเปติ, อมฺมุสิกาย ทิฏฺฐิจวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ, อมฺมุสิกาย
 อาชีวิวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ; อิมานิ จตุตถาริ อธมมิกานิ
 ปาติโมกฺขญฺจนานิ.

กตมานิ จตตาริ ฐมมิกานิ ปาติโมกขกฎปหานิ. สมฺมลิกาย
 สीलวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ, สมฺมลิกาย อจฺจารวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ
 จเปติ, สมฺมลิกาย ทิฏฺฐจิวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ, สมฺมลิกาย
 อาชีววิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ; อิมานิ จตตาริ ฐมมิกานิ
 ปาติโมกขกฎปหานิ.

กตมานิ ปญฺจ อฐมมิกานิ ปาติโมกขกฎปหานิ. อมฺมลิเกน
 ปาราชิกเกน ปาติโมกฺขํ จเปติ, อมฺมลิเกน สงฺฆาทิสเสน ปาติโมกฺขํ
 จเปติ, อมฺมลิเกน ปาจิตฺติเยน ปาติโมกฺขํ จเปติ, อมฺมลิเกน
 ปาฏิเทศนีเยน ปาติโมกฺขํ จเปติ, อมฺมลิเกน ทุกฺกเกฺวเณ ปาติโมกฺขํ
 จเปติ; อิมานิ ปญฺจ อฐมมิกานิ ปาติโมกขกฎปหานิ.

กตมานิ ปญฺจ ฐมมิกานิ ปาติโมกขกฎปหานิ. สมฺมลิเกน
 ปาราชิกเกน ปาติโมกฺขํ จเปติ, สมฺมลิเกน สงฺฆาทิสเสน ปาติโมกฺขํ
 จเปติ, สมฺมลิเกน ปาจิตฺติเยน ปาติโมกฺขํ จเปติ, สมฺมลิเกน
 ปาฏิเทศนีเยน ปาติโมกฺขํ จเปติ, สมฺมลิเกน ทุกฺกเกฺวเณ ปาติโมกฺขํ
 จเปติ; อิมานิ ปญฺจ ฐมมิกานิ ปาติโมกขกฎปหานิ.

กตมานิ จ อฐมมิกานิ ปาติโมกขกฎปหานิ. อมฺมลิกาย
 สीलวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ อกตาย, อมฺมลิกาย สीलวิปตฺติยา
 ปาติโมกฺขํ จเปติ กตาย, อมฺมลิกาย อจฺจารวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ
 จเปติ อกตาย, อมฺมลิกาย อจฺจารวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ
 กตาย, อมฺมลิกาย ทิฏฺฐจิวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ อกตาย,
 อมฺมลิกาย ทิฏฺฐจิวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ กตาย; อิมานิ จ
 อฐมมิกานิ ปาติโมกขกฎปหานิ.

กตมานิ จ ฐมมิกานิ ปาติโมกขกฎปหานิ. สมฺมลิกาย สील-
 วิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ อกตาย, สมฺมลิกาย สीलวิปตฺติยา

ปาติโมกฺขํ จเปติ กตาย, สมฺมลิกาย อจฺจวปตฺติยา ปาติโมกฺขํ
จเปติ อกตาย, สมฺมลิกาย อจฺจวปตฺติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ
กตาย, สมฺมลิกาย ทิฏฺฐิจวปตฺติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ อกตาย,
สมฺมลิกาย ทิฏฺฐิจวปตฺติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ กตาย; อิมานิ จ
ฌมมิกานิ ปาติโมกฺขฎฐปนานิ.

กตมานิ สตฺต ฌมมิกานิ ปาติโมกฺขฎฐปนานิ. อมฺมลิเกน
ปาราชิกเกน ปาติโมกฺขํ จเปติ, อมฺมลิเกน สงฺฆาทิสเสน ปาติโมกฺขํ
จเปติ, อมฺมลิเกน ฤๅลลจฺเจเนน ปาติโมกฺขํ จเปติ, อมฺมลิเกน ปาจิตฺติเยน
ปาติโมกฺขํ จเปติ, อมฺมลิเกน ปาฏีเทศนีเยน ปาติโมกฺขํ จเปติ,
อมฺมลิเกน ทุกฺกเกเนน ปาติโมกฺขํ จเปติ, อมฺมลิเกน ทุพฺพภาสิตेเนน
ปาติโมกฺขํ จเปติ; อิมานิ สตฺต ฌมมิกานิ ปาติโมกฺขฎฐปนานิ.

กตมานิ สตฺต ฌมมิกานิ ปาติโมกฺขฎฐปนานิ. สมฺมลิเกน
ปาราชิกเกน ปาติโมกฺขํ จเปติ, สมฺมลิเกน สงฺฆาทิสเสน ปาติโมกฺขํ
จเปติ, สมฺมลิเกน ฤๅลลจฺเจเนน ปาติโมกฺขํ จเปติ, สมฺมลิเกน ปาจิตฺติเยน
ปาติโมกฺขํ จเปติ, สมฺมลิเกน ปาฏีเทศนีเยน ปาติโมกฺขํ จเปติ,
สมฺมลิเกน ทุกฺกเกเนน ปาติโมกฺขํ จเปติ, สมฺมลิเกน ทุพฺพภาสิตेเนน
ปาติโมกฺขํ จเปติ; อิมานิ สตฺต ฌมมิกานิ ปาติโมกฺขฎฐปนานิ.

กตมานิ อฏฺฐ ฌมมิกานิ ปาติโมกฺขฎฐปนานิ. อมฺมลิกาย
สีลวปตฺติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ อกตาย, อมฺมลิกาย สีลวปตฺติยา
ปาติโมกฺขํ จเปติ กตาย, อมฺมลิกาย อจฺจวปตฺติยา ปาติโมกฺขํ
จเปติ อกตาย, อมฺมลิกาย อจฺจวปตฺติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ
กตาย, อมฺมลิกาย ทิฏฺฐิจวปตฺติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ อกตาย, อมฺมลิกาย
ทิฏฺฐิจวปตฺติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ กตาย, อมฺมลิกาย อาชีววปตฺติยา
ปาติโมกฺขํ จเปติ อกตาย, อมฺมลิกาย อาชีววปตฺติยา ปาติโมกฺขํ
จเปติ กตาย; อิมานิ อฏฺฐ ฌมมิกานิ ปาติโมกฺขฎฐปนานิ.

กตมานิ อฏฺฐ ฅมฺมิกานิ ปาติโมกฺขญฺจปหานิ. สมนฺนิกาย
 สីลวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ อกตายน, สมนฺนิกาย สីลวิปตฺตติยา
 ปาติโมกฺขํ จเปติ กตายน, สมนฺนิกาย อจฺจรวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ
 จเปติ อกตายน, สมนฺนิกาย อจฺจรวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ กตายน,
 สมนฺนิกาย ทิฏฺฐจิวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ อกตายน, สมนฺนิกาย
 ทิฏฺฐจิวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ กตายน, สมนฺนิกาย อาชีววิปตฺตติยา
 ปาติโมกฺขํ จเปติ อกตายน, สมนฺนิกาย อาชีววิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ
 จเปติ กตายน; อิมานิ อฏฺฐ ฅมฺมิกานิ ปาติโมกฺขญฺจปหานิ.

กตมานิ นว อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขญฺจปหานิ. อมฺมุสิกาย
 สีลวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ อกตาย, อมฺมุสิกาย สีลวิปตฺตติยา
 ปาติโมกฺขํ จเปติ กตาย, อมฺมุสิกาย สีลวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ
 กตาทกตาย, อมฺมุสิกาย อจฺจารวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ อกตาย,
 อมฺมุสิกาย อจฺจารวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ กตาย, อมฺมุสิกาย
 อจฺจารวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ กตาทกตาย, อมฺมุสิกาย ทิฏฺฐิจิ-
 วิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ อกตาย, อมฺมุสิกาย ทิฏฺฐิจิวิปตฺตติยา
 ปาติโมกฺขํ จเปติ กตาย, อมฺมุสิกาย ทิฏฺฐิจิวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ
 กตาทกตาย; อิมานิ นว อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขญฺจปหานิ.

กตมานิ นว รมณิกานิ ปาติโมกฺขญฺจปหานิ. สมฺมุติกาย
 สีลวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ อกตายน, สมฺมุติกาย สีลวิปตฺตติยา
 ปาติโมกฺขํ จเปติ กตายน, สมฺมุติกาย สีลวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ
 กตากตายน, สมฺมุติกาย อจฺจรวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ อกตายน,
 สมฺมุติกาย อจฺจรวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ กตายน, สมฺมุติกาย
 อจฺจรวิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ กตากตายน, สมฺมุติกาย ภิฏฺฐจ-
 วิปตฺตติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ อกตายน, สมฺมุติกาย ภิฏฺฐจวิปตฺตติยา

ปาติโมกฺขํ จเปติ กตาย, สมฺมุติกาย ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ปาติโมกฺขํ จเปติ กตาทาย; อิมานิ นว ฌมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ.

กตมานิ ทส อฌมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ. น ปาราชิโก ตสฺสํ ปริสายํ นิสินฺโน โหติ, น ปาราชิกกถา วิปฺปกตา โหติ, น สิกฺขํ ปจฺจกฺขาทโก ตสฺสํ ปริสายํ นิสินฺโน โหติ, น สิกฺขํ ปจฺจกฺขาทกถา วิปฺปกตา โหติ, ฌมฺมิกํ สามคฺคิ อูเปติ, น ฌมฺมิกํ สามคฺคิ ปจฺจาทียติ, น ฌมฺมิกาย สามคฺคิยา ปจฺจาทานกถา วิปฺปกตา โหติ, น สีลวิปตฺติยา ทิฏฺฐสฺสฺตปริสงฺกิโต โหติ, น อาจารวิปตฺติยา ทิฏฺฐสฺสฺตปริสงฺกิโต โหติ, น ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ทิฏฺฐสฺสฺตปริสงฺกิโต โหติ; อิมานิ ทส อฌมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ.

กตมานิ ทส ฌมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ. ปาราชิโก ตสฺสํ ปริสายํ นิสินฺโน โหติ, ปาราชิกกถา วิปฺปกตา โหติ, สิกฺขํ ปจฺจกฺขาทโก ตสฺสํ ปริสายํ นิสินฺโน โหติ, สิกฺขํ ปจฺจกฺขาทกถา วิปฺปกตา โหติ, ฌมฺมิกํ สามคฺคิ น อูเปติ, ฌมฺมิกํ สามคฺคิ ปจฺจาทียติ, ฌมฺมิกาย สามคฺคิยา ปจฺจาทานกถา วิปฺปกตา โหติ, สีลวิปตฺติยา ทิฏฺฐสฺสฺตปริสงฺกิโต โหติ, อาจารวิปตฺติยา ทิฏฺฐสฺสฺตปริสงฺกิโต โหติ, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ทิฏฺฐสฺสฺตปริสงฺกิโต โหติ; อิมานิ ทส ฌมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ.^๑

๖. ฌมฺมิกปาติโมกฺขฏฺฐปนํ

[๓๘๘] กถํ ปาราชิโก ตสฺสํ ปริสายํ นิสินฺโน โหติ. อิท ภิกฺขเว เยหิ อากาเรหิ เยหิ ลิงฺเกหิ เยหิ นิमितฺเตหิ ปาราชิกสฺส

^{๑-๑} อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนติ.

ธมฺมสฺส อชฺชมาปตฺติ โหติ, เตหิ อากาเรหิ เตหิ ลิงฺเกหิ เตหิ
 นิमितฺเตหิ ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสตี ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺชมาปชฺชนตฺ.
 น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสตี ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺชมาปชฺชนตฺ,
 อปิจ อญฺเฌ ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ 'อิตฺถนฺนาโม อาวุโส
 ภิกฺขุ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺชมาปนฺโนติ. น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ
 ปสฺสตี ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺชมาปชฺชนตฺ, นปี^๑ อญฺเฌ ภิกฺขุ
 ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ 'อิตฺถนฺนาโม อาวุโส ภิกฺขุ ปาราชิกํ ธมฺมํ
 อชฺชมาปนฺโนติ, อปิจ โส ว ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ 'อหํ
 อาวุโส ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺชมาปนฺโนติ. อากงฺขมาโน ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ เตน ทิฏฺฐเจน เตน สุตฺเตน ตาย ปริสํกาย^๒ ตทหุโปสเถ
 จาตุทฺทเส วา ปณฺณรเส วา ตสฺมี ปุคฺคเล สมฺมุขีญฺเต สงฺฆมชฺเฌ
 อุทาทเรยฺย

'สุณฺหาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, อิตฺถนฺนาโม ปุคฺคโล ปาราชิกํ
 ธมฺมํ อชฺชมาปนฺโน, ตสฺส ปาติโมกฺขํ จเปมิ, น ตสฺมี สมฺมุขีญฺเต
 ปาติโมกฺขํ อุททิสิตพฺพนติ. ธมฺมิกํ ปาติโมกฺขกฐปนํ.

[๓๘๙] ภิกฺขุสฺส ปาติโมกฺখে จปีเต, ปริสา วุฏฺฐจาติ ทสนฺนํ
 อนฺตรายานํ อญฺญตเรน อนฺตรายเณ^๓ ราชนฺตรายเณ วา โจรณฺตรายเณ
 วา อคฺยณฺตรายเณ วา อุทกนฺตรายเณ วา มนุสฺสนฺตรายเณ วา
 อมณุสฺสนฺตรายเณ วา วาพณฺตรายเณ วา สิริสฺปนฺตรายเณ วา
 ชีวิตนฺตรายเณ วา พุรหฺมจริยณฺตรายเณ วา. อากงฺขมาโน ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ ตสฺมี อาวาเส อญฺญตรสฺมี วา อาวาเส ตสฺมี ปุคฺคเล
 สมฺมุขีญฺเต สงฺฆมชฺเฌ อุทาทเรยฺย

^๑ น.,เท.,อ. นปี

^๒ น. ปริสํกิตาย

^๓ น.,เท.,อ. อญฺ ปาโจ น ทิสฺสตี.

‘สุณาทุ เม ภนุเต สงฺโฆ, อิตถนฺนามสฺส ปุคฺคสฺส ปาราชิก-
กกา วิปฺปกตา, ตํ วตถุํ อวิณฺจฉิตฺ. ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลํ,
สงฺโฆ ตํ วตถุํ วิณฺจฉินฺเอยยาติ.

เอวญฺเจ ตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ลเภถ, ตทหุโปสเถ
จาตุทฺทเส วา ปณฺณรเส วา ตสฺมี ปุคฺคเล สมมุขีญฺเต สงฺฆมชฺเฌ
อุทาหริตพฺพ

‘สุณาทุ เม ภนุเต สงฺโฆ, อิตถนฺนามสฺส ปุคฺคสฺส
ปาราชิกกกา วิปฺปกตา, ตํ วตถุํ อวิณฺจฉิตฺ, ตสฺส ปาติโมกฺขํ
จเปมิ, น ตสฺมี สมมุขีญฺเต ปาติโมกฺขํ อุททิสิตพฺพนฺติ. ฌมมิกํ
ปาติโมกฺขฎฐปน.

[๓๙๐] กถํ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาตโก ตสฺสํ ปริสายํ นิสินฺโน ไหติ.
อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุณา^๑ เยหิ อากาเรหิ เยหิ ลิงฺเกหิ เยหิ
นิमितฺเตหิ สิกฺขา ปจฺจกฺขาตา ไหติ, เตหิ อากาเรหิ เตหิ ลิงฺเกหิ
เตหิ นิमितฺเตหิ ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ สิกฺขํ ปจฺจกฺขนฺตํ,
น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ สิกฺขํ ปจฺจกฺขนฺตํ, อปิจ
อญฺเฌ ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อารโจะติ ‘อิตถนฺนาเมน อารุโส ภิกฺขุณา
สิกฺขา ปจฺจกฺขาตาติ. น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ สิกฺขํ
ปจฺจกฺขนฺตํ, น ปี อญฺเฌ ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อารโจะติ ‘อิตถนฺ-
นาเมน อารุโส ภิกฺขุณา สิกฺขา ปจฺจกฺขาตาติ. อปิจ โส ว
ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อารโจะติ ‘มยา อารุโส สิกฺขา ปจฺจกฺขาตาติ.
อากฺขมาโน ภิกฺขเว ภิกฺขุ เตน ทิฏฺฐเณ เตน สุตฺเตน ตาย
ปริสํกาย ตทหุโปสเถ จาตุทฺทเส วา ปณฺณรเส วา ตสฺมี
ปุคฺคเล สมมุขีญฺเต สงฺฆมชฺเฌ อุทาหเรยฺย

^๑ จ. ภิกฺขุ, อ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

‘สุณาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, อิตฺถนฺนาเมน ปุคฺคเลน สีกฺขา
ปจฺจกฺขาทา, ตสฺส ปาติโมกฺขํ จเปมิ, น ตสฺมี สมมุขีญฺเต
ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพนฺติ. ฐมฺมิกํ ปาติโมกฺขกฎปณฺ.

[๓๙๑] ภิกฺขุสฺส ปาติโมกฺเข จปีเต, ปริสา วุฏฺฐาติ ทสฺสนํ
อนฺตรายานํ อญฺญตเรน อนฺตรายเณ ราชนฺตรายเณ वा ๕เป๕
พฺรหฺมจฺริยนฺตรายเณ वा. อากงฺขมาโน ภิกฺขเว ภิกฺขุ ตสฺมี
อาวาเส อญฺญตรสฺมี वा อาวาเส ตสฺมี ปุคฺคเล สมมุขีญฺเต
สงฺฆมฺมุขเณ อุทฺทาหเรยฺย

‘สุณาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, อิตฺถนฺนามสฺส ปุคฺคลสฺส สีกฺขํ
ปจฺจกฺขาทกถา วิปฺปกตา, ตํ วตฺถุํ อวินิจฺฉิตํ. ยถิ สงฺฆสฺส
ปตฺตกถลํ, สงฺโฆ ตํ วตฺถุํ วินิจฺฉินฺเยยฺยาติ.

เอวญฺเจ ตํ ลเภถ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ลเภถ, ตทหุโปสเถ
จาทุทฺทเส वा ปณฺณรเส वा ตสฺมี ปุคฺคเล สมมุขีญฺเต สงฺฆมฺมุขเณ
อุทฺทาหริตพฺพํ

‘สุณาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, อิตฺถนฺนามสฺส ปุคฺคลสฺส สีกฺขํ
ปจฺจกฺขาทกถา วิปฺปกตา, ตํ วตฺถุํ อวินิจฺฉิตํ, ตสฺส ปาติโมกฺขํ
จเปมิ, น ตสฺมี สมมุขีญฺเต ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพนฺติ. ฐมฺมิกํ
ปาติโมกฺขกฎปณฺ.

[๓๙๒] กถํ ฐมฺมิกํ สามคฺคี น อุเปติ. อิทฺ ปน ภิกฺขเว
[]^๑ เยหิ อากาเรหิ เยหิ ลิงฺเกหิ เยหิ นิमितฺเตหิ ฐมฺมิกาย

สามคฺคิยา อนุปคฺคณํ โหติ, เตหิ อากาเรหิ เตหิ ลิงฺเกหิ เตหิ
 นิमितฺเตหิ ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ ฌมมิกํ สามคฺคิ น อุเปนฺตํ. น เหว
 โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ ฌมมิกํ สามคฺคิ น อุเปนฺตํ, อปิจ อญฺเณ
 ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อารโจะติ 'อิตฺถนฺนาโม อาวุโส ภิกฺขุ ฌมมิกํ
 สามคฺคิ น อุเปตฺติติ. น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ ฌมมิกํ
 สามคฺคิ น อุเปนฺตํ. นปี^๑ อญฺเณ ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อารโจะติ
 'อิตฺถนฺนาโม อาวุโส ภิกฺขุ ฌมมิกํ สามคฺคิ น อุเปตฺติติ, อปิจ
 โส ว ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อารโจะติ 'อหํ อาวุโส ฌมมิกํ สามคฺคิ น
 อุเปมิตฺติ. อากงฺขมาโน ภิกฺขเว ภิกฺขุ เตน ทิฏฺฐเจน เตน สุตฺเตน
 ตาย ปริสงฺกาย ตทหุโปสเถ จาตุทฺทเส วา ปณฺณรเส วา ตสฺมี
 ปุคฺคเล สมมุขีภฺภูเต สงฺฆมชฺเฌ อุทาทเรยฺย

'สุณฺหาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, อิตฺถนฺนาโม ปุคฺคโล ฌมมิกํ
 สามคฺคิ น อุเปติ, ตสฺส ปาติโมกฺขํ จเปมิ, น ตสฺมี สมมุขีภฺภูเต
 ปาติโมกฺขํ อุททิสิตพฺพนฺติ. ฌมมํ ปาติโมกฺขฏฺฐปนํ.

[๓๙๓] กถํ ฌมมิกํ สามคฺคิ ปจฺจาทิยติ. อิทฺ ปน ภิกฺขเว
 เยหิ อากาเรหิ เยหิ ลิงฺเกหิ เยหิ นิमितฺเตหิ ฌมมิกาย สามคฺคิยา
 ปจฺจาทานํ โหติ, เตหิ อากาเรหิ เตหิ ลิงฺเกหิ เตหิ นิमितฺเตหิ
 ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ ฌมมิกํ สามคฺคิ ปจฺจาทิยนฺตํ. น เหว โข
 ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ ฌมมิกํ สามคฺคิ ปจฺจาทิยนฺตํ. อปิจ อญฺเณ
 ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อารโจะติ 'อิตฺถนฺนาโม อาวุโส ภิกฺขุ ฌมมิกํ
 สามคฺคิ ปจฺจาทิยตฺติติ. น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ ฌมมิกํ

สามคัคคี ปจจาทียนตัม, นปี อญโธ ภิกขุ ภิกขุสฺส อารโจะติ
 'อิตถนุณาโม อาวุโส ภิกขุ ฌมมิกัม สามคัคคี ปจจาทียตฺติ, อปีจ
 โส ว ภิกขุ ภิกขุสฺส อารโจะติ 'อหัม อาวุโส ฌมมิกัม สามคัคคี
 ปจจาทียามิตฺติ. อากงฺขมาโน ภิกขเว ภิกขุ ทิฏฺฐเจเน เตเน สุตฺเตน
 ตาย ปริสํกาย ตทหุโปสเถ จาตุทฺทเส วา ปณฺณรเส วา ตสฺมี
 ปุคฺคเล สมมุขีญฺเฏ สงฺฆมฺมชฺเฌ อุทาทเรยฺย

'สุณฺหาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, อิตถนุณาโม ปุคฺคโล ฌมมิกัม
 สามคัคคี ปจจาทียตฺติ, ตสฺส ปาติโมกฺโข จเปมิ, น ตสฺมี สมมุขีญฺเฏ
 ปาติโมกฺโข อุททิสิตพฺพนฺติ. ฌมมิกัม ปาติโมกฺขกฐปนํ.

[๓๙๔] ภิกขุสฺส ปาติโมกฺখে จปีเต, ปริสา วุฏฺฐาติ ทสนฺนํ
 อนฺตรายานํ อญฺญตเรน อนฺตรายเณ ราชนฺตรายเณ วา ฌเปยฺย
 พุรหฺมจริยนฺตรายเณ วา. อากงฺขมาโน ภิกขเว ภิกขุ ตสฺมี
 อาวาเส อญฺญตรสฺมี วา อาวาเส ตสฺมี ปุคฺคเล สมมุขีญฺเฏ
 สงฺฆมฺมชฺเฌ อุทาทเรยฺย

'สุณฺหาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, อิตถนุณามสฺส ปุคฺคลสฺส ฌมมิกาย
 สามคคฺคิยา ปจจาทานกถา วิปฺปกตา, ตัม วตถุํ อวินิจฺฉิต्तํ. ยถิ
 สงฺฆสฺส ปตฺตกถลลํ, สงฺโฆ ตัม วตถุํ วินิจฺฉินเญยฺยตฺติ.

เอวญฺเจ ตัม ลเภถ, อิจฺเจตัม กุสลํ; โน เจ ลเภถ, ตทหุโปสเถ
 จาตุทฺทเส วา ปณฺณรเส วา ตสฺมี ปุคฺคเล สมมุขีญฺเฏ สงฺฆมฺมชฺเฌ
 อุทาทริตพฺพํ

'สุณฺหาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, อิตถนุณามสฺส ปุคฺคลสฺส ฌมมิกาย
 สามคคฺคิยา ปจจาทานกถา วิปฺปกตา, ตัม วตถุํ อวินิจฺฉิต्तํ, ตสฺส
 ปาติโมกฺโข จเปมิ, น ตสฺมี สมมุขีญฺเฏ ปาติโมกฺโข อุททิสิตพฺพนฺติ.
 ฌมมิกัม ปาติโมกฺขกฐปนํ.

[๓๙๕] กถํ สัลลวิปตติยา ทิฏฐสุตปริสงกิโต โหติ. อธิ ปน ภิกขเว ภิกขุ เยหิ อากาเรหิ เยหิ ลิงฺเกหิ เยหิ นิमितฺเตหิ สัลลวิปตติยา ทิฏฐสุตปริสงกิโต โหติ, เตหิ อากาเรหิ เตหิ ลิงฺเกหิ เตหิ นิमितฺเตหิ ภิกขุ ภิกขุํ ปสฺสติ สัลลวิปตติยา ทิฏฐสุตปริสงกิตํ. น เหว โข ภิกขุ ภิกขุํ ปสฺสติ สัลลวิปตติยา ทิฏฐสุตปริสงกิตํ, อปิจ อณฺโณ ภิกขุ ภิกขุสฺส อารุเจติ 'อิตถนฺนาโม อารุโส ภิกขุ สัลลวิปตติยา ทิฏฐสุตปริสงกิโตติ. น เหว โข ภิกขุ ภิกขุํ ปสฺสติ สัลลวิปตติยา ทิฏฐสุตปริสงกิตํ, นปิ อณฺโณ ภิกขุ ภิกขุสฺส อารุเจติ 'อิตถนฺนาโม อารุโส ภิกขุ สัลลวิปตติยา ทิฏฐสุตปริสงกิโตติ. อปิจ โส ว ภิกขุ ภิกขุสฺส อารุเจติ 'อหํ อารุโส สัลลวิปตติยา ทิฏฐสุตปริสงกิโตติ.' อากงฺขมาโน ภิกขเว ภิกขุ เตน ทิฏฺฐเจน เตน สุตฺเตน ตาย ปริสงกาย ตทหุโปสเถ จาตุทฺทเส วา ปณฺณรเส วา ตสฺมี ปุคฺคเล สมมุขีญฺเต สงฺฆมชฺเฌ อุททาหเรยฺย

'สุณฺหาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, อิตถนฺนาโม ปุคฺคโล สัลลวิปตติยา ทิฏฐสุตปริสงกิโต โหติ, ตสฺส ปาติโมกฺขํ จเปมิ, น ตสฺมี สมมุขีญฺเต ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพนฺติ. ฌมมิกํ ปาติโมกฺขฎฐปน.

[๓๙๖] กถํ อจฺจรวิปตติยา ทิฏฐสุตปริสงกิโต โหติ. อธิ ปน ภิกขเว ภิกขุ เยหิ อากาเรหิ เยหิ ลิงฺเกหิ เยหิ นิमितฺเตหิ อจฺจรวิปตติยา ทิฏฐสุตปริสงกิโต โหติ, เตหิ อากาเรหิ เตหิ ลิงฺเกหิ เตหิ นิमितฺเตหิ ภิกขุ ภิกขุํ ปสฺสติ อจฺจรวิปตติยา ทิฏฐสุตปริสงกิตํ. น เหว โข ภิกขุ ภิกขุํ ปสฺสติ อจฺจรวิปตติยา ทิฏฐสุตปริสงกิตํ, อปิจ อณฺโณ ภิกขุ ภิกขุสฺส อารุเจติ

‘อิตถนฺนาโม อาวุโส ภิกฺขุ อาจารย์ปตฺติยา ทิฏฺฐสฺสทปริสฺสงฺกิโตติ.
 น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ อาจารย์ปตฺติยา ทิฏฺฐสฺสทปริสฺสงฺกิตํ,
 นปิ อญฺโณ ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ ‘อิตถนฺนาโม อาวุโส ภิกฺขุ
 อาจารย์ปตฺติยา ทิฏฺฐสฺสทปริสฺสงฺกิโตติ. อปิจ โส ว ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส
 อาโรเจติ ‘อหํ อาวุโส อาจารย์ปตฺติยา ทิฏฺฐสฺสทปริสฺสงฺกิโตติ.
 อากงฺขมาโน ภิกฺขเว ภิกฺขุ เตน ทิฏฺฐเณ เตน สฺสฺเตน ตาย
 ปริสฺงกาย ตทหุโปสเถ จาตุทฺทเส วา ปณฺณรเส วา ตสฺมี
 ปุคฺคเล สมมุขีญฺเต สงฺฆมฺชเณ อุทาทเรยฺย

‘สุณฺหาตุ เม ภนฺเต สงฺฆ, อิตถนฺนาโม ปุคฺคโล อาจารย์-
 วิปตฺติยา ทิฏฺฐสฺสทปริสฺสงฺกิโต, ตสฺส ปาติโมกฺขํ จเปมิ, น ตสฺมี
 สมมุขีญฺเต ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสิตพฺพนฺติ. ฐมฺมิกํ ปาติโมกฺขกฏฐปนํ.

[๓๙๗] กถํ ทิฏฺฐวิปตฺติยา ทิฏฺฐสฺสทปริสฺสงฺกิโต โหติ. อิทฺ ปน
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ เยหิ อากาเรหิ เยหิ ลิงฺเคหิ เยหิ นิमितฺเตหิ ทิฏฺฐิ-
 วิปตฺติยา ทิฏฺฐสฺสทปริสฺสงฺกิโต โหติ, เตหิ อากาเรหิ เตหิ ลิงฺเคหิ
 เตหิ นิमितฺเตหิ ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ ทิฏฺฐวิปตฺติยา ทิฏฺฐสฺสทปริสฺสงฺกิตํ.
 น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ ปสฺสติ ทิฏฺฐวิปตฺติยา ทิฏฺฐสฺสทปริสฺสงฺกิตํ,
 อปิจ อญฺโณ ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ ‘อิตถนฺนาโม อาวุโส ภิกฺขุ
 ทิฏฺฐวิปตฺติยา ทิฏฺฐสฺสทปริสฺสงฺกิโตติ. น เหว โข ภิกฺขุ ภิกฺขุํ
 ปสฺสติ ทิฏฺฐวิปตฺติยา ทิฏฺฐสฺสทปริสฺสงฺกิตํ, นปิ อญฺโณ ภิกฺขุ
 ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ ‘อิตถนฺนาโม อาวุโส ภิกฺขุ ทิฏฺฐวิปตฺติยา
 ทิฏฺฐสฺสทปริสฺสงฺกิโตติ. อปิจ โส ว ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส อาโรเจติ ‘อหํ
 อาวุโส ทิฏฺฐวิปตฺติยา ทิฏฺฐสฺสทปริสฺสงฺกิโตติ.’^๑ อากงฺขมาโน ภิกฺขเว

^๑ ส.,จ.,ท.,อ.,มหา. ทิฏฺฐสฺสทปริสฺสงฺกิโตมฺหิตี.

ภิกฺขุ เตน ทิฏฺฐเจน เตน สุตฺเตน ตาย ปริสํกาย ตทหุโปสเถ
จาตุทฺทเส วา ปณฺณรเส วา ตสฺมี ปุคฺคเล สมมุขีภฺภูเต สงฺฆมชฺฌเ
อุทาทเรยฺย

‘สฺสณาทุ เม ฆนฺเต สงฺโฆ, อิตฺถนฺนาโม ปุคฺคโล ทิฏฺฐจิวปตฺติยา
ทิฏฺฐสฺสตปริสํกิโต, ตสฺส ปาติโมกฺขํ จเปมิ, น ตสฺมี สมมุขีภฺภูเต
ปาติโมกฺขํ อุททิสิตพฺพนฺติ. ฐมฺมิกํ ปาติโมกฺขญฺจปนํ. อิมานิ ทส
ฐมฺมิกานิ ปาติโมกฺขญฺจปนานิติ.

ปจฺมภาณวโร นิฏฺฐิโต.

๗. อตฺตาทานองฺคํ

[๓๙๘] อถโข อายสฺมา อุปาลิ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ. เอกมฺนตํ
นินฺนโน โข อายสฺมา อุปาลิ ภควนฺตํ เอตทวโจ “อตฺตาทานํ
อาทาทูกาเมน ฆนฺเต ภิกฺขุณา กตมํจฺจสมนฺนาคตํ อตฺตาทานํ
อาทาทพฺพนฺติ.

“อตฺตาทานํ อาทาทูกาเมน อุปาลิ ภิกฺขุณา ปญฺจจฺจสมนฺนาคตํ
อตฺตาทานํ อาทาทพฺพํ, อตฺตาทานํ อาทาทูกาเมน อุปาลิ ภิกฺขุณา
เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ ‘ยํ โข อหํ อิมํ อตฺตาทานํ อาทาทูกาโม,
กาโล นุ โข อิมํ อตฺตาทานํ อาทาทุ, อุทาทุ โนติ. สเจ อุปาลิ
ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ ‘อกาโล อิมํ อตฺตาทานํ
อาทาทุ, โน กาลิติ. น ตํ อุปาลิ อตฺตาทานํ อาทาทพฺพํ.

หมดอายุ 26/05/2566

สเจ ปนุปาลิ ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ ‘กาโล อิมํ
อตฺตาทานํ อาทาทุ, โน อกาโลติ. เตนุปาลิ ภิกฺขุณา อุตฺตริ

ปัจจุเวกขิตพพัม ‘ยัม โข อหัม อิมัม อตตาทานัน อาทาทูกาโม,
 ภูตัม นุ โข อิหัม อตตาทานัน, อุทาทุ โนติ. สเจ อุปาสิ ภิกขุ
 ปัจจุเวกขมาโน เอวံ ชานาติ ‘อภูตัม อิหัม อตตาทานัน, โน ภูตนฺติ.
 น ตัม อุปาสิ อตตาทานัน อาทาทพพัม.

สเจ ปนุปาสิ ภิกขุ ปัจจุเวกขมาโน เอวံ ชานาติ ‘ภูตัม อิหัม
 อตตาทานัน, โน อภูตนฺติ. เตนุปาสิ ภิกขุณา อุตฺตริ ปัจจุเวกขิตพพัม
 ‘ยัม โข อหัม อิมัม อตตาทานัน อาทาทูกาโม, อตฺถสญฺหิตัม นุ โข
 อิหัม^๑ อตตาทานัน, อุทาทุ โนติ. สเจ อุปาสิ ภิกขุ ปัจจุเวกขมาโน
 เอวံ ชานาติ ‘อนตฺถสญฺหิตัม อิหัม อตตาทานัน, โน อตฺถสญฺหิตนฺติ.
 น ตัม อุปาสิ อตตาทานัน อาทาทพพัม.

สเจ ปนุปาสิ ภิกขุ ปัจจุเวกขมาโน เอวံ ชานาติ ‘อตฺถ-
 สญฺหิตัม อิหัม อตตาทานัน, โน อนตฺถสญฺหิตนฺติ, เตนุปาสิ ภิกขุณา
 อุตฺตริ ปัจจุเวกขิตพพัม ‘อิมัม โข อหัม อตตาทานัน, อาทียมาโน
 ลภิสฺสามิ สนฺทิฏฺเฐ สมฺภตฺเต ภิกขุ ฌมฺมโต วินยโต ปกฺเข,
 อุทาทุ โนติ. สเจ อุปาสิ ภิกขุ ปัจจุเวกขมาโน เอวံ ชานาติ
 ‘อิมัม^๒ โข อหัม อตตาทานัน อาทียมาโน น ลภิสฺสามิ สนฺทิฏฺเฐ
 สมฺภตฺเต ภิกขุ ฌมฺมโต วินยโต ปกฺเขติ, น ตัม อุปาสิ อตตาทานัน
 อาทาทพพัม.

สเจ ปนุปาสิ ภิกขุ ปัจจุเวกขมาโน เอวံ ชานาติ ‘อิมัม โข
 อหัม อตตาทานัน อาทียมาโน ลภิสฺสามิ สนฺทิฏฺเฐ สมฺภตฺเต
 ภิกขุ ฌมฺมโต วินยโต ปกฺเขติ, เตนุปาสิ ภิกขุณา อุตฺตริ
 ปัจจุเวกขิตพพัม ‘อิมัม โข เม อตตาทานัน อาทียโต ภวิสฺสติ
 สงฺฆสฺส ตโตนิทานัน ภณฺฑนัน กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเมโห

สงฺฆราชิ สงฺฆวตฺถานํ สงฺฆนํนากรณํ, อุทากุ โนติ. สเจ
 อุปาลิ ภิกฺขุ ปัจจเวกขมาโน เอวํ ชานาติ ‘อิมํ โข เม อตฺตาทานํ
 อาทียโต ภวิสฺสติ สงฺฆสฺส ตโตนิทานํ ภณฺทณํ กลโห วิคฺคโห
 วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆวตฺถานํ สงฺฆนํนากรณนฺติ.
 น ตํ อุปาลิ อตฺตาทานํ อาทาทพฺพํ.

สเจ ปณฺอุปาลิ ภิกฺขุ ปัจจเวกขมาโน เอวํ ชานาติ ‘อิมํ โข
 เม อตฺตาทานํ อาทียโต น ภวิสฺสติ สงฺฆสฺส ตโตนิทานํ ภณฺทณํ
 กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆวตฺถานํ
 สงฺฆนํนากรณนฺติ, อาทาทพฺพํ ตํ อุปาลิ อตฺตาทานํ. เอวํ
 ปญฺจกฺสมนฺนาคตํ โข อุปาลิ อตฺตาทานํ อาทินฺนํ ปจฺฉาปี’
 อวิปฺปฏิสํสารกํ ภวิสฺสตีติ.

๘. โจทเคน ปัจจเวกขิตพพมโม

[๓๙๙] “โจทเคน ภนฺเต ภิกฺขุณา ปรี โจเทตฺถกาเมน กติ^๒
 ฐมฺเม อชฺฌตฺตํ ปัจจเวกขิตฺวา ปโร โจเทตฺถพฺโพติ. “โจทเคนอุปาลิ
 ภิกฺขุณา ปรี โจเทตฺถกาเมน ปญฺจ ฐมฺเม อชฺฌตฺตํ ปัจจเวกขิตฺวา
 ปโร โจเทตฺถพฺโพ.

โจทเคนอุปาลิ ภิกฺขุณา ปรี โจเทตฺถกาเมน เอวํ ปัจจเวกขิตพฺพํ
 ‘ปรีสุทฺธกายสมาจาโร นุ โขมฺหิ, ปรีสุทฺธเชนฺมฺหิ กายสมาจาเรน
 สมฺนํนาคโต อจฺฉิฑฺเดน อปฺปฏิมํเสน, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส
 ฐมฺโม, อุทากุ โนติ. โน เจ อุปาลิ ภิกฺขุ ปรีสุทฺธกายสมาจาโร

^๑ อ. ปิสทโท น ทิสฺสติ.

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. กติ, เอวมฺปรีปิ.

โหติ ปริสุทฺธเรน กายสมาจาเรน สมณฺหาคโต อจฺฉิทฺทเทน
อปฺปฏิมํเสน, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตทาโร ‘อิงฺฆ ตาว อายสฺมา กายิกํ
สิทฺถสฺสฺสฺสฺส. อิตฺติสฺส ภวนฺติ วตฺตทาโร.

[illegible]

ปุณ จปริ อูปาลิ โจทเคน ภิกขุณา ปริ โจเทตูกาเมน เอวิ
 ปจจเวกขิตพพํ ‘เมตตํ นุ โข เม จิตตํ ปจจุปฏฺจิตํ สพฺรหมจารีสุ
 อนาคตํ, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอส ฌมโม, อุทากุ โนติ. โน เจ
 อูปาลิ ภิกขุโน เมตตํ จิตตํ ปจจุปฏฺจิตํ โหติ สพฺรหมจารีสุ
 อนาคตํ, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาริ ‘อิงฺฆ ตาว อายสฺมา สพฺรหมจารีสุ
 เมตตํ จิตตํ อูปฏฺฐาเปหิตี. อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาริ.

ปุณ จปริ อูปาลิ โจทเคน ภิกขุณา ปริ โจเทตูกาเมน เอว
 ปจจเวกขิตพพ 'พหุสสุโต นุ ไชมฺหิ สุตฺตโร สุตฺตสนฺนิจโย, เย เต
 ฌมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺฌเมกลฺยาณา ปริโยสานกฺลฺยาณา สาทถํ
 สพฺพญชํ เกวลปฺริปฺณณํ ปฺริสฺสทฺธํ พุรฺหมจฺริยํ อภิวทฺถติ, ตถารูปา
 เม ฌมฺมา พหุสฺสุตา โหณฺติ; ๑ ฐตา ๒ วจสา ปฺริจิตา มนฺसानุเปกฺขิตา
 ทิฏฺฐิจิยา สุปฺปฏฺฐิวิทฺธา, สํวิชฺชติ นุ ไช เม เอโส ฌมฺโม, อุททา

^๑ อ. อัย ปาโจ น หิสุสติ.

๒ ส.จ. ช่าง

โนติ. โน เจ อุปาลิ ภิกขุ พหุสสุโต โหติ สุตฺตโร สุตฺตสนฺนิจโย,
 เย เต ธมฺมา อาทิกถยาณา มชฺฌเมกถยาณา ปริโยसानกถยาณา
 สาตถํ สพฺพญชฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พุทฺทมจิริยํ อภิวทฺตติ,
 ตถารูปาสฺส^๑ ธมฺมา น^๒ พหุสสุตา โหติ; ธตา วจสา ปริจิตา
 มนฺसानุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏฺวิวิทา, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตารो 'อิงฺฆ
 ตาว อายสฺมา อาคมํ ปริยาปุณฺณสฺสฺสฺสตี. อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตารो.

ปุณ จปริ อุปาลิ โจทเคน ภิกขุหา ปริ โจเทตฺถกาเมน เอวํ
 ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ 'อุภยานิ นุ โข เม ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน
 สวาคตานิ โหติ^๓ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตานิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส^๔
 อนุพฺพญชฺชนโส, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอส ธมฺโม, อุทาหุ โนติ.
 โน เจ อุปาลิ ภิกขุโน อุภยานิ ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน
 สวาคตานิ โหติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตานิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส
 อนุพฺพญชฺชนโส, 'อิทํ ปนาวุโส กตฺถ วุตฺตํ ภควตาติ อิติ ปุณฺณโจ
 น สมฺปาเทติ,^๕ ตสฺส ภวนฺติ วตฺตารอ 'อิงฺฆ ตาว อายสฺมา
 วินยํ ปริยาปุณฺณสฺสฺสฺสตี. อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตารอ. โจทเคนอุปาลิ
 ภิกขุหา ปริ โจเทตฺถกาเมน อิมะ ปณฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ ปจฺจเวกฺขิตวา
 ปโร โจเทตพฺโพติ.

๕. โจทเคน อุปฐาเปตพพมโม

[๔๐๐] "โจทเคน ภนฺเต ภิกขุหา ปริ โจเทตฺถกาเมน กตฺติ
 ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฐาเปตฺวา ปโร โจเทตพฺโพติ. "โจทเคนอุปาลิ

^๑ ส.ฉ.เท. ตถารูปสฺส

^๒ อ. นสฺสโท น ทิสฺสตี.

^๓ อ. อยํ ปาโง น ทิสฺสตี.

^๔ อ. สุตฺตโต, เอวมุปริ.

^๕ ส.ฉ.เท. สมฺปาตติ, อ. สมฺปาทตติ

ภิกขุณา ปรี โจเทตูกาเมน ปญจ ฐมเม อชฌตตํ อุปปฐจาเปตวา
 ปโร โจเทตพุโพ 'กาเลน วกขามิ โน อกาเลน, ภูเตน วกขามิ
 โน อภูเตน, สณฺहेน วกขามิ โน ผรุสฺเสน, อตฺถสณฺหิเตน วกขามิ
 โน อนตฺถสณฺหิเตน, เมตฺตจิตฺโต วกขามิ โน โทสนตโรติ.
 โจทเกนุपालิ ภิกขุณา ปรี โจเทตูกาเมน อิมะ ปญจ ฐมเม
 อชฌตตํ อุปปฐจาเปตวา ปโร โจเทตพุโพติ.

๑๐. โจทกจุกิตกปฏิสยุตตกถา

[๔๐๑] “อธมฺมโจทกสฺส ภาณเต ภิกขุโน กตฺติหากาเรหิ วิปฺปฏฺฐิสารโ
 อุปทหาตพุโพติ. “อธมฺมโจทกสฺส อุपालิ ภิกขุโน ปญฺจหากาเรหิ
 วิปฺปฏฺฐิสารโ อุปทหาตพุโพ ‘อกาเลนายสฺมา โจเทสิ, โน กาเลน,
 อลนฺเต วิปฺปฏฺฐิสาราย. อภูเตนายนายสฺมา โจเทสิ, โน ภูเตน, อลนฺเต
 วิปฺปฏฺฐิสาราย. ผรุสฺเณนายนายสฺมา โจเทสิ, โน สณฺहेน, อลนฺเต
 วิปฺปฏฺฐิสาราย. อนตฺถสณฺหิเตนายนายสฺมา โจเทสิ, โน อตฺถสณฺหิเตน,
 อลนฺเต วิปฺปฏฺฐิสาราย. โทสนตโร อายสฺมา โจเทสิ, โน เมตฺตจิตฺโต,
 อลนฺเต วิปฺปฏฺฐิสารายาติ. อธมฺมโจทกสฺส อุपालิ ภิกขุโน อิมะหิ
 ปญฺจหากาเรหิ วิปฺปฏฺฐิสารโ อุปทหาตพุโพ. ตํ กิสฺส เหตุ. ยถา
 น อญฺเอยปี ภิกขุ อภูเตน โจเทตพุพํ มณฺเวยยยาติ.

“อธมฺมจุกิตสฺส” ปน ภาณเต ภิกขุโน กตฺติหากาเรหิ อวิปฺปฏฺฐิสารโ
 อุปทหาตพุโพติ. “อธมฺมจุกิตสฺส อุपालิ ภิกขุโน ปญฺจหากาเรหิ
 อวิปฺปฏฺฐิสารโ อุปทหาตพุโพ ‘อกาเลนายสฺมา จุกิโต, โน กาเลน,
 อลนฺเต อวิปฺปฏฺฐิสาราย. อภูเตนายนายสฺมา จุกิโต, โน ภูเตน, อลนฺเต

อวิปปฏิสाराय. ผรุเสณายสุม่า จุทิตโต, โน สณฺเहेน, อลนฺเต
อวิปปฏิสाराय. อนตฺถสณฺหิตेनํายสุม่า จุทิตโต, โน อตฺถสณฺหิตेन,
อลนฺเต อวิปปฏิสाराय. โทสนฺตเรनํายสุม่า จุทิตโต, โน เมตฺตจิตฺเตน,
อลนฺเต อวิปปฏิสारायाติ. ฐมฺมจุทิตสฺส อูปาลิ ภิกฺขุโน อิมेहि
ปญฺจหากาเรहि อวิปปฏิสाराโร อูปทหัตถพุโพติ.

“ฐมฺมโจทกสฺส ภนฺเต ภิกฺขุโน กตฺตีหากาเรहि อวิปปฏิสाराโร
อูปทหัตถพุโพติ. “ฐมฺมโจทกสฺส อูปาลิ ภิกฺขุโน ปญฺจหากาเรहि
อวิปปฏิสाराโร อูปทหัตถพุโพ ‘กาเลนํายสุม่า โจเทสิ, โน อกาเลน,
อลนฺเต อวิปปฏิสाराय. ภูเตนํายสุม่า โจเทสิ, โน อภูเตน, อลนฺเต
อวิปปฏิสाराय. สณฺเहेนํายสุม่า โจเทสิ, โน ผรุเสน, อลนฺเต
อวิปปฏิสाराय. อตฺถสณฺหิตेनํายสุม่า โจเทสิ, โน อนตฺถสณฺหิตेन,
อลนฺเต อวิปปฏิสाराय. เมตฺตจิตฺโต อายสุม่า โจเทสิ, โน
โทสนฺตโร, อลนฺเต อวิปปฏิสारायाติ. ฐมฺมโจทกสฺส อูปาลิ ภิกฺขุโน
อิมेहि ปญฺจหากาเรहि อวิปปฏิสाराโร อูปทหัตถพุโพ. ตํ กิสฺส เหตุ.
ยถา อญฺเฌปี ภิกฺขุ ภูเตน โจเทตพุพํ มณฺเญยยาติ.

“ฐมฺมจุทิตสฺส ปน ภนฺเต ภิกฺขุโน กตฺตีหากาเรहि วิปปฏิสाराโร
อูปทหัตถพุโพติ. “ฐมฺมจุทิตสฺส อูปาลิ ภิกฺขุโน ปญฺจหากาเรहि
วิปปฏิสाराโร อูปทหัตถพุโพ ‘กาเลนํายสุม่า จุทิตโต, โน อกาเลน,
อลนฺเต วิปปฏิสाराय. ภูเตนํายสุม่า จุทิตโต, โน อภูเตน, อลนฺเต
วิปปฏิสाराय. สณฺเहेนํายสุม่า จุทิตโต, โน ผรุเสน, อลนฺเต
วิปปฏิสाराय. อตฺถสณฺหิตेनํายสุม่า จุทิตโต, โน อนตฺถสณฺหิตेन,
อลนฺเต วิปปฏิสाराय. เมตฺตจิตฺเตนํายสุม่า จุทิตโต, โน โทสนฺตเรน,
อลนฺเต วิปปฏิสारायाติ. ฐมฺมจุทิตสฺส อูปาลิ ภิกฺขุโน อิมेहि
ปญฺจหากาเรहि วิปปฏิสाराโร อูปทหัตถพุโพติ.

“โจทเคน ภาณเต ภิกขุณา ปรี โจเทตูกาเมน กตี ฌมเม
 อชฺฌตตํ มนสิกริตฺวา ปโร โจเทตพฺโพติ. “โจทเคนุปาลี ภิกขุณา
 ปรี โจเทตูกาเมน ปญจ ฌมเม อชฺฌตตํ มนสิกริตฺวา ปโร
 โจเทตพฺโพ; การุณฺณตา หิตฺเตสิตา อนุกมฺปิตา^๑ อาปตฺติตฺวฺจฺจนตา
 วินยปฺเรกฺขารตาติ. โจทเคนุปาลี ภิกขุณา ปรี โจเทตูกาเมน
 อิมะ ปญจ ฌมเม อชฺฌตตํ มนสิกริตฺวา ปโร โจเทตพฺโพติ.

“จฺจุทิตฺเตน ปน ภาณเต ภิกขุณา กตีสฺสุ ฌมเมสฺสุ ปตฺติฏฺฐาตพฺพนฺติ.
 “จฺจุทิตฺเตนุปาลี ภิกขุณา ทฺวีสฺสุ ฌมเมสฺสุ ปตฺติฏฺฐาตพฺพํ สจฺเจ จ
 อกฺุปเป จาติ.

ทฺตุตฺติยภาณวโร นิฏฺฐจฺจิโต.

ปาติโมกขกฏฐปนกฺขนฺธโก นวโม.^๒

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถุ^๓ ตีส.

๔-๔ ภาณวารา เทว.^๔

๑๐ อธิ. ยถา จิตฺ.

ปาราชิก จ สงฆาภิ

ปาฏิเทสนิยญเจว

สีลาจารวิปตติ จ

อฏฐากตาย กเตน

อกตาย กตยาปิ

เอว นววิชา วุตตา

ปาราชิกโก วิปปกตา^๓

อุเปติ ปจจาทียติ

สีลาจารวิปตติ จ

ทิฏฐสุตปริสุงกิต^๖

^๔ภิกขุ วิปสฺสติ ภิกขุ

สฺสฺสฺส ว ตสฺส อกฺขาติ

วฏฺฐาติ อนฺตรายเณ

มนุสฺสสามนุสฺสา วาพ

ถุลลปาจิตติเณ จ^๑

ทุกฺกฏญจ ทุพฺภาสิต.

อาชีวญจ วิปตติยา

สีลาจารา จ ทิฏฺฐิยา.^๒

กตาทตายเมว จ

ยถาฏเตน ฌายโต.

ปจฺจกฺขาโต ตเถว จ

ปจฺจาทานกถาย จ.^๔

ตถา^๕ ทิฏฺฐิวิปตติยา

ทสฺสา ตํ วิชาณณ.^๗

อญฺเฌ จาโรจยาติ ตํ

ปาติโมกฺข จเปสิ โส.

ราชา โจรอกฺคฺทกํ

สิริสฺปา จ ชีวิทํ.

^๑ ส.,ฉ.,เท. ถุลล ปาจิตติเณ จ ^๒ ส.,ฉ.,เท.,อิ. สีลาจารวิปตติ จ ทิฏฺฐิอาชีววิปตติ

ยา จ อฏฐา กตาทเต เตเนตา สีลาจารทิฏฺฐิยา ^๓ อิ. วิปปกโต

^๔ ส.,ฉ.,เท. ปจฺจาทานกถา จ ยา, อิ. ปจฺจาทานกถา จ โย, มหา. ปจฺจาทานกถา จ.

^๕ อิ. ยถา ^๖ อิ. ทิฏฺฐสุตปริสุงกิ ^๗ ส.,ฉ.,เท.,อิ. วิชาณณ.

^{๘-๘} ส.,ฉ.,เท. ภิกขุ วิปสฺสติ ภิกขุ อญฺเฌ จาโรจยาติ ตํ

โสเยว ตสฺส อกฺขาติ ปาติโมกฺข จเปติ โส.

วฏฺฐาติ อนฺตรายเณ ราชโจรอกฺคฺทกา จ

มนุสฺสอมนุสฺสา จ วาพสิริสฺปา ชีวพุรฺหม.

ทสฺสนมณฺณตเรน ตสฺมี อณฺณตเรสุ วา

พฺรหฺมจารี จ ทสฺนํ	ตสฺมี อณฺณตเรสุ วา ^๘
ธมฺมิกาธมฺมิกา เจว	ยถามคฺเคน ชานถ. ^๑
กาลญฺตตถสญฺหิตํ	ลภิสฺสามิ ภวิสฺสติ
กายวาชสิกา เมตฺตา	พาหุสจฺจุภยานิ ตู. ^๒
กาลญฺเตน สณฺเฬน	อตฺถเมตฺเตน โจทเย
วิปฺปฏิสารี อธมฺเมน	ตเถวาปิ วินฺทเย. ^๓
ธมฺมโจทจุทิตสฺส	วินฺเท วิปฺปฏิสฺสเร
กรุณา หิตานุกมฺปา	วุญฺจามปิ ปฺรกุชิตา. ^๔
โจทกสฺส ปฏฺิปปตฺติ	สมฺพุทฺธเชน ปกาลิตา ^๕
สจฺเจ เจว อกฺุเปเป จ	จุทิตสฺเสส ^๖ ธมฺมตาติ.

ปาติโมกฺขญฺจนกฺขนฺธโก นิญฺจิตโต.

อ.	ภิกฺขุ วิปฺสสฺสติ ภิกฺขุ	วิปฺสสฺสญฺเฒ จาโรจติ
	ตํ สฺสุทฺธเช ว ตสฺส อกฺุชาติ	ปาติโมกฺขํ จเปติ โส.
	วุญฺจติ อนฺตรายเณ	ราชโจรคฺคฺทกา จ
	มนุสฺส อมนุสฺส จ	วาทสิริสปาซีวิ พฺรหฺม.
	ทสฺนณฺณตเรเกณ	ตสฺมี อณฺณตเรสุ วา

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ. ชานถ.

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. พาหุสจฺจํ อุกฺยานิ.

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อ. วิปฺปฏิสาร์ธมฺเมน ตถา วาจา วินฺทเย.

^{๔-๕} อ.	ธมฺมโจทจุทิตสฺส	วินฺเทติ วิปฺปฏิสาร์
	กรุณา หิตานุกมฺปิ	วุญฺจาม ปฺรเกฺขารตา.
		วุญฺจามปฺรเกฺขารโต.

ส.,ฉ.,เท.

.... ..

^๕ อ. ปกาลิตํ

^๖ ส.,ฉ.,เท.,อ.,มหา. จุทิตสฺเสว

๑๐. ภิกขุณีกฺขนฺธโก

๑. ปจฺมภาณวโร

๑. มหาปชาปตีโคตมীবตฺต

[๔๐๒] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สกฺเกสฺส วิหฺรติ กปิล-
วตฺถุสฺมี นิโครธาราเม. อถโข มหาปชาปตี^๑ โคตมึ, เยน ภควา,
เตนุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐจาสิ.
เอกมนฺตํ จิตา โข มหาปชาปตี โคตมึ ภควนฺตํ เอตทโวจ “สาธฺ
ภนฺเต ลเภยฺย มาตฺตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิตฺเต ฐมฺมวินเย อการสฺมา
อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ. “อลํ โคตมึ, มา เต รุจฺจิ มาตฺตุคามสฺส
ตถาคตปฺปเวทิตฺเต ฐมฺมวินเย อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชาติ.
ทฺตียมปิ โข ะเปฯ ตตฺติยมปิ โข มหาปชาปตี โคตมึ ภควนฺตํ
เอตทโวจ “สาธฺ ภนฺเต ลเภยฺย มาตฺตุคาโม ตถาคตปฺปเวทิตฺเต
ฐมฺมวินเย อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ. “อลํ โคตมึ, มา เต
รุจฺจิ มาตฺตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิตฺเต ฐมฺมวินเย อการสฺมา อนคาริยํ
ปพฺพชฺชาติ. อถโข มหาปชาปตี โคตมึ “น ภควา อนฺุชานาติ
มาตฺตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิตฺเต ฐมฺมวินเย อการสฺมา อนคาริยํ
ปพฺพชฺชนฺติ ทฺกฺขี ทฺมฺมนา อสฺสุมฺขี รุทฺมานา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ.

อถโข ภควา กปิลวตฺถุสฺมี ยถาภีรนฺตํ วิหฺริตฺวา, เยน เวสาลี,
เตน จาริกํ ปกฺกามิ; อนฺุปลุพฺเพน จาริกญฺจรมาโน, เยน เวสาลี,

^๑ ส.ฉ.มหา. มหาปชาปติ, เอวมุปริปี.

ตทวสริ. ตตฺร สุกฺกํ ภควา เวสาลียํ วิหริติ มหาวเน ภูฏาคารสาลาเย.
 อถโข มหาปชาปตี โคตมี เกสเส เจทาเปตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ
 อจฺจนาเทตฺวา สมฺพหฺลลํ สากิยานีหิ สทฺธิ, เยน เวสาลี, เตเน ปกุกามิ;
 อนุปฺพุเพเน เยน เวสาลี, มหาวนํ ภูฏาคารสาลา, เตนฺอุปสงฺกมิ.
 อถโข มหาปชาปตี โคตมี สุเนหิ^๑ ปาทะหิ รชฺชิกิณฺเณเน คตฺเตเน
 ทุกฺขี ทุมฺมนา อสฺสุมฺขี รุทฺมานา พหิทฺวารโกฏฺฐเก อฏฺฐจาสิ. อทฺทสา
 โข อายสฺมา อานนฺโท มหาปชาปตี โคตมี สุเนหิ ปาทะหิ
 รชฺชิกิณฺเณเน คตฺเตเน ทุกฺขี ทุมฺมนํ อสฺสุมฺขี รุทฺมานํ พหิทฺวาร-
 โกฏฺฐเก จิตฺ; ทิสฺวาน มหาปชาปตี โคตมี เอตทวโจ “กิสฺส
 ตวํ โคตมิ สุเนหิ ปาทะหิ รชฺชิกิณฺเณเน คตฺเตเน ทุกฺขี ทุมฺมนา
 อสฺสุมฺขี รุทฺมานา พหิทฺวารโกฏฺฐเก จิตาติ. “ตถา हि ปน ภนฺเต
 อานนฺท น ภควา อนฺุชานาติ มาตุคามสฺส ตถาคตฺตปฺปเวทิตะ
 ฐมฺมวินเย อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ. “เตเนหิ^๒ โคตมิ มฺหุตฺตํ
 ตวํ^๓ อีเชว ตาว โหหิ, ยาวาหํ ภควนฺตํ ยาจามิ มาตุคามสฺส
 ตถาคตฺตปฺปเวทิตะ ฐมฺมวินเย อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ.

อถโข อายสฺมา อานนฺโท, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺติ. เอกมนฺตํ
 นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทวโจ “เอสา ภนฺเต
 มหาปชาปตี โคตมี สุเนหิ ปาทะหิ รชฺชิกิณฺเณเน คตฺเตเน ทุกฺขี
 ทุมฺมนา อสฺสุมฺขี รุทฺมานา พหิทฺวารโกฏฺฐเก จิตา ‘น ภควา
 อนฺุชานาติ มาตุคามสฺส ตถาคตฺตปฺปเวทิตะ ฐมฺมวินเย อการสฺมา

^๑ ส.,ฉ.,เท. สุเนหิ, เอวฺมฺปริปิ.

^๒ ส.,ฉ.,เท.,มหา. เตเนหิ ตวํ

^๓ ส.,เท.,อิ. อโย ปาโจ น ทิสฺสติ.

อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ, สาธุ ภาณฺเต ลภฺเยย มาตุคฺคาโม
 ตถาคตปฺปเวทิตฺเต ฐมฺมวินฺเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ.
 “อลํ อานนฺท, มา เต รุจฺจิ มาตุคฺคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิตฺเต ฐมฺม-
 วินฺเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชาติ. ทุตฺติยมฺปิ โข อายสฺมา
 อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทวฺโจ “สาธุ ภาณฺเต ลภฺเยย มาตุคฺคาโม
 ตถาคตปฺปเวทิตฺเต ฐมฺมวินฺเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ.
 “อลํ อานนฺท, มา เต รุจฺจิ มาตุคฺคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิตฺเต
 ฐมฺมวินฺเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชาติ. ตุตฺติยมฺปิ โข อายสฺมา
 อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทวฺโจ “สาธุ ภาณฺเต ลภฺเยย มาตุคฺคาโม
 ตถาคตปฺปเวทิตฺเต ฐมฺมวินฺเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ.
 “อลํ อานนฺท, มา เต รุจฺจิ มาตุคฺคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิตฺเต
 ฐมฺมวินฺเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชาติ.

อถ โข อายสฺมา อานนฺโท “น ภควา อนุชานาติ มาตุคฺคามสฺส
 ตถาคตปฺปเวทิตฺเต ฐมฺมวินฺเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺช^๑,
 ยนฺนฺนาหํ อญฺเณนปิ ปรียาเยน ภควนฺตํ ยาเจยฺยํ มาตุคฺคามสฺส
 ตถาคตปฺปเวทิตฺเต ฐมฺมวินฺเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ.
 อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทวฺโจ “ภพฺโพ นฺุ โข
 ภาณฺเต มาตุคฺคาโม ตถาคตปฺปเวทิตฺเต ฐมฺมวินฺเย อคารสฺมา อนคาริยํ
 ปพฺพชฺชิตฺวา โสตาปตฺติผลํ^๒ วา สกิทาคามิผลํ^๒ วา อนาคามิผลํ วา
 อรหตฺตผลํ วา สจฺฉิกาทุนฺติ. “ภพฺโพ อานนฺท มาตุคฺคาโม
 ตถาคตปฺปเวทิตฺเต ฐมฺมวินฺเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชิตฺวา
 โสตาปตฺติผลํปิ สกิทาคามิผลํปิ อนาคามิผลํปิ อรหตฺตผลํปิ

^๑ ส. จ., มหา. ปพฺพชฺชนฺติ^๒ ส., จ., เท., อ. สกิทาคามิผล, เอวมุปริปิ.

สจฺจิกาตุนฺติ. “สเจ ภนฺเต ภพฺโพ มาตุคฺคาโม ตถาคตปฺปเวทิตะ
 ฐมฺมวินยเ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา โสตาปตฺติผลํปี
 สกิทาคามิผลํปี อนาคามิผลํปี อรหตฺตผลํปี สจฺจิกาตํ, พหุปรการา
 ภนฺเต มหาปชาปตี โคตมี ภควโต มาตุจฺจฺจา อาปาทิกา โปสิกา
 ขีรสฺส ทายิกา ภควนฺตํ ชเนตฺติยา กาลกตาย ถยฺมํ ปาเยสิ,
 สาธุ ภนฺเต ลภยฺย มาตุคฺคาโม ตถาคตปฺปเวทิตะ ฐมฺมวินยเ
 อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ.

อฏฺฐกรรมมา

[๔๐๓] “สเจ อานนฺท มหาปชาปตี โคตมี อฏฺฐ กรรมเม
 ปฏิคฺคณฺหาติ, สา วสฺสา โหตุ อุปสมฺปทา.

วสฺสสตุปสมฺปนฺนํ ภาวํ ภิกฺขุณิยา ตทหฺอุปสมฺปนฺนํ สส ภิกฺขุโน
 อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐาณํ อณฺชลิคมํ สามิจิกมํ กาทพฺพํ; อยมฺปิ
 ฐมฺโม สกุกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปุเชตฺวา ยาวชีวํ
 อนตฺติกมฺนีโย.

น ภิกฺขุณิยา อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสิตพฺพํ; อยมฺปิ
 ฐมฺโม สกุกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปุเชตฺวา ยาวชีวํ
 อนตฺติกมฺนีโย.

อนวทฺตมฺมาสํ ภิกฺขุณิยา ภิกฺขุสงฺฆโต เทว ฐมฺมา ปจฺจา-
 สีสิตพฺพา อุโปสถปฺปจฺจนฺตฺวา โอวาทุปสงฺกมฺนญฺจ;^๑ อยมฺปิ ฐมฺโม
 สกุกตฺวา ครุกตฺวา มาเนตฺวา ปุเชตฺวา ยาวชีวํ อนตฺติกมฺนีโย.

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ ส.จ. โอวาทุสงฺกมฺนญฺจ, อ. โอวาทุปสงฺกมฺน, เอวมฺปริปิ.

วสฺสํ วุฏฺฐาย ภิกขุณียา อุมโตสงฺฆเม ตีหิ จาเนหิ ปวาเรตพฺพํ
ทิฏฺฐเจน วา สุตฺเตน วา ปริสํกาย วา; อยมฺปิ ฐมฺโม สกฺกตฺวา
ครุํกตฺวา มาเนตฺวา ปุเชตฺวา ยาวชีวํ อนตฺติกฺกมนีโย.

ครุํฐมฺมํ อชฺฐมาปนฺนํภาย ภิกขุณียา อุมโตสงฺฆเม ปกฺขมานตฺตํ
จริตพฺพํ; อยมฺปิ ฐมฺโม สกฺกตฺวา ครุํกตฺวา มาเนตฺวา ปุเชตฺวา
ยาวชีวํ อนตฺติกฺกมนีโย.

เทว วสฺसानิ จสฺส ฐมฺเมสฺส สิขิตฺตสิขาย สิขมานาย
อุมโตสงฺฆเม อุปสมฺปทา ปรีเยสิตพฺพา; อยมฺปิ ฐมฺโม สกฺกตฺวา
ครุํกตฺวา มาเนตฺวา ปุเชตฺวา ยาวชีวํ อนตฺติกฺกมนีโย.

น ภิกขุณียา เกนจิ ปรียาเยน ภิกฺขุ อุกโกสิตพฺโพ
ปรีภาสิตพฺโพ; อยมฺปิ ฐมฺโม สกฺกตฺวา ครุํกตฺวา มาเนตฺวา
ปุเชตฺวา ยาวชีวํ อนตฺติกฺกมนีโย.

อชฺชตคฺเค โอวโฏ ภิกฺขุณีนํ ภิกฺขุสฺส วจนปโถ, อโนวโฏ
ภิกฺขุณํ ภิกฺขุณีสฺส วจนปโถ; อยมฺปิ ฐมฺโม สกฺกตฺวา ครุํกตฺวา
มานเนตฺวา ปุเชตฺวา ยาวชีวํ อนตฺติกฺกมนีโย.

สเจ ปนฺนํนท^๑ มหาปชาปตี โคตมึ อิมเ อฏฺฐจ ฐมฺเม
ปฏฺฐิคฺคณฺหาติ; สา วสฺสา โหตุ อุปสมฺปทาติ.

อถโข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต สนฺติเก อฏฺฐจ ฐมฺเม
อุคฺคเหตฺวา, เยน มหาปชาปตี โคตมึ, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
มหาปชาปตี โคตมึ เอตทโวจ “สเจ โข ตวํ โคตมึ อฏฺฐจ
ฐมฺเม ปฏฺฐิคฺคณฺเหยฺยาสิ, สา ว เต ภวิสฺสตี อุปสมฺปทา.

วสฺสสตุปสมฺปนฺนํ วิกฺขุณฺเีย ตทหุปสมฺปนฺนํ สฺส วิกฺขุโน
อภิวาทนํ ปจฺจุจฺจนํ อณฺชลิคมมํ สามีจิกมมํ กาทพฺพํ; อยมฺปิ
ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุทฺตฺวา มาเนตฺวา ปุเชตฺวา ยาวชีวํ
อนตฺติกมฺนีโย.

น วิกฺขุณฺเีย อวิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสิตพฺพํ; อยมฺปิ
ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุทฺตฺวา มาเนตฺวา ปุเชตฺวา ยาวชีวํ
อนตฺติกมฺนีโย.

อนวทฺตมมาสํ วิกฺขุณฺเีย วิกฺขุสงฺฆโต เทว ธมฺมา ปจฺจา-
สีสิตพฺพา อุโปสถปฺจฺจนกณฺจ โอวาทุปสงฺกมณฺจ; อยมฺปิ ธมฺโม
สกฺกตฺวา ครุทฺตฺวา มาเนตฺวา ปุเชตฺวา ยาวชีวํ อนตฺติกมฺนีโย.

วสฺสํ วุฏฺฏจาย วิกฺขุณฺเีย อุภโตสงฺฆเม ตีหิ จาเนหิ ปวาเรตพฺพํ
ทิกฺกฺเขน วา สุเตน วา ปฺริสงฺกาย วา; อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา
ครุทฺตฺวา มาเนตฺวา ปุเชตฺวา ยาวชีวํ อนตฺติกมฺนีโย.

ครุทฺตมมํ อชฺฌมาปฺนฺนํ วิกฺขุณฺเีย อุภโตสงฺฆเม ปกฺขมานตฺตํ
จริตพฺพํ; อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุทฺตฺวา มาเนตฺวา ปุเชตฺวา
ยาวชีวํ อนตฺติกมฺนีโย.

เทว วสฺसानิ จสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย
อุภโตสงฺฆเม อุปสมฺปทา ปฺริเยสิตพฺพา; อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา
ครุทฺตฺวา มาเนตฺวา ปุเชตฺวา ยาวชีวํ อนตฺติกมฺนีโย.

น วิกฺขุณฺเีย เกนจิ ปฺริยาเยน วิกฺขุ อุกโกสิตพฺโพ
ปฺริภาสิตพฺโพ; อยมฺปิ ธมฺโม สกฺกตฺวา ครุทฺตฺวา มาเนตฺวา
ปุเชตฺวา ยาวชีวํ อนตฺติกมฺนีโย.

หมดอายุ 26/05/2566

อชชตคฺเค โฉวโฆ ภิกขุณีนํ ภิกขุสฺส วจนปโถ, อโนวโฆ
ภิกขุณํ ภิกขุณีสฺส วจนปโถ; อยมปิ ฐมโม สกุกตฺวา ครุกตฺวา
มาเนตฺวา ปุเชตฺวา ยาวชีวํ อนตฺถิกมณีนโย.

สเจ โข ตวํ โคตมึ อึเม อฏฺฐ ครุฑมเม ปฏฺฐิคฺคณฺเหยฺยาสึ,
สา ว เต ภวิสฺสตี อุปสมฺปทาตี.

“เสยฺยถาปี ภาณเต อานนฺท อิตฺถึ วา ปุริโส วา ททโร ยฺว
มณฺฑนชาติโก สีสํ นฺหาโต อุปฺปลมํ วา วสฺสิกมํ วา
อธิมตฺตกมํ วา^๑ ลภิตฺวา อุโภหิ หตฺถเอหิ ปฏฺฐิคฺคเหตฺวา
อุตฺตมํเก สิริสึ^๒ ปตฺติจฺจาเปยฺย; เอวเมว โข อหํ ภาณเต อานนฺท
อึเม อฏฺฐ ครุฑมเม ปฏฺฐิคฺคณฺหามิ ยาวชีวํ อนตฺถิกมณีนเยตี.

อถ โข อายสฺมา อานนฺโท, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมณฺตํ นิสึทึ. เอกมณฺตํ
นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทวโจ “ปฏฺฐิคฺคหิตา
ภาณเต มหาปชาปติยา โคตมียา อฏฺฐ ครุฑมมา อุปสมฺปนฺหา
ภควโต มาตฺตจฺฉาตี.

“สเจ ปนฺนํนท นาลภิสฺส มาตฺตคาโม ตถาคตปฺปเวทิตะ
ฐมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชํ, จิรญฺจิติกํ อานนฺท
พฺรหฺมจริยํ อภวิสฺส, วสฺสสฺสสฺส สทฺฐมโม ติฏฺฐเจยฺย, ยโต จ โข
อานนฺท มาตฺตคาโม ตถาคตปฺปเวทิตะ ฐมฺมวินเย อคารสฺมา อนคาริยํ
ปพฺพชฺชิตะ, นทานิ อานนฺท พฺรหฺมจริยํ จิรญฺจิติกํ ภวิสฺสตี,
ปญฺจเวททานิ อานนฺท วสฺสสฺสตานิ สทฺฐมโม จสฺสตี.

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ. อติมุตฺตกมํ วา

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. สิริสฺมี

เสยฺยถาปี อานนฺท ยานิ กานิจิ กุลานิ พหุติตฺถิกานิ^๑
 อปฺปปริสฺสกาณิ, ตานิ สฺสพฺปธฺสียานิ โหนฺติ โจเรหิ กุมฺภเกณฺเกหิ;
 เอวเมว โข อานนฺท ยสฺมี ฐมฺมวินฺเย ลภติ มาตุคฺคาโม อคารสฺมา
 อนคาริยํ ปพฺพชฺชํ, น ตํ พุรหฺมจริยํ จิรญฺจิติกํ โหติ.

เสยฺยถาปี อานนฺท สมฺปนฺเน สาลิกฺขเตตฺเต สุตญฺจิกา นาม
 โรชชาติ นิปตฺติ, เอวํ ตํ สาลิกฺขเตตฺตํ น จิรญฺจิติกํ โหติ; เอวเมว
 โข อานนฺท ยสฺมี ฐมฺมวินฺเย ลภติ มาตุคฺคาโม อคารสฺมา
 อนคาริยํ ปพฺพชฺชํ, น ตํ พุรหฺมจริยํ จิรญฺจิติกํ โหติ.

เสยฺยถาปี อานนฺท สมฺปนฺเน อุกฺกฏฺขเตตฺเต มณฺเชญฺจิกา^๒
 นาม โรชชาติ นิปตฺติ, เอวํ ตํ อุกฺกฏฺขเตตฺตํ น จิรญฺจิติกํ โหติ;
 เอวเมว โข อานนฺท ยสฺมี ฐมฺมวินฺเย ลภติ มาตุคฺคาโม อคารสฺมา
 อนคาริยํ ปพฺพชฺชํ, น ตํ พุรหฺมจริยํ จิรญฺจิติกํ โหติ.

เสยฺยถาปี อานนฺท ปุริโส มหโต ตพฺภากสฺส ปฏิกจฺเจว
 ปาฬี^๓ พนฺธะยฺย ยาวเทว อุกฺกสฺส อนตฺติกฺกมฺนาย; เอวเมว โข
 อานนฺท มยา ปฏิกจฺเจว ภิกฺขุณฺีเน อญฺจ คุรฺธมฺมา ปณฺณตฺตา
 ยาวชีวํ อนตฺติกฺกมฺนียาติ.

ภิกฺขุณฺีเน อญฺจ คุรฺธมฺมา นิญฺจิตา.^๔

ภิกฺขุณีอุปสมปทานุชานน

[๔๐๔] อถ โข มหาปชาปตี โคตมี, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อญฺจาสิ. เอกมนฺตํ

จิตา โข มหาปชาปตี โคตมี ภควนฺตํ เอตทโวจ “กถาหํ ภนฺเต อีมาสุ สาเกยานีสุ ปฏิปชฺชามิตี. อถโฆ ภควา มหาปชาปตี โคตมี ฐมฺมียา กถาย สนฺทสฺสเสสิ สมากทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิ. อถโฆ มหาปชาปตี โคตมี ภควตา ฐมฺมียา กถาย สนฺทสฺสสิตา สมากทปิตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิตา ภควนฺตํ อภิวาทเตวฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ. อถโฆ ภควา เอตสฺมี นิทานเ เอตสฺมี ปกรณ ฐมฺมี กถํ กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “อนุชานามิ ภิกฺขเว ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณีโย อุปสมฺปาเทตฺตุนฺติ.

อถโฆ ตา ภิกฺขุณีโย มหาปชาปตี โคตมี เอตทโวจํ “อຍယာ อนุပສມປນຸນາ, ມຍຸຈມຸຫາ^๑ ອຸປສມປນຸນາ, ເວັ ທີ ກວຕາ ປຸຸຕຕຸຕັ ‘ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณีโย อุปสมฺปาเทตພຸພາຕີ. อถโฆ มหาปชาปตี โคตมี, ເຍນາຍສຸມາ ອານນໂທ, ຕະນຸປສງກມີ; ອຸປສງກມີຕວາ ອາຍສຸມນຸຕັ ອານນຸທໍ ອກົວາເຫຕວາ ເອກມນຸຕັ ອຸຸຈາສີ. ເອກມນຸຕັ ຈິຕາ ໂຂ ມຫາປຫາປຕີ ໂຄຕມີ ອາຍສຸມນຸຕັ ອານນຸທໍ ເອຕຫໂວຈ “ອີມາ ມໍ ກນຸເຕ ອານນຸຫ ກິກຸຸນີໂຍ ເວມາຮໍສຸ ‘ອຍຍາ ອນຸປສມປນຸນາ, ມຍຸຈມຸຫາ ອຸປສມປນຸນາ, ເວັ ທີ ກວຕາ ປຸຸຕຕຸຕັ ‘ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณีโย อุปสมฺปาเทตພຸພາຕີ.

อถโฆ อายສຸມາ ອານນໂທ, ເຍນ ກວາ, ຕະນຸປສງກມີ; ອຸປສງກມີຕວາ ກວນຸຕັ ອກົວາເຫຕວາ ເອກມນຸຕັ ນີສີທີ. ເອກມນຸຕັ ນີສິນໂນ ໂຂ ອາຍສຸມາ ອານນໂທ ກວນຸຕັ ເອຕຫໂວຈ “ມຫາປຫາປຕີ ກນຸເຕ ໂຄຕມີ ເວມາຫ ‘ອີມາ ມໍ ກນຸເຕ ອານນຸຫ ກິກຸຸນີໂຍ ເວມາຮໍສຸ ‘ອຍຍາ ອນຸປສມປນຸນາ, ມຍຸຈມຸຫາ ອຸປສມປນຸນາ, ເວັ ທີ ກວຕາ ປຸຸຕຕຸຕັ ‘ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณีโย อุปสมฺปาเทตພຸພາຕີ.

๑ อ. มยมุหา

“ยทคเคน อานนท มหาปชาปติยา โคตมียา อฏฺฐ ครุฑมมา
ปฏิกคหิตา, ตเทวสสา” อุปสมปนนาคิ.

[๔๐๕] อถโข มหาปชาปตี โคตมี, เยนายสุมมา อานนโท,
เตนุปลงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสุมนฺตํ อานนทํ อภิวาทิตฺวา
เอกมณฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมณฺตํ จิตา โข มหาปชาปตี โคตมี
อายสุมนฺตํ อานนทํ เอตทวโจ “เอกาหํ ภนฺเต อานนท ภควนฺตํ
วํ ยาจามิ ‘สาธุ ภนฺเต ภควา อนฺุชาเนยฺย ภิกฺขุณฺณจ ภิกฺขุณฺเณยฺย
ยถาวุฑฺฒํ อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐจฺจํ อญฺชลิคมมํ สามีจิกมฺมณฺติ.

อถโข อายสุมมา อานนโท, เยน ภควา, เตนุปลงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เอกมณฺตํ นิสิติ. เอกมณฺตํ
นินฺนโน โข อายสุมมา อานนโท ภควนฺตํ เอตทวโจ “มหาปชาปตี
ภนฺเต โคตมี เอวมาห ‘เอกาหํ ภนฺเต อานนท ภควนฺตํ วํ
ยาจามิ ‘สาธุ ภนฺเต ภควา อนฺุชาเนยฺย ภิกฺขุณฺณจ ภิกฺขุณฺเณยฺย
ยถาวุฑฺฒํ อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐจฺจํ อญฺชลิคมมํ สามีจิกมฺมณฺติ.

“อฏฺฐจฺจเมตํ อานนท อนฺวกาโส, ยํ ตถาคโต อนฺุชาเนยฺย
มาตุคามสฺส อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐจฺจํ อญฺชลิคมมํ สามีจิกมมํ.
อิเม हि นาม อานนท อญฺญตติตฺถียา ทฺวรกฺขาตธมฺมา มาตุคามสฺส
อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐจฺจํ อญฺชลิคมมํ สามีจิกมมํ น กริสฺสณฺติ;
กิมํคํ ปน ตถาคโต อนฺุชานิสฺสติ มาตุคามสฺส อภิวาทนํ
ปจฺจุฏฺฐจฺจํ อญฺชลิคมมํ สามีจิกมฺมณฺติ.

อถโข ภควา เอตสฺมี นิทานเ เอตสฺมี ปกรณเ ธมฺมี กถํ
กถฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “น ภิกฺขเว มาตุคามสฺส อภิวาทนํ

หมดอายุ 26/05/2566

๓ มหา. เปยยาโล น ทิสฺสติ, เอามุปริป.

ปาติโมกข์ อุททิสิตพัพ; โย อุททิสเยย, อาปตติ ทุกกฏสส.
 อนุชานามิ ภิกขเว ภิกขุณีหิ ภิกขุณีนํ ปาติโมกข์ อุททิสิตุนฺติ.
 ภิกขุณีโย น ชานนฺติ “เอว”^๑ ปาติโมกข์ อุททิสิตพพฺนฺติ. ๕เปฯ เต
 ภิกขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสุ. ๕เปฯ “อนุชานามิ ภิกขเว
 ภิกขุหิ ภิกขุณีนํ อจิจฺจิตุํ ‘เอว’ ปาติโมกข์ อุททิสเยยยาถาติ.

[๔๐๘] เตน โข ปน สมเยน ภิกขุณีโย อาปตติ น
 ปฏิกโรนฺติ. ๕เปฯ เต ภิกขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสุ. ๕เปฯ
 “น ภิกขเว ภิกขุณียา อาปตติ น ปฏิกาตพฺพา; ยา น ปฏิกเรยฺย,
 อาปตติ ทุกกฏสสาติ. ภิกขุณีโย น ชานนฺติ “เอว”^๒ อาปตติ
 ปฏิกาตพฺพาติ. ๕เปฯ เต ภิกขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสุ.
 ๕เปฯ “อนุชานามิ ภิกขเว ภิกขุหิ ภิกขุณีนํ อจิจฺจิตุํ ‘เอว’
 อาปตติ ปฏิกเรยฺยาถาติ. อถ โข ภิกขุณํ เอตทโหสิ “เกน
 น โข ภิกขุณีนํ อาปตติ ปฏิคฺคเหตุพฺพาติ. เต ภิกขุ ภควโต
 เอตมตฺถํ อารโจะสุ. ๕เปฯ “อนุชานามิ ภิกขเว ภิกขุหิ ภิกขุณีนํ
 อาปตติ ปฏิคฺคเหตุนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุณีโย รติยาปิ วิญฺเฬป^๓ สิงฆาฏเกปิ
 ภิกฺขุํ ปสฺสสิตฺวา ปตฺตํ ภูมียํ นิทฺธิปิตฺวา เอกํสํ อุตฺตฺราสงฺคํ
 กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสิตฺติวฺวา อณฺชลํ ปคฺคเหตุวฺวา อาปตติ ปฏิกโรนฺติ.
 มนุสฺสา อชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “ชายาโย อีมา อีเมสํ,
 ชาริโย อีมา อีเมสํ, รตฺตี วิมานेतฺวา อิทานิ ขมาเปณฺติตฺติ.
 ๕เปฯ เต ภิกขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสุ. ๕เปฯ “น ภิกขเว
 ภิกขุหิ ภิกขุณีนํ อาปตติ ปฏิคฺคเหตุพฺพา; โย ปฏิคฺคณฺเหยฺย,

^๑ อ. เอวปี^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. เอว^๓ ส.,ฉ.,เท. พญฺเฬป, อ. วญฺเฬป

อาปตติ ทุกฺกฏสฺส. อนุชานามิ ภิกฺขเว ภิกฺขุณีหิ ภิกฺขุณีนํ
อาปตติ ปฏิกฺคเหตุณฺติ. ภิกฺขุณีโย น ชานนฺติ “เอวํปิ อาปตติ
ปฏิกฺคเหตุพฺพาติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสุ. ฯ” ๔. “อนุชานามิ
ภิกฺขเว ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณีนํ อัจฺฉิขิตฺตํ ‘เอวํ อาปตติ ปฏิก-
คณฺเหยฺยาถาติ.

[๔๐๙] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุหิ^๑ ภิกฺขุณีนํ กมฺมํ น
กรียติ. ฯ” ๕. เเต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสุ. ฯ” ๕.
“อนุชานามิ ภิกฺขเว ภิกฺขุณีนํ กมฺมํ กาทุนฺติ. อถ โข ภิกฺขุ
เอตทโหสิ “เกน น โข ภิกฺขุณีนํ กมฺมํ กาทพฺพนฺติ. เเต ภิกฺขุ
ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสุ. “อนุชานามิ ภิกฺขเว ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณีนํ
กมฺมํ กาทุนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน กตกมฺมา ภิกฺขุณีโย รติยาปิ วิญฺญเหปิ
สิงฺฆาญฺเฌปิ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา ปตฺตํ ญฺมียํ นิฏฺฐิปีติว อํกํสํ
อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสิตฺวา อญฺชลี ปคฺคเหตุว
ขมาเปณฺติ “เอวํ ปุณฺ น^๒ กาทพฺพนฺติ มณฺณมานา. มนุสฺสา ตเถว
อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “ชายาโย อิมา อิเมสฺ, ชาริโย อิมา
อิเมสฺ, รตฺตี วิมานेतฺวา อิทานิ ขมาเปณฺตีติ. เเต ภิกฺขุ ภควโต
เอตมตฺถํ อารโหเสสุ. “น ภิกฺขเว ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณีนํ กมฺมํ กาทพฺพํ;
โย กเรยฺย, อาปตติ ทุกฺกฏสฺส. อนุชานามิ ภิกฺขเว ภิกฺขุณีหิ
ภิกฺขุณีนํ กมฺมํ กาทุนฺติ. ภิกฺขุณีโย น ชานนฺติ “เอวํปิ กมฺมํ
กาทพฺพนฺติ. เเต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสสุ. “อนุชานามิ
ภิกฺขเว ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณีนํ อัจฺฉิขิตฺตํ ‘เอวํ กมฺมํ กเรยฺยาถาติ.

[๔๑๐] เตน โข ปน สมเยน ภิกขุณีโย สงฆมชฺเฌ ภณฺทนน-
ชาตา กลหชาตา วิวาทาปนฺนา อณฺณมณฺเฑ มุขสตุตฺตีหิ วิตุทฺตนา
วิหรนฺติ, น สกฺโกนฺติ ตํ อธิกรณํ รูปสเมตฺตํ ๕เปยฺ เต ภิกขุ
ภควโต เอตมตฺถํ อารोเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณฺนี
อธิกรณํ รูปสเมตฺตนา.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ ภิกฺขุณฺนี อธิกรณํ รูปสเมตฺติ.
ตสฺมี โข ปน อธิกรณํ วิณฺจณฺียมาเน, ทิสฺสนฺติ ภิกฺขุณีโย
กมฺมปฺปตฺตทาโยปิ อาปตฺตติคามินิโยปิ. ภิกฺขุณีโย เอวมาหฺสฺ “สาธุ
ภนฺเต อยฺยา ว ภิกฺขุณฺนี กมฺมํ กโรนฺตุ, อยฺยา ว ภิกฺขุณฺนี
อาปตฺตตี ปฏฺิคฺคณฺหนฺตุ, เอวํ หิ ภควตา ปณฺณตฺตํ ‘ภิกฺขุหิ
ภิกฺขุณฺนี อธิกรณํ รูปสเมตฺตพฺพนฺติ. เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ
อารอเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณฺนี กมฺมํ
อารอเปตฺวา ภิกฺขุณฺนี นิยฺยาเทตฺตํ, ภิกฺขุณฺนีหิ ภิกฺขุณฺนี กมฺมํ กาทฺตุ,
ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณฺนี อาปตฺตตี อารอเปตฺวา ภิกฺขุณฺนี นิยฺยาเทตฺตํ,
ภิกฺขุณฺนีหิ ภิกฺขุณฺนี อาปตฺตตี ปฏฺิคฺคเหตฺตนา.

“อุปฺพลวณฺณนาเถรียา อนฺุเตวาสินิภิกฺขุณีวตฺถุ”

เตน โข ปน สมเยน อุปฺพลวณฺณนาย ภิกฺขุณฺนียา อนฺุเตวาสินิ
ภิกฺขุณี สตฺต วสฺसानิ ภควนฺตํ อนฺุพฺพธา^๒ โหติ วินยํ ปรียาปฺณนฺตี,
ตสฺสา มุฏฺฐสฺสตฺตินิยา คหิโต คหิโต มุสฺสติ. อสฺโสสิ โข सा
ภิกฺขุณี “ภควา กิร สวตฺถี คนฺตุกาโมติ. อถ โข ตสฺสา ภิกฺขุณฺนียา
เอตทโหสิ “อหํ โข สตฺต วสฺसानิ ภควนฺตํ อนฺุพฺพธา^๓ วินยํ

หมดอายุ 26/05/2566

^{๑-๑} เท. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๒ อ. อนฺุพฺพธา

^๓ อ. อนฺุพฺพธา

ปริยาปุณนตี, ตสฺสา เม มุฏฺฐสฺสตีนิยา คหิโต คหิโต มุสฺสตี,
 ทุกฺกริ โข ปน มาตุคามเน ยาวชีวํ สตุถาริ อญฺฺพนฺธิตฺ, กถํ นุ
 โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ. อถโฆ สว ภิกฺขุณี ภิกฺขุณีนํ เอตมตฺถํ
 อารโจะสิ. ภิกฺขุณิโย ภิกฺขุณํ เอตมตฺถํ อารโจะสุ. เต ภิกฺขุ ภควโต
 เอตมตฺถํ อารโจะสุ. ๕เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณีนํ
 วินยํ วาเจตฺถนฺติ.

ปจฺมภาณวโร นิฏฺฐจิตฺ.

๒. ทุตติยภาณวโร

[๔๑๑] อถโฆ ภควา เวสาลิยํ ยถาภิรนต์ํ วิหริตฺวา, เยน
 สวตฺถิ, เตเน จาริกํ ปกฺกามิ; อญฺฺปพฺเพเน จาริกํ จรมาโน, เยน
 สวตฺถิ, ตทวสฺริ. ตตฺร สุกํ ภควา สวตฺถิยํ วิหริติ เชตวเน
 อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามे. เตเน โข ปน สมเยเน จพฺพคฺคิยา
 ภิกฺขุ ภิกฺขุณิโย กทฺทโมทเกเน โอสินฺจนฺติ “อปฺเปวนาม อมฺเหสุ
 สารชฺเชยฺยนฺติ. ๕เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสุ. ๕เปฯ “น
 ภิกฺขเว ภิกฺขุณา ภิกฺขุณิโย กทฺทโมทเกเน โอสินฺจิตพฺพา; โย
 โอสินฺจเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ตสฺส ภิกฺขุโน
 ทณฺฑกมฺมํ กาทฺถนฺติ. อถโฆ ภิกฺขุณํ เอตทโหสิ “กิณฺุ โข
 ทณฺฑกมฺมํ กาทพฺพนฺติ. เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสุ.
 “อวฺนฺทิโย โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ ภิกฺขุณีสงฺเขเน กาทพฺโพติ.

เตเน โข ปน สมเยเน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุ กายํ วิวริตฺวา
 ภิกฺขุณีนํ ทสฺเสนฺติ, อฺุ วิวริตฺวา ภิกฺขุณีนํ ทสฺเสนฺติ, องฺคชาตํ
 วิวริตฺวา ภิกฺขุณีนํ ทสฺเสนฺติ, ภิกฺขุณิโย โอภาเสนฺติ, ภิกฺขุณิหิ

สทธี สมฺปโยเชนฺติ “อปฺเปวณาม อมฺเหสุ สารชฺเชยฺยุนฺติ. ๔เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสุ. ๔เปฯ “น ภิกฺขเว ภิกฺขุณา กาโย วิวริตฺวา ภิกฺขุณฺนีํ ทสฺเสตพฺโพ, น อูรฺ วิวริตฺวา ภิกฺขุณฺนีํ ทสฺเสตพฺพา,^๑ น องฺคชาตํ วิวริตฺวา ภิกฺขุณฺนีํ ทสฺเสตพฺพํ, น ภิกฺขุณฺนโย โอภาสิตพฺพา, น ภิกฺขุณฺนีหิ สทธี สมฺปโยเชตพฺพํ; โย สมฺปโยเชยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ตสฺส ภิกฺขุโน ทณฺฑกมฺมํ กาทฺตุนฺติ. อถฺโข ภิกฺขุณฺ อेतทฺโหสิ “กิณฺุ ขิ ทณฺฑกมฺมํ กาทพฺพนฺติ. เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสุ. “อวฺนทฺธิโย โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ ภิกฺขุณฺนีสงฺเขน กาทพฺโพติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุณฺนโย ภิกฺขุ^๒ กทฺทโมทเกน โอสิณฺจนฺติ “อปฺเปวณาม อมฺเหสุ สารชฺเชยฺยุนฺติ. เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสุ. ๔เปฯ “น ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺนียา ภิกฺขุ^๓ กทฺทโมทเกน โอสิณฺจิตพฺพา;^๔ ยา โอสิณฺเจยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ตสฺสา ภิกฺขุณฺนียา ทณฺฑกมฺมํ กาทฺตุนฺติ. อถฺโข ภิกฺขุณฺ อेतทฺโหสิ “กิณฺุ ขิ ทณฺฑกมฺมํ กาทพฺพนฺติ. เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อวฺรณํ กาทฺตุนฺติ. อวฺรเณ กเต, น อาทียนฺติ. เต ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว โอวาทํ จเปตฺตุนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุณฺนโย กายํ วิวริตฺวา ภิกฺขุณฺ ทสฺเสนฺติ, ถนํ วิวริตฺวา ภิกฺขุณฺ ทสฺเสนฺติ, อูรํ วิวริตฺวา ภิกฺขุณฺ ทสฺเสนฺติ, องฺคชาตํ วิวริตฺวา ภิกฺขุณฺ ทสฺเสนฺติ, ภิกฺขุ

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ ส.ฉ.ท.อ. ทสฺเสตพฺโพ

^๓ ส.ฉ. ภิกฺขุ

^๒ ส.ฉ. ภิกฺขุ

^๔ ส.ฉ. โอสิณฺจิตพฺโพ

[๔๑๒] เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อุทายี^๓ โอวาทํ
จเปตฺวา จาริกํ ปกฺกามิ. ภิกฺขุณิโย อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ
“กถํ หิ นาม อญฺโฆ อุทายี โอวาทํ จเปตฺวา จาริกํ ปกฺกมิสฺสตีติ.
ฯเปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. ฯเปฯ “น ภิกฺขเว โอวาทํ
จเปตฺวา จาริกํ ปกฺกมิตพฺพํ^๔ โย ปกฺกเมยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

๔ ส.,ฉ.,เท.,อ. จาริกา ปกภูมิตพพา

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ^๑ พาลา อพฺยตฺตา โอวาทํ จเปนฺติ. อปฺเปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. อปฺเปฯ “น ภิกฺขเว พาลေန อพฺยตฺเตน โอวาทो จเปตพฺโพ; โย จเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ อวตฺตฺสูมี อการเณ โอวาทํ จเปนฺติ. อปฺเปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. อปฺเปฯ “น ภิกฺขเว อวตฺตฺสูมี อการเณ โอวาทो จเปตพฺโพ; โย จเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ โอวาทํ จเปตฺวา วิณฺจณํ น เทนฺติ. อปฺเปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. อปฺเปฯ “น ภิกฺขเว โอวาทํ จเปตฺวา วิณฺจณโย น ทาตพฺโพ; โย น ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

[๔๑๓] เตน โข ปน สมเยน ภิกขุณีโย โอวาทํ น คจฺจนฺติ. อปฺเปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. อปฺเปฯ “น ภิกฺขเว ภิกขุณียา โอวาทो น คนฺตพฺโพ; ยา น คจฺเจยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพติ.

เตน โข ปน สมเยน สพฺโพ ภิกขุณีสงฺฆเณ โอวาทํ คจฺจติ. มนุสฺสา อฺขุฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “ชายาโย อีมา อีเมสฺ, ชาริโย อีมา อีเมสฺ, อิทานิ อีเม อีมาหิ สทฺธิ อภิมิสฺสนฺตฺติ. อปฺเปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. อปฺเปฯ “น ภิกฺขเว สพฺเพน ภิกขุณีสงฺฆเณ โอวาทो คนฺตพฺโพ; คจฺเจยฺย เจ,^๒ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนฺุชานามิ ภิกฺขเว จตฺตฺหิ ปณฺจหิ ภิกขุณีหิ โอวาทํ คนฺตฺนฺติ.

^๑ ส.ฉ.อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ, เอวมฺปฺริปิ.

^๒ อ. คจฺเจยฺย เจว

เตน โข ปน สมเยน จตฺตสฺส ปณฺจ ภิกฺขุณฺโณ โอวาทํ
 คจฺจนฺติ. มนุสฺสสา ตเถว อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “ชายาโย
 อีมา อีเมสฺ, ชาริโย อีมา อีเมสฺ, อิทานิ อีเม อีมาหิ สทฺฐี
 อภิมิสฺสนฺตํ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺ. “น ภิกฺขเว จตฺตํ
 ปณฺจํหิ ภิกฺขุณฺเห โอวาทो คนฺตพฺโพ; คจฺเจยฺยํ เจ,” อาปตฺติ
 ทุกฺกฏสฺส. อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ทฺวํหิ ตีหิ ภิกฺขุณฺเห^๒ โอวาทํ
 คนฺตํ. เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺกํ กริตฺวา ปาเท
 วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสิตฺวา อณฺุชลํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจฺนีโย
 ‘ภิกฺขุณฺเสงฺโฆ อายฺย ภิกฺขุสงฺฆสฺส ปาเท วนฺทติ, โอวาทูปสงฺกมณฺญจ
 ยาจติ, ลภตฺถ กิร อายฺย ภิกฺขุณฺเสงฺโฆ โอวาทูปสงฺกมณฺนฺติ. เตน
 ภิกฺขุณา ปาติโมกฺขทุทฺเทสโก^๓ อุปสงฺกมิตฺวา เอวมสฺส วจฺนีโย
 ‘ภิกฺขุณฺเสงฺโฆ ภาณเต ภิกฺขุสงฺฆสฺส ปาเท วนฺทติ, โอวาทูปสงฺกมณฺญจ
 ยาจติ, ลภตฺถ กิร ภาณเต ภิกฺขุณฺเสงฺโฆ โอวาทูปสงฺกมณฺนฺติ.
 ปาติโมกฺขทุทฺเทสเกน วตฺตพฺโพ ‘อตฺถิ โกจิ ภิกฺขุ ภิกฺขุโนวาทโก
 สมฺมโตติ. สเจ หิตฺติ, โกจิ ภิกฺขุ ภิกฺขุโนวาทโก สมฺมโต,
 ปาติโมกฺขทุทฺเทสเกน วตฺตพฺโพ ‘อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ภิกฺขุโนวาทโก
 สมฺมโต, ตํ ภิกฺขุณฺเสงฺโฆ อุปสงฺกมตฺตติ. สเจ น หิตฺติ, โกจิ
 ภิกฺขุ ภิกฺขุโนวาทโก สมฺมโต, ปาติโมกฺขทุทฺเทสเกน วตฺตพฺโพ ‘โก
 อายสฺมา อุตฺตสฺสหติ ภิกฺขุณฺโณ โอวาทิตฺตํ. สเจ โกจิ อุตฺตสฺสหติ
 ภิกฺขุณฺโณ โอวาทิตฺตํ, โส จ หิตฺติ อฏฺฐหฺงเคหิ สมฺมณฺนาคโต,
 สมฺมณฺนิตฺวา วตฺตพฺโพ ‘อิตฺถนฺนาโม ภิกฺขุ ภิกฺขุโนวาทโก สมฺมโต,
 ตํ ภิกฺขุณฺเสงฺโฆ อุปสงฺกมตฺตติ. สเจ น โกจิ อุตฺตสฺสหติ ภิกฺขุณฺโณ

^๑ อ. คจฺเจยฺยญฺเจว^๒ ส.,ฉ. ติสฺส ภิกฺขุณฺโณ, อ. เทว ติสฺส ภิกฺขุณฺเห^๓ เท. ภิกฺขุ

โอวาทิตุ, ปาติโมกฺขทุทเทสเคน วตฺตพฺโพ 'นตฺถิ โกจิ ภิกฺขุ
ภิกฺขุโนวาทโก สมฺมโต, ปาสาทิเคน ภิกฺขุนี้สงฺฆโม สมฺปาเทตฺตติ.

[๔๑๔] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ โอวาทํ น คณฺหนฺติ.
ฯเปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. ฯเปฯ “น ภิกฺขเว โอวาทो
น คเหตุพฺโพ; โย น คณฺเหยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน อญฺจตโร ภิกฺขุ พาลो โหติ. ตํ
ภิกฺขุณีโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทวโจ “โอวาทํ อยฺย คณฺหาหิตี.
“อหฺมฺหิ” ภคินี พาลो, กถาํ โอวาทํ คณฺหาหิตี. “คณฺหาหยฺย
โอวาทํ, เอวํ หิ ภควตา ปญฺจตฺตํ ‘ภิกฺขุหิ ภิกฺขุนี้นํ โอวาทो
คเหตุพฺโพติ. ฯเปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. ฯเปฯ “อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว จเปตฺวา พาลํ อวเสเสหิ โอวาทํ คเหตุนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน อญฺจตโร ภิกฺขุ คิลานो โหติ. ตํ
ภิกฺขุณีโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทวโจ “โอวาทํ อยฺย คณฺหาหิตี.
“อหฺมฺหิ” ภคินี คิลานो, กถาํ โอวาทํ คณฺหาหิตี. “คณฺหาหยฺย
โอวาทํ, เอวํ หิ ภควตา ปญฺจตฺตํ ‘จเปตฺวา พาลํ อวเสเสหิ
โอวาทो คเหตุพฺโพติ. ฯเปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. ฯเปฯ
“อนฺุชานามิ ภิกฺขเว จเปตฺวา พาลํ จเปตฺวา คิลานํ อวเสเสหิ
โอวาทํ คเหตุนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน อญฺจตโร ภิกฺขุ คมิโก โหติ. ตํ
ภิกฺขุณีโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทวโจ “โอวาทํ อยฺย คณฺหาหิตี.
“อหฺมฺหิ” ภคินี คมิโก, กถาํ โอวาทํ คณฺหาหิตี. “คณฺหาหยฺย
โอวาทํ, เอวํ หิ ภควตา ปญฺจตฺตํ ‘จเปตฺวา พาลํ จเปตฺวา
คิลานํ อวเสเสหิ โอวาทो คเหตุพฺโพติ. ฯเปฯ ภควโต เอตมตฺถํ

อาโรเจสฺสุ. ๔เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว จเปตฺวา พาลํ จเปตฺวา
คิลานํ จเปตฺวา คมิกํ อวเสเสหิ โอวาทํ คเหตฺุนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ภิกฺขุ อรณฺเณ วิหฺรติ.
ตํ ภิกฺขุณฺิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจํ “โอวาทํ อญฺย คณฺหาหิตี.
“อหํ หิ ภคินี อรณฺเณ วิหฺรามี, กถาหํ โอวาทํ คณฺหามิตี.
“คณฺหาหญฺย โอวาทํ, เอวํ หิ ภควตา ปญฺญตตํ ‘จเปตฺวา พาลํ
จเปตฺวา คิลานํ จเปตฺวา คมิกํ อวเสเสหิ โอวาทํ คเหตุพฺโพติ.
๔เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. ๔เปฯ “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
อารณฺณเกน ภิกฺขุณา โอวาทํ คเหตุํ, สงฺเกตญฺจ กาคฺตุ ‘อตุร
ปฏฺิหริสฺสามิตี.

[๔๑๕] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ โอวาทํ คเหตุวา น
อาโรเจนฺติ. ๔เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. ๔เปฯ “น
ภิกฺขเว โอวาทํ น อาโรเจตพฺโพ; โย น อาโรเจญฺย, อาปตฺติ
ทฺกฏกฺกุสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุ โอวาทํ คเหตุวา น ปจฺจาหฺรณฺติ.
๔เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. ๔เปฯ “น ภิกฺขเว โอวาทํ น
ปจฺจาหฺริตพฺโพ; โย น ปจฺจาหฺเรญฺย, อาปตฺติ ทฺกฏกฺกุสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุณฺิโย สงฺเกตํ น คจฺจนฺติ. ๔เปฯ
ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. ๔เปฯ “น ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺิยา สงฺเกตํ
น คนฺตพฺพํ; ยา น คจฺเจญฺย, อาปตฺติ ทฺกฏกฺกุสฺสาติ.

[๔๑๖] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุณฺิโย ทิฆมานิ กายพนฺธนานิ
ธารเณติ, เตเหว ผาสฺสเก^๑ นเมนฺติ.^๒ มนฺุสฺสา อฺุชฺฌายนฺติ ขิยนฺติ

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ อ. ปาสก

^๒ ส.จ.ท. ผาสฺสกา นามเณติ, เอวมฺปริปี.

วิปาเจนฺติ ฯเปฯ เสยฺยถาปิ คิหิกามโกคฺคินิโยติ.^๑ ภควโต เอตมตฺถํ
 อารุเจสฺสุ. “น ภิกฺขเว ภิกฺขุณียา ทีฆํ กายพนฺธํ ธาเรตพฺพํ; ยา
 ธาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกกฺกฺกสฺส. อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ภิกฺขุณียา
 เอกปริยาगतํ^๒ กายพนฺธํ, น จ เตน ผาสฺกา นเมตพฺพา;^๓
 ยา นเมยฺย, อาปตฺติ ทุกกฺกฺกสฺสชาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุณิโย วิลิเวน ปฏฺฐเณน ผาสฺเก
 นเมนฺติ, จมฺมปฏฺฐเณน ผาสฺเก นเมนฺติ, ทุสฺสปฏฺฐเณน ผาสฺเก
 นเมนฺติ, ทุสฺสเวณียา ผาสฺเก นเมนฺติ, ทุสฺสวณฺเณน ผาสฺเก
 นเมนฺติ, โจพปฏฺฐเณน ผาสฺเก นเมนฺติ, โจพเวณียา ผาสฺเก
 นเมนฺติ, โจพวณฺเณน ผาสฺเก นเมนฺติ, สุตฺตเวณียา ผาสฺเก
 นเมนฺติ, สุตฺตวณฺเณน ผาสฺเก นเมนฺติ. มนุสฺสา อฺุชฌายนฺติ
 ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ฯเปฯ เสยฺยถาปิ คิหิกามโกคฺคินิโยติ. ภควโต
 เอตมตฺถํ อารุเจสฺสุ. “น ภิกฺขเว ภิกฺขุณียา วิลิเวน^๔ ปฏฺฐเณน
 ผาสฺกา นเมตพฺพา, น จมฺมปฏฺฐเณน ผาสฺกา นเมตพฺพา, น ทุสฺส-
 ปฏฺฐเณน ผาสฺกา นเมตพฺพา, น ทุสฺสเวณียา ผาสฺกา นเมตพฺพา,
 น ทุสฺสวณฺเณน ผาสฺกา นเมตพฺพา, น โจพปฏฺฐเณน ผาสฺกา
 นเมตพฺพา, น โจพเวณียา ผาสฺกา นเมตพฺพา, น โจพวณฺเณน
 ผาสฺกา นเมตพฺพา, น สุตฺตเวณียา ผาสฺกา นเมตพฺพา, น
 สุตฺตวณฺเณน ผาสฺกา นเมตพฺพา; ยา นเมยฺย, อาปตฺติ ทุกกฺกฺกสฺสชาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุณิโย อฏฺฐิจฺจุเลน ชนํ ฌมฺสาเปนฺติ,
 โคหนฺเกน ชนํ โกฏฺฐาเปนฺติ, หตฺถํ โกฏฺฐาเปนฺติ, หตฺถโกจฺจํ

^๑ ส.,ฉ.,เท. คิหิ กามโกคฺคินิโยติ, เอวมุปริปิ.

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อิ. เอกปริยาगतํ

^๓ ส.,ฉ.,เท. นามेतพฺพา

^๔ ส.,ฉ.,เท. วิลิเวน

โกฏฐาเปหติ, ปาหิ โกฏฐาเปหติ, ปาทโกจจัน โกฏฐาเปหติ, อรุ
โกฏฐาเปหติ, มุขิ โกฏฐาเปหติ, ทนตมัส โกฏฐาเปหติ. มนุสสา
อุชฌายนติ ขียนติ วิปาเจนติ ๔เปฯ “เสยยถาปี คีหิกามโกคินีโยติ.
ภควโต เอตมตถิ อารโจะสุ. “น ภิกขเว ภิกขุณียา อฏฺฐจิสฺเสน
ชมนิ มุสาเปตพพ, น โคหนุเกน ชมนิ โกฏฐาเปตพพ, น
หตฺถโก โกฏฐาเปตพพ, น หตฺถโกจโจ โกฏฐาเปตพพ, น
ปาโท โกฏฐาเปตพพ, น ปาทโกจโจ โกฏฐาเปตพพ, น
อรุ โกฏฐาเปตพพ,^๑ น มุขิ โกฏฐาเปตพพ, น ทนตมัส
โกฏฐาเปตพพ; ยา โกฏฐาเปยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏฺฐสาติ.

[๔๑๗] เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกขุณิโย มุขิ
อาสิมฺปนฺติ, มุขิ อุมฺมทฺเทนฺติ, มุขิ จุณฺเณนฺติ, มโนสิสิกาย มุขิ
ลณฺเณนฺติ, องฺกราคํ กโรนฺติ, มุขราคมํ กโรนฺติ, องฺกราคมุขราคมํ
กโรนฺติ. มนุสสา อุชฌายนติ ขียนติ วิปาเจนติ ๔เปฯ เสยยถาปี
คีหิกามโกคินีโยติ. ภควโต เอตมตถิ อารโจะสุ. “น ภิกขเว
ภิกขุณียา มุขิ อาสิมฺปิตพพ, น มุขิ อุมฺมทฺเทตพพ, น มุขิ
จุณฺเณตพพ, น มโนสิสิกาย มุขิ ลณฺเณตพพ, น องฺกราโค
กาทพพ, น มุขราโค กาทพพ, น องฺกราคมุขราโค กาทพพ;
ยา กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏฺฐสาติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกขุณิโย อวฺงคํ กโรนฺติ,
วิเสสกํ กโรนฺติ, โอลฺลเกนฺ เกน โอลฺลเกนฺติ, สาโลเก ติฏฺฐจฺนฺติ,
สนจฺจ^๒ การาเปนฺติ, เวสี วุฏฺฐจาเปนฺติ, ปานาคาริ จเปนฺติ, สฺสนิ
จเปนฺติ, อาปณิ ปสาเรนฺติ, วทฺฐี ปโยเชนฺติ, วณฺชิชฺช ปโยเชนฺติ,

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ สบา., เท., อ., ท.ย. โกฏฐาเปตพพ

^๒ ส., ฉ. นจจ, เอมุปริป.

ทาส์ อุปฏฐาเปนติ, ทาสี อุปฏฐาเปนติ, กมฺมกริ อุปฏฐาเปนติ,
 กมฺมกริ อุปฏฐาเปนติ, ตีรจฺจนาคตํ อุปฏฐาเปนติ, หริตกปตฺตีกิ^๑
 ปกิณฺณติ, นมตํ ฐาเรนติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ
 วิปาเจนฺติ ๕เป๕ เสยฺยถาปิ คิหิกามโภคินิโยติ. ภควโต เอตมตฺถํ
 อารุเจสฺสุ. “น ภิกฺขเว ภิกฺขุณียา อวํคํ กาทพฺพํ, น วิเสสํ
 กาทพฺพํ, น โอลฺลเกนเกน โอลฺลเกตพฺพํ, น สาลฺลเก จาทพฺพํ,^๒
 น สนฺจจํ การาเปตพฺพํ, น เวสี วุฏฺฐาเปตพฺพา, น ปานาคาริ
 จเปตพฺพํ, น สฺฐนํ จเปตพฺพํ,^๓ น อาปโณ ปสาเรตพฺโพ, น
 วฑฺฒิ ปโยเชตพฺพา, น วณฺชิชา ปโยเชตพฺพา, น ทาสี
 อุปฏฐาเปตพฺโพ, น ทาสี อุปฏฐาเปตพฺพา, น กมฺมกริ
 อุปฏฐาเปตพฺโพ, น กมฺมกริ อุปฏฐาเปตพฺพา, น ตีรจฺจนาคโต
 อุปฏฐาเปตพฺโพ, น หริตกปตฺตีกิ ปกิณฺณิตพฺพํ, น นมตํ ฐาเรตพฺพํ;
 ยา ฐาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

[๔๑๘] เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุณิโย
 สพฺพนึลฺกานิ จีวรานิ ฐาเรนติ, สพฺพปิตฺกานิ จีวรานิ ฐาเรนติ,
 สพฺพโลหิตฺกานิ จีวรานิ ฐาเรนติ, สพฺพมณฺเฑฏฺจกานิ^๔ จีวรานิ
 ฐาเรนติ, สพฺพกณฺฐานิ จีวรานิ ฐาเรนติ, สพฺพมหารงฺครตฺตานิ
 จีวรานิ ฐาเรนติ, สพฺพมหานามรตฺตานิ จีวรานิ ฐาเรนติ,
 อจฺฉินฺนทฺธานิ จีวรานิ ฐาเรนติ, ทิฆมทฺธานิ จีวรานิ ฐาเรนติ,
 ปุปฺผทฺธานิ จีวรานิ ฐาเรนติ, ผลทฺธานิ^๕ จีวรานิ ฐาเรนติ, กณฺจุกํ
 ฐาเรนติ, ตีรีฏฺฐํ^๖ ฐาเรนติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ

^๑ ส.ฉ.,เท.,มหา. หริตกปฏิกิ, อ. หริตกปณฺณิกิ, เอวมุปริปิ.

^๒ อ. ติฏฺฐาตพฺพํ

^๓ มค. ๒๖/๐๕/๒๕๖๖

^๔ ส.ฉ.,เท. อ. สฺฐนา จเปตพฺพา

^๕ ส.ฉ.,เท. สพฺพมณฺชิฏฺจกานิ

^๖ อ. ผณทฺธานิ

^๖ ส.ฉ.,เท.,อ. ตีรีฏฺฐํ, เอวมุปริปิ.

๔เปฯ เสยยถาปี คีหิกามโกคินโยติ. ภควโต เอตมตถ์ อารโจะสุ.
 “น ภิกขเว ภิกขุณียา สพฺพนัลลกาณิ จีวรานิ ชาเรตพฺพานิ, น
 สพฺพปีตกาณิ จีวรานิ ชาเรตพฺพานิ, น สพฺพโลหิตกาณิ จีวรานิ
 ชาเรตพฺพานิ, น สพฺพมณฺเฑฏฺจกาณิ จีวรานิ ชาเรตพฺพานิ, น
 สพฺพกณฺหาณิ จีวรานิ ชาเรตพฺพานิ, น สพฺพมหารุงฺครตฺตานิ
 จีวรานิ ชาเรตพฺพานิ, น สพฺพมหานามรตฺตานิ จีวรานิ
 ชาเรตพฺพานิ, น อจฺฉินฺนทสาณิ จีวรานิ ชาเรตพฺพานิ, น ทิฆมทสาณิ
 จีวรานิ ชาเรตพฺพานิ, น ปุปฺผทสาณิ จีวรานิ ชาเรตพฺพานิ,
 น ผลทสาณิ จีวรานิ ชาเรตพฺพานิ, น กญฺจกั ชาเรตพฺพ, น
 ตีรียํ ชาเรตพฺพ; ยา ชาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

[๔๑๙] เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกขุณี กาลั
 กโรนฺตี เอวมาห “มมจฺเจเนน มยฺหํ ปริกฺขารโ สงฺฆสฺส โหตุติ.
 ตตฺถ ภิกขุ จ ภิกขุณียो จ วิวทนฺติ “อมฺหากํ โหติ, อมฺหากํ
 โหตีติ. ภควโต เอตมตถ์ อารโจะสุ. ๔เปฯ “ภิกขุณี เจ ภิกขเว
 กาลั กโรนฺตี เอว วเทยฺย ‘มมจฺเจเนน มยฺหํ ปริกฺขารโ สงฺฆสฺส
 โหตุติ, อนิสฺสโร ตตฺถ ภิกขุสงฺโฆ, ภิกขุณีสงฺฆสฺสเสวเต’^๑ สิกฺขมาณา
 เจ ภิกขเว ๔เปฯ สามเณรี เจ ภิกขเว กาลั กโรนฺตี เอว วเทยฺย
 ‘มมจฺเจเนน มยฺหํ ปริกฺขารโ สงฺฆสฺส โหตุติ, อนิสฺสโร ตตฺถ
 ภิกขุสงฺโฆ, ภิกขุณีสงฺฆสฺสเสวเต. ภิกขุ เจ ภิกขเว กาลั กโรนฺโต
 เอว วเทยฺย ‘มมจฺเจเนน มยฺหํ ปริกฺขารโ สงฺฆสฺส โหตุติ,
 อนิสฺสโร ตตฺถ ภิกขุณีสงฺโฆ, ภิกขุสงฺฆสฺสเสวเต. สามเณโร เจ
 ภิกขเว ๔เปฯ อุปาสิกโก เจ ภิกขเว ๔เปฯ อุปาสิกกา เจ ภิกขเว

^๑ อ. ภิกขุณีสงฆสเสว ท่

ฯเปฯ อญโณ เจ ภิกขเว โกจิ กาลัง กโรนโต เอวံ วเทยฺย
‘มมจฺเจเนน มยฺหิ ปริกฺขารो สงฺฆสฺส โหตุติ, อนิสฺสโร ตตฺถ
ภิกฺขุนี้สงฺโฆ, ภิกฺขุสงฺฆสฺสเวตฺถนฺติ.

[๔๒๐] เตน โข ปน สมเยน อญฺญตฺรา อิตฺถิ^๑ ปุราณมลฺลํ
ภิกฺขุนี้สุ ปพฺพชิตา โหติ, สา รติกาย ทุพฺพลกํ ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา
อํสกุญฺเณ ปหาริํ ทตฺวา ปวณฺเณสิ. ภิกฺขุ อชฺฌายนฺติ ขียนฺติ
วิปาเจนฺติ “กถํ หิ นาม ภิกฺขุนี้ ภิกฺขุสฺส ปหาริํ ทสฺสตีติ.
ภควโต เอตมตฺถํ อารोเจสุ. “น ภิกฺขเว ภิกฺขุณียา ภิกฺขุสฺส
ปหาริํ ทาทพฺโพ, ยา ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกมฺสฺส. อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว ภิกฺขุณียา ภิกฺขุํ ปสฺสิตฺวา ทูรโต ว โอกมิตฺวา มคฺคํ
ทาทฺถนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตฺรา อิตฺถิ ปวตฺถปตฺติกา ชาเรน
คพฺภินี โหติ, สา คพฺภํ ปาเตตฺวา กุลุปกี^๒ ภิกฺขุนี้ เอตทวโจ
“หนฺนทฺยเย อิมํ คพฺภํ ปตฺเตน นีหฺราติ. อถ โข สา ภิกฺขุนี้ ตํ
คพฺภํ ปตฺเต ปกฺขิปปิตฺวา สงฺฆาภียา ปฏิจฺฉาเทตฺวา อคฺมาสิ.
เตน โข ปน สมเยน อญฺญตฺเรน ปิณฺฑจาริเกน ภิกฺขุณา
สมาทานํ กตํ โหติ “ยํ ยฺวาทิ^๓ ปจฺมํ ภิกฺขุํ ลภิสฺสามิ, น ตํ^๔
อทตฺวา ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุณียา วา ปริภุญฺชิสฺสามีติ. อถ โข
โส ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุนี้ ปสฺสิตฺวา เอตทวโจ “หนฺนท ภคินี ภิกฺขุํ
ปฏิจฺฉคณฺหาติ. “อลํ อยฺยาติ. ทฺติยมฺปิ โข โส ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุนี้
เอตทวโจ “หนฺนท ภคินี ภิกฺขุํ ปฏิจฺฉคณฺหาติ. “อลํ อยฺยาติ.

^๑ อ. อัย ปาโง น ทิสฺสติ.

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อ. ยานํ

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. กุลุปิกํ

^๔ อ. อัย ปาโง น ทิสฺสติ.

ตติยมปิ โข โส ภิกขุ ตัม ภิกขุนี้ เอตทโวจ “หนท ภคินี ภิกขุ
 ปฏิคคณหาติ. “อลัม อยยาติ. “มยา โข ภคินี สมาทานัม กตัม
 ‘ยัม ยวามัม ปจम्म ภิกขุ ลภิสสามิ, น ตัม อทตวา ภิกขุสส วา
 ภิกขุनिया วา ปริภุญชิสสามีติ. “หนท ภคินี ภิกขุ ปฏิคคณหาติ.
 อถโฆ สา ภิกขุนี้ เตเน ภิกขุณา นิปปิพียมานา นีหริตวา ปตตัม
 ทสเสสิ “ปสส อयย ปตเต คพมัม, มา []” กสฺสจิ อารโจะสีติ.
 อถโฆ โส ภิกขุ อชฺฌมายติ ขียติ วิปาเจติ “กถัม हि นาม ภิกขุนี้
 ปตเตเน คพมัม นีหริสสตีติ. อถโฆ โส ภิกขุ ภิกขุณเณ เอตมตถัม
 อารโจะสิ. เย เต ภิกขุ อปปีจจา ะเปย เต อชฺฌายนติ ขียนติ
 วิปาเจนติ “กถัม हि นาม ภิกขุนี้ ปตเตเน คพมัม นีหริสสตีติ.
 ภควโต เอตมตถัม อารโจะสุ ะเปย “น ภิกขเว ภิกขุनिया ปตเตเน
 คพโม นีหริตพโพ; ยา นีหเรย, อาปตติ ทุกกภูสส. อนฺชานามิ
 ภิกขเว ภิกขุनिया ภิกขุ ปสฺสิตวา นีหริตวา ปตตัม ทสเสตฺตุนติ.

เตเน โข ปน สมเยเน จพฺพคคิยา ภิกขุณีโย ภิกขุ ปสฺสิตวา
 ปริวตเตตวา ปตตมฺลัม ทสเสนติ. เต^๑ ภิกขุ อชฺฌายนติ ขียนติ
 วิปาเจนติ “กถัม हि นาม จพฺพคคิยา ภิกขุณีโย ภิกขุ ปสฺสิตวา
 ปริวตเตตวา ปตตมฺลัม ทสเสสสนตีติ. อถโฆ เต ภควโต เอตมตถัม
 อารโจะสุ. ะเปย “น ภิกขเว ภิกขุनिया ภิกขุ ปสฺสิตวา ปริวตเตตวา
 ปตตมฺลัม ทสเสตพพัม; ยา ทสเสย, อาปตติ ทุกกภูสส. อนฺชานามิ
 ภิกขเว ภิกขุनिया ภิกขุ ปสฺสิตวา อุกกชฺชิตวา ปตตัม ทสเสตฺ,
 ยณจ ปตเต อามิสํ โหติ, เตเน จ ภิกขุ นิมนเตตพโพติ.

^๑ ส.จ.ท.อ.อ. เอตถนตเร จสทโท ทิสสตี.

^๒ ส.จ.ท.อ.อ.มหา. อยัม ปาโจ น ทิสสตี.

เตน โข ปน สมเยน สาวตถิยา^๑ รติกาย ปุริสพยุชนัน
 จตุทตัม ्हิติ, ตัม ภิกขุณีโย สกุกจัม อุปนิชฌายิสฺสุ. มนุสฺสา
 อุกกฏจิมกัสมฺ^๒. ตา ภิกขุณีโย มงฺกุ อหะสุ. อถ โข ตา ภิกขุณีโย
 อุปสฺสยํ คนฺตวา ภิกขุณีเน อุตมตถํ อาโรเจสุ. ยา ตา ภิกขุณีโย
 อปฺปิจฺฉา ะเปฯ ตา อชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ “กถํ ्हิ
 นาม ภิกขุณีโย ปุริสพยุชนัน อุปนิชฌายิสฺสนฺติตฺติ. อถ โข ตา
 ภิกขุณีโย ภิกขุณฺ อุตมตถํ อาโรเจสุ ะเปฯ ภควโต อุตมตถํ
 อาโรเจสุ. “น ภิกฺขเว ภิกขุณิยา ปุริสพยุชนัน อุปนิชฌายิตพฺพํ;
 ยา อุปนิชฌายะย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

[๔๒๑] เตน โข ปน สมเยน มนุสฺสา ภิกขุณฺ อามิสํ เทนฺติ,
 ภิกฺขุ ภิกขุณีเน เทนฺติ. มนุสฺสา อชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ
 “กถํ ्हิ นาม ภทฺทนฺตา อตฺตโน ปริโภคตฺถาย ्हินฺนํ อญฺเฆสํ
 ทสฺสนฺติ; น มยฺมปิ ชานาม^๓ ทานํ ทาตฺนฺติ. ภควโต อุตมตถํ
 อาโรเจสุ. “น ภิกฺขเว อตฺตโน ปริโภคตฺถาย ्हินฺนํ อญฺเฆสํ
 ทาตพฺพํ; โย ทเทย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุณฺ อามิสํ อุตฺสนฺนํ ्हิติ.
 ภควโต อุตมตถํ อาโรเจสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว สงฺฆสฺส ทาตฺนฺติ.
 พาพฺพหฺตริ อุตฺสนฺนํ ्हิติ. ภควโต อุตมตถํ อาโรเจสุ. “อนฺุชานามิ
 ภิกฺขเว ปุคฺคลิกํปิ ทาตฺนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุณฺ สนฺนิทิกตัม อามิสํ อุตฺสนฺนํ
 ्हิติ. ภควโต อุตมตถํ อาโรเจสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ภิกขุณฺ
 สนฺนิธี ภิกขุณีหิ ภิกขุหิ^๔ ปฏฺิคฺคหาเปตฺวา ปริภุชิตฺนฺติ.

เตน ไช ปน สมเยน มนุสฺสา ภิกฺขุณฺโณ อามิสฺ เทนฺติ,
ภิกฺขุณฺโณ ภิกฺขุณฺ เทนฺติ. มนุสฺสา อชฺชฌายนฺติ ขีปนฺติ วิปาเจนฺติ
“กถํ หิ นาม ภิกฺขุณฺโณ อตฺตโน ปริภอคตฺถาย ทินฺนํ อญฺเฆสํ
ทสฺสนฺติ; น มยฺมปิ ชานาม ทานํ ทาทฺตฺนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ
อาโรเจสฺส. “น ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺเญว อตฺตโน ปริภอคตฺถาย ทินฺนํ
อญฺเฆสํ ทาทพฺพํ; ยา ทเพยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน ไช ปน สมเยน ภิกฺขุณฺโณ อามิสฺ อสฺสนนฺ โหติ.
ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺส. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว สงฺฆสฺส
ทาทฺตฺนฺติ. พาวุหตฺรํ อสฺสนนฺ โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺส.
“อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปุคฺคลิกํปิ ทาทฺตฺนฺติ.

เตน ไช ปน สมเยน ภิกฺขุณฺโณ สนฺนิทฺทิตํ อามิสฺ อสฺสนนฺ
โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺส. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺโณ
สนฺนิทฺธี ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณฺหิ ปฏิกฺคหาเปตฺวา ปริภุญฺชิตฺตฺนฺติ.

[๔๒๒] เตน ไช ปน สมเยน ภิกฺขุณฺโณ เสนาสนฺ อสฺสนนฺ
โหติ. ภิกฺขุณฺโณ เสนาสนฺ^๑ น โหติ. ภิกฺขุณฺโณ ภิกฺขุณฺ สนฺติเก ทฺวํ
ปาเหสฺส “สาธุ ภนฺเต อยฺยา อมฺหากํ เสนาสนํ เทนฺตุ ตาวกาลีกนฺติ.
ภิกฺขุ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺส. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺโณ
เสนาสนํ ทาตุํ ตาวกาลีกนฺติ.

เตน ไช ปน สมเยน อุตฺตุนฺโณ ภิกฺขุณฺโณ โอนทฺธมญฺจ
โอนทฺธปฺปํ อภินิสฺสทฺตฺติปิ อภินิปฺพชฺชนฺติปิ, เสนาสนํ โลหิตฺเตน
มกฺขียติ.^๒ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺส. น ภิกฺขเว^๓ ภิกฺขุณฺเญว

^๑ ส.,ฉ.,เท.,ธ. อปฺ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๒ ส.,ฉ.,เท. มกฺขียติ, เอวฺมปฺริปิ.

^๓ เท. อุตฺตุนฺเญว

โอนทุทธมญจํ โอนทุฐปีจํ อภินิสีทิตพัพพํ อภินิปชชิตพัพพํ; ยา
อภินิสีเทยฺย วา อภินิปชเชยฺย วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว อาวสธจิวฺรนฺติ. อาวสธจิวฺรํ โลหิตฺเตน มกฺขิยติ. ภควโต
เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อาณิโจพกนฺติ. โจพกํ
นิปตฺติ.” ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว สุตฺตเกน
พนฺธิตฺวา อุรฺยา พนฺธิตฺนฺติ. สุตฺตกํ จิขฺชติ. ภควโต เอตมตฺถํ
อาโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว สํเวลฺลลยํ กมฺมิสุตฺตกนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน จพฺพคฺคิยา ภิกฺขุณีโย สพฺพกาลํ
กมฺมิสุตฺตกํ ฐาเรนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ๕เปฯ
เสยฺยถาปิ คิหิกามโกคิณิโยติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “น
ภิกฺขเว ภิกฺขุณิยา สพฺพกาลํ กมฺมิสุตฺตกํ ฐาเรตพัพพํ; ยา ฐาเรยฺย,
อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อุตฺตุนิยา กมฺมิสุตฺตกนฺติ.

ทุตฺติยภาณวโร นิฏฺฐิโต.

๓. ตติยภาณวโร

[๔๒๓] เตน โข ปน สมเยน อุปสมฺปนฺนาโย ทิสฺสนฺติ
อนิมิตฺตทาปิ นิमितฺตมตฺตทาปิ อโลหิตทาปิ ฐวโลหิตทาปิ ฐวโจพทาปิ
ปคฺคฆรณฺตีปิ สิบฺรณฺตีปิ^๒ อิตฺถิปณฺทกาปิ^๓ เวปฺริสสิกาปิ สมภินฺนาปิ
อุกฺโกตฺตพฺยณฺชนกาปิ.^๔ ๕เปฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว อุปสมฺปาเทนฺติยา จตฺตวีสติ อนฺุตรายิกเก ฐมฺเม ปุจฺจติ.

หมดอายุ 26/05/2566

๒ ส.จ.ท.อ. อนนุสิฏฐา

[๔๒๔] ปจมี อุปชฌั คาหาเปตพพา. อุปชฌั คาหาเปตวา
ปตตจีวร อาจิขิตพัพ ‘อยนเต ปตโต, อย สงฆาภี, อย
อุตตราสงโค, อย อนุตรวาสโก, อิห สงกจณิก, อย อุทกสาภีกา,
คจณ, อมมุหิ โอกาเส ติฏฐาหิตี.

พาลา อพยตฺตา อนุสาสนติ, ทุรฺนฺสิฏฺฐา^๑ อุปสมปทาเปกฺขาโย
วิตถายนฺติ, มงฺกุ โหนฺติ, น สกฺโกนฺติ วิสฺสชฺเชตฺตุ. ภควโต
เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “น ภิกฺขเว พาลาย อพยตฺตาย อนุสาสิตพฺพา;
ยา อนุสาเสยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุชานามิ ภิกฺขเว พยตฺตาย
ภิกฺขุณียา ปฏฺวิพฺลายน อนุสาสิตฺตุนฺติ.

อสมฺมตา อนุสาสนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “น
ภิกฺขเว อสมฺมตายน อนุสาสิตพฺพา; ยา อนุสาเสยฺย, อาปตฺติ
ทุกฺกฏสฺส. อนุชานามิ ภิกฺขเว สมฺมตายน อนุสาสิตฺตุ. เอวญฺจ
ปน ภิกฺขเว สมนฺนฺนิตพฺพา. อตฺตนา ว อตฺตานํ สมนฺนฺนิตพฺพํ,
ปราย ว ปรา สมนฺนฺนิตพฺพา.

กถญฺจ อตฺตนา ว^๒ อตฺตานํ สมนฺนฺนิตพฺพํ. พยตฺตาย ภิกฺขุณียา
ปฏฺวิพฺลายน สงฺฆเ ฌาเปตพฺโพ ‘สุณฺหาตฺตุ เม อยฺเย สงฺฆเ,
อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมปทาเปกฺขา. ยถิ
สงฺฆสฺส ปตฺตกถลํ, อหํ อิตฺถนฺนามํ^๓ อนุสาเสยฺยนฺติ. เอว
อตฺตนา ว อตฺตานํ สมนฺนฺนิตพฺพํ.

กถญฺจ ปราย ปรา^๔ สมนฺนฺนิตพฺพา. พยตฺตาย ภิกฺขุณียา
ปฏฺวิพฺลายน สงฺฆเ ฌาเปตพฺโพ ‘สุณฺหาตฺตุ เม อยฺเย สงฺฆเ,
อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมปทาเปกฺขา. ยถิ

^๑ มดอายุ 26/05/2566

^๑ อ. อนุสิฏฐา

^๓ ส.,จ.,ท.,มหา. อหํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามํ

^๒ อ. อตฺตนา วา, เอวมฺปริปี.

^๔ อ. ปราย วา ปรา

สงฺฆสฺส ปตฺตกถลํ, อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามํ อนุสาเสยฺยาติ.
เอวํ ปราเย ปรา สมฺมณฺณิตพฺพา.

ตาย สมฺมตตาย ภิกฺขุณฺเีย อุปสมฺปทาเปกฺขา^๑ อุปสงฺกมิตฺวา
เอวมสฺส วณฺเีย 'สฺสนฺสิ อิตฺถนฺนาม, อยนฺเต สจฺจกาโล ภูตกาโล,
ยํ ชาตํ, ตํ สงฺฆมชฺเช ปุจฺจนฺเต สนฺตํ 'อตุถิตฺติ วตฺตพฺพํ,
อสนฺตํ 'นตฺถิตฺติ วตฺตพฺพํ, มา โข วิตฺถาสิ,^๒ มา โข มงฺกุ อโหสิ,
เอวณฺตํ ปุจฺจิสฺสณฺติ; นสิ อนิมิตฺตา, นสิ นิमितฺตมตฺตา, นสิ
อโลหิตา, นสิ ฐวโลหิตา, นสิ ฐวโจพา, นสิ ปคฺฆรณฺตี, นสิ
สิขริณฺ,^๓ นสิ อิตฺถิปณฺทกา, นสิ เวปฺริสิกา, นสิ สมฺภินฺนา, นสิ
อุภโตพฺพณฺชนกา.^๔ สนฺติ เต เอวรูปา อาพาธา; กุฏฺฐํ คณฺโฑ
กิลาสฺส โสโส อปมาโร. มนุสฺสสฺส, อิตฺถิสฺส, ภูชิสฺส, อนณาสฺส,
นสิ ราชภฺมฺม, อนุญฺญาตาสฺส มาตาปิตฺุหิ สามิเกณ, ปรีปฺพณฺณวีสติ-
วสฺสสฺส, ปรีปฺพณฺณนฺเต ปตฺตจิวฺร, กิณฺนามาสฺส, กานามา เต
ปวตฺติตฺตํ.

เอกโต อาคจฺจนฺติ ๕เปย น เอกโต อาคณฺตพฺพํ, อนุสาสิกาย
ปจฺมตรํ อาคณฺตฺวา สงฺฆเ ฌาเปตพฺโพ 'สฺสนาตุ เม อยฺเย สงฺฆเ,
อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมฺปทาเปกฺขา, อนุสิฏฺฐา
สา มยา. ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลํ, อิตฺถนฺนามา อาคจฺเจยฺยาติ.
'อาคจฺจาหิตฺติ วตฺตพฺพา.

เอกํสํ อุตฺตราสงฺกํ การาเปตฺวา ภิกฺขุณฺเิน ปาเท วนฺทาเปตฺวา
อุกฺกุฏฺฐิํ นิสิตาเปตฺวา อณฺชลํ ปคฺคณฺหาเปตฺวา อุปสมฺปทํ
ยาจาเปตพฺพา 'สงฺฆํ อยฺเย อุปสมฺปทํ ยาจามิ, อุลลุมฺปตฺถ มํ

^๑ ส.ฉ.เท.มหา. อุปสมฺปทาเปกฺข

^๓ ฉ. สิขริณ

^๒ ส.ฉ.เท. วิตฺถาย

^๔ ส.ฉ.เท. อุภโตพฺพณฺชนา.

อยเย สงฺโฆ อญฺญมปฺ อฺปาทาย. ทฺติยมปฺ อยเย สงฺฆํ อฺปสมฺปทํ
 ยาจามิ, อุลฺลุมฺปตฺ มํ อยเย สงฺโฆ อญฺญมปฺ อฺปาทาย. ตฺติยมปฺ
 อยเย สงฺฆํ อฺปสมฺปทํ ยาจามิ, อุลฺลุมฺปตฺ มํ อยเย สงฺโฆ
 อญฺญมปฺ อฺปาทายาติ. พฺยตฺตาย ภิกขุณียา ปฏฺวิพลาย สงฺโฆ
 ณาเปตพฺโพ

‘สฺสฺนาตฺ เม อยเย สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย
 อยฺยาย อฺปสมฺปทาเปกฺขา. ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกฺลลํ, อหํ อิตฺถนฺนามํ
 อนฺตรายิกเก ฐมฺเม ปุจฺเจยฺยนฺติ.

‘สฺสฺนสิ อิตฺถนฺนามเ, อยนฺเต สจฺจกาโล ภูตกาโล, ยํ ชาตํ,
 ตํ ปุจฺจามิ, สนฺตํ ‘อตุถิถิ วตฺตพฺพํ, อสนฺตํ ‘นตุถิถิ วตฺตพฺพํ, นสิ
 อนิมิตฺตา, นสิ นิमितฺตมตฺตา ฯเปฯ กิณฺนามาสิ, กานามา เต
 ปวตฺติณิถิ.

พฺยตฺตาย ภิกขุณียา ปฏฺวิพลาย สงฺโฆ ณาเปตพฺโพ

[๔๒๕] ‘สฺสฺนาตฺ เม อยเย สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา
 อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อฺปสมฺปทาเปกฺขา, ปริสฺสุทฺธา อนฺตรายิกเกหิ
 ฐมฺเมหิ, ปริปฺนฺณสฺสา ปตฺตจิวรรํ, อิตฺถนฺนามา สงฺฆํ อฺปสมฺปทํ
 ยาจติ อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปวตฺติณียา. ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกฺลลํ,
 สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อฺปสมฺปาเทยฺย อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย
 ปวตฺติณียา; เอสา ฅตฺติ.

สฺสฺนาตฺ เม อยเย สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย
 อยฺยาย อฺปสมฺปทาเปกฺขา, ปริสฺสุทฺธา อนฺตรายิกเกหิ ฐมฺเมหิ,
 ปริปฺนฺณสฺสา ปตฺตจิวรรํ, อิตฺถนฺนามา สงฺฆํ อฺปสมฺปทํ ยาจติ
 อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปวตฺติณียา, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อฺปสมฺปาเทติ
 อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปวตฺติณียา. ยสฺสา อยฺยาย ฅมฺติ

อิตถนุณามาย อุปสมปทา อิตถนุณามาย อยฺยาย ปาตตินิกฺขา,
 สํ ตฺถนุหสฺส; ยสฺสํ นกฺขมตฺติ, สํ ภาเสยฺย.

ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ ฯ เปฯ ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ.
 สฺธนาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย
 อุปสมฺปทาเปกฺขา, ปริสฺสุทฺธา อนฺตรายิกเกหิ ฌมฺเมหิ, ปริปฺปณฺณสฺสา
 ปตฺตจิวฺร, อิตฺถนฺนามา สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจติ อิตฺถนฺนามาย
 อยฺยาย ปวตฺตตินิยา, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทติ อิตฺถนฺนามาย
 อยฺยาย ปวตฺตตินิยา, ยสฺสา อยฺยาย ขมติ, อิตฺถนฺนามาย อุปสมฺปทา
 อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปวตฺตตินิยา, สา ตฺถนฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ,
 สา ภาเสยฺย.

อุปสมปณฺหา สงฺเขน อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย
ปวตฺตินิกฺขา, ขมฺติ สงฺฆสฺส; ตสฺมา ตฺถนฺหิ. เอวเมตํ ฐาปยามีติ.

ดาวเทว ตี้อาทาย ภิกขุสงฆ์ อุปสงกมิตฺวา เอกังสํ
 อุตฺตราสงคํ การาเปตฺวา ภิกขุโน ปาเท วนฺทาเปตฺวา อุกกุฏิกํ
 นิสิตฺทาเปตฺวา อณฺชลี ปคฺคณฺหาเปตฺวา อุปสมฺปทํ ยาจาเปตพฺพา
 'อหํ อยฺยา อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมฺปทาเปกฺขา
 เอกโตอุปสมฺปนฺนา ภิกขุนี้สงฺฆे วิสุทฺธา, สงฺฆํ อยฺยา อุปสมฺปทํ
 ยาจามิ, อุลฺลุมฺปตุ มํ อยฺยา สงฺโฆ อนุกมฺปํ อุปาทาย. อหํ
 อยฺยา อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมฺปทาเปกฺขา
 เอกโตอุปสมฺปนฺนา ภิกขุนี้สงฺฆे วิสุทฺธา, ทุตฺติยมฺปิ อยฺยา สงฺฆํ
 อุปสมฺปทํ ยาจามิ, อุลฺลุมฺปตุ มํ อยฺยา สงฺโฆ อนุกมฺปํ อุปาทาย.
 อหํ อยฺยา อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมฺปทาเปกฺขา

^๑ อ. อ๋อ ปาโจ น หิสฺสติ.

เอกโตอุปสมปณฺหา ภิกขุณีสงฺฆเ วิสุทฺธา, ตติยมฺปิ อยฺยา สงฺฆํ
อุปสมปทํ ยาจามิ, อุลลุมฺปตุ มํ อยฺยา สงฺโฆ อนุกมฺปํ อุปาทายาติ.

พฺยตฺเตน ภิกขุณา ปฏฺวิเพลน สงฺโฆ ฌาเปตพฺโพ

‘สุณาทู เม ภนฺเต สงฺโฆ, อयํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย
อุปสมปทาเปกฺขา เอกโตอุปสมปณฺหา ภิกขุณีสงฺฆเ วิสุทฺธา,
อิตฺถนฺนามา สงฺฆํ อุปสมปทํ ยาจติ อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตตินิยา.
ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมปาเทยฺย
อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตตินิยา; เอสา ฌตฺติ.

สุณาทู เม ภนฺเต สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย
อุปสมปทาเปกฺขา เอกโตอุปสมปณฺหา ภิกขุณีสงฺฆเ วิสุทฺธา,
อิตฺถนฺนามา สงฺฆํ อุปสมปทํ ยาจติ อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตตินิยา,
สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมปาเทติ อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตตินิยา.
ยสฺสา ยสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามาย อุปสมปทา อิตฺถนฺนามาย
ปวตฺตตินิยา, โส ตฺถนฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺย.

ทฺติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ ๗ปย ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ.
สุณาทู เม ภนฺเต สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย
อุปสมปทาเปกฺขา เอกโตอุปสมปณฺหา ภิกขุณีสงฺฆเ วิสุทฺธา,
อิตฺถนฺนามา สงฺฆํ อุปสมปทํ ยาจติ อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตตินิยา,
สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมปาเทติ อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตตินิยา.
ยสฺสา ยสฺมโต ขมติ อิตฺถนฺนามาย อุปสมปทา อิตฺถนฺนามาย
ปวตฺตตินิยา, โส ตฺถนฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺย.

อุปสมปณฺหา สงฺฆเณ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตตินิยา,
ขมติ สงฺฆสฺส; ตสฺมา ตฺถนฺหิ. เอวเมตํ ธารยามีติ.

ดาวเทว ฉายา เมตพพา, อุตฺตปฺปมาณํ อัจฺฉิตฺตพฺพํ, ทิวสภาโค
อัจฉิตฺตพฺโพ, สงฺคีติ อัจฉิตฺตพฺพา, ภิกฺขุณีโย วตฺตพฺพา ‘อิมิสฺสา
ตโย จ นิสฺสเย อฏฺฐ จ อกรรมยานิ อัจฉิตฺตพฺพาเถว

[๔๒๖] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุณีโย ภตฺตคฺเค อาสนํ
สงฺกายนฺติโย^๑ กาลํ วิตินาเมสุ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุโหสุ.
“อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อฏฺฐนฺนํ ภิกฺขุณีนํ ยถาธุทฺธํ อวเสสํ
ยถาคติกนฺติ.”^๒

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุณีโย “ภควตา อนฺุณฺเฑวํ อฏฺฐนฺนํ
ภิกฺขุณีนํ ยถาธุทฺธํ อวเสสํ ยถาคติกนฺติ สพฺพตฺถ อฏฺฐเจว
ภิกฺขุณีโย ยถาธุทฺธํ ปฏฺฐิพาหนฺติ อวเสสํ ยถาคติกํ. ภควโต
เอตมตฺถํ อารุโหสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ภตฺตคฺเค อฏฺฐนฺนํ
ภิกฺขุณีนํ ยถาธุทฺธํ อวเสสํ ยถาคติกํ, อณฺุณฺเฑวํ []”^๓ ยถาธุทฺธํ
น ปฏฺฐิพาหิตพฺพํ; ยา ปฏฺฐิพาเหยฺย, อาปตฺติ ทฺวักกสฺสาติ.

[๔๒๗] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุณีโย น ปวาเรนฺติ.
ภควโต เอตมตฺถํ อารุโหสุ. “น ภิกฺขเว ภิกฺขุณียา น ปวาเรตพฺพํ;
ยา น ปวาเรยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุณีโย อตฺตนา ปวาเรตฺวา
ภิกฺขุสงฺฆ^๔ น ปวาเรนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารุโหสุ. “น ภิกฺขเว
ภิกฺขุณียา อตฺตนา ปวาเรตฺวา ภิกฺขุสงฺฆเ น ปวาเรตพฺโพ;^๕ ยา
น ปวาเรยฺย, ยถาธมฺโม กาเรตพฺโพติ.

^๑ ส.ณ. ๒๖/๐๕/๒๕๖๖
ส.ณ. สงฺกสายนฺติโย, เท.,อ. สงฺกายนฺติโย

^๒ อ. อิตฺตสฺสโต น ทิสฺสตี.

^๓ ส.ณ.เท.,อ. เอตฺถนฺตเร สพฺพตฺถาติ อญฺ ปาโห ทิสฺสตี.

^๔ อ. ภิกฺขุสงฺฆ

^๕ อ. ภิกฺขุสงฺฆเ น ปวาเรตพฺพํ

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุณีโย ภิกขุหิ สทฐี เอกโต
ปวาเรณติโย โกลาหลํ อกัสมฺ. ภควโต เอตมตถํ อารโจะสฺ. “น ภิกขเว ภิกขุณียา ภิกขุหิ สทฐี เอกโต ปวาเรตพฺพํ; ยา
ปวาเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุณีโย ปุเรภตฺตํ ปวาเรณติโย กาลํ
วீตินาเมสฺ. ภควโต เอตมตถํ อารโจะสฺ. “อนฺุชานามิ ภิกขเว
ภิกขุณียา” ปจฺจนาภตฺตํ ปวาเรตฺถนฺติ. ปจฺจนาภตฺตํ ปวาเรณติโยปิ^๑
วิกาเล อเหสฺ. ภควโต เอตมตถํ อารโจะสฺ. “อนฺุชานามิ ภิกขเว
อชฺชตนา ภิกขุณีสงฺฆมฺ” ปวาเรตฺวา อปรชฺช ภิกขุสงฺฆมฺ ปวาเรตฺถนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน สพุโฬ ภิกขุณีสงฺโฆ ปวาเรณโต
โกลาหลํ อกาสิ. ภควโต เอตมตถํ อารโจะสฺ. “อนฺุชานามิ
ภิกขเว เอกํ ภิกขุณี พฺยตฺตํ ปฏฺวิฬํ สมฺมนนฺติตฺถํ ภิกขุณีสงฺฆสฺส
อตฺถาย ภิกขุสงฺฆมฺ ปวาเรตฺ. เอวญฺจ ปน ภิกขเว สมฺมนนฺติตฺถพฺพา.
ปจฺมํ ภิกขุณี ยาจิตฺพฺพา. ยาจิตฺวา พฺยตฺตาย ภิกขุณียา ปฏฺวิฬาย
สงฺโฆ ฌาเปตฺพุโฬ

‘สฺสณาคฺคฺ เม อยฺเย สงฺโฆ, ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกฺลลํ, สงฺโฆ
อิตฺถนฺนามํ ภิกขุณี สมฺมนนฺเนยฺย ภิกขุณีสงฺฆสฺส อตฺถาย ภิกขุสงฺฆมฺ
ปวาเรตฺ; เอสา ฌตฺติ.

สฺสณาคฺคฺ เม อยฺเย สงฺโฆ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกขุณี สมฺมนนฺติ
ภิกขุณีสงฺฆสฺส อตฺถาย ภิกขุสงฺฆมฺ ปวาเรตฺ. ยสฺสา อยฺยาย ขมฺติ
อิตฺถนฺนามาย ภิกขุณียา สมฺมตฺติ ภิกขุณีสงฺฆสฺส อตฺถาย ภิกขุสงฺฆมฺ
ปวาเรตฺ, สา ตฺถนฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมฺติ, สา ภาเสยฺย.

สมมตา สงฺเขน อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุณี ภิกฺขุณีสงฺฆสฺส อตฺถาย
ภิกฺขุสงฺฆํ ปวาเรตุ, ขมตี สงฺฆสฺส; ตสฺมา ตฺถเห. เอวเมตฺติ
ธารยามีติ.

ตาย สมมตตาย ภิกฺขุณียา ภิกฺขุณีสงฺฆํ อาทาย ภิกฺขุสงฺฆํ
อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺกํ กริตฺวา ภิกฺขุณํ ปาเท วนฺทิตฺวา
อุกฺกฏิกํ นิสิตฺติวาทา อญฺชลํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย
'ภิกฺขุณีสงฺโฆ อຍယာ ภิกฺขุสงฺฆํ ปวาเรติ ทิฏฺฐເຈນ ວາ ສຸເຕນ ວາ
ປຣິສງກາຍ ວາ, ວາທຕຸ ອຍຍາ ກິກຂຸສງໂຂ ກິກຂຸນີສງໂຂ ອນຸກມປີ
ອຸປາທາຍ, ປສສນໂຕ ປຸກິກິສສຕິ, ທຸຕິຍມປີ ອຍຍາ ຯປຯ ຕຕິຍມປີ
ອຍຍາ ກິກຂຸນີສງໂຂ ກິກຂຸສງໂຂ ປວາເຣຕິ ທິຖເຈນ ວາ ສຸເຕນ ວາ
ປຣິສງກາຍ ວາ, ວາທຕຸ ອຍຍາ ກິກຂຸສງໂຂ ກິກຂຸນີສງໂຂ ອນຸກມປີ
ອຸປາທາຍ, ປສສນໂຕ ປຸກິກິສສຕິຕິ.

[๔๒๘] เตน โข ปน สมเณน ภิกฺขุณีย໌ ภิกฺขุณํ ອຸປໂສຄໍ
ຈເປນຕິ, ປວາຣນ໌ ຈເປນຕິ, ສວຈນີຍ໌ ກໂຣນຕິ, ອນຸວາທ໌ ປຸກຸຈເປນຕິ,^๑
ໂອກາສ໌ ກາເຣນຕິ, ໂຈເທນຕິ, ສາເຣນຕິ. ຯປຯ ກາວໂຕ ເອຕມຕຸຄ໌
ອາໂຣເຈສຸ. ຯປຯ “ນ ກິກຂເວ ກິກຂຸນິຍາ ກິກຂຸສສ ອຸປໂສໂຄ
ຈເປຕພຸໂພ; ຈປິໂຕປີ ອກຸຈປິໂຕ, ຈເປນຕິຍາ ອາປຕຕິ ທຸກກຸສສ.
ນ ປວາຣຣ໌ ຈເປຕພຸພາ; ຈປິຕາປີ ອກຸຈປິຕາ, ຈເປນຕິຍາ ອາປຕຕິ
ທຸກກຸສສ. ນ ສວຈນີຍ໌ ກາຕພຸພ໌; ກຕມປີ ອກຕ໌, ກໂຣນຕິຍາ ອາປຕຕິ
ທຸກກຸສສ. ນ ອນຸວາໂທ ປຸກຸຈເປຕພຸໂພ; ປຸກຸຈປິໂຕປີ ອປປຸກຸຈປິໂຕ,
ປຸກຸຈເປນຕິຍາ^๒ ອາປຕຕິ ທຸກກຸສສ. ນ ໂອກາສ໌ ກາເຣຕພຸໂພ;
ກາຣິໂຕປີ ອກາຣິໂຕ, ກາເຣນຕິຍາ ອາປຕຕິ ທຸກກຸສສ. ນ ໂຈເທຕພຸໂພ;

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ อ. จເປนຕิ

^๒ อ. จເປຕພຸໂພ ຈປິໂຕປີ ອຈປິໂຕ ຈເປນຕິຍາ

โจทิตโป อโจทิต, โจเทนุติยา อาปตติ ทุกกฏสส. น สารตพโพ;
สาริตโป อสสาริต,^๑ สารนุติยา อาปตติ ทุกกฏสสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุ ภิกขุณีเน อโปสถัง จเปนติ,
ปวารณัง จเปนติ, สวจนียัง กโรนติ, อนูวาทำ ปฏจเปนติ, โอกาสัง
การนุติ, โจเทนุติ, สารนุติ. ภควโต เอตมตถัง อารโจะสุ.
“อนุชานามิ ภิกขเว ภิกขุณา ภิกขุณียา อโปสถัง จเปตุง; จปิโตปิ
สฏฐปิโต, จเปนตสส อนาปตติ. ปวารณัง จเปตุง; จปิตาปิ สฏฐปิตา,
จเปนตสส อนาปตติ. สวจนียัง กาทุง; กตัมปิ สุกตัง, กโรนตสส
อนาปตติ. อนูวาทำ ปฏจเปตุง; ปฏฐปิโตปิ สุปปฏฐปิโต,
ปฏฐเปนตสส อนาปตติ. โอกาสัง การตุง; การิตโป สุการิต,
การนตสส อนาปตติ. โจเทตุง; โจทิตาปิ สุโจทิตา, โจเทนตสส
อนาปตติ. สารตุง; สาริตาปิ สสสาริตา, สารนตสส อนาปตติติ.

[๔๒๙] เตน โข ปน สมเยน จพพคคิยา ภิกขุณีโย
ยาเนน ยายนุติ, อิตถียุตเตนปิ ปุริสนตเรน ปุริสยุตเตนปิ
อิตถนตเรน. มนุสสา อชฎายนุติ ขีปนุติ วิปาเจนติ ๕๗๕ เสยฺยถาปิ
คงคามหิกายาติ.^๒ ภควโต เอตมตถัง อารโจะสุ. “น ภิกขเว ภิกขุณียา
ยาเนน ยายิตพพัง; ยา ยาเยยฺย, ยถาธมโม การตพโพติ.

เตน โข ปน สมเยน อณฺณตธา ภิกขุณี คิลานา โหติ, น
สกุโกติ ปทสา คนฺตุง. ภควโต เอตมตถัง อารโจะสุ. “อนุชานามิ
ภิกขเว ภิกขุณียา คิลานาย ยาเนน ยายิตุนฺติ.”^๓ อถ โข ภิกขุณีเน
เอตทโหสิ “อิตถียุตตัง นุ โข ปุริสยุตตัง นุ โขติ. ภควโต เอตมตถัง
อารโจะสุ. “อนุชานามิ ภิกขเว อิตถียุตตัง ปุริสยุตตัง หตถาวกฺกนฺติ.

๑ ๒๖/๐๕/๒๕๖๖

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อิ. อสาริต

^๒ ส.,เท.,ฉ. คงคามหิยายาติ.

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อิ. อนุชานามิ ภิกขเว คิลานาย ยานนฺติ.

เตน ไช ปน สมเยน อญฺญตริสสา^๑ ภิกขุณียา ยานุกุมาเตน
พาพฺพหตฺร อมาสฺส^๒ อโหสิ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว สิริกํ ปาฏุงฺกิณฺติ.

[๔๓๐] เตน ไช ปน สมเยน อทฺธกาสี คณิกา ภิกขุณีสฺสุ
ปพฺพชิตา โหติ, सा ज^๓ सावตฺถी คณฺตุกามา โหติ “ภควโต
สนฺติเก อุปสมฺปชฺชิสฺสามิติ. อสฺสสํ ไช ชฺตุตา “อทฺธกาสี กิร
คณิกา सावตฺถी คณฺตุกามาติ. เต มคฺเค ปริยฺญจิสฺสุ. อสฺสสํ ไช
อทฺธกาสี คณิกา “ชฺตุตา กิร มคฺเค ปริยฺญจिताติ. ภควโต
สนฺติเก ทฺถํ ปาเหสิ “อหํ हि อุปสมฺปชฺชิตฺตุกามา, กถํ น ไช
มया ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ. อถไช ภควา เอตสฺมี นิทานे एतस्मि
ปฺกรणे ऋमि गถं गत्वा भिक्षु आमन्त्रेति “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว
ทฺเตนปิ อุปสมฺปาเทตฺนฺติ.

ภิกฺขุทฺเตน อุปสมฺปาเทตฺนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ.
“น ภิกฺขเว ภิกฺขุทฺเตน อุปสมฺปาเทตฺตพฺพา; โย อุปสมฺปาเทตฺต,
อาปตฺติ ทฺกกฺกสฺสาติ. สิกฺขมานาทฺเตน^๔ อุปสมฺปาเทตฺนฺติ ๗ปย
สามเณรทฺเตน อุปสมฺปาเทตฺนฺติ ๗ปย สามเณรีทฺเตน อุปสมฺปาเทตฺนฺติ
๗ปย พาลาย อพฺยตฺตาย ทฺเตน อุปสมฺปาเทตฺนฺติ. “น ภิกฺขเว
พาลาย อพฺยตฺตาย ทฺเตน อุปสมฺปาเทตฺตพฺพา; โย อุปสมฺปาเทตฺต,
อาปตฺติ ทฺกกฺกสฺส. อนฺุชานามิ ภิกฺขเว พยตฺตาย ภิกฺขุณียา
ปฏฺิพฺลายน ทฺเตน อุปสมฺปาเทตฺต^๕.

^๑ อ. อญฺญตราย

^๒ ส.ณ.เท.อ. อมาส

^๓ อ. จสทโท น ทิสฺสติ.

^๔ ส.ณ.เท. สิกฺขมานาทฺเตน

^๕ ส.ณ.เท. อุปสมฺปาเทตฺนฺติ.

ตาย ทูตาย ภิกขุณียา สงฆ์ อุปสงกมิตวา เอกังสํ อุตฺตราสงคํ
 กริตวา ภิกขุณี ปาเท วนฺทิตวา อุกกุฏิกํ นิสิติตวา อณฺชลี
 ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย 'อิตฺถนฺนามา อยฺยา อิตฺถนฺนามาย
 อยฺยาย อุปสมฺปทาเปกฺขา เอกโตอุปสมฺปนฺนา ภิกขุณีสงฺฆे วิสฺสุทฺธา,
 สา เกณจิเทว อนฺตราเยน นาคจฺจติ, อิตฺถนฺนามา อยฺยา สงฆ์
 อุปสมฺปทํ ยาจติ, อุลลุมฺปตฺตํ ตํ อยฺยา สงฺໄໝ อนุกมฺปํ อุปาทาย.
 อิตฺถนฺนามา อยฺยา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมฺปทาเปกฺขา
 เอกโตอุปสมฺปนฺนา ภิกขุณีสงฺฆे วิสฺสุทฺธา, สา เกณจิเทว อนฺตราเยน
 นาคจฺจติ, ทุตฺติยมฺปํ อยฺยา อิตฺถนฺนามา สงฆ์ อุปสมฺปทํ ยาจติ,
 อุลลุมฺปตฺตํ ตํ อยฺยา สงฺໄໝ อนุกมฺปํ อุปาทาย. อิตฺถนฺนามา อยฺยา
 อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อุปสมฺปทาเปกฺขา เอกโตอุปสมฺปนฺนา
 ภิกขุณีสงฺฆे วิสฺสุทฺธา, สา เกณจิเทว อนฺตราเยน นาคจฺจติ,
 ตุตฺติยมฺปํ อยฺยา อิตฺถนฺนามา สงฆ์ อุปสมฺปทํ ยาจติ, อุลลุมฺปตฺตํ ตํ
 อยฺยา สงฺໄໝ อนุกมฺปํ อุปาทายาติ. พฺยตฺเตน ภิกขุณา ปฏฺวิเพลน
 สงฺໄໝ ฃาเปตพฺโพ

'สุณฺหาตุ เม ภนฺเต สงฺໄໝ, อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย
 อุปสมฺปทาเปกฺขา เอกโตอุปสมฺปนฺนา ภิกขุณีสงฺฆे วิสฺสุทฺธา, สา
 เกณจิเทว อนฺตราเยน นาคจฺจติ, อิตฺถนฺนามา สงฆ์ อุปสมฺปทํ
 ยาจติ อิตฺถนฺนามาย ปวตฺติณียา. ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลฺลํ, สงฺໄໝ
 อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทยฺย อิตฺถนฺนามาย ปวตฺติณียา; เอสา ฃตฺติ.

สุณฺหาตุ เม ภนฺเต สงฺໄໝ, อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย
 อุปสมฺปทาเปกฺขา เอกโตอุปสมฺปนฺนา ภิกขุณีสงฺฆे วิสฺสุทฺธา, สา
 เกณจิเทว อนฺตราเยน นาคจฺจติ, อิตฺถนฺนามา สงฆ์ อุปสมฺปทํ
 ยาจติ อิตฺถนฺนามาย ปวตฺติณียา, สงฺໄໝ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทติ

อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิกฺขา. ยสฺสายสฺมโต ขมฺติ อิตฺถนฺนามาย
อุปสมฺปทา อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิกฺขา, โส ตฺถนฺหสฺส; ยสฺส
นภขมฺติ, โส ภาเสยฺย.

ทฺฐิมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ ๕๗๕ ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ.
สุณฺหาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อุปสมฺปทา-
เปกฺขา เอกโตอุปสมฺปนฺนา ภิกฺขุนี้สงฺฆे วิสฺสุทฺธา, सा เกณจิเทว
อนฺตรายเณ นาคจฺจติ, อิตฺถนฺนามา สงฺฆํ อุปสมฺปทํ ยาจติ
อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิกฺขา, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ อุปสมฺปาเทติ
อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิกฺขา, ยสฺสายสฺมโต ขมฺติ อิตฺถนฺนามาย
อุปสมฺปทา อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิกฺขา, โส ตฺถนฺหสฺส; ยสฺส
นภขมฺติ, โส ภาเสยฺย.

อุปสมฺปนฺนา สงฺฆเณ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย ปวตฺตินิกฺขา,
ขมฺติ สงฺฆสฺส; ตสฺมา ตฺถนฺหิ. เอวเมตํ ฐาปยามีติ.

ดาวเทว ฉายา เมตพฺพา, อุตฺตูปฺปมาณํ อัจฺฉิขิตพฺพํ, ทิวสภาโค
อัจฺฉิขิตพฺโพ, สงฺคีติ อัจฺฉิขิตพฺพา, ภิกฺขุนี้โย วตฺตพฺพา 'ตสฺสา
ตโย จ นิสฺสเย อฏฺฐ จ อกรรมณฺยานิ อัจฺฉิขเยยฺยาถาติ.

[๔๓๑] เตน โข ปน สมเณน ภิกฺขุนี้โย อรณฺเณ วิหรนฺติ,
ชฺชุดฺตา ทฺฐเสนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารોเจสฺสุ. "น ภิกฺขเว ภิกฺขุนี้ยา
อรณฺเณ วตฺถพฺพํ, ยา วเสยฺย, อาปตฺติ ทฺถกฏฺฐสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเณน อญฺญตเรณ อุปาสเกน ภิกฺขุนี้สงฺฆสฺส
อุทฺโทสิโต ทินฺโน โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารોเจสฺสุ. "อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว อุทฺโทสิตนฺติ. อุทฺโทสิโต น สมฺมติ. ภควโต เอตมตฺถํ
อารોเจสฺสุ. "อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อุปสฺสยนฺติ. อุปสฺสโย น สมฺมติ.

ภควโต เอตมตถํ อารโหเสสุ. “อนุชานามิ ภิกขเว นวกมฺมนฺติ. นวกมฺมํ น สมฺมตติ. ภควโต เอตมตถํ อารโหเสสุ. “อนุชานามิ ภิกขเว ปุคฺคคฺลิกํปิ กาทุนฺติ.

[๔๓๒] เตน โข ปน สมเยน อณฺณตฺรา อิตฺถิ สนนฺนินฺน-
คพฺภา ภิกขุณีสุ ปพฺพชิตา โหติ, ตสฺสา ปพฺพชิตาย คพฺโก
วฏฺฐจาสิ. อถ โข ตสฺสา ภิกขุณียา เอตทโหสิ “กถํ หนุ โข มยา
อิมสฺมี ทารเก ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ. ภควโต เอตมตถํ อารโหเสสุ.
“อนุชานามิ ภิกขเว ไปเสตฺถุ, ยาว โส ทารโก วิณฺญตฺถ ปาปฺณาตฺติติ.

อถ โข ตสฺสา ภิกขุณียา เอตทโหสิ “มยา จ น ลพฺภา
เอกิกาย วตฺถุ, อณฺณาย จ ภิกขุณียา น ลพฺภา ทารเกน สห
วตฺถุ, กถํ หนุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ. ภควโต เอตมตถํ
อารโหเสสุ. “อนุชานามิ ภิกขเว เอกํ ภิกขุณี สมฺมนฺนิตฺวา ตสฺสา
ภิกขุณียา ทฺติยํ ทาตฺถุ. เอวเมว ปน ภิกขเว สมฺมนฺนิตพฺพา. ปจฺมํ
ภิกขุณี ยาจิตพฺพา. ยาจิตฺวา พฺยตฺตาย ภิกขุณียา ปฏิพลาย
สงฺโฆ ณาเปตพฺโพ

‘สฺนฺนาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลฺลํ, สงฺโฆ
อิตฺถนฺนามํ ภิกขุณี สมฺมนฺนเอยฺย อิตฺถนฺนามาย ภิกขุณียา ทฺติยํ;
เอสา ฅตฺติ.

สฺนฺนาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกขุณี
สมฺมนฺนติ อิตฺถนฺนามาย ภิกขุณียา ทฺติยํ. ยสฺสา อยฺยาย ขมติ
อิตฺถนฺนามาย ภิกขุณียา สมฺมตติ อิตฺถนฺนามาย ภิกขุณียา ทฺติยาย,
สา ตฺถนฺนสฺส; ยสฺสา นกขมติ, सा भास्येय.

สมฺมตา สงฺเขน อิตฺถนฺนามา ภิกขุณี อิตฺถนฺนามาย ภิกขุณียา
ทฺติยา, ขมติ สงฺฆสฺส; ตสฺมา ตฺถนฺนํ. เอวเมตํ ฐารยามีติ.

อถโข ตสฺสา ทุตฺติยิกาย ภิกฺขุณฺเีย เอตทโหสิ “กถํ นุ โข
มยา อิมสฺมี ทารเก ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส.
“อนุชานามิ ภิกฺขเว จเปตฺวา สาการํ ยถา อญฺเเย” ปฺริเส
ปฏิปชฺชติ,^๑ เอวํ ตสฺมี ทารเก ปฏิปชฺชิตฺตฺนฺติ.

[๔๓๓] เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุณฺเีย ครุฑมมํ
อชฺฌาปนฺนา โหติ มาณตฺตจารินี. อถโข ตสฺสา ภิกฺขุณฺเีย เอตทโหสิ
“มยา จ น ลพฺภา เอกิกาย วตฺถุํ, อญฺญาย จ ภิกฺขุณฺเีย น
ลพฺภา สห มยา วตฺถุํ, กถํ นุ โข มยา ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ.
ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. “อนุชานามิ ภิกฺขเว เอกํ ภิกฺขุณฺเีย
สมฺมณฺณิตฺวา ตสฺสา ภิกฺขุณฺเีย ทุตฺติยํ ทาทุํ. เอวญจ ปน ภิกฺขเว
สมฺมณฺณิตพฺพา. ปจมํ ภิกฺขุณฺเีย ยาจิตพฺพา. ยาจิตฺวา พฺยตฺตาย
ภิกฺขุณฺเีย ปฏิพลาย สงฺโฆ ฌาเปตพฺโพ

‘สฺนาคฺคฺ เม อยฺเย สงฺโฆ, ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกฺลลํ, สงฺโฆ
อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุณฺเีย สมฺมณฺเญยฺย อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุณฺเีย ทุตฺติยํ;
เอสา ฌตฺติ.

สฺนาคฺคฺ เม อยฺเย สงฺโฆ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุณฺเีย
สมฺมณฺณติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุณฺเีย ทุตฺติยํ. ยสฺสา อยฺยาย ขมฺติ
อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุณฺเีย สมฺมติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุณฺเีย ทุตฺติยาย,
สา ตฺถนฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมฺติ, सा ภาเสยฺย.

สมฺมตา สงฺฆेन อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุณฺเีย อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุณฺเีย
ทุตฺติยา, ขมฺติ สงฺฆสฺส; ตสฺมา ตฺถนฺหี. เอวเมตํ ฐายามิตฺติ.

๑ หมดอายุ 26/05/2566

[๔๓๔] เตน โข ปน สมเยน อญฺญตฺรา ภิกขุณี สิขุ^๑ ปรุจจกฺขาย^๑ วิพฺภมิ. สา ปฺน ปจฺจาคนฺตฺวา ภิกขุณีโย อุปสมฺปทํ ยาจิ. ภควโต เอตมตฺถํ อโรเจสฺสุ. “น ภิกฺขเว ภิกขุณียา สิขฺวาปรุจจกฺขานํ, ยเทว สา วิพฺภนฺตา, ตเทว สา อภิกขุณีนํติ.

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตฺรา ภิกขุณี สกาสาวา^๒ ติตฺถายตน์ สงฺกมิ, สา ปฺน ปจฺจาคนฺตฺวา ภิกขุณีโย อุปสมฺปทํ ยาจิ. ภควโต เอตมตฺถํ อโรเจสฺสุ. “ยา สา ภิกฺขเว ภิกขุณี สกาสาวา ติตฺถายตน์ สงฺกนฺตา, สา []^๓ อาคตา น อุปสมฺปาเทตพฺพาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุณีโย ปุริเสหิ อภิวาทน์ เกสจฺเจทน์ นขจฺเจทน์ วณฺปปฏิภมมํ กุกฺกุกฺจายนฺตา น สาทียนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว สาทียิตฺตุนฺติ.”^๔

[๔๓๕] เตน โข ปน สมเยน ภิกขุณีโย ปลฺลงฺเกน นิสิตฺตุนฺติ, ปณฺหิสมฺผลสฺส สาทียนฺติ.”^๕ ภควโต เอตมตฺถํ อโรเจสฺสุ. “น ภิกฺขเว ภิกขุณียา ปลฺลงฺเกน นิสิตฺตพฺพํ; ยา นิสิตฺเตยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏฺสสาติ.

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตฺรา ภิกขุณี คิลานา โหติ, ตสฺสา วินา ปลฺลงฺกา^๖ น ผาสฺสุ โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อโรเจสฺสุ. “อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ภิกขุณียา อหฺมปลฺลงฺกนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุณีโย วจฺจกฺกฺขิยา วจฺจํ กโรนฺติ, จพฺพคฺคิยา ภิกขุณีโย ตตฺถเว คพฺพํ ปาเตนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ

^๑ ส.ฉ.,เท.,อิ. ปรุจจกฺขาย

หมุดอายุ 26/05/2566

^๓ เท. เอตฺถนฺตเร ปฺนสทฺโท ทิสฺสติ.

^๕ ส.ฉ.,เท.,มหา. สาทียนฺติ, อิ. สาทียนฺตา.

^๒ ส.ฉ. สกาวาสา, เอวมฺปริปิ.

^๔ ส.ฉ.,เท.,อิ. สาทิตฺตุนฺติ.

^๖ ส.ฉ.,เท.,อิ. ปลฺลงฺเกน

อาโรเจสฺสุ. “น ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺเีย วจฺจุกฺกุณฺเีย วจฺโจ กาทพฺโพ; ยา
กเรยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนฺุชานามิ ภิกฺขเว เหฏฺฐาวิวฏฺเฐ
อุปริปฏฺิฉนฺเน วจฺจํ กาทุนฺติ.

[๔๓๖] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุณฺเีย จฺจนฺเณน นฺุหายนฺติ.
มนฺุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ๔ป๔ เสยฺยถาปิ คิหิ-
กามโมคฺคินฺเียติ.” ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “น ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺเีย
จฺจนฺเณน นฺุหายิตพฺพํ; ยา นฺุหาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนฺุชานามิ
ภิกฺขเว กุกฺกุสํ มตฺติกนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุณฺเีย วาสิตกาย^๒ มตฺติกาย
นฺุหายนฺติ. มนฺุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ ๔ป๔ เสยฺยถาปิ
คิหิกามโมคฺคินฺเียติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “น ภิกฺขเว
ภิกฺขุณฺเีย วาสิตกาย มตฺติกาย นฺุหายิตพฺพํ; ยา นฺุหาเยยฺย,
อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนฺุชานามิ ภิกฺขเว ปกติมตฺติกนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุณฺเีย ชนฺุตาจเร นฺุหายนฺติโย
โกลาหลํ อกํสฺสุ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “น ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺเีย
ชนฺุตาจเร นฺุหายิตพฺพํ; ยา นฺุหาเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุณฺเีย ปฏฺิโสเต นฺุหายนฺติ
ธาราสมฺมุสฺสํ สาทิยนฺติ.”^๓ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสฺสุ. “น
ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺเีย ปฏฺิโสเต นฺุหายิตพฺพํ; ยา นฺุหาเยยฺย, อาปตฺติ
ทุกฺกฏสฺสาติ.

^๑ ส.ฉ.เท. คิหิณี กามโมคฺคินฺเียติ, เอมุปริปิ.

^๒ อ. วาสิติกาย

^๓ ส.ฉ.เท.มหา. สาทิยนฺติ, อ. สาทิยนฺตา.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุณีโย อติตเถ นุหายนนฺติ, ฐตฺตา
ทฺฐเสนนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. “น ภิกขเว ภิกขุณียา
อติตเถ นุหายิตพฺพํ; ยา นุहाเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิกขุณีโย ปุริสตีตเถ นุหายนนฺติ.
มนุสฺสา อชฺฌายนฺติ ขียนนฺติ วิปาเจนนฺติ ฯ” “เสยฺยถาปี
คิหิกามโภคินีโยติ ฯ” ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเส. “น
ภิกขเว ภิกขุณียา ปุริสตีตเถ นุหายิตพฺพํ; ยา นุहाเยยฺย,
อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุชานามิ ภิกขเว มหิพาทิตเถ นุหายิตฺนฺติ.

ตติยภาณวโร นิฏฺฐิตो.

ภิกขุณีขนฺธโก ทสฺโม.^๑

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถุ เอกสฺตํ.^๒

ตสสุททาน

ปพพชช โคตมี ยาจิ

กปิลวตถุ เวสาลี

รชิกิณณา^๑ โกฏฐเกส^๒

ภพโพติ นยโต ยาจิ

วสสสตี ตทหุ จ

ปวารณา ธรรมมา

โอวโฏ จ อฏฐ ฐมา^๔

กรรมมปฏิคคโ

วสสสทสส ปณเจว

มณชฏฐิกกา อุปมาหิ^๖

ปาฬี พนชเยยุปมาหิ^๗

อุปสมปาเทตฺถ อยฺยา

น กริสสนติ กิเมว

โอวาทํ ปาติโมกขณจ

น ชานนติ จ อาจิขุ

ปฏิคคเหตฺถ ภิขุ

นानุณฺณาสี ตถาคโต

อคมาสี วินายโก.

อานนทสส ปเวทยิ

มาตาติ ไปสิกาติ จ.

อภิกขุ ปจฺจาสีสนา^๓

เทว วสสา อนกโกสนา.

ยาวชีวานวตตนา

สา วสสา อุปสมปทา.

กุมภเถนเก^๕ เสตฏฺจิ

เอวํ สทฺธมฺมหีสนา.

ปุน สทฺธมฺมสณฺจิติ

ยถาวุฑฺฒาภิวาทนา.

สาธารณาสาธารณํ

เกน นุ โข อุปสฺสยํ.

น กโรนฺติ จ ภิขุ

ภิขุนี้หิ ปฏิคคโ.

^๑ อ. รชิกิณณ

^๓ ส.ฉ.,เท. ปจฺจาสีสนา

^๕ อ. กุมภเถนกา

^๗ ส.,เท.,อ. อาฬี พนชเยยุ ปา เอว, ฉ. อาฬี พนชเยยุ ปาเว

^๘ ส.,ฉ.,เท.,อ.,มหา. ภิขุ

^๒ ส.,ฉ.,เท. รชิกิณณ โกฏฐเก

^๔ อ. โอวาทนฏฐ เต ฐมา

^๖ ส.,ฉ.,เท. มณชฏฐิกอุปมาหิ, อ. มณชฏฐิก อุปมาหิ

อาจิขุขิ กมมัม ภิกขุหิ

อาจิขุขิตุ ภาณทณญจ

สาवตถียา กททโมทเก^๒

องคชาตัม จ โอภาสั

อวนทโย ทณทกมมัม

อวารณญจ โอวาทัม

พาลาวตถุวินิจจยา^๔

ทเว ติสโส น คณหนติ

อรณญัม นาโรเจนติ จ

ทีฆัม วิลิจมมญจ^๖

โจพเวณิ จ วฏฏิกิ จ

อฏฐิลลัม โคหนุเกน

อฐัม มุขัม ทนตมัส

ลณเจนติ^๘ องคราคญจ

อวงคัม วิเสโส โลโก^{๑๐}

อุชฌายนติ ภิกขุหิ วา^๑

โรเปตวา อุปปลาย จ.

อวนทิกิ กาย อฐุ จ

สมปโยเชนติ วคคิกิ.

ภิกขุณีโย ตถา ปุณ

นุ โข กปปติ ปกุกมิ.^๓

โอวาทัม สงโฆ ปณจหิ

พาลา คิลานคามิกิ.

ปุณ ปจจาจจณติ จ^๕

ทุสสา จ เวณิ วฏฏิกิ จ

สุตตเวณิ จ วฏฏิกิ.

หตถโกจจัม ปทัม^๗ ตถา

อาลิมโป มทท จุณณนา.

มุขราคัม ตถา ทเว

สาโลเกน สนจจณัม.^{๑๑}

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. ภิกขุณีหิ วา

^๓ ส.,เท.,อิ.,มหา. กปปติ นุ โข ปกุกมิ.

^{๕-๕} ส.,ฉ.,เท. อารณญิกโก นาโรเจนติ

อิ. อารณญิกกา นาโรเจนติ

มหา. อารณญัม นาโรเจนติ จ

^๖ ส.,ฉ.,เท.,มหา. วิลิจมมญจ

หมตราชู 26/05/2566

^๘ ส.,มหา. อฐัม, ฉ.,เท. อฐัม

^{๑๐} อิ. อวงควิเสโลเก

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อิ. กททโมท

^๔ อิ. พาลาวตถุวินิจจโย

น ปจจาจจณติ จ,

น ปจจาจจณติ จ,

น ปจจาจจณติ จ

^๗ ส.,ฉ.,เท. ปาทัม, อิ. ปริ

^๘ เท.,อิ.,ทย.,มหา. ลณเจนติ

^{๑๑} ส.,ฉ.,เท. นจเจณ จ, อิ. สนจเจณ จ.

เวสี^๑ ปานาคาริ สุน

ทาส ทาสี กมฺมการิ

ติรจฺจน หริตฺกิ^๓

นีล ปิต โลหิตก

มหารงฺค มหานามา จ^๖

ปฺปฬ ผล^๘ กณฺจกณฺจ

ภิกฺขุนี้สิภฺขมานาย

นียฺยาทีเต ปรีกฺขาร

ภิกฺขุสฺส สามเณรสฺส

อณฺเณสณฺจ ปรีกฺขาร

มลฺลา^{๑๓} คพฺภ ปตฺตมฺล

อฺสฺสนนฺณจ พาพฺพหตฺริ

ภิกฺขุนี้ ยาทิสํ เหฏฺฐจ^{๑๕}

เสนาสนํ อุตฺตนิโย

อาปณํ วทฺธิ วาณิชา

กมฺมการิ อฺปฏฺจยฺ^๒

สนฺธารยนฺติ นมาตก^๔

มณฺเชฏฺฐกณฺหจิวรา.^๕

อจฺฉินฺนา ทิมเมว จ

ติริฏฺฐกณฺจ^๘ ธารยฺ.

สามเณราย อจฺจเย^{๑๐}

ภิกฺขุนี้โย จ^{๑๑} อิสฺสรา.

อฺปาสกสฺสฺสฺปาสิกา

นียฺยาเต ภิกฺขุ อิสฺสรา.^{๑๒}

พฺยณฺชนํ อามิเสน จ

สนฺนิธิกตอามิสฺ.^{๑๔}

ภิกฺขุนี้นํ ตถา กเร

มกฺขียติ^{๑๖} ปฏฺฐานิ จ.

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. เวสี
มหา. กมฺมการิ อฺปฏฺจยฺ.

^๔ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. นมาตก

^๖ ส.,ฉ.,เท.,อิ. มหานาม

^๘ อ. ปปฺปฬ

^{๑๐} อ. อปจฺจเย

^{๑๒} ส.,ฉ.,เท. นียฺยาเต ภิกฺขุ อิสฺสรา, อ. นียฺยนฺเต ภิกฺขุ อิสฺสรา.

^{๑๓} ส.,ฉ.,เท. มลฺล, อ. มลฺเล

^{๑๕} ส.,ฉ. โภฏฺฐ

^๒ ส. กมฺมการิ อฺปฏฺจยฺ, อ. กมฺมการิ อฺปฏฺจ,

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. หริตฺกิ

^๕ ฉ. มณฺเชฏฺฐกณฺหจิวรา, อ. มณฺจฏฺฐกณฺหจิวโร.

^๗ ส.,ฉ.,อิ.,มหา. จสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๘ ส.,ฉ. ติริฏฺฐกณฺจ, เท. ติริฏฺฐก จ, อ. ติริฏฺฐกณฺจ

^{๑๑} ส.,ฉ.,มหา. ภิกฺขุนี้โย ว, เท.,อิ. ภิกฺขุนี้ เจว

^{๑๔} ส.,ฉ.,เท.,มหา. สนฺนิธิกตอามิสฺ.

^{๑๖} ส.,ฉ.,เท.,มหา. มกฺขียติ

ฉิซฺชติ^๑ สพฺพกาลญจ
นิมิตฺตา โลหิตา เจว

ฐวโจพฺปกุณฺรณฺตี^๒
เวปฺริสสี^๓ จ สมฺภินฺนา

อนิมนฺตฺตาทิตฺโต กตฺวา
เอตํ เปยฺยาลโต เหมจฺจ^๔

โสสาปมาโร มานุสฺสี
อนนฺดา น ราชภฺมฺมึ

ปริปฺปณฺณา จ กิณฺหามา
จตุวิสฺนฺตฺรายนํ

วิตุถายนฺติ อนนฺตฺสิญฺจ
อุปชฺฌมาคาคห สงฺฆาญฺจิ

สงฺกจฺจุทกฺสาญฺจิ จ^๕
พาลา อสมฺมเต กโต

เอกโตอุปสมฺปนฺนา
ฉายา อุตฺตฺวิวสา จ

อฏฺฐจ อกรณียานิ
น ปวาเรณฺติ ภิกฺขุณี

อนิมนฺตฺตาปิ^๖ ทิสฺสเร
ตเถว ฐวโลหิตา.

สิขริณฺตฺติปณฺทกา
อุกฺโกตฺตพฺยณฺชนาปิ จ.^๗

ยาว อุภยพฺยณฺชนา^๘
กฺกฺกจฺจ คณฺโฑท กิลาสี^๙ จ.

อิตฺถีสสิ ภุชิสฺสาสี จ
อนุญฺญาตา จ วิสฺติ.

กานาма เต ปวตฺตฺตินี
ปฺจุฉิตฺวา อุปสมฺปทา.

สงฺฆมฺมชฺเฌ ตเถว จ
อุตฺตรนฺตรวาสโก.

อาจิกฺขิตฺวาน เปสเย
ยาเจ ปฺจุฉนฺตฺรานิ.

ภิกฺขุสงฺฆเฌ ตถา ปฺน
สงฺคีติ ตโย นิสฺสเย.

กาลํ สพฺพตฺถ อฏฺฐจธา^{๑๐}
ภิกฺขุสงฺฆํ ตเถว จ.

^๑ ส.จ.,เท.,อิ.,มหา. ฉิซฺชติ

^๒ อ. อนิมนฺตฺตาทิตฺโต

^๓ อ. ฐวโจพฺ ปกฺกฺกณฺตี

^๔ อ. เวปฺริสสี

^๕ อ. อุกฺโกตฺตพฺยณฺชนา จ ยา.

^๖ ส.,เท.,มหา. ยาว อุกฺโกตฺตพฺยณฺชนา,

^๗ จ.,อิ. อุกฺโกตฺตพฺยณฺชนา จ ยา

^๘ ส.,จ.,เท.,อิ.,มหา. เหมจฺจ

พิมพ์ 26/05/2566

^๙ ส.,จ.,เท.,มหา. กิลาสี

^{๑๐} ส.,จ.,เท. สงฺกจฺจุทกฺสาญฺจิ จ, อ. สงฺกจฺจุทกฺสาญฺจิ จ

^{๑๑} ส.,จ.,เท. อฏฺฐจ, อ. อฏฺฐจ วา

โกลาหล์ ปุเรภตฺตํ
 อุโปสถํ ปวารณํ
 โอกาสํ โจเท สารเณติ
 ตเถว ภิกฺขุ ภิกฺขุณี
 ยานํ คิลานํ ยุตฺตยจ
 ภิกฺขุ ลิกฺขุชา สามเณร
 อรณฺเณ อุปาสเคน
 น สมฺมตติ นวกมฺมํ
 สาการณจ คุรุชมฺมํ
 อภิวาทน เกสา จ
 ปลฺลงฺเคน คิลานา จ
 ชนฺตาชมเร ปฏฺิโสเต
 มหาโคตมี อายาจิ
 ปริสา จตสฺโส โหนติ
 สํเวคชนนตฺถาย
 อาตุรฺสฺสา ว เกสชฺชํ
 เอวํ วินิตา^๑ สทฺธมฺเม
 ตา^๒ ยนฺติ อจฺจุตํ จานํ

วิกาเล จ กุลาหล์^๑
 สวจณํ อนุวาทํ.^๒
 ปฏิภุชิตํ มหะสินา
 อนุญญาตํ มหะสินา.
 ยานุกฺขมาตทฺธมฺกาสิกา
 สามเณรี จ พาลิยา.^๓
 อุทฺโทสิโต อุปสฺสยํ
 นิสินฺนคพฺภเากิกา.
 อปฺปจฺจกฺขยา ยา จ^๔ สงฺกมิ
 นชา จ วณกมฺมนา.^๕
 วจฺจํ จุณฺเณน วาสิตํ
 อตฺตเถ ปุริเสน จ.
 อานนฺโท จาปิ โยนิโส
 ปพฺพชฺชา^๖ ชินสาสเน.
 สทฺธมฺมสฺส จ วุทฺธิยา^๗
 เอวํ พุทฺธเชน เทสิตํ.
 มาตุคามปิ อิตฺรา^๘
 ยตฺถ คนฺตฺวา น โสจเรติ.

ภิกฺขุณีกฺขนฺธโก นิฏฺฐิตो.

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. โกลาหล์

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อิ. พาลาย.

^๕ ส.,อิ. วกกมฺมมนา.

^๗ อ. วิทิตา

^๒ ฉ. เท. สวจณียานุวาทนํ, อิ. สวจณิ อนุวาทน.

^๔ ส.,ฉ.,เท.,อิ. ปจฺจกฺขาย จ, มหา. อปฺปจฺจกฺขาย จ

^๖ อ. ปพฺพชฺช

^๘ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. อิตฺรา

^๗ อ. พุทฺธิยา

^{๑๐} ส.,ฉ.,เท. ยายนฺติ

๑๑. ปณฺจสติกกฺขนฺธโก

๑. มหากสฺสปตฺตเถรวตฺต

[๔๓๗] อถโข อายสฺมา มหากสฺสโป ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “เอกมิทาหิ อารุโส สมยํ ปาวาย กุสินารํ อทฺธานมคฺคปฏฺฐิปนโน มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิ ปณฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ. อถวหา อารุโส มคฺคา โอกฺกมฺม อณฺเฏตรสฺมี รุกฺขมฺมูเล นิสิตี.

เตน โข ปน สมเยน อณฺเฏโตร อาชีวโก กุสินารายํ มนุสฺสวปฺปฬํ คเหตฺวา ปาวํ อทฺธานมคฺคปฏฺฐิปนโน โหติ. อทฺทสฺส โข อหิ อารุโส ตํ อาชีวกํ ทฺวโร ว อาคจฺจนตํ; ทิสฺวาน ตํ อาชีวกํ เอตทวโจ ‘อปารุโส อมฺหากํ สตฺถารํ ชานาสิตฺติ. ‘อามารุโส ชานามิ, อชฺช สตฺตาทปริณิพฺพุโต สมณฺเณ โคตโม, ตโต เม อิทํ มนุสฺสวปฺปฬํ คหิตนฺติ. ตตฺตารุโส เย เต ภิกฺขุ อวิตฺราคา, อปฺเปกฺกจฺเจ พาหา ปคฺคยฺห กนฺทนฺติ, จินฺนปาทาว ปตฺนฺติ,^๑ อวณฺณนฺติ, วิวณฺณนฺติ, ‘อติชิปปิ ภควา ปริณิพฺพุโต, อติชิปปิ สุกโต ปริณิพฺพุโต, อติชิปปิ จกฺขุ โลเก อนฺตรหิตนฺติ. เย ปน เต ภิกฺขุ วิตฺราคา, เต สตา สมฺปชานา อธิวาสนฺติ ‘อนิจฺจา สงฺขารา, ตํ กุเตตฺถ ลพฺภาติ.

อถวหา อารุโส เต ภิกฺขุ เอตทวโจ ‘อลํ อารุโส, มา โสจิตฺถ, มา ปรีเทวิตฺถ, นนฺเวตํ อารุโส ภควตา ปฏฺฐิกฺกจฺเจ อกฺขาตํ ‘สพฺเพเหว ปิเยหิ มนาเปหิ นานาภาโว วินาภาโว

^๑ ส.จ. จินฺนปาตํ ปตฺตนฺติ, อ. จินฺนปาตํ ปตฺตนฺติ

อณฺณถาภาโว, ตํ กุเตตถ อวฺสุโส ลพฺภา, ‘ยฺนตํ ชาตํ ภูตํ สงฺขตํ
ปโลกธมฺมํ, ตํ วต มา ปลฺลชฺชิตฺติ เนตํ จานํ วิชฺชตฺติติ.

เตน โข ปนาวฺสุโส สมเยน สุภทฺโท นาม วุฑฺฒปพฺพชิตฺโต
ตสฺสํ ปริสายํ นิสินฺโน โหติ. อถ โข อวฺสุโส สุภทฺโท วุฑฺฒปพฺพชิตฺโต
เต ภิกฺขุ เอตทวโจ ‘อลํ อวฺสุโส, มา โสจิตฺถ, มา ปริเทเวตฺถ,
สมฺมุตฺตา มยฺ เตน มหาสมณฺเณ, อุปทฺทฺตา จ มยฺ โหเม ‘อิทํ โว
กปฺปติ, อิทํ โว น กปฺปตฺติติ, อิทานิ ปน มยฺ ยํ อิจฺฉิสฺสาม, ตํ
กริสฺสาม, ยํ น อิจฺฉิสฺสาม, น ตํ กริสฺสามาติ. หนฺท มยฺ อวฺสุโส
ธมฺมญฺจ วินยญฺจ สงฺคายาม, ปุเร ธมฺโม ทิปฺปติ, ธมฺโม
ปฏฺวิพาหียติ, []” อวินโย ทิปฺปติ, วินโย ปฏฺวิพาหียติ, ปุเร
ธมฺมวาทินो พลวฺนโต โหนฺติ, ธมฺมวาทินो ทฺวพฺพลา โหนฺติ.
อวินยวาทินो พลวฺนโต โหนฺติ, วินยวาทินอ ทฺวพฺพลา โหนฺตฺติติ.

๒. ปญฺจนนํ ภิกฺขุสฺตานํ สมฺมตฺติกา^๒

“เตนहि ภนฺเต เถโร ภิกฺขุ อุจฺฉินาตุติ. อถ โข อายสฺมา
มหากัสสปเอ เกณฺหฺนปญฺจอรหนฺตสฺตานิ อุจฺฉินิ. ภิกฺขุ อายสฺมนตํ
มหากัสสปํ เอตทวโจ “อຍ္ ภนฺเต อายสฺมา อานนฺโท กิณฺจาปิ
เสกฺโข สมานอ อภพฺโพ จนฺทา โทสา โมหာ ภายา อคตฺตี คนฺตํ,
พฺหุ จเนน^๓ ภควโต สนฺติเก ธมฺโม จ วินโย จ ปริยตฺโต, เตนहि
ภนฺเต เถโร อายสฺมนตํปิ อานนฺทํ อุจฺฉินาตุติ. อถ โข อายสฺมา
มหากัสสปเอ อายสฺมนตํปิ อานนฺทํ อุจฺฉินิ.

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ ส.,ท.ย.,มหา. เอตถนฺตเร ปุเรติ อຍ္ ปาโจ ทิสฺสติ. ^{๒-๒} ส.,ฉ. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๓ ส.,ฉ.,เท. พหุ จ อเนน, อ. พหุ จ เตน

อถโข เถรานิ ภิกขุณฺเณ เตตทโหสิ “กตฺถ นุ โข มยฺหิ ฌมฺมญฺจ
วินยญฺจ สงฺคาเยยฺยมาติ. อถโข เถรานิ ภิกขุณฺเณ เตตทโหสิ
“ราชคหิ โข มหาโคจโร ปหุตฺตเสนาสนํ, ยนฺนุน มยฺหิ ราชคเห วสฺสํ
วสนฺตนา ฌมฺมญฺจ วินยญฺจ สงฺคาเยยฺยาม, น อญฺเฆ ภิกขุ
ราชคเห วสฺสํ อุปคจฺเจยฺยุนฺติ.

อถโข อายสฺมา มหากสฺสโป สงฺฆํ ฌาเปสิ

[๔๓๘] “สุณฺหาตุ เม อารุโส สงฺฆเ, ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลฺลํ,
สงฺฆเ อิมานิ ปณฺจ ภิกขุสฺตานิ สมฺมณฺเณยฺย ‘ราชคเห วสฺสํ
วสนฺตานิ’ ฌมฺมญฺจ วินยญฺจ สงฺคายิตฺุ, น อญฺเฆหิ ภิกขุหิ
ราชคเห วสฺสํ วสิตพฺพนฺติ; เอสา ฌตฺติ.

สุณฺหาตุ เม อารุโส สงฺฆเ, สงฺฆเ อิมานิ ปณฺจ ภิกขุสฺตานิ
สมฺมณฺนฺติ ‘ราชคเห วสฺสํ วสนฺตานิ ฌมฺมญฺจ วินยญฺจ สงฺคายิตฺุ,
น อญฺเฆหิ ภิกขุหิ ราชคเห วสฺสํ วสิตพฺพนฺติ. ยสฺสา ยสฺมา โต
ขมฺติ อิมสฺส ปณฺจนฺนํ ภิกขุสฺตานํ สมฺมตฺติ ‘ราชคเห วสฺสํ
วสนฺตานิ’ ฌมฺมญฺจ วินยญฺจ สงฺคายิตฺุ, น อญฺเฆหิ ภิกขุหิ
ราชคเห วสฺสํ วสิตพฺพนฺติ, โส ตฺถนฺหสฺส; ยสฺส นกขมฺติ, โส
ภาเสยฺย.

สมฺมตานิ^๓ สงฺฆเณ อิมานิ ปณฺจ ภิกขุสฺตานิ ‘ราชคเห วสฺสํ
วสนฺตานิ ฌมฺมญฺจ วินยญฺจ สงฺคายิตฺุ, น อญฺเฆหิ ภิกขุหิ
ราชคเห วสฺสํ วสิตพฺพนฺติ, ขมฺติ สงฺฆสฺส; ตสฺมา ตฺถนฺหิ. เอวเมตํ
ธารยามีติ.

^๑ อ. วสนฺตนา, เอวฺมฺปริปี.

^๒ อ. วสนฺตนา

^๓ อ. สมฺมตนา

อถโข เถรา ภิกขุ ราชคหิ อคมํสุ ฐมฺมญจ วินยญจ
สงฺคายิตุํ. อถโข เถรานํ ภิกขุนํ เอตทโหสิ "ภควตา โข อาวุโส
ขณฺฑพุลฺลปฏฺิสงฺขรณํ วนฺณนิตํ, หนฺท มยํ อาวุโส ปจฺมํ มาสํ
ขณฺฑพุลฺลํ ปฏฺิสงฺขโรม, มชฺฌิมํ มาสํ สนนฺิปตฺติวาทา ฐมฺมญจ
วินยญจ สงฺคายิสฺสามาติ.

อถโข เถรา ภิกขุ ปจฺมํ มาสํ ขณฺฑพุลฺลํ ปฏฺิสงฺขรํ. อถโข
อายุสฺมา อานนฺโท "เสว สนนฺิปาโต, น โข เม ตํ ปฏฺิรูป, โยหํ
เสกฺโข สมานํ สนนฺิปาตํ คจฺเจยฺยนฺติ พหุเทว รตฺตี กายคตฺยา
สตียา วิตีนาเมตวาทา รตฺตียา ปจฺจุสฺสมยํ "นิปชฺชิสฺสามีติ กายํ
อาวฏฺเฏสิ," อปฺปตฺตญจ สีลํ พิมฺโพหนํ, ภูมิตฺโต จ ปาทา มุตฺตา,
เอตสฺมี อนฺตเร อนฺุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมฺุจฺจิ.

[๔๓๙] อถโข อายุสฺมา อานนฺโท อรหา สมานํ สนนฺิปาตํ
อคมาสิ. อถโข อายุสฺมา มหาภคสสไป สงฺฆํ ณาเปสิ

"สุณฺาตุ เม อาวุโส สงฺโฆ, ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลฺลํ, อหํ
อุปาสิ วินยํ ปุจฺเจยฺยนฺติ.

อายุสฺมา อุปาสิ สงฺฆํ ณาเปสิ

"สุณฺาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลฺลํ, อหํ
อายุสมฺมา มหาภคสสเปณ วินยํ ปุฏฺุจฺ วิสฺสชฺเชยฺยนฺติ.

อถโข อายุสฺมา มหาภคสสไป อายุสมฺนํ อุปาสิ เอตทโวจ
"ปจฺมํ อาวุโส อุปาสิ ปาราชิกํ กตฺถ ปณฺณตฺตนฺติ. "เวสาลียา"
ภนฺเตติ. "กํ อารพฺภาติ. "สุทฺินํ กถนฺทปฺตฺตํ อารพฺภาติ. "กิสฺมี

วตถุสมินฺติ. “เมถุนธมฺเมติ. อถโข อายสฺมา มหากสฺสโป อายสมนฺตํ
 อุปาลี ปจฺมสฺส ปาราชิกสฺส วตถุมฺปิ ปุจฺฉิ, นิทานมฺปิ ปุจฺฉิ,
 ปุคฺคลมฺปิ ปุจฺฉิ, ปณฺณตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ, อนฺุปฺปณฺณตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ,
 อาปตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ, อนาปตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ. “หุตฺติยมฺปนาวุโส อุปาลี
 ปาราชิกํ กตฺถ ปณฺณตฺตฺนฺติ. “ราชคฺเห ฆนฺเตติ. “กํ อารพฺภาติ.
 “ธนฺธิํ กุมฺภการปฺตฺตํ อารพฺภาติ. “กิสฺมี วตถุสมินฺติ. “อทินฺนาทาเนติ.
 อถโข อายสฺมา มหากสฺสโป อายสมนฺตํ อุปาลี หุตฺติยสฺส ปาราชิกสฺส
 วตถุมฺปิ ปุจฺฉิ, นิทานมฺปิ ปุจฺฉิ, ปุคฺคลมฺปิ ปุจฺฉิ, ปณฺณตฺติมฺปิ
 ปุจฺฉิ, อนฺุปฺปณฺณตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ, อาปตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ, อนาปตฺติมฺปิ
 ปุจฺฉิ. “ตฺติยมฺปนาวุโส อุปาลี ปาราชิกํ กตฺถ ปณฺณตฺตฺนฺติ.
 “เวสาลิยา ฆนฺเตติ. “กํ อารพฺภาติ. “สมฺพหฺล ภิက္ขุ อารพฺภาติ.
 “กิสฺมี วตถุสมินฺติ. “มนุสฺสวિકฺคเหติ. อถโข อายสฺมา มหากสฺสโป
 อายสมนฺตํ อุปาลี ตฺติยสฺส ปาราชิกสฺส วตถุมฺปิ ปุจฺฉิ, นิทานมฺปิ
 ปุจฺฉิ, ปุคฺคลมฺปิ ปุจฺฉิ, ปณฺณตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ, อนฺุปฺปณฺณตฺติมฺปิ
 ปุจฺฉิ, อาปตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ, อนาปตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ. “จตฺตฺถมฺปนาวุโส
 อุปาลี ปาราชิกํ กตฺถ ปณฺณตฺตฺนฺติ. “เวสาลิยา ฆนฺเตติ. “กํ
 อารพฺภาติ. “วคฺคุมฺภาทีริเย ภิက္ขุ อารพฺภาติ. “กิสฺมี วตถุสมินฺติ.
 “อุตฺตริมนุสฺสธมฺเมติ. อถโข อายสฺมา มหากสฺสโป อายสมนฺตํ
 อุปาลี จตฺตฺถสฺส ปาราชิกสฺส วตถุมฺปิ ปุจฺฉิ, นิทานมฺปิ ปุจฺฉิ,
 ปุคฺคลมฺปิ ปุจฺฉิ, ปณฺณตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ, อนฺุปฺปณฺณตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ,
 อาปตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ, อนาปตฺติมฺปิ ปุจฺฉิ. เอเตเนว อุปาเยน
 อุภาโตวินเย^๑ ปุจฺฉิ, ปุญฺโฆ ปุญฺโฆ อายสฺมา อุปาลี วิสฺสชฺเชติ.

[๔๔๐] อถโข อายสฺมา มหากสฺสโป สงฺฆํ ฌาเปสิ

“สุณาทู เม อาวุโส สงฺโฆ, ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลฺลํ, อหํ
อานนฺทํ ฌมฺมํ ปุจฺเจยฺยนฺติ.

อายสฺมา อานนฺโท สงฺฆํ ฌาเปสิ

“สุณาทู เม ภนฺเต สงฺโฆ, ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลฺลํ, อหํ
อายสฺมาตา มหากสฺสเปน ฌมฺมํ ปุฏฺโজ วิสฺสชฺเชยฺยนฺติ.

อถโข อายสฺมา มหากสฺสโป อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ
“พฺรหฺมชาลํ อาวุโส อานนฺท กตฺถ ภาสิตนฺติ. “อนฺตรรา จ ภนฺเต
ราชคหํ อนฺตรรา จ นาพฺพนํ ราชาคาเร^๑ อมฺพลฏฺฐิกายาติ.” “กํ
อารพฺภาติ. “สุปฺปิยญฺจ ปรีพฺพาชกํ พฺรหฺมทตฺตญฺจ มาณวนฺติ.
อถโข อายสฺมา มหากสฺสโป อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ พฺรหฺมชาลสฺส
นิทานมฺปิ ปุจฺฉิ, ปุคฺคผลมฺปิ ปุจฺฉิ. “สามญฺญผลลํ ปนาวุโส อานนฺท
กตฺถ ภาสิตนฺติ. “ราชคเห ภนฺเต ชีวกมฺพวเนติ. “เกณ สทฺธินฺติ.
“อชาตสत्ตฺตฺตนา เวเทหิปฺตฺเตน สทฺธินฺติ. อถโข อายสฺมา มหากสฺสโป
อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ สามญฺญผลสฺส นิทานมฺปิ ปุจฺฉิ, ปุคฺคผลมฺปิ
ปุจฺฉิ. เอเตเนว อุปาเยน ปญฺจ นิกายे ปุจฺฉิ, ปุฏฺโজ ปุฏฺโজ
อายสฺมา อานนฺโท วิสฺสชฺเชสิ.

๒. ขุทฺตทานุขุทฺตทกสิกฺขาปทกถา

[๔๔๑] อถโข อายสฺมา อานนฺโท เถเร ภิกฺขุ เอตทโวจ
“ภควา มํ ภนฺเต ปรีนิพฺพานกาเล เอวมาห ‘อากงฺขมาโน อานนฺท

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ ส.,ฉ.,เท. ราชการเก, อ. ราชการเก

^๒ อ. อมฺพลฏฺฐิกายนฺติ.

สงโฆ มมจฺเจเยน ขุทฺทธานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานิ สมฺมูหเนยฺยาติ.
 “ปุจฺฉิ ปน ตวํ อวฺสุโส อานนฺท ภควนฺตํ ‘กตมานิ ปน ภนฺเต
 ขุทฺทธานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานิ’ติ. “น ขวาทิ” ๑ ภนฺเต ภควนฺตํ ปุจฺฉิ
 ‘กตมานิ ปน ภนฺเต ขุทฺทธานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานิ’ติ. เอกจฺเจ
 เถรา เอวมาหํสุ “จตุตฺตาริ ปาราชิกานิ จเปตฺวา อวเสสานิ
 ขุทฺทธานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานิ’ติ. เอกจฺเจ เถรา เอวมาหํสุ “จตุตฺตาริ
 ปาราชิกานิ จเปตฺวา เตรส สงฺฆาทีเสเส จเปตฺวา อวเสสานิ
 ขุทฺทธานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานิ’ติ. เอกจฺเจ เถรา เอวมาหํสุ “จตุตฺตาริ
 ปาราชิกานิ จเปตฺวา เตรส สงฺฆาทีเสเส จเปตฺวา เทว อนิยเต
 จเปตฺวา อวเสสานิ ขุทฺทธานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานิ’ติ. เอกจฺเจ
 เถรา เอวมาหํสุ “จตุตฺตาริ ปาราชิกานิ จเปตฺวา เตรส สงฺฆาทีเสเส
 จเปตฺวา เทว อนิยเต จเปตฺวา ตีส นิสฺสคฺคิเย ปาจิตฺติเย จเปตฺวา
 อวเสสานิ ขุทฺทธานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานิ’ติ. เอกจฺเจ เถรา เอวมาหํสุ
 “จตุตฺตาริ ปาราชิกานิ จเปตฺวา เตรส สงฺฆาทีเสเส จเปตฺวา เทว
 อนิยเต จเปตฺวา ตีส นิสฺสคฺคิเย ปาจิตฺติเย จเปตฺวา เทวณฺวติ
 ปาจิตฺติเย จเปตฺวา อวเสสานิ ขุทฺทธานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานิ’ติ.
 เอกจฺเจ เถรา เอวมาหํสุ “จตุตฺตาริ ปาราชิกานิ จเปตฺวา เตรส
 สงฺฆาทีเสเส จเปตฺวา เทว อนิยเต จเปตฺวา ตีส นิสฺสคฺคิเย
 ปาจิตฺติเย จเปตฺวา เทวณฺวติ ปาจิตฺติเย จเปตฺวา จตฺตาริ” ๒
 ปาฏิเทสนิเย จเปตฺวา อวเสสานิ ขุทฺทธานุขุทฺทกานิ สิกฺขาปทานิ’ติ.

[๔๔๒] อถโข อายสฺมา มหากสฺสโป สงฺฆํ ฌาเปสิ

“สุณาทฺตุ เม อวฺสุโส สงโฆ, สนฺตมฺหากํ สิกฺขาปทานิ คิหิคฺคานิ,
 คิหิโนปี ๓ ชานนฺติ” ๓ ‘อิทํ โว สมณานํ สกฺยปฺตฺติยานํ กปฺปติ, อิทํ

๑ ส.ฉ.,เท.,อ. ไชย, เอวมปริปิ.

๒ อ. จตุตตาริ

๓ อ. คิหิปี โน ชานนติ

โว น กปฺปตฺตีติ. สเจ มยฺ ขุทฺตทานุขุทฺตทกานิ สิกฺขาปทานิ
สมฺมุหนิสฺสาม, ภวิสฺสหนฺติ วตฺตารอ 'ฐมกาลี'กํ สมณฺเนน โคตเมน
สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปณฺณตฺตํ, ยาวิเมสํ สตฺถา อฏฺฐาสิ, ตาวิเม
สิกฺขาปทेषฺ สิกฺขีสุ; ยโต อิเมสํ สตฺถา ปรีนิพฺพุโต, นทานิเม
สิกฺขาปทेषฺ สิกฺขนฺตฺตีติ. ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลํ, สงฺโฆ อปฺปณฺณตฺตํ
น ปณฺณาเปยฺย, ปณฺณตฺตํ น สมฺมจฺฉินฺทเยยฺย, ยถาปณฺณตฺตเตสฺ
สิกฺขาปทेषฺ สมาทาย วตฺเตยฺย; เอสา ญตฺติ.

สุณฺนาตุ เม อาวุโส สงฺโฆ, สนฺตมฺหากํ สิกฺขาปทานิ คิหิคตานิ,
คิหิโนปิ ชานฺหนฺติ 'อิทํ โว สมณานํ สกฺยปฺตฺติยานํ กปฺปติ,
อิทํ โว น กปฺปตฺตีติ. สเจ มยฺ ขุทฺตทานุขุทฺตทกานิ สิกฺขาปทานิ
สมฺมุหนิสฺสาม, ภวิสฺสหนฺติ วตฺตารอ 'ฐมกาลี'กํ สมณฺเนน โคตเมน
สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปณฺณตฺตํ, ยาวิเมสํ สตฺถา อฏฺฐาสิ, ตาวิเม
สิกฺขาปทेषฺ สิกฺขีสุ; ยโต อิเมสํ สตฺถา ปรีนิพฺพุโต, นทานิเม
สิกฺขาปทेषฺ สิกฺขนฺตฺตีติ. สงฺโฆ อปฺปณฺณตฺตํ น ปณฺณาเปติ,
ปณฺณตฺตํ น สมฺมจฺฉินฺทติ, ยถาปณฺณตฺตเตสฺ สิกฺขาปทेषฺ สมาทาย
วตฺตติ. ยสฺสายสฺมโต ขมฺติ อปฺปณฺณตฺตสฺส อปฺปณฺณาปนา,
ปณฺณตฺตสฺส อสมฺมจฺฉเนโท, ยถาปณฺณตฺตเตสฺ สิกฺขาปทेषฺ สมาทาย
วตฺตนา, โส ตฺถนฺทสฺส; ยสฺส นกฺขมฺติ, โส ภาเสยฺย.

สงฺโฆ อปฺปณฺณตฺตํ น ปณฺณาเปติ, ปณฺณตฺตํ น สมฺมจฺฉินฺทติ,
ยถาปณฺณตฺตเตสฺ สิกฺขาปทेषฺ สมาทาย วตฺตติ. ขมฺติ สงฺฆสฺส;
ตสฺมา ตฺถนฺทํ. เอวเมตํ ธารยามีติ.

[๔๔๓] อถปิ เถรา ภิกฺขุ อายสฺมนตํ อานนฺทํ เอตทโวจํ
"อิทนฺเต อาวุโส อานนฺท ทุกฺกมฺ, ยํ ตวํ ภควนฺตํ น ปุจฺฉิ
'กตมานิ ปน ภาเน ขุทฺตทานุขุทฺตทกานิ สิกฺขาปทานีติ, เทเสหิ ตํ

ทุกกภูนฺติ. “อหํ โข ภนฺเต อสติยา ภควนฺตํ น ปุจฺฉี ‘กตมานิ
 ภนฺเต ขุทฺททานุขุทฺทกานิ สีกฺขาปทานีติ, นาหนฺตํ’ ทุกกภูํ ปสฺสามิ,
 อปิฉายสมฺมุตฺตํ สทฺธาย เทเสมิ ตํ ทุกกภูนฺติ. “อิทมฺปิ เต
 อาวุโส อานนฺท ทุกกภูํ, ยํ ตวํ ภควโต วสฺสีกสาฎฺฐิกํ อกฺกมิตฺวา
 สีพฺเพสิ, เทเสหิ ตํ ทุกกภูนฺติ. “อหํ โข ภนฺเต น อคารเวน
 ภควโต วสฺสีกสาฎฺฐิกํ อกฺกมิตฺวา สีพฺเพสิ, นาหนฺตํ ทุกกภูํ
 ปสฺสามิ, อปิฉายสมฺมุตฺตํ สทฺธาย เทเสมิ ตํ ทุกกภูนฺติ. “อิทมฺปิ
 เต อาวุโส อานนฺท ทุกกภูํ, ยํ ตวํ มาตฺตุคามเหติ ภควโต สรีรํ
 ปจฺมํ วนฺทาเปสิ, ตาสํ โรทนฺตํ ภาควโต สรีรํ อสฺสเกน มกฺขิตํ,
 เทเสหิ ตํ ทุกกภูนฺติ. “อหํ โข ภนฺเต ‘มายิมา’^๒ วิกาเล อเหสนฺติ
 มาตฺตุคามเหติ ภควโต สรีรํ ปจฺมํ วนฺทาเปสิ, นาหนฺตํ ทุกกภูํ
 ปสฺสามิ, อปิฉายสมฺมุตฺตํ สทฺธาย เทเสมิ ตํ ทุกกภูนฺติ. “อิทมฺปิ
 เต อาวุโส อานนฺท ทุกกภูํ, ยํ ตวํ ภควตา โอพาริเก นิमितฺเต
 กริยมาเน โอพาริเก โอภาเส กริยมาเน, น ภควนฺตํ ยาจิ ‘ติฏฺฐตฺถ
 ภควา กปฺป, ติฏฺฐตฺถ สฺคโต กปฺป พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย
 โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानนฺติ, เทเสหิ ตํ
 ทุกกภูนฺติ. “อหํ โข ภนฺเต มาเรน ปริยฺญจิตฺตจิตฺโต น ภควนฺตํ
 ยาจิ ‘ติฏฺฐตฺถ ภควา กปฺป, ติฏฺฐตฺถ สฺคโต กปฺป พหุชนหิตาย
 พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानนฺติ,
 นาหนฺตํ ทุกกภูํ ปสฺสามิ, อปิฉายสมฺมุตฺตํ สทฺธาย เทเสมิ
 ตํ ทุกกภูนฺติ. “อิทมฺปิ เต อาวุโส อานนฺท ทุกกภูํ, ยํ ตวํ
 มาตฺตุคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิตฺเต ฐมฺมวินเย ปพฺพชฺชํ อสฺสูกํ อกาสิ,
 เทเสหิ ตํ ทุกกภูนฺติ. “อหํ โข ภนฺเต ‘อโย มหาปชาปตี โคตมี

ภควโต มาตุจฉา อาปาทิกา ไปสิกา ขีรสส ทายิกา ภควนฺตํ
ชเนตฺติยา กาลกตาย ถณฺณํ ปาเยสํติ มาตุคคามสฺส ตถาคตปฺปเวทิตะ
ธมฺมวินยเอ ปพฺพชฺชํ อุตฺตํ อากาสี, นานนฺตํ ทุกฺกํ ปสฺสามิ,
อปิฉายสฺมนฺตานํ สทฺธาย เทเสมิ ตํ ทุกฺกญฺนติ.

[๔๔๔] เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ปุราโน ทกฺขิณ-
คิริสฺมี จาริกํ จรติ มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิ ปณฺจมตฺเตหิ
ภิกฺขุสฺเตหิ. อถ โข อายสฺมา ปุราโน เถเรหิ ภิกฺขุหิ ธมฺเม จ
วินยเอ จ สงฺคีเต ทกฺขิณาคิริสฺมี ยถาภินนฺตํ วิหริตฺวา, เยน
ราชคหํ, []^๑ เวพฺพนํ กลนฺทกนิวาไป, เยน เถรา ภิกฺขุ,
เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เถเรหิ ภิกฺขุหิ สทฺธิ ปณฺธิสมฺโมทิตฺวา
เอกมนฺตํ นิสิตฺติ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ ปุราณํ เถรา
ภิกฺขุ เอตทโวจํ “เถเรหิ อาวฺโส ปุราณ ธมฺโม จ วินโย จ
สงฺคีโต, อุเปหิ ตํ สงฺคีตนฺติ.”^๒ “สฺสงฺคีตาวิโส เถเรหิ ภิกฺขุหิ”^๓
ธมฺโม จ วินโย จ, อปิ จ ยถา มยา ภควโต สมฺมุขา สุตํ
สมฺมุขา ปณฺธิคฺคหิตํ, ตถาวาหํ ชาเรสฺสามิติ.

๓. พุทธมณฑลทกถา

[๔๔๕] อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เถเร ภิกฺขุ เอตทโวจ
“ภควา มํ ภาณเต ปรีนิพฺพานกาเล เอวมาห ‘เตนหานนฺท
สงฺโฆ มมจฺจเยน จนนฺตสฺส ภิกฺขุโน พุทธมณฑลํ อาณานิเปตฺติ.

^๑ ส.ณ.เท.,มหา. เอตฺถนฺตเร เยนาคิ อโย ปาโจ ทิสฺสติ.

^๒ ส.ณ.อ.,มหา. สงฺคีตินฺติ, เท. สงฺคีติ

^๓ ส.ณ.อ. อโย ปาโจ น ทิสฺสติ.

“ปฺจุฉิ ปน ตฺวํ อารุโส อานนฺท ภาควนฺตํ ‘กตโม ปน ภาเน
 พรหมทณฺโฑติ. “ปฺจุฉิ โข อหํ” ภาเน ภาควนฺตํ ‘กตโม ปน ภาเน
 พรหมทณฺโฑติ. “ฉนฺโน อานนฺท ภิกฺขุ ยํ อิจฺเจยฺย, ตํ วเทยฺย,
 ภิกฺขุหิ ฉนฺโน ภิกฺขุ เนว วตฺตพฺโพ, น โววทิตพฺโพ, น
 อนฺุสาสิตพฺโพติ.”^๒ “เตนหารุโส อานนฺท ตฺวํเยว ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน
 พรหมทณฺฑํ อาณาเปหิตี. “กถาหํ ภาเน ฉนฺนสฺส ภิกฺขุโน
 พรหมทณฺฑํ อาณาเปมิ, จณฺโท โส ภิกฺขุ ฆรฺุโสติ. “เตนหารุโส
 อานนฺท พหุเกหิ ภิกฺขุหิ สทฺธิ คจฺฉาหิตี. “เอวํ ภาเนตติ โข
 อายสฺมา อานนฺโท เถรानํ ภิกฺขุณํ ปฏิสสฺสุวา มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ
 สทฺธิ ปณจมตฺเตหิ ภิกฺขุสฺเตหิ นาวาย คนฺตฺวา โกสมฺพี อฺุชฺชนิกาย
 นาวาย ปจฺโจโรหิตฺวา,^๓ รณฺโณ อฺุเทนสฺส อฺุยฺยานสฺส อวิทฺูเร
 อณฺณตรสฺมี รุกฺขมฺูเล นิสิตี.

เตน โข ปน สมเยน ราชา อฺุเทโน อฺุยฺยานเ ปริวารเหิ^๔
 สทฺธิ โอรฺเชน ปฏิวสตี.^๕ อสฺโสสิ โข รณฺโณ อฺุเทนสฺส โอรฺโร
 “อมฺุหากํ กิร อจฺริโย อยฺโย อานนฺโท อฺุยฺยานสฺส อวิทฺูเร
 อณฺณตรสฺมี รุกฺขมฺูเล นิสินฺโนติ. อถ โข รณฺโณ อฺุเทนสฺส โอรฺโร
 ราชานํ อฺุเทนํ เอตทวโจ “อมฺุหากํ กิร เทว อจฺริโย อยฺโย
 อานนฺโท อฺุยฺยานสฺส อวิทฺูเร อณฺณตรสฺมี รุกฺขมฺูเล นิสินฺโน,
 อิจฺฉาม มยํ เทว อยฺยํ อานนฺทํ ปสฺสิตฺตฺนฺติ. “เตนหิ []”^๖ สมณํ

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อิ. โขหํ

^๒ ส.,อิ. นานฺุสาสิตพฺโพติ.

^๓ ส.,ฉ.,เท.,มหา. นาวาย อฺุชฺชนิกาย โกสมฺพี อฺุชฺชว นาวาย ปจฺโจโรหิตฺวา, อิ. นาวาย
 อฺุชฺชนิกาย โกสมฺพิยา ปจฺโจโรหิตฺวา

^๔ ส.,ฉ.,เท.,อิ. ปริวารสิ, มหา. ปริวารสิ

^๕ ส.,ฉ. เท.,อิ.,มหา. อยํ ปาโจ น ทิสฺสตี.

^๖ ส.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. เอตฺถนฺตเร ตฺมฺเหติ อยํ ปาโจ ทิสฺสตี.

อานนท์ ปุสสเถระ. อถ โข รมณเฑ โข อุตฺตมสฺส โอโรโร, เยนายสฺมา
อานนฺโต, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิทฺวา อายสฺมณฺตํ อานนฺทํ
อภิวาทิตฺวา เอกมณฺตํ นิสิตฺติ. เอกมณฺตํ นิสินฺนํ โข รมณเฑ
อุตฺตมสฺส โอโรโร อายสฺมา อานนฺโต ฐมฺมียา กถาย สนฺทสนฺเสสิ
สมาทเปสิ สมฺมุตฺเตเชสิ สมฺมปหฺมฺเสสิ. อถ โข รมณเฑ โข อุตฺตมสฺส
โอโรโร อายสฺมา อานนฺเทน ฐมฺมียา กถาย สนฺทสนฺสิโต สมาทปิโต
สมฺมุตฺเตชิตฺโต สมฺมปหฺมฺสิโต อายสฺมโต อานนฺทสฺส ปญฺจ อุตฺตราสงฺค-
สตานิ ปาทาสิ. อถ โข รมณเฑ โข อุตฺตมสฺส โอโรโร อายสฺมโต
อานนฺทสฺส ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนฺโมทิตฺวา อญฺญายาสนา
อายสฺมณฺตํ อานนฺทํ อภิวาทิตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา, เยน ราชา
อุเทโน, เตนฺอุปสงฺกมิ.

อทฺทสา โข ราชา อุเทโน โอโรโร ทูโรโต ว อากจฺจนฺตํ;
ทิสฺวาน โอโรโร เอตทวโจ “อปี นุ โข ตุมฺहे สมณํ อานนฺทํ
ปุสสเถระ.” “อปฺปสฺสิมฺหา โข มยฺ เทว อายสฺมา อานนฺทนฺตํ. “อปี นุ”
ตุมฺहे สมณสฺส อานนฺทสฺส กิณฺจ อทฺตเถระ. “อทฺมฺหา โข มยฺ
เทว อายสฺมา อานนฺทสฺส ปญฺจ อุตฺตราสงฺคสตานีติ. ราชา อุเทโน
อุชฺฌายติ ขียติ วิปาเจติ “กถํ หิ นาม สมณํ อานนฺโต ตาวพฺหุ
จิวรํ ปฏฺิคฺคเหสฺสติ, ทุสฺสวณฺชิชา วา สมณํ อานนฺโต กริสฺสติ,
ปคฺคาหิกสาลํ วา ปสาเรสฺสตีติ. อถ โข ราชา อุเทโน, เยนายสฺมา
อานนฺโต, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิทฺวา อายสฺมา อานนฺเทน สทฺธิ
สมฺโมทิตฺติ. สมฺโมทิตฺติ กถํ สารณียํ” วิตฺติสาเรตฺวา เอกมณฺตํ นิสิตฺติ.
เอกมณฺตํ นิสินฺนํ โข ราชา อุเทโน อายสฺมณฺตํ อานนฺทํ

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ ส.จ.,เท.,อ.,มหา. ปุสสเถระ.

^๒ อ. อปี ปน

^๓ สฺยา. สารณียํ

เอตทโวจ “आकमा नु^๑ गो आननुत्त ओमहाकं ओโรरोत्ति. “आकमा
 चो ते^๒ महाराज ओरोरोत्ति. “अपि^๓ पन गोतो आननुत्तसुस गिण्णि
 अहासीत्ति. “अहासि चो मे महाराज पणज उदुत्तरासङ्कस्तानीत्ति. “गी
 पन गव आननुत्तो दावप्पुं जीवर् गिरिस्सत्तीत्ति. “ये ते महाराज
 गिण्णु तुप्पुप्पलจีवरा, तेहि सत्थी संविण्णिससामीत्ति. “यानि चो पन गो
 आननुत्त पिराणकानि तुप्पुप्पलจีवरानि, तानि गถं गिरिस्सत्तात्ति. “तानि
 महाराज उदुत्तरत्तुत्तरणं गिरिस्सत्तात्ति. “यानि पन गो आननुत्त
 पिराणकानि उदुत्तरत्तुत्तरणानि, तानि गถं गिरिस्सत्तात्ति. “तानि महाराज
 गिरिज्जुच्चयो गिरिस्सत्तात्ति. “या पन गो आननुत्त पिराणका
 गिरिज्जुच्चयो, ता गถं गिरिस्सत्तात्ति. “ता महाराज गुम्मत्तुत्तरणं
 गिरिस्सत्तात्ति. “यानि पन गो आननुत्त पिराणकानि गुम्मत्तुत्तरणानि,
 तानि गถं गिरिस्सत्तात्ति. “तानि महाराज पात्तप्पुण्णच्चयो गिरिस्सत्तात्ति.
 “या पन गो आननुत्त पिराणका पात्तप्पुण्णच्चयो, ता गถं
 गिरिस्सत्तात्ति. “ता महाराज रโच्छरणं गिरिस्सत्तात्ति. “यानि पन गो
 आननुत्त पिराणकानि रโच्छरणानि, तानि गถं गिरिस्सत्तात्ति. “तानि
 महाराज गोण्णुत्तेत्ता จิกขल्लेन मत्थित्ता परिणद्धं लिप्पิสसत्तात्ति.
 अถो चो राजा อุत्तेनो “सप्प पे विमे सम्मणा सकुप्पत्तुत्तिया โยนิโส
 อุप्पเนนत्ति, न गुल्व^๔ คเมนत्तीत्ติ आयस्सมโต आननुत्तसुส อญญานิปปิ
 ปณจ तुสฺสสตานิ ปาहाสิ. อยญจรหิ आयस्सมโต आนनुत्तसुส ปจम्म
 जीवपरिक्खाโร^๕ อุप्पत्थชชี जीवรสहस्सं.

^๑ จ.,เท.,มหา. อาคมา นุ ขวิธ, อี. อาคมา นุ ไชธ

^๒ หมดอายุ 26/05/2566

เท. อาคมา ไช อีธ, จ.,มหา. อาคมาสิ ไช เต อีธ, อี. เตธ

^๓ จ.,เท.,อี.,มหา. อปี

^๔ อี. น. กุลว

^๕ ส.,จ.,เท.,อี. จีวรภิกขา

อถโข อายสฺมา อานนฺโท, เยน โฆสิตารามิ, เตนุปลงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสิตฺติ. อถโข อายสฺมา จนฺโน,
 เยนายสฺมา อานนฺโท, เตนุปลงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ
 อานนฺทํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺติ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข
 อายสฺมนฺตํ จนฺนํ อายสฺมา อานนฺโท เอตทวโจ “สงฺเขน เต
 อาวุโส จนน พุทธมณฑลโธ อาณตฺโตติ.”

“กตโม ปน ฆนฺเต อานนฺท พุทธมณฑลโธติ.”^๒ “ตวํ อาวุโส
 จนน ภิกฺขุ”^๓ ยํ อิจฺเจยฺยาสิ, ตํ วเทยฺยาสิ, ภิกฺขุหิ ตวํ เนว
 วตฺตพฺโพ, น โอวทิตพฺโพ, นานุสาสิตพฺโพติ. “นนวาทํ ฆนฺเต
 อานนฺท หโต, เอตฺตาวตา ยโตหํ ภิกฺขุหิ เนว วตฺตพฺโพ, น
 โอวทิตพฺโพ, นานุสาสิตพฺโพติ ตตฺถเว มุจฺฉิตो ปปฺติ.”^๔ อถโข
 อายสฺมา จนฺโน พุทธมณฑลเชน อฏฺฐิยมาโน หรายมาโน
 ชิกฺขุจฺจมาโน เอโก วูปกฏฺโจะ อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต
 วิหรนฺโต นจิรสฺเสว, ยสฺสตฺถาย กุลปฺตฺตา สมฺมเทว อการสฺมา
 อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ, ตทณฺตฺตรํ พุทธมจฺริยปริโยสานํ ทิฏฺฐเจ ว
 ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกิตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหาสิ, “ขีณา ชาติ,
 วุสิตํ พุทธมจฺริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ อพฺภณฺณาสิ.
 อณฺณตโร จ ปนายสฺมา จนฺโน อรหตํ อโหสิ. อถโข อายสฺมา
 จนฺโน อรหตฺตํ ปตฺโต, เยนายสฺมา อานนฺโท, เตนุปลงฺกมิ;
 อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทวโจ “ปฏฺธิปฺปสฺสมภีทานิ”^๕

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ.,มหา. อาณานิโตติ.

^๒ ส.,ฉ. อิตฺสทโท น ทิสฺสติ, เท.,มหา. พุทธมณฑลโธ

อาณานิโตติ.

^๓ ส.,ฉ.,เท.,อ.,มหา. ภิกฺขุ

^๔ ส.,ฉ. ปปฺโต.

^๕ ส.,ฉ.,เท.,มหา. ปฏฺธิปฺปสฺสมภีทานิ, อ. ปฏฺธิปฺปสฺสมภี ทานิ

เม ภนุเต อานนท พุรหมทณฺฑนฺติ. “ยทคฺเคน ตยา อาวุโส
 จนน อรหตฺตํ สจฺฉิกตํ, ตทคฺเคน เต พุรหมทณฺโฑ ปฏฺฐิปปสฺสทฺโรติ.

อิมาย โข ปน วินยสงฺคีติยา ปญจ ภิกฺขุสฺตานิ อุนฺหานิ
 อนธิกาณิ อเหสฺสุ. ตสฺมา ยํ วินยสงฺคีติ “ปญจสติกกาติ” วุจฺจตีติ.

ปญจสติกกฺขนฺธโก เอกาทสโม.^๒

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถุ^๓ เตวีสติ.

ตสฺสุทฺธานํ

ปรีนิพฺพุเต หิ ^๔ สมฺพุทฺเธ	เถโร จ ^๕ กสฺสปวฺหโย
อามนฺตยิ ภิกฺขุคณํ	สทฺธมฺมมณฺุपालโก.
ปาวายทฺธานมคฺคมฺหิ	สุภทฺเทน ปเวทิตํ
สงฺคายิสฺสาม สทฺธมฺมํ	อธมฺโม ปุเร ทิปปติ.
เอเกนฺนปญฺจสตํ	อานนฺทมปิ จ อุจฺฉิณิ
ธมฺมวินยสงฺคีตี	วสนฺโต ^๖ คฺคฺหมตฺตเม.
อุปาลี วินยํ ปุจฺฉิ	สฺสุตฺตนฺตานนฺทปณฺฑิตํ
ปิฎกํ ตีณิ สงฺคีตํ ^๗	อํกุสฺส ชินสวากา.

^๑ อี. ปญจสตีติ

^๓ อี. วตฺถุ

มคธอายุ 26/05/2566

^๕ สี.,เท.,อี. จสทโท น ทิสฺสติ.

^๗ สี.,ฉ. สงฺคีตี, เท. สงฺคีตี, อี.,มหา. สงฺคีตี

^๒ สฺยา. ปญจสติกกฺขนฺธกํ นิฏฺฐิตํ เอกาทสโม.

^๔ สี.,เท. หิสทโท น ทิสฺสติ.

^๖ อี. วสฺสนโต

ขุทฺททานุขุทฺทกา ^๑ นานา	ยถาปณฺณตฺตวตฺตนา ^๒
น ปุจฺฉิ อกฺกมิตฺวาป ^๓	วณฺหาเปสิ น ยาจิ จ.
ปพฺพชฺช มาตุคามสฺส	สทฺธาย ทุกฺกฏาณิ เม
ปุราเณ พุรหฺมทณฺฑํ จ	โอโรโช อุเทเนน สห.
ดาว พหุ ทฺพพฺลณฺจ	อฺตุตฺตรตฺถรณฺนา ภิสฺสิ
ภุมฺมตฺถรณฺนา ปุณฺณนิโย	รโช จิกฺขลฺลสมทฺทนา.
สทฺสสจฺจิวํ อุปฺปชฺชิ	ปรจฺมานนฺทสฺสวฺหยา ^๔
ตชฺชิตฺโต พุรหฺมทณฺฑเฑน	จตฺตฺสจฺจํ อปาปฺณิ.
วสีฏฺฐตา ปณฺจสตา	ตสฺมา ปณฺจสตา อิตฺติติ. ^๕

ปณฺจสติกฺกขุทฺธโก นิฏฺฐิตฺโต.

^๑ ฉ.,อิ. ขุทฺททานุขุทฺทเก

^๒ ฉ.,เท.,มหา. ยถาปณฺณตฺตวตฺตนา อ. ยถาปณฺณตฺติ วตฺตนา

^๓ ส.,ฉ.,เท. อกฺกมิตฺวาน, อ. อกฺกมิตฺวา

^๔ ส.,ฉ. ปรจฺมานนฺทสฺสวฺหโย

^๕ ส.,ฉ.,เท.,อิ. ปณฺจสตี อิตฺติ.

๑๒. สตุตสติกกขนุโก

๑. ปฐมภาณวโร

[๔๔๖] เตน โข ปน สมเยน วสฺสสตปฺริณิพฺพุเต ภควติ
เวสาลิกา วชฺชิปฺตุตกา ภิกฺขุ เวสาลิยํ ทส วตฺถุณิ ทีเปนฺติ
“กปฺปติ สิงฺคิโลณกปฺโป, กปฺปติ ทวํคฺกุลกปฺโป, กปฺปติ
คามนฺตรกปฺโป, กปฺปติ อาวาสกปฺโป, กปฺปติ อนุมฺตีกปฺโป, กปฺปติ
อาจิณฺณกปฺโป, กปฺปติ อมฺถิตกปฺโป, กปฺปติ ชโลคิ^๑ ปาตุํ, กปฺปติ
อทสํ นิสินฺนํ, กปฺปติ ชาตฺรุปรชฺตนฺติ.

ยสกาภณฺทกปฺตุตฺตฺเถรวตฺถุ^๒

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา ยโส กากณฺทกปฺตุโต
วชฺชีสุ จาริกญฺจรมาโน, เยน เวสาลี, ตทวสฺริ. ตตฺร สุทํ
อายสฺมา ยโส กากณฺทกปฺตุโต เวสาลิยํ วิหฺรติ มหาวเน
กุกฺกาการสาลาโย.

เตน โข ปน สมเยน เวสาลิกา วชฺชิปฺตุตกา ภิกฺขุ
ตทหุโปสเถ กํสจาญฺญิ^๓ อุทเกน ปุเรตฺวา มชฺเฌ ภิกฺขุสงฺฆสฺส
จเปตฺวา อาคตาคเต^๔ เวสาลิกเก อุปาสเก เอวํ วเทนฺติ “เทถาวุโส
สงฺฆสฺส กหาปณมฺปิ อหุณฺณมฺปิ ปาถมฺปิ มาสกรุปมฺปิ, ภวิสฺสติ
สงฺฆสฺส ปริกฺขาเรน กรณียนฺติ. เอวํ วุตฺเต, อายสฺมา ยโส

๑ มจฺจาย 26/05/2566

๑. ชโลคิ

๒ ส.,เท.,อ.,มหา. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

๓ ส.,เท. กํสปาตี, ฉ. กํสปาติ, อ. กํสปาฏี.

๔ อ. อุคเต

กาคณ्हกปุตโต เวสาลิกเก อุปาสเก เอตทโวจ “มา อากุโส
 อทตถ สงฆสฺส กหาปณมฺปิ อทฺธมฺปิ ปาทมฺปิ มาสกรุปมฺปิ, น
 กปฺปติ สมณานํ สกฺยปุตฺติยานํ ชาตฺรฺพรชตํ, น สาதியนฺติ สมณา
 สกฺยปุตฺติยา ชาตฺรฺพรชตํ, นปฺปฏิกฺคณ्हนฺติ สมณา สกฺยปุตฺติยา
 ชาตฺรฺพรชตํ, นิภฺขิตฺตมณิสฺสุวณฺณา สมณา สกฺยปุตฺติยา อเปต-
 ชาตฺรฺพรชตาติ. เอวมฺปิ โข เวสาลิกา อุปาสกา आयस्मता ยเสน
 กาคณ्हกปุตฺเตน วุจฺจมานา อทฺสฺเยว สงฆสฺส กหาปณมฺปิ อทฺธมฺปิ
 ปาทมฺปิ มาสกรุปมฺปิ.

อถโข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขุ ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน
 ตํ หิรัณฺณํ ภิกฺขุคฺเคน^๑ ปฏฺวิสํ^๒ จเปตฺวา ภาเชสฺสุ. อถโข เวสาลิกา
 วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขุ आयสฺมन्ตํ ยสํ กาคณ्हกปุตฺตํ เอตทโวจ
 “เอโส เต อากุโส ยส หิรัณฺณสฺส ปฏฺวิโสติ.” “นตฺถิ เม อากุโส
 หิรัณฺณสฺส ปฏฺวิโส, นาหํ หิรัณฺณํ สาதியามิติ. อถโข เวสาลิกา
 วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขุ “อโย อากุโส ยโส กาคณ्हกปุตฺโต อุปาสเก
 สทฺเธ ปสนฺเน อกฺโกสติ ปริภาสติ อปฺปสาทํ กโรติ, หนฺทสฺส
 มโย ปฏฺฐิสารณียกมฺมํ กโรมาติ. เต ตสฺส ปฏฺฐิสารณียกมฺมํ อทฺสฺ.
 อถโข आयสฺมา ยโส กาคณ्हกปุตฺโต เวสาลิกเก วชฺชิปุตฺตเก
 ภิกฺขุ เอตทโวจ “ภควตา อากุโส ปณฺณตฺตํ ‘ปฏฺฐิสารณียกมฺมกตสฺส
 ภิกฺขุโน อนฺहुโต ทาทพฺโพติ, เทถ เม อากุโส อนฺहुตํ ภิกฺขุนฺติ.

อถโข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขุ เอกํ ภิกฺขุํ สมฺมณฺณิตฺวา
 आयสฺมโต ยสสฺส กาคณ्हกปุตฺตสฺส อนฺहुตํ อทฺสฺ. อถโข

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ. ภิกฺขุคฺเคน^๒ ส.,ฉ.,เท. ปฏฺวิสํ, มหา. ปฏฺวิสํ^๓ ส.,มหา. ปฏฺวิโสติ, ฉ.,เท. ปฏฺวิโส

อายสฺมา ยโส กากณฺทกปฺตโต อนฺนุเตน ภิกฺขุณา สทฺธิ เวสาลี
 ปวิสิตฺวา เวสาลีเก อุปาสเก เอตทโวจ “อหํ กิรายสฺมนฺเต อุปาสเก
 สทฺเธ ปสนฺเน อุกโกสามิ ปรีกาสามิ อปฺปสาทํ กโรมิ, โยหํ
 อธมฺมํ ‘อธมฺโมติ วทามิ, ธมฺมํ ‘ธมฺโมติ วทามิ, อวินยํ ‘อวินโยติ
 วทามิ, วินยํ ‘วินโยติ วทามิ.

[๔๔๗] เอกมิตํ อาวุโส สมยํ ภควา สวตฺถิยํ วิหริตี
 เชตวเน อนาถปิณฑิกสฺส อารามे. ตตฺร โข อาวุโส ภควา ภิกฺขุ
 อามนฺเตสึ ‘จตฺตารโमे ภิกฺขเว จนฺทิมสฺสุริยานํ อุปกฺกิลเสสา; เยहि
 อุปกฺกิลเสสฺสึ อุปกฺกิลิฏฺฐา จนฺทิมสฺสุริยา น ตปฺนฺติ, น ภาสนฺติ,
 น วิโรจนฺติ. กตเม จตฺตารโ. อพฺภํ ภิกฺขเว จนฺทิมสฺสุริยานํ
 อุปกฺกิลโส; เยน อุปกฺกิลเสเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา จนฺทิมสฺสุริยา น
 ตปฺนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติ. มหิกา ภิกฺขเว จนฺทิมสฺสุริยานํ
 อุปกฺกิลโส; เยน อุปกฺกิลเสเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา จนฺทิมสฺสุริยา น
 ตปฺนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติ, ฐมฺรชฺช ภิกฺขเว จนฺทิมสฺสุริยานํ
 อุปกฺกิลโส; เยน อุปกฺกิลเสเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา จนฺทิมสฺสุริยา น
 ตปฺนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติ, ฐมฺรชฺช ภิกฺขเว จนฺทิมสฺสุริยานํ
 อุปกฺกิลโส; เยน อุปกฺกิลเสเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา จนฺทิมสฺสุริยา น
 ตปฺนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติ. ราหุ ภิกฺขเว อสฺสุริโนโต จนฺทิม-
 สฺสุริยานํ อุปกฺกิลโส; เยน อุปกฺกิลเสเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา จนฺทิมสฺสุริยา
 น ตปฺนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติ. อิมเ ช ภิกฺขเว จตฺตารโ
 จนฺทิมสฺสุริยานํ อุปกฺกิลเสสา; เยहि อุปกฺกิลเสสฺสึ อุปกฺกิลิฏฺฐา
 จนฺทิมสฺสุริยา น ตปฺนฺติ, น ภาสนฺติ, น วิโรจนฺติ. เอวเมว ช
 ภิกฺขเว จตฺตารโमे สมณพฺรหฺมณานํ อุปกฺกิลเสสา; เยहि อุปกฺกิลเสสฺสึ
 อุปกฺกิลิฏฺฐา เอเก สมณพฺรหฺมณา น ตปฺนฺติ, น ภาสนฺติ, น

^๑ สฺยา., ทย. เอตฺถ นสทฺโท น ทิสฺสติ.

วิโรจนติ. กตเม จตฺตารุ. สนฺติ ภิกฺขเว เอเก สมณพฺราหฺมณา
 สุริ ปิวนฺติ, เมรยํ ปิวนฺติ, สุราเมรยปาณา อปฺปฏฺวิรตา. อยํ
 ภิกฺขเว ปจฺจโม สมณพฺราหฺมณานํ อุปกฺกิลเโส; เยน อุปกฺกิลเสน
 อุปกฺกิลิฏฺฐา เอเก สมณพฺราหฺมณา น ตปฺนฺติ, น ภาสฺนฺติ, น
 วิโรจนฺติ. ปุณ จปรํ ภิกฺขเว เอเก สมณพฺราหฺมณา เมถุนํ ฌมฺมํ
 ปฏฺวิเสวนฺติ, เมถุนฌมฺมา อปฺปฏฺวิรตา. อยํ ภิกฺขเว ทฺตติโย
 สมณพฺราหฺมณานํ อุปกฺกิลเโส; เยน อุปกฺกิลเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา
 เอเก สมณพฺราหฺมณา น ตปฺนฺติ, น ภาสฺนฺติ, น วิโรจนฺติ.
 ปุณ จปรํ ภิกฺขเว เอเก สมณพฺราหฺมณา ชาตฺรุปรชตํ สาทิยนฺติ,
 ชาตฺรุปรชตปฺปฏฺกคฺคหฺณา อปฺปฏฺวิรตา. อยํ ภิกฺขเว ตตฺติโย
 สมณพฺราหฺมณานํ อุปกฺกิลเโส, เยน อุปกฺกิลเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา
 เอเก สมณพฺราหฺมณา น ตปฺนฺติ, น ภาสฺนฺติ, น วิโรจนฺติ.
 ปุณ จปรํ ภิกฺขเว เอเก สมณพฺราหฺมณา มิจฺฉาชีเวณ ชีวิตํ
 กปฺเปนฺติ, มิจฺฉาชีวา อปฺปฏฺวิรตา. อยํ ภิกฺขเว จตฺตตฺเถ
 สมณพฺราหฺมณานํ อุปกฺกิลเโส; เยน อุปกฺกิลเสน อุปกฺกิลิฏฺฐา
 เอเก สมณพฺราหฺมณา น ตปฺนฺติ, น ภาสฺนฺติ, น วิโรจนฺติ.
 อิมे โข ภิกฺขเว จตฺตารุ สมณพฺราหฺมณานํ อุปกฺกิลเสะ;
 เยหิ อุปกฺกิลเสะหิ อุปกฺกิลิฏฺฐา เอเก สมณพฺราหฺมณา น ตปฺนฺติ,
 น ภาสฺนฺติ, น วิโรจนฺตฺติ.” อิทมวโจวสุ ภควา, อิทํ วตฺวาน
 สุคโต, อถาปรํ เอตทวโจ สตถา

“รากโทสปริกฺกิลิฏฺฐา”
 อวิชชาเนวฺตา ปุสสา

เอเก สมณพฺราหฺมณา
 ปิยฺรูปาภินนฺทิตโน.

หมดอายุ 26/05/2566

สุริ ปิวนฺติ เมรยํ

รชตํ ชาตฺรฺปญฺจ

มิจฺฉาชีเวน ชีวนฺติ

เอเต อุกฺกิลเสา วุตฺตา

เยหิ อุกฺกิลเสหิ อุกฺกิลิฏฺฐา

น ตปนฺติ น ภาสนฺติ

อนฺธกาเรน โอนฺทฺธา

วทฺฒฺเนหฺติ กฺขฺยํ โฆรํ

ปฏฺวิเสวนฺติ เมถุนํ

สาทิยนฺติ อวิทฺทฺสุ.

เอเก สมณพฺรหฺมณา

พฺพุเรนาทิจฺจพฺพนฺธนา.

เอเก สมณพฺรหฺมณา

อสฺสุธา สรชา มิคา.^๑

ตณฺหาทาสา สเนตฺติกา

อาทิยนฺติ ปุณฺพภวนฺติ.

เอวํวาที กิราหํ อายสฺมณฺเต อฺปาสเก สทฺธฺเช ปสนฺเน
อกฺโกสามิ ปรีกาสามิ อปฺปสาทํ กโรมิ, โยหํ อธฺมมํ 'อธฺมโมติ
วทามิ, ธฺมมํ 'ธฺมโมติ วทามิ, อวินยํ 'อวินโยติ วทามิ, วินยํ
'วินโยติ วทามิ.

มณฺธิจฺจุพกคามณฺิวตฺถุ^๒

[๔๔๘] เอกมิตํ อาวุโส สมยํ ภควา ราชคฺเห วิหฺรติ
เวพฺพวเน กลนฺทกนิวาเป. เตเน โข ปน^๓ สมเยเน ราชนฺเตปฺปุเร
ราชปรีสายํ สนนฺนิสินฺหานํ สนนฺนิปตฺตานํ อยมนฺตฺรา กถา อฺทปาที
'กปฺปติ สมณานํ สกฺยปฺตฺติยานํ ชาตฺรฺปฺรชตํ, สาทิยนฺติ สมณา
สกฺยปฺตฺติยา ชาตฺรฺปฺรชตํ, ปฏฺวิคฺคณฺ्हนฺติ สมณา สกฺยปฺตฺติยา
ชาตฺรฺปฺรชตฺนฺติ. เตเน โข ปนาวุโส สมเยเน มณฺธิจฺจุพโก คามณฺิ

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ. มคา

^๒ ส.,อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๓ อ. ปนาวุโส

ตสฺสํ ปริสํ นิสินฺนโก^๑ โหติ. อถโข อาวุโส มणिพุกโก कामณี
 ตํ ปริสํ ऐतทवोज 'मा อยया'^๒ ऐवं अवुत्त, न कप्पति समनान्
 सकुपुत्तियान् चात्तुरुप्रชत्, न साथियन्ति समणा सकुपुत्तिया
 चात्तुरुप्रชत्, नप्पक्किคฺकण्हन्ति समणा सकुपुत्तिया चात्तुरुप्रชत्,
 निगฺขित्तम्मณिसुवणฺणा समणा सकุपुत्तिया अपेतचात्तुरुप्रชत्ताति.
 อสग्ghi โข อาวุโส มणिพุกโก कामณี ตํ ปริสํ สญฺญาเปตฺตุ.

อถโข อาวุโส มणिพุกโก कामณี ตํ ปริสํ สญฺญาเปตฺวา, เยน
 ภควา, เทนุปลสงฺกมิ; อุปสงฺกमितฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ
 นิสีทิ. เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข อาวุโส มणिพุกโก कामณี ภควนฺตํ
 ऐतทवोज 'อิธ ภนฺเต ราชนฺเตปุเร ราชปริสํ สนนิสินฺนानํ
 สนนิปตฺตานํ อยมฺนตรา กถา อุกฺกปาถิ 'กप्पติ समनान्
 सकुपुत्तियान् चात्तुरुप्रชत्, साथियन्ति समणा सकุपुत्तिया
 चात्तुरुप्रชत्, ปक्किคฺकण्हन्ति समणा सकุपุत्तिया चात्तुरुप्रชत्ตन्ति,
 ऐवं वुत्ते, อหํ ภนฺเต ตํ ปริสํ ऐतทवोज 'मा อยया ऐवं
 अवुत्त, न कप्पति समनान् सकुपुत्तियान् चात्तुरुप्रชत्, न
 साथियन्ति समणा सकุपुत्तिया चात्तुरुप्रชत्, नप्पक्किคฺकण्हन्ति
 समणा सकุपุत्तिया चात्तुरुप्रชत्, निगฺขित्तम्मณिसुवणฺणा समणा
 सकุपุत्तिया अपेतचात्तुरुप्रชत्ताति. 'อสग्ghi โข อหํ ภนฺเต ตํ
 ปริสํ สญฺญาเปตฺตุ, กจฺจํ ภนฺเต ऐवं พุยากรมาโน วุत्ตวาที เจว
 ภควโต โหมิ, न ज भक्वन्तं अणुतेन अपुभाजिग्ghामि, चम्मसु
 जानुम्म^๓ พุยากรโรมิ, न ज गोचि सहम्मिโก वातานุवाโท
 कारय्हं जानं आकज्जत्ति. 'ตคฺชม ตวํ कामณี ऐवं พุยากรมาโน

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อิ. นิสินโน^๒ อิ. อยโย, เอวมุปริปิ.^๓ อิ. วา อณูธมม

วุตฺตวาที เจว เม โหสิ,^๑ น จ มํ อฏฺเฐน อพฺภาจิกฺขสิ, ฐมฺมสฺส
 จานฺธมฺมํ พฺยากรุสฺสี, น จ โกจิ สหฐมฺมิโก วาทานฺวาทิ คารยฺหํ
 จานํ อากจฺจติ, น หิ คามณิ กปฺปติ สมณานํ สกฺยปฺตฺติยานํ
 ชาตฺรุปรชตํ, น สาทิยนฺติ สมณา สกฺยปฺตฺติยา ชาตฺรุปรชตํ,
 นปฺปฏิกฺคณฺหนฺติ สมณา สกฺยปฺตฺติยา ชาตฺรุปรชตํ, นิภฺขิตฺต-
 มณิสฺสุวณฺณา สมณา สกฺยปฺตฺติยา อเปตชาตฺรุปรชตา. ยสฺส โข
 คามณิ ชาตฺรุปรชตํ กปฺปติ, ปญฺจปี กามคฺคณา ตสฺส กปฺปนฺติ.^๒
 ยสฺส ปญฺจ กามคฺคณา กปฺปนฺติ, เอกํเสเนตฺม^๓ คามณิ ฐาเรยฺยาสี
 ‘อสุสมณธมฺโม อสกฺยปฺตฺติยธมฺโมติ. อปิจาหํ คามณิ เอวํ วทามิ
 ‘ติณํ ตินฺตฺติเกน ปริเยสิตพฺพํ, ทารุ^๔ ทารุตฺติเกน ปริเยสิตพฺพํ,
 สกฏฺฐํ สกฏฺฐตฺติเกน ปริเยสิตพฺพํ, ปุริโส ปุริสฺตฺติเกน ปริเยสิตพฺพโ, ^๕
 น เตวฺวาทิ คามณิ เกนจิ ปริยาเยน ‘ชาตฺรุปรชตํ สาทิตพฺพํ
 ปริเยสิตพฺพนฺติ วทามิติ.

เอวํวาที กิราหํ อายสฺมนฺเต อุปาสเก สทฺเธ ปสนฺเน
 อุกโกสามิ ปริภาสามิ อปฺปสาทํ กโรมิ, โยหํ อธมฺมํ ‘อธมฺโมติ
 วทามิ, ฐมฺมํ ‘ธมฺโมติ วทามิ, อวินยํ ‘อวินโยติ วทามิ, วินยํ
 ‘วินโยติ วทามิ.

[๔๔๙] เอกมิตํ อาวุโส สมยํ ภควา ตตฺถเอว^๕ ราชคฺเห
 อายสฺมนฺตํ อุปนฺนทํ สกฺยปฺตฺตํ อารพฺภ ชาตฺรุปรชตํ ปฏฺธิกฺขิปี,
 ลิกฺขาปทญฺจ ปญฺญาเปสิ. เอวํวาที กิราหํ อายสฺมนฺเต อุปาสเก
 สทฺเธ ปสนฺเน อุกโกสามิ ปริภาสามิ อปฺปสาทํ กโรมิ, โยหํ

^๑ เท.,มหา. อโหสิ, อ. เจว โหสิ ^๒ ฉ.,เท.,อ. ปญฺจปี ตสฺส กามคฺคณา กปฺปนฺติ.
^๓ อ. เอกํเสน ^๔ ส.,ฉ. ทารุ, เท. ทารุ ^๕ ฉ. อยํ ปาโง น ทิสฺสติ.

อธมมํ 'อธมโมติ วทามิ, ธมมํ 'ธมโมติ วทามิ, อวินยํ 'อวินโยติ
วทามิ, วินยํ 'วินโยติ วทามิติ.

เอวํ วุตฺเต, เวสาลิกา อุปาสกา อายสฺสมนฺตํ ยสํ กากณฺทก-
ปฺตฺตํ เอตทวโจ "เอโก ว ภนฺเต อโยโย ยโส กากณฺทกปฺตฺโต
สมโน สกฺยปฺตฺติโย, สพฺเพ วิเม อสฺสมณฺหา อสกฺยปฺตฺติยา, วสตุ
ภนฺเต อโยโย ยโส กากณฺทกปฺตฺโต เวสาลิยํ, มยํ อโยยสฺส
ยสฺส กากณฺทกปฺตฺตสฺส อสฺสํ กสิสฺสาม จีวรปิณฑปาต-
เสนาสนคิลานปจฺจยเภสชฺชปริขารานนฺติ. อถโข อายสฺมา ยโส
กากณฺทกปฺตฺโต เวสาลิกเก อุปาสเก สณฺญาเปตฺวา อนฺทุตฺเทน ภิกฺขุณา
สทฺธิ อารามํ อคฺมาสิ.

อถโข เวสาลิกา วชฺชิปฺตฺตกา ภิกฺขุ อนฺทุตฺตํ ภิกฺขุํ ปุจฺจิสฺสุ
"ขมาปิตา อาวุโส ยเสน กากณฺทกปฺตฺเตน เวสาลิกา อุปาสกาติ.
"อุปาสเกหิ" ปาปิํ โน อาวุโส กตํ, เอโก ว ยโส กากณฺทกปฺตฺโต
สมโน สกฺยปฺตฺติโย กโต, สพฺเพ ว มยํ อสฺสมณฺหา อสกฺยปฺตฺติยา
กตาติ. อถโข เวสาลิกา วชฺชิปฺตฺตกา ภิกฺขุ "อโย อาวุโส
ยโส กากณฺทกปฺตฺโต อมฺเหหิ อสมฺมโต คิหิํ ปกาเสสิ,
หนฺทสฺส มยํ อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรมาติ. เต ตสฺส อุกฺเขปนียกมฺมํ
กตฺตูกามา สนฺนิปตฺติสฺสุ. อถโข อายสฺมา ยโส กากณฺทกปฺตฺโต
เวหาสํ อพฺภุคฺคณฺตฺวา โกสมฺพิยํ ปจฺจุฏฺฐาสิ.

[๔๕๐] อถโข อายสฺมา ยโส กากณฺทกปฺตฺโต ปาเจยฺยกานณฺจ
อวณฺติทกฺขิณาปถกานณฺจ ภิกฺขุณฺ สนฺติเก ทฺตํ ปาเหสิ "อาคจฺจนฺตุ
อายสฺมณฺตา, อิมํ อธิกรณํ อาทียิสฺสาม, ยาว" ๒ ปุเร อธมโม ทิปฺปติ,

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ อ. อโย ปาโร น ทิสฺสติ.

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. ยาวสทฺโท น ทิสฺสติ.

ธมฺโม ปฏฺฐาหิยติ^๑ อวินโย ทิปปติ, วินโย ปฏฺฐาหิยติ, ปุเร
อธมฺมาทินโน พลวฺนโต โหนฺติ, ธมฺมาทินโน ทุพฺพลา โหนฺติ,
อวินยวาทินโน พลวฺนโต โหนฺติ, วินยวาทินโน ทุพฺพลา โหนฺตฺติติ.

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา สมฺภูโต สาณวาสี อโหคงฺเค
ปพฺพเต ปฏฺฐิสฺติ. อถ โข อายสฺมา ยโส กากณฺทกปฺตฺโต, เยน
อโหคงฺโค ปพฺพโต, เยนายสฺมา สมฺภูโต สาณวาสี, เตนฺอุปสงฺกมิ;
อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ สมฺภูตํ สาณวาสี อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ
นีสิติ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา ยโส กากณฺทกปฺตฺโต
อายสฺมนฺตํ สมฺภูตํ สาณวาสี เอตทวโจ “อิเม ภนฺเต เวสาลิกา
วชฺชิปฺตฺตกา ภิกฺขุ เวสาลิยํ ทส วตฺถุณิ ทิเปฺนฺติ ‘กปฺปติ สิงฺคิ-
โลณกปฺโป, กปฺปติ ทวฺงฺคฺลกปฺโป, กปฺปติ คามนฺตรกปฺโป, กปฺปติ
อาวาสกปฺโป, กปฺปติ อนฺุมตฺติกปฺโป, กปฺปติ อัจฉณฺณกปฺโป, กปฺปติ
อมตฺติกปฺโป, กปฺปติ ชโลคิ ปาตํ, กปฺปติ อทสํ นีสิตนฺ, กปฺปติ
ชาตฺรุปรชตฺนฺติ; หนฺนท มยฺ ภนฺเต อิมํ อธิกรณํ อาทิยาม,^๒ ปุเร
อธมฺโม ทิปปติ, ธมฺโม ปฏฺฐาหิยติ, อวินโย ทิปปติ, วินโย
ปฏฺฐาหิยติ, ปุเร อธมฺมาทินโน พลวฺนโต โหนฺติ, ธมฺมาทินโน
ทุพฺพลา โหนฺติ, อวินยวาทินโน พลวฺนโต โหนฺติ, วินยวาทินโน
ทุพฺพลา โหนฺตฺติติ. “เอวมาวุโสติ โข อายสฺมา สมฺภูโต สาณวาสี
อายสฺมโต ยสฺสส กากณฺทกปฺตฺตสฺส ปจฺจสฺโสสิ. อถ โข สภฺจิมตฺตา
ปาเจยฺยกา ภิกฺขุ สพฺเพ อารณฺณกา^๓ สพฺเพ ปิณฺฑปาตฺติกา สพฺเพ
ปัสสฺกุลิกา สพฺเพ เตจฺฉีริกกา สพฺเพ ว อรหฺนฺโต อโหคงฺเค ปพฺพเต
สนฺนิปตฺตีสฺสุ. อสฺตีมตฺตา^๔ อวฺนตฺติทกฺขิณาปถกา ภิกฺขุ อปฺเปกจฺเจ

^๑ หมดอายุ 26/05/2566

^๑ ส.,ฉ.,เท. ปฏฺฐาหิยติ, อ. ปฏฺฐาหิยติ, เอวมฺปฺริป. ^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. อาทิตฺยสํ

^๓ ส.,ฉ.,เท.,มหา. อารณฺณิกา ^๔ ส.,ฉ.,เท.,อ. อภฺจาสฺตีมตฺตา

อารณณกา อปเปกจเจ ปิณฺฑปาติกา อปเปกจเจ ปัสสูลิกา
อปเปกจเจ เตจฺจวริกา สพฺเพ ว อรหนฺโต อโหคงฺเค ปพฺพเต
สนฺนิปตีสฺสุ.

อถโข เถรณํ ภิกฺขุํ มนฺตยมานานํ เอตทโหสิ “อิทํ โข
อธิกรณํ กกฺขพณฺจ วาพณฺจ, กถํ นุ โข มยํ ปกฺขํ ลภเญยฺยาม,
เยน มยํ อิมสฺมี อธิกรณเณ พลวณฺตตฺรา อสฺสามาติ.

[๔๕๑] เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา เรวโต โสเรเย
ปฏิวสฺติ พหุสฺสุโต อาคตาคโม ฐมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร
ปณฺฑิตโต วียตโต เมธาวิ ลชฺชี่ กุกฺกัจจโก ลิกฺขากาโม. อถโข
เถรณํ ภิกฺขุํ เอตทโหสิ “อยํ โข อายสฺมา เรวโต โสเรเย
ปฏิวสฺติ พหุสฺสุโต อาคตาคโม ฐมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร
ปณฺฑิตโต วียตโต เมธาวิ ลชฺชี่ กุกฺกัจจโก ลิกฺขากาโม, สเจ มยํ
อายสฺมณฺตํ เรวตํ ปกฺขํ ลภิสฺสาม,^๑ เอวํ มยํ อิมสฺมี อธิกรณเณ
พลวณฺตตฺรา อสฺสามาติ. อสฺโสสิ โข อายสฺมา เรวโต ทิพฺพาย
โสตธฺตฺตฺยา วิสฺสุทฺธาย อติกฺกนฺตมานุสิกาย เถรณํ ภิกฺขุํ
มนฺตยมานานํ; สุตฺวานสฺส เอตทโหสิ “อิทํ โข อธิกรณํ กกฺขพณฺจ
วาพณฺจ, น โข เม ตํ ปฏฺฐูปิ, โยหํ เอวฺฐเป อธิกรณเณ
โอสฺสเกยฺยํ; อิทานิ จ ปน เต ภิกฺขุ อาคจฺฉิสฺสนฺติ, โสหํ เตหิ
อาภิณฺเณ น ผาสฺสุ วิหริสฺสามิ,^๒ ยนฺนฺนาหํ ปฏฺฐิกจฺเจว คจฺเจยฺยนฺติ.
อถโข อายสฺมา เรวโต โสเรยฺยา สงฺกสฺสํ อคฺมาสิ.

อถโข เถรา ภิกฺขุ โสเรยฺยํ คนฺตฺวา ปุจฺฉีสฺสุ “กทํ อายสฺมา
เรวโตติ. เต เอวมาหํสฺสุ “เอสํ อายสฺมา เรวโต สงฺกสฺสํ คโตติ. อถโข

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ อ. ลภเญยฺยาม

^๒ ส.ฉ. ผาสฺสุ คมิสฺสามิ, อ. คมิสฺสามิ

อายสุมะ เรวโต สงกสสา กณฺณกฺขชฺช อคมาสิ. อถโข เถรา ภิกฺขุ
 สงกสสํ คนฺตวาท ปุจฺฉิสฺสุ “กหํ อายสุมะ เรวโตติ. เต เอวมาหํสุ
 “เอสายสุมะ เรวโต กณฺณกฺขชฺช คโตติ. อถโข อายสุมะ เรวโต
 กณฺณกฺขชา อุทุมฺพริ อคมาสิ. อถโข เถรา ภิกฺขุ กณฺณกฺขชฺช
 คนฺตวาท ปุจฺฉิสฺสุ “กหํ อายสุมะ เรวโตติ. เต เอวมาหํสุ “เอสายสุมะ
 เรวโต อุทุมฺพริ คโตติ. อถโข อายสุมะ เรวโต อุทุมฺพรา อคฺคพฺปริ
 อคมาสิ. อถโข เถรา ภิกฺขุ อุทุมฺพริ คนฺตวาท ปุจฺฉิสฺสุ “กหํ
 อายสุมะ เรวโตติ. เต เอวมาหํสุ “เอสายสุมะ เรวโต อคฺคพฺปริ
 คโตติ. อถโข อายสุมะ เรวโต อคฺคพฺปรา สหชาติ อคมาสิ.
 อถโข เถรา ภิกฺขุ อคฺคพฺปริ คนฺตวาท ปุจฺฉิสฺสุ “กหํ อายสุมะ
 เรวโตติ. เต เอวมาหํสุ “เอสายสุมะ เรวโต สหชาติ คโตติ.
 อถโข เถรา ภิกฺขุ อายสมฺมุตฺตํ เรวตํ สหชาติยา^๑ สมฺภาเวสฺสุ.

[๔๕๒] อถโข อายสุมะ สมฺภูโต สาณวาสี อายสมฺมุตฺตํ ยสํ
 กากณฺทกปฺตตํ เอตทโวจ “อัย อาวุโส อายสุมะ เรวโต พหุสฺสุโต
 อาคตาคโม ฐมฺมธโร วินยธโร มาติกาธโร ปณฺทิตो วียตฺโต
 เมธาวิ ลขฺชี กุกฺกัจจโก สิฏฺฐากาโม, สเจ มยฺ อายสมฺมุตฺตํ เรวตํ
 ปญฺหํ ปุจฺฉิสฺสาม, ปฏฺวิพล อายสุมะ เรวโต เอเกเนว ปญฺहेน
 สกฺลฺมปิ รตฺตี วิตฺตินาเมตฺตุ, อิทานิ จ ปณายสุมะ เรวโต อนฺเตวาสิ^๒
 สรภาณกํ ภิกฺขุ อชฺฌเมสิสฺสติ, โส ตวํ ตสฺส ภิกฺขุโน สรภาณ-
 ปริโยसानเ อายสมฺมุตฺตํ เรวตํ อุปสงฺกมิตฺวา อิมานิ ทส วตฺถุณิ
 ปุจฺเจยฺยาสีติ. “เอวํ ภนฺเตติ โข อายสุมะ ยโส กากณฺทกปฺตโต
 อายสมฺมโต สมฺภูตสฺส สาณวาสิสฺส ปจฺจสฺสสฺสิ. อถโข อายสุมะ

^๑ ส.ฉ.เท. สหชาติยํ^๒ ส.ฉ.เท.อ. อนฺเตวาสิกํ, เอวฺมฺปริปี.

เรวโต อนุตเวาสี สรภานกัม ภิกขุ อชฺเชสิ. อถโข อายสฺมา ยโส
 กากณฺทกปฺโต ตสฺส ภิกขุโน สรภณฺยปรีโยसानเ, เยนายสฺมา
 เรวโต, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ เรวตํ อภิวาทิตฺวา
 เอกมนฺตํ นิสิตฺติ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา ยโส
 กากณฺทกปฺโต อายสฺมนฺตํ เรวตํ เอตทวโจ “กปฺปติ ฆนฺเต
 สิงฺคิไลณกปฺโปติ. “โก โส อาวุโส สิงฺคิไลณกปฺโปติ. “กปฺปติ
 ฆนฺเต สิงฺคินา โลณํ ปรีหริตฺถุ ‘ยตุถ อโลณิกํ’ ภวิสฺสติ, ตตฺถ
 ปรีภุญฺชิสฺสามีติ. “นาวุโส กปฺปตฺตีติ. “กปฺปติ ฆนฺเต ทฺวงฺคูลกปฺโปติ.
 “โก โส อาวุโส ทฺวงฺคูลกปฺโปติ. “กปฺปติ ฆนฺเต ทฺวงฺคูลาย
 ฉายาย วีตฺวตฺตตาย วิกาเล โภชนํ ภุญฺชิตฺตฺนติ. “นาวุโส กปฺปตฺตีติ.
 “กปฺปติ ฆนฺเต คามนฺตรกปฺโปติ. “โก โส อาวุโส คามนฺตรกปฺโปติ.
 “กปฺปติ ฆนฺเต ‘อิทานิ คามนฺตรํ คมิสฺสามีติ ภุตฺตาวินา ปวาริตฺเตน
 อนตฺติริตฺตํ โภชนํ ภุญฺชิตฺตฺนติ. “นาวุโส กปฺปตฺตีติ. “กปฺปติ ฆนฺเต
 อาวาสกปฺโปติ. “โก โส อาวุโส อาวาสกปฺโปติ. “กปฺปติ ฆนฺเต
 สมฺพหฺลลา อาวาสา สมานสึมา นานฺธุโปสถํ^๒ กาทฺตฺนติ. “นาวุโส
 กปฺปตฺตีติ. “กปฺปติ ฆนฺเต อนุมตฺติกปฺโปติ. “โก โส อาวุโส
 อนุมตฺติกปฺโปติ. “กปฺปติ ฆนฺเต วคฺเคน สงฺเขน กมฺมํ กาทฺตฺ
 ‘อาคเต ภิกขุ อนุมานเสฺสามาติ.’” “นาวุโส กปฺปตฺตีติ. “กปฺปติ
 ฆนฺเต อาจิณฺณกปฺโปติ. “โก โส อาวุโส อาจิณฺณกปฺโปติ. “กปฺปติ
 ฆนฺเต ‘อิทํ เม อุปชฺฌาเยน อชฺฌาจิณฺณํ, อิทํ เม อัจจริเยน
 อชฺฌาจิณฺณนฺติ.’” []^๔ อชฺฌาจิริตฺตฺนติ. “อาจิณฺณกปฺโป โข อาวุโส

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อ. อโลณิก

^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. นานฺธุโปสถ

^๓ อ. อนฺชานเสฺสามาติ.

^๔ ส.,ฉ. เท. อชฺฌาจิณฺณ, อ. อชฺฌาจิณฺณํ ตํ

^๕ ส.,ฉ.,เท. เอตฺถนฺตเร ตนฺติ อปฺ ปาโจ ทิสฺสติ.

เอกจโจ กปฺปติ, เอกจโจ น กปฺปตีติ. “กปฺปติ ฆนฺเต อมถิตกปฺโปติ.
 “โก โส อาวุโส อมถิตกปฺโปติ. “กปฺปติ ฆนฺเต ยํ ตํ ขีรํ ขีรภาวํ
 วิชหิตํ อสมปฺตตํ ทธิภาวํ, []” ภูตฺตาวินา ปวาริตฺเตน อนตฺติริตฺตํ
 ปาตฺนฺติ. “เนาุโส กปฺปตีติ. “กปฺปติ ฆนฺเต ชโลคี” ปาตฺนฺติ. “กา
 สา” อาวุโส ชโลคีติ. “กปฺปติ ฆนฺเต ยา सा สุรา อสุตา”
 อสมปฺตตา มชฺชภาวํ सा ปาตฺนฺติ. “เนาุโส กปฺปตีติ. “กปฺปติ
 ฆนฺเต อทสํ นิสีทฺนฺติ. “เนาุโส กปฺปตีติ. “กปฺปติ ฆนฺเต
 ชาตฺรุปรชตฺนฺติ. “เนาุโส กปฺปตีติ. “อิมํ ฆนฺเต เวสาลิกา วชฺชิปฺตฺตกา
 ภิกฺขุ เวสาลิยํ อิมานิ ทส วตฺถุณิ ทิเปนฺติ, หนฺท มยํ ฆนฺเต อิมํ
 อธิกรณํ อาทियาม,” ปุเร อธมฺโม ทิปฺปติ, ธมฺโม ปฏฺวิพาหิยติ,
 อวินโย ทิปฺปติ, วินโย ปฏฺวิพาหิยติ, ปุเร อธมฺมวาทีโน พลวณฺโต
 โหนฺติ, ธมฺมวาทีโน ทุพฺพลา โหนฺติ, อวินยวาทีโน พลวณฺโต
 โหนฺติ, วินยวาทีโน ทุพฺพลา โหนฺตีติ. “เอวมาวุโสติ โข อายสฺมา
 เรวโต อายสฺมโต ยสฺสส กากณฺทกปฺตฺตสฺส ปจฺจสฺสส.

ปจฺจมาณวโร นิฏฺฐิต.

๒. ทุตฺตยาณวโร

[๔๕๓] อสฺสสฺสุ โข เวสาลิกา วชฺชิปฺตฺตกา ภิกฺขุ “ยโส กิร
 กากณฺทกปฺตฺโต อิมํ” อธิกรณํ อาทียิตฺตุกาโม ปกฺขํ ปริเยสติ,

^๑ ส.จ.ท.มหา. เอตฺถนฺตเร ตนฺติ อยํ ปาโจ ทิสฺสติ.

^๓ อ. โก โส

^๔ ส.จ.ท. อาสุตา, อ. อสุราตา

^๖ ส.จ.ท. อิทํ

^๒ อ. ชโลคิ

^๕ ส.จ.ท.อ. อาทียิสฺสาม

ปุริโส สมมิณชิตํ^๑ วา พาทํ ปสาเรยฺย ปสาริตํ วา พาทํ
 สมมิณเชยฺย; เอวเมว สุทฺธาวาเสสุ เทเวสุ อนฺตรหิตา อายสฺมโต
 สาทุสส สมมุเข ปาตุรโหสิ. อถโข सा तेवता आयस्मन्तं
 सप्तम् ऐतत्तवो ज्ञ “सार्त्तु सार्त्तु”^๒ णन्ते सप्तम् अथ्मवातिन्^๓
 पाजिनका गिक्खु, अथ्मवातिन्^๔ पाजेयका गिक्खु, तेनहि णन्ते
 सप्तम् यथा अथ्मो, तथा तिग्गजाहिติ. “पुप्फेजहि”^๕ तेवते ऐतरहि
 ज यथा अथ्मो, तथा जिโต, अपिजहि न ताव तिग्गजि आविक्कโรมิ,
 अप्पेवनाम^๖ मं อิมस्समी อธิकरणे सम्मन्नेยयाति.

[๔๕๔] อถโข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา गिक्खु तं सामन्कं
 परिक्खาริ आताय, येनायस्समा रेवโต, तेनुप्पสง्गมिस्स; อุปสง्गमित्वा
 आयस्मन्तं रेवतं ऐतत्तवो ज्ञ “प्पฏิกคณฺหาตุ णन्ते ऐโร सामन्कं
 परिक्खारि पत्तम्मปิ จีวम्मปิ นิสิต्थम्मปิ สฺสจिच्चम्मปิ กายพนฺธम्मปิ
 ปริสฺสาวนम्मปิ อम्मกรกम्मปีติ. “อลํ อาวุโส, ปรีปฺพณฺณํ เม ติจีวรนฺติ
 न औज्जि प्पฏिकคहेतु.

เตน โข ปน สมเยน อุตฺตโร นาม गिक्खु विसत्थิสฺโส
 आयस्मโต रेवตสฺส อุปฺภจฺจโก โหติ. อถโข เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา
 गिक्खु, येनायस्समा อุตฺตโร, तेनुप्पสง्गมिस्स; อุปสง्गमित्वा आयस्मन्तं
 อุตฺตรํ ऐतत्तवो ज्ञ “प्पฏิกคณฺหาตุ आयस्सมา อุตฺตโร सामन्कं
 परिक्खारि पत्तम्मปิ จีวम्मปิ นิสิต्थम्मปิ สฺสจิच्चम्मปิ กายพนฺธम्मปิ
 ปริสฺสาวนम्मปิ อम्मกรกम्मปีติ. “อลํ อาวุโส, ปรีปฺพณฺณํ เม ติจีวรนฺติ”
 न औज्जि प्पฏिकคहेतु. “มฺนุสฺสา โข อาวุโส อุตฺตร ภาวโต

สามณกัม ปริกขาริ อุปนาเมนติ, สเจ ภควา ปฏิคฺคณฺหาติ,
เตเนว เต^๑ อุตฺตมฺนา โหณฺติ. โน เจ ภควา ปฏิคฺคณฺหาติ,
อายสฺมโต จ^๒ อานนฺทสฺส อุปนาเมนติ ‘ปฏิคฺคณฺหาตุ ภนฺเต เถโร
สามณกัม ปริกขาริ, ยถา ภควตา ปฏิคฺคหิโต, เอวเมว โส^๓
ภวิสฺสตีติ. ปฏิคฺคณฺหาตายสฺมา อุตฺตโร สามณกัม ปริกขาริ, ยถา
เถเรน ปฏิคฺคหิโต, เอวเมว โส ภวิสฺสตีติ. อถปิ อายสฺมา อุตฺตโร
เวสาลิกเกหิ วชฺชิปฺตฺตเกหิ^๔ ภิกฺขุหิ นิปฺปิพฺพิมาโน เอกัม จีวรํ
อคฺคเหสี. “วเทฺยยาถ อาวุโส, เยน อตฺถเกติ.” “เอตฺตํ อายสฺมา
อุตฺตโร เถริ วเทฺตุ; ‘เอตฺตํ’^๕ ภนฺเต เถโร สงฺฆมฺมชฺเฌ วเทฺตุ
‘ปฺรตฺถิเมสฺสุ ชนฺปเทสฺสุ พุทฺธา ภควนฺโต อุปฺปชฺชนฺติ, ฐมฺมวาทีโน
ปาจີนกา ภิกฺขุ, อฐมฺมวาทีโน” ปาเจยฺยกา ภิกฺขุติ. “เอวมาวุโสติ
ปิ อายสฺมา อุตฺตโร เวสาลิกานํ วชฺชิปฺตฺตกานํ ภิกฺขุณํ ปฏิสสฺสฺวา,
เยนายสฺมา เรวโต, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนนฺตํ เรวตํ
เอตทโวจ “เอตฺตํ ภนฺเต เถโร สงฺฆมฺมชฺเฌ วเทฺตุ, ‘ปฺรตฺถิเมสฺสุ
ชนฺปเทสฺสุ พุทฺธา ภควนฺโต อุปฺปชฺชนฺติ, ฐมฺมวาทีโน” ปาจີนกา
ภิกฺขุ, อฐมฺมวาทีโน ปาเจยฺยกา ภิกฺขุติ. “อฐมฺเม มํ ตวํ ภิกฺขุ
นินฺโยเชสีติ เถโร อายสฺมนนฺตํ อุตฺตรํ ปณฺนามะสิ.

อถปิ เวสาลิกา วชฺชิปฺตฺตกา ภิกฺขุ อายสฺมนนฺตํ อุตฺตรํ
เอตทโวจ “กึ อาวุโส อุตฺตร เถโร อาหาติ. “ปาปิกํ โน อาวุโส
กตํ ‘อฐมฺเม มํ ตวํ ภิกฺขุ นินฺโยเชสีติ เถโร มํ ปณฺนามะสีติ. “นนุ

^๑ ฉ. อปฺ ปาโร น ทิสฺสติ.

^๒ อ. อายฺ เอวเมโส, เอวมุปริปิ.

^๓ อ. วเทฺยยาถาวุโส เยนตฺถเกติ.

^๔ อ. อฐมฺมวาที, เอวมุปริปิ.

^๕ ส.ฉ.อ. จสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๖ ส.ฉ.เท. วชฺชิปฺตฺเตหิ

^๗ ส.ฉ.เท. เอตฺตกณฺจ

^๘ ส.ฉ.เท. ฐมฺมวาที, เอวมุปริปิ.

ตวั อาวุโส อุตฺตร^๑ วุฑฺโฒ วิสตีวสุสสีติ. “อามาวุโส, อปิ^๒ มยฺ
ครุณิสฺสยฺ คณฺหามาติ.

[๔๕๕] อถโข สงฺโฆ ตํ อธิกรณํ วิณฺจณินฺตุกาโม^๓ สหฺนฺปิติ.
อถโข อายสฺมา เรวโต สงฺฆํ ณาเปสิ

“สุณฺหาตุ เม อาวุโส สงฺโฆ, สเจ มยฺ อิมํ อธิกรณํ อธิ
วูปสเมสฺสาม,^๔ ลียาปิ มฺลาทายกา ภิกฺขุ ปุณฺณกมฺมาย อุกฺโกภฺเวยยฺ.
ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลฺลํ, ยตฺถเอวํ อธิกรณํ สมฺบุปฺพนํ, สงฺโฆ
ตตฺถเอวํ อธิกรณํ วูปสเมยฺยาติ.

อถโข เถรา ภิกฺขุ เวสาลี อคมฺสฺ ตํ อธิกรณํ วิณฺจณินฺตุกามา.

เตน โข ปน สมเยน สพฺพกามี นาม ปจฺพยา สงฺฆตฺเถโร
วิสวสฺสสตีโก^๕ อุปสมฺปทาย อายสฺมโต อานนฺทสฺส สทฺธิวิหาริโก
เวสาลียํ ปฏฺิวสตี. อถโข อายสฺมา เรวโต อายสฺมนตํ สมฺภูตํ
สาณฺวาสี เอตทวโจ “อหํ อาวุโส ยสฺมี วิหาเร สพฺพกามี เถโร
วิหฺรติ, ตํ วิหารํ อุปคจฺฉามิ, โส ตวั กาลสฺสเว อายสฺมนตํ
สพฺพกามี อุปสงฺกมิตฺวา อิมานิ ทส วตฺถุณิ ปุจฺเจยฺยาสีติ.

“เอวํ ภนฺเตติ โข อายสฺมา สมฺภูโต สาณฺวาสี อายสฺมโต
เรวตสฺส ปจฺจสุสสี. อถโข อายสฺมา เรวโต ยสฺมี วิหาเร
สพฺพกามี เถโร วิหฺรติ, ตํ วิหารํ อุปคณฺฉิ.^๖ คพฺภเ อายสฺมโต
สพฺพกามิสฺส เสนาสนํ ปณฺณตฺตํ โหติ. คพฺภปฺมุเข อายสฺมโต

^๑ ส.,ฉ.,เท.,อิ. อยฺ ปาโจ น ทิสฺสตี.

^๓ อิ. วิณฺจณินฺตุกาโม, เอวมฺปฺริปี.

^๔ อิ. ปจฺพยา สงฺฆเถโร วิสวสฺสสตีโก.

^๒ อิ. อปี น จ

^๔ อิ. วูปสเมยฺยาม

^๖ ส.,ฉ.,เท. อุปคจฺฉิ.

เรวตสฺส. อถโข อายสฺมา เรวโต “อัยฺ เถโร มหุลลโก น
นิปฺพชฺชตีติ น เสยฺยํ กปฺเปติ. อายสฺมา สพฺพกามิ “อัยฺ ภิกฺขุ
อาคณฺตุโก กิลนฺโต น นิปฺพชฺชตีติ น เสยฺยํ กปฺเปสิ.

อถโข อายสฺมา สพฺพกามิ รตฺติยา ปจฺจุสสมยํ ปจฺจุจฺจาย^๑
อายสฺมนตํ เรวตํ เอตทวโจ “กตเมน ตวํ ภูมฺมิ^๒ วิหาเรน เอตฺรหิ
พหุลํ วิหฺรสีติ. “เมตฺตาวิหาเรน โข อหํ ภนฺเต เอตฺรหิ พหุลํ
วิหฺรามีติ. “กุลฺลกวิหาเรน กิร ตวํ ภูมฺมิ เอตฺรหิ พหุลํ วิหฺรสี,
กุลฺลกวิหาโร เฮโส^๓ ภูมฺมิ. ยทิทํ เมตฺตาทิ. “ปฺพุเพปิ เม ภนฺเต
คิหิภฺตสฺส อาจิณฺณา เมตฺตา, เตนาหํ เอตฺรหิปี เมตฺตาวิหาเรน
พหุลํ วิหฺรามี, อปิจ มยา จิรปฺปตฺตํ อรหตฺตํ,^๔ เถโร ปน ภนฺเต
กตเมน วิหาเรน เอตฺรหิ พหุลํ วิหฺรสีติ. “สฺสญฺญตาวิหาเรน โข
อหํ ภูมฺมิ เอตฺรหิ พหุลํ วิหฺรามีติ. “มหาปฺริสฺวิหาเรน กิร ภนฺเต
เถโร เอตฺรหิ พหุลํ วิหฺรติ, มหาปฺริสฺวิหาโร เอโส ภนฺเต, ยทิทํ
สฺสญฺญตาทิ. “ปฺพุเพปิ เม ภูมฺมิ คิหิภฺตสฺส อาจิณฺณา สฺสญฺญตา,
เตนาหํ เอตฺรหิปี สฺสญฺญตาวิหาเรน พหุลํ วิหฺรามี, อปิจ มยา
จิรปฺปตฺตํ อรหตฺตนฺติ.

ออยฺยจฺรหิ เถรานํ ภิกฺขุณํ อนฺตรธา กถา วิปฺปกตา, อถายสฺมา
สมฺภุโต สาณวาสี []^๕ อนฺุปฺปตฺโต โหติ. อถโข อายสฺมา
สมฺภุโต สาณวาสี, เยนายสฺมา สพฺพกามิ, เตนฺุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา
อายสฺมนตํ สพฺพกามิ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสีหิ. เอกมฺนตํ

^๑ เท.อ. อัยฺ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๒ ส.ฉ.,เท.,อ.,มหา. ภูมิ, เอวฺมุปริปี.

^๓ ส.ฉ.,เท.,อ. เอโส

^๔ ส.ฉ.,เท. อรหตฺตนฺติ.

^๕ ส.ฉ.,เท.,อ. เอตฺถนฺตเร ทสฺมินฺติ ปาโจ ทิสฺสติ.

นิสินโน โข อายสฺมา สมฺภูโต สาณวาสี อายสฺมนตํ สพฺพกามิ
 เอตทวโจ “อิมะ ภนฺเต เวสาลิกา วชฺชิปุตฺตกา ภิกฺขุ เวสาลิยํ ทส
 วตฺถุณี ทีเปนฺติ ‘กปฺปติ สิงฺคิโลณกปฺโป, กปฺปติ ทวํคฺคกปฺโป,
 กปฺปติ คามนฺตรกปฺโป, กปฺปติ อาวาสกปฺโป, กปฺปติ อนุมฺตีกปฺโป,
 กปฺปติ อาจิณฺณกปฺโป, กปฺปติ อมฺถิตกปฺโป, กปฺปติ ชโลคิ ปาตุํ,
 กปฺปติ อทสํ นิสินฺนํ, กปฺปติ ชาตฺรปรชตฺนติ. “เถเรณ ภนฺเต
 อุปฺชฌายสฺส มฺหุ พฺหุ ฐมฺโม จ วินโย จ ปริยตฺโต, เถรสฺส
 ภนฺเต ฐมฺมญฺจ วินยญฺจ ปจฺจเวกฺขนตฺสส กถํ โหติ ‘เก ญฺ โข
 ฐมฺมวาทีโน, ปาจิณฺกา วา ภิกฺขุ ปาเจยฺยกา วาติ. “ตยาปิ โข
 อาวุโส อุปฺชฌายสฺส มฺหุ พฺหุ ฐมฺโม จ วินโย จ ปริยตฺโต,
 ตฺยหํ ปน อาวุโส ฐมฺมญฺจ วินยญฺจ ปจฺจเวกฺขนตฺสส กถํ โหติ
 ‘เก ญฺ โข ฐมฺมวาทีโน, ปาจิณฺกา วา ภิกฺขุ ปาเจยฺยกา วาติ.
 “มยฺหํ โข ภนฺเต ฐมฺมญฺจ วินยญฺจ ปจฺจเวกฺขนตฺสส เอวํ โหติ
 ‘อฐมฺมวาทีโน ปาจิณฺกา ภิกฺขุ, ฐมฺมวาทีโน ปาเจยฺยกา ภิกฺขุติ.
 อปิจาหํ น ตาว ทิฏฺฐิ อวิกโรมิ, ‘อปฺเปวณาม มํ อิมสฺมี
 อธิกรณํ สมฺมณฺเญยฺยาติ. “มยฺหํปิ โข อาวุโส ฐมฺมญฺจ วินยญฺจ
 ปจฺจเวกฺขนตฺสส เอวํ โหติ ‘อฐมฺมวาทีโน ปาจิณฺกา ภิกฺขุ, ฐมฺม-
 วาทีโน ปาเจยฺยกา ภิกฺขุติ. อปิจาหํ น ตาว ทิฏฺฐิ อวิกโรมิ,
 ‘อปฺเปวณาม มํ อิมสฺมี อธิกรณํ สมฺมณฺเญยฺยาติ.

[๔๕๖] อถโข สงฺโฆ ตํ อธิกรณํ วินิจฺฉินฺตุกาโม สนฺนิปติ.
 ตสฺมี โข ปน อธิกรณํ วินิจฺฉิยมาเน อนนฺตานิ^๑ เจว ภสฺसानิ
 ชายนฺติ, น เจกสฺส ภาสิตสฺส อตฺถो วิญฺญายติ. อถโข อายสฺมา
 เรวโต สงฺฆํ จาเปสิ

^๑ ส.ฉ.เท.อ. อนนฺตานิ, เอวมฺปริปิ.

"สุณาทุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, อมฺหากํ อิมสฺมี อธิกรณ
 วิจิณฺณิยาเน อนนฺตานิ เจว ภสฺसानิ ชายนฺติ, น เจกสฺส
 ภาสิตสฺส อตฺถโก วิญญายติ. ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลํ, สงฺโฆ อิมํ
 อธิกรณํ อุพฺพาหิกาย วูปสเมยฺย, สงฺโฆ จตฺตารो ปาจฺนเก ภิกฺขุ
 จตฺตารอ ปาเจยฺยเก ภิกฺขุ อจฺจินิ, ปาจฺนกาณํ ภิกฺขุณํ อายสฺมนตญจ
 สพฺพกามี อายสฺมนตญจ สัพฺพหิ อายสฺมนตญจ อชฺชโสภิต"^๑
 อายสฺมนตญจ วาสภคามิกํ, ปาเจยฺยกาณํ ภิกฺขุณํ อายสฺมนตญจ
 เรวตํ อายสฺมนตญจ สมฺภุตํ สาณวาสี อายสฺมนตญจ ยสํ
 กากณทกปฺปตฺตํ อายสฺมนตญจ สุมณฺนติ."^๒ อถปิ อายสฺมา เรวโต
 สงฺฆํ ญาเปสิ

"สุณาทุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, อมฺหากํ อิมสฺมี อธิกรณ
 วิจิณฺณิยาเน อนนฺตานิ เจว ภสฺसानิ ชายนฺติ, น เจกสฺส
 ภาสิตสฺส อตฺถโก วิญญายติ. ยถิ สงฺฆสฺส ปตฺตกถลํ, สงฺโฆ
 จตฺตารอ ปาจฺนเก ภิกฺขุ จตฺตารอ ปาเจยฺยเก ภิกฺขุ สมฺมณฺเณยฺย
 อุพฺพาหิกาย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตฺถ; เอสา ฅตฺติ.

สุณาทุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, อมฺหากํ อิมสฺมี อธิกรณ
 วิจิณฺณิยาเน อนนฺตานิ เจว ภสฺसानิ ชายนฺติ, น เจกสฺส
 ภาสิตสฺส อตฺถโก วิญญายติ, สงฺโฆ จตฺตารอ ปาจฺนเก ภิกฺขุ
 จตฺตารอ ปาเจยฺยเก ภิกฺขุ สมฺมณฺนติ อุพฺพาหิกาย อิมํ อธิกรณํ
 วูปสเมตฺถ. ยสฺสายสฺมโต ฅมฺติ จตฺตุนํ ปาจฺนกาณํ []"^๓ จตฺตุนํ
 ปาเจยฺยกาณํ ภิกฺขุณํ สมฺมติ อุพฺพาหิกาย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตฺถ,
 โส ตฺถนฺทสฺส; ยสฺส นกฺขมฺติ, โส ภาเสยฺย.

^๑ ส.ฉ.ท.อ.อ. ขุชฺชโสภิต

^๒ อ. อิตฺตทโท น ทิสฺสติ.

^๓ ส.ฉ.ท.อ.อ.มหา. เอตฺถนฺตเร ภิกฺขุณฺนติ ปาโจ ทิสฺสติ.

สมมตา สงฺเขน จตฺตารอ ปาจันกา ภิกฺขุ จตฺตารอ ปาเจยฺยกา
ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย อิมํ อธิกรณํ รูปสเมตฺตํ, ขมติ สงฺขมฺมสุส;
ตสฺมา ตฺถนฺทึ. เอวเมตํ ธารยามีติ.

เตน โข ปน สมเยน อชิตอ นาม ภิกฺขุ ทสวสุโส สงฺขมฺมสุส
ปาติโมกฺขทุทฺเทสโก โหติ. อถ โข สงฺโฆ อายสฺมณฺหํตํปี อชิตํ สมฺมณฺหนฺติ^๑
เถรานํ ภิกฺขุณํ อาสนปญฺญาปกํ. อถ โข เถรานํ ภิกฺขุณํ เอตทโหสิ
“กตฺถ นุ โข มยฺ อิมํ อธิกรณํ รูปสเมยฺยามาติ. อถ โข เถรานํ
ภิกฺขุณํ เอตทโหสิ “อยฺ โข วาลิการามो รณฺณิโย อปฺปสทฺโท
อปฺปนิคฺโขโส, ยนฺนุน มยฺ วาลิการามे อิมํ อธิกรณํ รูปสเมยฺยามาติ.

[๔๕๗] อถ โข เถรา ภิกฺขุ วาลิการามํ อคมํสุ ตํ อธิกรณํ
วินิจฺฉินฺตูกามา.

อถ โข อายสฺมา เรวโต สงฺฆํ ฌาเปสิ

“สุณฺหาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, ยถิ สงฺขมฺมสุส ปตฺตกถลฺลํ, อหํ
อายสฺมณฺหํ สพฺพกามี วินยํ ปุจฺเจยฺยนฺติ.

อายสฺมา สพฺพกามี สงฺฆํ ฌาเปสิ

“สุณฺหาตุ เม อาวุโส สงฺโฆ, ยถิ สงฺขมฺมสุส ปตฺตกถลฺลํ, อหํ
เรวเตน วินยํ ปุณฺณโจ วิสฺสขฺเขยฺยนฺติ.

อถ โข อายสฺมา เรวโต อายสฺมณฺหํ สพฺพกามี เอตทโวจ
“กปฺปติ ภนฺเต สิงฺคิโลณกปฺโปติ. “โก โส อาวุโส สิงฺคิโลณกปฺโปติ.
“กปฺปติ ภนฺเต สิงฺคินา โลณํ ปริหริตฺตํ ‘ยตฺถ อโลณิกํ’^๒ ภวิสฺสติ,
ตตฺถ ปริภุญฺชิสฺสามีติ.”^๓ “นาวุโส กปฺปตีติ. “กตฺถ ปฏิกฺขิตฺตนฺติ.

^๑ อ. สมฺมณฺห^๒ ส.,ฉ.,เท.,อ. อโลณิก^๓ ส.,ฉ. ปริภุญฺชิสฺสามาติ.

“สาวตถิยา” สุตตวิภังเกติ. “กั อापชชตติ. “สนนนิธการกโกชเน
ปาจิตตियนติ.

สุณาทุ เม ภนเต สงฺโฆ, อิหํ ปจมํ วตถุ^๒ สงฺเขน วินิจฺฉิตฺ,
อิตฺถิปีหํ วตถุ อุตฺทมมํ อุกฺกมฺมํ อปคตสตุฏฺสาสนํ, อิหํ ปจมํ
สลากํ นิกฺขิปามิ.

“กปฺปติ ภนเต ทวฺงคฺคกปฺโปติ. “โก โส อาวุโส ทวฺงคฺค-
กปฺโปติ. “กปฺปติ ภนเต ทวฺงคฺคลา ย ฉายาย วิตฺติวตฺตาย วิกาเล
โกชนํ ภุญฺชิตฺนฺติ. “นาวุโส กปฺปตฺตีติ. “กตฺถ ปฏฺฐิกฺขิตฺตนฺติ. “ราชคฺเห
สุตฺตวิภังเกติ. “กั อापชชตติ. “วิกาลโกชเน ปาจิตตियนติ.

สุณาทุ เม ภนเต สงฺโฆ, อิหํ ทุติยํ วตถุ สงฺเขน วินิจฺฉิตฺ,
อิตฺถิปีหํ วตถุ อุตฺทมมํ อุกฺกมฺมํ อปคตสตุฏฺสาสนํ, อิหํ ทุติยํ
สลากํ นิกฺขิปามิ.

“กปฺปติ ภนเต คามนฺตรกปฺโปติ. “โก โส อาวุโส คามนฺตร-
กปฺโปติ. “กปฺปติ ภนเต ‘อิทานิ คามนฺตรํ คมฺมสฺสามีติ ภุตฺตาวินา
ปวาริตฺเตน อนตฺติริตฺตํ โกชนํ ภุญฺชิตฺนฺติ. “นาวุโส กปฺปตฺตีติ. “กตฺถ
ปฏฺฐิกฺขิตฺตนฺติ. “สาวตถิยา สุตฺตวิภังเกติ. “กั อापชชตติ. “อนตฺติริตฺต-
โกชเน ปาจิตตियนติ.

สุณาทุ เม ภนเต สงฺโฆ, อิหํ ตติยํ วตถุ สงฺเขน วินิจฺฉิตฺ,
อิตฺถิปีหํ วตถุ อุตฺทมมํ อุกฺกมฺมํ อปคตสตุฏฺสาสนํ, อิหํ ตติยํ สลากํ
นิกฺขิปามิ.

หมดอายุ 26/05/2566

^๑ ส.,ฉ.,เท. สาวตถิย, เอวมุปริป.

^๒ ส.,ฉ.,เท. วตถุ, เอวมุปริป.

“กปฺปติ ฆนฺเต อมถิตกปฺโปติ. “โก โส อาวุโส อมถิต-
กปฺโปติ. “กปฺปติ ฆนฺเต ยํ ตํ ขีรํ ขีรภาวํ วิชหิตํ อสมปตฺตํ
ทริภาวํ, ภูตฺตาวินา ปวาริตเน อนติริตฺตํ ปาตฺนฺติ. “นาวุโส
กปฺปตฺตีติ. “กตฺถ ปฏิกฺขิตฺตฺนฺติ. “สาวตฺถิยา สุตฺตวิภงฺเกติ. “กํ
อาปชฺชตฺตีติ. “อนติริตฺตโกชเน ปาจิตฺตียนฺติ.

สุณาทู เม ฆนฺเต สงฺโฆ, อิํ สตฺตมํ วตฺถุํ สงฺเขน
วินิจฺฉิตํ, อิติปีทํ วตฺถุํ อุทฺธมมํ อุพฺพิณยํ อปคตสตฺถุสาสนํ,
อิํ สตฺตมํ สลากํ นิฏฺขิปามิ.

“กปฺปติ ฆนฺเต ชโลคี^๑ ปาตฺนฺติ. “กา सा आवुसो चलोकीति.
“กปฺปติ ฆนฺเต ยา सा สุรา อสุตา^๒ อสมปตฺตา มชฺชภาวํ सा
ปาตฺนฺติ. “นาวุโส กปฺปตฺตีติ. “กตฺถ ปฏิกฺขิตฺตฺนฺติ. “โกสมพิยา^๓
สุตฺตวิภงฺเกติ. “กํ อาปชฺชตฺตีติ. “สุราเมรยปาเน ปาจิตฺตียนฺติ.

สุณาทู เม ฆนฺเต สงฺโฆ, อิํ อฏฺฐมํ วตฺถุํ สงฺเขน
วินิจฺฉิตํ, อิติปีทํ วตฺถุํ อุทฺธมมํ อุพฺพิณยํ อปคตสตฺถุสาสนํ,
อิํ อฏฺฐมํ สลากํ นิฏฺขิปามิ.

“กปฺปติ ฆนฺเต อทสํ นิสิตฺนฺติ. “นาวุโส กปฺปตฺตีติ. “กตฺถ
ปฏิกฺขิตฺตฺนฺติ. “สาวตฺถิยา สุตฺตวิภงฺเกติ. “กํ อาปชฺชตฺตีติ. “เจทนเก
ปาจิตฺตียนฺติ.

สุณาทู เม ฆนฺเต สงฺโฆ, อิํ นวมํ วตฺถุํ สงฺเขน
วินิจฺฉิตํ, อิติปีทํ วตฺถุํ อุทฺธมมํ อุพฺพิณยํ อปคตสตฺถุสาสนํ,
อิํ นวมํ สลากํ นิฏฺขิปามิ.

“กปฺปติ ฆนฺเต ชาตฺรฺพฺรชตฺนฺติ. “นารุโส กปฺปตีติ. “กตฺถ
ปฏิกฺขิตฺตฺนฺติ. “ราชคฺเห สุตฺตวิภงฺเกติ. “กั อปชฺชตีติ. “ชาตฺรฺพ-
รชตปฏิกคฺคหณฺ ปาจิตฺตียนฺติ.

สุณฺาตุ เม ฆนฺเต สงฺโฆ, อิํ ทสมํ วตฺถุํ สงฺเขน
วินิจฺฉิตํ, อิตฺปีทํ วตฺถุํ อุทฺธมํ อุพฺพิณยํ อปคตสตฺถุสสาณํ,
อิํ ทสมํ สลากํ นิฏฺขิปามิ.

สุณฺาตุ เม ฆนฺเต สงฺโฆ, อิมานิ ทส วตฺถุณิ สงฺเขน
วินิจฺฉิตานิ, อิตฺปีมานิ ทส วตฺถุณิ อุทฺธมฺมานิ อุพฺพิณยานิ
อปคตสตฺถุสสาณานีติ.

[๔๕๘] “นีหตเมตํ” อารุโส อธิกรณํ สหฺตํ รูปสหฺตํ สฺวรูปสหฺตํ,
อปิจ มํ ตวํ อารุโส สงฺฆมฺมชฺเฌปิ อิมานิ ทส วตฺถุณิ ปุจฺเจยฺยาสิ
เตสํ ภิกฺขุณํ สณฺณตฺตียาติ. อถโข อายสฺมา เรวโต อายสฺมฺนฺตํ
สพฺพกามิํ สงฺฆมฺมชฺเฌปิ อิมานิ ทส วตฺถุณิ ปุจฺจิ, ปุณฺโณ ปุณฺโณ
อายสฺมา สพฺพกามิํ วิสฺสชฺเชสิ.

อิมาย โข ปน วินยสงฺคีตียา สตฺต ภิกฺขุสฺตานิ อญฺฺหานิ
อนธิกานิ อเหสฺสุ. ตสฺมายํ วินยสงฺคีติ “สตฺตสตีกาติ”^๒ วุจฺจตีติ.

สตฺตสตีกกฺขนฺธโก ทฺวาทสโม.

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถุ ปญฺจวีสตี.

ตสุสุททาน

ทส วตฺถุณี ปุเรตฺวา
จตุตฺตารุ ปุณ ฐปณจ

กมมํ ทูเตน ปาวีสิ
โกสมฺพิ จ ปาเจยฺยโก.

มคฺโค โสเรยฺยํ สงฺกสฺส^๑
สหชาติ^๒ จ มชฺฌลสิ

กณฺณกฺขชฺชํ อุกุมฺพริ
อสฺโสสิ กํ ญฺ โข มยฺ.

ปตฺตนาวาย อฺชฺชวิ^๓
ทารุณ^๔ สงฺโฆ จ เวสาลี^๕

ทฺวโรปิ อุกามสฺส^๔
เมตฺตา สงฺโฆ อุกฺพพาหิกาติ.

สตุตฺตตฺติกกฺขณฺธโก นิฏฺฐิต.

จุลฺลวคฺคปาลิ นิฏฺฐิตา.^๖

^๑ อ. สงกาส

^๓ อ. สภา อชฺชวิ

^๔ ส.ฉ.,เท. ครุ, อ. ทารุณ

^๖ โป. จุลลวคฺคโค สมตฺโต.

^๒ อ. สหชาติ

^๔ ส.ฉ.,เท. รโหสิ อุปนามยฺ, อ. ทฺวโรปิ ...

^๕ ส.ฉ.,เท. เวสาลี

วินยปิฎก

จุลลวคคปาติยา ทุตติยภาเค

ปทานุกโม

ปทานุกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกโม	ปพเพ/องฺก
	[๑]	อภฺกมถ	๒๖๘/๔๔
อกตมลฺลกํ	๒๔๔/๔	อภฺกมณฺติ	๒๕๖/๒๒, ๒๖๘/๔๔
อกตํ	๒๖๕/๓๗, ๓๒๓/๑๒๙	อภฺกมิตพฺพา	๒๖๘/๔๔
อกทฺทมํ	๓๔๖/๑๘๖	อภฺกมิตพฺพํ	๒๕๖/๒๒
อกปฺปิยภณฺทํ	๓๒๐/๑๒๑	อภฺกมิตฺตุ	๒๖๘/๔๔-๔๕
อกปฺปิยํ	๒๔๓/๒, ๒๕๒/๑๕	อภฺกมิตฺตติ	๒๖๘/๔๓
อภฺกรณํ	๒๔๓/๒, ๒๕๒/๑๕	อภฺกมิตฺตณฺติ	๒๖๘/๔๔
อภฺกริตฺวา	๒๙๗/๘๕	อภฺกมิตฺตํ	๒๖๘/๔๔
อภฺกาวกฺกา	๒๙๖/๘๐	อภฺกเมยฺย	๒๕๖/๒๒
อภฺกามกา	๓๓๐/๑๔๗	อภฺกโกสฺติ	๒๖๕/๓๘, ๒๖๖/๔๐
อภฺกามา	๓๑๘/๑๑๗	อภฺกชฺริกาย	๒๙๓/๖๙
อภฺกายพนฺธโน	๒๙๘/๕๖	อภฺกชาติ	๓๔๗/๑๘๗
อภฺการโก	๒๙๔/๕๒	อภฺกเขน	๒๙๓/๖๘
อภฺการณ	๓๘๖/๒๗๒	อภฺกมาสิ	๒๕๒/๑๔, ๒๖๐/๒๗
อภฺกาเลน	๔๐๐/๒๙๐	อภฺกมฺสํ	๒๔๘/๗
อภฺกาโล	๓๐๔/๙๕	อภฺกเหสิ	๓๑๙/๑๑๘
อภฺกาสิ	๒๙๔/๕๒, ๓๓๑/๑๕๐	อภฺการวา	๓๑๑/๑๐๗
อภฺกํ	๒๙๐/๔๗, ๒๙๘/๖๓	อภฺการสฺมา	๓๓๐/๑๔๕-๑๔๘
อภฺกฺสเลน	๓๐๘/๑๐๓	อภฺกิลานสฺส	๒๙๐/๔๗
อภฺกมตฺ	๒๖๘/๔๓	อภฺกิลานเนน	๒๙๐/๔๗

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องเก
อคุตฺตา	๒๙๖/๘๑	อญฺกุลิโย	๒๕๖/๒๓
อโคจโร	๓๕๗/๒๐๐, ๓๕๙/๒๐๔	อญฺเก	๒๙๗/๘๔
อคุคปิณฺฑ	๓๑๐/๑๐๖	อญฺเกหิ	๒๖๕/๓๘
อคุคสาวกา	๓๔๔/๑๘๓	อญฺจมา	๒๖๖/๓๙
อคุคเหสฺสุ	๒๗/๓/๕๒	อญฺจเยน	๒๖๘/๔๒
อคุคพวฏฺฐิกรรมเมตฺเตนปี	๓๒๓/๑๒๗	อญฺจโย	๒๖๖/๓๙
อคุคพวฏฺฐิ	๒๖๐/๒๙, ๒๙๑/๖๖	อญฺจาสฺสนฺเน	๓๐๗/๑๐๑
อคุคาสนํ	๓๑๐/๑๐๖	อญฺจสฺสนฺนํ	๒๙๘/๘๙
อคุคิ	๒๖๐/๒๙	อญฺจจมฺมํ	๓๒๔/๑๓๓
อคุคิฏฺฐานํ	๒๖๐/๒๙, ๓๐๒/๙๒	อญฺจนฺติ	๓๔๒/๑๗๕
อคุคิปริจฺจํ	๒๕๐/๑๐	อญฺจปิยนฺติ	๒๕๓/๑๖
อคุคิสาลา	๓๐๒/๙๒	อชกา	๓๐๓/๙๒-๙๓
อคุโคทกํ	๓๑๐/๑๐๖	อชินปฺปเวณิ	๓๒๐/๑๒๒
อคุคํ	๒๙๕/๗๙, ๓๑๕/๑๑๒	อชฺชตฺตฺตฺเต	๓๐๕/๙๙
อคุโฆ	๓๐๗/๑๐๒	อชฺชเว	๒๖๕/๓๖
อคุยนฺตฺราเยน	๓๘๙/๒๗๘	อชฺชฌาสิ	๓๔๒/๑๗๕
อญฺกุเสหิ	๓๔๒/๑๗๖	อชฺชฌาปนฺนโก	๓๒๓/๑๓๐
อญฺเก	๒๕๔/๑๙	อชฺชฌาปนฺนา	๔๓๓๑๓๔๑
อญฺคชาตํ	๒๕๑/๑๒	อชฺชฌาปนฺนาย	๔๐๓/๓๐๐
อญฺคราคํ	๒๔๗/๗	อชฺชฌาปนฺโน	๓๗๖/๒๓๒
อญฺคราคมฺขฺราโค	๒๔๗/๗	อชฺชฌเปกฺขสิ	๒๖๕/๓๖
อญฺคานิ	๒๙๗/๘๔	อชฺชฌเมสิ	๓๔๕/๑๘๔-๑๘๕
อญฺคฺลิมฺมุทิกํ	๒๔๕/๕	อชฺชฌโฆกาสา	๒๙๔/๗๗
อญฺคฺลียา	๒๕๖/๒๓	อชฺชฌโฆกาเส	๒๕๔/๑๗

ปทานุกรกโม	ปทพเพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปทพเพ/องฺก
อตฺตสณฺหิตํ	๓๙๘/๒๘๖	อทฺทสํ	๔๓๗/๓๕๐
อตฺตถาย	๒๖๓/๓๔	อทฺทสํสฺ	๒๗๐/๔๗
อตฺตติ	๓๐๖/๙๙	อทฺทชฺโศ	๓๓๖/๑๖๐
อตฺตติกาณํ	๓๐๗/๑๐๑	อทฺธานมคฺคปฏฺฏิปนฺนา	๒๕๙/๒๕
อตฺตติโก	๓๓๙/๑๖๖	อทฺธานมคฺคปฏฺฏิปนฺโน	๔๓๗/๓๕๐
อตฺตโธ	๒๔๔/๔	อทฺธานมคฺโค	๒๕๙/๒๖
อตฺตร	๓๕๙/๒๐๔	อธมฺมโจทกสฺส	๔๐๑/๒๙๐
อเตกฺกิจุโน	๓๔๘/๑๘๗	อธมฺมจุทิตสฺส	๔๐๑/๒๙๐
อทสํกํ	๔๔๖/๓๖๖	อธมฺมฏฺโง	๓๕๔/๑๙๓
อททฺธิ	๓๔๒/๑๗๖	อธมฺมทิกฺขิ	๓๕๕/๑๙๔
อทณฺเฑน	๓๔๒/๑๗๖	อธมฺมวาทิกโน	๔๓๗/๓๕๑
อทตฺถ	๔๔๕/๓๖๑	อธมฺมวาทิกํ	๓๑๒/๑๐๙
อทตฺวา	๔๒๐/๓๒๒	อธมฺมิกานิ	๓๘๗/๒๗๒
อทมฺหา	๔๔๕/๓๖๑	อธมฺมิกํ	๓๘๗/๒๗๒
อทสฺสเน	๓๒๓/๑๓๐	อธมฺเม	๔๕๔/๓๘๑
อทาทูกามา	๓๖๖/๒๑๔	อธมฺเมเน	๔๐๑/๒๙๕
อทาสิ	๒๕๒/๑๔, ๒๕๙/๒๖	อธมฺโม	๓๕๒/๑๙๑, ๓๕๓/๑๙๒
อทํสฺ	๓๒๑/๑๒๒	อธมฺมํ	๓๕๒/๑๙๑, ๓๕๓/๑๙๒
อทิกฺขํ	๓๔๓/๑๗๙	อิทฺทกมตฺตกมํ	๔๐๓/๓๐๒
อิทฺทินฺนาทาเน	๔๓๙/๓๕๔	อิทฺทกรณการโก	๓๑๙/๑๑๙
อิทฺทจฺจสฺส	๓๕๐/๑๘๙	อิทฺทกรณ	๔๑๐/๓๑๐, ๔๕๐/๓๗๕
อิทฺทจฺจสฺสลา	๓๕๒/๑๙๒	อิทฺทกรณํ	๔๑๐/๑๑๓, ๔๑๑/๓๑๓
อิทฺทโย	๓๐๗/๑๐๑	อิทฺทจาทพฺโพ	๒๕๙/๒๖
อิทฺทสา	๒๖๐/๒๗, ๒๖๘/๔๓	อิทฺทจาทพฺพํ	๒๖๔/๓๕

ปทานุกรกโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพฺพ/องฺก
อริฏฺเจติ	๓๐๘/๑๐๔	อนธิกานิ	๔๔๕/๓๖๔
อริฏฺเจนฺติ	๓๐๘/๑๐๓-๑๐๔	อนนฺจุณฺวิกั	๒๔๓/๒, ๒๕๒/๑๔
อริวาสนั	๒๖๘/๔๒	อนนฺญณฺวาทิ	๓๒๐/๑๒๑
อริวาสเหตุ	๓๐๖/๑๐๐	อนนฺญณฺวาทิ	๒๙๓/๖๙
อริวาสเหตุ	๔๓๗/๓๕๐	อนนฺโลมิกั	๒๔๓/๒, ๒๕๒/๑๕
อริวาสสิ	๒๖๘/๔๒	อนนฺสิฏฺจายิ	๔๒๓/๓๒๗
อริวุตฺถิ	๒๖๘/๔๒	อนนฺตรหิตาย	๓๕๗/๒๐๒
อรุณา	๓๓๓/๑๕๓-๑๕๔	อนนฺตริกกมฺม	๓๔๑/๑๗๐
อนคาริยั	๓๓๐/๑๔๕	อนนฺตริโก	๓๑๖/๑๑๔
อนคฺคั	๒๖๑/๓๑	อนนฺตริกั	๓๑๖/๑๑๓
อนชฺฆวฺจฺจฺจฺจ	๒๖๘/๔๑	อนนฺตานิ	๔๕๖/๓๘๔
อนชฺฆวฺจฺจฺจฺจ	๓๕๖/๑๙๘	อนนฺทิกฺขย	๓๔๙/๑๘๘
อนณ	๔๒๓/๓๒๗	อนนฺทิติ	๓๗๖/๒๓๒
อนนฺทิกฺกมฺนียา	๔๐๓/๓๐๓	อนนฺทิตียา	๒๕๑/๑๒
อนนฺทิกฺกมฺนียะ	๔๐๓/๓๐๒	อนนฺทิตฺตํ	๓๔๔/๑๘๓
อนนฺทิกฺกมฺนียะ	๔๐๓/๒๙๙-๓๐๒	อนนฺทิตฺตํ	๓๔๑/๑๗๑
อนนฺทิกฺกมฺย	๔๐๓/๓๐๓	อนนฺทิตฺตํ	๓๕๒/๑๙๒
อนนฺทิตฺตํ	๔๕๗/๓๘๙	อนนฺทิตฺตํ	๓๕๒/๑๙๒
อนนฺทิตฺตํ	๔๕๒/๓๙๗	อนนฺทิตฺตํ	๓๖๓/๒๐๘
อนนฺทิตฺตํ	๓๑๖/๑๑๖	อนนฺทิตฺตํ	๓๘๕/๒๗๐
อนนฺทิตฺตํ	๓๓๖/๑๖๑	อนนฺทิตฺตํ	๔๐๒/๒๙๘
อนนฺทิตฺตํ	๓๙๘/๒๘๖	อนนฺทิตฺตํ	๓๑๐/๑๐๗
อนนฺทิตฺตํ	๔๐๑/๒๙๐	อนนฺทิตฺตํ	๓๙๙/๒๘๘
อนนฺทิตฺตํ	๒๖๕/๓๘	อนนฺทิตฺตํ	๒๕๙/๒๕, ๒๙๓/๖๗

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องเก
อนาจิณณ	๓๕๒/๑๙๑	อนุชานามิ	๒๔๔/๔-๕, ๒๔๖/๖
อนาทร	๓๕๐/๑๘๙	อนุชานาหิ	๓๓๐/๑๔๗
อนาทรีย	๓๗๑/๒๒๑	อนุชานิสฺสติ	๔๐๕/๓๐๕
อนาธารา	๒๕๔/๑๗	อนุชานเญย	๔๐๕/๓๐๕
อนาปตติ	๓๕๒/๑๙๒	อนุญญาตา	๒๙๔/๗๘
อนาปตติกาณ	๓๘๖/๒๗๒	อนุญญาโต	๓๒๐/๑๒๑
อนาปตตี	๓๕๒/๑๙๒	อนุญญาต	๒๕๐/๙
อนาปจฺจนา	๓๖๐/๒๐๕	อนุญฺเตน	๔๔๖/๓๖๘
อนาติณฺทกา	๓๐๐/๘๙	อนุญฺโต	๔๔๖/๓๖๗
อนาวาสาย	๒๖๕/๓๘	อนุญฺต	๔๔๖/๓๖๗
อนาสโว	๒๙๕/๘๐	อนุญฺตเสติ	๒๖๖/๓๘
อนาหฏ	๓๖๔/๒๑๑	อนุญฺตเสสิ	๒๖๖/๓๙
อนิพฺพนฺนียา	๒๙๘/๘๗	อนุปฺปชฺช	๓๖๓/๒๐๘
อนิพฺพนฺนีโย	๒๙๘/๘๖	อนุปคฺคมน	๓๙๒/๒๘๑
อนิมิตฺตา	๔๒๓/๓๒๖	อนุปฺตติจฺวา	๒๗๐/๔๘
อนิสฺสโร	๔๑๙/๓๒๑	อนุปฺททฺวา	๒๖๕/๓๗
อนีติกา	๒๖๕/๓๗	อนุปรียายิ	๒๕๒/๑๓
อนุกฺกมฺปิ	๔๒๔/๓๓๐	อนุปฺสมฺปนฺนา	๔๐๔/๓๐๔
อนุกฺกมฺปติ	๒๖๘/๔๓	อนุปฺสมฺปนฺโน	๓๑๒/๑๐๙
อนุกฺกมฺปิตา	๔๐๑/๒๙๒	อนุปาทีเสสฺสาย	๓๘๕/๒๖๙
อนุกฺกเหตุพฺโพ	๓๗๘/๒๓๔	อนุปฺพุพฺพกิริยา	๓๘๕/๒๖๗
อนุกฺกโ	๓๕๔/๑๙๓	อนุปฺพุพฺพนินฺโน	๓๘๔/๒๖๔
อนุจิณฺโณ	๓๕๐/๑๘๙	อนุปฺพุพฺพปฏิปทา	๓๘๕/๒๖๗
อนุชานาติ	๓๔๓/๑๗๙	อนุปฺพุพฺพปฏฺภาโร	๓๘๔/๒๖๔

ปทานุกรโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรโม	ปพเพ/องฺก
อนุปฺพุโปโณ	๓๘๔/๒๖๔	อนฺวาโท	๔๒๘/๓๓๕
อนุปฺพุฬิกฺขา	๓๘๕/๒๖๗	อนฺวาทำ	๔๒๘/๓๓๕
อนุปฺพุฬิกถิ ๓๐๕/๙๘, ๓๔๐/๑๖๘-๑๖๙		อนฺวิโลเกสิ	๓๐๗/๑๐๑
อนุปฺพุเพน	๒๕๙/๒๖	อนฺสาสติ	๓๐๘/๑๐๔
อนฺปปญฺญตฺติ	๔๓๙/๓๕๔	อนฺสาสนิยา	๓๗๘/๒๓๔
อนฺปปตฺโต	๔๕๕/๓๘๓	อนฺสาสนฺติ	๓๐๘/๑๐๔
อนฺพนฺธา	๒๕๒/๑๔, ๔๑๐/๓๑๐	อนฺสาสิ	๓๔๕/๑๘๔
อนฺพนฺธิตุํ	๔๑๐/๓๑๑	อนฺสาสิกาย	๔๒๔/๓๒๙
อนฺพนฺธิ	๔๑๐/๓๑๐	อนฺสาสิตพฺพา	๔๒๓/๓๒๗
อนฺพนฺธิสฺสุ	๒๕๒/๑๔	อนฺสาสิตพฺโพอ	๔๔๕/๓๖๐
อนฺพุฬิกฺโก	๓๓๒/๑๕๒	อนฺสาสิตุํ	๔๒๔/๓๒๘
อนฺพฺยณฺชนโส	๓๙๙/๒๘๙	อนฺสาสิตฺวา	๔๒๓/๓๒๗
อนฺภาเถ	๓๑๘/๑๑๗	อนฺสาสิยมานานํ	๓๔๕/๑๘๔
อนฺภาคํ	๓๑๘/๑๑๗	อนฺสาสิสฺสามิ	๓๓๐/๑๔๖
อนฺมติกปโป	๔๔๖/๓๖๖	อนฺสาเสยฺย	๔๒๔/๓๒๘
อนฺมานฺสฺสาม	๔๕๒/๓๗๗	อนฺสิกฺขมานา	๓๔๗/๑๘๖
อนฺโมทนฺติ	๓๖๒/๒๐๗	อนฺสิกฺขจฺา	๔๒๔/๓๒๙
อนฺโมทิ	๒๙๕/๘๐	อนฺสฺสงฺกิ	๓๓๒/๑๕๒
อนฺโมทิตพฺพํ	๓๖๒/๒๐๗	อนฺสฺสาเวติ	๓๕๑/๑๙๐-๑๙๑
อนฺโมทิตฺวา	๒๙๕/๘๐	อนฺนฺานิ	๔๔๕/๓๖๔
อนฺโมทิตุํ	๓๖๒/๒๐๗	อนฺจํ	๓๕๗/๒๐๒
อนฺโมทิสฺสนฺติ	๓๖๒/๒๐๗	อนฺตรมฺเร	๓๑๔/๑๑๐
อนฺวาโต	๓๒๘/๑๓๘	อนฺตรธายิ	๓๐๕/๙๖
อนฺวาทํ	๒๕๖/๒๒	อนฺตรนฺตรธา	๓๗๖/๒๒๘

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก
อนฺตรวาสโก	๒๗๘/๕๖, ๔๒๔/๓๒๘	อนฺธกาโร	๓๐๕/๙๖
อนฺตรสโต	๓๓๒/๑๕๒	อนฺโห	๒๙๕/๘๐
อนฺตรหิตโต	๓๐๕/๙๖	อนฺวทฺทมมาสํ	๔๐๓/๒๙๙
อนฺตรหิตํ	๔๓๗/๓๕๐	อนฺเฏปริยาเยน	๓๐๕/๙๙
อนฺตรธา	๓๑๑/๑๐๗	อนฺโฆ	๔๐๓/๓๐๐
อนฺตรากาหํ	๒๘๑/๕๙	อนฺโฆสฺสโก	๓๖๑/๙
อนฺตรามกุเค	๒๕๘/๒๕	อปกทฺตมิตุํ	๒๗๔/๕๓
อนฺตรามุตฺตโก	๓๑๘/๑๑๘	อปกสฺสนฺติ	๓๕๒/๑๙๒
อนฺตรายานํ	๓๘๙/๒๗๘	อปคตกาพกํ	๓๐๕/๙๘
อนฺตรายิกะ	๔๒๓/๓๒๖	อปคตคพฺภา	๒๖๘/๔๔
อนฺตรายเณ	๓๘๙/๒๗๘	อปคตสตุฏฺสาสนํ	๔๕๗/๓๘๗
อนฺตเร	๔๓๘/๓๕๓	อปจยสฺส	๓๔๓/๑๗๘
อนฺตลิกฺขา	๓๘๔/๒๖๕	อปนาเมตฺวา	๓๕๗/๑๙๙
อนฺติมวตฺถุ	๓๒๓/๑๓๐	อปมาโร	๔๒๓/๓๒๗
อนฺเต	๒๗๙/๕๘	อปฺรชฺช	๔๒๗/๓๓๔
อนฺเตปฺรปาธกา	๓๓๙/๑๖๕	อปฺรชฺชุกตาย	๓๑๘/๑๑๘
อนฺเตปฺเร	๓๓๒/๑๕๒	อปฺรชฺชนฺติ	๓๓๙/๑๖๕-๑๖๖
อนฺเตปฺริ	๓๓๙/๑๖๕	อปฺรชฺฌามิ	๒๖๕/๓๖
อนฺเตวาสิกาทา	๓๑๐/๑๐๕, ๓๑๓/๑๐๙	อปฺรปฺปจฺยยา	๓๔๐/๑๖๙
อนฺเตวาสินี	๔๑๐/๓๑๐	อปฺรปฺปจฺโย	๓๐๕/๙๘
อนฺโต	๒๕๖/๒๒	อปฺริกฺขิตฺตา	๒๙๒/๖๖
อนฺโตปฺตํ	๓๘๓/๒๖๓	อปฺริกฺขิตฺโต	๓๐๓/๙๒
อนฺธกาเร	๓๐๕/๙๘	อปฺริกฺขิตฺตํ	๒๖๐/๓๐
อนฺธกาเรน	๔๔๗/๓๗๐	อปฺริณฺสนฺเตน	๓๕๗/๒๐๑

ปทานุกโม	ปพเพ/องุเก	ปทานุกโม	ปพเพ/องุเก
อปริสงกิตัม	๓๔๓/๑๗๙	อปปญญตตสส	๔๔๒/๓๕๗
อปริสทุทธมมเทสโน	๓๓๔/๑๕๖	อปปญญาปนา	๔๔๒/๓๕๗
อปริสทุทธเวยยากรโณ	๓๓๔/๑๕๗	อปปฏิกมเม	๓๒๓/๑๓๐
อปริสทุทธสีโล	๓๓๔/๑๕๕	อปปฏิกกุลา	๓๓๐/๑๔๗
อปริสทุทธาชีโว	๓๓๔/๑๕๖	อปปฏินิสสกุเค	๓๒๓/๑๓๐
อปริสทุทธาย	๓๘๖/๒๗๑	อปปฏีพพธา	๓๓๐/๑๔๗
อปริสสาวนเกน	๒๕๙/๒๖	อปปฏิมัมเสน	๓๙๙/๒๘๗
อปสาเทติ	๓๓๖/๑๖๑	อปปฏีรูป	๒๔๓/๒, ๒๕๒/๑๕
อปสฺสิมฺหา	๔๔๕/๓๖๑	อปปฏีวิรตา	๔๔๗/๓๖๙
อปสฺเสตพฺพา	๓๒๔/๑๓๔	อปปฏีสรรณา	๓๐๐/๘๙
อปสฺเสนผลกัม	๓๒๔/๑๓๔	อปปฏีสาเมตฺวา	๓๖๐/๒๐๕
อปสฺเสนฺติ	๓๒๔/๑๓๔	อปปฏจปีโต	๔๒๘/๓๓๕
อปสฺเสยฺย	๒๗๒/๕๘	อปปตีสฺสา	๓๑๑/๑๐๗
อปหริเต	๓๖๖/๒๑๕	อปปตฺตัม	๔๓๘/๓๕๓
อปาทเกหิ	๒๕๑/๑๑	อปปนิกฺโขโมโส	๔๕๖/๓๘๖
อปาทโก	๒๕๑/๑๑	อปปนิกฺโขมสํ	๓๐๗/๑๐๑
อปาปฺริตฺตุ	๒๙๖/๘๐	อปปมตฺตกวิสฺสชฺชก	๓๒๘/๑๓๗-๑๓๘
อปารุตา	๒๙๐/๖๕	อปปมตฺตโก	๓๒๘/๑๓๗
อปารุโต	๒๖๒/๓๓, ๒๙๑/๖๖	อปปมตฺตตา	๔๐๖/๓๐๖
อปิธานัม	๒๖๒/๓๓	อปปมตฺโต	๔๔๕/๓๖๓
อปฺญณัม	๓๔๑/๑๗๐	อปปมาโณ	๒๕๑/๑๑
อปปกตณฺณโน	๓๔๔/๑๘๒	อปปสทฺเทน	๓๖๔/๒๐๙
อปปจฺจกฺขาย	๔๓๔/๓๔๒	อปปสทฺโท	๔๕๖/๓๘๖
อปปญฺญตฺตัม	๒๙๔/๗๗	อปปสทฺทํ	๓๐๗/๑๐๑

ปทานุกรกโม	ปพฺพฺเพ/องฺเก	ปทานุกรกโม	ปพฺพฺเพ/องฺเก
อปฺปสฺสนฺหา	๓๓๘/๑๖๔	อพฺภณฺณาสี	๔๔๕/๓๖๓
อปฺปสฺสนฺหานํ	๒๔๓/๒, ๒๕๙/๒๖,	อพฺภากิจฺขสึ	๔๔๘/๓๗๒
อปฺปสฺสํ	๔๔๖/๓๖๗	อพฺภากิจฺขามิ	๔๔๘/๓๗๑
อปฺปปากิณฺณํ	๓๐๗/๑๐๑	อพฺภานารโห	๓๑๒/๑๐๙
อปฺปปาณเก	๓๖๖/๒๑๕	อพฺภกฺคณฺตฺวา	๒๕๒/๑๓
อปฺปปาดงฺกํ	๒๖๘/๔๑	อพฺภุตฺตา	๓๘๔/๒๖๔
อปฺปปาพาทา	๒๖๐/๒๗	อพฺภุโต	๓๘๔/๒๖๔
อปฺปปาพาทํ	๒๖๘/๔๑	อพฺภุตํ	๓๘๓/๒๖๓
อปฺปปายุกา	๓๓๙/๑๖๔	อพฺภุมฺเม	๒๕๕/๒๐
อปฺปิจฺฉา	๒๔๙/๘, ๒๕๙/๒๖	อพฺภุตํ	๒๗๐/๔๗
อปฺปิจฺฉตฺตาย	๓๔๓/๑๗๘	อพฺภุญฺย	๓๗๖/๒๓๒
อปฺปิจฺฉสฺส	๓๔๓/๑๗๗	อพฺพยตฺตา	๔๑๒/๓๑๔
อปฺปปริสฺสกาณิ	๔๐๒/๓๐๓	อพฺพยตฺเตน	๔๑๒/๓๒๘
อปฺปเปกฺกจฺเจ	๔๕๐/๓๗๔	อพฺพรหฺมจฺจาริ	๓๘๕/๒๖๗
อปฺปเปตฺตํ	๒๗๙/๕๘	อพฺพรหฺมจฺจาริ	๓๘๓/๒๖๓
อปฺปเปณฺติ	๒๗๙/๕๘	อภิกฺกนฺตฺตา	๓๘๓/๒๖๒
อปฺปโปสฺสุกฺกา	๓๓๐/๑๔๖	อภิกฺกนฺตฺตาย	๓๘๓/๒๖๒
อปฺปโปสฺสุกฺโก	๓๓๒/๑๕๒	อภิกฺกนฺเตน	๒๙๔/๗๗
อปฺปโฆณฺณติ	๑๙๓/๖๙	อภิกฺกนฺตํ	๓๐๕/๙๖, ๙๘
อปฺเปตฺตชาตฺรฺพรชฺตา	๔๔๘/๓๗๑	อภิกฺกม	๓๐๕/๙๖
อปฺเปตฺติยมาณา	๓๘๙/๑๓๘	อภิกฺกมณิยํ	๓๐๗/๑๐๑
อปฺพีชํ	๒๕๐/๑๐	อภิกฺกขณํ	๓๓๒/๑๕๐
อพฺพหฺมิตฺวา	๓๔๖/๑๘๕-๑๘๖	อภิกฺกขฺเก	๔๐๓/๒๙๙
อพฺพํ	๔๔๗/๓๖๘	อภิกฺกขฺนี	๔๓๔/๓๔๒

ปทานุกรโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกรโม	ปพฺพ/องฺก
อภิญญา	๔๔๕/๓๖๓	อภีรุหนฺติ	๒๘๔/๖๑
อภิญญาตา	๓๓๐/๑๔๕	อภีรุหิตุํ	๒๘๔/๖๑
อภิญญาโต	๓๐๗/๑๐๒	อภีรุหิตพฺโพ	๒๘๔/๖๑
อภิชาวิ	๓๔๒/๑๗๔	อภีรุเหยฺย	๒๘๔/๖๑
อภินนฺทิตฺวา	๔๔๕/๓๖๑	อภิวทฺถิ	๓๔๒/๑๗๖
อภินิปรชฺชิตุํ	๓๑๔/๑๑๑	อภิวาทนํ	๓๑๑/๑๐๘
อภินิปรชฺชิตพฺพํ	๔๒๒/๓๒๖	อภิวาทาเปตพฺโพ	๓๕๗/๒๐๐
อภินิปรชฺเชยฺย	๔๒๒/๓๒๖	อภิวาทาเปนฺติ	๒๖๑/๓๑
อภินิปรพาเทติ	๓๓๑/๑๕๐	อภิวาทิสฺสนฺติ	๓๕๖/๑๙๘
อภินิมฺมิตฺวา	๓๓๓/๑๕๓	อภิวาทेतพฺพํ	๒๖๑/๓๑
อภินิสฺสทฺตํ	๓๑๔/๑๑๑	อภิวาทेतพฺโพ	๒๖๑/๓๑
อภินิสฺสทิตุํ	๓๑๔/๑๑๑	อภิวาทตฺวา	๒๖๐/๒๗
อภินิสฺสทิตพฺพํ	๔๒๒/๓๒๖	อภิวาทนฺติ	๒๖๑/๓๑
อภินิสฺสเทยฺย	๔๒๒/๓๒๖	อภิวาทนฺโต	๒๕๘/๒๕
อภิปฺปสนฺโน	๓๓๓/๑๕๓	อภิวาทสฺสนฺติ	๓๕๖/๑๙๙
อภิกกฺขยิตฺวา	๓๔๖/๑๘๖	อภิสนฺนกาเย	๒๖๐/๒๗
อภิกุญฺย	๓๔๙/๑๘๘	อภิหฺริยติ	๓๓๓/๑๕๓
อภิกุตฺตสฺส	๓๓๓/๑๕๓	อภิหฺริยติสฺสติ	๓๓๕/๑๕๙
อภิกฺกฺโต	๓๔๘/๑๘๗	อมถิตกปฺโป	๔๔๖/๓๖๖
อภีรมนฺติ	๓๐๖/๑๐๐,	อมนาปี	๓๓๔/๑๕๕-๑๕๘
	๓๘๔/๒๖๔-๒๖๕	อมนุสฺสนฺตฺราเยน	๓๘๙/๒๗๘
อภีรมิสฺสนฺติ	๔๐๗/๓๐๗	อมนุสฺสา	๓๐๕/๙๖
อภีรฺยทิตฺวา	๒๖๘/๔๔	อมุฏิกาย	๒๖๖/๓๘
อภีรฺยไป	๓๔๒/๑๗๕	อมุฏิกเน	๓๘๗/๒๗๔

ปทานุกรกโม	ปทุเพ/องุเก	ปทานุกรกโม	ปทุเพ/องุเก
อมพเปสิกา	๒๕๐/๑๐	อรหติ	๔๔๕/๓๖๓
อมพเปสิกั	๒๕๐/๑๐	อรหติ	๓๑๐/๑๐๖-๑๐๗
อมพา	๒๕๐/๙	อรหตุตผลั	๔๐๒/๒๙๘
อมพั	๒๕๐/๙	อรหตุตตาย	๓๘๕/๒๗๐
อมม	๓๓๐/๑๔๖-๑๔๗	อรหตุตตี	๔๔๕/๓๖๓
อยเสน	๓๔๘/๑๘๗	อรหนุตฆาตกา	๓๒๓/๑๓๐
อยสั	๓๔๙/๑๘๘	อรหนุตฆาตโก	๓๒๓/๑๓๑
อยยุ	๓๖๕/๒๑๓	อรหนุโต	๔๕๐/๓๗๔
อยยุปุตต	๓๐๗/๑๐๑	อรหนุตตี	๓๐๔/๙๕
อยยุปุตตา	๓๓๑/๑๔๙	อรหา	๒๕๒/๑๒
อยยุสส	๔๔๕/๓๖๑	อรหิ	๓๑๒/๑๐๙
อยยุยา	๒๕๐/๙	อริยสส	๒๖๖/๓๙
อยยุยาย	๔๒๔/๓๒๙	อริโย	๓๘๕/๒๖๙
อยยุยิกา	๓๒๐/๑๒๑	อรุณ	๓๘๓/๒๖๒
อยยุเย	๔๒๔/๓๒๙	อรุณิ	๓๘๓/๒๖๒
อยยุเยน	๒๖๕/๓๗	อลกขิโก	๓๔๒/๑๗๖
อยโย	๒๕๒/๑๓	อลปิตี	๓๕๒/๑๙๑
อโยปตติ	๒๕๒/๑๕	อลภมานา	๓๗๑/๒๒๒
อรกขิยา	๓๔๑/๑๗๔	อลภมานโน	๓๑๐/๑๐๕
อรณณคโต	๓๓๒/๑๕๐	อลาภาย	๒๖๕/๓๘
อรณณา	๒๙๔/๗๗	อลาภาน	๓๔๘/๑๘๗
อรณณายตเน	๓๔๖/๑๘๕	อลาภั	๓๔๙/๑๘๘
อรณณเ	๒๙๔/๗๗	อลลเกโส	๒๖๖/๓๙
อรณิสหิตั	๓๖๗/๒๑๖	อลลวตุโก	๒๖๖/๓๙

ปทานุกโกโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกโกโม	ปพฺพ/องฺก
อลฺลเน	๓๕๗/๒๐๐	อวเสเสหิ	๔๑๔/๓๑๖
อลฺลเลหิ	๒๕๖/๒๒	อวเสสํ	๓๑๔/๑๑๑
อโลหิตา	๔๒๓/๓๒๖	อวิชฺชานีวฺจตา	๔๔๗/๓๖๙
อวกฺการปาฏี	๓๖๖/๒๑๕	อวิทฺฐเร	๓๒๑/๑๒๒
อวคณฺหการกํ	๓๖๔/๒๑๑	อวิทฺฐสฺสุ	๔๔๗/๓๗๐
อวํคํ	๔๑๗/๓๑๙	อวินยวาทีโน	๔๓๗/๓๕๑
อวจฺจุตถ	๔๔๘/๓๗๑	อวินโย	๓๕๒/๑๙๑
อวณฺณํ	๒๖๕/๓๘	อวินยํ	๓๕๒/๑๙๑
อวตฺถุสฺสมิ	๓๘๖/๒๗๒	อวินิจฺจิตํ	๓๘๙/๒๗๙
อวนฺทียา	๓๑๒/๑๐๙	อวิปฺปฏิสารกรํ	๓๙๘/๒๘๗
อวนฺทียโย	๓๑๒ /๑๐๙	อวิปฺปฏิสาราย	๔๐๑/๒๙๐-๒๙๑
อวปกาสนฺติ	๓๕๒/๙๖	อวิปฺปฏิสาโร	๔๐๑/๒๙๐-๒๙๑
อวปานกา	๒๙๖/๘๑	อวิภตฺตานิ	๓๒๒/๑๒๖
อวเลขนกฏจํ	๒๙๑/๖๕	อวิภตฺตํ	๓๒๒/๑๒๖
อวเลขนปิจโร	๒๙๑/๖๕	อวิสยหํ	๓๖๖/๒๒๕
อวเลขนปิจรํ	๒๙๑/๖๖	อวิสฺสชฺชิตานิ	๓๒๑/๑๒๓
อวเลขนฺติ	๓๗๓/๒๒๕	อวิสฺสชฺชิตํ	๓๒๑/๑๒๓
อวเลขิตพฺพํ	๓๗๔/๒๒๖	อวิสฺสชฺชียานิ	๓๒๑/๑๒๓
อวเลขิสฺสนฺติ	๓๗๓/๒๒๕	อวิสฺสชฺชียํ	๓๒๑/๑๒๓
อวโลเกสิ	๒๖๘/๔๓	อวีตฺราคา	๔๓๗/๓๕๐
อวสฺสุโต	๓๘๕/๒๖๘	อเวภฺงคิยานิ	๓๒๒/๑๒๖
อวเสสํ	๔๒๖/๓๓๓	อเวภฺงคิยํ	๓๒๒/๑๒๖
อวเสสํ 2566	๔๔๑/๓๕๖	อโวจฺมุห	๒๖๘/๔๒
อวเสสาโย	๔๒๖/๓๓๓	อสงฺขมฺมฺมฺนฺเตน	๓๕๗/๒๐๑

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก
อสทฐมเมหิ	๓๕๘/๑๘๗	[๑๐]	
อสภาควุตติกา	๓๑๑/๑๐๗	อากงฺขติ	๓๖๖/๒๑๕
อสมานาสนิเกหิ	๓๒๐/๑๒๑	อากงฺขมาโน	๓๘๘/๒๗๘
อสมุโภค	๒๖๕-๒๖๖/๓๘-๓๙	อากาเรหิ	๓๘๘/๒๗๗-๒๗๘
อสลฺลภฺเขตฺวา	๓๖๕/๒๑๒	อากาเส	๒๙๓/๖๘
อสิจฺมมํ	๓๕๐/๑๖๗	อากิณฺโณ	๔๕๑/๓๗๕
อสิสฺส	๒๗๐/๔๘	อากิริตฺวา	๓๕๒/๑๗๖
อสฺจุสฺงฺกสฺสรสมาจารํ	๓๘๓/๒๖๓	อาโกฏฺเตพฺโพ	๒๘๒/๖๐
อสฺจุสฺงฺกสฺสรสมาจาโร	๓๘๕/๒๖๗	อาโกฏฺติ	๓๖๕/๒๑๓
อสฺสตรึรธา	๓๐๕/๙๖	อาโกฏฺเตตฺวา	๓๕๗/๒๐๐
อสฺสตรึ	๓๓๕/๑๖๐	อาโกฏฺเณติ	๒๘๒/๖๐
อสฺสตุถฺรํ	๓๑๔/๑๑๑	อาโกฏฺเญย	๒๘๒/๖๐
อสฺสมณํ	๓๘๓/๒๖๓	อาโกฏฺเฐ	๓๖๕/๒๑๓
อสฺสสฺส	๓๐๕/๖๙	อากจฺฉนฺติ	๒๗๐/๔๗
อสฺสามณกํ	๒๔๓/๒, ๒๕๒/๑๕	อากจฺฉิสฺสติ	๓๐๗/๑๐๑
อสฺสุตํ	๓๔๓/๑๗๙	อากตปฺปิปาฏิยา	๓๗๓/๒๒๔
อสฺสุมุฏี	๔๐๒/๒๙๖	อากตาคเต	๔๔๖/๓๖๖
อสฺโสสิ	๒๕๒/๑๔, ๓๐๕/๙๙	อากตาคโม	๔๕๑/๓๗๕
อสฺโสสุ	๒๔๓/๑-๓, ๒๔๕/๕	อากตาคตสฺส	๒๙๔/๗๙
อหิณา	๒๕๑/๑๐	อากนฺตฺกคฺมิگانํ	๓๒๑/๑๒๒
อหิเมขลิกาย	๓๓๓/๑๕๓	อากนฺตฺกา	๓๒๑/๑๒๒
อหิราชกุลานิ	๒๕๑/๑๐	อากนฺตฺโก	๓๐๖/๙๙
อหิวิจฺฉิกา	๒๕๑/๑๑	อากมํ	๓๙๘/๒๘๙
อํสวทฺธโก	๒๕๘/๑๘, ๒๕๗/๒๓	อากมยมาโน	๒๖๘/๔๓

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องุเก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องุเก
อาคมา	๒๕๑/๑๑	อาจารย์ปุตติยา	๓๘๗/๒๗๓
อาคเมตฺ	๓๓๐/๑๔๙	อาจิขิตฺ	๔๐๗/๓๐๘
อาคเมตฺวา	๓๕๗/๒๐๐	อาจิขิตพพ	๓๕๙/๒๐๔
อาคเมถ	๓๑๖/๑๑๕	อาจิขเยย	๓๐๕/๙๘
อาคเมหิ	๓๓๐/๑๔๘	อาจิณฺณกปโป	๔๔๖/๓๖๖, ๔๕๐/๓๗๔
อาคิลายติ	๓๔๕/๑๘๔	อาจิณฺณ	๓๕๒/๑๙๑
อาฆาโต	๓๓๖/๑๖๑	อาชีววิปุตติยา	๓๘๗/๒๗๓
อาฆมนกฺมฺภี	๒๙๒/๖๗	อาชีวสาวกา	๒๗๐/๔๗
อาฆมนปาทุกา	๒๙๒/๖๗	อาชีโว	๓๓๔/๑๕๖
อาฆมนสรวาโก	๒๙๒/๖๗	อาณตฺโต	๔๔๕/๓๖๓
อาฆมิสฺสติ	๓๗๓/๒๒๔	อาณาเปตฺวา	๓๐๔/๙๕
อาฆเมตพฺ	๓๗๓/๒๒๔	อาณาเปสิ	๒๕๐/๙
อาฆเมตฺ	๒๙๒/๖๗	อาณาเปหิ	๓๔๐/๑๖๗
อาฆเมนฺติ	๓๗๓/๒๒๕	อาณิโจพกํ	๔๒๒/๓๒๖
อาฆเมสิ	๓๗๓/๒๒๔	อาดาปินี	๔๐๖/๓๐๖
อาฆเมสฺ	๓๗๓/๒๒๓	อาดาปี	๔๔๕/๓๖๓
อาฆยาย	๔๐๖/๓๐๖	อาทาตพพ	๓๗๖/๒๓๓, ๓๙๘/๒๘๕
อาจรติ	๒๕๙/๒๕	อาทาตุกาเมน	๓๙๘/๒๘๕
อาจรนฺติ	๒๙๓/๖๗	อาทาตุกาโม	๓๙๘/๒๘๕
อาจริตพฺ	๒๙๓/๖๙	อาทาย	๒๕๘/๒๕
อาจริยา	๓๘๑/๒๔๖	อาทาเส	๒๔๗/๖
อาจริยานํ	๓๑๐/๑๐๕	อาทิกุลยาณา	๓๙๙/๒๘๘
อาจริโย	๓๘๐/๒๓๙	อาทิตฺ	๒๖๕/๓๗
อาจเรยฺย	๒๙๓/๖๙	อาทินนํ	๓๙๘/๒๘๗

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก
อาทียโต	๓๙๘/๒๘๖	อาปฺจุนิตพฺพ	๓๖๑/๒๐๕-๒๐๖
อาทียนฺติ	๔๑๑/๓๑๒	อาปฺจุนิตฺวา	๓๖๒/๒๐๘
อาทียมาโน	๓๙๘/๒๘๖	อาพาธปฺปจฺจยา	๒๔๗/๗, ๒๗๕/๕๔
อาทียาม	๔๔๖/๓๗๔	อาพาธา	๔๒๓/๓๒๗
อาทียิตฺกาม	๔๕๓/๓๗๘	อาภรณ	๓๓๑/๑๔๙
อาทิสฺส	๓๒๐/๑๑๙	อามนฺเตตฺวา	๓๖๖/๒๑๕
อาทึนฺวา	๒๔๙/๘	อามนฺเตสิ	๒๔๓/๒-๓, ๒๔๕/๕
อาเทยฺยวาโจ	๓๐๗/๑๐๑	อามลกวณฺฏิก	๒๙๗/๘๓
อาเทศนาปาฏิหาริยานุสํสนิยา	๓๔๕/๑๘๔	อามิส	๔๒๑/๓๒๔
	๓๔๕/๑๘๔	อามฺตฺตมณิกฺกฺกฺทล	๓๐๕/๙๖
อาธาวนฺติ	๒๙๓/๖๙	อายตเคน	๒๔๙/๘
อานิสฺสา	๒๘๒/๕๙	อายตี	๒๖๖/๓๙
อาปชฺชติ	๒๔๙/๘, ๒๖๖/๓๙	อายมิสฺสํ	๓๔๕/๑๘๔
อาปชฺชิสฺสติ	๓๐๘/๑๐๔	อาโยค	๒๗๗/๕๖
อาปชฺเชยฺย	๒๘๖/๖๒	อารกา	๓๘๕/๒๖๘
อาปโณ	๔๑๗/๓๒๐	อารญญกา	๓๔๓/๑๗๘
อาปตฺติ	๒๔๓/๒-๔, ๒๔๕/๕	อารญญเคน	๔๑๔/๓๑๗
อาปตฺติคามินิโย	๔๑๐/๓๑๐	อารญญโก	๓๔๓/๑๗๙
อาปตฺติวุจฺจํ	๔๐๑/๒๙๒	อารพฺภ	๔๓๙/๓๕๓
อาปตฺติสามนฺตา	๓๗๖/๒๒๘	อารามปาล	๒๕๐/๙
อาปทาสฺ	๒๘๔/๖๑	อารามวตฺถุ	๓๒๑/๑๒๓
อาปาทิ	๓๕๐/๑๘๙	อารามิกเปสโก	๓๒๙/๑๓๘
อาปาทิก	๔๐๒/๒๙๙	อารามิก	๓๖๑/๒๐๖
อาปายิก	๓๔๘/๑๘๗, ๓๕๐/๑๘๙	อารามฺปจฺจาเร	๒๗๐/๔๗

ปทานุกรโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกรโม	ปพฺพ/องฺก
อาราโม	๒๖๒/๓๓,๒๙๐/๖๔	อาลิมฺปิตพฺพ	๒๔๗/๗
อารุพฺพา	๓๔๒/๑๗๕	อาลิมฺปิตพฺพ	๔๑๗/๓๑๙
อาโรจาเปสิ	๒๙๔/๗๙	อาลิมฺเปนฺติ	๒๔๘/๗
อาโรจิโต	๓๖๔/๒๐๙	อาโลกสนฺธิกรณฺณภาคา	๓๗๐/๒๑๙
อาโรเจตพฺพ	๓๓๙/๑๖๕-๑๖๖	อาโลกสนฺธิกรณมตฺเตน	๓๒๓/๑๒๗
อาโรเจติ	๒๖๘/๔๓	อาโลกิเตน	๒๙๔/๗๗
อาโรเจนฺติ	๓๘๖/๒๗๑	อาโลโก	๓๐๕/๙๖
อาโรเจยฺยาถ	๒๙๔/๗๘	อาโลโป	๓๖๔/๒๑๑
อาโรเจสิ	๒๕๘/๒๕	อาวฏฺฏนฺติ	๔๓๗/๓๕๐
อาโรเจสุ	๒๔๓/๑-๔	อาวฏฺฏิตฺวา	๒๕๔/๑๗
อาโรปิโต	๓๕๗/๒๐๐	อาวฏฺฏเฐสิ	๔๓๘/๓๕๓
อาโรเปตพฺพ	๒๘๕/๖๒	อาวรณํ	๔๑๑/๓๑๒
อาโรเปตํ	๒๕๖/๒๒	อาวรณ	๔๑๑/๓๑๒
อาโรเปตฺวา	๓๖๑/๒๐๖	อาวาสกปโป	๔๔๖/๓๖๖,๔๕๐/๓๗๔
อาโรเปม	๒๘๕/๖๑	อาวาสิกา	๓๒๑/๑๒๒,๓๕๗/๑๙๙
อาโรเปยฺย	๒๘๕/๖๒	อาวาโห	๓๐๔/๙๔
อาโรหนฺตา	๒๕๗/๒๔	อาวิญฺจนจฺฉิทฺทำ	๒๖๐/๒๙
อาโรหิตฺวา	๓๖๘/๒๑๖	อาวิญฺจนรชฺชํ	๒๖๐/๒๙
อาลคฺเคตฺวา	๒๕๒/๑๒	อาเวณิกํ	๓๕๒/๑๙๒
อาลปติ	๓๐๕/๙๗	อาเวสนวิตุถกํ	๒๕๗/๒๓
อาลมพฺนพาหิ	๒๕๗/๒๔	อาเวสนวิตุถกํ	๒๕๗/๒๓
อาลินฺทา	๓๐๐/๘๙	อาเวฬุ	๒๙๓/๖๘
อาลิมฺปนฺติ	๔๑๗/๓๑๙	อาสชฺช	๓๕๐/๑๘๙
อาลิมฺปิตุ	๒๔๗/๗	อาสตุติโย	๓๐๕/๙๘

ปทานุกรกโม	ปทุเพ/องุเก	ปทานุกรกโม	ปทุเพ/องุเก
อาสถจีวร	๔๒๒/๓๒๖	อิฏฐกาสนุถาร	๒๖๐/๓๐
อาสน	๒๖๘/๔๔, ๓๒๙/๑๔๒	อิฏฐกาโสปาณ	๒๕๗/๒๔, ๒๖๐/๒๘
อาสนุทโก	๒๙๗/๘๓	อิตถนุนาโม	๒๗๐/๔๘-๔๙
อาสนุท	๒๙๓/๖๙, ๓๑๔/๑๑๐	อิตถ	๒๕๕/๒๐, ๒๖๘/๔๔
อาสวา	๓๔๙/๑๘๘	อิตถิปนุทกาปิ	๔๒๓/๓๒๖
อาสิณจิตพุพ	๓๕๗/๒๐๐	อิทธิปาฏิหาริย์	๒๕๒/๑๕
อาสิตตกุปธาน	๒๖๔/๓๕	อิทธิปาฏิหาริยานุสาสนิยา	๓๔๕/๑๘๔
อาห	๒๖๕/๓๗	อิทธิมา	๒๕๒/๑๒
อาหจุปาทโก	๒๙๗/๘๒		
อาทรถ	๒๕๐/๙	[อิ]	
อาหิณฺทนต์ตา	๒๖๔/๓๕	อีทิส	๒๔๗/๖
อาหิณฺทนต์ติ	๒๕๓/๑๖		
อาหิณฺทนต์	๒๗๐/๔๘	[อุ]	
อาหิณฺทนต์สนฺติ	๒๗๐/๔๗	อุกํสติ	๓๓๖/๑๖๑
อาพกมนฺทา	๓๐๐/๘๘	อุกาส	๓๑๐/๑๐๕
อาเพเปตพุโพ	๒๘๓/๖๐	อุกาสิก	๒๔๔/๔
อาเพเปนต์ติ	๒๘๓/๖๐	อุกาสิตพุพ	๓๗๔/๒๒๕
อาเพเปยฺย	๒๘๓/๖๐	อุกฺกฺชฺชติ	๒๖๗/๔๑
		อุกฺกฺชฺชตุ	๒๖๖/๔๐
[อิ]		อุกฺกฺชฺชนา	๒๖๗/๔๑
อิฏฺกาส	๒๙๘/๘๖	อุกฺกฺชฺชิตุ	๒๖๖/๔๐
อิฏฐกาจย	๒๕๗/๒๔, ๒๖๐/๒๘	อุกฺกฺชฺชิตพุโพ	๒๖๖/๔๐
อิฏฐกาปการ	๒๖๐/๓๐, ๒๙๐/๖๕	อุกฺกฺชฺชิต	๒๖๗/๔๑
อิฏฐกาโย	๓๐๘/๑๐๓	อุกฺกฺชฺชเยย	๒๖๗/๔๐

ปทานุยกโม	ปพเพ/องฺเก	ปทานุยกโม	ปพเพ/องฺเก
อุกุกุฏิกัม	๒๖๖/๔๐	อุจฺจุฏฺฐาเน	๓๔๒/๑๗๔
อุกุกุฏิกาย	๓๖๔/๒๐๙	อุจฺจุตฺตเรเก	๓๒๐/๑๒๐
อุกุกุฏฺฐี	๒๗๘/๕๖	อุจฺจุจวตฺตฤกัม	๒๕๗/๒๔, ๒๖๐/๒๘
อุกฺขิตฺตกา	๓๒๓/๑๓๐	อุจฺจุจา	๒๙๗/๘๔
อุกฺขิตฺตกาย	๓๖๔/๒๐๙	อุจฺจุจาเรตฺวา	๓๖๖/๒๑๔
อุกฺขิตฺตโก	๓๒๓/๑๓๑	อุจฺจุจาวจ	๒๕๒/๑๕, ๒๕๓/๑๖
อุกฺขิปติ	๓๘๕/๒๖๘	อุจฺจุจาสทฺท	๒๕๒/๑๔
อุกฺขิปิตฺวา	๓๐๐/๘๘	อุจฺจุจาสยฺนมหาสยฺยานานิ	๓๑๔/๑๑๐
อุกฺขิปปยติ	๒๕๔/๑๙	อุจฺจุจินาตุ	๔๓๗/๓๕๑
อุกฺขิปปยีสฺสุ	๒๗๙/๕๗	อุจฺจุเจ	๒๙๗/๘๓
อุกฺเขปนียํ	๓๗๘/๒๓๗	อุจฺจุณฺโณโจทกัม	๒๕๕/๒๐
อุกฺกลาป	๓๐๒/๙๒, ๓๕๗/๒๐๑	อุจฺจุณฺกุเขตฺเต	๔๐๓/๓๐๓
อุคฺคณฺณิ	๒๔๕/๑๘๕	อุชฺชฺฐเตสฺสุ	๒๙๕/๖๙
อุคฺคควาทินิ	๓๔๗/๑๘๗	อุชฺชฺชกฺขมิกาย	๓๖๔/๒๐๙
อุคฺคเหตา	๓๔๗/๑๘๖	อุชฺชฺชวณิกาย	๔๔๕/๓๖๐
อุคฺคฆฺมฺสยฺยติ	๒๕๔/๑๘	อุชฺชฺชวีสฺสุ	๔๕๓/๓๗๙
อุคฺคฆฺมฺเสตพฺโพ	๒๔๓/๒	อุชฺชฺชฌานสญฺญินา	๓๖๔/๒๑๑
อุคฺคฆฺมฺเสนฺติ	๒๔๓/๑-๒	อุชฺชฺชฌายติ	๒๗๐/๔๗
อุคฺคฆฺมฺเสยฺย	๒๔๓/๒	อุชฺชฺชฌายนฺตสฺส	๒๗๐/๔๗
อุคฺคฆฺมฺเสสฺสนฺติ	๒๔๓/๑-๒	อุชฺชฺชฌายนฺตานํ	๒๔๓/๑-๒
อุคฺคฆฺมาฏฺฐนิกิฏฺฐิกัม	๓๐๐/๘๙	อุชฺชฺชฌายนฺติ	๒๔๓/๑-๒
อุคฺคฆฺมาฏฺฐตพฺพา	๒๙๖/๘๑	อุชฺชฺชฌิตฺวา	๒๕๗/๒๔
อุจฺจุจโก	๒๙๗/๘๓	อุจฺจุจหนฺติ	๒๕๔/๑๙
อุจฺจุจฺงเก	๓๓๒/๑๕๓	อุจฺจุจาเปสิ	๓๐๘/๑๐๓

ปทานุกรกโม	ปทพเพ/องฺเก	ปทานุกรกโม	ปทพเพ/องฺเก
อุฏฺฏาย	๒๖๐/๒๗	อุตฺตริมนุสฺสธมฺม	๒๕๒/๑๕
อุฏฺฏาสิ	๓๐๕/๙๖	อุตฺตนา	๓๖๕/๒๑๒
อุฏฺฏเจ	๓๑๔/๑๑๕	อุตฺตรสโต	๓๓๒/๑๕๒
อุทฺทิตฺวา	๒๕๒/๑๒, ๒๗๐/๔๘	อุทฺทกฺกฺวาทิ	๒๖๒/๓๓
อุทฺทณฺทิสี	๒๙๗/๘๕	อุทฺทกฺจนฺทนิกั	๒๖๒/๓๓
อุทฺทณฺณานาภี	๒๕๑/๑๑	อุทฺทกฺเตลเกน	๒๔๖/๖
อุทฺทณฺ	๒๔๙/๙	อุทฺทกฺโทณิกาย	๓๗๒/๒๒๓
อุทฺทณฺ	๒๙๗/๘๕	อุทฺทกฺโทณิ	๒๖๒/๓๓
อุทฺทหกาเล	๒๙๖/๘๑	อุทฺทกฺนิทฺธมฺ	๒๖๐/๓๐
อุทฺทหกาโล	๓๕๗/๒๐๑	อุทฺทกฺนิธานั	๒๖๐/๒๙
อุทฺทหาภิตตฺตา	๓๗๑/๒๒๒	อุทฺทกฺนุตฺราเยน	๓๘๙/๒๗๘
อุทฺทเห	๒๕๔/๑๗	อุทฺทกฺปฏิกฺคเห	๓๖๔/๔๐
อุตฺตกาฬ	๓๑๘/๑๑๘	อุทฺทกฺปฏิกฺคาคาหโก	๓๖๔/๔๐
อุตฺตปฺปมาณ	๔๒๕/๓๓๓	อุทฺทกฺปฏิจฺฉาที	๒๖๑/๓๒
อุตฺตมงฺเก	๔๐๓/๓๐๒	อุทฺทกฺปตฺเต	๒๔๗/๖
อุตฺตรตฺตฺรณานิ	๔๔๕/๓๖๒	อุทฺทกฺปญฺณิ	๒๖๒/๓๔
อุตฺตรนุเตน	๓๗๒/๒๒๓	อุทฺทกฺภาชน	๒๖๒/๓๓
อุตฺตรปาสกั	๒๖๐/๒๙	อุทฺทกฺมาติกั	๒๖๓/๓๔
อุตฺตรธา	๓๕๗/๒๐๑	อุทฺทกฺสรวากั	๒๖๐/๒๙
อุตฺตรธาสงฺกสฺตานิ	๔๔๕/๓๖๑	อุทฺทกั	๒๕๘/๒๕
อุตฺตรธาสงฺกั	๒๖๖/๔๐	อุทฺทกฺคจิตฺต	๓๐๕/๙๘
อุตฺตริตฺวา	๓๗๖/๒๒๙	อุทฺทกฺโค	๓๐๕/๙๗, ๓๔๓/๑๗๙
อุตฺตริภฺงฺกานิ	๓๐๔/๙๔	อุทฺทริ	๓๕๐/๑๘๕
อุตฺตริมนุสฺสธมฺเม	๔๓๙/๓๕๔	อุทฺทปาที	๓๐๕/๙๖

ปทานุกโม	ปพเพ/องุเก	ปทานุกโม	ปพเพ/องุเก
อุทปานรชชั	๒๖๒/๓๓	อุททิสสกตัม	๓๑๓/๑๐๙
อุทปานสาละ	๒๖๒/๓๓	อุททิสเยย	๓๘๖/๒๗๑
อุทปานสาลาโย	๓๐๗/๑๐๓	อุททิสเยยยาถ	๓๘๖/๒๗๑
อุทปาน	๒๖๑/๓๓, ๓๐๗/๑๐๓	อุทเทสภตตัม	๓๒๕/๑๓๕
อุทริ	๓๑๑/๑๐๗	อุทเทเสน	๓๘๒/๒๔๖
อุทรวาตาพาโธ	๒๘๙/๖๔	อุทเทสั	๓๒๐/๑๒๐
อุทานั	๓๓๒/๑๕๐	อุทโทสิโต	๔๓๑/๓๓๙
อุทาเนติ	๓๓๒/๑๕๐	อุทฐั	๓๔๑/๑๗๐
อุทาเนสิ	๓๓๒/๑๕๑	อุทฐมัม	๔๕๗/๓๘๗
อุทาหริตพพั	๓๘๖/๒๗๑	อุทฐมมานิ	๔๕๗/๓๙๐
อุทาหเรย	๓๘๘/๒๗๘	อุทฐราเปตพพา	๓๓๐/๑๔๖
อุทกขลิกั	๒๖๐/๓๐, ๒๙๑/๖๖	อุทฐราเปตพพานิ	๓๓๐/๑๔๖
อุททิจ्ञานุกทิจ्ञั	๓๒๖/๑๓๕	อุทฐราเปตวา	๓๓๐/๑๔๖
อุททิสติ	๓๒๐/๑๒๐	อุทฐโลมี	๓๑๔/๑๑๑
อุททิสตุ	๓๘๓/๒๖๒	อุทฐาสุรั	๓๐๐/๘๙
อุททิสนุเตน	๓๒๐/๑๒๐	อุทฐิยติ	๓๒๔/๑๓๒
อุททิสาเปตพโพ	๓๗๖/๒๒๙	อุทฐูเรหิ	๒๕๗/๒๔
อุททิสาเปติ	๓๒๐/๑๒๐	อุททิจิริตัม	๒๖๐/๓๑
อุททิสาเปตูกาโม	๓๗๖/๒๒๙	อุททิกิลิจ्ञา	๔๔๗/๓๖๘
อุททิสาเปนุเตน	๓๒๐/๑๒๐	อุททิกิเลสา	๔๔๗/๓๖๘
อุททิสิตัม	๓๒๖/๑๓๖	อุททิกิเลเสหิ	๔๔๗/๓๖๘
อุททิสิตพพั	๓๒๖/๑๓๖	อุททิกิเลโส	๔๔๗/๓๖๘
อุททิสิตุสามิ	๓๘๖/๒๗๑	อุททิจญย	๓๔๓/๑๗๘
อุททิสุส	๓๑๓/๑๐๙	อุททิจญามิ	๔๕๕/๓๘๒

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก
อุปกจฺเจยฺยํ	๔๓๗/๓๕๒	อุปนิกฺขมนฺติ	๒๙๔/๗๗
อุปกโต	๒๗๐/๔๗	อุปนิกฺขิปปนฺติ	๓๕๘/๒๐๓
อุปกฺกเสตฺถํ	๒๔๔/๔	อุปนิกฺขิปปิตพฺพํ	๓๕๘/๒๐๔
อุปจาร	๒๖๐/๒๙,๓๐๐/๘๘	อุปนิกฺขิปปิสฺสนฺติ	๓๕๘/๒๐๓
อุปจิกฺกาหิ	๒๕๔/๑๘	อุปนินฺชฌายิตพฺพํ	๔๒๐/๓๒๔
อุปจิตฺ	๓๔๑/๑๗๐	อุปนินฺชฌายิสฺสนฺติ	๔๒๐/๓๒๔
อุปชานาหิ	๓๓๐/๑๔๖	อุปนินฺชฌายีสฺ	๔๒๐/๓๒๔
อุปชฌาย	๓๗๕-๓๗๖/๒๒๖-๒๒๗	อุปนินฺชฌายีสฺ	๔๒๐/๓๒๔
อุปฏฺฐาโก	๓๓๒/๑๕๓	อุปนินฺชฌายิตวา	๓๒๖/๑๓๖
อุปฏฺฐานสาธา	๓๐๑/๙๐	อุปนินฺชฌายิต	๔๒๐/๓๒๔
อุปฏฺฐานสาธาย	๓๐๗/๑๐๒	อุปนินฺชฌายิต	๓๑๑/๑๐๗
อุปฏฺฐานํ	๓๓๕/๑๕๙	อุปนินฺชฌายิต	๔๔๕/๓๖๒
อุปฏฺฐาเปตพฺพํ	๓๕๙/๒๐๒	อุปนินฺชฌายิต	๓๕๐/๑๘๕
อุปฏฺฐาเปนฺติ	๓๖๗/๒๑๖	อุปนินฺชฌายิต	๓๐๐/๘๘
อุปฏฺฐเณติ	๓๐๘/๑๐๓	อุปนินฺชฌายิต	๔๓๕/๓๔๓
อุปฏฺฐาสเนน	๓๔๕/๑๘๔	อุปนินฺชฌายิต	๓๔๒/๑๗๖
อุปทฺทาทพฺโพ	๔๐๑/๒๙๐	อุปนินฺชฌายิต	๓๗๒/๒๒๓
อุปทฺทตา	๓๒๑/๑๒๒	อุปนินฺชฌายิต	๓๐๓/๙๒
อุปทฺทตา	๔๓๗/๓๕๑	อุปนินฺชฌายิต	๔๑๓/๓๑๕
อุปทฺทิตวา	๒๗๔/๕๒	อุปนินฺชฌายิต	๒๖๐/๒๗
อุปนทฺโร	๒๕๙/๒๖	อุปนินฺชฌายิต	๓๐๔/๙๕
อุปนนฺธิ	๒๕๙/๒๕	อุปนินฺชฌายิต	๒๕๒/๑๒
อุปนาเมตพฺพา	๓๘๒/๒๔๗	อุปนินฺชฌายิต	๓๐๔/๙๖
อุปนาเมนฺติ	๔๕๔/๓๘๑	อุปนินฺชฌายิต	๓๐๕/๙๖

ปทานุกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกโม	ปพเพ/องฺก
อุปสนฺโต	๓๐๕/๙๘	อุปปชฺเชยฺย	๓๓๒/๑๕๓
อุปสมฺปชฺช	๔๔๕/๓๖๓	อุปปชฺเชยฺยํ	๓๔๙/๑๘๘
อุปสมฺปชฺชิตฺตูกามา	๔๓๐/๓๓๗	อุปปนฺน	๒๕๖/๒๑, ๒๕๒/๑๒,
อุปสมฺปชฺเชยฺยํ	๓๔๕/๑๘๕		๒๙๗/๘๒
อุปสมฺปทา	๓๔๕/๑๘๕	อุปปลมํ	๔๐๓/๓๐๒
อุปสมฺปทาเปกฺขา	๔๒๔/๓๓๐	อุปปาฏฺฐวา	๒๙๗/๘๕
อุปสมฺปทาเปกฺขาย	๔๒๓/๓๒๗	อุปปาทิตํ	๓๔๑/๑๗๐
อุปสมฺปทํ	๔๒๔/๓๒๙	อุปปาเทสิ	๓๓๒/๑๕๐
อุปสมฺปนฺนา	๔๐๓/๓๐๒	อุปสมฺปนฺโน	๓๑๒/๑๐๙
อุปสมฺปนฺเนน	๓๑๒/๑๐๙	อุเปติ	๓๘๗/๒๗๗
อุปสมฺปาเทตพฺพา	๔๓๐/๓๓๗	อุเปหิ	๔๔๔/๓๕๔
อุปสมฺปาเทติ	๔๒๕/๓๓๐	อุโปสถกํ	๓๒๔/๑๓๒
อุปสมฺปาเทนฺติ	๔๓๐/๓๓๗	อุโปสถิกํ	๓๒๕/๑๓๕
อุปสมฺปาเทยฺย	๔๒๕/๓๓๐	อุโปสถ	๓๔๓/๑๘๑, ๔๑๑/๓๑๓
อุปสย	๔๓๑/๓๓๙, ๔๓๙/๓๕๔	อุพฺพาหาเปตพฺพํ	๓๓๐/๑๔๖
อุปาสโก	๒๕๘/๒๕	อุพฺพาหาเปตฺวา	๓๓๐/๑๔๖
อุปาสิกา	๓๕๑/๑๙๑	อุพฺพาหิกาย	๔๕๖/๓๘๕
อุปาหนตฺถวิกํ	๒๕๘/๒๕	อุพฺพาพฺพา	๒๕๙/๒๗
อุปาหนาย	๒๕๘/๒๕	อุพฺพิคฺโค	๓๓๒/๑๕๒
อุปปชฺชนฺติ	๔๕๔/๓๘๑	อุพฺพินยํ	๔๕๗/๓๘๗
อุปปชฺช	๓๓๒/๑๕๓, ๔๔๕/๓๖๒	อุพฺพินยานิ	๔๕๗/๓๙๐
อุปปชฺชเยถ	๓๗๘/๒๓๔	อุพฺภุชิตพฺพํ	๓๗๔/๒๒๕
อุปปชฺชิสฺสติ	๓๓๒/๑๕๓	อุพฺภุชิตฺวา	๓๗๓/๒๒๔
อุปปชฺชิสฺ	๓๑๑/๑๐๘	อุภโตกาชํ	๒๘๑/๕๙

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก
อุกโตพยุชนิ	๓๒๐/๑๒๑	อุสฺสนน	๓๒๘/๑๓๗, ๓๗๒/๒๒๒
อุกโตพยุชนก	๓๒๓/๑๓๐, ๑๓๑	อุสฺสหติ	๓๓๐/๑๔๗
อุกโตโลหิตกุปฺธานิ	๓๑๔/๑๑๑	อุสฺสหนฺติ	๒๗๕/๕๓
อุกโตวณฺณิกมालิ	๒๙๓/๖๘	อุสฺสาทิยิสฺสุ	๓๐๘/๑๑๗
อุกโตวินเย	๔๓๙/๓๕๔	อุสฺสาทิ	๓๘๔/๒๖๔
อุกโตสงฺฆเม	๔๐๓/๓๐๐	อุสฺสาทเตจฺวา	๓๗๖/๒๒๘
อุกยตฺถ	๓๑๙/๑๑๙	อุสฺสาทเตจฺวา	๒๕๗/๒๔, ๓๕๒/๑๗๔
อุกยานิ	๓๙๙/๒๘๙	อุสฺสารถิยิสฺสุ	๓๑๘/๑๑๗
อุโก	๓๓๐/๑๔๗	อุสฺสาทิโต	๓๓๙/๑๖๕
อุกมตฺตก	๓๒๓/๑๓๐	อุสฺสากิ	๓๐๘/๑๐๔, ๔๔๓/๓๕๘
อุกมตฺตทิตฺตพฺพ	๒๔๗/๗	อุสฺสยฺยกา	๓๓๘/๑๖๔
อุกมตฺตทเนติ	๒๔๗/๗, ๔๑๗/๓๑๙	อุสฺสยฺยนฺติ	๓๓๘/๑๖๔
อุกฺยานนฺตมิ	๓๓๑/๑๔๙	อุสฺสยฺยเนติ	๒๙๓/๖๙
อุกฺยานิ	๒๗๐/๔๗		
อุกฺโยชิตา	๓๐๗/๑๐๑		
อุกฺโยเชติ	๓๔๐/๑๖๙		
อุริ	๒๔๓/๑		
อุรจฺจนํ	๒๙๓/๖๘		
อุลลิตฺตดาวลิตฺตํ	๒๕๗/๒๔, ๒๖๐/๒๘		
อุลลุมฺปตฺ	๔๒๔/๓๒๙		
อุลโลก	๒๙๗/๘๕, ๓๕๗/๒๐๑		
อุลโลกเตจฺวา	๓๔๑/๑๗๐		
อุลฺลิมยิ	๒๖๙/๔๖		
อุลฺลสฺสกี	๓๓๒/๑๕๒, ๓๔๐/๑๖๗		

ปทานุกรกโม	ปพฺพฺ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพฺพฺ/องฺก
โอจิณาเปติ	๒๙๓/๖๘	โอพนฺริตฺวา	๒๕๖/๒๒
โอฏฺโฐ	๒๕๔/๑๗-๑๘	โอภาสิตพฺพา	๔๑๑/๓๑๑
โอตปฺปติ	๓๐๑/๙๐	โอภาเส	๔๔๓/๓๕๘
โอตรนฺदानํ	๓๗๒/๒๒๓	โอภาเสนฺติ	๔๑๑/๓๑๑
โอตฺริตพฺพํ	๓๖๘/๒๑๗	โอโภเก	๓๗๖/๒๒๘
โอตาเปตพฺโพ	๒๕๔/๑๗	โอมุญฺจิตฺวา	๓๒๖/๑๓๖
โอตาเปตฺวา	๒๕๔/๑๗	โอรํ	๓๓๘/๑๖๔
โอตาเปนฺติ	๒๕๔/๑๗	โอโรโต	๓๕๗/๒๐๒
โอตาเปยฺย	๒๕๔/๑๗	โอรมตฺตเกน	๓๕๐/๑๘๙
โอตฺถริกํ	๒๕๙/๒๗	โอโรโร	๔๔๕/๓๖๐
โอตฺถริตฺวา	๒๕๔/๑๘	โอโรเปตฺุ	๒๗๕/๕๓
โอตฺถริยติ	๒๖๐/๒๘	โอโรเปตฺวา	๓๔๒/๑๗๕
โอตฺถริยนฺติ	๒๕๗/๒๔	โอโรหติ	๓๓๐/๑๔๕
โอทณ	๒๗๓/๕๑, ๓๖๔/๒๑๐	โอโรหิตฺวา	๓๐๕/๙๗
โอทาเตหิ	๒๖๘/๔๒	โอลมพกํ	๒๘๑/๕๙
โอณฑุฑฺฑํ	๒๙๗/๘๕	โอโลกนเกน	๔๑๗/๓๑๙
โอณฑุฑฺฑจํ	๒๙๗/๘๕	โอโลเกตฺุ	๒๔๗/๗
โอณฑุฑฺฐา	๔๔๗/๓๗๐	โอโลเกนฺติ	๒๔๗/๖
โอณฑุฑฺฐิตฺุ	๒๙๗/๘๕	โอโลเกยฺย	๒๔๗/๖
โอณิตปตฺตปาณิ	๒๖๘/๔๔	โอวภูฏิกํ	๒๔๕/๕
โอปาเตตพฺพ	๓๗๖/๒๒๘	โอวโฏ	๔๐๓/๓๐๐
โอปีลาเปตพฺพา	๓๖๖/๒๑๕	โอวทติ	๓๐๘/๑๐๔
โอมุณาเปตพฺพํ	๓๓๐/๑๔๖	โอวทนฺติ	๓๐๘/๑๐๔
โอมุณาเปตฺวา	๓๓๐/๑๔๖	โอวทิ	๓๔๕/๑๘๔

ปทานุกรกโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพฺพ/องฺก
กณฺณ	๓๗๐/๒๒๘	กมฺมกโร	๔๑๗/๓๒๐
กต ๒๕๑/๑๑, ๒๖๕/๓๗, ๔๔๙/๓๗๓		กมฺมปฺปตฺตํ	๔๑๐/๓๑๐
กตฺตรทณฺโท	๓๕๗/๒๐๐	กมฺมสฺเตน	๒๗๓/๕๑
กตฺตริกาย	๒๗๕/๕๔	กมฺมา	๓๓๐/๑๔๖
กตฺตูกาม	๒๖๓/๓๔, ๔๔๙/๓๗๓	กมฺเม	๓๓๐/๑๔๖
กตฺวา	๒๕๓/๒	กมฺมํ	๒๗๔/๕๒
กถํ	๒๕๒/๑๕	กเรยฺย	๒๔๗/๗, ๒๕๑/๑๐-๑๑
กถลํ	๓๓๕/๑๖๐	กเรยฺยํ	๓๐๘/๑๐๓
กทฺทโมทเกน	๔๑๑/๓๑๑	กเรยฺยาถ	๓๘๖/๒๗๑
กนฺทรา	๒๙๔/๗๗	กเรยฺยาสี	๓๐๖/๙๙
กปฺปํ	๓๕๔/๑๙๓	กสฺสการโก	๓๑๙/๑๑๙, ๓๔๗/๑๘๖
กปฺปก	๓๓๑/๑๔๙-๑๕๐	กสฺสชาตา	๔๑๐/๓๐๙
กปฺปญฺจิตฺตํ	๔๓๔/๑๘๐	กสฺสโ	๓๙๘/๒๘๖-๒๘๗
กปฺปญฺโจ	๓๔๘/๑๘๗๓๕๐/๑๘๙	กสฺสพุกํ	๒๗๘/๕๖-๕๗
กปฺปติ	๒๕๙/๒๕, ๔๑๑/๓๑๓, ๔๔๖/๓๖๖	กสฺยาณวากฺกรณา	๒๘๕/๖๑
		กสฺยาณวากา	๒๘๕/๖๑
กปฺปาเปตพฺพา	๒๗๕/๕๓	กสฺสจิตฺตํ	๓๐๕/๙๘
กปฺปาเปนฺติ	๒๗๕/๕๓	กวาฏ	๒๕๕/๑๙, ๒๖๐/๒๙
กปฺปิยกฺกุโย	๓๐๗/๑๐๒	กวาฏปฺปิฏจํ	๓๕๗/๒๐๑
กมฺพล	๓๑๔/๑๑๑, ๓๒๔/๑๓๓	กํสจาทิ	๔๔๖/๓๖๖
กมฺมกัร	๔๑๗/๓๒๐	กํสโม	๒๕๒/๑๕
กมฺมกัริ	๔๑๗/๓๒๐	กพฺมพกํ	๒๕๖/๒๒
กมฺมกัริ	๔๑๗/๓๒๐	กาจโม	๒๕๒/๑๕
กมฺมกเร	๓๐๔/๙๔-๙๕	กาปฺริสํ	๓๓๕/๑๖๐

ปทานุกรโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกรโม	ปพฺพ/องฺก
กามโมคิโน	๒๔๓/๓-๔, ๒๔๕/๕	กุกุกุจายติ	๒๔๔/๕
กาย	๒๔๓/๑-๒, ๔๓๘/๓๕๓	กุกุกุจายนฺตา	๒๕๐/๑๐
กายคตายน	๔๓๘/๓๕๓	กุกุกุจายนฺติ	๒๔๙/๘
กายปฺปจาลกํ	๓๖๔/๒๐๙	กุกุกุจายนฺโต	๒๔๔/๖๑
กายพนฺธ	๒๕๘/๒๕, ๒๗๘/๕๖-๕๗	กุกุกุฏปตฺเตน	๒๕๖/๒๑
กายสมาจาเรน	๓๙๙/๒๘๗	กูจาริ	๓๒๑/๑๒๔
กายิกํ	๓๙๙/๒๘๘	กูทฺทปาโท	๒๖๐/๒๙, ๓๐๐/๘๘
กายูริ	๒๔๕/๕	กูทฺท	๒๔๓/๓
การณ	๒๕๒/๑๕	กูณฺทกมตฺติกํ	๒๙๘/๘๗
การาเปตพฺพ	๒๔๓/๔, ๓๘๐/๒๔๕	กูตฺตกํ	๓๑๕/๑๑๑
การาเปตูกามา	๓๒๐/๑๒๑	กูทฺทาล	๓๒๑/๑๒๔
การาเปตฺวา	๓๓๐/๑๔๖	กุมารกวนฺณ	๓๓๓/๑๕๓
การาเปนฺติ	๒๔๓/๔	กุมภการิกํ	๒๙๓/๖๙
การาเปยฺย	๒๔๓/๔	กุมภเถนเกหิ	๔๐๓/๓๐๓
การาเปสิ	๓๐๗/๑๐๒	กุมภํ	๓๔๒/๑๗๕
กาล	๒๕๑/๑๐, ๒๖๘/๔๓	กูรฺวินฺทกสฺสตุติยา	๒๔๓/๔
กาลกต	๒๕๑/๑๐, ๓๒๐/๑๒๑	กุลฺงฺกปาทกํ	๓๐๐/๘๘
กาลกา	๒๙๖/๘๑	กุลปฺตฺตา	๔๔๕/๓๖๓
กาลกิริยาย	๓๒๐/๑๒๑	กุลวํ	๔๔๕/๓๖๒
กาลสฺเสว	๒๙๔/๗๗	กุลลา	๓๓๐/๑๔๕
กาพวณฺณ	๒๕๗/๒๔, ๒๙๘/๘๗	กุลานิ	๓๕๗/๒๐๐
กาพวณฺณกตา	๒๙๘/๘๖	กุลานฺทฺยตายน	๓๔๓/๑๗๗
กาพวณฺณกรรมมตฺเตน	๓๒๓/๑๒๗	กุลุปกิ	๔๒๐/๓๒๐
กิณฺเณน	๒๕๖/๒๑	กุลุปกิ	๔๒๐/๓๒๒

ปทานุกรกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกรกโม	ปพฺเพ/องฺเก
กุลลกวิหาโร	๔๕๕/๓๘๓	ขณฺฑมุคฺคผลปฏิสงฺขรณมตฺเตน	
กูฬิรปาทก	๒๙๗/๘๒		๓๒๓/๑๒๗-๑๒๘
กุลล์	๒๖๑/๓๒	ขนฺธการํ	๒๘๑/๕๙
เกวลา	๒๕๑/๑๑	ขาทนีย	๒๕๒/๑๔, ๒๖๘/๔๒, ๔๔
เกเส	๒๔๖/๖	ขาทนต์สฺส	๒๘๒/๖๐
โกจจน	๒๔๖/๖, ๒๙๗/๘๓	ขาทนต์ตา	๓๗/๓/๒๒๔
โกภิสนฺถเรน	๓๐๗/๑๐๑	ขาทนต์ติ	๒๖๑/๓๑
โกภุฎาเปตพฺพ	๔๑๖/๓๑๙	ขาทนต์เตน	๓๗/๔/๒๒๖
โกภุฎาเปนฺตี	๔๑๖/๓๑๘	ขาทเน	๒๘๒/๕๙
โกภุฎาเปยุย	๔๑๖/๓๑๙	ขาทามิ	๓๑๑/๑๐๗
โกภุจก	๒๖๐/๓๐, ๒๙๒/๖๖	ขาทีตุํ	๒๘๙/๖๔
โกโณ	๒๙๙/๕๘	ขาทีตพฺพํ	๒๖๑/๓๑
โกปิโน	๒๕๒/๑๕	ขาทีตวา	๒๘๙/๖๔
โกลาหลํ	๓๑๖/๑๑๓	ขิตฺตจิตฺต	๓๒๓/๑๓๐, ๑๓๑
โกวิทา	๓๑๑/๑๐๘	ขียติ	๒๖๘/๔๔, ๒๗๐/๔๗
โกเสยุยํ	๓๑๔/๑๑๑	ขียนฺตานํ	๒๔๓/๑-๒
		ขียนฺติ	๒๔๓/๑-๒
[๗]		ขีลํ	๒๕๖/๒๒
ขชฺชกํ	๓๒๗/๑๓๖	ขุทฺทเก	๒๖๐/๒๙, ๓๐๐/๘๘
ขชฺชกภาชโก	๓๒๗/๑๓๖	ขุทฺทานุขุทฺทกาณี	๔๔๑/๓๕๖
ขชฺชติ	๒๕๔/๑๘	ขุรภาณํ	๒๗/๕/๕๓
ขชฺชนฺติ	๒๙๖/๘๐	ขุรสิปาฏิํ	๒๗/๕/๕๓
ขณฺฑมุคฺคผล	๓๐๘/๑๐๔, ๔๓๘/๓๕๓	ขุรสิลํ	๒๗/๕/๕๓
ขณฺฑมุคฺคผลปฏิสงฺขรณํ	๔๓๙/๓๓๓	ขุริ	๒๗/๕/๕๓

ปทานุกุโม

ปพเพ/องุเก

[ก]

คจจ	๓๑๖/๑๑๔
คจจติ	๒๗๐/๔๘
คจจถ	๒๕๐/๙
คจจนตสฺส	๒๘๔/๖๑
คจจนฺตา	๓๔๐/๑๖๙
คจจนฺติ	๒๕๘/๒๕
คจจาม	๓๔๕/๑๘๔
คจจามิ	๓๐๕/๙๙
คจจาหิ	๓๔๐/๑๖๙
คจจิสฺสนฺติ	๒๔๘/๗
คจเจยฺย	๒๔๘/๗
คจเจยฺยํ	๔๓๘/๓๕๓
คณกํ	๑๗๘/๕๗
คณฺจิกผลกํ	๒๗๙/๕๘
คณฺจิกา	๒๗๙/๕๘
คณฺจิกาย	๒๗๙/๕๘
คณฺจิกํ	๒๗๙/๕๗
คณฺโฑ	๔๒๓/๓๒๗
คณฺทธ	๓๔๔/๑๘๒
คณฺหนฺติ	๔๑๔/๓๑๖
คณฺหาติ	๓๓๕/๑๖๐
คณฺหาตุ	๓๔๔/๑๘๒
คณฺหาม	๔๕๔/๓๘๒

ปทานุกุโม

ปพเพ/องุเก

คณฺหามิ	๓๑๙/๑๑๙
คณฺหาหิ	๔๑๔/๓๑๖
คณฺหีสุ	๓๔๔/๑๘๒
คณฺเหยฺย	๔๑๔/๓๑๖
คต ๓๐๕/๙๙, ๓๒๒/๑๒๔, ๔๕๑/๓๗๕	
คตฺตานิ	๒๖๐/๓๐, ๒๖๒/๓๔
คณฺตุํ	๓๔๗/๑๘๖
คณฺตพฺพ	๒๔๘/๗, ๔๑๓/๓๑๔
คณฺตูกาม	๔๑๐/๓๑๐, ๔๓๐/๓๓๗
คณฺตฺวา	๒๕๐/๙, ๒๕๘/๒๕
คณฺรํ	๒๖๔/๓๕
คณฺรพฺพหตฺถเกณ	๒๔๓/๓
คณฺรพฺพา	๓๘๔/๒๖๖
คพฺภา	๓๐๐/๘๘, ๓๓๕/๑๖๐
คมิกา	๓๖๐/๒๐๕
คมิโก	๔๑๔/๓๑๖
ครุฑมฺม	๓๗๖/๒๓๒, ๔๐๓/๒๙๙, ๓๐๒
ครุณฺิสฺสยํ	๔๕๔/๓๘๒
คหปติ	๒๕๒/๑๒-๑๓
คหปติจิวรี	๓๔๓/๑๗๘-๑๗๙
คหิต	๓๐๗/๑๐๑, ๓๑๘/๑๑๗
คาม ๒๕๘/๒๕, ๒๗๘/๕๖, ๓๐๗/๑๐๑	
คามกาवास	๓๑๙/๑๑๘, ๓๒๑/๑๒๒
คามกฺเขตฺตานิ	๓๓๓/๑๕๔

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺเก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺเก
คามณี	๔๔๘/๓๗๐-๓๗๑	คิหิวิกุ	๓๑๕/๑๑๑
คามทวารณ	๒๗๐/๔๘	คิหิ	๒๔๓/๓-๔, ๒๔๕/๕
คามนุต	๓๑๓/๑๗๘	คิต	๒๔๘/๗
คามนุตริ	๔๕๒/๓๗๗, ๔๕๗/๓๘๗	คิตสฺสเรน	๒๔๙/๘
คามนุตรกปโป	๔๔๖/๓๖๖, ๔๕๐/๓๗๔, ๔๕๗/๓๘๗	คิวย	๓๑๖/๑๑๖
คามปฏว	๒๔๓/๑-๒	เครูกปริกมม	๒๕๗/๒๔, ๒๖๐/๒๘
คายนุตสฺส	๒๔๙/๘	เครูกปริกมมกตา	๒๕๘/๘๖, ๓๕๗/๒๐๑
คายนุตติ	๒๔๙/๘	เครูกปริกมมกรณมตฺเตน	๓๒๓/๑๒๗
คายาม	๒๔๙/๘	โคมฺลิกาย	๒๕๗/๒๔
คายิตพฺโพ	๒๔๙/๘	โคจโร	๓๕๗/๒๐๐
คายิสฺสนุตติ	๒๔๙/๘	โคปิโต	๓๓๒/๑๕๒
คาหาปํ	๓๑๗/๑๑๗	โคโยนียา	๒๗๓/๕๑
คาหาเปตพฺพ	๒๗๕/๕๕, ๔๒๔/๓๒๘		
คาหาเปตฺวา	๔๒๔/๓๒๘		[ม]
คาหาเปนุตติ	๒๗๕/๕๕	ฆฏก	๒๖๙/๔๕
คาหาเปยฺย	๒๗๕/๕๕	ฆฏิกฺกฺวาเหณ	๒๕๕/๒๐
คิมฺหิโก	๓๓๐/๑๔๕	ฆฏิกาย	๒๙๓/๖๘
คิรฺกคสมชฺโช	๒๔๘/๗, ๒๙๗/๘๕	ฆฏิก	๒๖๐/๒๙
คิริคฺคา	๒๙๔/๗๗	ฆฏฺเฏตพฺโพ	๓๗๐/๒๒๑
คิลาน	๒๔๔/๔, ๒๖๔/๓๕, ๒๗๐/๔๘, ๓๑๖/๑๑๔	ฆฏฺเฏสิ	๒๕๘/๒๕
คิหิณวตฺถ	๒๘๐/๕๘	ฆราวาสตฺถ	๓๓๐/๑๔๖
คิหิปารุต	๒๘๐/๕๘	ฆสฺสานสฺส	๓๔๖/๑๘๖
		ฆสฺสาเปตพฺพ	๔๑๘/๓๑๙

ปทานุกรโม	ปทุเพ/องุเก	ปทานุกรโม	ปทุเพ/องุเก
จัมสาเปนติ	๔๑๖/๓๑๘	จตุคฤณ	๓๔๕/๑๘๔
จัมสิยติ	๒๕๓/๑๖	จตุปปเทหิ	๒๕๑/๑๑
จมาตาเปยยุ	๓๓๑/๑๔๙	จตุปปโท	๒๕๑/๑๑
จโมโร	๒๕๕/๗๙	จตุรงคินิยา	๓๓๑/๑๔๙
จโมโส	๓๐๔/๕๕	จตุรงคูล	๒๘๒/๖๐
		จตุรสล	๒๗๕/๕๓
		จหนนคณจิ	๒๕๒/๑๒
		จหนนสารส	๒๕๒/๑๒
		จหนนิก	๒๖๒/๓๓
		จหนิมสุริยา	๔๔๗/๓๖๘
		จปจปการก	๓๖๔/๒๑๑, ๓๗๓/๒๒๕
		จมมขณทำ	๒๖๒/๓๓, ๒๙๓/๗๓
		จมมปฏฏเณ	๔๑๖/๓๑๘
		จโย	๒๖๐/๒๘
		จรติ	๒๗๔/๕๒
		จรนติ	๒๕๕/๑๙-๒๐
		จรมาโน	๓๑๕/๑๑๑
		จรหิ	๓๓๖/๑๖๑
		จริตพพ	๒๕๕/๑๙-๒๐
		จริตวา	๓๔๓/๑๘๑
		จริสสนติ	๓๖๕/๒๑๓
		จเรย	๒๕๕/๑๙-๒๐
		จาทุททิสส	๒๙๔/๗๙, ๓๑๕/๑๑๒
		จาทุมาส	๒๖๓/๓๔
[จ]			
จกุกเกทาย	๓๔๓/๑๘๐		
จกุกเกโท	๓๔๓/๑๗๘		
จกุกกิกนตริกาย	๒๙๖/๘๑		
จกุกกฏฏก	๒๖๒/๓๓		
จกุกขมนโต	๓๐๕/๙๘		
จกุกขโรคาพาโร	๒๔๗/๗		
จกุกขส	๒๘๒/๕๙		
จกุกมติ	๓๐๕/๙๗		
จกุกมนเวทิก	๒๖๐/๒๘		
จกุกมนสาล	๒๖๐/๒๘		
จกุกมนตา	๒๖๐/๒๘		
จกุกมนติ	๒๖๐/๒๘		
จกุกโม	๒๖๐/๒๘		
จกุกทตโร	๓๓๕/๑๕๙		
จกุกทา	๓๓๑/๑๔๙		
จกุกโท	๓๔๒/๑๗๔		
จกุกกณณก	๒๘๐/๕๘		

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก
จามรีวีน	๒๖๙/๔๖	จีวร	๒๕๖/๒๐-๒๓
จาริก	๓๑๕/๑๑๑	จุณฺณ	๓๗๒/๒๒๓
จิกฺขลล	๒๖๐/๒๙-๓๐	จุณฺณตพฺพ	๒๔๗/๗
จิงฺกุลเกน	๒๙๓/๖๘	จุณฺณนฺต	๒๔๗/๗
จิตฺต	๒๙๔/๗๗	เจตสา	๒๙๕/๘๐
จิตฺตก	๓๑๔/๑๑๑	เจตโส	๓๐๕/๙๘
จิตฺตกา	๓๒๐/๑๒๒	เจติเย	๓๒๓/๑๒๗
จิตฺตูปปาทา	๓๓๓/๑๕๓	เจเตติ	๓๔๓/๑๘๐
จิตฺเตน	๒๕๑/๑๐	เจโตปริวิตฺตก	๔๕๓/๓๗๙
จิตฺตานิ	๒๕๓/๑๖	เจพปฏิก	๒๖๘/๔๓
จิตฺตานิ	๒๕๓/๑๖	โจทเกน	๓๙๙/๒๘๗
จินิตฺวา	๓๐๘/๑๐๓	โจทิตา	๔๒๘/๓๓๖
จิรฺภูจิติก	๔๐๓/๓๐๒	โจทิต	๔๒๘/๓๓๖
จิรฺปฺปตฺต	๔๕๕/๓๘๓	โจเทตฺ	๔๒๘/๓๓๖
จีวรกมฺม	๓๖๙/๒๑๘	โจเทตพฺพ	๓๓๙/๒๘๗, ๔๐๑/๒๙๐
จีวรปฏิกุคฺคาทโก	๓๒๗/๑๓๖	โจเทตฺกามาเน	๓๓๙/๒๘๗
จีวรปริกฺขาร	๔๔๕/๓๖๒	โจเทนฺตสฺส	๔๒๘/๓๓๖
จีวรปญฺหปาตเสนาสนคิลาณปจฺจย-		โจเทนฺติ	๔๒๘/๓๓๕
เภสชฺชปริกฺขารเน	๓๐๘/๑๐๓	โจเทนฺติยา	๔๒๘/๓๓๖
จีวรภาชโก	๓๒๗/๑๓๖	โจเทสิ	๔๐๑/๒๙๐
จีวรชฺช	๒๕๗/๒๔, ๓๐๐/๘๙	โจรณฺตฺราเยน	๓๘๙/๒๗๘
จีวรวัส	๒๕๗/๒๔, ๓๐๐/๘๙	โจรา	๓๖๗/๒๑๖
จีวรสทฺส	๔๔๕/๓๖๒	โจโร	๒๗๐/๔๘
จีวรานิ	๒๙๖/๘๑	โจพก	๒๕๔/๑๘

ปทานุกรกโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพฺพ/องฺก
โจพเคน	๒๖๒/๓๔	ฉินฺทิตํ	๒๕๓/๑๖
โจพปฏฺเณน	๔๑๖/๓๑๘	ฉินฺทิตพฺพํ	๒๕๑/๑๒
โจพภิสึ	๒๙๗/๘๕	ฉินฺทิตฺวา	๓๒๐/๑๒๒
โจพวฏฺฐิยา	๔๑๖/๓๑๘	ฉินฺทียฺย	๒๕๑/๑๒
โจพเวณิยา	๔๑๖/๓๑๘	เฉตฺวา	๓๐๕/๙๘
[ฉ]		เฉทาเปตฺตุ	๒๗๕/๕๔
		เฉทาเปตพฺพา	๒๗๕/๕๔
ฉทฺทิตํ	๒๙๗/๘๕	เฉทาเปนฺติ	๒๗๕/๕๔
ฉทฺทเตตพฺพํ	๓๕๗/๒๐๑, ๓๖๔/๒๑๑	เฉทาเปยฺย	๒๗๕/๕๔
ฉตฺต	๒๕๔/๑๙, ๒๗๐/๔๖	เฉเทตพฺพา	๓๗๖/๒๓๓
ฉตฺตปลกฺคหิตา	๒๗๐/๔๖-๔๗	[ช]	
ฉนฺทโส	๒๘๕/๖๑		
ฉนฺทาคตึ	๓๑๗/๑๑๖, ๓๒๖/๑๓๕	ชกฺคโต	๓๔๖/๑๘๖, ๓๔๗/๑๘๖
ฉมายํ	๑๕๔/๑๘	ชตุมยํ	๒๕๖/๒๑, ๒๗๖/๕๕
ฉมฺภิตตฺตํ	๓๐๕/๙๖	ชนฺตา	๒๔๙/๘
ฉวสึสฺส	๒๕๕/๒๐	ชนฺตามร	๒๖๐/๒๗-๓๐
ฉวสฺส	๒๕๒/๑๕	ชนฺตามรปฏฺิจฺฉาที	๒๖๑/๓๒
ฉพภินฺทโย	๓๑๐/๑๐๗	ชนฺตามรปิจํ	๒๖๐/๓๐
ฉาทนฺมตฺเตน	๓๒๓/๑๒๗	ชนฺตามรฺวตฺตํ	๓๗๒/๒๒๓
ฉาเทตพฺโพ	๓๖๑/๒๐๖	ชนฺตามรฺสาลา	๒๖๑/๓๒, ๓๗๒/๒๒๓
ฉาเทติ	๒๘๒/๕๙	ชเนตฺติยา	๔๐๒/๒๙๙, ๔๔๓/๒๕๙
ฉาโป	๓๑๑/๑๐๗	ชราทฺพฺพลโ	๒๔๔/๔, ๒๙๒/๖๖
ฉินฺทนฺติ	๒๗๔/๕๒	ชโลคึ	๔๔๖/๓๖๖, ๔๕๐/๓๗๔
ฉินฺทิ	๒๕๑/๑๒	ชหนฺติ	๓๘๔/๒๖๕

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องเก
ชาคโรติ	๒๖๕/๓๘	[ณ]	
ชาตรูป	๓๘๔/๒๖๕	ฌานสุส	๓๑๐/๑๐๖
ชาตรูปราชติ	๔๔๖/๓๖๖-๓๖๗	ฌายิตุ	๒๙๕/๗๙
ชาตรูปราชตปฏิกฤตนา	๔๔๗/๓๖๘-๓๖๙	[ณ]	
ชาต	๔๒๔/๓๒๙	ฌตติ	๒๖๖/๓๘, ๒๖๗/๔๐
ชาติยา	๓๑๑/๑๐๗-๑๐๘	ฌาณทสุสน	๓๓๔/๑๕๘
ชายุนติ	๔๕๖/๓๘๔	ฌาตมณฺสุโส	๓๐๗/๑๐๒
ชายาโย	๔๐๗/๓๐๗	ฌาติสาโลหิตา	๒๖๖/๓๙
ชาโรโย	๔๐๗/๓๐๗	ฌาเปตพุโพ	๒๖๕/๓๘, ๒๖๖/๔๐
ชาลวาทปาน	๒๙๖/๘๑	ฌาเปสิ	๔๓๗/๓๕๒, ๔๓๙/๓๕๓
ชิกฺขุจฺจนฺมาโน	๔๔๕/๓๖๓		
ชินฺโน	๓๓๖/๑๖๐	[จ]	
ชิริติ	๒๕๖/๒๒, ๒๗๘/๕๗	จเปนฺติ	๒๗๕/๕๓
ชิรินฺติ	๒๗๘/๕๗	จเปตพุพา	๒๗๕/๕๔
ชีวหานิจฺจนารก	๓๖๔/๒๑๑	จเปตฺวา	๒๙๓/๖๙
ชิริติ	๒๖๐/๒๙, ๒๗๙/๕๘, ๒๙๓/๗๔, ๓๐๐/๘๘	จสุสฺติ	๔๐๓/๓๐๒
ชิว	๒๘๘/๖๓	จิตก	๓๑๖/๑๑๔, ๓๒๐/๑๒๐
ชิวตุ	๒๘๘/๖๓	จิตโต	๒๕๒/๑๔, ๒๖๘/๔๕, ๓๓๑/๑๕๔
ชิวถ	๒๘๘/๖๓	[จ]	
ชิวิกาย	๓๓๑/๑๔๙	จายฺหนฺติ	๒๘๓/๖๐
ชิวิตา	๓๔๐/๑๖๗	จายฺหฺมานะ	๒๘๓/๖๐
ชิวิต	๔๔๗/๓๖๙	จาทติ	๒๖๐/๒๙

ปทานุยกโม	ปทุเพ/องเก	ปทานุยกโม	ปทุเพ/องเก
	[๓]	ติกโกชนัน	๓๔๓/๑๗๗
ตชชนีย	๓๗๖/๒๓๒	ติโกฏิปริสสุทฐ	๓๔๓/๑๗๙
ตณหาทาสา	๔๔๗/๓๗๐	ติฏญะยาม	๓๑๑/๑๐๗
ตโตนินทาน	๓๔๖/๑๘๖-๑๘๗	ติณจุณณ	๒๕๗/๒๔, ๒๖๒/๓๓
ตถาคตปฺปเวทิตะ	๔๐๒/๒๙๖	ติณจุณทนา	๓๐๐/๘๙
ตถาคตา	๓๐๖/๑๐๐	ติณตุถิเกน	๔๔๘/๓๗๒
ตถาคโต	๒๖๘/๔๓, ๓๑๒/๑๐๙	ติณภิสี	๒๙๗/๘๕
ตถาทนฺโต	๓๔๒/๑๗๖	ติณสนฺถารโก	๒๕๔/๑๘, ๒๙๖/๘๑
ตทวสริ	๒๕๙/๒๖	ติณณวิจิกิจฺจโน	๓๐๕/๙๘, ๓๔๐/๑๖๘
ตทหุปสมฺปนฺนสฺส	๔๐๓/๒๙๙	ติตฺติโร	๓๑๑/๑๐๗
ตทหุโปสเถ	๓๔๔/๑๘๒	ติตฺถายตฺ	๔๓๔/๓๔๒
ตนฺตกํ	๒๗๗/๕๖	ติตฺถิยา	๒๕๕/๑๙
ตนฺตภณฺทกํ	๒๗๗/๕๖	ติปฺมโย	๒๕๒/๑๕
ตปนฺติ	๔๔๗/๓๖๘	ติรจฺฉานวิฑฺฐา	๒๘๗/๖๓
ตปฺปจฺจุยา	๓๖๖/๒๖๖, ๒๘๗/๖๓	ติโรกรณิ	๓๐๐/๘๘
ตมฺพโลหฺมโย	๒๕๒/๑๕	ตุจฺฉ	๓๘๒/๒๕๕
ตฺรฺโณ	๓๓๓/๑๕๓	ตุณฺหิ	๒๖๖/๓๙
ตพากสฺส	๔๐๓/๓๐๓	ตุณฺหิภาเวน	๒๙๔/๗๘, ๓๐๕/๙๙
ตาทิสโก	๓๔๗/๑๘๗	ตุณฺหวาโย	๓๐๘/๑๐๓
तालจฺฉิทฺ	๒๙๒/๖๖	ตุมฺพกฺกวาเหณ	๒๕๕/๑๙
तालวณฺฏ	๒๖๙/๔๖	ตุโม	๓๓๔/๑๕๖
तालานิ	๒๙๖/๘๑	ตุริเยหิ	๓๓๐/๑๔๕
ดาววาลิกํ	๓๒๔/๑๓๒	ตุวณฺณิตพฺ	๒๖๔/๓๖
ดาวพหุ	๓๐๗/๑๐๒	ตุวณฺณีย	๒๖๔/๓๖

ปทานุกรกโม	ปพฺพเหตุ/อํก	ปทานุกรกโม	ปพฺพเหตุ/อํก
ตูลิกํ	๓๑๔/๑๑๑	ทณฺทกจัน	๒๕๖/๒๒
เตจิวริกา	๔๕๐/๓๗๔	ทณฺทปรีสุสาวนํ	๒๕๙/๒๒
เตเมตพฺพา	๓๗๒/๒๒๓	ทณฺทสตุถกํ	๒๕๖/๒๑
เตเมนฺติ	๒๖๐/๒๙	ทณฺทสมฺมตํ	๒๗๐/๔๘
เตลํ	๓๒๘/๑๓๘	ทณฺทสิกกํ	๒๗๐/๔๘
เตลปฺทฺชฺชํ	๓๐๖/๙๙	ทณฺทกฏจํ	๒๘๒/๕๙, ๓๗๓/๒๒๔
เตวิฑฺช	๓๑๐/๑๐๗	ทณฺทมยํ	๒๕๖/๒๑, ๒๗๖/๕๕
โตรณํ	๓๐๓/๙๓	ทณฺทมัส	๔๑๖/๓๑๙
[๓]		ทวทาทกา	๒๘๓/๖๐
ถกิตา	๒๗๖/๕๕	ทวณฺทกฺกปโป	๔๔๖/๓๖๖
ถกียนฺติ	๒๙๖/๘๐	ทวณฺทวาทปานํ	๓๖๐/๒๐๕
ถเกตพฺพา	๓๕๗/๒๐๒	ทสปเท	๒๙๓/๖๘
ถณฺณํ	๔๐๒/๒๙๙, ๔๔๓/๓๕๙	ทสฺสติ	๒๕๙/๒๖
ถาลิปากสตานํ	๓๓๓/๑๕๓	ทสฺสนํ	๔๒๑/๓๒๔
ถุสปีณฺท	๒๙๘/๘๖	ทสฺสเสตพฺพ	๒๕๒/๑๕
เถรณฺทเถเรหิ	๓๖๒/๒๐๘	ทพิทฺโท	๓๐๘/๑๐๓
โถกสฺส	๓๐๗/๑๐๒	ทจิกํ	๒๗๕/๕๓
[๓]		ทาทุกามียา	๓๖๘/๒๑๗
ทกฺขณฺติ	๓๐๕/๙๙, ๓๔๐/๑๖๙	ทานกถํ	๓๐๕/๙๘, ๓๔๐/๑๖๘
ทกฺขินา	๓๕๗/๒๐๒	ทารุวารกํ	๒๖๒/๓๓
ทกฺกพฺโพ	๓๓๗/๑๖๑	ทารุจยํ	๒๕๗/๒๔, ๒๖๐/๒๙
ทกฺกโร	๒๕๑/๑๐, ๒๙๗/๘๔	ทารุตฺถิเกน	๔๔๘/๓๗๒
		ทารุปตฺตสฺส	๒๕๒/๑๕
		ทารุปาการํ	๒๖๐/๓๐

ปทานุกรโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรโม	ปพเพ/องฺก
ทารุณทำ	๒๙๓/๖๙	ทูปปารุตา	๓๖๓/๒๐๘
ทารุสนุถาริ	๒๖๐/๓๐	ทูปพลจิวรา	๔๔๕/๓๖๒
ทารุโสปานิ	๒๕๗/๒๔, ๒๖๐/๒๙	ทูปพลา	๔๕๐/๓๗๔
ทิจฐมมสุขวิหารมณฺยุตโต	๓๓๖/๑๖๐	ทูปพุทฺธิโน	๓๓๘/๑๖๔
ทิจฐสฺสปิรสงฺกิตํ	๓๙๖/๒๘๓	ทูปภรตาย	๔๐๖/๓๐๗
ทิจฺจานุคตี	๒๔๙/๘	ทูปมาสิกํ	๒๔๖/๖
ทิจฺจิคตํ	๓๗๖/๒๓๓	ทูปมจฺญนํ	๓๔๓/๑๗๗
ทิจฺจิวปตฺติยา	๓๙๗/๑๘๔	ทูปกฺขาตธมฺมา	๔๐๕/๓๐๖
ทินฺโน	๓๐๙/๑๐๔, ๔๓๑/๓๓๙	ทูปนฺตฺติจฺจา	๔๒๔/๓๒๘
ทิปาทโก	๒๕๑/๑๑	ทูปุลโก	๓๐๔/๙๕
ทิปปติ	๔๔๕/๓๖๔, ๔๕๐/๓๗๓	ทูปจฺจลํ	๒๔๖/๖
ทูปพาย	๔๕๑/๓๗๕	ทูปสฺสตี	๒๙๐/๖๔, ๒๙๑/๖๕
ทียฺยมาเน	๒๗๓/๕๑	ทูปสฺสปฏฺเฏน	๔๑๖/๓๑๘
ทิวสภาโค	๔๒๕/๓๓๓	ทูปสฺสวฏฺฐิยา	๔๑๖/๓๑๘
ทิสากุสเลน	๓๖๘/๒๑๘	ทูปสฺสวณฺฑิ	๔๔๕/๓๖๑
ทิสฺสนฺติ	๔๑๐/๓๑๐	ทูปสฺสเวณฺเีย	๔๑๖/๓๑๘
ทิมทสฺทานิ	๔๑๘/๓๒๐	ทูปสฺสสฺตานิ	๔๔๕/๓๖๒
ทิมานิ	๒๗๕/๕๔	ทูปสฺสํ	๒๖๘/๔๔
ทิมายุกา	๓๓๙/๑๖๔	ทูปสฺสิปุพฺพิตํ	๒๕๖/๒๑
ทิปฺเนติ	๓๕๒/๑๙๑	ทูปสฺสเห	๒๖๘/๔๒
ทูปกฺกริ	๓๔๓/๑๘๑	ทูปเตยฺยํ	๓๔๗/๑๘๖
ทูปคฺคฺนโร	๒๕๔/๑๗	ทูปติตา	๒๖๕/๓๗, ๓๖๕/๒๑๓
ทูปจฺจิตโต	๓๔๐/๑๖๗	ทูปทฺทฺฎกํ	๒๗๘/๕๖
ทูปจฺจลํ	๓๕๒/๑๙๒	ทูปเสณฺติ	๒๙๕/๘๐

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องุเก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องุเก
โทสนุตโร	๔๐๑/๒๙๐	ธมมียา	๒๖๐/๒๗
โทสาคติ	๓๑๗/๑๑๖	ธารยามิ	๒๖๖/๒๙, ๒๖๗/๔๑
[๖]		ธาราสมผัสส์	๔๓๖/๓๔๓
		ธารเตา	๓๔๗/๑๘๖-๑๘๗
		ธารเตติ	๒๕๕/๒๐
		ธารณติ	๒๕๕/๕
		ธารตพพ	๒๕๕/๕, ๒๕๖/๖
ธดา	๓๙๙/๒๘๘	ธารยุย	๒๕๕/๕, ๒๕๖/๖
ธนุกลาปี	๓๔๐/๑๖๗	ธาวนติ	๒๙๓/๖๑
ธนุเกน	๒๙๓/๖๙	ธตุตา	๔๓๑/๓๓๙
ธมมกถา	๒๘๘/๖๓, ๓๗๖/๒๓๑	ธวโจพา	๔๒๓/๓๒๗
ธมมกถิโก	๓๑๐/๑๐๖	ธุตสส	๓๔๓/๑๗๘
ธมมกรโก	๓๒๘/๑๓๘	ธมเนตติ	๒๖๐/๒๙
ธมมกรกั	๒๕๘/๒๕	ธมรโซ	๔๔๗/๓๖๘
ธมมจกขุ	๓๐๕/๙๘, ๓๔๐/๑๖๘	ธอตปาทกั	๒๖๘/๔๕
ธมมจกขิตสส	๔๐๑/๒๙๐	ธอวนติ	๓๕๖/๑๙๘
ธมมจกขิตสส	๔๐๑/๒๙๐	ธอวิตพพา	๓๕๗/๒๐๐
ธมมจกขิตสส	๔๐๑/๒๙๐	[๗]	
ธมมจกขิตสส	๔๐๑/๒๙๕		
ธมมจกขิตสส	๓๕๕/๑๙๔		
ธมมจกขิตสส	๓๓๔/๑๕๗		
ธมมจกขิตสส	๓๐๕/๙๘, ๓๓๔/๑๕๖,		
ธมมจกขิตสส	๓๔๐/๑๖๘	นกุขตตปทานิ	๓๖๗/๒๑๖
ธมมจกขิตสส	๔๕๑/๓๗๕	นขจเนทนี	๒๗๔/๕๓, ๔๓๔/๓๔๒
ธมมจกขิตสส	๒๘๖/๖๒	นขปริจติ	๒๕๐/๑๐
ธมมจกขิตสส	๔๕๐/๓๗๔	นคกา	๒๖๑/๓๑
ธมมจกขิตสส	๓๑๒/๑๐๙	นจจนติ	๒๙๓/๖๘
ธมมจกขิตสส	๔๐๑/๒๙๕		

ปทานุกรโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกรโม	ปพฺพ/องฺก
นปปฏิรูป	๒๖๕/๓๗	นาฬิกาคพภ	๓๐๐/๘๘
นมตกำ	๒๕๖/๒๖๔/๓๕	นาฬิกาย	๒๕๖/๒๑
นมสสมานโน	๒๕๒/๑๓	นิกามยมานสส	๒๔๙/๘
นเมนฺติ	๔๑๖/๓๑๗	นิกกทฺฆนฺติ	๓๑๖/๑๑๖
นสฺสติ	๒๕๗/๑๓๖, ๓๖๐/๒๐๕	นิกฺกฺขชฺตุ	๒๖๕/๓๘
นฺหาเตน	๓๗๒/๒๒๓	นิกฺกฺขชฺนา	๒๖๖/๓๘
นฺหายนฺติ	๒๔๓/๓	นิกฺกฺขชฺนฺติ	๒๕๔/๑๘
นฺหายิตฺตกาโม	๓๗๖/๒๒๙	นิกฺกฺขชฺตพฺโพ	๒๖๕/๓๘
นฺหาเยยฺย	๒๔๓/๓	นิกฺกฺขชฺโต	๒๖๖/๓๙
นพมย	๒๕๖/๒๑, ๒๗๖/๕๕	นิกฺขณฺติวาท	๒๕๖/๒๒
นโ	๓๓๕/๑๖๐	นิกฺขมฺนฺติ	๓๒๙/๑๔๐
นาคทนต์กำ	๓๐๐/๘๙	นิกฺขิตฺตาท	๒๕๔/๑๗
นาจจาสนฺเน	๓๗๖/๒๒๗	นิกฺขิตฺตมณฺิสฺสวณฺเณ	๔๔๖/๓๖๗
นาติทฺฐเร	๓๖๘/๒๑๗	นิกฺขิปฺติ	๓๖๖/๒๑๔
นาติมหฺนฺโต	๓๖๔/๒๑๑	นิกฺขิปฺนฺติ	๒๕๔/๑๙
นानากุลา	๒๘๕/๖๑	นิกฺจณฺนฺติ	๓๔๖/๑๘๖
นानาโคตฺตาท	๒๘๕/๖๑	นิกฺคทาย	๓๔๓/๑๗๗
นานาชาจฺจา	๒๘๕/๖๑	นิกฺกฺจายติ	๒๗๓/๕๑
นานานามา	๒๘๕/๖๑	นิตฺถนฺนฺตาท	๓๗๓/๒๒๔
นานาสํวาสโก	๓๑๒/๑๐๙	นิตฺทนฺติ	๒๕๔/๑๗
นानุชานิสฺสติ	๓๔๓/๑๗๘	นิตฺททาเปตพฺพ	๓๓๐/๑๔๖
นानุโปสถ	๔๕๗/๓๘๘	นินฺเนตพฺพ	๓๓๐/๑๔๖
นาลปฺนฺติ	๒๘๘/๖๓	นินฺเนตฺวาท	๓๓๐/๑๔๖
นาสิกาลอฺมานิ	๒๗๕/๕๔	นิตฺตติ	๒๙๘/๘๖

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก
นิปนฺนา	๓๖๕/๒๑๓	นิวตติตพฺพ	๓๖๔/๒๑๒
นิปฺปาติตา	๓๓๑/๑๔๙	นิวตติตฺตกาโม	๓๐๕/๙๖
นิปฺปาณฺนฺติ	๒๙๗/๘๕	นิวตฺโต	๓๓๑/๑๔๙
นิปฺปิพฺยมาโน	๔๕๔/๓๘๑	นิวาติ	๒๖๕/๓๗
นิปฺปริเสหิ	๓๓๐/๑๔๕	นิวาโรยมานา	๓๗๑/๒๒๑
นิพฺพฏฺฐพฺพิช	๒๕๐/๑๐	นิวาสน	๓๗๖/๒๒๗
นิพฺพาหาเปตวา	๓๐๗/๑๐๒	นิวาเสตพฺพ	๒๘๐/๕๘
นิพฺพชฺฌนฺติ	๒๙๓/๖๙	นิวาเสนฺติ	๒๘๐/๕๘
นิพฺเพเจนฺติ	๒๖๕/๓๗	นิวฺตุเถ	๔๐๑/๒๙๓
นิมนฺตํ	๓๔๓/๑๗๘	นิเวสน	๒๕๒/๑๓, ๒๖๖/๓๙
นิมนฺติโต	๓๐๔/๙๔	นิสฺซช	๓๐๕/๙๗
นิมนฺเตตฺวา	๓๐๔/๙๔	นิสฺซชฺตฺ	๓๓๖/๑๖๑
นิมิตฺตมตฺตา	๔๒๓/๓๒๖-๓๒๗	นิสฺสํทณฺณ	๓๗๐/๒๑๙,
นิมิตฺเตหิ	๓๘๘/๒๗๗	นิสฺสํทณฺณ	๒๗๗/๕๖
นิมฺมาทยิสฺสตี	๓๓๑//๑๕๐	นิสฺสชฺเชยฺย	๓๓๖/๑๖๑
นียสฺส	๓๗๖/๒๓๒	นิสฺสํสย	๓๓๒/๑๕๑
นियोเชสิ	๔๕๔/๓๘๑	นิจฺจจฺานีย	๓๔๒/๑๗๔
นียฺยนฺติ	๓๓๑/๑๔๙	นิจฺจตฺตฺกา	๕๗/๓๐๐/๘๘
นิริตฺติยา	๒๘๕/๖๑	นิจฺจ	๓๐๗/๑๐๒
นิริปฺติ	๓๐๕/๙๘	นิจฺจเปตพฺโพ	๓๗๖/๒๓๓
นโรธมฺม	๓๐๕/๙๘, ๓๔/	นิจฺจเรยฺย	๒๕๕/๒๐
นิตฺตเลข	๒๖๓/๓๔	เนกขมฺเม	๓๐๕/๙๘
นิตฺตโลเกตพฺโพ	๓๕๗/๒๐๐	เนกโม	๓๐๖/๙๙
นิวตฺตนฺติ	๓๖๕/๒๑๒	เนตฺตณฺ	๒๖๖/๔๐, ๓๗๖/๒๓๒

ปทานุกรโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรโม	ปพเพ/องฺก
[ป]		ปจฺจกฺขาตก	๓๒๓/๑๓๐
ปกตตฺโต	๒๕๑/๑๙๑	ปจฺจกฺขาตกถา	๓๘๗/๒๗๗
ปกติ	๓๓๗/๑๖๒	ปจฺจกฺขาตา	๓๙๐/๒๗๙
ปกติมณฺฑลํ	๒๕๓/๑๖	ปจฺจนฺติมํ	๓๑๖/๑๑๕
ปกรณ	๒๔๓/๒, ๒๕๙/๒๖	ปจฺจสฺสสฺ	๓๓๘/๑๖๓
ปกาสนียกมฺมํ	๓๓๗/๑๖๑	ปจฺจสฺสสฺ	๓๔๒/๑๗๔
ปกาสาเปติ	๓๓๘/๑๖๔	ปจฺจเวกฺขนตสฺส	๔๕๕/๓๘๔
ปกาสิโต	๓๐๕/๙๙, ๓๔๐/๑๖๙	ปจฺจเวกฺขมาโน	๓๙๘/๒๘๕
ปกาเสสิ	๓๐๕/๙๘, ๓๔๐/๑๖๘	ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ	๓๙๘/๒๘๖,
ปกิณฺนติ	๔๑๗/๓๒๐		๓๙๙/๒๘๗
ปกฺกนฺตา	๓๖๒/๒๐๘	ปจฺจเวกฺขิตฺวา	๓๙๙/๒๘๗
ปกฺกมฺนฺติ	๒๕๗/๒๔, ๓๖๐/๒๐๕	ปจฺจาคนฺตฺวา	๔๓๔/๓๔๒
ปกฺกมิสฺสติ	๔๑๒/๓๑๓	ปจฺจาทานกถา	๓๘๗/๒๗๗
ปจฺจมาตตํ	๔๐๓/๓๐๐	ปจฺจาทานํ	๓๙๓/๒๘๑
ปจฺจิตตํ	๒๕๐/๑๐	ปจฺจาติยติ	๓๘๗/๒๗๗
ปจฺจิปิตพฺโพ	๓๖๔/๒๑๑	ปจฺจาติยนฺตํ	๓๙๓/๒๘๑
ปจฺจเข	๓๙๘/๒๘๖	ปจฺจาสิสฺสติ	๓๓๔/๑๕๖
ปคฺคณฺหาเปตฺวา	๔๒๕/๓๓๑	ปจฺจาสิสฺสนา	๔๓๖/๓๔๕
ปคฺคเหตฺวา	๒๖๖/๔๐	ปจฺจาสิสฺสิตพฺพา	๔๐๓/๒๙๙
ปคฺคฆรณฺตี	๔๒๓/๓๒๖, ๔๒๔/๓๒๙	ปจฺจาหฺรณฺติ	๔๑๕/๓๑๗
ปจฺจณ	๓๖๙/๒๑๘	ปจฺจาหฺริตพฺโพ	๔๑๕/๓๑๗
ปจฺจ	๓๐๔/๙๔	ปจฺจาหฺเรยฺย	๔๑๕/๓๑๗
ปจฺจิตพฺพํ	๓๗๖/๒๓๓	ปจฺจจุจฺจํ	๓๓๑/๑๕๐, ๔๐๓/๒๙๙
ปจฺจกฺขนฺตํ	๓๙๐/๒๗๙	ปจฺจจุจฺจาย	๔๕๕/๓๘๓

ปทานุกรกโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพฺพ/องฺก
ปจฺจุภูจาสิ	๔๔๙/๓๗๓	ปญฺญาเปสสาม	๓๒๒/๑๒๕
ปจฺจุปฏฺจิต	๓๐๔/๙๔, ๓๙๙/๒๘๘	ปญฺญายติ	๓๓๐/๑๔๖
ปจฺจุสสมยํ	๓๐๕/๙๗, ๓๑๐/๑๐๕,	ปญฺญายิสฺสติ	๓๓๑/๑๔๖
	๔๕๕/๓๘๓	ปฏฺกคฺคิ	๒๘๓/๖๐
ปจฺโจโรหิตวา	๔๔๕/๓๖๐,	ปฏฺกเรยยาถ	๔๐๘/๓๐๘
	๔๕๓/๓๗๙	ปฏฺกโรสิ	๒๖๖/๓๓, ๓๔๐/๑๖๘
ปจฺจนาภตฺตํ	๓๔๓/๑๘๑	ปฏฺกสฺสนารโห	๓๗๖/๒๓๒
ปจฺจนาสมณฺณ	๓๗๖/๒๒๗	ปฏฺกสฺเสยฺย	๓๗๖/๒๓๒
ปจฺจนาอุปสมปฺนฺเนน	๓๑๒/๑๐๙	ปฏฺกาทพฺพา	๔๐๘/๓๐๘
ปจฺจนิมฺโสปาณกเพวรา	๒๖๘/๔๓	ปฏฺกภูโต	๓๔๒/๑๗๖
ปชาปติ	๒๖๕/๓๗	ปฏฺกนฺตํ	๓๐๕/๙๖
ปชาย	๓๑๒/๑๐๙	ปฏฺกนฺตํ	๓๕๗/๑๙๙
ปญฺจกสมนฺนาคตํ	๓๙๘/๒๘๕	ปฏฺกนฺตํ	๓๔๒/๑๗๕
ปญฺจกฺคฺคิ	๒๖๔/๓๕	ปฏฺกนฺตํ	๔๓๖/๓๔๙
ปญฺจปฏฺกํ	๒๙๙/๘๗	ปฏฺกนฺตํ	๔๔๙/๓๗๒
ปญฺจปฏฺกํ	๒๕๗/๒๔, ๒๖๐/๒๘	ปฏฺกนฺตํ	๒๕๐/๑๐
ปญฺจมตฺตานิ	๓๔๔/๑๘๒	ปฏฺกนฺตํ	๒๕๗/๒๓
ปญฺชลิโก	๒๕๒/๑๓	ปฏฺกนฺตํ	๒๕๗/๒๓
ปญฺตเต	๑๖๘/๔๔, ๒๙๔/๗๙	ปฏฺกนฺตํ	๔๕๔/๓๘๑
ปญฺญาเปนฺติ	๓๑๔/๑๑๐	ปฏฺกนฺตํ	๒๖๙/๔๕
ปญฺญาเปตพฺพํ	๓๕๗/๒๐๑	ปฏฺกนฺตํ	๓๐๕/๙๘, ๓๔๐/๑๖๘
ปญฺญาเปตฺวา	๑๖๘/๔๔	ปฏฺกนฺตํ	๓๖๖/๒๑๓
ปญฺญาเปถ	๓๒๒/๑๒๕	ปฏฺกนฺตํ	๓๓๔/๑๕๖
ปญฺญาเปสิ	๑๖๘/๔๔, ๔๔๙/๓๗๓	ปฏฺกนฺตํ	๓๓๑/๑๕๐

ปทานุกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ปฏินิवासโน	๓๗๖/๒๒๗, ๓๗๘/๒๓๕	ปฏีกาตุ	๓๔๕/๑๘๕
ปฏิปชฺชติ	๓๔๒/๑๗๔, ๓๔๕/๑๘๕	ปฏิมุญฺจิตฺวา	๓๖๔/๒๐๙
ปฏิปชฺชิตพฺพ	๒๕๙/๒๖, ๒๙๔/๗๘	ปฏียาหาเปตฺวา	๒๖๘/๔๒, ๒๙๔/๗๙
ปฏิปชฺชชย	๒๕๙/๒๖	ปฏียาเทตพฺพ	๓๗๖/๒๒๙
ปฏิปถํ	๓๔๐/๑๖๙	ปฏียาเทนฺติ	๓๑๓/๑๐๙
ปฏิปนฺโน	๓๔๒/๑๗๔	ปฏียาเทสุ	๔๕๓/๓๗๙
ปฏิปาเทถ	๓๔๒/๑๗๔	ปฏีรूप	๔๕๑/๓๗๕
ปฏิปาเทสุ	๓๔๒/๑๗๔	ปฏีวสติ	๔๕๑/๓๗๕
ปฏิปุจฺฉิ	๒๔๓/๒, ๒๕๒/๑๔	ปฏีวาเต	๓๖๙/๒๑๘
ปฏิปุสฺสสมฺภิ	๓๐๕/๙๗	ปฏีวิโส	๔๔๖/๓๖๗
ปฏิปุสฺสสมฺภะหิ	๔๔๕/๓๖๓	ปฏิสกฺกิ	๓๔๒/๑๗๖
ปฏิปุสฺสสมฺภะย	๓๗๖/๒๓๒	ปฏิสงฺขเต	๓๑๖/๑๑๕
ปฏิปุสฺสทฺโธ	๔๔๕/๒๖๔	ปฏิสงฺขริสฺสติ	๓๐๘/๑๐๔
ปฏิปทฺธา	๓๓๐/๑๔๗	ปฏิสงฺขโรนฺติ	๓๑๖/๑๑๕
ปฏิปลายน	๔๒๔/๓๒๘	ปฏิสมฺโมทสิ	๓๐๔/๙๕
ปฏิปาหนฺติ	๓๑๖/๑๑๕, ๓๑๙/๑๑๘	ปฏิสมฺโมทิ	๓๐๔/๙๔
ปฏิปาหิตพฺพ	๓๑๑/๑๐๘, ๓๑๙/๑๑๙	ปฏิสลฺลानสารูป	๓๐๗/๑๐๑
ปฏิปาหิตุ	๓๑๘/๑๑๘	ปฏิสลฺลีนสฺส	๓๓๓/๑๕๒, ๔๕๓/๓๗๙
ปฏิปาหิตฺติ	๔๓๗/๓๕๑	ปฏิสํหริตฺวา	๓๓๓/๑๕๓
ปฏิปาหิสฺสนฺติ	๓๖๓/๒๐๘	ปฏิสฺสุตฺวา	๒๖๕/๓๗, ๓๓๒/๑๕๑
ปฏิปาเหตฺวา	๒๙๘/๘๙	ปฏิสาเมตพฺพ	๓๖๖/๒๑๕, ๓๗๘/๒๓๖
ปฏิปาเหย	๓๑๑/๑๐๘, ๓๑๖/๑๑๔	ปฏิสาเมตฺ	๒๕๔/๑๗
ปฏิปาหะสิ	๓๑๙/๑๑๙	ปฏิสาเมนฺติ	๒๕๔/๑๖
ปฏีกาณจิตฺตํ	๒๙๙/๘๗	ปฏิสาเมตฺวา	๓๖๐/๒๐๕

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก
ปฐิสายิตุ	๓๒๘/๑๓๘	ปณฺทโก	๓๑๒/๑๐๙
ปฐิสารณียกมฺมกตสฺส	๔๔๖/๓๖๗	ปณฺทิตา	๓๔๒/๑๗๕
ปฐิสารณียกมฺม	๔๔๖/๓๖๗	ปณฺทิสมฺพสฺส	๔๓๕/๓๔๒
ปฐิสารณีย	๓๗๖/๒๓๒	ปตติ	๒๗๓/๕๒
ปฐิสเว	๒๗๔/๕๒	ปตฺนติ	๒๙๖/๘๐
ปฐิสเวนฺติ	๔๔๗/๓๕๙	ปตฺติฏฺจาทพฺพ	๔๐๑/๒๙๒
ปฐิสเววิตา	๒๖๕/๓๓	ปตฺติฏฺจาทิ	๒๕๒/๑๔
ปฐิสเววิสฺสสิ	๒๗๔/๕๒	ปตฺตตกลล	๒๖๖/๓๘, ๒๖๗/๔๐
ปฐิสเเต	๔๓๖/๓๔๓	ปตฺตตกฺกฺกฺกฺกฺก	๒๕๔/๑๘
ปฐิหนฺนติ	๒๙๕/๗๙	ปตฺตตคาหาปโก	๓๒๙/๑๓๘
ปฐิกฺก	๒๗๘/๕๗	ปตฺตตจิวรี	๒๕๒/๑๓
ปฐฺเณ	๔๑๖/๓๑๘	ปตฺตตตฺถวิกร	๒๕๔/๑๘
ปฐฺจปิโต	๔๒๘/๓๓๕	ปตฺตตตมฺโม	๓๐๕/๘๙, ๓๔๐/๑๖๘
ปฐฺจเปตพฺโพ	๔๒๘/๓๓๕	ปตฺตตโชน	๓๖๔/๒๑๑
ปฐฺจเปถ	๓๐๗/๑๐๑	ปตฺตตนิลฺเลทก	๓๖๔/๒๑๑
ปจฺพยา	๔๕๕/๓๘๒	ปตฺตตมณฺทล	๒๕๓/๑๖
ปณฺาเมตพฺพ	๒๕๔/๑๙	ปตฺตตมาพกา	๒๕๔/๑๘
ปณฺาเมตวา	๓๓๖/๑๖๐	ปตฺตตมฺล	๒๕๓/๑๖
ปณฺาเมนฺติ	๒๕๕/๑๙	ปตฺตตสณฺณินา	๓๖๔/๒๑๐
ปณฺาเมสิ	๔๕๔/๓๘๑	ปตฺตตทตฺตา	๒๕๕/๑๙
ปณฺีต	๒๖๘/๔๒, ๒๙๔/๗๙	ปตฺตตาทพฺพเกน	๒๙๓/๖๘
ปณฺณกฺก	๒๙๗/๘๕	ปตฺตตฺตกฺกฺกฺกฺก	๒๖๖/๔๐
ปณฺณเร	๓๙๐/๒๗๙, ๓๙๒/๒๘๑	ปตฺตเตน	๒๖๐/๒๙
		ปตฺตโต	๒๕๒/๑๓

ปทานุกกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกกโม	ปพเพ/องฺก
ปตฺถทุเรน	๓๔๐/๑๖๗	ปพฺพชิตา	๒๘๕/๖๑
ปตฺถรณฺติ	๒๕๖/๒๒	ปพฺพชิตุ	๓๓๐/๑๔๖
ปตฺถริตพฺพ	๒๕๖/๒๒	ปพฺพชิตอ	๓๑๐/๑๐๖, ๓๑๐/๑๐๖
ปตฺถเรยฺย	๒๕๖/๒๒	ปพฺพชิสฺสนฺติ	๓๓๑/๑๔๙
ปทกฺขิณ	๒๖๐/๒๗, ๒๖๙/๔๕	ปพฺพชิสฺสามิ	๓๓๐/๑๔๖
ปทฺรสิล	๒๖๐/๓๑, ๓๐๓/๙๓	ปพฺพชฺชา	๓๓๐/๑๔๗
ปทวิธิการสฺส	๓๐๕/๙๗	ปพฺพชฺชาย	๓๓๐/๑๔๗
ปทีโป	๓๗๐/๒๒๑	ปพฺพชฺชยฺย	๓๓๐/๑๔๕
ปทฺุเสยฺย	๒๕๐/๑๘๙	ปพฺพตฺกฺฎา	๓๔๑/๑๗๐
ปนฺนโลโม	๓๓๒/๑๕๒	ปพฺพตา	๒๙๔/๗๗
ปปฺภิกา	๓๔๑/๑๗๐	ปพฺพทสนีย	๓๗๖/๒๓๒
ปปตฺนฺติ	๓๑๖/๑๑๔	ปพฺพทเชตฺ	๓๓๑/๑๕๐
ปปติ	๓๐๐/๘๙, ๔๔๕/๓๖๓	ปพฺพทเชสิ	๓๓๑/๑๕๐
ปปโต	๒๖๖/๓๙	ปพฺพทเชหิ	๓๓๐/๑๔๖
ปปฺปุยฺย	๓๐๕/๙๘	ปภสฺสิตถ	๒๗๘/๕๖
ปปฺโปฆฺเฏวาท	๓๕๗/๑๙๙	ปมชฺชิตพฺพา	๓๕๗/๒๐๑, ๓๗๐/๒๑๙
ปปฺโปฆฺเฏนฺติ	๓๖๙/๒๑๘	ปมาณวณฺตานิ	๒๕๑/๑๑
ปปฺโปฆฺเฏตพฺพ	๓๗๐/๒๑๙	ปยฺตุโต	๓๔๑/๑๗๑
ปปฺโปฆฺเฏสุ	๓๖๙/๒๑๘	ปโยเชตพฺพา	๔๑๗/๓๒๐
ปปฺโปฆฺเฏสฺสนฺติ	๓๖๙/๒๑๘	ปโยเชนฺติ	๔๑๗/๓๒๐
ปพฺพช	๓๒๒/๑๒๔	ปรกฺกมติ	๓๕๑/๑๙๑
ปพฺพช	๓๓๐/๑๔๖	ปรทตฺตวฺตุโต	๓๓๒/๑๕๒
ปพฺพชติ	๓๓๐/๑๔๗	ปรมฺมรณ	๓๑๑/๑๐๘
ปพฺพชฺนฺติ	๓๓๐/๑๔๕	ปรวิสย	๓๓๑/๑๔๙

ปทานุกรกโม	ปพฺพฺเ/องฺเก	ปทานุกรกโม	ปพฺพฺเ/องฺเก
ปฺรํภวํ	๓๓๕/๑๕๙	ปฺรนิพฺพํยํนฺติ	๓๔๑/๑๗๔
ปฺรํภมฺสฺติ	๓๖๖/๒๑๔	ปฺรนิพฺพํเต	๔๔๕/๓๖๔
ปฺรํภมฺสนฺโต	๓๔๒/๑๗๕	ปฺริปฺตฺติ	๒๕๗/๒๔,๒๙๒/๖๖
ปฺริกมฺมํ	๒๔๓/๔,๒๖๑/๓๑	ปฺริปฺตํ	๒๙๓/๑๗๑
ปฺริกิริสฺสุ	๒๗๓/๕๑	ปฺริปฺตฺติวํ	๒๕๔/๑๗
ปฺริกขํวโร	๓๒๘/๑๓๗,๓๗๘/๒๓๔	ปฺริปฺจฺฉินฺตพฺโพ	๓๗๖/๒๒๙
ปฺริกขิปปิตุ	๒๖๐/๓๐,๒๙๐/๖๕	ปฺริปฺจฺฉินฺตูกํโม	๓๗๖/๒๒๙
ปฺริคฺคณฺหนฺติ	๓๑๓/๑๐๙,๓๑๐/๑๐๕	ปฺริปฺญณฺวิสฺตฺวสฺสํ	๔๒๔/๓๒๙
ปฺริคฺคหิตาสุ	๓๑๐/๑๐๕	ปฺริปฺญณฺสฺสา	๔๒๕/๓๓๐
ปฺริคฺคหิเตสุ	๓๑๐/๑๐๕	ปฺริปฺญณฺ	๓๙๙/๒๘๙,๔๕๔/๓๘๐
ปฺริจารโก	๓๓๑/๑๕๐	ปฺริปฺโผสิตวํ	๓๕๗/๒๐๑
ปฺริจาริยมํโน	๓๓๐/๑๔๕	ปฺริพาหิโร	๒๘๙/๖๔
ปฺริจิตา	๓๙๙/๒๘๘	ปฺริพฺพาชกา	๒๗๐/๔๗
ปฺริจ	๓๓๓/๑๕๕	ปฺริภณฺทกรณฺมตฺเตน	๓๒๓/๑๒๗
ปฺริจฺจชฺติ	๓๐๗/๑๐๒	ปฺริภณฺทหนฺเต	๒๕๔/๑๗
ปฺริจฺจตฺตํ	๒๗๓/๕๒	ปฺริภณฺทํ	๒๕๖/๒๒
ปฺริณํเมยฺย	๓๗๖/๒๓๒	ปฺริภาสฺติ	๒๖๕/๓๘
ปฺริโต	๓๔๑/๑๗๑	ปฺริภาสํมิ	๔๔๖/๓๖๘
ปฺริตฺตา	๒๕๑/๑๑	ปฺริภาสิตพฺโพ	๔๐๓/๓๐๐
ปฺริตฺตํ	๒๘๓/๖๑	ปฺริภิชฺชติ	๒๕๖/๒๑,๓๐๐/๘๙
ปฺริตฺตํณกิฏฺฐํ	๓๐๐/๘๙	ปฺริภิชฺชนฺติ	๒๙๗/๘๕
ปฺริเทวิ	๒๖๖/๓๗	ปฺริภุญฺชถ	๒๕๐/๑๐
ปฺรินิพฺพํนฺติ	๔๐๑/๒๙๓	ปฺริภุญฺชิตพฺพ	๒๕๐/๙,๓๒๔/๑๓๒
ปฺรินิพฺพํนํกาเล	๔๔๕/๓๕๙	ปฺริภุญฺชิตํ	๒๕๐/๑๐

ปทานุกโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกโม	ปพฺพ/องฺก
ปริภุขิสฺสนฺติ	๒๕๐/๙	ปริวาส	๓๗๖/๒๓๒
ปริภุขิสฺสํ	๔๒๐/๓๒๒	ปริวาสารโห	๓๗๖/๒๓๒
ปริภุขิสฺสุ	๒๕๐/๙	ปริวิตกโก	๓๓๓/๑๕๒, ๔๕๓/๓๗๙
ปริภุขฺเขยฺย	๒๕๐/๙	ปริวุโต	๒๘๘/๖๓, ๓๓๖/๑๖๐
ปริโภคตฺถาย	๔๒๑/๓๒๔	ปริเวณานิ	๓๐๗/๑๐๒
ปริโฆชนิยฆฺม	๓๖๖/๒๑๕	ปริสกกฺติ	๒๖๕/๓๘
ปริโฆชนิยสามนฺดา	๓๗๐/๒๑๙	ปริสํกาย	๓๘๙/๒๗๘, ๓๙๐/๒๗๙
ปริโฆชนิย	๓๕๗/๑๙๙	ปริสา	๓๙๔/๒๘๒
ปริมณฑฺโล	๓๖๔/๒๑๑	ปริสฺสทฺฐกายสมาจาโร	๓๙๙/๒๘๗
ปริยตฺโต	๔๕๕/๓๘๔	ปริสฺสทฺฐมฺมเทสโน	๓๓๔/๑๕๖
ปริยาทินฺนจิตฺตสฺส	๓๓๓/๑๕๓	ปริสฺสทฺฐวจีสมาจาโร	๓๙๙/๒๘๘
ปริยาทินฺนจิตฺโต	๓๔๘/๑๘๗	ปริสฺสทฺฐเวยฺยากรโณ	๓๓๔/๑๕๗
ปริยาปฺถิสฺสุ	๒๕๐/๑๐	ปริสฺสทฺฐสีโล	๓๓๔/๑๕๕
ปริยฺยจาสิ	๒๘๔/๖๑	ปริสฺสทฺฐ	๓๓๔/๑๕๕
ปริเยสฺติ	๔๕๓/๓๗๘	ปริสฺสทฺฐานํ	๒๕๘/๒๕
ปริเยสฺติพฺพ	๔๔๘/๓๗๒	ปริหริสฺสํ	๓๓๖/๑๖๑
ปริโยคาพฺพทฺธโม	๓๐๕/๙๘	ปริหาโย	๓๓๓/๑๕๓
ปริโยทาท	๓๓๔/๑๕๕-๑๕๗	ปริหารปเถ	๒๙๓/๖๘
ปริโยนทฺธติ	๒๘๒/๕๙	ปริหริตฺถุ	๒๗๑/๕๐
ปริโยสานํ	๓๐๘/๑๐๔	ปริหริสฺสํ	๓๓๓/๑๕๓
ปริโยสาเปตฺวา	๒๙๔/๗๘	ปริหีนลามสฺสกาโร	๓๔๓/๑๗๖
ปริโยสฺติ	๓๒๓/๑๒๗	ปริหิโน	๓๓๓/๑๕๔
ปริวณฺณิตฺวา	๒๕๔/๑๗	ปรุปกฺกเมน	๓๔๒/๑๗๕
ปริวารสฺสิ	๔๔๕/๓๖๐	ปลาลปีจํ	๒๙๗/๘๓

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก
ปลาลปฺญา	๒๙๔/๗๗	ปลสนฺนา	๓๓๘/๑๖๔
ปลาลานิ	๓๓๐/๑๔๖	ปลสวติ	๓๔๓/๑๘๐
ปลิฆนฺติ	๓๐๓/๙๓	ปลสทาย	๓๑๐/๑๐๖
ปลิพฺพทฺธนฺติ	๓๑๖/๑๑๕	ปลสททยํ	๓๓๓/๑๕๒
ปลลฺลงฺเกน	๔๓๕/๓๔๒	ปลสทสฺสาม	๒๖๖/๓๙
ปลลฺลตฺถิกาย	๓๖๔/๒๑๐	ปลสโท	๓๐๗/๑๐๒
ปวณฺณสิ	๔๒๐/๓๒๒	ปลสริเตน	๒๙๔/๗๗
ปวตฺตินิ	๔๒๔/๓๒๘	ปลสเรตพฺโพ	๔๑๗/๓๒๐
ปวนนฺโต	๒๗๘/๕๗	ปลสเรนฺติ	๔๑๗/๓๑๙
ปวาริเตน	๔๕๗/๓๘๗	ปลสุกา	๓๐๓/๙๒
ปวาเรตพฺพํ	๔๐๓/๓๐๐	ปลสุสฺติ	๓๓๑/๑๔๙, ๓๖๖/๒๑๕
ปวาเรนฺติ	๔๒๗/๓๓๓	ปลสุสนฺตุ	๒๕๑/๑๑
ปวาเรนฺติโย	๔๒๗/๓๓๔	ปลสุสาวกฺมฺภี	๒๙๐/๖๕
ปวาเรยฺย	๔๒๗/๓๓๔	ปลสุสาวกฺจानิ	๓๕๗/๒๐๐
ปวิขฺฌิ	๓๔๑/๑๗๐	ปลสุสาวโทณิกํ	๒๙๑/๖๕
ปวิเวกาย	๔๐๖/๓๐๖	ปลสุสาวปาหฺกกา	๒๙๐/๖๕
ปวิสฺนฺติ	๒๙๖/๘๐-๘๑, ๓๕๖/๑๙๘	ปลสุสาวํ	๒๙๐/๖๔-๖๕
ปวิสฺตพฺโพ	๒๗๘/๕๖, ๓๕๗/๑๙๙	ปทฺฐจกณฺณวาลอ	๓๔๒/๑๗๔
ปวิสฺตฺกามา	๓๗๖/๒๒๗	ปทิตฺตฺโต	๔๔๕/๓๖๓
ปวิสฺสสนฺติ	๓๕๖/๑๙๘	ปทฺฐจํ	๓๗๑/๒๒๒
ปวฺตฺตปตฺติกา	๔๒๐/๓๒๒	ปฺสฺกิตํ	๒๕๖/๒๒
ปเวทยิ	๔๓๖/๓๔๕	ปฺสฺกฺกฺลิกา	๓๔๓/๑๗๘, ๔๕๐/๓๗๔
ปเวเชนฺติ	๒๙๗/๘๔	ปฺสฺกเกหิ	๒๖๒/๓๓
ปสนฺนจิตฺตํ	๓๐๕/๙๘, ๓๔๐/๑๖๘	ปากฺกฺวา	๒๖๒/๓๓

ปทานุกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกโม	ปพเพ/องเก
ปาฏิกังขา	๓๓๕/๑๕๙	ปานียสาลัม	๓๐๑/๙๐
ปาฏิยา	๒๖๐/๒๙	ปานีเยน	๓๕๖/๑๙๙
ปาณา	๒๕๑/๑๑	ปาปมิตตตาย	๓๔๘/๑๘๗
ปาณูปเต	๓๐๕/๙๙, ๓๔๐/๑๖๙	ปาปิจนตาย	๓๔๘/๑๘๗
ปาตพพ	๒๖๑/๓๑	ปาปิจนา	๓๔๓/๑๗๗
ปาตาเปตวา	๒๕๐/๙	ปาปุณาทิ	๓๑๖/๑๑๕, ๔๓๒/๓๔๐
ปาติโมกขฏฐปนานิ	๓๘๗/๒๗๒	ปาเปน	๓๔๓/๑๘๑
ปาติโมกขฏฐปน	๓๘๗/๒๗๒	ปามงุคัม	๒๔๕/๕
ปาติโมกขทุทเทสเคน	๔๑๓/๓๑๕	ปาเยสิ	๔๐๒/๒๙๙
ปาติโมกขทุทเทสโก	๔๑๓/๓๑๕	ปาราชิโก	๔๐๑/๒๙๔
ปาเตติ	๒๖๗/๔๐	ปาริวาสโก	๓๑๒/๑๐๙
ปาตุกริสฺสติ	๓๓๓/๑๕๕	ปารุปนุติ	๒๘๐/๕๘
ปาตุภาวสุ	๓๓๓/๑๕๓	ปารุเปยฺย	๒๘๐/๕๙
ปาตุรโหสิ	๓๓๓/๑๕๓	ปาวิสสิ	๒๕๘/๒๕, ๒๗๘/๕๖
ปาเตมิ	๒๖๖/๔๐	ปาสกผลกัม	๒๗๙/๕๘
ปาทกถลิกัม	๓๖๖/๒๑๕	ปาสัมสา	๓๑๑/๑๐๘
ปาทปัสฺสนิ	๓๔๒/๑๗๖	ปาสาณเกสุ	๓๖๑/๒๐๖
ปาทา	๒๖๐/๒๘	ปาสาทิกตาย	๓๔๓/๑๗๘
ปาทาสิ	๔๔๕/๓๖๑	ปาสาทิกสุส	๓๔๓/๑๗๘
ปาโททกัม	๓๖๖/๒๑๕, ๓๗๖/๒๒๘	ปาสาทิกเณ	๒๙๔/๗๗, ๔๑๓/๓๑๖
ปานีเยถาลโก	๓๖๔/๒๑๑	ปาเหลสิ	๔๕๐/๓๗๓
ปานีเยฆฏัม	๓๖๖/๒๑๕	ปิฏจมททำ	๒๙๘/๘๖
ปานีเยมณฺทป	๓๐๑/๙๐	ปิฏจสงฆาฏัม	๒๖๐/๒๙-๓๐
ปานีเยสามนฺตา	๓๗๐/๒๑๙	ปิฏจโรโต	๒๕๒/๑๔

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องเก
ปิฎกปริกมัม	๒๔๔/๕	ปุตตะ	๓๓๐/๑๔๗
ปิณฑจาริกา	๓๖๕/๒๑๒	ปฤทุปาณิกัม	๒๔๔/๕
ปิณฑปาตปฏิกกนุโต	๓๔๓/๑๘๑	ปุนพภาว	๔๔๗/๓๗๐
ปิณฑปาติกา	๓๔๓/๑๗๘-๑๗๙	ปุปฺพทสาณิ	๔๑๘/๓๒๐
ปิณฑทาย	๒๕๕/๑๙	ปุปฺพภาภิกิณฺเณสุ	๒๖๔/๓๕
ปิณฑทุกเขปกัม	๓๖๔/๒๑๑	ปุปฺพพณฺหสมยัม	๒๕๒/๑๓, ๒๖๖/๓๙
ปิตุติ	๒๘๒/๕๙	ปฺรตฺถิมา	๓๕๗/๒๐๒
ปิปาสา	๒๕๙/๒๕	ปฺรตฺถิเมสุ	๔๕๔/๓๘๑
ปิยา	๓๓๐/๑๔๕	ปฺรารณมลฺลิสฺส	๔๒๐/๓๒๒
ปิวนฺติ	๒๖๑/๓๑, ๔๔๗/๓๖๙	ปฺรารณ	๒๖๓/๓๔
ปิวิสสามิ	๒๕๙/๒๖	ปฺริสฺสติตฺถ	๔๓๖/๓๔๔
ปิเวยฺย	๒๖๑/๓๑	ปฺริสฺสนฺตเรณ	๔๒๙/๓๓๖
ปิสาจิลฺลิกา	๒๗๕/๕๔	ปฺริสฺสพฺยณฺชน	๔๒๐/๓๒๔
ปิสาโจ	๒๕๕/๒๐	ปฺริสฺสรูปกัม	๒๙๙/๘๗
ปิหยิตฺถ	๓๓๕/๑๕๙	ปฺรคฺคฺส	๒๕๐/๑๐, ๒๗๓/๕๑
ปิจฺภิสฺส	๒๙๗/๘๕	ปฺรเชฺสสาม	๓๑๑/๑๐๘
ปีฬิโต	๒๕๑/๑๒, ๒๕๙/๒๕	ปฺรูโร	๓๗๔/๒๒๖
ปุกฺคฺลิกัม	๔๓๑/๓๔๐	เปสฺสณ	๓๔๓/๑๗๗
ปุกฺกณิตพฺโพ	๓๕๙/๒๐๔	เปสฺสิตาเปสฺสิตัม	๓๒๙/๑๓๙
ปุกฺกณิสฺสนฺติ	๔๒๔/๓๒๙	โปกฺขรณฺนิโย	๓๐๗/๑๐๓
ปุกฺกณิสฺส	๓๑๑/๑๐๗	โปกฺกิตฺตูลัม	๒๙๗/๘๔
ปุกฺกณิตพฺพา	๓๕๗/๒๐๐	โปตโก	๓๑๑/๑๐๗
ปุกฺกณิตฺติเกณ	๒๙๔/๗๙	โปตฺถณิกัม	๓๓๙/๑๖๕
ปุกฺกโจ	๔๕๗/๓๘๖	โปรารณกา	๔๔๕/๓๖๒

ปทานุฏโกโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุฏโกโม	ปพฺพ/องฺก
โปราณ	๓๑๑/๑๐๗	ผาสุวิหาราย	๓๔๓/๑๗๗
โปริสสัย	๒๘๔/๖๑	ผาสุวิหาร	๒๖๘/๔๑
โปสิกา	๔๐๒/๒๙๙	ผุญฺโจ	๓๔๒/๑๗๕
โปเสตุ	๔๓๒/๓๔๐	ผุสฺติ	๓๕๐/๑๘๙
โปโส	๒๙๕/๘๐	ผุสฺยฺนฺติ	๒๙๖/๘๐
		ผุสฺยฺย	๓๔๓/๑๗๘

[ผ]

ผณฺณ	๒๔๖/๖	[พ]	
ผรฺสุ	๓๒๑/๑๒๔	พนฺธนฺมตฺตํ	๒๗๗/๕๕
ผริ	๒๕๑/๑๐	พนฺธนฺสฺสฺตฺตํ	๒๕๔/๑๘
ผริตฺตํ	๒๕๑/๑๑	พนฺธิตฺวา	๓๓๙/๑๖๕
ผรุโส	๓๔๒/๑๗๕	พนฺธฺยฺย	๔๐๓/๓๐๓
ผเรยฺย	๒๕๑/๑๐	พลกาเยน	๓๐๔/๙๔
ผลกํ	๒๙๗/๘๓	พลวณฺตฺตรา	๔๕๐/๓๗๕
ผลทฺธานิ	๔๑๘/๓๒๐	พลวณฺโต	๔๕๐/๓๗๔
ผลภาชโก	๓๒๗/๑๓๖	พหลานิ	๒๕๓/๑๖
ผลมยํ	๒๕๖/๒๑	พหิทฺวารโกฏฺฐเก	๒๖๘/๔๓
ผลิกมโย	๒๕๒/๕	พหิมฺขทฺวารํ	๒๗๓/๕
ผลโน	๒๕๐/๙	พหุปฺปเทหิ	๒๕๑/๑๑
ผลํ	๒๕๐/๑๐	พหุมิตฺโต	๓๐๗/๑๐๑
ผาณินฺตํ	๓๒๘/๑๓๘	พหุสฺหาโย	๓๐๗/๑๐๑
ผาติกมฺมตฺถาย	๓๒๔/๑๓๓	พหุสฺติตฺถานิ	๒๗๓/๕๑
ผาสฺสุ	๒๔๔/๔	พหุสฺสฺสฺต	๒๙๕/๘๐, ๒๙๓/๗๖
ผาสฺสเก	๔๑๖/๓๑๗	พหุอิตฺตฺถิกานิ	๔๐๓/๓๐๓

ปทานุกรกโม	ปทุเพ/องเก	ปทานุกรกโม	ปทุเพ/องเก
พหุปลการา	๔๐๒/๒๙๙	พุรหมจาริปฏิญญ	๓๘๓/๒๖๓,
พหุวาพาธา	๒๖๐/๒๗		๓๘๕/๒๖๗-๒๖๘
พาโล	๔๑๔/๓๑๖	พุรหมทณฺท	๔๔๕/๓๕๙-๓๖๐
พาหิรโลมี	๒๔๙/๘	พุรหมปญญ	๓๔๓/๑๘๐
พาหุปปจาลก	๓๖๔/๒๐๙	พุราหมณ	๒๕๒/๑๒, ๒๖๘/๔๑,
พาหุลลย	๓๔๓/๑๘๐		๓๘๕/๒๖๘
พาหุลลโก	๓๔๓/๑๘๐	พุราหมณกุล	๓๑๐/๑๐๖
พาพหตร	๔๒๙/๓๓๗	พุราหมณชาติก	๒๘๕/๖๑,
พิมโปหน	๒๙๗/๘๔		๓๗๓/๒๒๓
พุทฺธคตย	๓๐๕/๙๖		
พุทฺธปมฺพ	๒๙๔/๗๙, ๓๐๔/๙๔	[ก]	
พุทฺธวจฺณ	๒๘๕/๖๑	ภควา	๒๔๓-๒๔๕/๑-๕
พุทฺธเสฏฺเฐน	๓๒๙/๑๔๐	ภคินีปติโก	๓๐๔/๙๔
พุทฺธิมนฺโต	๓๔๒/๑๗๕	ภณมาน	๓๗๖/๒๒๘
พุนฺทิกาพทฺโธ	๒๙๗/๘๒	ภณฺทนชาตา	๔๑๐/๓๐๙
พยุตฺตย	๔๒๔/๓๒๘	ภณฺทน	๓๙๘/๒๘๖, ๓๙๘/๒๘๗
พฺยากรมาน	๔๔๘/๓๗๑	ภณฺทาคาเร	๓๒๘/๑๓๗
พฺยากรโรมิ	๔๔๘/๓๗๑	ภณฺทิก	๓๓๑/๑๔๙
พฺยาธติ	๓๔๗/๑๘๗	ภตฺตคฺควตฺตนิ	๓๘๒/๒๕๕
พฺยาพาหิสุ	๒๘๙/๖๔	ภตฺตคฺเค	๒๗๓/๕๑, ๓๑๔/๑๑๐
พฺยาหริตพฺพ	๓๖๔/๒๑๑	ภตฺตปฏฺิปาฏิ	๒๖๐/๒๗
พุรหมจริย	๓๑๑/๑๐๘	ภตฺตวิสุสฺสคฺค	๓๐๑/๙๐
พุรหมจริยนฺตรายเณ	๓๙๑/๒๘๐	ภตฺตทานิ	๓๐๔/๙๔
พุรหมจริยปริโยสาน	๔๔๕/๓๖๓	ภตฺตทาภิหาโร	๓๓๓/๑๕๓

ปทานุกรโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกรโม	ปพฺพ/องฺก
ภตฺตทุทฺทเสก	๓๒๖/๑๓๕-๑๓๖	ภิกฺขุสฺตานิ	๓๔๔/๑๘๒
ภตฺตํ	๒๘๒/๕๙	ภิกฺขุสามนฺตา	๓๗๐/๒๑๙
ภทฺโท	๓๓๓/๑๕๒	ภิงฺโก	๓๔๖/๑๘๖
ภทฺธานิ	๒๕๑/๑๑	ภิชฺชติ	๒๕๔/๑๗, ๒๕๗/๒๔
ภยาคี	๓๒๘/๑๓๗	ภิตฺติกมฺมกตานิ	๒๕๓/๑๖
ภยํ	๓๐๕/๙๖	ภิตฺติกมฺมํ	๒๙๗/๘๙
ภวิสฺสติ	๓๙๘/๒๘๖-๒๘๗	ภิตฺติขีลํ	๓๐๐/๘๙
ภสฺसानิ	๔๕๖/๓๘๔	ภิตฺติจฺฉินฺททำ	๒๙๖/๘๐
ภาติกา	๒๘๕/๖๑	ภินฺทถ	๒๕๒/๑๕
ภายิตฺถ	๓๔๒/๑๗๕	ภินฺทติ	๓๔๓/๑๘๐, ๓๕๑/๑๙๑
ภาวิตฺตโต	๓๕๐/๑๘๙	ภินฺทนฺติ	๒๕๔/๑๘
ภาสติ	๒๖๕/๓๘	ภินฺทิ	๓๒๐/๑๒๑
ภาสิตพฺโพ	๓๗๐/๒๒๑	ภินฺทิตฺวา	๓๒๐/๑๒๒
ภาสิตํ	๓๕๕/๑๙๕	ภินฺทิสฺสติ	๓๔๓/๑๘๑
ภาเสยฺย	๒๖๖/๓๘, ๒๖๗/๔๑	ภินฺทิสฺสุ	๓๒๐/๑๒๑
ภิกฺขาทายิกาย	๓๖๘/๒๑๗	ภิสฺสิจฺฉวิโย	๔๔๕/๓๖๒
ภิกฺขุ	๓๙๒/๒๘๑	ภิสฺสิมฺโพหนํ	๓๕๗/๒๐๑-๒๐๒
ภิกฺขุทฺเตน	๔๓๐/๓๓๗	ภิสฺมุพาลํ	๓๔๖/๑๘๕
ภิกฺขุณี	๔๑๐/๓๑๐	ภิตา	๒๕๕/๒๐
ภิกฺขุณีสงฺโฆ	๔๑๙/๓๒๑, ๔๒๗/๓๓๕	ภีโต	๓๓๒/๑๕๒-๑๕๓
ภิกฺขุณฺณปฺปสฺสยํ	๔๐๗/๓๐๗	ภุชฺสิสฺสา	๔๒๓/๓๒๗, ๔๒๔/๓๒๙
ภิกฺขุโนวาทโก	๔๑๓/๓๑๕	ภุณฺชนฺติ	๒๕๕/๒๐, ๒๖๑/๓๑
ภิกฺขุสงฺฆ	๒๖๕/๓๗, ๔๑๙/๓๒๑	ภุณฺชมาโน	๒๖๔/๓๕
ภิกฺขุสณฺณตฺติยา	๓๔๔/๑๘๓	ภุตฺตาวินา	๔๕๗/๓๘๗

ปทานุกรกโม	ปทพเพ/องเก	ปทานุกรกโม	ปทพเพ/องเก
ภุตตาวิโน	๓๖๔/๒๑๑	มงกุ	๒๕๘/๒๕,๒๗๘/๕๖
ภุตตาวิ	๒๖๘/๔๔,๒๙๔/๗๙	มจกตฤถาย	๒๖๘/๔๔
ภุมมตฤถณ	๓๒๐/๑๒๒,๓๕๗/๒๐๐	มจกตฤถา	๒๖๘/๔๔
ภุสิกา	๓๓๐/๑๔๖	มจณมัส	๓๔๓/๑๗๘
ภุตกาโล	๔๒๔/๓๒๙	มจณวาทก	๒๘๐/๕๘
ภุตปพพ	๓๑๑/๑๐๗	มชฌกถยาณ	๓๙๙/๒๘๘
ภุตตา	๒๕๑/๑๑	มณจปฏิปาทก	๒๙๗/๘๔
ภททกานวตตกา	๓๔๕/๑๘๕	มณจกิส	๒๙๗/๘๕
ภทเทติ	๒๖๕/๓๘	มณโจ	๒๙๗/๘๒
ภสชชตฤถิก	๒๕๘/๒๕	มณชรก	๒๙๓/๖๘
ภสชช	๒๗๕/๕๔	มณณสิ	๒๙๔/๗๘
ภอนาน	๒๖๐/๒๗	มณมโย	๒๕๒/๑๕
ภอน	๒๗๓/๕๑	มณททชาติโก	๔๐๓/๓๐๒
ภอนน	๒๖๘/๔๒,๒๙๔/๗๙	มณทเป	๓๐๗/๑๐๓
[ม]		มตต	๒๕๐/๙
มกรทนต์ก	๒๕๓/๑๖,๒๕๗/๒๔	มตติกาโทณิก	๒๖๐/๒๙
มกสกุฏิก	๒๕๙/๒๗	มตติกาปตต	๒๕๒/๑๕
มกสวีน	๒๖๙/๔๖	มตติกาภณท	๒๙๓/๖๙
มกเส	๒๙๕/๗๒	มททวณ	๒๗๘/๕๖
มกุกกา	๒๘๔/๖๑	มททาเปตพพ	๓๓๐/๑๔๖
มกุกโก	๓๑๑/๑๐๗	มททิตวา	๓๐๘/๑๐๓
มกุกขิต	๔๒๒/๓๒๕	มฐ	๓๒๘/๑๓๘
มกุกานโค	๓๕๐/๑๙๐	มฐสิตถเกณ	๒๗๕/๕๔
		มนสณนเปกขิตา	๓๙๙/๒๘๘

ปทานุกฺกโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกฺกโม	ปพฺพ/องฺก
มนาปา	๓๓๐/๑๔๗	มหานิโครโธ	๓๑๑/๑๐๗
มนุสฺสฆาตโก	๓๔๒/๑๗๔	มหานุกาโว	๓๓๘/๑๖๒
มนุสฺสญฺเตน	๒๖๘/๔๑	มหาปฺริสฺวิหาโร	๔๕๕/๓๘๓
มนุสฺสราหเสยฺยกํ	๓๐๗/๑๐๑	มหามตฺตสฺส	๓๑๖/๑๑๓
มนุสฺสา	๓๓๐/๑๔๘, ๔๒๔/๓๒๙	มหามตฺตา	๓๓๙/๑๖๕
มเนสิกาย	๒๙๓/๖๙	มหายญฺเอย	๓๐๔/๙๔
มโนมยํ	๓๓๓/๑๕๓	มหาวเน	๔๕๖/๓๖๖
มโนสิลกาย	๒๔๘/๗, ๔๑๗/๓๑๙	มหาวราหสฺส	๓๕๖/๑๖๘
มนฺตยมานานํ	๔๕๐/๓๗๕	มหาสทฺทํ	๒๕๒/๑๔, ๒๘๘/๖๓
มมจฺเจยน	๔๑๙/๓๒๑	มหาสมโณ	๓๔๒/๑๗๕
มมานุกฺกพฺพิ	๓๔๖/๑๘๖	มหาสรสี	๓๔๖/๑๘๕
มรณมตฺตํ	๓๔๖/๑๘๖	มฺหิจฺจตาย	๔๐๖/๓๐๖
มริสฺสติ	๓๔๖/๑๘๖	มฺหิทฺธิโก	๓๐๗/๑๐๒, ๓๓๘/๑๖๒
มรุมฺพิ	๒๖๐/๓๑, ๓๐๓/๙๓	มาณโว	๒๖๘/๔๒
มเรยฺย	๒๘๘/๖๓	มาตาปิตฺุหิ	๔๒๔/๓๒๙
มฺลลเกน	๒๔๓/๔	มาติกาธโร	๔๕๑/๓๗๕
มฺลลมฺภูจิกา	๒๔๓/๑	มาตุคาม	๒๕๒/๑๕, ๓๑๒/๑๐๙
มฺลลानํ	๓๓๐/๑๔๕	มาตุจฺฉา	๔๐๒/๒๙๙, ๔๐๓/๓๐๒
มสารถโก	๒๙๗/๘๒	มานตฺตจาริโก	๓๑๒/๑๐๙
มสฺสุ	๒๗๕/๕๓	มานตฺตํ	๓๗๖/๒๓๒
มฺหคฺฆสฺส	๒๕๒/๑๒	มานตฺตารโห	๓๑๒/๑๐๙, ๓๗๖/๒๓๒
มหนตฺตโร	๓๑๑/๑๐๘	มานสฺสิโน	๓๓๑/๑๕๐
มฺหฺลลโก	๓๓๖/๑๖๐, ๔๕๕/๓๘๓	มานะยฺยาม	๓๑๑/๑๐๗
มหานาคานํ	๓๔๖/๑๘๖	มาเปสิ	๓๐๗/๑๐๒

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องุเก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องุเก
มาลากมมัม	๒๕๗/๒๔,๒๖๐/๒๘	มุสสุติ	๔๑๐/๓๑๐
มาลาคนฐวิเลปนัม	๒๕๓/๖๘	มูลาทายกา	๔๕๕/๓๘๒
มาลาจุนัม	๒๕๓/๖๗	มูลายปฏิกสสนารโห	๓๑๒/๑๐๙
มาสกรุปส	๒๕๒/๑๕	มุสิกา	๒๕๑/๑๑
มาสกรูปัม	๔๔๖/๓๖๗	มุพหุส	๓๐๕/๙๘,๓๔๐/๑๖๘
มิกทาเย	๒๖๘/๔๑	เมตตจิตตัม	๓๓๙/
มิกภูเตน	๓๓๒/๑๕๒	เมตพพา	๔๒๕/๓๓๓
มิจนาซีเวน	๔๔๗/๓๖๙	เมตตาวีหาเรน	๔๕๕/๓๘๓
มิทพพเนเต	๒๕๔/๑๗	เมตเตน	๒๕๑/๑๐
มิฌิยา	๒๕๖/๘๑	เมถุนธมมา	๔๔๗/๓๖๙
มิฌี	๒๕๖/๘๑	เมถุนัม	๒๖๕/๓๘
มิตตามจุจา	๒๖๖/๓๙	เมธาวิ	๔๕๑/๓๗๕
มุขนิมิตตัม	๒๔๗/๖	โมกขจิกาย	๒๕๓/๖๘
มุขมตติกัม	๒๖๐/๒๙	โมฆปุริสา	๒๔๓/๒,๒๘๕/๖๒
มุขราโค	๒๔๗/๗,๔๑๗/๓๑๙	โมฆปุริโส	๒๕๑/๑๒
มุโขทกัม	๓๗๖/๒๒๗	โมฆสุตตัม	๒๕๖/๒๒
มุจุนิตา	๓๑๖/๑๑๔	โมทติ	๓๔๓/๑๘๐
มุญจนติ	๓๑๖/๑๑๔	โมรปิณณมยัม	๒๖๙/๔๖
มุญจสสันตินิยา	๔๑๐/๓๑๐	โมหาคติ	๓๒๘/๑๓๗
มุญจสสันตีส	๓๔๕/๑๘๔		
มุญจิจิ	๒๕๓/๖๙		
มุณทาวาญญิ	๒๘๐/๕๙		
มุฑจิตตัม	๓๐๕/๙๘,๓๔๐/๑๖๘		
มุรชชัม	๒๗๘/๕๖		

[ย]

ยถาอกุสธัม	๒๖๖/๓๙
ยถาคติกัม	๔๒๖/๓๓๓
ยถาธมโม	๒๗๓/๕๑,๒๕๓/๖๙

ปทานุกกโม	ปทุเพ/องุเก	ปทานุกกโม	ปทุเพ/องุเก
ยถาปณณตติ	๓๕๗/๒๐๑	รทวารณคตติยา	๓๔๑/๑๗๑
ยถาพาลิ	๒๖๖/๓๙	รทุมชเม	๒๙๓/๖๙
ยถาภาคิ	๓๕๗/๒๐๑	รโฆหรณานิ	๔๔๕/๓๖๒
ยถาภิรนต์	๒๕๘/๒๕, ๒๖๘/๔๑	รทชสุบิ	๓๓๒/๑๕๑
ยถามุพหิ	๒๖๖/๓๙	รทเกณ	๒๙๓/๖๙
ยถาฐเชน	๒๙๓/๖๙	รทตถริ	๓๑๔/๑๑๑
ยถาฐุทมิ	๓๑๑/๑๐๘, ๓๑๓/๑๐๙	รทิกาย	๒๗๘/๕๖
ยถาสุบิ	๒๕๐/๙	รทนิโย	๔๕๖/๓๘๖
ยทนต์	๒๙๖/๘๑	รทหรณิโย	๒๘๒/๕๙
ยทกกวาฏิ	๓๐๓/๙๓	รทคตสส	๔๕๓/๓๗๙
ยาคุ	๓๗๖/๒๒๗	รทกุมาริ	๒๖๘/๔๑
ยาคติ	๒๖๗/๔๐	รทณาทกา	๓๔๒/๑๗๔
ยาคิตพพ	๒๖๗/๔๐, ๓๐๘/๑๐๔	รทนตราบเณ	๓๙๑/๒๘๐
ยาคิยมาโน	๒๕๙/๒๖	รทปริสาบิ	๔๔๘/๓๗๐
ยานุคมาเตน	๔๒๙/๓๓๗	รทภักิ	๔๒๔/๓๒๙
ยายนติ	๔๒๙/๓๓๖	รทติ	๓๖๖/๒๑๕
ยายิตพพิ	๔๒๙/๓๓๖	รทขตุลิ	๒๙๗/๘๔
ยารชิวานวตตนา	๔๓๖/๓๔๕	รทขมูลคโต	๓๓๒/๑๕๐
ยารชวิกิ	๓๒๓/๑๒๘	รทขมูลเสนาสนิ	๓๔๓/๑๗๙
ยชณนติ	๒๙๓/๖๙	รทจจิ	๓๓๖/๑๖๑
โยคกเขมา	๓๕๔/๑๙๓	รทมานา	๔๐๒/๒๙๖
		รทหิ	๓๔๑/๑๗๐
		รทกาทิกณณานิ	๒๕๓/๑๖
รทขนติ	๓๓๔/๑๕๖	รทปิยมยิ	๒๕๒/๑๕, ๒๕๓/๑๖

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก
โรคชาติ	๔๐๓/๓๐๓	ลามสกุการสิโลกั	๓๓๕/๑๕๙
โรเจยฺย	๓๔๔/๑๘๓	ลามสกุการโร	๓๓๓/๑๕๓, ๓๔๓/๑๗๖
โรทสิ	๓๔๔/๑๘๓	ลาเสนฺติ	๒๙๓/๖๙
โรปาเปนฺติ	๒๙๓/๖๗	ลิขาเปตฺวา	๒๕๒/๑๒
โรเปนฺติ	๒๙๓/๖๗	ลิงฺเกหิ	๓๙๕/๒๘๓
โรมฏฺจโก	๒๗๓/๕๑	ลิมฺปติ	๓๐๕/๙๘
โรมฏฺจิตฺวา	๒๗๓/๕๑	ลฺลฺลฺลฺลฺล	๒๖๑/๓๒, ๒๖๓/๓๔
		ลฺลฺลฺลฺลฺล	๓๔๓/๑๗๘
		เลขั	๒๖๓/๓๔
		เลขาเปยฺย	๒๕๒/๑๒
		เลณฺตถั	๒๙๕/๗๙
		เลสกปฺเปน	๓๑๖/๑๑๕
		โลกายตํ	๒๘๖/๖๒
		โลมฺหฺโส	๓๐๕/๙๘
		โลหฺกฺกฺก	๓๒๑/๑๒๔
		โลหฺภาณกั	๓๒๑/๑๒๔, ๓๒๒/๑๒๖
		โลหฺกฺมฺกั	๓๒๑/๑๒๔, ๓๒๒/๑๒๖
		โลหฺตาลั	๒๙๖/๘๑
		โลหฺภณฺทํ	๒๗๗/๕๕, ๒๙๓/๖๙
		โลหฺมยั	๒๕๖/๒๑, ๒๗๖/๕๕
		โลหฺวารโก	๓๒๑/๑๒๔, ๓๒๒/๑๒๖
		โลหฺิตกฺปฺธานั	๓๑๔/๑๑๑
		โลหฺิตกฺปฺปาทก	๓๒๓/๑๓๐-๑๓๑
		โลหฺิตํ	๒๗๔/๕๒
[ล]			
ลคฺเคตฺตํ	๒๕๗/๒๔		
ลคฺเคนฺติ	๒๕๔/๑๘ ๓๐๐/๘๙		
ลคฺเคยฺย	๒๕๔/๑๘		
ลชฺชั	๔๕๑/๓๗๕		
ลณฺเจนฺติ	๔๑๗/๓๑๙		
ลณฺเจนฺติ	๒๔๘/๗		
ลณฺทุมตฺตํ	๓๒๙/๑๔๑		
ลตํกมฺม	๒๕๗/๒๔, ๒๖๐/๒๘		
ลตํตูลั	๒๙๗/๘๔		
ลปิตํ	๓๕๕/๑๙๕		
ลพฺภา	๓๑๖/๑๑๓		
ลวาเปตฺวา	๓๓๐/๑๔๖		
ลสฺสณั	๒๘๙/๖๔		
ลหฺก	๓๕๓/๑๙๒		
ลหฺกฺก	๓๖๘/๔๑		

ปทานุกรโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรโม	ปพเพ/องฺก
	[๖]		
วกฺขถ	๒๘๖/๖๒	วฏฺฐกํ	๒๙๓/๖๘
วกฺขติ	๓๓๙/๑๖๕	วทฺฒนฺตํ	๔๔๗/๓๗๐
วคฺครโต	๓๕๔/๑๙๓	วณฺณปฏิกมฺมํ	๔๓๔/๓๔๒
วคฺคฺลโย	๒๙๖/๘๑	วโณ	๒๔๗/๖, ๒๗๕/๕๔
วฏฺกณ	๒๙๓/๖๘	วณฺณวาที	๓๔๓/๑๗๘
วณฺณปโถ	๔๐๓/๑๐๓	วณฺณิํ	๒๙๕/๗๙
วณฺเณยา	๔๒๔/๓๒๙	วตฺตติ	๒๖๗/๔๐
วณฺเณโย	๒๖๖/๔๐, ๒๗๐/๔๘	วตฺตารอ	๓๙๙/๒๘๘
วจฺจกฺกฺกฺยา	๒๙๑/๖๖	วตฺตปฏิจฺฉาที	๒๖๑/๓๒
วจฺจกฺกฺกฺโย	๓๐๗/๑๐๒	วตฺตเสนาสนาณิ	๒๙๕/๘๐
วจฺจกฺกฺกฺ	๒๙๒/๖๖	วเทถ	๓๒๒/๑๒๕
วจฺจกฺกฺกฺวตฺตํ	๓๗๔/๒๒๕	วเทติ	๒๖๘/๔๒
วจฺจกฺกฺ	๒๙๑/๖๕	วเทณฺติ	๓๑๖/๑๑๔
วจฺจกฺกฺ	๓๖๖/๒๑๕	วเทยฺย	๒๘๘/๖๓
วจฺจกฺกฺ	๓๕๗/๒๐๐	วเทสิ	๓๐๔/๙๕
วจฺจกฺกฺกฺกาย	๓๗๓/๒๒๔	วเทหิ	๒๖๕/๓๗
วจฺจปาทุกํ	๒๙๑/๖๕	วธกฺจิตฺโต	๓๔๐/๑๖๗
วจฺจกฺกฺ	๓๗๓/๒๒๔	วโร	๓๔๑/๑๗๑
วจฺจกฺกฺ	๓๖๒/๒๐๘	วณฺปตฺถา	๒๙๔/๗๗
วจฺจกํ	๒๙๑/๖๕	วณฺทติ	๒๖๘/๔๑
วทฺ	๓๔๓/๑๗๘	วปาเปตพฺพํ	๓๓๐/๑๔๖
วฏฺ	๒๗๗/๕๖	วโยอนฺนฺปตฺโต	๓๓๖/๑๖๐
		วรเสยฺยาโย	๓๑๖/๑๑๕
		วธฺลิกํ	๒๔๕/๕

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องก
วสุลียา	๒๖๒/๓๓	วาพมิกานี	๒๕๕/๗๕
วสถ	๓๑๖/๑๑๕	วิกณณ	๒๕๖/๒๒
วสุสสตปรีนิพพุเต	๔๔๖/๓๖๖	วิกปเปตพพ	๒๖๔/๓๕
วสุสสตูปสมปนนาย	๔๐๓/๒๙๙	วิกุพพุโต	๓๔๖/๑๘๖
วสุส (วสุส วุฏจา)	๔๐๓/๓๐๐	วิกาลโกชเน	๔๕๗/๓๘๗
วสุสิกมाल	๔๐๓/๓๐๒	วิกุขาเลตวา	๓๔๖/๑๘๖
วสุสิโก	๓๓๐/๑๔๕	วิกิขิตตรูป	๓๐๔/๙๔
วากภิส	๒๙๗/๘๕	วิกตกถกโก	๓๐๕/๙๘, ๓๔๐/๑๖๘
วากมย	๒๖๙/๔๖	วิกตถินมิทโร	๓๔๕/๑๘๔
วาเจนติ	๒๘๖/๖๒	วิกคยห	๒๔๓/๔
วาเจตพพ	๒๘๖/๖๒, ๒๘๗/๖๓	วิมาตปริพาหา	๓๔๙/๑๘๘
วาเจย	๒๘๖/๖๒	วิชนวาท	๓๐๗/๑๐๑
วาทปานกวาฏก	๒๙๖/๘๑	วิโชตลติ	๒๗๐/๔๘
วาทปานจกุกลิ	๒๙๖/๘๑	วิฐมาเปตพโพ	๓๗๐/๒๒๑
วาทปานนตริกาย	๒๙๖/๘๑	วิญญายติ	๔๕๖/๓๘๔
วาทปานภิส	๒๙๖/๘๑	วิทาน	๓๐๐/๘๙
วาทปานาน	๒๙๖/๘๑	วิทถายนติ	๔๒๓/๓๒๗
วาทมณทลิกาย	๒๕๔/๑๗	วิทถาส	๔๒๔/๓๒๙
วาทาตโป	๒๙๕/๗๙	วิก	๒๗๘/๕๗
วาทานวาท	๔๔๘/๓๗๑	วิทลมญจก	๒๙๖/๘๑
วาทนติ	๒๙๓/๖๘	วิทิตธมโม	๓๐๕/๙๘, ๓๔๐/๑๖๘
วายนติ	๓๕๗/๒๐๒	วิทิต	๓๓๓/๑๕๕
วาสิตกาย	๔๓๖/๓๔๓	วิทูปน	๒๙๓/๗๓
วาเหนติ	๒๖๒/๓๓	วิทททททท	๒๕๖/๒๒

ปทานุกรโม	ปพฺพเพ/องฺก	ปทานุกรโม	ปพฺพเพ/องฺก
วินทฺรณสฺสุตกั	๒๕๖/๒๒	วิรัช	๓๐๕/๙๘, ๓๔๐/๑๖๘
วินยโต	๓๙๘/๒๘๖	วิราคาย	๔๐๖/๓๐๖
วินยธโร	๔๕๑/๓๗๕	วิริยารมฺภสฺส	๓๔๓/๑๗๘
วินยปฺรฤฯารตา	๔๐๑/๒๙๒	วิริยารมฺภาย	๔๐๖/๓๐๖
วินยวตฺถุสมี	๔๕๗/๓๘๘	วิรุพฺพี	๒๘๖/๖๒
วินยวาทิโน	๔๓๗/๓๕๑	วิโรจนฺติ	๔๕๗/๓๖๘
วินยสงฺคีติ	๔๔๕/๓๖๔	วิโลกิเตน	๒๙๔/๗๗
วินยาศิสาวเร	๔๕๗/๓๘๘	วิโลม	๒๕๖/๒๐
วินย	๓๒๐/๑๒๐, ๓๙๙/๒๘๙	วิวริยติ	๒๗๙/๕๘
วินิจฺฉินฺนิตุกาม	๔๕๕/๓๘๒	วิวาทาปนฺนา	๔๑๐/๓๐๙
วินิเวจฺยติ	๒๕๗/๒๔	วิวาท	๓๐๔/๙๔
วินีวรณจิตฺต	๓๐๕/๙๘, ๓๔๐/๑๖๘	วิสกฺขมฺภณ	๓๕๐/๑๘๙
วินเอย	๓๐๕/๙๘	วิสณฺโณคาย	๔๐๖/๓๐๖
วิโนทาเปตพฺพ	๓๗๖/๒๓๒	วิสมา	๒๕๖/๒๒
วิปาเจติ	๒๖๘/๔๔	วิสากฺคตาล	๒๙๖/๘๑
วิปาเจนฺตาน	๒๔๓/๑-๒	วิสากฺคมย	๒๕๖/๒๑, ๒๗๖/๕๕
วิปาเจนฺติ	๒๔๓/๑-๒	วิลิเวน	๔๑๖/๓๑๘
วิปฺปกตโกชน	๓๑๖/๑๑๓	วิสฺสขณฺติ	๒๘๒/๕๙
วิปฺปกโรติ	๒๗๔/๕๒	วิเสสาศิกเมน	๓๕๐/๑๘๙
วิปฺปฏิสาร	๔๐๑/๒๙๐	วิสฺสขฺชิตาวิสฺสขฺชิต	๓๒๘/๑๓๗
วิปฺปวสนฺติ	๒๖๓/๓๔	วิสฺสขฺเชตพฺพ	๓๕๗/๒๐๐
วิปฺพาลเลตฺวา	๒๕๖/๒๐	วิสฺสร	๒๕๕/๒๐, ๓๐๐/๘๙
วิยตฺโต	๔๕๑/๓๗๕	วิหณฺณนฺติ	๒๖๐/๒๘, ๓๐๑/๙๐
วิยฺเห	๔๐๘/๓๐๘	วิหารจาริก	๒๖๔/๓๕

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก
วิหารสามนฺตา	๓๗๐/๒๑๙	เวยุยายิกั	๓๐๖/๙๙
วิหาสิ	๔๔๕/๓๖๓	เวยุยาวจฺโจ	๓๗๖/๒๓๓
วิเหเจนฺติ	๓๐๓/๙๒	เวสารชฺชปฺปตฺโต	๓๐๕/๙๘, ๓๔๐/๑๖๘
วีตมลั	๓๐๕/๙๘	เวพคฺเค	๒๕๒/๑๒
วีติวตฺเต	๒๙๗/๘๕	เวพฺมยั	๒๕๖/๒๑
วีสิตาเรตฺวา	๒๖๘/๔๒, ๔๔๕/๓๖๑	เวพฺพรมฺปราย	๒๕๒/๑๒
วีสติมฺภุจั	๒๗๔/๕๓	เวพฺเปสิกาย	๒๕๖/๒๑
วีสติวสฺโส	๔๕๔/๓๘๐	เวพฺมยั	๒๗๖/๒๑
วุฏฺฐหนฺโต	๒๙๒/๖๖	เวพฺพริยมโย	๒๕๒/๑๕
วุฏฺฐาเปสิ	๓๑๖/๑๑๓	โวกฺกมฺม	๓๖๓/๒๐๘
วุฏฺฐิโย	๒๙๕/๗๙	โวโรเปตฺวา	๓๔๐/๑๖๗
วฺทฺตมฺตโร	๓๑๒/๑๐๙	โวโรเปตฺุ	๓๔๐/๑๗๐
วฺทฺตมิ	๒๖๖/๓๙	โวโรเปยฺย	๓๔๒/๑๗๑
วฺตฺโต	๒๘๘/๖๓	โวโรเปสฺสนฺติ	๓๔๐/๑๖๗
วูปกฺกุจา	๔๐๖/๓๐๖	โวโรเปสิ	๓๔๐/๑๗๐
วูปกฺกุโจ	๔๔๕/๓๖๓	โวโรเปสฺสามิ	๓๔๐/๑๗๐
วูปกาสาเปตพฺโพ	๓๗๖/๒๓๒	โวธานั	๓๕๐/๑๘๙
วูปกาเสตพฺโพ	๓๗๖/๒๓๑	[๓]	
เวทิกาวาตปानั	๒๙๖/๘๑		
เวปฺริสิกา	๔๒๒/๓๒๙, ๔๒๓/๓๒๖	สอฺทโก	๓๗๖/๒๒๗
เวมกั	๒๗๗/๕๖	สอฺปทฺทวา	๒๖๕/๓๗
เวมตฺติโก	๓๕๕/๑๙๔-๑๙๕	สกฺกตฺติเกน	๔๔๘/๓๗๒
เวยุยากรณฺโต	๓๓๔/๑๕๗	สกพเพน	๓๖๔/๒๑๑
เวยุยากรณั	๓๓๔/๑๕๗	สกลิกั	๒๕๒/๑๕

ปทานุยกโม	ปพเพ/องเก	ปทานุยกโม	ปพเพ/องเก
สกวณฺณ	๓๓๓/๑๕๓	สงฺฆมกมฺ	๓๕๔/๑๘๑
สกาสาวา	๔๓๔/๓๔๒	สงฺฆตฺเถโร	๓๖๒/๒๐๗, ๔๕๕/๓๘๒
สกิทาคามิผล	๔๐๒/๒๙๘	สงฺฆภตฺต	๒๗๓/๕๑
สกุทิสฺสาม	๓๑๑/๑๐๘	สงฺฆเภทก	๓๒๓/๑๓๐-๑๓๑
สกุโกติ	๒๔๔/๔, ๒๗๐/๔๙	สงฺฆเภทโ	๓๔๓/๑๗๘, ๑๘๐
สกุขร	๒๖๙/๔๖	สงฺฆมริตฺ	๒๕๗/๒๔
สกุขริกาย	๒๗๕/๕๔	สงฺฆวตฺถาน	๓๙๘/๒๘๗
สการวา	๓๑๑/๑๐๘	สงฺฆสามคฺคิ	๓๕๓/๑๙๒
สคฺคกถ	๓๐๕/๙๘	สงฺฆาฎิกณฺโณ	๒๕๙/๒๖
สคฺคตฺถิเกน	๒๙๔/๗๙	สงฺฆาฎิปตฺตจิวรรโ	๓๓๓/๑๕๓
สงฺกจฺฉิก	๔๒๔/๓๒๘	สงฺฆาฎิปลฺลตฺถิกาย	๒๗๗/๕๖
สงฺกนฺตา	๔๓๔/๓๔๓	สงฺฆาฎิโย	๒๗๙/๕๗
สงฺกมนฺติ	๒๘๔/๖๑	สจฺจกาโล	๔๒๔/๓๒๙
สงฺขนาภิมย	๒๗๘/๕๗, ๒๗๙/๕๘	สจฺจปฏฺิณฺเฒา	๓๓๐/๑๔๘
สงฺขาทิตฺวา	๓๔๖/๑๘๖	สจฺจวาทีโน	๓๓๐/๑๔๘
สงฺขิตฺเตน	๔๐๖/๓๐๖	สจฺจิกาตุ	๔๐๒/๒๘๙
สงฺคณิกาย	๔๐๖/๓๐๖	สขฺขมายสทฺโท	๓๔๑/๑๗๑
สงฺคเหตุพฺโพ	๓๗๘/๒๓๔, ๓๘๒/๒๔๖	สขฺขมาโย	๓๗๐/๒๒๑
สงฺคาเมสฺสนฺติ	๓๔๒/๑๗๕	สณฺนาติสาลโหิต	๒๖๖/๓๙
สงฺคายนฺติโย	๔๒๖/๓๓๓	สณฺนาเปสิ	๓๔๓/๑๗๙
สงฺคายิตฺ	๔๓๘/๓๕๒	สณฺโณคาย	๔๐๖/๓๐๖
สงฺคายิสฺสาม	๔๓๘/๓๕๓	สณฺนิจมตฺตา	๔๕๐/๑๗๔
สงฺคายาม	๔๓๗/๓๕๑	สณฺนจาลิ	๓๗๓/๒๒๔
สงฺคาเยยฺยยาม	๔๓๘/๓๕๒	สณฺนทาส	๒๗๕/๕๔

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺเก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺเก
สณฺหมตฺติกั	๒๙๘/๘๖	สณฺฐาเรตฺตุ	๓๖๓/๒๐๘
สตปที	๒๕๑/๑๑	สณฺนยฺหิตฺวา	๓๔๐/๑๖๗
สตาลฺลิกั	๒๘๐/๕๘	สณฺนิจยั	๒๗๗/๕๕
สติสมฺโมสา	๒๕๔/๑๘	สณฺนินิธี	๔๒๑/๓๒๔
สตุตฺตงฺกุลั	๒๗๙/๕๘	สณฺนินิปฺตีสฺสุ	๔๔๙/๓๗๓, ๔๕๐/๓๗๔
สตุตฺตงฺโก	๒๙๗/๘๓	สณฺนินิสินฺนคพฺภา	๔๓๒/๓๔๐
สตุตฺตรสวกฺุคิยา	๓๑๖/๑๑๕	สณฺนินิสินฺนนานั	๔๔๘/๓๗๐
สตุตฺตฺยา	๒๕๖/๒๑	สณฺเนตฺตพฺพิ	๓๗๒/๒๒๓, ๓๗๖/๒๒๙
สตุตฺถกทณฺฑหา	๒๕๖/๒๑	สปรโร	๓๔๓/๑๗๗
สตุตฺถกา	๒๕๗/๒๓	สปรตฺตทาโร	๒๕๒/๑๓, ๒๖๖/๓๙
สตุตฺถปริจิตฺ	๒๕๐/๑๐	สปรปฺตีสฺสา	๓๑๑/๑๐๘
สตุตฺถินั	๓๑๑/๑๐๗	สพฺพกณฺหานิ	๔๑๘/๓๒๐
สตุตฺถสาสเน	๓๔๐/๑๖๘, ๓๔๐/๑๖๙	สพฺพทฺฐาปณฺฑนั	๒๙๕/๘๐
สทฺธิวิหาริกอ	๔๕๕/๓๘๒	สพฺพนึลกานิ	๔๑๘/๓๒๐
สเนตฺติกา	๔๔๗/๓๗๐	สพฺพนฺตั	๓๐๕/๙๘, ๓๔๐/๑๖๘
สณฺตจิตฺตั	๓๕๐/๑๙๐	สพฺพปัสสฺสุลิกอ	๒๕๕/๒๐
สณฺตปฺเปตฺวา	๒๖๘/๔๔, ๒๙๔/๗๙	สพฺพปิตฺกานิ	๔๑๘/๓๒๐
สณฺตฺติฏฺจติ	๒๖๐/๓๐, ๒๗๕/๕๔	สพฺพมณฺเฑฏฺจกานิ	๔๑๘/๓๒๐
สณฺตฺตฺจตาย	๓๔๓/๑๗๘	สพฺพมหารงฺครตฺตานิ	๔๑๘/๓๒๐
สณฺตฺตฺจฺยา	๔๐๖/๓๐๖	สพฺพโลหิตฺกานิ	๔๑๘/๓๒๐
สณฺถริสฺสาม	๓๐๗/๑๐๒	สพฺยณฺชนั	๓๙๙/๒๘๘-๒๘๙
สณฺทสฺสีโต	๒๖๐/๒๗	สพฺรหฺมเก	๓๑๒/๑๐๙
สณฺทสฺสเตวอ	๒๖๘/๔๔	สพฺรหฺมจารีสฺสุ	๓๙๙/๒๘๘
สณฺทสฺสเสติ	๒๖๐/๒๗, ๒๖๙/๔๕	สภยา	๒๖๕/๓๗

ปทานุกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกโม	ปพเพ/องฺก
สภาควตฺติกา	๓๑๑/๑๐๘	สมุปราโย	๓๑๑/๑๐๘
สมคฺครโต	๓๕๔/๑๙๓	สมุปริวตฺตกั	๓๗๖/๒๓๓
สมคฺโค	๓๕๓/๑๙๓	สมุปวาเรตฺวา	๒๖๘/๔๔, ๒๙๔/๗๙
สมชฺชโ	๒๙๗/๘๕	สมุปสฺสสมาโน	๓๓๒/๑๕๑
สมนุสฺสรนุโต	๓๓๒/๑๕๑	สมุปหิสิโต	๒๖๐/๒๗
สมนุหนาคโต	๓๔๗/๑๘๖	สมุปหิเสตฺวา	๒๖๘/๔๔
สมสฺสปโก	๓๖๔/๒๑๐	สมุปหิเสสิ	๒๖๐/๒๗, ๒๖๙/๕๔
สมากุลา	๒๕๗/๒๓	สมุปาเทถ	๓๐๔/๙๔
สมาคนฺตฺวา	๓๔๑/๑๗๐	สมุพหุเลหิ	๒๗๐/๔๗, ๓๔๒/๑๗๔
สมาทปิโต	๒๖๐/๒๗	สมุพาเร	๒๗๕/๕๓
สมาทเปตฺวา	๒๖๘/๔๔	สมุภาเวสฺสุ	๔๕๑/๓๗๖
สมาทเปสิ	๒๖๐/๒๗, ๒๖๙/๕๕	สมุภินฺนา	๔๒๓/๓๒๖, ๔๒๔/๓๒๙
สมานสีมา	๓๕๗/๓๘๘	สมุโกโ	๒๖๗/๔๑
สมานสํวาสโก	๓๕๑/๑๙๑	สมุมชฺชิตพฺพ	๓๖๖/๓๒๑
สมารเก	๓๑๒/๑๐๙	สมุมตา	๔๕๖/๓๘๖
สมิตฺตามจฺโจ	๒๖๖/๓๙	สมุมนุเนยฺย	๓๒๘/๑๓๗, ๓๓๘/๑๖๓,
สมุตฺเตชฺชิตโต	๒๖๐/๒๗	สมุมาวตฺตนา	๓๗๖/๒๒๗
สมุตฺเตเชตฺวา	๒๖๘/๔๔	สมุมาสมุพฺพุโ	๓๑๒/๑๐๙
สมุตฺเตเชสิ	๒๖๐/๒๗, ๒๖๙/๕๔	สมุมิฏฺเษยฺย	๔๕๓/๓๘๐
สมุทาจเรยฺยาม	๓๓๔/๑๕๖	สมุมุขีฏฺเต	๓๙๐/๒๘๐, ๓๙๒/๒๘๑
สมุทฺทเพณกั	๒๖๙/๔๖	สมุโมทนียั	๒๖๘/๔๒, ๔๔๕/๓๖๑
สมุปฺปนฺนั	๔๕๕/๓๘๒	สมุโมทิ	๒๖๘/๔๒, ๔๔๕/๓๖๑
สมุปฺปฏิจฺฉิสุ	๓๔๑/๑๗๐	สยเนสุ	๒๖๔/๓๕
สมุปโยเชนฺติ	๔๑๑/๓๑๑	สยนฺติ	๒๖๔/๓๕, ๒๙๖/๘๑

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก
สรกุตฺตี	๒๔๙/๘	สหิตาสหิตสฺส	๓๔๗/๑๘๖
สรชา	๓๕๗/๒๐๒	สากิยมาโน	๓๓๑/๑๕๐
สรภณฺเณ	๒๔๙/๘	สาฎิยคฺคาหาปโก	๓๒๙/๑๓๘
สรพู	๒๕๑/๑๑	สาตุถิ	๓๙๙/๒๘๘
สรภาณกั	๔๕๒/๓๗๖	สาทียตุ	๓๔๓/๑๗๙
สรสิ	๒๖๕/๓๗, ๓๑๑/๓๗	สาทียนฺติ	๔๓๕/๓๔๓, ๔๕๗/๓๖๙
สราคาย	๔๐๖/๓๐๖	สาธุ	๓๔๓/๑๘๑
สราชิกา	๓๓๖/๑๖๐	สามณกั	๔๕๓/๓๗๙, ๔๕๔/๓๘๐
สรามิ	๓๑๑/๑๐๗	สามเณรฑูเตน	๔๓๐/๓๓๗
สริตติปาฎิกั	๒๕๖/๒๑	สามเณรเปสโก	๓๒๙/๑๓๘
สริตกั	๒๕๖/๒๑	สามเณรา	๓๕๑/๑๙๑
สลาภกตฺตั	๓๒๕/๑๓๕	สามเณรี	๓๒๙/๑๓๘
สลาภวาทปานั	๒๙๖/๘๑	สามเณรีฑูเตน	๔๓๐/๓๓๗
สลาภหตุเถน	๒๙๓/๖๘	สามเณโร	๓๖๑/๒๐๖
สลากั	๒๖๒/๒๒	สามิเกน	๔๒๔/๓๒๙
สโลหิตั	๒๗๔/๕๓	สามิฉิกมฺม	๓๑๑/๑๐๘, ๓๓๑/๑๕๐
สลุลฺกเขตพุพ	๓๖๖/๒๑๔	สามุกฺกัสิกา	๓๐๕/๙๘, ๓๔๐/๑๖๘
สลุลฺกเขตฺวา	๓๗๐/๒๑๙	สายนฺติ	๒๖๑/๓๑
สลุเลขสฺส	๓๔๓/๑๗๘	สารชฺชติ	๒๔๙/๘
สวจนียั	๔๒๘/๓๓๕	สารณียั	๒๖๘/๔๒, ๔๔๕/๓๖๑
สวานฺติ	๔๐๑/๒๙๓	สารทสฺสาวิ	๒๘๖/๖๒
สสุสมณพฺรหฺมณียา	๓๑๒/๑๐๙	สาริตา	๔๒๘/๓๓๖
สหชาตียา	๔๕๑/๓๗๖	สาสิกฺเขตฺเต	๔๐๓/๓๐๓
สหรมฺมิโก	๔๔๘/๓๗๑	สาโลเก	๔๑๗/๓๑๙

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก
สาวเสสา	๓๕๒/๑๙๒	สีลาจยํ	๒๕๗/๒๔
สาวเวตา	๓๕๗/๑๘๖	สีลาปาการํ	๒๖๐/๓๐
สาสปกุณฺ	๒๙๘/๘๗	สีลาสนฺถารํ	๒๖๐/๓๐
สิกฺกายํ	๒๕๒/๑๒	สีลาโสปานํ	๒๕๗/๒๔
สิกฺกาสมฺมติ	๒๗๑/๔๙-๕๐	สีวิกาคพฺภํ	๓๐๐/๘๘
สิกฺขนฺติ	๒๙๓/๖๙, ๔๐๕/๓๐๖	สีสิเร	๒๙๕/๗๙
สิกฺขมานา	๔๑๙/๓๒๑	สีติฏฺโตะ	๓๐๕/๙๘
สิกฺขมานาทุเตน	๔๓๐/๓๓๗	สีลกถํ	๓๐๕/๙๘
สิกฺขาภาโม	๔๕๑/๓๗๕, ๔๒๑/๓๗๖	สีลโต	๓๓๔/๑๕๖
สิกฺขาปทานิ	๔๐๕/๓๐๖	สีลวิปตฺติยา	๒๖๖/๓๘
สิกฺขาปทํ	๓๘๕/๒๖๗	สีสปปจาลกํ	๓๖๔/๒๐๙, ๓๖๔/๒๐๙
สิกฺขิตฺตสิกฺขาย	๔๐๓/๓๐๐, ๔๐๓/๓๐๑	สีสการํ	๒๘๑/๕๙
สิงฺคินา	๔๕๗/๓๘๖	สีสํ (สีสํ นฺหาโต)	๔๐๓/๓๐๒
สิงฺคิโณณกปโป	๔๔๖/๓๖๖	สุกฺกํ	๓๔๓/๑๘๑
สิงฺฆาฏเก	๔๐๘/๓๐๘	สุการิโต	๔๒๘/๓๓๖
สิณฺจนฺติ	๒๙๓/๖๗	สุขตฺถํ	๒๙๕/๗๙
สิตฺถเตลลํ	๓๒๙/๑๔๑	สุขฺมาโล	๓๓๐/๑๔๖
สิตฺถธานี	๓๑๖/๑๑๔	สุคโต	๒๖๘/๔๓
สีพฺพนฺติ	๒๕๖/๒๑	สุคตํ	๓๑๑/๑๐๘
สีพฺพนฺตา	๒๕๗/๒๓	สุจฺเจทิตา	๔๒๘/๓๓๖
สีพฺเพตฺวา	๒๕๗/๒๔	สุณฺณตา	๔๕๕/๓๘๓
สีรสา	๒๖๖/๓๙	สุณฺณตาวิหารเณ	๔๕๕/๓๘๓
สีรีสฺพานิ	๒๕๑/๑๑	สุณฺณาการคโต	๓๓๒/๑๕๐
สีลาฉทนํ	๓๐๓/๙๓	สุณฺณาการเ	๓๐๖/๑๐๐

ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรกโม	ปพเพ/องฺก
สุภูจปีโต	๔๒๘/๓๓๖	สุวิมุตตานิ	๓๙๙/๒๘๙
สุนสิ	๔๒๔/๓๒๙	สุสัวิหิตา	๓๓๒/๑๕๑
สุตธโร	๓๙๙/๒๘๘	สุसानะ	๒๙๔/๗๗
สุตสนุนิจโย	๓๙๙/๒๘๘	สุสสาริตา	๔๒๘/๓๓๖
สุตตบุตริกาโย	๒๕๖/๒๒	สุกรนุตกิ	๒๗๘/๕๗
สุตตุนติโก	๓๑๐/๑๐๖	สุจินาพิกั	๒๕๖/๒๑
สุตตมยั	๒๗๙/๕๘	สุจิโย	๒๕๗/๒๓
สุตตวณฺณิยา	๔๑๖/๓๑๘	สุปานิ	๓๐๔/๘๔
สุตตเวณิยา	๔๑๖/๒๑๘	เสกขสมมตานิ	๓๕๗/๒๐๐
สุตตโส	๓๙๙/๒๘๙	เสกฺโข	๔๓๘/๓๕๓
สุตฺตา	๒๕๖/๒๒	เสฏฺฐิ	๒๕๒/๑๒-๑๓
สุทฺธั	๓๐๕/๙๘	เสตภูจิกา	๔๐๓/๓๐๓
สุปฏิจนนุเนน	๓๖๔/๒๐๙	เสตวณฺณิ	๒๕๗/๒๔
สุปริภุตติ	๒๕๐/๙	เสติ	๓๐๕/๙๘
สุปินนุเตน	๒๖๕/๓๗	เสเทติ	๒๖๐/๒๙
สุปปปฏิวิทฺธา	๓๙๙/๒๘๘	เสนาย	๓๓๑/๑๔๙
สุปปภูจปีโต	๔๒๘/๓๓๖	เสนิโย	๒๕๐/๙, ๓๐๖/๑๐๐
สุปปรัตฺธิยานิ	๔๐๓/๓๐๓	เสมหิ	๒๘๒/๕๙
สุปปาวตฺตินิ	๓๙๙/๒๘๙	เสยฺยาเปกฺขกา	๒๙๘/๘๖
สุพฺพุตฺติมฺหุโต	๓๓๘/๑๖๔	เสยฺยาโย	๒๙๘/๘๖, ๓๑๐/๑๐๕
สมฺมุตฺตา	๔๓๗/๓๕๑	เสเสนฺติ	๓๗๓/๒๒๕
สุรสุรการกั	๓๖๔/๒๑๑	เสเสสฺสนฺติ	๓๗๓/๒๒๕
สุวิภาลิติ	๓๔๖/๑๘๕	โสจิ	๒๖๖/๓๙
สุวินิจฺจิตานิ	๓๙๙/๒๘๙	โสจิตฺถ	๔๓๗/๓๕๑

ปทานุกรโม	ปพฺพ/องฺก	ปทานุกรโม	ปพฺพ/องฺก
โสตา	๓๔๗/๑๘๖	[พ]	
โสตาปตฺติผล	๓๓/๑๕๐, ๔๐๒/๒๙๙	หฏฺฐ	๓๐๕/๙๗
โสทก	๒๕๔/๑๖	หตฺถตฺถ	๓๑๔/๑๑๑
โสเชตพฺโพ	๓๕๗/๒๐๐, ๓๗๐/๒๑๙	หตฺถนิทฺฐนํ	๓๖๔/๒๑๑
โสภก	๒๗๘/๕๗	หตฺถนิลฺเลหํ	๓๖๔/๒๑๑
โสวณฺณมย	๒๕๒/๑๕, ๒๕๖/๒๑	หตฺถผณฺเณ	๒๔๖/๖
โสโส	๔๒๓/๓๒๗, ๔๒๔/๓๒๙	หตฺถภิกฺขุทิกมฺม	๒๙๗/๘๖
สํวตฺตนฺติ	๓๔๓/๑๗๘-๑๗๙	หตฺถภิกฺขุ	๔๒๙/๓๓๖
สํวราย	๒๖๖/๓๙	หตฺถวิกาเรน	๓๖๖/๒๑๕
สํวิขฺขติ	๒๖๒/๓๓, ๓๐๑/๙๑	หตฺถวิลฺงฺฆเณ	๓๖๖/๒๑๕
สํวิภินฺนํ	๔๔๕/๓๖๒	หตฺถภาณ	๒๔๕/๕
สํเวลฺลํ	๒๘๐/๕๙	หตฺถินาโค	๓๑๑/๑๐๗
สํสรณิกิ	๓๐๐/๘๙	หตฺถินา	๓๔๒/๑๗๔
สํสาเมตวา	๓๓๓/๑๕๓	หตฺถิสาล	๓๔๒/๑๗๔
สํหตฺ	๒๖๘/๔๓	หตฺถิสอนฺทิก	๒๘๐/๕๘
สํหนฺติ	๒๙๗/๘๕	หมฺมมยคพฺพ	๓๐๐/๘๘
สํหราเปนฺติ	๒๗๕/๕๓	หนฺติ	๒๘๑/๕๙, ๒๙๓/๖๘
สํหราเปตพฺพ	๒๗๕/๕๔	หรายมาโน	๔๔๕/๓๖๓
สํหราเปยฺย	๒๗๕/๕๔	หริตฺกปตฺติก	๔๑๗/๓๒๐
สฺวากฺขาเต	๓๑๑/๑๐๘	หาเปติ	๓๔๗/๑๘๗
สฺวากฺขาโต	๓๔๕/๑๘๓	หิริยนฺติ	๒๖๒/๓๓, ๒๙๐/๖๕
สฺวาคต	๓๒๒/๑๒๕	หิสิ	๒๕๑/๑๑
สฺวาทนํ	๒๖๘/๔๒, ๒๙๔/๗๘	เหมนฺติโก	๓๓๐/๑๔๕

วินยปิฎก

จุลลวคคปาติยา ทุตติยภาเค

อสาธารณนามานิ

นามานุกโม	ปพเพ/องุเก	นามานุกโม	ปพเพ/องุเก
อคุคาพว (เจติย)	๓๒๓/๑๒๗	อสีติมตตภิกขุ) ๔๕๐/๓๗๓-๓๗๔	
อคุคพปว (นคร์)	๔๕๑/๓๗๖	อวีจิ (นिरย)	๓๕๐/๑๘๙
อชาตสตุ (ราชกุมาร, พิมพิสาร- ราชปุตโต)	๓๓๓/๑๕๓, ๓๓๕/๑๕๙, ๓๓๙-๓๔๐/๑๖๔-๑๖๗	อสุรา (มหาสมุทเท ภูตา) ๓๘๔/๒๖๖	
อชิต เกสกะมพโล (ติตถกโร)	๒๕๒/๑๒	อโหคงโค (ปพพโต) ๔๕๐/๓๗๔-๓๗๕	
อชิต (ภิกขุ)	๔๕๖/๓๘๖	อานนุโท (เถโร พุทฺธฎฐาโก, ธมมสงคาหโก)	๒๖๖/๓๙, ๒๖๘/๔๓, ๒๗๙/๕๗, ๓๓๑/๑๕๐, ๓๔๓/๑๘๐-๑๘๑, ๓๘๓/๒๖๒, ๔๐๒/๒๙๗-๒๙๘, ๔๐๓/๓๐๐, ๓๐๒, ๔๐๔/๓๐๔, ๔๐๕/๓๐๕, ๔๓๗/๓๕๑, ๔๓๘-๔๓๙/๓๕๓, ๔๔๐-๔๔๑/๓๕๕, ๔๔๕/๓๕๙-๓๖๓
อชุตมาสี (คณิกา)	๔๓๐/๓๓๗	อานนุโท (สกุยกุมาร)	๓๓๑/๑๔๙
อนาถปิณฑโก (คหปติ)	๒๖๙/๔๕, ๓๐๔-๓๐๗/๙๔-๑๐๒, ๓๑๕/๑๑๑-๑๑๓, ๓๕๖/๑๙๘, ๔๑๑/๓๑๑, ๔๔๗/๓๖๘	อาพวี (นคร์) ๓๒๓/๑๒๗, ๓๒๕/๑๓๕	
อนุปิย (มถุณานิ นิคโม)	๓๓๐/๑๔๕	อาพวิกา (ภิกขุ)	๓๒๓/๑๒๗
อนรุทโร (เถโร)	๓๓๑/๑๕๐	อุชฺชโสภิต (ปาจิณภิกขุ) ๔๕๖/๓๘๕	
อนรุทโร (สกุโก, สกุยกุมาร)	๓๓๐/๑๔๕-๑๔๖-๑๔๗, ๓๓๑/๑๔๙	อุตฺตโร (ภิกขุ เรวตตเถรสส อุปฎฐาโก)	๔๕๔/๓๘๐-๓๘๑
อมพลฎฐิกา (ราชอุยยานิ) ๔๔๐/๓๕๕		อุทุมพร (นคร์)	๔๕๑/๓๗๖
อวนฺตัททวิณปิณปาถา (สตุตสติกสงคิตติย			

นามานุกโม	ปพเพ/องุเก	นามานุกโม	ปพเพ/องุเก
อุเทโน (อุชเชนีรฏฐสส โกสมพิกราชา)	๔๔๕/๓๖๐-๓๖๒	กิมิโล (สกุยกุมารโ)	๓๓๑/๑๔๙
อุปนนโท สกุยกุตโต (ภิกขุ)	๓๑๖/๑๑๓, ๓๑๙/๑๑๘-๑๑๙	กุนินาร (มลลรฏฐสส ราชธานี)	๔๓๗/๓๕๐
อุปปลวณณา (เถรี)	๔๑๐/๓๑๐	กุกการสาลา (เวสาลีย มหาเว	๒๕๙/๒๖
อุปาลี (สกุยกุมาราน กปปโก)	๓๓๑/๑๔๙-๑๕๐	โกกนุโท (โพธิราชกุมารสส ปาสาโท)	๒๖๘/๔๑-๔๔
อุปาลี (เถโร วินยสงคาหโก)	๓๒๐/๑๑๙-๑๒๐, ๓๕๑-๓๕๕/๑๙๐-๑๙๖, ๓๙๘-๓๙๙/๒๘๕-๒๘๙, ๔๐๑/๒๙๐-๒๙๑, ๔๓๙/๓๕๓-๓๕๔	โกกาลีโก (ภิกขุ เทวทตตสหาโย)	๓๔๓/๑๗๗, ๓๔๕/๑๘๓, ๑๘๕
อรุเวลกสสโป (เถโร)	๒๙๓/๖๙	โกสมพิ (อุชเชนีรฏฐสส ราชธานี)	๓๓๓/๑๕๒, ๓๓๕/๑๕๘, ๔๔๕/๓๖๐, ๔๔๙/๑๗๓, ๔๕๗/๓๘๙
เอราถปถิ (อหิราชกุล)	๒๕๑/๑๐-๑๑	โกสโล (ชนปโท, รฏฐ)	๒๕๙/๒๕, ๒๘๔/๖๑
กกุโร โกพิยปุตโต มหาโมคคัลลานต-		ขณทเทเวียปุตโต (ภิกขุ เทวทตต-	
เถรสส อุปฐาโก)	๓๓๓/๑๕๓	สหาโย)	๓๔๓/๑๗๗
กกุโร (เทวปุตโต)	๓๓๓/๑๕๔-๑๕๕	คงคา (มหานที)	๓๘๔/๒๖๕, ๒๖๘
กฏโมรกตีสสโก (ภิกขุ		คณพพา (มหาสมุเท ภูตา)	
เทวทตตสหาโย)	๓๔๓/๑๗๗		๓๘๔/๒๖๖
กณณกชช (นกร)	๔๕๑/๓๗๖	คยาสี (เทโส, เทวทตตสส วสนฐา)	
กณหาโคตมก (อหิราชกุล)	๒๕๑/๑๐-๑๑		๓๔๔/๑๘๒-๑๘๓
กปิลวตถุ (สกุกรฏฐสส ราชธานี)	๔๐๒/๒๙๖	คิชฌกฏ (ปพพโต)	๓๔๑/๑๗๐
		โฆสิตาราโม (โกสมพิย สงฆวิหาโร)	๓๓๓/๑๕๒, ๔๔๕/๓๖๓

นามานุกุโม	ปทุเพ/องุเก
ฉนโน (ภิกขุ พุรหมทณทกโต)	๔๔๕/๓๖๐
ฉนโน (ภิกขุ อรหตตปุตโต)	๔๔๕/๓๖๓
ฉพพคคิยา (ภิกขุ อาทิกมมิกกา)	๒๔๓-๒๕๐/๑-๙, ๒๕๒/๑๕, ๒๕๓/๑๖, ๒๕๖/๒๑, ๒๕๗/๒๓, ๒๖๓/๓๔, ๒๖๔/๓๕-๓๖, ๒๗๐/๔๖-๔๗, ๒๗๔-๒๘๔/๕๓-๖๑, ๒๘๖-๒๘๗/๖๒-๖๓, ๒๙๓/๖๗, ๒๙๗/๘๓-๘๔, ๒๙๙/๘๗, ๓๑๖/๑๔๔-๑๑๖, ๓๒๖/๑๓๕, ๓๖๓/๒๐๘, ๓๖๙/๒๑๘, ๓๗๑/๒๒๑-๒๒๒, ๓๗๓/๒๒๔-๒๒๕, ๓๘๖/๒๗๑-๒๗๒
ฉพพคคิยา (ภิกขุ นิโย อาทิกมมิกกา)	๔๑๑/๓๑๑-๓๑๒, ๔๑๗/๓๑๙, ๔๑๘/๓๒๐, ๔๒๐/๓๒๓, ๔๒๒/๓๒๖, ๔๒๙/๓๓๖, ๔๓๕/๓๔๒
ฉพยาปุตติ (อหิราชกุล) ๒๕๑/๑๐-๑๑	
ชีวกมพวน (ราชคเห ชีวกสส อมพวน)	๔๔๐/๓๕๕
ชีวกโก โภมารภจโจ (ราชเวชโช)	๒๖๐/๒๗

นามานุกุโม	ปทุเพ/องุเก
เชตวน (สาวตถิย สงุมวิหาโร)	๒๖๙/๔๕, ๓๐๗/๑๐๒, ๓๑๕/๑๑๑-๑๑๒, ๓๕๖/๑๙๘, ๔๑๑/๓๑๑, ๔๔๗/๓๖๘
เชโต (สาวตถิย ราชกุมารโ)	๓๐๗/๑๐๑-๑๐๒
ติมิงคโล (มหาสมุทเท ภูโต)	๓๘๔/๒๖๖
ติมิ (มหาสมุทเท ภูโต)	๓๘๔/๒๖๖, ๓๘๕/๒๗๐
ติมิติมิงคโล (มหาสมุทเท ภูโต)	๓๘๔/๒๖๖
ถุลลจจย (ลหุกาปตติ)	๒๕๑/๑๒
ทกขินาสิริ (ชนปโท)	๔๔๔/๓๕๙
ทพโพ มลลปุตโต (เถโร)	๒๖๕-๒๖๖/๓๖-๓๙
ทุกกภู (ลหุกาปตติ)	๒๔๓/๒-๔
เทวทตโต (โคธิปุตโต)	๓๓๑/๑๔๙
เทวทตโต (ภิกขุ สงุมภทโก)	๓๓๑/๑๕๐, ๓๓๓/๑๕๒-๑๕๕, ๓๓๕-๓๔๐/๑๕๙-๑๖๗, ๑๗๐, ๓๔๑/๑๗๐-๑๗๑, ๓๔๒/๑๗๔, ๑๗๖, ๓๔๓-๓๔๖/๑๗๖-๑๘๖, ๓๔๘/๑๘๗, ๓๕๐/๑๘๙

นามานุกโม	ปพฺเพ/องฺก	นามานุกโม	ปพฺเพ/องฺก
ธนฺนิโย กุมฺภการปฺตฺโต (ภิกฺขุ อาทิกมฺมิโก)	๔๓๙/๓๕๔	ปฺรูโณ กสฺสโป (ติตฺถกโร)	๒๕๒/๑๒
นาคา (มหาสมฺพุเท ภูตา)	๓๘๔/๒๖๖	พฺรหฺมทตฺโต (มาณโว)	๔๔๐/๓๕๕
นาพนฺหา (นคฺร์)	๔๔๐/๓๕๕	พิมฺพิสโร (มคฺชรภูจฺจส มหาราชา)	๒๕๐/๙, ๓๓๙/๑๖๕
นาพาติริ (จณฺหฺทตฺถิ)	๓๔๒/๑๗๔	โพธิ (สํสุมารคิเร ราชกุมารโ)	
นิกฺคณฺโจ นาฏปฺตฺโต (ติตฺถกโร)	๒๕๒/๑๓		๒๖๘/๔๑-๔๔
นิโครธารโ (กปิลวตฺถุสมิ		ภคฺคฺ (สกุญฺกุมารโ)	๓๓๑/๑๔๙
สงฺฆวิหาโร)	๔๐๒/๒๙๖	ภคฺโค (ชนปโท)	๒๖๘/๔๑, ๒๖๙/๔๕
ปฏฺโธ กจฺจายโน (ติตฺถกโร)	๒๕๒/๑๒	ภทฺธิโย (สกุญฺราชา)	๓๓๐/๑๔๗-๑๔๘, ๓๓๑/๑๔๙
ปเสนทิ โกสโล (โกสฺลรภูจฺจส		ภทฺธิโย (เถโร)	๓๓๑-๓๓๒/๑๕๐-๑๕๑
มหาราชา)	๓๒๐/๑๒๑	ภสฺสพาวนํ (สํสุมารคิเร มิคทาโย)	๒๖๘/๔๑
ปิณฺโฑลการทวาช (เถโร)	๒๕๒/๑๓-๑๔	มกฺขลฺ โคสาล (ติตฺถกโร)	๒๕๒/๑๒
ปาเจยฺยกา (สตฺตสติกสงฺคีติย		มณฺิจูพโก (คามณิ)	๔๔๘/๓๗๐
สฏฺฐิมตฺตภิกฺขุ) ๔๕๐/๓๗๓-๓๗๔,		มนฺุทารวํ (ทิพฺพปฺปฬ)	๔๓๗/๓๕๐
๔๕๓/๓๗๙-๓๘๐, ๔๕๔/๓๘๑,		มลฺลฺา (ขตฺติยา)	๓๓๐/๑๔๕
๔๕๕/๓๘๔-๓๘๖		มหากสฺสโป (ปณฺจสติกสงฺคีติย	
ปาราชิกํ (ครุกาปตฺติธมฺโม)		มหาเถโร)	๔๓๗/๓๕๐-๓๕๒,
๓๘๗/๒๗๔-๒๗๕, ๓๘๘/๒๗๘			๔๓๙/๓๕๓-๓๕๔,
ปาราชิกํ (สิกฺขาปทํ)	๔๓๙/๓๕๓-๓๕๔		๔๔๐/๓๕๕, ๔๔๒/๓๕๖
ปาวา (นคฺร์)	๔๓๗/๓๕๐	มหาติมฺังคโล (มหาสมฺพุเท ภูโต)	๓๘๔/๒๖๖
ปพฺพารวโ (สาวตฺถิยํ สงฺฆวิหาโร)		มหานาโม (สกุโ)	๓๓๐/๑๔๕
ปฺราโณ (เถโร)	๔๔๔/๓๕๙		

นามานุกุโม	ปทุเพ/องเก
มหาปชาปตี โคตมี (พุทฺธสฺส มาตุจฺจน)	
๔๐๒-๔๐๓/๒๙๖-๓๐๐,๓๐๒,	
๔๔๓/๓๕๘	
มหาปชาปตี โคตมี (ปจฺมภิกขุณี)	
๔๐๔-๔๐๕/๓๐๓-๓๐๖	
มหาปชาปตี โคตมี (เถรี) ๔๐๖/๓๐๖	
มหาโมคฺคัลลาโน (เถโร อคฺคสวโก)	
๓๘๓/๒๖๓,๒๕๒/๑๓,	
๒๘๙/๖๔,๓๓๓/๑๕๔,๓๔๕/๑๘๔	
มหาวนํ (เวสาลียํ วนํ) ๒๕๙/๒๖,	
๓๐๘/๑๐๓,๔๔๖/๓๖๖	
มहीं (มหานที) ๓๘๔/๒๖๕,๒๖๘	
เมฏฺฐโกกฺกุฏจา (เทวภาติกภิกขุ)	
๒๘๕/๔๑	
เมตฺตียภุมมชกา (เทว ภิกขุ	
จพฺพคฺคิยา) ๒๖๕/๓๗	
ยมนา (มหานที) ๓๘๔/๒๖๕,๒๖๘	
ยโส กากณฺทกปฺตฺโต (สตฺตสติกสงฺคีตียํ	
มหาเถโร) ๔๔๖/๓๖๖-๓๖๘,	
๔๔๙-๔๕๐/๓๗๓-๓๗๔,	
๔๕๒-๔๕๓/๓๗๖-๓๗๘,๔๕๖/๓๘๕	
ราชคหโก (เสฏฺฐิ) ๒๕๒/๑๒-๑๔,	
๒๙๔/๗๗-๘๐,๓๐๔/๙๔-๙๕,	
๓๐๕-๓๐๖/๙๙-๑๐๐	

นามานุกุโม	ปทุเพ/องเก
ราชคหํ (มคฺชรฆฺงสฺส ราชธานี)	
๒๔๓/๑,๒๔๘/๗,๒๕๒/๑๓,	
๒๕๘/๒๕,๒๙๔/๗๗,๒๙๗/๘๕,	
๓๐๔/๙๔,๓๐๗/๑๐๑,๓๐๘/๑๐๓,	
๓๒๕/๑๓๕,๓๓๓/๑๕๓,๓๓๕/๑๕๘,	
๓๓๗-๓๓๘/๑๖๑-๑๖๔,๓๓๙/๑๖๖,	
๓๔๒/๑๗๔,๓๔๓/๑๗๙-๑๘๑,	
๔๓๗-๔๓๘/๓๕๒-๓๕๓,	
๔๓๙-๔๔๐/๓๕๔-๓๕๕,๔๔๔/๓๕๙,	
๔๔๘/๓๗๐,๔๔๙/๓๗๒,	
๔๕๗/๓๘๗-๓๘๘	
เรวโต (เถโร สตฺตสติกสงฺคีตียํ	
ปฺจุณฺนโก) ๔๕๑-๔๕๓/๓๗๕-๓๗๙,	
๔๕๔-๔๕๗/๓๘๐-๓๘๖,๔๕๘/๓๙๐	
โลกายตํ (โลกียสตถํ) ๒๘๖/๖๒	
วคฺคุมุทา (เวสาลียํ นที) ๔๓๙/๓๕๔	
วคฺคุมุทาติริยา (ภิกขุ อาทิกมฺมิกา)	
๔๓๙/๓๕๔	
วชฺชี (รฆฺจํ) ๔๔๖/๓๖๖	
วทฺโฒ (สิจฺฉวิ) ๒๖๕-๒๖๖/๓๖-๓๙	
วาลิการาโม (เวสาลียํ สงฺฆวิหาโร)	
๔๕๖-๔๕๗/๓๘๖	
วาสภคามิ (ปาจิณภิกขุ) ๔๕๖/๓๘๕	
วิรูปกฺขํ (อหิราชกฺลํ) ๒๕๑/๑๐-๑๑	

นามานุกโม	ปพเพ/องเก	นามานุกโม	ปพเพ/องเก
วิสาขา มิคารมาตา (มหาอุปาสิกา)	๒๖๙/๔๕-๔๖, ๓๒๐/๑๒๑	สมุชิกาปุตโต (มาณโว) ๒๖๙/๔๑-๔๓	
เวสาลี (วชชีรภูจสุส ราชธานี)	๒๕๘/๒๕, ๒๕๙/๒๖, ๓๐๘/๑๐๓, ๔๐๒/๒๙๖-๒๙๗, ๔๑๑/๓๑๑, ๔๓๙/๓๕๓, ๔๔๖/๓๖๖, ๔๔๙/๓๗๓-๓๗๔, ๔๕๒/๓๗๘, ๔๕๕/๓๘๒, ๓๘๔	สพพกามี (เถโร สดตสติกสงคิติย วิสขชชนโก) ๔๕๕/๓๘๒-๓๘๕, ๔๕๗/๓๘๖, ๔๕๘/๓๙๐	
เวสาลิกา วชชีปุตตกา (ปญจสตภิกขุ เทวทตตสุส วคคา) ๓๔๔/๑๘๒		สมโณ โคตโม (พุทฺโธ ภควา)	๓๔๐/๑๖๗, ๓๔๒/๑๗๔, ๓๔๓/๑๗๗-๑๘๐, ๓๔๔/๑๘๒, ๔๓๗/๓๕๐
เวสาลิกา วชชีปุตตกา (ภิกขุ สดตสติก- สงคิติย ทสวตถุทีปกา)	๔๔๖/๓๖๖-๓๖๗, ๔๔๙/๓๗๓-๓๗๔, ๔๕๒-๔๕๓/๓๗๘-๓๘๑, ๔๕๕/๓๘๔	สมุททตโต (ภิกขุ เทวทตตสหาโย)	๓๔๓/๑๗๗
เวพูน (ราชคเห สงฆวิหาโร)	๒๔๓/๑, ๒๙๔/๗๗, ๓๒๕/๑๓๕, ๓๓๕/๑๕๘, ๓๔๕/๑๘๕, ๔๔๔/๓๕๙, ๔๔๘/๓๗๐	สมภูโต สาณวาสี (สดตสติกสงคิติย เถโร) ๔๕๐/๓๗๔, ๔๕๒/๓๗๖, ๔๕๕/๓๘๒-๓๘๕	
สกุโก (รฏฐ, ชนปโท) ๔๐๒/๒๙๖		สรภู (มหานที) ๓๘๔/๒๖๕, ๒๖๘	
สกุโก (สกุกรฏฐสุส ขตติโย)	๓๓๐/๑๔๕	สหชาติ (นคร)	๔๕๑/๓๗๖, ๔๕๓/๓๗๙
สงกสุส (นคร)	๔๕๑/๓๗๕-๓๗๖	สารีปุตโตโมคคัลลนา (เทว อคคสาวกา)	๓๒๒/๑๒๔-๑๒๕, ๓๓๖/๑๖๑, ๓๔๔-๓๔๕/๑๘๒-๑๘๖
สมชโย ^{6/0} เวพภูจปุตโต (ติตถกโร)	๒๕๒/๑๒	สารีปุตโต (มหาเถโร อคคสาวโก)	๒๘๙/๖๔, ๓๑๐/๑๐๕, ๓๑๓/๑๑๐, ๓๓๘/๑๖๒-๑๖๔, ๓๔๔/๑๘๒, ๓๔๕/๑๘๔-๑๘๕, ๓๔๗/๑๘๖-๑๘๗, ๓๖๒/๒๐๗

นามานุกุโม	ปพเพ/องเก	นามานุกุโม	ปพเพ/องเก
สาวตถิ (โกสธรรฐสสุ ราชธานี)		สีตวัน (คิฑุณญญ วน)	๓๐๕/๙๗
๒๖๙/๔๕, ๒๘๔/๖๑, ๓๐๖/๑๐๐,		สีวโก (ยกุโข)	๓๐๕/๙๖
๓๐๗/๑๐๑, ๓๑๐/๑๐๕, ๓๑๕/๑๑๑,		สุทินโน กลนทปุตโต (ภิกขุ	
๓๑๙/๑๑๘-๑๑๙, ๓๒๑/๑๒๒,		อาทิกมมิโก)	๔๓๙/๓๕๓
๓๒๒/๑๒๔, ๓๕๖/๑๙๘, ๓๘๓/๒๖๒,		สุทธาวาสกายิกา (เทวดา)	๔๕๓/๓๗๙
๔๑๐/๓๑๐, ๔๑๑/๓๑๑, ๔๒๐/๓๒๔,		สุปปิโย (ปริพพาชโก)	๔๔๐/๓๕๕
๔๓๐/๓๓๗, ๔๔๗/๓๖๘,		สุภทโท (วุฑฒปพพชิต)	๔๓๗/๓๕๑
๔๕๗/๓๘๗-๓๘๙		สุมนโน (ปาเจยยภิกขุ)	๔๕๖/๓๘๕
สาพโท (เถโร)	๔๕๓/๓๗๙-๓๘๐,	สุสมาริธี (นกร)	๒๖๘/๔๑
	๔๕๖/๓๘๕	โสเรยย์ (นกร)	๔๕๑/๓๗๕

วินยปิฎก

จุลลวคคปาติยา ทุตติยภาเค

คานนุกโม

ปสมปาทานุกโม	ปพเพ/องฺก	ปสมปาทานุกโม	ปพเพ/องฺก
อนฺปิเย อภิณฺณาตา	๓๕๕/๑๙๗	เย วุฑฺฒมปจายนฺติ	๓๑๑/๑๐๘
อาปาโยโก เนรโยโก	๓๕๔/๑๙๓	โย เว น พยารตฺติ ปตฺวา	
อุโปสเถ ยาวตฺกํ	๔๐๑/๒๙๓		๓๔๗/๑๘๗
จณฺณมตฺติวสฺสตี	๓๘๕/๒๗๐	รากโทสปรักฺกฺลิฏฺจา	๔๔๗/๓๖๙
ทณฺเฑเนเก ทมยฺนฺติ	๓๔๒/๑๗๖	รูกฺเข ฅมฺเภ จ กุฑฺเฑ จ	๒๙๓/๗๐
ทส วตฺถุณิ ปฺเรตฺวา	๔๕๘/๓๙๑	วิฐฺปกฺเขหิ เม เมตฺตํ	๒๕๑/๑๑
ปพฺพชฺช โคตฺมี ยาจิ	๔๓๖/๓๔๕	วิหารํ พุทฺธเสฏฺฐเจน	๓๒๙/๑๔๐
ปรินิพฺพุเต หิ สมฺพุทฺเธ	๔๔๕/๓๖๔	สอุปฺาหนนฺตฺตา จ	๓๘๑/๒๕๑
ผลํ เว กทลฺลํ หนฺติ	๓๓๕/๑๖๐	สํ หตฺถิ สํ อสฺสา	๓๐๕/๙๖,๙๗
มหาวราหสฺส มหิ วิกุพฺพโต		สพฺพทา เว สฺขํ เสติ	๓๐๕/๙๘
	๓๔๖/๑๘๖	สํ อฺกฺกํ ปฏฺิหนฺติ	๒๙๕/๗๙,
มา กุณฺชร นาคมาสโท	๓๔๒/๑๗๖		๓๑๕/๑๑๒
มา ชาตุ โกจิ โลกสฺมี	๓๕๐/๑๘๙	สฺกํ สาธุนา สาธุ	๓๔๓/๑๘๑
ยสฺสนฺตรโต น สนฺติ โกปา		สฺขา สงฺฆสฺส สามคฺคิ	๓๕๔/๑๙๓
	๓๓๒/๑๕๒		

วินยปิฎก

จุลลวคคปาติยา ทุตติยภาเค

ธมมปปเกโท

มาติกา	ปพเพ/องฺก	มาติกา	ปพเพ/องฺก
[เอกกั]		[ติกั]	
อธมมิกั ปาติโมกฺขฏฐปนั		สมมตฺติโย	๔๒๔/๓๒๘-๓๒๙
	๓๘๗/๒๗๓		
ธมฺมวินเย รโส	๓๘๕/๒๖๙	อธมมิกานิ ปาติโมกฺขฏฐปนานิ	
ธมฺมิกั ปาติโมกฺขฏฐปนั	๓๘๗/๒๗๓		๓๘๗/๒๗๓
มหาสมฺมทฺทสฺส รโส	๓๘๔/๒๖๕,	คพฺภา	๓๐๐/๘๘
	๓๘๕/๒๖๙	จยา	๒๕๗/๒๔, ๒๖๐/๒๘-๓๐,
			๒๖๑/๓๒, ๒๖๓/๓๔, ๒๙๑/๖๕,
			๒๙๒/๖๗, ๓๐๐/๘๘, ๓๐๑/๙๐-๙๑
[ทุกั]		ตาลานิ	๒๙๖/๘๑
อธมมิกานิ ปาติโมกฺขฏฐปนานิ		ติโกฏฐิปริสฺสุทฺธิ มจฺจนมัสสั	๓๔๓/๑๗๙
	๓๘๗/๒๗๓	ตุลานิ	๒๙๗/๘๔
กายพฺนฺธนานิ	๒๗๘/๕๗	เทวทตฺตสฺส อาปายิกสฺส	
จฺหิตฺเตน ปติฏฺฐาตพฺพธมฺมา		อสทฺธมฺมา	๓๕๐/๑๘๙
	๔๐๑/๒๙๒	ธมมิกานิ ปาติโมกฺขฏฐปนานิ	
ธมฺมานิ ปาติโมกฺขฏฐปนานิ			๓๘๗/๒๗๓
	๓๘๗/๒๗๓	ภิกฺขุณีนํ นิสฺสยา	๔๒๕/๓๓๓,
ปตฺตมณฺฑลานิ	๒๕๓/๑๖		๔๓๐/๓๓๙
ภิกฺขุณียา ภิกฺขุสงฺฆโต		ปฏิจฺฉนาทียो	๒๖๑/๓๒
ปจฺจาสีลิตพฺพธมฺมา	๔๐๓/๒๙๙		

มัตติกา ปทุเพ/องุเก

ภิกขุนี้สงฆสส ปวารณาวิธโย

๔๒๗/๓๓๕

ปาทมนิโย ๒๖๙/๔๖

ปาการา ๒๖๐/๓๐, ๒๖๒/๓๓-๓๔,

๒๙๐/๖๕, ๒๙๒/๖๖-๖๗, ๓๐๒/๙๑

ปาสาทา ๓๓๐/๑๔๕

วฏา ๓๐๓/๙๓

วณฺทียปุกุคฺลา ๓๑๒/๑๐๙

วาทปานานิ ๒๙๖/๘๑

วารกา ๒๖๒/๓๓

วิชนิโย ๒๖๙/๔๖

สหายกสตุตา ๓๑๑/๑๐๗

สนฺถารา ๒๖๐/๓๐, ๒๖๒/๓๔

เสนาสนคาทา ๓๑๘/๑๑๘

โสปาณา ๒๕๗/๒๔, ๒๖๐/๒๘-๓๐,

๒๖๓/๓๔, ๒๙๑/๖๕, ๒๙๒/๖๗,

๓๐๐/๘๘, ๓๐๑/๙๐-๙๑

[จตุกกัม]

อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ

๓๘๗/๒๗๓

อหิราชกุลานิ ๒๕๑/๑๐

อิทธิปาทา ๓๘๕/๒๖๙

จณฺทิมสฺสุรียานํ อุปกฺกิลฺเลสา ๔๔๗/๓๖๘

มัตติกา ปทุเพ/องุเก

ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ

๓๘๗/๒๗๔

วณฺณา ๓๘๕/๒๖๘

สตีปฏฺฐาณา ๓๘๕/๒๖๙

สมณพฺราหฺมณานํ อุปกฺกิลฺเลสา

๔๔๗/๓๖๘-๓๖๙

สมมปฺปชานา ๓๘๕/๒๖๙

สามณฺณผลานิ ๔๐๒/๒๙๘-๒๙๙

[ปฺลยจกัม]

อตฺตาทาณา ๓๙๘/๒๘๕-๒๘๗

อนฺุพฺพุพิกธา ๓๐๕/๙๘,

๓๔๐/๑๖๘-๑๖๙

อธมฺมจฺจุทิสฺส อวิปฺปฏิสาราการา

๔๐๑/๒๙๐-๒๙๑

อธมฺมโจทกสฺส วิปฺปฏิสาราการา

๔๐๑/๒๙๐

อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ

๓๘๗/๒๗๔

อปฺปมตฺตกวิสสชฺชกสฺส องฺคานิ

๓๒๘/๑๓๗

อวิสสชฺชียวตฺถุณี ๓๒๑/๑๒๓-๑๒๔

อเวภางฺคียวตฺถุณี ๓๒๒/๑๒๖

อินฺทฺริยานิ ๓๘๕/๒๖๙

มาติกา	ปพเพ/องฺเก	มาติกา	ปพเพ/องฺเก
ขชชกภาษกสฺส อํคานิ	๓๒๗/๑๓๖	ภิสฺสโย	๓๙๗/๘๕
คิตฺตสฺสเรณ ฐมฺมํ คายนฺตสฺส		มหานทีโย	๓๙๔/๒๖๕, ๓๙๕/๒๖๘
อาทีนฺวา	๒๔๙/๘	สตุถาโร	๓๓๔/๑๕๕
โจทเกณ อุปฺปจฺจาเปตพฺพธมฺมา		สมณกปฺปา	๒๕๐/๑๐
	๔๐๐/๒๘๙-๒๙๐	เสนาสนานิ	๒๙๔/๗๘
โจทเกณ ปจฺจเวกฺขิตพฺพธมฺมา			
	๓๙๙/๒๘๗-๒๘๙		
โจทเกณ มนสิกาตพฺพธมฺมา			
	๔๐๑/๒๙๒		
ฉทฺธานิ	๓๐๓/๙๓		
ทนฺตกฺกฺขจฺจาทเน อาทีนฺวา			
	๒๘๒/๕๙		
ทนฺตกฺกฺขจฺจาทเน อานิสฺสา			
	๒๘๒/๕๙		
เทวทฺตเตน ยาจิตฺวตฺถุณิ			
	๓๔๓/๑๗๘-๑๗๙, ๓๔๔/๑๘๒		
ฐมฺมจฺจุทิตฺตสฺส วิปฺปฏิสํสํการา			
	๔๐๑/๒๙๑		
ฐมฺมโจทกสฺส อวิปฺปฏิสํสํการา			
	๔๐๑/๒๙๑		
ฐมฺมิกานิ ปาติโมกฺขกฺกฺขปฺนานิ			
	๓๙๗/๒๗๔		
พลานิ	๓๙๕/๒๖๙		
ภตฺตทุทฺเทสกสฺส อํคานิ	๓๒๖/๑๓๕		

มาติกา ปพเพ/องฺก

ครุฑมฺมา ๔๐๓/๒๙๙-๓๐๒

ทฺุเตยฺยสฺส อํคานิ ๓๔๗/๑๘๖

เทวทตฺตสฺส อาปายิกสฺส

อสทฺฐมฺมา ๓๔๘/๑๘๗

ธมฺมวินยวินิจฺฉยลภฺขณา

๔๐๖/๓๐๖-๓๐๗

ธมฺมวินเย อจฺฉริยพฺภุตธมฺมา

๓๘๕/๒๖๖-๒๗๐

ธมฺมวินเย ภฺภูตา ๓๘๕/๒๗๐

ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขกฺขณฺปนานิ

๓๘๗/๒๗๖

มหาสมฺมทฺเท อจฺฉริยพฺภุตธมฺมา

๓๘๔/๒๖๔-๒๖๖

ปตฺตนิกฺกฺขชิตฺตพฺพสฺส อฺปาสกสฺส

อํคานิ ๒๖๕/๓๘

ปตฺตฺกฺกฺขชิตฺตพฺพสฺส อฺปาสกสฺส

อํคานิ ๒๖๖/๔๐

[นวกํ]

ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขกฺขณฺปนานิ

๓๘๗/๒๗๖

มาติกา ปพเพ/องฺก

ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขกฺขณฺปนานิ

๓๘๗/๒๗๖-๒๗๗

[ทสกํ]

ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขกฺขณฺปนานิ

๓๘๗/๒๗๗

อวณฺทียปฺปคฺคฺลา

๓๑๒/๑๐๙

อฺกฺกธมฺมานิ อฺกฺกพฺพินยานิ วตฺถุณี

๔๔๖/๓๖๗, ๔๕๐/๓๗๔,

๔๕๕/๓๘๔

ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขกฺขณฺปนานิ

๓๘๗/๒๗๗

[จตุวิสตักํ]

ภิกฺขุณีนํ อนฺตรายิกธมฺมา

๔๒๓/๓๒๖-๓๒๗

[สตตฺตตีตักํ]

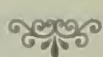
ธมฺมวินเย รตนานิ ๓๘๕/๒๖๙-๒๗๐

คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎก*

๑. สมเด็จพระพุฒาจารย์	วัดสระเกศ	ประธานกรรมการ
๒. พระพรหมมุนี	วัดบวรนิเวศวิหาร	รองประธานกรรมการ
๓. พระพรหมเวที	วัดไตรมิตรวิทยาราม	รองประธานกรรมการ
๔. พระพรหมเมธาจารย์	วัดบูรณศิริมัตยาราม	กรรมการ
๕. พระพรหมโมลี	วัดพิชยญาติการาม	กรรมการ
๖. พระวิสุทฐิวงศาจารย์	วัดปากน้ำ	กรรมการ
๗. พระธรรมกิตติวงศ์	วัดราชโอรสาราม	กรรมการ
๘. พระธรรมเจดีย์	วัดกัลยาณมิตร	กรรมการ
๙. พระธรรมปัญญารักษ์	วัดปากน้ำ	กรรมการ
๑๐. พระธรรมคุณากร	วัดสามพระยา	กรรมการ
๑๑. พระธรรมไตรโลกาจารย์	วัดราชประดิษฐ์ฯ	กรรมการ
๑๒. พระธรรมรัตนดิลก	วัดสุทัศนเทพวราราม	กรรมการ
๑๓. พระเทพปริยัติสุธี	วัดบพิตรพิมุข	กรรมการ
๑๔. พระเทพปริยัติเมธี	วัดชลประทานรังสฤษฎ์	กรรมการ
๑๕. พระเทพเวที	วัดอนงคาราม	กรรมการ
๑๖. พระเทพปริยัติมุนี	วัดทองนพคุณ	กรรมการ
๑๗. พระเทพมุนี	วัดไตรมิตรวิทยาราม	กรรมการ
๑๘. พระเทพรัตนโมลี	วัดหงส์รัตนาราม	กรรมการ
๑๙. พระเทพเมธี	วัดอรุณราชวราราม	กรรมการ
๒๐. พระเทพโสภณ	วัดราชบูรณะ	กรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๓/๒๕๔๘ มติที่ ๕๐๙/๒๕๔๘ เรื่อง ขอความเห็นชอบรายนาม คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย เพื่อร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี และ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๖/๒๕๔๕ มติที่ ๓๕๗/๒๕๔๕ เรื่อง แต่งตั้งกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ แทน กรรมการที่พ้นจากตำแหน่ง

๒๑.	พระราชวชิราภรณ์	วัดพระเชตุพนฯ	กรรมการ
๒๒.	พระราชวชิรโมลี	วัดสวนพลู	กรรมการ
๒๓.	พระราชปริยัติดิลก	วัดประยุรวงศาวาส	กรรมการ
๒๔.	พระราชเมธี	วัดราชนั้ดดาราม	กรรมการ
๒๕.	พระราชโมลี	วัดจักรวรรดิราชาวาส	กรรมการ
๒๖.	พระราชวรมนี	วัดดุสิดาราม	กรรมการ
๒๗.	พระราชวิสุทธิโมลี	วัดมหาธาตุฯ	กรรมการ
๒๘.	พระราชวรเมธี	วัดเทพธิดาราม	กรรมการ
๒๙.	พระราชสุธี	วัดเทวราชกุญชร	กรรมการและเลขานุการ
๓๐.	พระราชกิตติโสภณ	วัดเบญจมบพิตรฯ	กรรมการ
๓๑.	พระราชปฏิภาณโสภณ	วัดราชโอรสาราม	กรรมการ
๓๒.	พระศรีวิสุทธิมุนี	วัดสุทัศน์เทพวราราม	กรรมการ
๓๓.	พระศรีรัชมงคลเมธี	วัดอาวุธวิกสิตาราม	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๔.	พระปริยัติกวี	วัดปากน้ำ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๕.	พระเมธีวราลงกรณ์	วัดชนะสงคราม	กรรมการ
๓๖.	พระศรีวิสุทธิภรณ์	วัดบรมนิวาส	กรรมการ
๓๗.	พระมหานายก	วัดบวรนิเวศวิหาร	กรรมการ
๓๘.	พระอมรโมลี	วัดปทุมวนาราม	กรรมการ
๓๙.	พระมหาไฉน จิตตสุทฺโธ	ป.ธ. ๙ วัดบวรนิเวศวิหาร	กรรมการ
๔๐.	พระมหารังษี เขมวีโร	ป.ธ. ๙ วัดพระศรีมหาธาตุ	กรรมการ
๔๑.	พระมหาวินัย ธีรวินโย	ป.ธ. ๙ วัดราชาธิวาสวิหาร	กรรมการ
๔๒.	นายวิชัย ธรรมเจริญ	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๓.	นายบุญสืบ อินสาร	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๔.	นายบุญเชิด กิตติธรางกูร	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๕.	นายแก้ว ชิดตะขบ	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

**คณะอนุกรรมการประจำศูนย์ประสานงานกลาง
พิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎก***

๑. พระธรรมกิตติวงศ์	วัดราชโอรสาราม	ประธานอนุกรรมการ
๒. พระเทพมุนี	วัดไตรมิตรวิทยาราม	อนุกรรมการ
๓. พระราชวชิราภรณ์	วัดพระเชตุพนฯ	อนุกรรมการ
๔. พระราชวชิรโมลี	วัดสวนพลู	อนุกรรมการ
๕. พระราชโมลี	วัดจักรวรรดิราชาวาส	อนุกรรมการ
๖. พระราชกิตติโสภณ	วัดเบญจมบพิตรฯ	อนุกรรมการ
๗. พระศรีวิสุทธิมุนี	วัดสุทัศนเทพวราราม	อนุกรรมการ
๘. พระศรีวิสุทธิภรณ์	วัดบรมนิวาส	อนุกรรมการ
๙. พระมหานายก	วัดบวรนิเวศวิหาร	อนุกรรมการ
๑๐. พระอมรโมลี	วัดปทุมวนาราม	อนุกรรมการ
๑๑. พระมหารังษี เขมวีโร	ป.ธ. ๙ วัดพระศรีมหาธาตุ	อนุกรรมการ
๑๒. พระมหาวินัย ธีรวินโย	ป.ธ. ๙ วัดราชาธิวาสวิหาร	อนุกรรมการ
๑๓. พระมหาไฉน จิตตสุทฺธโ	ป.ธ. ๙ วัดบวรนิเวศวิหาร	อนุกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คณะกรรมการตรวจต้นฉบับพระวินัยปิฎก*

๑. พระพรหมเมธาจารย์	วัดบูรณศิริมาตยาราม	ที่ปรึกษา
๒. พระธรรมคุณาภรณ์	วัดสามพระยา	ประธานคณะกรรมการ
๓. พระธรรมปริยัติเวที	วัดพระปฐมเจดีย์	รองประธานคณะกรรมการ
๔. พระธรรมรัตนดิลก	วัดสุทัศนเทพวราราม	รองประธานคณะกรรมการ
๕. พระเทพปริยัติสุธี	วัดบพิตรพิมุข	รองประธานคณะกรรมการ
๖. พระเทพปริยัติเมธี	วัดชลประทานรังสฤษฎ์	รองประธานคณะกรรมการ
๗. พระเทพปริยัติมุนี	วัดทองนพคุณ	คณะกรรมการ
๘. พระราชเมธี	วัดราชนัคดาราม	คณะกรรมการ
๙. พระราชวรมนู	วัดดุสิดาราม	คณะกรรมการ
๑๐. พระราชวิสุทธิโมลี	วัดมหาธาตุฯ	คณะกรรมการ
๑๑. พระราชวรเมธี	วัดเทพธิดาราม	คณะกรรมการ
๑๒. พระราชวิสุทธิดิลก	วัดสามพระยา	คณะกรรมการ
๑๓. พระเมธีธรรมานันท์	วัดไร่ขิง	คณะกรรมการ
๑๔. พระเมธีปริยัติวิบูล	วัดสามพระยา	คณะกรรมการ
๑๕. พระเมธีวราลงกรณ์	วัดชนะสงคราม	คณะกรรมการ
๑๖. พระสุธีรัตนภรณ์	วัดสุทัศนเทพวราราม	คณะกรรมการ
๑๗. พระศรีปริยัติโมลี	วัดราชนัคดาราม	คณะกรรมการ
๑๘. พระกิตติสารเมธี	วัดดาวดึงษาราม	คณะกรรมการและเลขานุการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธมอญจารย์ ประธานคณะปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

๑๙. พระมหาอิทธิยาวัธ อีรวโร ป.ธ. ๙ วัดสามพระยา คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. พระมหาวัชระ จิตวณฺโณ ป.ธ. ๙ วัดสามพระยา คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. พระมหาชโล ปิยาจาโร ป.ธ. ๙ วัดชนะสงคราม คณะทำงาน
๒๒. พระมหาปราโมทย์ วิริยธมฺโม ป.ธ. ๙ วัดดุสิตาราม คณะทำงาน
๒๓. พระมหาอุดม สารเมธี ป.ธ. ๙ วัดทองนพคุณ คณะทำงาน
๒๔. นายประสิทธิ์ แสงทับ นักวิชาการภาษาโบราณ ๔ คณะทำงาน
๒๕. นายสำรวย นักการเรือน นักวรรณศิลป์ ๗ คณะทำงาน

คณะกรรมการตรวจต้นฉบับพระสุตตันตปิฎก*

๑.	พระวิสุทธิวงศาจารย์	วัดปากน้ำ	ประธานคณะกรรมการ	
๒.	พระธรรมปัญญาภรณ์	วัดปากน้ำ	รองประธานคณะกรรมการ	
๓.	พระราชวริยาลังการ	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ	
๔.	พระราชสุตภรณ์	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ	
๕.	พระปริยัติกวี	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ	
๖.	พระปิฎกโกศล	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการและเลขานุการ	
๗.	พระวิเชียรทวี	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ	
๘.	พระมหามนตรี	ขุนตีสาร์	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๙.	พระมหาประนอม	กิตติปัญโญ	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๐.	พระมหาสมจินต์	สมมาปัญโญ	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๑.	พระมหาบุญชู	กิตติโชติโก	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๒.	พระมหาจรัญ	วิจารณ์เมธี	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๓.	พระมหาทองดี	ปญญาวชิโร	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๔.	พระมหาเสนาะ	กิตติเสโน	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๕.	พระมหาครรชิต	สุขิตคนฺโธ	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๖.	พระมหาวัฒน์พร	อภิวฑฒโน	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๗.	พระมหาชำนาญ	มหาชาโน	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๘.	พระมหาหวน	ยสาโส	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๙.	พระมหาสมาน	มโนพนฺโธ	ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับพระอภิธรรมปิฎก*

๑. พระพรหมโมลี	วัดพิชยญาติการาม	ประธานคณะกรรมการ	
๒. พระธรรมเจดีย์	วัดกัลยาณมิตร	รองประธานคณะกรรมการ	
๓. พระเทพเวที	วัดอนงคาราม	รองประธานคณะกรรมการ	
๔. พระธรรมไตรโลกาจารย์	วัดราชประดิษฐ์ฯ	คณะกรรมการ	
๕. พระเทพรัตนโมลี	วัดหงส์รัตนาราม	คณะกรรมการ	
๖. พระเทพโสภณ	วัดราชบูรณะ	คณะกรรมการ	
๗. พระเทพเมธี	วัดอรุณราชวราราม	คณะกรรมการ	
๘. พระราชปริยัติดิลก	วัดประยุรวงศาวาส	คณะกรรมการ	
๙. พระราชเวที	วัดพระเชตุพนฯ	คณะกรรมการ	
๑๐. พระราชปฎิภาณโสภณ	วัดราชโอรสาราม	คณะกรรมการและเลขานุการ	
๑๑. พระราชสิทธิมนี	วัดมหาธาตุฯ	คณะกรรมการ	
๑๒. พระสุธีธรรมนุวัตร	วัดพระเชตุพนฯ	คณะกรรมการ	
๑๓. พระศรีวิสุทธิโกศล	วัดเพชรสมุทร	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๔. พระวิสุทธิธีรพงศ์	วัดพิชยญาติการาม	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๕. พระศรีศาสนวงศ์	วัดอรุณราชวราราม	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๖. พระมหาบุญเทียม	ญาณินโท ป.ธ. ๘	วัดพิชยญาติการาม คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๗. พระมหาสมลักษณ์	คณธสโร ป.ธ. ๘	วัดท่ามะโอ	คณะกรรมการ
๑๘. พระมหาประนอม	ธมฺมาลงกาโร ป.ธ. ๖	วัดจากแดง	คณะกรรมการ
๑๙. พระครูธรรมธรสุนนต์	นนทิก	วัดจากแดง	คณะกรรมการ
๒๐. นายนิมิตร	โพธิพัฒน์		คณะกรรมการ
๒๑. ผศ. เวทย์	บรรณกรกุล		คณะกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๕ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ ประธานคณะปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

พระไตรปิฎกฉบับเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
พุทธศักราช ๒๕๔๕

เจ้าของ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
ผู้จัดทำ คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระวินัยปิฎก
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระสุตตันตปิฎก
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระอภิธรรมปิฎก
คณะอนุกรรมการประจำศูนย์ประสานงานกลาง
ที่ปรึกษา พระพรหมสุธี วัดสระเกศ
พระธรรมกิตติเมธี วัดสัมพันธวงศาราม
พระธรรมวรเมธี วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

บรรณาธิการ พระราชสุธี (โสภณ โสภณจิตฺโต ป.ธ. ๙)

คณะบรรณาธิการ/ประสานงาน

พระศรีรัชมมงคลเมธี (ประนต กิตฺติวฑฺฒโน ป.ธ. ๙)

พระปริยัติกวี (สุบิน อีรวโส ป.ธ. ๙)

นายวิชัย ธรรมเจริญ ป.ธ. ๙

นายบุญสืบ อินสาร ป.ธ. ๙

นายบุญเชิด กิตติธรางกูร ป.ธ. ๙

นายแก้ว ชิตตะขบ ป.ธ. ๙

พิมพ์ที่ บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

๖๕/๖๖ ถนนชัยพฤกษ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐

โทร. ๐-๒๔๒๒-๙๐๐๐

โทรสาร ๐-๒๔๓๓-๒๗๔๒, ๐-๒๔๓๔-๑๓๔๕

รัฐบาลจัดพิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศล
ในพิธีพระราชทานเพลิงศพ

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ)

อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

เจ้าอาวาสวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส

วันอาทิตย์ ที่ ๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

